

SÁRÁND KÖZSÉG TELEPÜLÉSFEJLESZTÉSI KONCEPCIÓJA - 2017

I. KÖTET - MEGALAPOZÓ VIZSGÁLAT

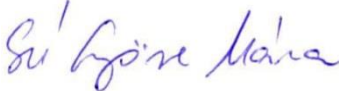

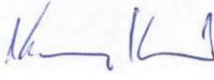
Sáránd község Önkormányzata
Sáránd
Nagy utca 44.
4272

LA-URBE Építésziroda Kft.
Budapest
Tűzoltó utca 21.
1094

SÁRÁND KÖZSÉG TELEPÜLÉSFEJLESZTÉSI KONCEPCIÓJA
I. KÖTET - MEGALAPOZÓ VIZSGÁLAT
ALÁÍRÓLAP

Vezető településtervező	 Lautner Emőke TT-1-05-79 LA-URBE KFT.
Tervező	 Szarkáné Györe Mária településmérnök TT-05-0460
Tájrendezés és környezetalakítás:	 Berkes Csilla K-2-05-0439/2006. ARCHIGREEN Kft.
Közlekedés és víziközműtervező:	 Dr. Vincze János KÉ-T, K1d-1, Tkö VZ-T /05-0506 TV-T/05-0506 NÓVIA KFT.
Hírközlés tervező:	Lakatos István TH-T-15-0342
Elektromos tervező:	 Kozaróczy Kornél TE-T/05-0052

Ügyvezető

Lautner Emőke
LA-URBE KFT.

Budapest, 2017. július hó

Tartalomjegyzék

Bevezetés	10
1. HELYZETFELTÁRÓ MUNKARÉSZ	12
1.1. Településhálózati összefüggések, a település helye a településhálózatban, térségi kapcsolatok	12
1.2. A területfejlesztési dokumentumokkal való összefüggések vizsgálata	15
1.2.1 EU 2020 stratégia	15
1.2.2. Nemzeti Fejlesztés 2030 – Országos Fejlesztési és Területfejlesztési Konceptió	16
1.2.3. Hajdú-Bihar Megye Területfejlesztési Konceptiója 2014-2020	17
1.3. A területrendezési tervekkel való összefüggések vizsgálata	22
1.3.1. Országos tervhierarchia és összefüggései	22
1.3.2. Sáránd az Országos Területrendezési Tervben	23
1.3.3. Sáránd Hajdú - Bihar megye Területrendezési Tervében	27
1.4. A szomszédos települések hatályos településszerkezeti terveinek – az adott település fejlesztését befolyásoló – vonatkozó megállapításai	37
1.4.1. Mikepércs község Településszerkezeti Terve és Sárándot befolyásoló megállapításai:	37
1.4.2. Hajdúbagos község Településszerkezeti Terve és Sárándot befolyásoló megállapításai:	38
1.4.3. Derecske város Településszerkezeti Terve és Sárándot befolyásoló megállapításai:	39
1.4.4. Hajdúszoboszló város Településszerkezeti Terve és Sárándot befolyásoló megállapításai:	40
1.5. Hatályos településfejlesztési döntések bemutatása	41
1.5.1. A hatályos fejlesztési koncepció vonatkozó megállapításai	41
1.6. A település településrendezési tervi előzményeinek vizsgálata	43
1.6.1. A hatályban lévő településrendezési eszközök	43
1.6.2. A hatályos településszerkezeti terv megállapításai, megvalósult elemek	50
1.7. A település társadalma	52
1.7.1. Demográfia, népesesség, nemzetiségi összetétel, képzettség, foglalkoztatottság, jövedelmi viszonyok, életminőség	52
1.7.1.1. Demográfia	52
1.7.1.2. Nemzetiségi összetétel	60
1.7.1.3. Képzettség	61
1.7.1.4. Foglalkoztatottság	62
1.7.2. Térbeli-társadalmi rétegződés, konfliktusok, érdekviszonyok	69
1.7.3. Települési identitást erősítő tényezők	72
1.7.3.1. Vallási kötődés szerinti megoszlás	72
1.7.3.2. Települési kötődést, identitást elősegítő szervezetek	73
1.8. A település humán infrastruktúrája	74
1.8.1. Humán közszolgáltatások	74
1.8.1.1. Oktatás, nevelés	74
1.8.1.2. Egészségügyi ellátás	78

1.8.1.3. Szociális ellátás	79
1.8.1.4. Kulturális ellátás.....	80
1.8.1.5. Sport.....	82
1.8.2. Esélyegyenlőség biztosítása	83
1.9. A település gazdasága	87
1.9.1. A település gazdasági súlya, szerepköre	87
1.9.2. A település főbb gazdasági ágazatai, jellemzői	88
1.9.3. A gazdasági szervezetek jellemzői, fontosabb beruházásai települést érintő fejlesztési elképzelése	94
1.9.4. A gazdasági versenyképességet befolyásoló tényezők (elérhetőség, munkaerő képzettsége, K+F stb.)	94
1.9.5. Ingatlanpiaci viszonyok	94
1.9.5.1. 1000 lakosra jutó lakások száma:	94
1.9.5.2. Lakásállományon belül az alacsony komfortfokozatú lakások aránya (félkomfortos, komfort nélküli vagy szükséglakás).....	95
1.9.5.3. Lakások építési idő szerinti megoszlása:	96
1.9.5.4. Lakások kínálati és értékesítési ár szerinti megoszlása:	99
1.10. Az önkormányzat gazdálkodása, a településfejlesztés eszköz- és intézményrendszere	99
1.10.1. Költségvetés, vagyongazdálkodás, gazdasági program	99
1.10.1.1. Költségvetés	99
1.10.1.2. Vagyongazdálkodás.....	100
1.10.1.3. Gazdasági program.....	101
1.10.2. Az önkormányzat településfejlesztési tevékenysége, intézményrendszere	102
1.10.3. Gazdaságfejlesztési tevékenység.....	103
1.10.4. Foglalkoztatáspolitikai	104
1.10.5. Lakás- és helyiséggazdálkodás	104
1.10.6. Intézményfenntartás	104
1.10.7. Energiagazdálkodás.....	105
1.11. Településüzemeltetési szolgáltatások	105
1.12. A táji és természeti adottságok vizsgálata	106
1.12.1. Természeti adottságok	106
1.12.2. Tájhasználat, tájszerkezet.....	107
1.12.3. Táj történeti vizsgálat	108
1.12.3.1. Településszerkezet alakulása	109
1.12.3.2. Táj történeti vizsgálat a történeti térképek alapján	109
1.12.3.3. A jelenlegi tájhasználat.....	111
1.12.3.4. A tájhasználat értékelése	112
1.12.3. Védett, védendő táji-, természeti értékek, területek	112
1.12.3.1. Tájképvédelmi szempontból kiemelten kezelendő területek.....	112

1.12.3.2. Nemzeti és nemzetközi természetvédelmi oltalom alatt álló vagy védelemre tervezett terület, érték, emlék	112
1.12.3.3. Ökológiai hálózat.....	117
1.12.3.4. Egyedi tájértékek	119
1.12.3.5. Természetközeli területek	119
1.12.3.6. Helyi jelentőségű természetvédelmi területek	119
1.12.4. Tájhasználati és természetvédelmi konfliktusok és problémák, és azok értékelése	120
1.13. Zöldfelületi rendszer vizsgálata	120
1.13.1 A települési zöldfelületi rendszer elemei	120
1.13.1.1. Általános ismertetés, zöldfelületi ellátottság.....	120
1.13.1.2. Zöldterületek, közhasználatú zöldfelületek	120
1.13.1.3. Zöldfelületi intézmények, intézményi zöldfelületek	124
1.13.2. A zöldfelületi rendszer konfliktusai és problémái, a zöldfelületi rendszer értékelése	126
1.14. Az épített környezet vizsgálata	127
1.14.1. Területfelhasználás vizsgálata	127
1.14.1.1. A település szerkezete, a helyi sajátosságok vizsgálata.....	127
1.14.1.2. Az ingatlan-nyilvántartási adatok alapján, termőföld esetén a művelési ágak és a minőségi osztályok.....	128
1.14.1.3. Beépítésre szánt és beépítésre nem szánt területek	133
1.14.1.4. Funkció vizsgálat (intézményi ellátottság, funkcionális és ellátási kapcsolatok)	135
1.14.1.5. Alulhasznosított barnamezős területek	135
1.14.1.6. Konfliktussal terhelt (szlömösödött, degradálódott) terület	136
1.14.2. A telekstruktúra vizsgálata	137
1.14.2.1. Telekmorfológia és telekméret vizsgálat	137
1.14.2.2. Tulajdonjogi vizsgálat	139
1.14.3. Önkormányzati tulajdon kataszter	139
1.14.4. Az épületállomány és a környezet geodéziai felmérése	139
1.14.5. Az építmények vizsgálata.....	140
1.14.5.1. Beépítési jellemzők (beépítési mód, beépítési mérték, sűrűség)	140
1.14.5.2. Magasság, szintszám, tetőidom	141
1.14.5.3. Településkarakter, helyi sajátosságok: utcakép, térarány, jellegzetes épülettípusok	142
1.14.6. Az épített környezet értékei	145
1.14.6.1. Településszerkezet történeti kialakulása, történeti településmag	145
1.14.6.2. Régészeti terület, védett régészeti terület, régészeti érdekű terület	150
1.14.6.3. Védett épített környezet, a helyi, egyedi arculatot biztosító építészeti jellemzők... ..	152
1.14.6.4. Világörökségi és világörökségi várományos terület	152
1.14.6.5. Műemlék, műemlékegyüttes	153
1.14.6.6. Műemléki terület: történeti táj, műemléki jelentőségű terület, műemléki környezet	154

1.14.6.7. Műemlékvédelem sajátos tárgyai: a történelmi kert, temető és temetkezési emlékhely	155
1.14.6.8. Nemzeti emlékhely	155
1.14.6.9. Helyi védelem	155
1.14.7. Az épített környezet konfliktusai, problémái	164
1.15. Közlekedés	165
1.15.1. Hálózatok és hálózati kapcsolatok	165
1.15.2. Közúti közlekedés	166
1.15.2.1. Országos közutak	166
1.15.2.2. Helyi közutak	170
1.15.2.3. Határátkelők	174
1.15.3. Közösségi közlekedés.....	174
1.15.3.1. Közúti közösségi közlekedés	174
1.15.3.2. Kötőpályás közösségi közlekedés.....	175
1.15.4. Kerékpáros és gyalogos közlekedés.....	177
1.15.5. Parkolás	179
1.15.6. Légi közlekedés.....	180
1.15.7. Vízi közlekedés	180
1.16. Közművesítés	181
1.16.1. Víziközművek	181
1.16.1.1. Vízgazdálkodás és vízellátás (ivó-, ipari-, tűzoltó-, öntözővíz, termálvíz hasznosítás)	181
1.16.1.2. Szennyvízelvezetés	184
1.16.1.3. Csapadékvíz elvezetés, felszíni vízrendezés.....	185
1.16.2. Energia	186
1.16.2.1. Energiagazdálkodás és energiaellátás (villamos energia, közvilágítás, gázellátás, és más ellátórendszerek)	186
1.16.2.2. Megújuló energiaforrások alkalmazása, a környezettudatos energiagazdálkodás lehetőségei	190
1.16.2.3. Az önkormányzati intézmények energiahatékonysági értékelése	194
1.16.3. Elektronikus hírközlés (vezetékes elektronikus hálózat, vezeték nélküli hírközlési építmények)	195
1.17. Környezetvédelem (és településüzemeltetés)	197
1.17.1. Talajadottságok, talajvédelem	197
1.17.2. Felszíni és a felszín alatti vizek	197
1.17.2.1. Felszíni vizek	197
1.17.2.2. Felszín alatti vizek:.....	198
1.17.2.3. vízminőség-védelem.....	201
1.17.3. Levegőtisztaság és védelme	202
1.17.4. Zaj- és rezgésterhelés.....	203

1.17.5. Sugárzásvédelem.....	203
1.17.6. Hulladékkezelés	204
1.17.7. Vizuális környezetterhelés	206
1.17.8. Árvízvédelem, belvízvédelem.....	207
1.17.9. Fennálló környezetvédelmi konfliktusok, problémák és értékelésük.....	208
1.18. Katasztrófavédelem (területfelhasználást, beépítést, befolyásoló vagy korlátozó tényezők)209	
1.18.1. Építésföldtani korlátok	209
1.18.1.1. Bányászattal érintett területek, agyaggödrök	209
1.18.1.2. Csúszás-, süllyedésveszélyes területek	209
1.18.1.3. Földrengés veszélyeztetett területei.....	209
1.18.2. Vízirajzi veszélyeztetettség.....	210
1.18.3. Egyéb.....	212
1.19. Ásványi nyersanyag lelőhely	212
1.20. Települési klíma	213
1.20.1. Sáránd adottságai, éghajlati jellemzői:	213
1.20.2. Sáránd megújuló energiapotenciálja:.....	216
1.20.2.1. Napenergia.....	216
1.20.2.2. Szélenergia	216
1.20.2.3. Geotermikus energia.....	217
2. HELYZETELEMZŐ MUNKARÉSZ	219
2.1 A vizsgált tényezők elemzése, egymásra hatásuk összevetése.....	219
2.1.1. Településhálózat	219
2.1.2 Társadalom	220
2.1.3 Gazdaság	224
2.1.4 Táj és természeti adottságok.....	225
2.1.5. Zöldfelületek	226
2.1.6. Épített környezet	227
2.1.7. Közlekedés	229
2.1.8. Közművek.....	230
2.1.9. Környezetvédelem	231
3. HELYZETÉRTÉKELŐ MUNKARÉSZ	234
3.1. A helyzetelemzés eredményeinek értékelése, szintézis	234
3.1.1. A folyamatok értékelése	234
3.1.2. A település és környezetének fejlesztését befolyásoló külső és belső tényezők összefoglaló értékelése	234
3.1.2.1. Regionális kapcsolatok, térségi szerepkör SWOT-analízise:.....	234
3.1.2.2. A társadalom SWOT-analízise:	234
3.1.2.3. A gazdaság SWOT-analízise:.....	235
3.1.2.4. A táji-, természeti adottságok és zöldfelületek SWOT-analízise:.....	236

3.1.2.5. Az épített környezet SWOT-analízise:.....	237
3.1.2.6. A közlekedés SWOT-analízise:.....	237
3.1.2.7. A közművek SWOT-analízise:.....	239
3.1.2.8. A környezet és katasztrófavédelem SWOT-analízise:.....	239
3.1.3 A településfejlesztés és -rendezés kapcsolata.....	240
3.2. Probléma és értéktérkép.....	240
3.3. Eltérő jellemzőkkel rendelkező településrészek.....	240
3.3.1. Településrészek kijelölése, pontos lehatárolása, a lehatárolás indoklása, térképi ábrázolása, a lehatárolt településrészek rövid bemutatása és a szegregátum lehatárolása.....	240
3.3.2. Szegregált vagy szegregációval veszélyeztetett területek lehatárolása, térképi ábrázolása és helyzetelemzése.....	252
3.3.3. Egyéb szempontból beavatkozást igénylő területek lehatárolása, térképi ábrázolása és helyzetelemzése (potenciális akcióterületek).....	252
4. CÉLFA.....	254

BEVEZETÉS

BEVEZETÉS

A település fejlesztési koncepciója 2000. évben készült, majd a rendezési tervi módosítások során részleteiben módosításra került. Bár a fejlesztési koncepció 20-30 év távlatra határoz meg átfogó fejlesztési elképzeléseket az azóta eltelt 17 év miatt több szempontból is aktuálissá vált a felülvizsgálata. A munkát Sáránd község Önkormányzata megbízásából a LA-URBE Építésiroda Kft. nyerte meg.

A településfejlesztési koncepció a fejlesztés összehangolt megvalósulását biztosító és a településrendezést is megalapozó, a település közigazgatási területére kiterjedő önkormányzati területfejlesztési döntéseket rendszerbe foglaló, önkormányzati határozattal elfogadott dokumentum, amely a település jövőbeni kialakítását tartalmazza. A fejlesztési koncepció elsősorban településpolitikai dokumentum, amelynek kidolgozásában a természeti-művi adottságok mellett a társadalmi, gazdasági, a környezeti szempontoknak és az ezeket biztosító intézményi rendszernek van döntő szerepe. Megalapozza és meghatározza a település fenntartható fejlődését: az életszínvonal növekedését, az életminőség javulását, a közösség gyarapodását, a település hagyományait a rendelkezésre álló kulturális, térbeli, táji adottságait felhasználva és nem kihasználva. A Településfejlesztési koncepció a döntési mechanizmus működtetéséhez szolgál útmutatóul, s segítséget nyújt a település egyes érdekcsoportjai, valamint a különböző szakágak közötti érdekek koordinálásához.

A megalapozó vizsgálat a 314/2012. (XI.8.) Kormányrendelet tartalmi követelményeinek megfelelően készült, így helyzetfeltáró, helyzetelemző és helyzetértékelő munkarészt tartalmaz. Munkánk során a rendelkezésre álló dokumentumokra (hatályos rendezési tervre, annak módosításaira, magasabbrendű tervekben meghatározott fejlesztési elképzelésekre, különböző szakági tervekre, stb.) és az előzetes véleményezési eljárásban megkapott adatszolgáltatásokra támaszkodtunk.

A részletesebb és bővebb helyzetfeltáró munkarész fogja át Sáránd község térségi kapcsolatait, a különféle tervekben, koncepciókban való megjelenését, a területrendezési tervekkel kapcsolatos magállapításokat, a szomszédos településekkel terveinek a vizsgált településre vonatkozó észrevételeit és a hatályos fejlesztési dokumentumokat. Részletes elemzések készültek a település társadalmáról, és a gazdaságáról. Az önkormányzati gazdálkodás és a településüzemeltetési szolgáltatások vizsgálatánál törekedtünk azokra a tényezőkre felhívni a figyelmet, amelyek az önkormányzati kompetenciában és tevékenységben a településfejlesztésre, hangsúlyozottan a gazdaságfejlesztésre vonatkoznak. A táji, települési adottságokban és a zöldfelületet kezelésében történt változásokat regisztráltuk, a Hortobágyi Nemzeti Park adatszolgáltatása alapján frissítettük a védett területek jegyzékét. Alapos elemzésnek vettük alá az épített környezetet. A Miniszterelnökség Kulturális Örökségvédelemért Felelős Helyettes Államtitkárság nyilvántartási hatóságának 2017. februári adatszolgáltatása alapján frissítettük, átdolgoztuk az épített örökségvédelmi munkarészt. Frissítettük a régészeti lelőhelyek adatbázisát, és térképi ábrázolását. Részletes elemzéseket és áttekintést végeztünk a település közlekedési hálózatával kapcsolatban. A leggyakrabban jelentkező problémákat és azok összefüggéseit vizsgálatuk. A környezeti összefüggéseket külön ismertettük.

A helyzetelemző és -értékelő munkarészben nagy hangsúlyt helyeztünk az összefoglalást jelentő SWOT elemzésre, amelyet kiegészítettünk egy rövid kockázatelemzéssel, így a fejlesztés kereteihez olyan információkat kínálhatunk, amik a gondolkodás kereteiként is számba vehetők. A településrészeket egyenként értékeltük, itt a településszerkezeti elemeket is összefoglaltuk kijelölve a problémapontokat, felhívva a figyelmet a szükséges vagy kívánatos beavatkozásokra.

Hasonlóan elemzési szempont és szemléletmód volt, hogy az Európai Unió 2014-2020 tervezési időszak célrendszerére, valamint a Nemzeti Fejlesztés 2030 - Országos Fejlesztési- és Területfejlesztési Koncepció, illetve Hajdú-Bihar megye Területfejlesztési Koncepciója 2014 - 2020 dokumentumok iránymutatásait is kövessük, hogy Sáránd fejlesztései – éppen a helyzetfeltárás segítségével – ezekhez jól illeszkedjenek.

1. HELYZETFELTÁRÓ MUNKARÉSZ

---

1. HELYZETFELTÁRO MUNKARÉSZ

1.1. TELEPÜLÉSHÁLÓZATI ÖSSZEFÜGGÉSEK, A TELEPÜLÉS HELYE A TELEPÜLÉSHÁLÓZATBAN, TÉRSÉGI KAPCSOLATOK

Sáránd község az Észak-Alföldi régióban, azon belül Hajdú-Bihar megyében a Debreceni agglomerációhoz tartozó település, a Debrecen körülölelő „gyűrű” egyik tagja. A 47-es számú főút biztosítja a település közvetlen elérhetőségét a 13 kilométerre fekvő megyeszékhelyről.

Debrecen távolsága (13 km) meghatározta és ma is befolyásolja a település életének alakulását. A közlekedési kapcsolat jó, a kis távolság, megfelelő járatsűrűségű tömegközlekedési hálózat lehetővé teszi a Debrecennel való széles körű kapcsolatot.

A település térszerkezeti helyzete előnyös. Sáránd jelenleg a Derecske-Létavértesi Kistérség tagja, valamint közös önkormányzati hivatalt működtet Tépével. A múltban a legerősebb kötődése Hajdúbagossal (1977-től 1990-ig társközségek voltak), és Mikepércssel volt a jó földrajzi adottságok révén, amit a jövőben a lehető legnagyobb mértékben ki kell használni eredményesebb új típusú érdekszövetség, érdekközösség kialakításával.

A település csakúgy, mint a környezete, mezőgazdasági jellegű, jelentősebb ipar nélkül. Az ipari zónának Debrecen ad otthont. Az ipari termelés, a szolgáltatások, a feldolgozóipar szinte minden jelentős szereplője Debrecenben található meg, és ide összpontosulnak a meghatározó, több ezres dolgozói létszámot foglalkoztató cégek, vállalkozások is. A munkanélküliségi ráta a megyeszékhelytől való távolsággal egyenes arányban nő.

Sáránd Hajdú-Bihar megyén belül a Derecskei járásba tartozik. A járást sűrűn elhelyezkedő, kisebb települések alkotják, a térség keleti, nyugati pólusán decentrumként működik Derecske és Létavértes.

A járások az állam legkisebb államigazgatási területi egységei, a kormányhivatalok „kirendeltségei”, a járási szakigazgatási szervekkel önálló feladat- és hatáskörrel.

A Derecskei járásba Sárándon kívül még 2 város (Derecske és Létavértes), 2 nagyközség (Hosszúpályi és Pocsaj) valamint 8 község (Esztár, Hajdúbagos, Kismarja, Kokad, Konyár, Mikepércs, Monostorpályi, Tépe) tartozik. A járás székhelye Derecske, de mellette Létavértes is térségi szerepkörrel bír.

A járások mellett megmaradtak a kistérségek is. Sáránd a Derecske-Létavértesi Kistérségben helyezkedik el.

A kistérség területét vizsgálva megállapítható, hogy nem egyezik meg a Derecskei járás lefedettségével. A mellékelt ábrán látható módon. A Derecske-Létavértesi Kistérség nem tartalmazza Mikepércs, Tépe, Esztár, Pocsaj és Kismarja településeket, hozzá tartozik viszont Álmosd és Bagamér település, melyek a Derecskei járásnak már nem részei.

A Derecskei járás illetékességi területe

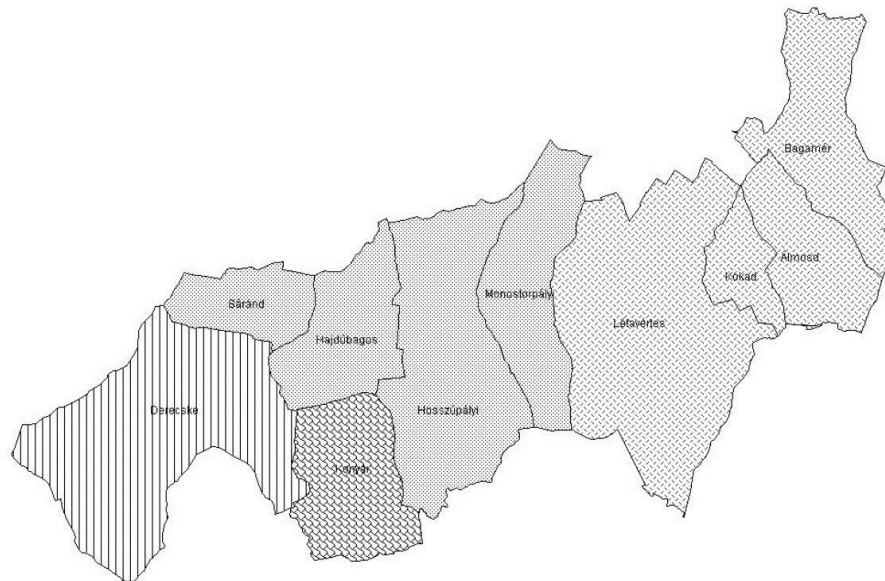
A Derecske-Létavértesi kistérség és a Derecskei járás területi eltérése

A kistérségi rendszerben a települések kapcsolataik révén egy vagy több központi településhez is vonzódnak. Esetünkben a Derecske - Létavértesi kistérségben Derecske és Létavértes társközpont tölti be a centrumtelepülés szerepét.

A kistérségi és járási települések együttműködése nem mondható erősnek. Sáránnal jelenleg együttműködő települések: Tépe, Hosszúpályi, Monostorpályi és Konyár. A fejlődés érdekében

meg kell találni az együttműködés lehetőségeit és formáit elsősorban Debrecennel, valamint a kistérség és járás településeivel, de legelső sorban a szomszédos településekkel.

Derecske-Létavértesi Kistérség és térszerkezeti helyzete:

Derecske-Létavértesi Kistérség

A kistérség térszerkezeti helyzetét több történelmi tényező is determinálja, amelyek hozzájárultak a térség viszonylagos elmaradottságához is. A trianoni határmegvonások sajátosan érintették a térség településeit: egyfelől csonka megyébe kerültek, másfelől egy részük elvesztette természetes vonzásközpontját. Szintén előnytelen a koherens fejlődés szempontjából, hogy a térségben gyakran változott a járásbeosztás is. A többször átgondolatlan közigazgatási átszervezések miatt nem alakult ki igazi városi központ, ehelyett egy sajátos, összefüggő „településfüzér” jött létre.

Sáránd és a vizsgált települések nagy része Bihar vármegyéhez tartozott, ezen belül Álmosd, Kókád és Nagyléta a Székelyhidi járás, Bagamér az Érmihályfalvi járás, **Sáránd** és a többi település – az akkori Vértessel együtt – pedig a Derecskei járás része volt. Mikepércs Hajdú vármegye Központi járásához tartozott.

A két világháború között az ország a csonka megyerendszer fenntartásában volt érdekelt, ekkor Bihar megye központjának Berettyóújfalut nevezték ki, ennek ellenére a települések inkább Debrecenhez kötődtek szorosabban. Derecske, Hajdúbagos, Konyár és **Sáránd** továbbra is a Derecskei járáshoz tartozott, a Székelyhidi járás területe annak ellenére, hogy központja a határ túloldalára került, pedig Hosszúpályival, Monostorpályival és Vértessel bővült, a központi szerepkört pedig Nagyléta kapta meg, ami magában hordozta a település számára a gyors urbanizáció lehetőségét, ez azonban a későbbi funkcióelvonások miatt nem következett be.

Az 1949/50-es közigazgatási reform során a települések az újonnan létrehozott Hajdú-Bihar megyéhez kerültek. Nagyléta járásszékhely funkciója egy ideig megmaradt, 1963 és 1969 között még bővült is (pl. középfokú oktatási intézménnyel), de később a járási intézményeket áttelepítették Derecskére. A hatvanas években a Debreceni járáshoz tartozott Mikepércs, Bagamér és Álmosd, a Derecskei járáshoz pedig Hajdúbagos, Hosszúpályi, Kókád, Monostorpályi, Nagyléta, **Sáránd** és Vértés.

A kistérség szerves fejlődését gátolta az újabb közigazgatási átszervezés, amely során a Derecskei járást megszüntették, a korábbi székhely és Konyár a Berettyóújfalvi járáshoz került, míg a többi település a Debreceni járáshoz a járási rendszer felszámolásáig. A korábbi statisztikai lehatárolás alapján a Derecske-Létavértesi kistérség települései (Derecske és Konyár kivételével) a debreceni statisztikai körzethez tartoztak. Debrecen, mint az ország második legnépesebb városa olyan gazdasági és társadalmi mutatókkal rendelkezett, amely a KSH körzet egészére – statisztikai elemzések alapján – kedvező hatást gyakorolt. Ez a pozitív hatás csak a gazdasági

mutatókban jelentkezett, nem adott valós képet az egyébként hátrányos helyzetű településekről.

A rendszerváltást követően a térséget – Debrecen árnyékhatása miatt – nem sorolták a támogatandó területek közé. Ez az 1993-as debreceni kormánylátogatást követően változott meg, ami hozzájárult a térségi önszerveződés előmozdításához is. A kilencvenes évek első felében a térség egyetlen városa még Derecske volt, Létavértes – Hosszúpályival együtt – ún. falusi kulcstelepülésnek számított. A kistérség viszonylagos elmaradottságához az is hozzájárult, hogy az ország más regionális jelentőségű városához viszonyítva Debrecen hatása a környező településekre ellentmondásos. Egyfelől a közvetlen agglomerációba tartozó települések, elsősorban Mikepércs, **Sáránd** és Hosszúpályi sok szempontból kötődnek a megyeszékhelyhez, de a távolabbi települések is Debrecenben veszik igénybe a közszolgáltatások egy részét, valamint munkaerő-piaci és oktatási vonzáskörzete is egyértelműen kiterjed a kistérség területére. Másfelől a város fejlesztő, dinamizáló hatása nem volt igazán erős: az alapvetően kiemelkedőnek tekinthető térszerkezeti adottságból a térség az elmúlt évtizedekben nem tudott kellő mértékben profitálni, aminek hátterében valószínűleg az áll, hogy Debrecen sem fordított elég figyelmet közeli vonzáskörzetére. Emellett a közeli nagyobb települések vonzáskörzete a megyeszékhely közelsége miatt nem tudott kifejlődni.

A kistérség a 64/2004 (IV. 15) Korm. rendelet alapján egyike a 95, területfejlesztési szempontból kedvezményezett kistérségnek, ezen belül a hátrányos helyzetű térségekhez tartozik. A társadalmi, gazdasági, infrastrukturális elmaradottság a 7/2003 (I.14.) Korm. rendelet értelmében Álmosd, Bagamér, Kokad, Konyár településekre jellemző. A kistérség belső térszerkezeti helyzete megosztottságot takar, ami a nagy kelet-nyugati irányú kiterjedésnek is betudható (42,6 km, ami közúton több mint 50 perc alatt tehető meg). A rurális jellegű, periférikus, hátrányos helyzetű kistérség nemcsak nevében kétpólusú: a különbségek megmutatkoznak a fejlettségi szintben is. Annak ellenére, hogy Derecske pozíciója a 47. számú útnak köszönhetően jóval előnyösebb, a város vonzáskörzete lényegesen kisebb, mint az inkább hátrányos helyzetűnek tekinthető Létavértesé. Amíg utóbbi egy hagyományosan városhiányos területen látja el a központi funkciókat, addig Derecske a megyeszékhely árnyékában, valamint Berettyóújfalu és Hajdúszoboszló közelsége miatt nehezen tud valós városi, központi szerepkört betölteni.

Forrás: A Derecske-Létavértesi kistérség fejlesztési koncepciója és programja - Helyzetelemzés

Az eurorégiók Európa-szerte fontos terepei a határokon átnyúló együttműködésnek. A rendszerváltás idején, Magyarországon is megindult ezeknek az intézményeknek a kialakítása. Az egyik első kezdeményezés a Kárpátok-Eurorégió az évek során egyre több taggal gyarapodott, így ma egyike a kontinens legnagyobb kiterjedésű ilyen egységeinek. Az eurorégiók fontos feladata a határok okozta perifériális helyzetből származó elmaradottság csökkentése a gazdaság, a társadalom, az infrastruktúra stb. területén.

Hajdú-Bihar megye maga is tagja a Kárpátok-Eurorégióknak, a térség 2004-ben elkészült stratégiai fejlesztési programjában hét fejlesztési célt határoztak meg, amelyek mentén tovább kell erősíteni az együttműködést:

1. A Kárpátok Eurorégió közlekedési kapcsolatainak fejlesztése, az elzárt közlekedés-földrajzi helyzet oldása (EU-korridorok, TINA-utak, autópályák, autóutak, regionális repülőterek);
2. Versenyképes gazdasági szerkezet kialakítása az eurorégióban;
3. A humán erőforrások összehangolt fejlesztése;
4. Az egészségügyi, a szociális és a kulturális környezet fejlesztése;
5. A Kárpátok Eurorégió idegenforgalmának komplex fejlesztése;
6. Környezet- és természetvédelmi fejlesztések;
7. A külső kapcsolatok további erősítése, az Európai Unió támogatások fogadására való felkészülés.

A térség tagja más eurorégiós szerveződésnek is, így a Hajdú-Bihar-Bihar Eurorégió. Az Eurorégió 2003-as szeptemberi tanácsülésén az együttműködés fő prioritásai a következők szerint kerültek meghatározásra:

2. Területi tervezés: Határon átnyúló együttműködés intézményesítése és továbbfejlesztése,
3. Közlekedés és infrastruktúra: A határ átjárhatóságának és a határtérség
  1. megközelíthetőségének javítása,
  2. Egészségügyi, szociális és közigazgatási együttműködés: Határon átnyúló együttműködés
  3. intézményesítése és továbbfejlesztése,
  4. Gazdaságfejlesztés: Gazdasági együttműködések elősegítése.
  5. Képzés, oktatás és munkaerőpiaci fejlesztés: Humán erőforrások határon átnyúló vonatkozásainak fejlesztése,
  6. Turizmus,
  7. Kultúra és média,
  8. Környezetvédelem: környezet-, természetvédelmi és vízgazdálkodási együttműködések

Forrás: Derecske – Létavérsesi Kistérség Helyzetelemzés

1.2. A TERÜLETFEJLESZTÉSI DOKUMENTUMOKKAL VALÓ ÖSSZEFÜGGÉSEK VIZSGÁLATA

1.2.1 EU 2020 stratégia

Az „Európa 2020” az Európai Unió 2010-ben útnak indított, 10 évre szóló növekedési és foglalkoztatási stratégiája. Célja, hogy az EU gazdasága intelligens, fenntartható és inkluzív legyen. E három, egymást kölcsönösen erősítő prioritás azt hivatott elősegíteni, hogy az Unióban és a tagállamokban magas legyen a foglalkoztatottság és a termelékenység, és erősödjön a társadalmi kohézió. Az EU öt nagyszabású célt tűzött ki maga elé a foglalkoztatás, az innováció, az oktatás, a társadalmi befogadás és az éghajlat/energiapolitika területén, melyeket 2020-ig kíván megvalósítani. Mindegyik tagállam saját nemzeti célokat fogadott el az említett területeken.

Magyarország számára a legfontosabb fejlesztéspolitikai célkitűzés az ország gazdasági teljesítményének (GDP), valamint a foglalkoztatás szintjének, minőségének növelése, amelyek révén az életminőség és az életkörülmények érdemi javulása érhető el. Mindehhez kapcsolódva a Nemzeti Reform Program vállalásai a következők:

- a 20–64 évesek foglalkoztatási rátájának a jelenlegi 60%-ról legalább 75%-ra növelését;
- a kutatás-fejlesztési ráfordítások bruttó hazai termékhez viszonyított szintjének 1,8%-ra növelését;
- az üvegházhatású gázok kibocsátásának legfeljebb 10 százalékos növekedését a 2005. évi szinthez képest; a teljes energiafelhasználáson belül a megújuló energiaforrások részarányának 14,6 százalékra történő növelését; a 10 százalékos energia megtakarítás elérését;

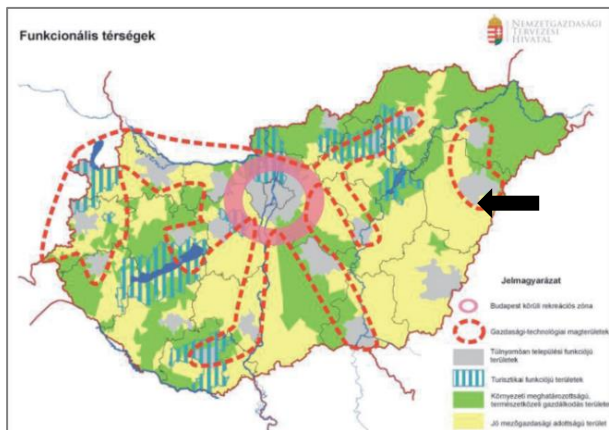
- a felsőfokú vagy annak megfelelő végzettséggel rendelkezők arányának 30,3 százalékra növelését a 30-34 éves népességen belül; az oktatásban, képzésben nem részesülő, legfeljebb alsó középfokú végzettséggel rendelkezők arányának 10 százalékra csökkentését a 18-24 éves népességen belül;
- a szegénységben vagy társadalmi kirekesztettségben élő népesség számának 450 000 fővel való csökkentését, amely 5 százalékpontos csökkentést jelent.

1.2.2. Nemzeti Fejlesztés 2030 – Országos Fejlesztési és Területfejlesztési Koncepció

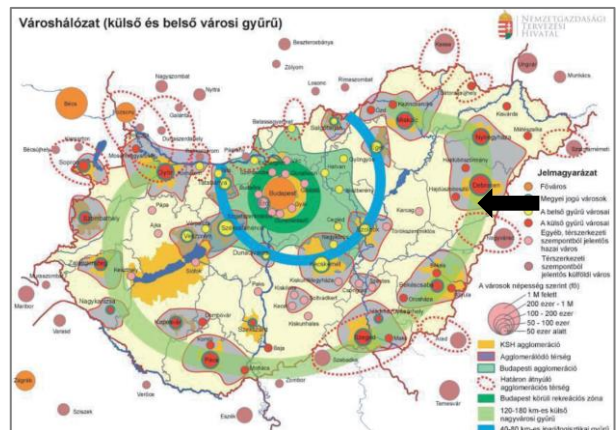
Az Országgyűlés 1/2014. (I. 3.) OGY határozatával elfogadta a Nemzeti Fejlesztés 2030 – Országos Fejlesztési és területfejlesztési Koncepcióról szóló határozatot. A Koncepció jövőképet, fejlesztéspolitikai célokat és elveket határoz meg, valamint kijelöli a 2014-2020-as fejlesztési időszak nemzeti és szakpolitikai súlypontjait.

A térszerkezeti jövőképről szóló fejezetben szereplő 34. ábra (Funkcionális térségek) szerint Sáránd a túlnyomóan települési funkciójú területek közé, és gazdasági technológiai magterület közé tartozik.

A „Városhálózat” ábrája alapján Sáránd Hajdúszoboszlóval, Hajdúböszörménnyel együtt Debrecen agglomerálódó térségéhez tartozik.

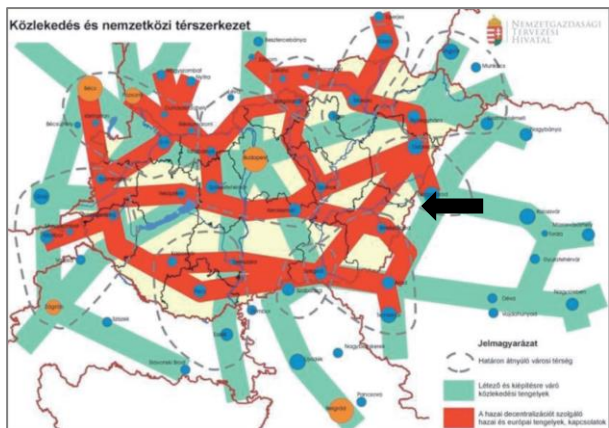
Funkcionális térségek

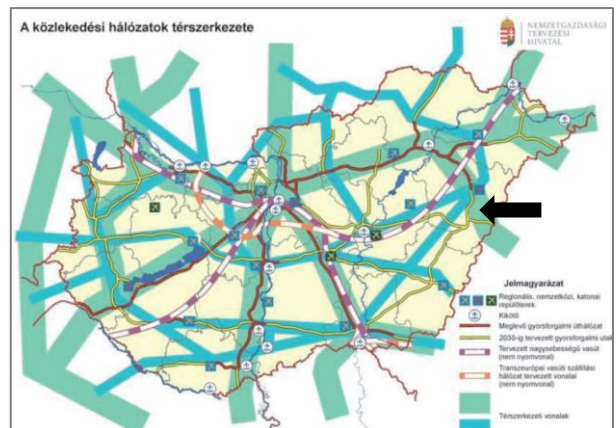
Városhálózat (külső és belső városi gyűrű)

A „Közlekedési és nemzetközi térszerkezet” ábrája alapján Sáránd a hazai decentralizációt szolgáló hazai és európai tengely vonalára esik.

A „A közlekedési hálózatok térszerkezete” ábra alapján Sáránd a Debrecen - Nagyvárad (Románia) térszerkezeti vonal mentén helyezkedik el.

Közlekedési és nemzetközi térszerkezet

A közlekedési hálózatok térszerkezete

Forrás: OFTK 2014. (Sáránd helye fekete nyílal jelölve)

1.2.3. Hajdú-Bihar Megye Területfejlesztési Konceptiója 2014-2020

A dokumentumot a Hajdú-Bihar Megyei Fejlesztési Ügynökség, az INNOVA Észak-alföld Regionális Fejlesztési és Innovációs Ügynökség és a Hajdú-Bihar Megyei Önkormányzati Hivatal munkatársai készítették 2013-ban.

A jövőkép szerint 2030-ban a megye közel két évtizede folyamatosan és fenntartható módon fejlődik, jelentősen javul a gazdasági teljesítmény és nő a foglalkoztatottak száma.

A megye kedvező földrajzi fekvését, természeti adottságait és kulturális és világörökségi értékeit kihasználva visszanyeri a gazdaságban korábban betöltött súlyát.

- A megye agrár- és élelmiszergazdasága megerősödik, ami hozzájárul a vidéki térségek (ezen belül Sáránd) fejlődéséhez és a foglalkoztatás növeléséhez is.
- Elsősorban Debrecen potenciáljára építve a megyeszékhely a Kárpát-medence egészség fővárosává válik, melynek keretében a lakosság egészséges környezetben élhet, valamint javul egészségi állapota.
- A megyében jelentősen nő az innováció és a tudás szerepe (Kiemelt figyelmet kap a nyelvtanulás és a szakmai képzés megerősítése, a tanulható kompetenciák fejlesztése, a piacképes tudást közvetítő oktatási intézmények fejlesztése).

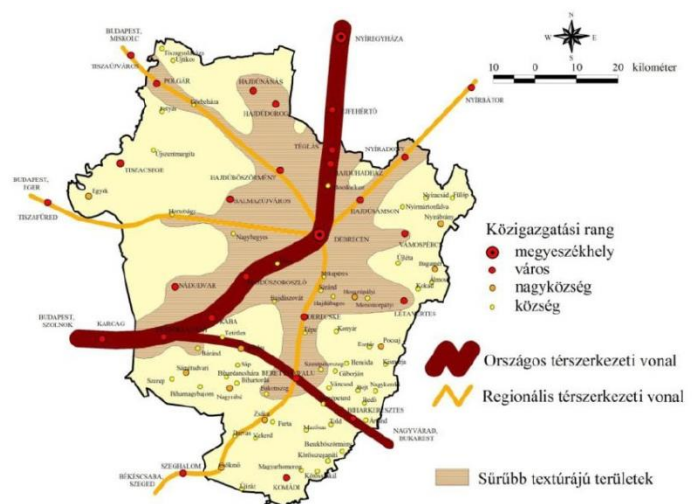
A megye kedvező természeti adottságait megőrzi és kihasználja a társadalmi együttműködések nyújtotta lehetőségeket, melyek hozzájárulnak ahhoz, hogy a megye kiegyensúlyozottan fejlődjön, valamint minden lakosa számára elérhető környezet legyen.

- A megye teljes területén (így Sárándon is) egészséges települési környezet kerül kialakításra, megőrizve a meglévő természeti értékeket, így minőségi szinten elérhető, természeti, épített környezet jön létre, amely hozzájárul a térség népességmegtartó erejének növeléséhez is
- A társadalom megújítása terén fontos szerepet kapnak a helyi közösségek, ezáltal hozzájárulva a társadalmi tőke, az állampolgári részvétel és civil szektor, valamint a közösségi művelődés intézményeinek megerősítéséhez, a közösségfejlesztés módszertanának alkalmazásához
- A gazdasági megújulással, az elérhetőség, a közlekedési kapcsolatrendszer javulásával nem nő a különbség a megye központi és elsősorban határmenti települései között és ezen leszakadó térségek bekapcsolódnak a járási vérkeringésekbe.
- A vidéki területek (mint Sáránd is) olyan értékekkel rendelkező lélettérre válnak, ahol a fiatalok és idősek egyaránt megtalálják jövőjüket, boldogulásukat.

A Hajdú-Bihar Megyei Területfejlesztési Konceptió Helyzetfeltárásának a megye helyzetére vonatkozó (Sárándot is érintő) legfontosabb megállapításai a következők:

A megye településszerkezete, intézményi ellátottsága:

A megyeszékhely, Debrecen fejlettsége kimagasló mind gazdasági, oktatási, társadalmi, kulturális, mind infrastrukturális, közlekedési szempontból, nemcsak a megyéjének, hanem az Alföld keleti részének köz-pontja, amelynek hatása és vonzása jelentős mértékben túlterjed az országhatáron is. Debrecen számára elsődleges cél egy olyan régióközpont megteremtése a környéken élők számára elérhető, központként megjelenő várostérséget jelent, amely nemzetközi összehasonlításban meghatározó szereplője a kelet-kárpáti területi rendszernek.

A megye kistelepüléseinek lemaradása a nagyobb lélekszámú, jobb ellátással jellemezhető városoktól jelentős. Ugyanakkor a Debrecen előterében és a közlekedési tengelyek mentén fekvő kisebb települések - mint Sáránd is - pozíciója jobbnak mondhatóak, hiszen a szolgáltatások, munkahelyek, partnerek elérhetősége könnyebb, azonban itt a civilizációs hatások és az esetleges zsúfoltság miatt sajátosan kezelendő – elsősorban környezeti – problémák jelennek meg.

Hajdú-Bihar megyében jellemző Debrecen domináns szerepe az egészségügyi és oktatási intézmények területén. A megyeszékhely vonzása ezeken keresztül is erőteljesen érvényesül. Az oktatási rendszerre a legnagyobb kihívást az EU 2020-as célkitűzéseinek elérése, illetve a csökkenő gyerekszám miatt fellépő feszültségek jelentik.

Természeti erőforrások, környezet:

A gazdaság szempontjából a megye fontos természeti adottságai közül első helyen a termőföld emelendő ki. (Sáránd külterületének nagy része is elsősorban mezőgazdasági területfelhasználású.) Országos jelentőségű Hajdúszoboszló és Nagyhegyes térségében koncentrálódó földgázkincs és kiemelkedő a termálfvíz-készlet. A Sáránddal szomszédos Hajdúszoboszló pedig országos viszonylatban is az egyik leglátogatottabb gyógyturisztikai célpont.

Megfigyelhető, hogy a geotermikus energiahasznosítás kevésbé jellemző Hajdú-Bihar megyére, a termálfvíz hasznosítása elsősorban gyógyászati, illetve turisztikai céllal történik.

Nagy a védett természeti értékek jelentősége.

Kiemelten fontos feladat a vízbázisok biztonságba helyezése, az előregedett vízelosztó-továbbító művek folyamatos rekonstrukciója, a szennyvízelvezető-hálózat teljeskörű kiépítése és a lakosság rákötéseinek szorgalmazása.

Kiemelten fontos cél a megye megújuló energia stratégiájának és programjának kidolgozása, legalább járási szinten részletezett kutatások és fejlesztési javaslatok kidolgozása. Különösen jelentős és elérhető források állnak rendelkezésre a geotermikus energia és a biomassa hasznosítására.

Az aszályosodással érintett területek kezelésére komplex vízgazdálkodási rendszer kialakítása lehet a megoldás, mely egyszerre szolgálhatja az öntözés, a belvízmentesítés-tárolás, a halgazdálkodás, a rekreáció és a természetvédelem céljait. A mezőgazdasági öntözéssel jelentősen mérsékelhetőek a növénytermesztés aszálykárjai.

Lakosság, humán erőforrás, társadalmi környezet:

A megye **demográfiai mutatói** részben kedvezőbbek az országos átlagnál – különösen a reprodukció és a korszerkezet tekintetében, elsősorban a roma lakosság magasabb arányából fakadóan. Emiatt a jövőben a megye lakosságszáma mérsékeltebb ütemben fog csökkenni, mint az országos átlag. Debrecen, illetve a környezetében lévő – részben szuburbán – települések lakosságszámának stagnálása, illetve mérsékeltebb növekedése prognosztizálható.

Hajdú-Bihar megye humán erőforrásainak helyzete számottevő migrációs veszteséget mutat, jelentős probléma a képzett munkaerő elvándorlása.

A megye népességének **iskolázottsági** mutatói az országos átlagnál kedvezőtlenebb képet mutatnak. Az ország egyik legnagyobb és legszélesebb képzési spektrumot (agrár, bölcsész, informatikai, jogi, közgazdasági, műszaki, orvosi-egészségügyi, pedagógiai, természettudományi, zeneművészeti) felvonultató felsőoktatási intézménye, a Debreceni Egyetem.

A megye **foglalkoztatási** adatai alapján kijelenthető, hogy a rendelkezésre álló munkaerő-tartalékok bőségesek, a megye fejlett oktatási-képzési intézményrendszere pedig lehetőséget teremt a munkaerő minőségi jellemzőinek javításához. Figyelemre méltó adottsága a megyének, hogy népesség-megtartó képessége szilárdabb, mint Kelet-Magyarország vagy Nyugat-Románia legtöbb megyéjéé.

A **kulturális szolgáltatások** megyén belüli eloszlására jellemző a megyeszékhely centrikusság, Debrecen a megye egyértelmű kulturális központja. A közművelődési terület hatékonyan járul hozzá a települések kulturális kínálatának fenntartásához, bővítéséhez, a helyi identitás erősítéséhez. A megyében megerősödött a közösségi művelődés szemlélete, amely hatékonyan segítette a helyi társadalom fejlődését.

Társadalmi aktivitás:

A vizsgált szomszédos megyékhez képest is kifejezetten alacsony a Hajdú-Biharban működő nonprofit szervezetek fajlagos száma.

A fő tevékenységi formák tekintetében a legtöbb nonprofit szervezet a szabadidő, oktatás és a sport tevékenységi körökben működik. Hajdú-Bihar megyében a szabadidő – kultúra - oktatás témakörök a legnépszerűbbek.

A vidéki területek fejlesztésében és revitalizációjában Európában kulcsszerepet játszanak a helyi kezdeményezésekre építő LEADER programok. Az akciócsoportokban a helyi önkormányzatokon kívül kellő arányban részt kell, hogy vegyenek a helyi civil szervezetek és a helyben településsel rendelkező vállalkozások is. Egy jól működő LEADER akciócsoport az európai tapasztalatok szerint a vidék megújításának egyik legfontosabb eszköze, ugyanakkor a helyi demokrácia és az értékek megőrzésének gyakorlóterepe, illetve inkubátora lehet.

Közlekedési infrastruktúra:

Debrecen környéki településekről érkező utasforgalom az ingázók magas száma miatt koncentráltan jelentkezik, melynek volumene várhatóan szerényen növekedni fog az elkövetkezendő években

A vonzasközpontokba irányuló forgalmat elsősorban az ingázás (főként munkavállalási és tanulmányi célú) jellemzi, azonban kérdéses, hogy a közigazgatás (beleértve az önkormányzati feladatellátást) átszervezése milyen utasforgalmat fog generálni a jövőben.

A közlekedési és kommunikációs infrastruktúra fejlesztése terén az M3-as és M35-ös autópályák kiépülése, több főút (4-es, 33-as, 35-ös, 42-es, 47-es) közelmúltban végrehajtott, valamint a 100. számú vasútvonal jelenleg is zajló rekonstrukciója, továbbá a debreceni repülőtér, mint trimodális logisztikai központ fejlesztése a legfontosabb lépés. Mindezen beruházások nemcsak a megye külső kapcsolódását, de belső nexusainak minőségét is hatékonyabbá hivatottak tenni. (Sárándot az M35-ös autópálya tervezett szakasza érinti a Hajdúszoboszlóval közös közigazgatási határ környezetében, valamint a 47. sz. II. rendű főút áthalad a településen)

Hazánk EU csatlakozásával az EU külső határává vált a megye keleti határa, majd Románia EU tagságával ugyan megszűnt az áruforgalom korlátozása, ugyanakkor keleti szomszédunk nem vált a schengeni övezet tagjává, ami a személyek mozgását tekintve újszerű ellenőrzési rendszer kiépítését jelentette. 2007 óta ugyan a magyar-román határ EU belső határnak számít, mégis tényleges átalakulása – eltűnése – Románia Schengen tagsága után várható. (Sáránd közelében a Létavértesi határátelőkölőhely található, mely személygépkocsi forgalmat bonyolít.)

Gazdaság:

Positívumként megállapítható tehát, hogy a megye természeti erőforrásai több területen kedvezőek. Humán erőforrás-ellátottságának mennyiségi oldala erős (magyarországi átlaghoz képest kedvezőbb demográfiai helyzet és régiós átlagnál jobb népességmegtartó képesség). Fontos tényező a helyi munkakultúra máig élő (cívís) hagyománya. Fejlett oktatási-képzési intézmény-rendszere kedvező feltételeket kínál a minőségi fejlődés generálására. Közlekedési-kommunikációs infrastruktúrája sokat fejlődött: Kelet-Magyarországon repülőterének, a határ romániai oldalával összevetve pedig jobb minőségű közút- és vasúthálózatának köszönhetően van előnyben. A gazdaságfejlesztést szolgáló infrastruktúra komoly mértékben bővült az elmúlt években, komoly ipari parki és inkubációs kapacitások születtek, klaszterszervezetek alakultak. Gazdaságfejlesztésre alkalmas, jelentős barnamezős tartalékterületek vannak a megyében.

Negatívumként emelendő ki, hogy a természeti erőforrásokkal történő gazdálkodás nem minden esetben fenntartható, illetve egyoldalú. A megyét vándorlási veszteség jellemzi, ráadásul az

elvándorlás jelentős a képzettebb rétegek körében. A humán erőforrás minőségi fejlesztésre szorul, illetve a gazdasági szereplők igényeihez igazítandó. A megyét átszelő közúti és vasúti tranzitútvonalak nagyobb átbocsátó-képességűre történő átépítése hiányos, a mellékutak és vasúti mellékvonalak minősége sokfelé rossz. Az ipari parki infrastruktúra és szolgáltatás-kínálat terén nagyok a különbségek, hiányoznak a technológiai típusú inkubátorok, a klaszterek egy része nem működik a fejlesztési program célkitűzéseinek megfelelően, a vállalkozói övezet pedig – gazdaságfejlesztési eszközként – hatástalan maradt.

A Hajdú-Bihar Megyei Területfejlesztési Konceptió **stratégiai ágazati célrendszerének** Sárándot is érintő legfontosabb megállapításai a következők:

Az Alföld értékeire épülő fenntartható környezet:

Az Alföld tradicionális értékeit, az alföldi táj adottságait meg kell őrizni a következő generációk számára, ezért olyan gazdasági, mezőgazdasági rendszer kialakítása szükséges, amely több szempontból is fenntartható gazdálkodást valósít meg. A cél keretében a klímaváltozás hatásaira válaszolva fenntartható vízgazdálkodást kell megvalósítani a megyében (együttműködve a környező megyékkel és a határon túli területekkel), amely az aszály, belvív, árvíz által okozott problémákra ad választ, valamint védi a felszín alatti vizeket (mint ivóvízforrást). Környezet és humán-egészségügyi szempontból kiemelt fontosságú az egészséges ivóvíz biztosítása, valamint a lakossági szennyvíz elvezetése és kezelése az EU-s elvárások figyelembevételével.

Külön figyelmet érdemel a megye esetében jelentős termálvízkincs másodlagos és harmadlagos hasznosítása. A megyei energiafüggőség csökkentése megköveteli a fenntartható energiahasználat széles-körű elterjesztését. Energia-hatékony, megújuló energiákra épülő, de stabil és gazdaságilag is fenntartható infrastruktúrák és rendszerek kiépítése a cél. A lakosság egészségi állapotának és életminőségének megőrzése érdekében a gazdaságilag és környezetileg fenntartható hulladék-gazdálkodás vizsgálata és fejlesztése is a fókuszpontba kerül, beleértve a szelektív hulladékgazdálkodást, a szilárd és folyékony hulladékok hasznosítását, a hulladékok mennyiségének csökkentése mellett.

A különféle természetvédelemmel érintett területeken tájfenntartással, génmegőréssel és a létesítmények természetbarát átalakításával segíthető elő a védett környezet hasznosítása.

A helyi jelentőségű természeti és épített értékek, műemlékek megőrzése és bemutatása jelentősen hozzájárul a helyi identitás tudat fenntartásához, erősítéséhez.

Versenyképes gazdaság és egészséges élelmiszer:

A megye gazdaságában kiemelkedő szerepet tölt be a mezőgazdaság. A nemzetközileg verseny-képes, egészséges élelmiszerek előállításához magas minőségű élelmiszeripari feldolgozóiparnak kell csatlakoznia egy komplex rendszer keretében. A klímabarát gazdaság kialakítása érdekében támogatni kell ezen túl a minőségi helyi termékek előállításának és kereskedelmének ösztönzését.

A foglalkoztatás növelése horizontális célkitűzés a helyi vállalkozások fejlesztésével és vállalkozások betelepülésével teljesíthető.

Vizsgálni kell a turisztikai potenciállal bíró területek megindítására vonatkozó lehetőségeket. A helyi jelentőségű turisztikai értékek fejlesztése fontos, elsősorban a helyi identitástudat megőrzése érdekében.

Kiemelt fontosságú a barnamezős területek kezelése, a barnamezős beruházások támogatása előnyt élvez a zöldmezős beruházásokkal szemben.

A megye egészségének vonatkozásában ösztönözni kell a külföldi tőkebefektetéseket.

A megye helyzetéből adódóan támogatni kell a vonalas infrastruktúrákat, a 4-es, 47-es és 42-es útvonalakat.

A megye gazdasági szerkezetének megfelelő oktatás, szakképzés:

Az alapfokú oktatás esetében a természettudományos képzés erősítése, a szakképzés esetében a vállalati kapcsolatokra épített gyakorlat-orientált képzés erősítése szükséges.

Közösségi, szociális és társadalmi fejlesztések a leszakadó társadalmi csoportok esélyegyenlőségének és életminőségének javítására:

A 2020-ig tartó időszakban fel kell készülni az öregedő társadalom kihívásaira, az ezzel kapcsolatos szociális, egészségügyi és társadalmi infrastruktúra-fejlesztés, valamint az egészségügyhöz kapcsolódó szolgáltatások, az alapellátás fejlesztésével.

Fontos a szociálisan leszakadó csoportok felzárkóztatásának segítése, valamint az esélyegyenlőség javítására szolgáló személyi, tárgyi, infrastrukturális háttérfeltételek biztosítása, illetve a szociális gazdálkodás modellkísérletének beindítása.

Biztosítani kell a minőségi, innovatív közszolgáltatásokhoz való egyenlő hozzáférést.

Hangsúlyt kell helyezni a biztonságos környezet kialakítására.

A munkahelyi és iskolai lemorzsolódás csökkentése érdekében közösségi és sport-fejlesztésekre van szükség.

Növelni kell a helyi identitástudatot és népességmegtartó képességet, a helyi kultúra értékeinek megőrzését és fejlesztését. Ezen célok eléréséhez olyan eszközök nyújthatnak segítséget, mint pl. a népi kézművesség értékeinek újraélesztése és terjesztése, mely egyszerre gazdasági és kulturális tevékenység, közösségformáló módszer és lehetőség, személyiségformáló, identitásalakító erő.

Cél a kulturális intézmények (könyvtárak, muzeális intézmények, tb.) információs és közösségi szerepvállalásának erősítése, és részvételük növelése az élethosszig tartó tanulást támogató képzési folyamatokban.

Hajdú-Bihar megye 2014-2020-as fejlesztési időszakra vonatkozó célrendszerének összefoglalója:

Hajdú-Bihar megye 2014-2020-as fejlesztési időszakra vonatkozó jövőképe

Hajdú-Bihar megye 2030-ra megőrzi természeti értékeit és a helyi közösségek együttműködéseire, adottságaira és hagyományaira építve – támaszkodva Debrecen mint a Kárpát-medence egészség fővárosa és versenyképes innovációs központ gazdaságélénkítő és munkahelyteremtő hatására – fenntartható, kiegyensúlyozott, lakosai számára minőségi szinten élhető környezet lesz.

Átfogó cél 1

Hajdú-Bihar megye természeti adottságaira, hagyományaira és kutatási potenciáljára alapozott gazdaságfejlesztés, mely növeli a foglalkoztatást és erősíti a megye kelet-magyarországi innovációs központ funkcióját

Átfogó cél 2

A szegénység és társadalmi kirekesztés csökkentéséhez, valamint a munkaképes korú lakosság piacépes képzettségi szintjének növeléséhez szükséges szolgáltatási, népegészségügyi és közigazgatási funkciók erősítése

Átfogó cél 3

Hatékony víz- és energiagazdálkodás, valamint a fenntartható környezetgazdálkodás feltételeinek megteremtése és fejlesztése a Tiszántúlon az éghajlat- és klímaváltozás negatív hatásainak csökkentésére

Stratégiai ágazati cél 1

Az Alföld értékeire épülő fenntartható környezet

Stratégiai ágazati cél 2

Versenyképes gazdaság és egészséges élelmiszer

Stratégiai ágazati cél 3

A megye gazdasági szerkezetének megfelelő oktatás, szakképzés

Stratégiai ágazati cél 4

Közösségi, szociális és társadalmi fejlesztések a leszakadó társadalmi csoportok esélyegyenlőségének és életminőségének javítására

Stratégiai területi cél 1

Debrecen, az életerős város, mint a Kárpát-medence egészség és innováció fővárosa

Stratégiai területi cél 2

Járasközpontok és járási szintű kisvárosok mint a helyi közösségek együttműködéseinek centrumai

Stratégiai területi cél 3

Kistelepülések mint az élhető vidéki közösségek színterei

Horizontális elv 1

Az innovációs szemlélet integrálása a gazdasági, társadalmi és környezeti folyamatokba

Horizontális cél 1

2020-ra minden új beruháznál és fejlesztésnél biztosítva legyen a környezeti, pénzügyi és társadalmi fenntarthatóság

Horizontális elv 2

A társadalom és a gazdaság önszerveződő folyamatainak újraélesztése

Horizontális cél 2

A foglalkoztatás növelése a megye munkaképes korú lakossága körében

Horizontális elv 3

Az életminőség javítása az öregedő társadalom kihívásaira válaszolva

Horizontális cél 3

A megye lakosságának és gazdaságának bekapcsolása az információs társadalomba

1.3. A TERÜLETRENDEZÉSI TERVEKKEL VALÓ ÖSSZEFÜGGÉSEK VIZSGÁLATA

1.3.1. Országos tervhierarchia és összefüggései

A tervhierarchia legmagasabb szintjén az Országos Területrendezési Terv (a továbbiakban: OTrT) áll, amelyet az országgyűlés a 2003. évi XXVI. törvénnyel hagyott jóvá, és amit legutoljára 2013. évi CCXXIX. törvény módosított. Az OTrT határozza meg az ország egyes térségeinek térbeli rendjét, tekintettel a fenntartható fejlődésre, valamint a területi, táji, természeti, ökológiai és kulturális adottságok, értékek megőrzésére, ill. erőforrások védelmére. Az OTrT az ország szerkezeti tervét, valamint az országos térségi övezeteket és az ezekre vonatkozó szabályokat foglalja magában.

A térségi, illetve megyei területrendezési tervek hivatottak a térségi területfelhasználási kategóriák és övezetek kijelölésére, az országos területfelhasználási kategóriák, övezetek figyelembe vételével, azok pontosításával.

Sáránd község Hajdú-Bihar megyében található, amely megyére vonatkozó területrendezési tervet Hajdú-Bihar Megyei Önkormányzat Közgyűlése a 13/2010. (IX.17.) számú rendelettel fogadott el. A területrendezési intézkedéseket és ajánlásokat - amelyek többek között a településrendezés számára iránymutatást tartalmaznak a megyei területrendezési terv elhatározásainak érvényre juttatása érdekében a 171/2010. (IX.17.) sz. határozattal fogadta el a Közgyűlés.

Mivel az Országos Területrendezési terv 2013-ban módosult, így 2014 januárjában hatályba lépő változata bizonyos esetekben felülírja a hatályos Hajdú-Bihar Megyei Területrendezési terv (továbbiakban HBMTTrT.) előírásait.

(A 2014. január 1.-től hatályba lépett OTrT módosításait a megyei területrendezési terv még nem építette be saját térségi területfelhasználásába, térség övezeti előírásaiba és ajánlásaiba.)

A OTrT módosítása által megszüntetett övezetek és a rájuk vonatkozó szabályok, ajánlások már nem hatályosak.

A OTrT mellékleteinek tartalmán kívül a mellékletek elnevezése is módosult, melyet az alábbi táblázat mutat:

2008. OTRT RAJZI MELLÉKLETEI		2013. OTRT RAJZI MELLÉKLETEI
Térségi szerkezeti terv		Térségi szerkezeti terv
Országos ökológiai hálózat		Országos ökológiai hálózat
Kiváló termőhelyi adottságú szántóterület		Kiváló termőhelyi adottságú szántóterület
	<i>új övezet</i>	Jó termőhelyi adottságú szántóterület
Kiváló termőhelyi adottságú erdőterület		Kiváló termőhelyi adottságú erdőterület
Országos komplex tájrehabilitációt igénylő terület	<i>módosítás során megszünt</i>	∅
Országos jelentőségű tájképvédelmi terület		Tájépvédelmi szempontból kiemelten kezelendő terület
Kulturális örökség szempontjából kiemelten kezelendő terület		Világörökségi és világörökségi várományos terület
Kiemelten érzékeny felszín alatti vízminőség védelmi terület		Országos vízminőség-védelmi terület
Felszíni vizek vízminőségvédelmi vízgyűjtő területe		Nagyvízi meder és a Vásárhelyi-terv továbbfejlesztése keretében megvalósuló vízkár-elhárítási célú szükségtározók területe
Ásványi nyersanyaggazdálkodási terület	<i>módosítás során megszünt</i>	∅
Együtt tervezhető térségek	<i>módosítás során megszünt</i>	∅
Kiemelt fontosságú meglévő honvédelmi terület		Kiemelt fontosságú honvédelmi terület

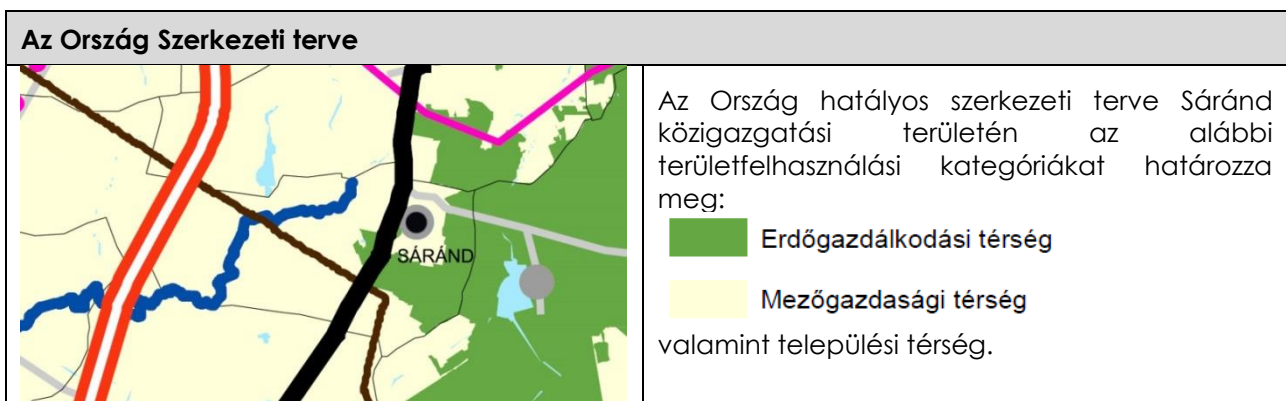
A településfejlesztési koncepcióról, az integrált településfejlesztési stratégiáról és a településrendezési eszközökről, valamint egyes településrendezési sajátos jogintézményekről szóló 314/2012. (XI.8.) kormányrendelet szerint a településrendezési tervekben igazolni kell a tervezett fejlesztések területi terveknek való megfelelését.

A területfejlesztésről és területrendezésről szóló 1996. évi XXI. tv. 23/A. § (4) bekezdése szerint az „országos területfelhasználási kategóriákra vonatkozó szabályoknak a kiemelt térség vagy a megye területére vetítve, a kiemelt térségi és megyei területfelhasználási szabályoknak a település közigazgatási területére vetítve kell teljesülniük”. Fenti előírás következtében településrendezési terv készítés esetén az összhangot a területfelhasználási kategóriák és a megyei övezetek tekintetében a vonatkozó megyei területrendezési tervvel, az országos övezetek tekintetében az OTtT-vel is kell biztosítani.

A területfejlesztésről és területrendezésről szóló 1996. évi XXI. tv. 23/A. § (2) bekezdése kimondja, hogy a településrendezési tervek készítése során:

- az országos és térségi jelentőségű műszaki infrastruktúra hálózatoknak a település közigazgatási területére vetített hossza legfeljebb +/-5%-kal térhet el a kiemelt térségi és megyei területrendezési tervek szerkezeti tervében ábrázolt nyomvonalváltozattól, kivéve, ha külön jogszabályban meghatározott területi (környezeti, társadalmi és gazdasági) hatásvizsgálat a nagyobb eltérést indokolja;
- az országos, a kiemelt térségi és a megyei övezetek által érintett területeket az érdekelt államigazgatási szervek állásfoglalása alapján kell lehatárolni oly módon, hogy a kiemelt térségi és a megyei övezet területének a település közigazgatási területére eső része legfeljebb +/-5%-kal változhat.

1.3.2. Sáránd az Országos Területrendezési Tervben

A település igazgatási területét gyorsforgalmi út, földgázszállító vezeték és országos jelentőségű csatorna érinti.

- Gyorsforgalmi út: M35 Görbeháza (M3) – Debrecen – Berettyóújfalu térsége (M4)
- Földgázszállító vezeték:
  - 112: Hajdúszoboszló – Sáránd
  - 113: Sáránd – Berettyóújfalu – Mezősas
- Országos jelentőségű csatorna: Kösely-főcsatorna

A régi és az új szerkezeti terv összehasonlításából megállapítható, hogy a szerkezeti terv több pontban is változott Sáránd igazgatási területét illetően. A területfelhasználásban pontosításra került az erdőgazdálkodási és mezőgazdasági térség határvonala, a belterületi határtól észak-keletre jelölt vegyes területfelhasználású térségi besorolás megszűnt. Az országos jelentőségű műszaki infrastruktúra hálózatok vonatkozásában is jelentős a változás. Az első szembeűnő elem a tervezett autópálya nyomvonalának jelölése, ugyanis a Kösely-főcsatorna vonalából átkerült a Hajdúszoboszlóval határos igazgatási területre. A többi módosulás a földgázszállító vezeték nyomvonalát (mely korábban egyáltalán nem volt feltüntetve), és a 400kV-os átviteli hálózat nyomvonalát érinti.

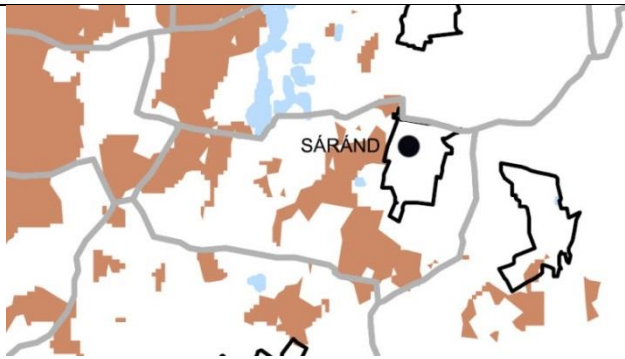
<p>Szerkezeti terv - OTt 2008</p>	<p>Szerkezeti terv - OTt 2013</p>
<p>A változtatások hatására Sáránd területét illetően az ország szerkezeti tervének térségi övezeti besorolása és közlekedéshálózati nyomvonalai összhangba kerültek a megyei területrendezési tervvel. A jelölt energia hálózatok már pontosodtak ugyan, de még mindig vannak eltérések.</p>	
	<p>Hajdú-Bihar Megye Térségi Szerkezeti terve</p>

Országos övezeti besorolás	
Országos ökológiai hálózat övezete (OTt 3.1 számú melléklet)	
	<p>Az országos ökológiai hálózat övezete Sáránd község külterületét, és érdekes módon a belterület beépített részeit is érinti az ábrán megjelölt módon.</p> <p>Az országos ökológiai hálózat övezetben csak olyan kiemelt térségi és megyei területfelhasználási kategória, illetve olyan övezet jelölhető ki, amely az ökológiai hálózat természetes és természetközeli élőhelyeit és azok kapcsolatait nem veszélyezteti.</p>

A régi és az új övezeti tervlap összehasonlításából megállapítható, hogy az országos ökológiai hálózat övezeti lehatárolása nem változott, viszont a települési térség lehatárolása igen, melybe az ökológiai hálózat beelőd.

<p>Országos ökológiai hálózat övezete - OTt 2008</p>	<p>Országos ökológiai hálózat övezete - OTt 2013</p>

Kiváló termőhelyi adottságú szántóterület övezete (OTrT 3.2 számú melléklet)

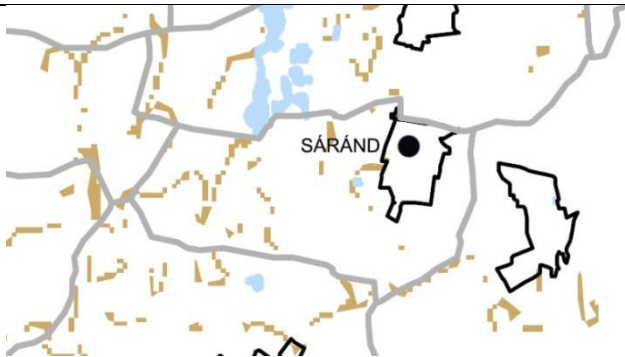

A kiváló termőhelyi adottságú szántóterület övezete érinti Sáránd község külterületét az ábrán megjelölt módon.

Kiváló termőhelyi adottságú szántóterület övezetében beépítésre szánt terület csak kivételesen, egyéb lehetőség hiányában területrendezési hatósági eljárás alapján jelölhető ki.

Az övezetben külszíni bányatelket megállapítani és bányászati tevékenységet engedélyezni a bányászati szempontból kivett helyekre vonatkozó szabályok szerint lehet.

Jó termőhelyi adottságú szántóterület övezete (OTrT 3.3 számú melléklet)

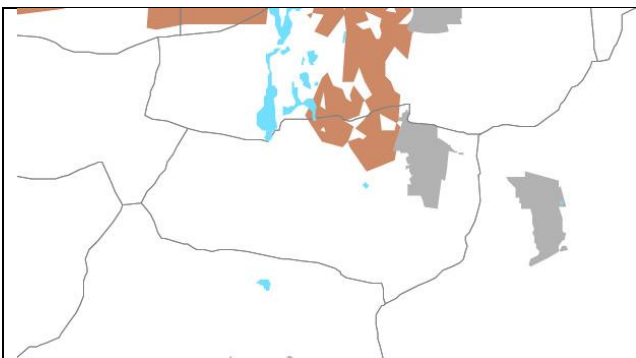

A jó termőhelyi adottságú szántóterület övezete csekély mértékben érinti Sáránd község külterületét az ábrán megjelölt módon.

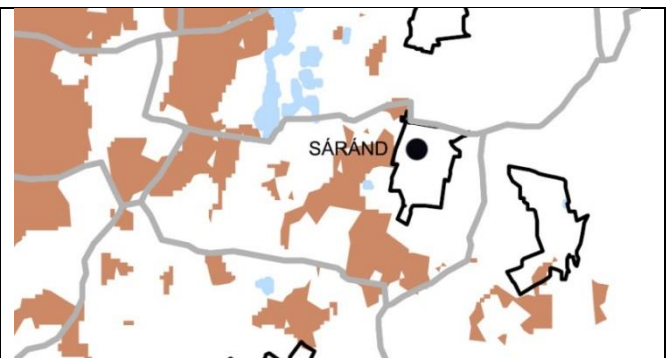
A településrendezési eszközökben a jó termőhelyi adottságú szántóterület övezetét a mezőgazdasági terület területfelhasználási egység kijelölésénél figyelembe kell venni.

A régi és az új övezeti tervlapot összehasonlítva megállapítható, hogy az új OTrT a 'Jó termőhelyi adottságú szántóterületek' övezeti lehatárolásaival a régihez képest új övezetet alkotott, mert ilyen nem volt.

A régi tervhez képest sárándi viszonylatban bővült a kiváló termőhelyi adottságú szántóterületek mennyisége is:

Kiváló termőhelyi adottságú szántóterület övezete -
OTrT 2008

Kiváló termőhelyi adottságú szántóterület övezete -
OTrT 2013

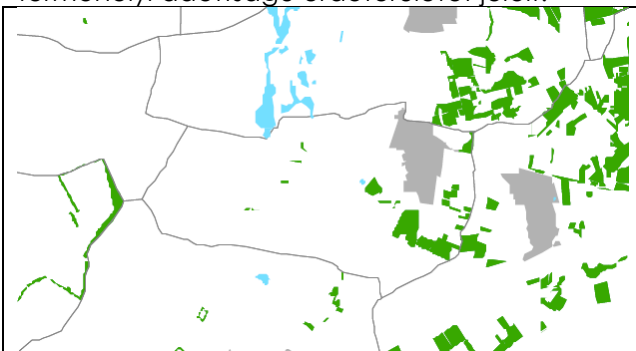
Kiváló termőhelyi adottságú erdőterület övezete (OTrT 3.4 számú melléklet):

A kiváló termőhelyi adottságú erdőterület övezete csekély mértékben érinti Sáránd község külterületét az ábrán megjelölt módon.

Kiváló termőhelyi adottságú erdőterület övezetében új beépítésre szánt terület nem jelölhető ki. Külszíni bányatelket megállapítani és bányászati tevékenységet engedélyezni csak a bányászati szempontból kivett helyekre vonatkozó szabályok szerint lehet.

A régi és az új övezeti tervlap összehasonlításából megállapítható, hogy a régi OTrT több kiváló termőhelyi adottságú erdőterületet jelölt.

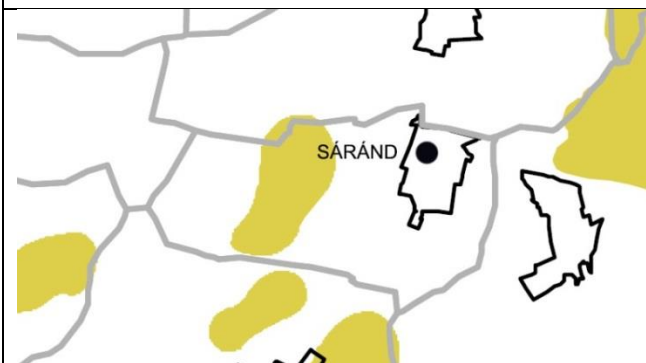

Kiváló termőhelyi adottságú erdőterület övezete - OTrT 2008

Kiváló termőhelyi adottságú erdőterület övezete - OTrT 2013

Tájképvédelmi szempontból kiemelten kezelendő terület övezete (OTrT 3.5 számú melléklet)

A Tájképvédelmi szempontból kiemelten kezelendő terület övezete érinti Sáránd község külterületét az ábrán megjelölt módon.

A tájképvédelmi szempontból kiemelten kezelendő terület övezetével érintett területre a rendezési terven belüli megalapozó vizsgálata keretében meg kell határozni a tájjelleg megőrzendő elemeit, elem-együtteseit, valamint a tájképi egység és a természeti adottságokhoz igazodó hagyományos tájhasználat helyi jellemzőit.

A pontosított területre a tájképi egység és a hagyományos tájhasználat fennmaradása érdekében a HÉSZ-ben meg kell határozni a területhasználatra és az építmények tájba illeszkedésére vonatkozó szabályokat.

A HÉSZ az építmények tájba illeszkedésének bemutatására látványterv készítését írhatja elő és a készítésre vonatkozó követelményeket határozhatja meg.

Az övezetben bányászati tevékenységet a bányászati szempontból kivett helyekre vonatkozó szabályok szerint lehet folytatni.

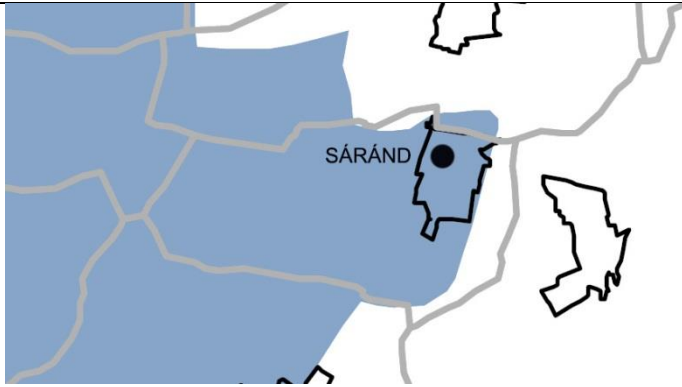
Az övezetben a közlekedési és energetikai infrastruktúra-hálózatokat, erőműveket és kiserőműveket a tájképi egység megőrzését és a hagyományos tájhasználat fennmaradását nem veszélyeztető műszaki megoldások alkalmazásával kell elhelyezni.

A régi OTrT – n az országos jelentőségű tájképvédelmi terület övezete nem érintette a települést.

Világörökségi és világörökségi várományos terület övezete (OTrT 3.6 számú melléklet)

– Nem érinti a települést.

Országos vízminőség-védelmi terület övezete (OTrT 3.7 számú melléklet)

Az Országos vízminőség-védelmi terület övezete érinti Sáránd község külterületét az ábrán megjelölt módon.
Az övezetbe tartozó települések településrendezési eszközeinek készítése során ki kell jelölni a vízvédelemmel érintett területeket, és a helyi építési szabályzatban az építési övezetre vagy övezetre vonatkozó szabályokat kell megállapítani.
Az övezetben bányászati tevékenységet a bányászati szempontból kivett helyekre vonatkozó szabályok szerint lehet folytatni.

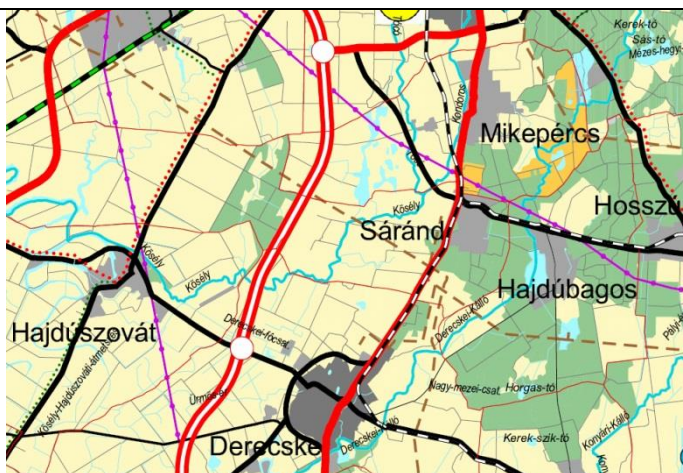
Nagyvízi meder és a Vásárhelyi-terv továbbfejlesztése keretében megvalósuló vízkár-elhárítási célú társulások (OTrT 3.8 számú melléklet)- Nem érinti a települést.

Kiemelt fontosságú honvédelmi terület övezete (OTrT 3.9 számú melléklet)- Nem érinti a települést.

1.3.3. Sáránd Hajdú - Bihar megye Területrendezési Tervében

Térségi Szerkezeti terv

Hajdú-Bihar Megye Területrendezési tervének (továbbiakban HBMTTr) térségi szerkezeti terve Sáránd közigazgatási területén az alábbi kategóriákat határozza meg:

Térségi területfelhasználás:

- Erdőgazdálkodási térség
- Mezőgazdasági térség
- vízgazdálkodási térség
- Hagyományosan vidéki települési térség

Közlekedési hálózatok és építményeik:

- Gyorsforgalmi út
- Főút
- Térségi jelentőségű mellékút
- Vasúti mellékvonal

Energia hálózatok és építmények:

- Térségi szénhidrogén szállító vezeték
- Átvittelt bofolyásoló 120 kV-os elosztó hálózat

Erdőgazdálkodási térség:

A megye szerkezeti terve a település erdőterületeit részben a kialakult állapothoz igazodva tünteti fel.

A települési területfelhasználási egységek kijelölése során az erdőgazdálkodási térséget legalább 85%-ban erdőterület területfelhasználási egységbe kell sorolni.

A településszerkezeti terv a térségi lehatárolással összhangban van.

Mezőgazdasági térség:

Zömmel a meglévő állapothoz igazodnak a mezőgazdasági térség területfelhasználási kategóriába tartozó területek.

A települési területfelhasználási egységek kijelölése során a mezőgazdasági térséget legalább 85%-ban mezőgazdasági terület, beépítésre szánt különleges honvédelmi terület, beépítésre nem szánt különleges honvédelmi terület vagy természetközeli terület területfelhasználási egységbe kell sorolni.

A hatályos településszerkezeti terv összhangban van.

Vízgazdálkodási térség:

Sáránd területén vízgazdálkodási térséghez tartoznak az állandó vízfolyások és jelentősebb árkok területei.

A települési területfelhasználási egységek kijelölése során a vízgazdálkodási térséget legalább 85%-ban vízgazdálkodási terület, vagy természetközeli terület területfelhasználási egységbe kell sorolni.

Hagyományosan vidékies települési térség:

A megye szerkezeti tervén hagyományosan vidékies települési térségként jelenik meg Sáránd belterülete.

A fogalomrendszert az OTRT módosítása felülírta, az új fogalom: települési térség.

A települési térség bármely települési területfelhasználási egységbe sorolható. A településszerkezeti terv a térségi lehatárolással összhangban van.

Építmények által igénybe vett térség – vonalas ábrázolás

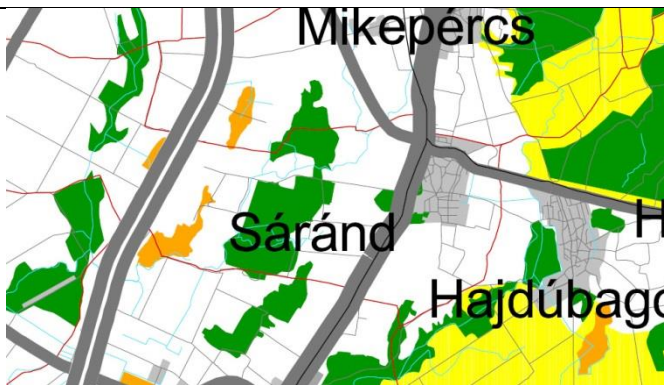
A megye szerkezeti terve a település területét érintő meglévő és tervezett közút- és vasút hálózatot, valamint az energia hálózatokat és azok építményeit sorolja az építmények által igénybe vett térség kategóriába. A tervezett új közlekedéshálózati elemként jelenik meg a település határában tervezett gyorsforgalmi út nyomvonala. A térségi szerkezeti tervlap Sáránd belterületétől ÉK-i irányba, az új autópálya nyomvonal felé vezető utat meglévőként (fekete színnel) ábrázolja, holott az egy tervezett közlekedési elem! **Megyetervi módosítás során javítandó!** A tervezett utakat a hatályos településszerkezeti terv is jelöli!

A települési területfelhasználási egységek kijelölése során az építmények által igénybe vett térséget az adott építmény jellege szerinti települési területfelhasználási egységbe kell sorolni.

Megyei övezeti besorolás

A megyei övezetek közül Sáránd közigazgatási területét a következő övezetek érintik:

Ökológiai hálózat térségi övezetei (MTrT. 3/1. sz. melléklet):

Az ökológiai hálózat térségi övezetei közül Sárándot csak a magterület és az ökológiai folyosó érinti az ábrán megjelölt módon. Az ökológiai hálózat pufferterületeivel a szomszédos települések érintettek.

- Magterület
- Ökológiai folyosó
- Puffer terület

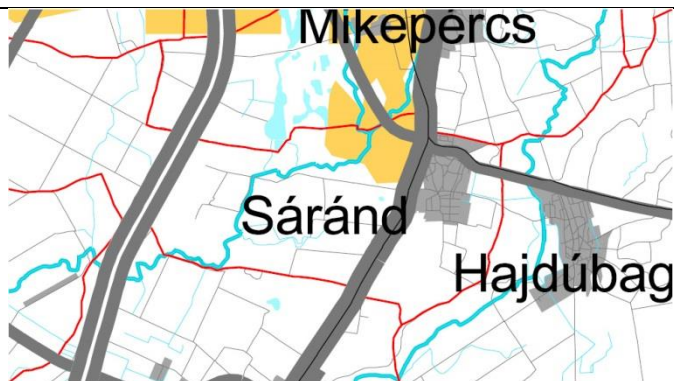
Az országos ökológiai hálózat országos és megyetervi övezeti lehatárolása összhangban van. A HBMTTrT-ben az országos ökológiai hálózat magterület, ökológiai folyosó és pufferterület megosztásban szerepel.

A hatályos településszerkezeti tervben az országos ökológiai hálózat lehatárolása nem jelenik meg, azonban szövegesen említésre kerül. A hatályos rendezési terv jelzi az ellentmondást, miszerint a települési térségbe belógó ökológiai hálózat magterülete utólagosan lett kijelölve a HNPI által és, hogy azon a területen egyébként természetvédelmi szempontból védett terület nem található.

Állítólag Hajdú-Bihar megye Területrendezési Tervének egyeztetési- véleményezési szakaszban lévő Programja kezdeményezte ennek a konfliktusnak (nem csak Sáránd esetében) a feloldását, hiszen legtöbb esetben pont ezek a gyenge termőképességű, belterület szomszédságában lévő ellentmondásos területek a legfontosabb fejlesztési lehetőségek. A kezdeményezés sikertelensége látható ott, hogy a 2013-ban módosított OTRT is még mindig ugyanúgy országos ökológiai hálózatként szerepelteti az érintett területet, úgy hogy közben a települési térséget is érinti.

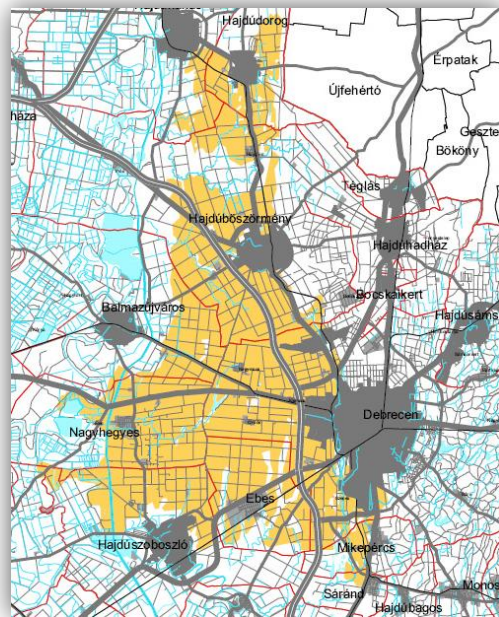

Kiváló termőhelyi adottságú szántóterület övezete (HBMTTrT. 3/2. sz. melléklet):

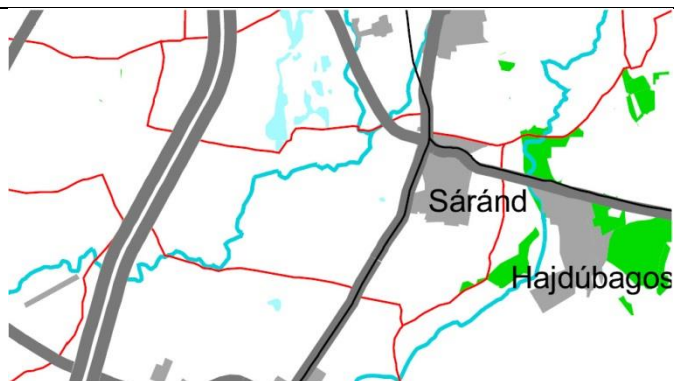

A kiváló termőhelyi adottságú szántóterület övezete Sárándot az adott tervlapon csak kis mértékben érinti, egy térségi szempontból nagy kiterjedésű terület déli csücskeként.

A HBMTTrT szerinti lehatárolást az OTTrT módosítása felülírta, területi lefedettségét sokkal jobban részletezi. Az OTTrT külön mellékletben részletezi a jó termőhelyi adottságú területeket is. (lásd. 1.3.2. fejezet)

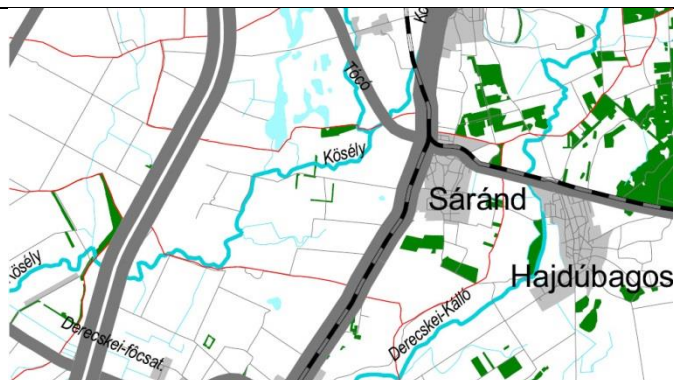

Erdőtelepítésre alkalmas területek övezete (HBMTTrT. 3/3. sz. melléklet):

Az erdőtelepítésre alkalmas területek övezete Sárándot minimális mértékben érinti a Hajdúbagossal közös közigazgatási határ déli részén. Az OTTrT-ben ilyen övezeti tervlap nem szerepel.

Kiváló termőhelyi adottságú erdőterület övezete (HBMTTrT. 3/4. sz. melléklet):

A Kiváló termőhelyi adottságú erdőterület övezete Sárándot kismértékben, foltokban érinti.

Térségi komplex tájrehabilitációt igénylő terület övezete (HBMTTrT. 3/5. sz. melléklet):

Sárándot a tájrehabilitációt igénylő terület célterülete nem érinti, igazgatási területén a térségi szerkezeti terv szerinti erdőgazdasági térség (csíkozott rész) és a meglévő erdőterületek (zöld rész) lettek megjelölve.

Országos és térségi jelentőségű tájképvédelmi terület övezete (HBMTTrT. 3/6. sz. melléklet):

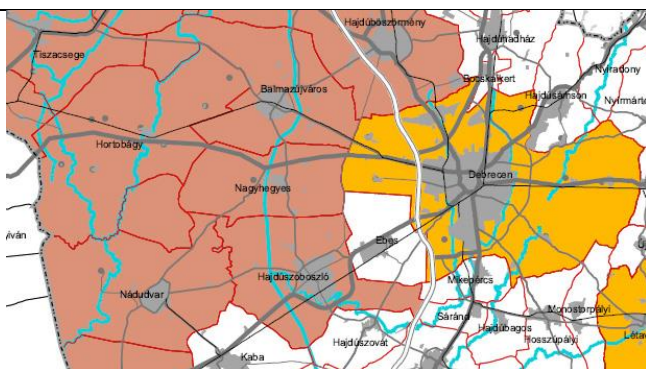

Sáránd külterületét az országos és térségi jelentőségű tájképvédelmi terület övezete érinti. Ez az övezet elsősorban a Kösely-főcsatorna vonalában, azt kísérve lett kijelölve.

Az országos jelentőségű, illetve a térségi jelentőségű tájképvédelmi terület fogalmakat az OTTrT módosítása megszüntette, a HBMTTrT szerinti lehatárolást felülírta.

Fenti fogalmak helyébe egységesen a „tájképvédelmi szempontból kiemelten kezelendő terület” fogalom lépett. Az új fogalom-meghatározást, lehatárolást és az övezetben betartandó szabályokat ld. az OTTrT-vel foglalkozó 1.3.2 fejezetben.

Világörökség, és világörökség-várományos terület övezete, Történelmi települési terület övezete (HBMTTrT. 3/7. sz. melléklet):

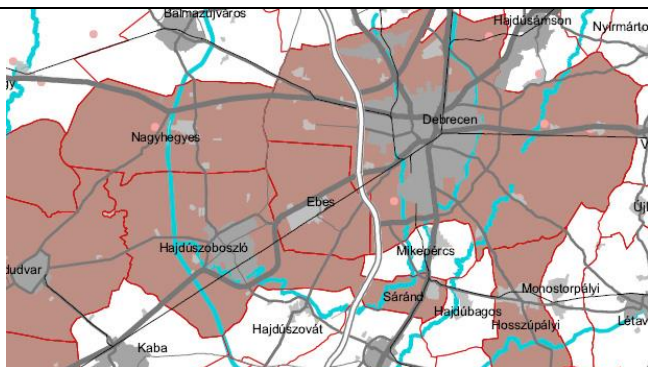
Sáránd közigazgatási területét az övezetek nem érintik. Legközelebbi érintett települések Hajdúszoboszló (világörökség, és világörökség-várományos terület övezet) és Debrecen (történelmi települési terület övezet).

(A történelmi települési terület övezetet a hatályos OTTrT megszüntette.)

Kiemelten érzékeny felszín alatti vízminőség-védelmi terület övezete (HBMTTrT. 3/8. sz. melléklet):
a települést nem érinti.

Ásványi nyersanyag-gazdálkodási terület övezete (HBMTTrT. 3/9. sz. melléklet):

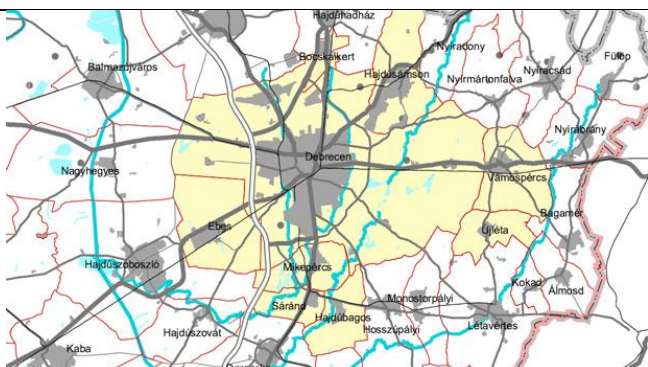

A HBMTTrT az érintett települések közigazgatási területét jelöli részletes belső területi lehatárolás nélkül. A térképi mellékletben az egész település jelölést kapott.

A fenti övezetet a településrendezési eszközökben kell a tényleges kiterjedésnek megfelelően lehatárolni.

A hatályos településszerkezeti terv nem jelöl bányaterületet.

Együtt tervezhető térségek övezete (HBMTTrT. 3/10. sz. melléklet):

Sáránd közigazgatási területe jelölve van az együtt tervezhető térségek övezetén belül.

Rendszeresen belvízjárta terület övezete (HBMTTrT. 3/11. sz. melléklet):

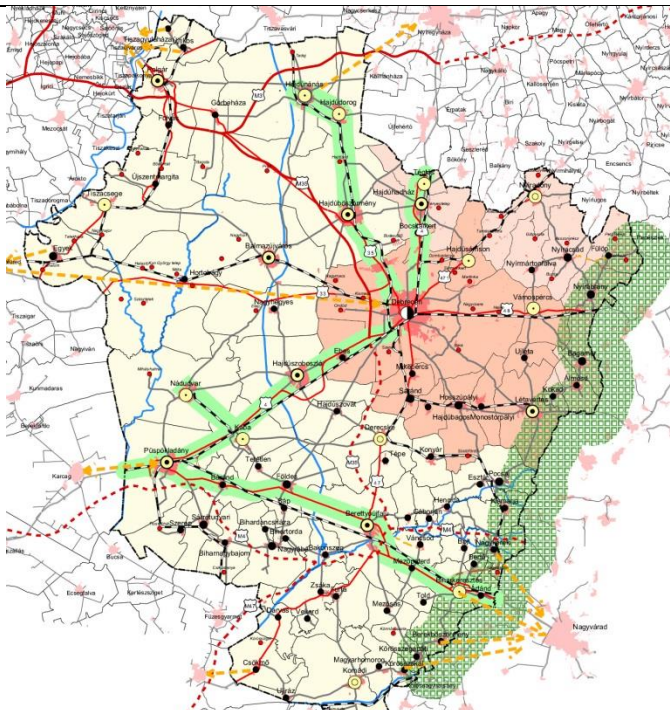
A tervlap minimális rendszeresen belvízjárta területet jelöl Sáránd külterületén.

Nagyvízi meder övezete (HBMTTrT. 3/12. sz. melléklet): Sáránd és a környező települések sem érintettek a Nagyvízi meder övezetével.

Kiemelt fontosságú, meglévő honvédelmi terület övezete, honvédelmi terület övezete (HBMTTrT. 3/13. sz. melléklet): a települést nem érinti.

A Megyei Területrendezési Terv függelékei

Hajdú-Bihar megye településrendszere (1/a. függelék):

Az 1. számú függelék a) része Hajdú-Bihar megye településrendszerét mutatja be. A településrendszeren belül Sáránd a Debreceni agglomerációhoz (I.ütem) tartozó település.

Kistérségi székhely

- Megyeszékhely - megyei jogú város
- Város - kistérségi székhely
- Város - kistérségi társszékhely
- Város
- Nagyközség
- Község
- Autópálya
- Autópálya - épülő
- Vasúthálózat
- Vasútvonal - tervezett
- Országos főút
- Országos mellékút
- Belterület
- Városias térséget szervező települések sávja
- Hiányzó közúti kapcsolódás
- Településhatárok
- Határmenti együttműködés
- Debrecen agglomeráció
- 1. ütem
- 2. ütem

Hajdú-Bihar megye településhálózata (1/b. függelék)

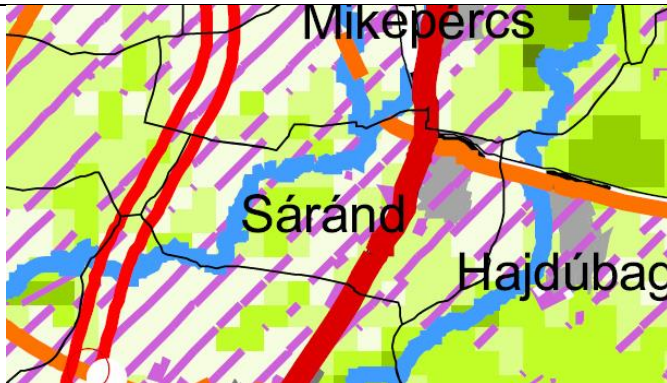
--- Megyehatár

Kistérségi székhely

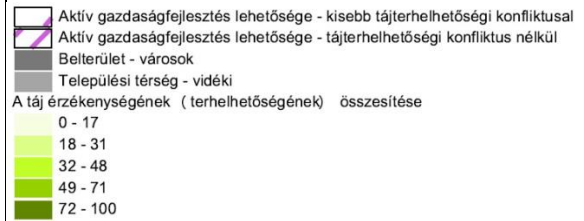
- Megyeszékhely - megyei jogú város
- Város - kistérségi székhely
- Város - kistérségi társszékhely
- Város
- Nagyközség
- Község
- Szatellitempületek.shp
- Autópálya
- Autópálya - épülő
- Vasúthálózat
- Országos főút
- Országos mellékút
- Hiányzó közúti kapcsolódás
- Belterület
- Településhatárok
- Hortobágyi Nemzeti Park

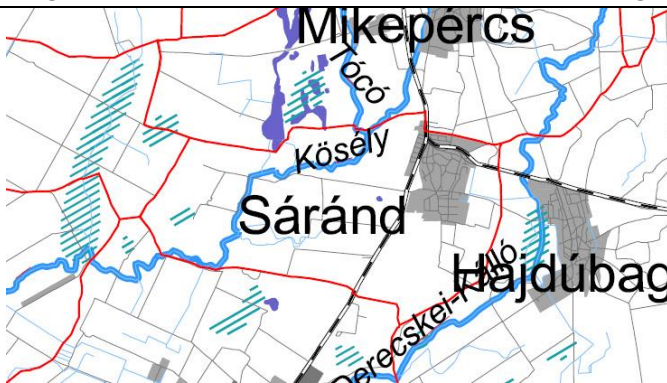
Gazdaságfejlesztés, tájterhelhetőség (2. függelék):

A 2. számú függelék ábrája nehezen értelmezhető a táj érzékenységét illetően.

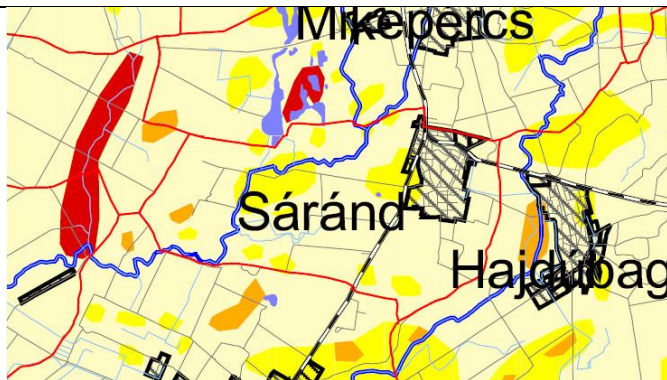

Vízgazdálkodás, árvíz és belvíz veszélyeztetettség, szennyvízkezelés (3/1. függelék):

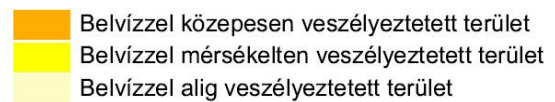

Sáránd külterületén értelmezhetetlen módon jelöli a belvízzel veszélyeztetett területeket (csíkozott lehatárolás, melynek a körvonala, mely az érintett területet jelölné, hiányzik).

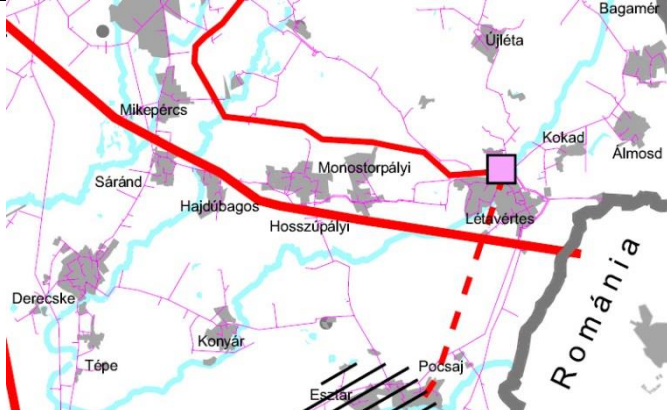
Belvíz veszélyeztetettség (3/2. függelék):

Az előző függelék kiegészítéseként lehatárolásra kerültek a belvízveszélyes területek az ábrán látható módon.

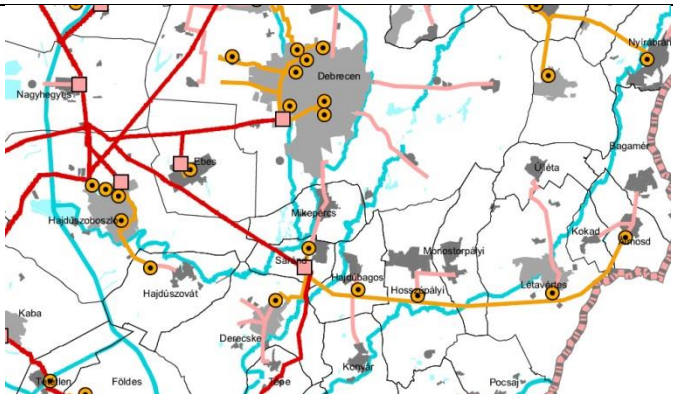

Villamosenergia hálózatok és építmények (4/1. függelék):

A településen áthalad egy 400 kV-os távvezeték. A tervlap feltűnteti az elosztó hálózatokat is.

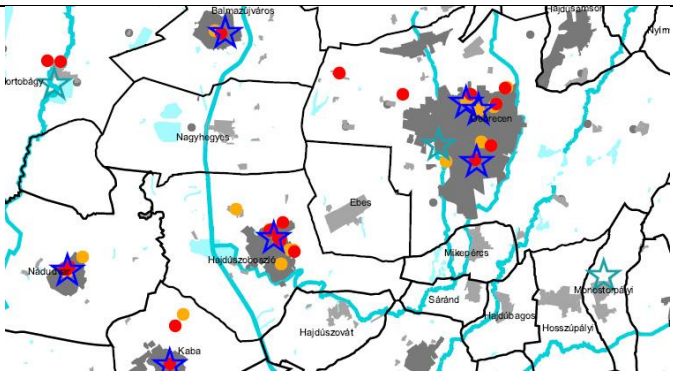
Gázenergia hálózat térségi rendszere (4/2. függelék):

Sárándot Hajdúszoboszló térségéből érkező nagynyomású gázvezeték érinti. Gázátadó és gázfogadó állomás egyaránt megtalálható a településen. Nagyközép nyomású és középnyomású gázvezetéseket is jelöl a tervlap.

- Gázátadó
- Gázfogadó
- Gázvezeték - nagynyomású
- Gázvezeték - nagyközép nyomású
- Gázvezeték középnyomású

Hévízkutak, strandfürdők (4/3. függelék):

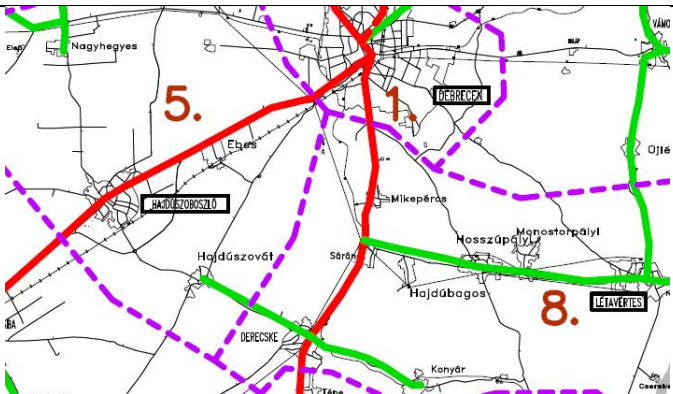

Hévízkutak és azokra épült strandfürdők Sárándon nem, csak a környező településeken (Debrecen, Hajdúszoboszló, Nádudvar, Kaba, stb.) találhatóak.

- Strandfürdő - meglévő
- Hévízkutak-1000 m alatt
- Hévízkutak 1000 m felett

A vendégforgalom szempontjából Hajdú-Bihar megye legjelentősebb vonzerejét a termál- és gyógyvízkincs adja. Hajdúszoboszló és Debrecen gyógyfürdői nemzetközi és országos viszonylatban is meghatározóak.

Hajdú-Bihar megye infokommunikációs hálózatának terve (4/4. függelék):

Sárándot tervezett optikai gerinckábel és tervezett körzeti optikai kábel érinti.

- Kistérségi körzetek
- Kistérségi központok
- Tervezett optikai gerinckábel
- Tervezett optikai gerincgyűrű
- Tervezett körzeti optikai kábel

A megyében kialakítandó gerinchálózat megvalósítására az optikai kábeles technológiát javasolnak, mely érinti a megye városait.

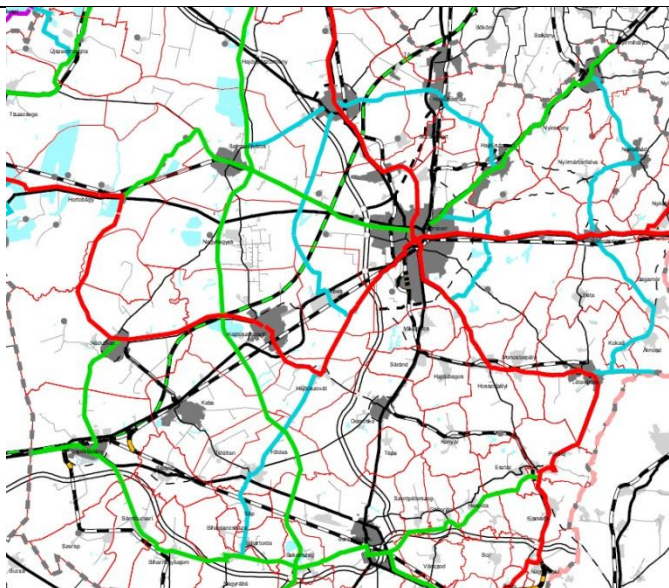
Közlekedési hálózatok és építmények (5/1. függelék):

Sáránd Hajdúszoboszlóval közös közigazgatási határán jelöli a tervezett autópályát, és itt már helyesen a Sárándi csomópontból induló rávezető tervezett főutat (a térségi szerkezeti terven ez meglévőként van jelölve helytelenül). Az autópálya tervezett nyomvonalát és a rávezető tervezett közlekedési utat a hatályos településszerkezeti terv jelöli.

Kerékpárút hálózat fejlesztése (5/2. függelék):

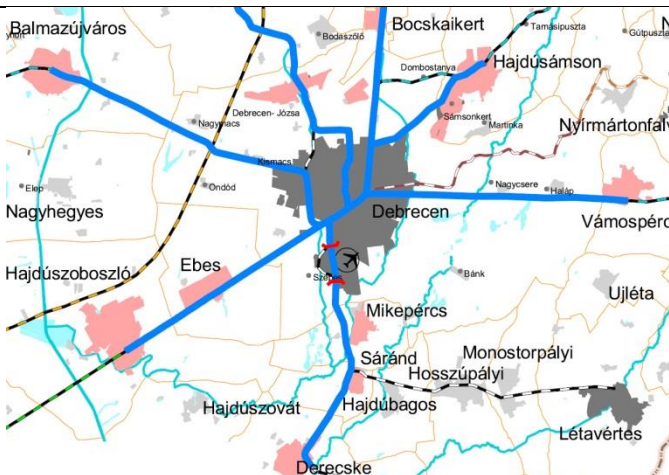

Sajnos Sáránd mind a Debreceni központból sugarasan kiinduló országos kerékpárút hálózatból, mind a gyűrűsen haladó megyei elsőrendű kerékpárút hálózatból és a másodrendű kerékpárút hálózatból is kimaradt érthetetlen okokból, pedig a 47-es főút mellett Debrecentől Derecskéig már szakaszokban kiépült a településeket megyeszékhellyel is összekötő kerékpárút, melynek fejlesztése főként Sáránd területén belül lenne indokolt. Ráadásul Mikepércs és Sáránd is a Debreceni agglomerációhoz tartozó település.

- Kerékpárút hálózat - Eurovelo
- Kerékpárút hálózat - országos
- Kerékpárút hálózat - megyeyei elsőrendű
- Kerékpárút hálózat - megyei másodrendű

Javaslat idegenforgalmi körutak és kapcsolódó turisztikai együttesek kialakítására (5/3. függelék): Sáránd nem érintett.

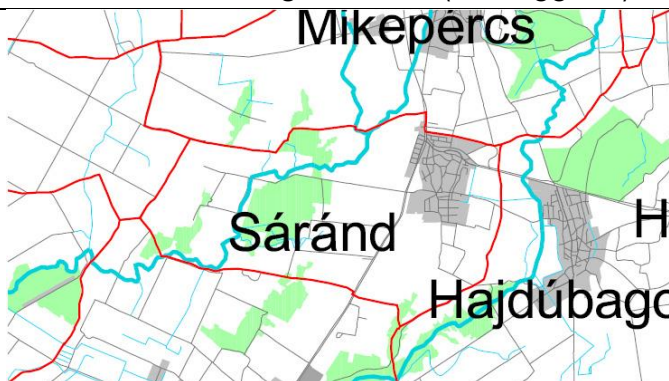
Javaslat Debrecen elővárosi vasúti közlekedési rendszerének kialakítására (5/4. függelék):

A vonatkozó tervlap a kötöttpályás elővárosi közlekedési javaslatot ábrázolja, melybe Sáránd is beletartozik.

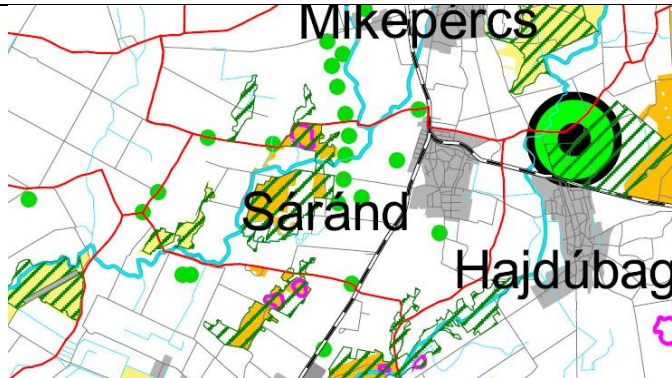
Az elővárosi hálózati szintű szolgáltatás megvalósításának feltétele a meglévő infrastruktúra fejlesztése, kulturált utazási feltételeket biztosító járművek beszerzése mellett a járatszámok emelése, menetrendjének ehhez igazodó ütemezése.

Natura 2000 védettségű területek (6/1. függelék):

Sárándon a tervlap Natura 2000 - Különleges természetmegőrzési területeket ábrázol, a madárvédelmi területek nem érintik a települést.

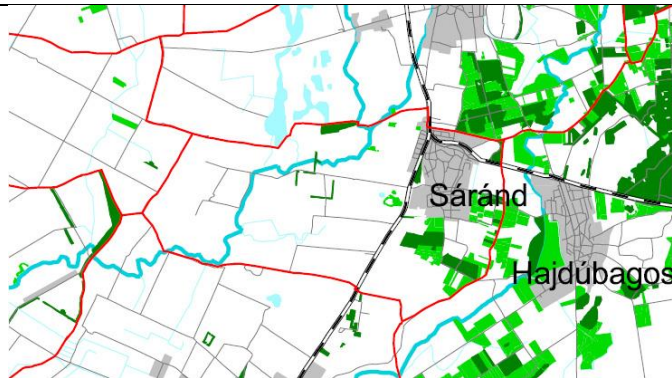
A természetvédelem nyilvántartott területei (6/2. függelék):

Sáránd az alábbi nyilvántartott területekkel érintett:

- Folyó, főcsatoma
- Natura 2000 - Különleges természetmegőrzési terület
- Kunhalom
- Tájvédelmi körzet
- Tájvédelmi körzet - tervezett bővítés
- Ex-lege védett területek

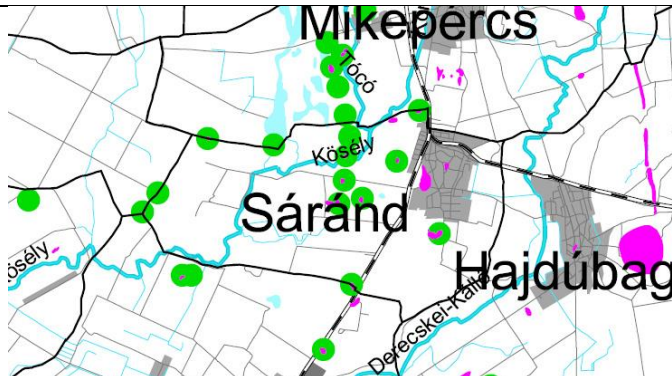
A megye erdőterületei (erdőkataszter) (7/1. függelék):

Sáránd az alábbi nyilvántartott területekkel érintett:

- Kiváló termőhelyi adottságú erdőterület
- Erdőterület (Erdészeti nyilvántartás szerinti)

Régészeti lelőhelyek, kunhalmok (8/1. függelék):

Sáránd az alábbi nyilvántartott területekkel érintett:

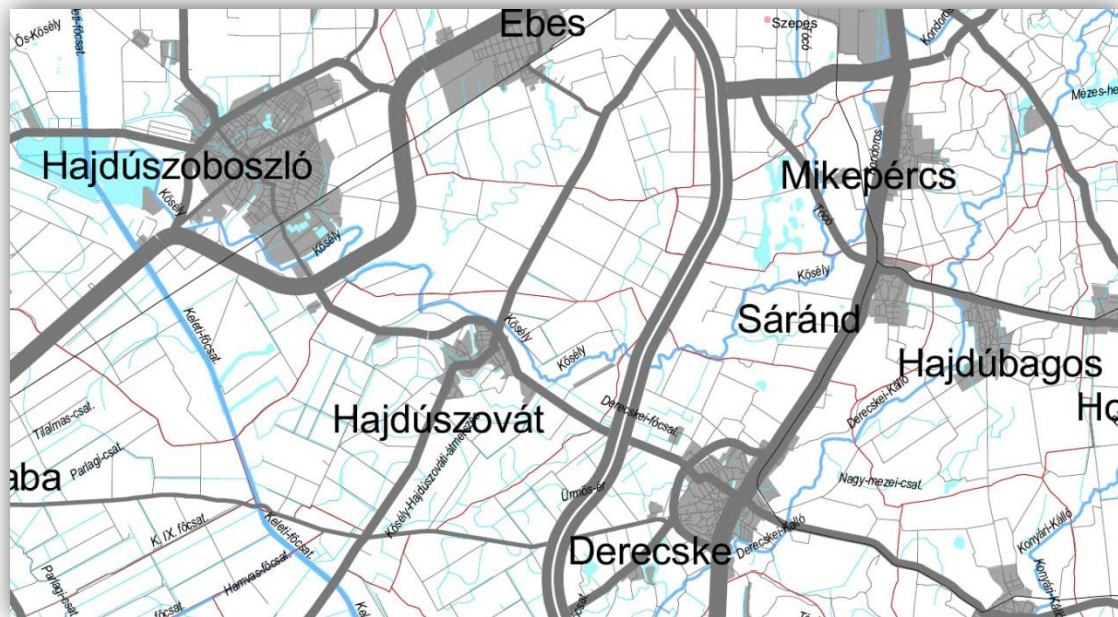
- Régészeti nyilvántartásba felvett területek
- Kunhalmok

1.4. A SZOMSZÉDOS TELEPÜLÉSEK HATÁLYOS TELEPÜLÉSSZERKEZETI TERVEINEK – AZ ADOTT TELEPÜLÉS FEJLESZTÉSÉT BEFOLYÁSOLÓ – VONATKOZÓ MEGÁLLAPÍTÁSAI

Sáránd közigazgatásilag 4 településsel határos:

- Mikepércs község (észak),
- Hajdúbagos község (kelet),
- Derecske város (dél),
- Hajdúszoboszló város (nyugat),

Sáránd szomszédos települései és közös közigazgatási határuk

A szomszédos településekkel legtöbb esetben a vonalas infrastruktúra, illetve az országos övezetek átfedése jelent közös pontot.

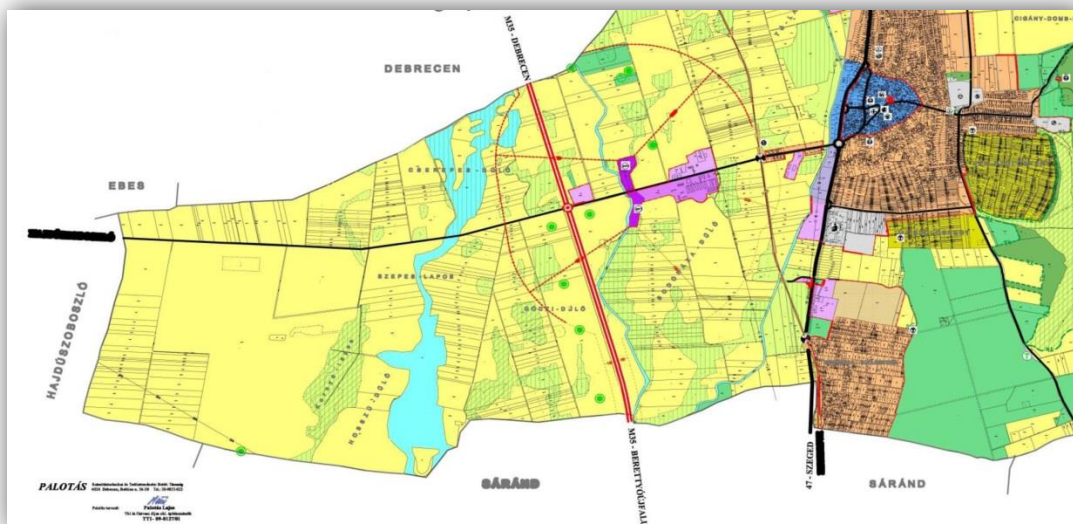
1.4.1. Mikepércs község Településszerkezeti Terve és Sárándot befolyásoló megállapításai:

Mikepércs Településrendezési eszköze 2005-ben került jóváhagyásra. A terv az elfogadást követően több alkalommal került módosításra, legutóbb 2016-ban.

A hatályos településrendezési terv alapja a 133/2005.(XI.28.) sz. KT. határozattal, valamint a 26/2005.(XI.28.) sz. KT. rendelettel került jóváhagyásra.

A terv Sáránddal kapcsolatosan közlekedésfejlesztési szempontból ütközik. A Mikepércs területén ábrázolt M35 gyorsforgalmi út nyomvonala sem a sárándi hatályos Településrendezési tervben lévő nyomvonallal, sem a tervezett, megvalósításra szánt nyomvonallal nem egyezik. A Hajdú-Bihar Megyei Területrendezési tervben és Sáránd hatályos Településrendezési tervében is szereplő 47. sz. főút Sárándi közúti csomópontjából induló Mikepércs irányába tartó tervezett autópályára vezető bekötőút folytatása sem szerepel a Mikepércsi településszerkezeti tervben.

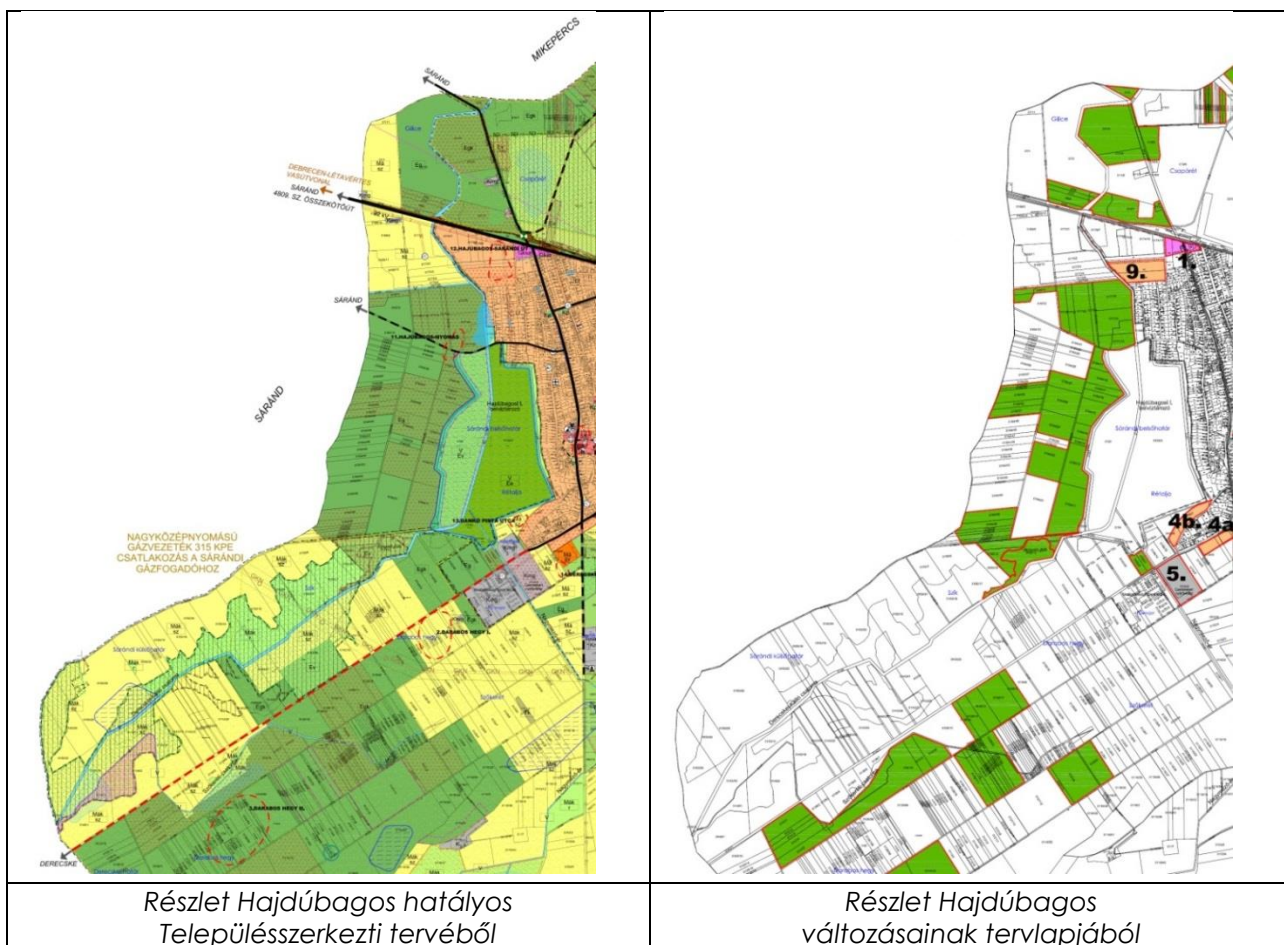
Mikepércs Településszerkezeti tervének egyébként Sárándot érintő, a rendezési terv felülvizsgálatakor figyelembe veendő elhatározása nincs. Sárándra hatással a Bodóházi településrész lakóterületbe való sorolása lehet, mely távlatban népességszám növekedést eredményezhet a területen. Mivel az ott élők jelenleg is inkább Sárándhoz vonzódnak, ez hatással lehet Sárándra vonatkozóan.

Részlet Mikepércs hatályos Településszerkezeti Tervéből

1.4.2. Hajdúbagos község Településszerkezeti Terve és Sárándot befolyásoló megállapításai:

Hajdúbagos Településrendezési eszköze 2011-ben került jóváhagyásra a 150/2011.(XI.03.) sz. KT. határozattal, valamint a 16/2011.(XI.03.) sz. Önk. rendelettel.

A csatolt tervlapokon látszik, hogy Hajdúbagosnak nincsenek olyan jövőbeni elhatározásai, melyek hatással lennének Sárándra. A vonalas infrastruktúra elemekből a meglévők kerültek

ábrázolásra. A Sáránnal határos közigazgatási határ irányába Hajdúbagos területfelhasználását tekintve erdősítést tervez, mely elsősorban nagyrészt a megyei területrendezési tervben kijelölt erdőgazdasági térségi besorolásnak köszönhető.

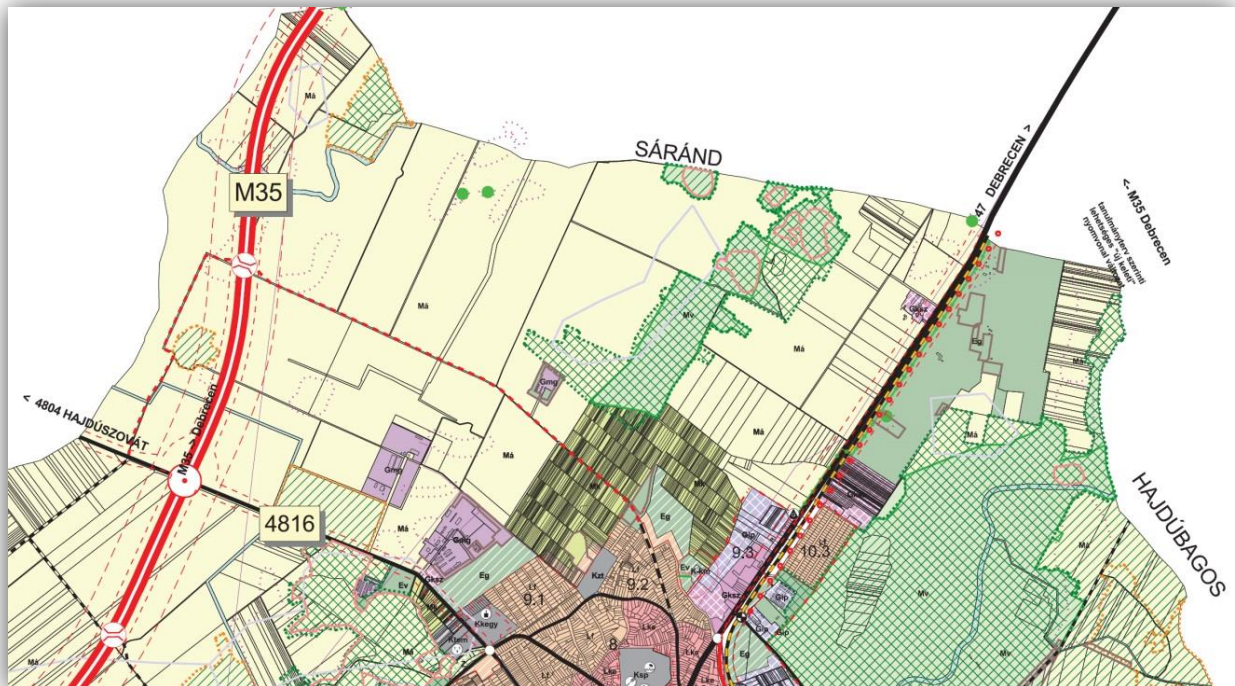
A közös igazgatási határ közelében tájvédelmi körzet, Natura 2000 – Kiemelt jelentőségű természetmegőrzési terület, országos ökológiai hálózaba tartozó magterület és pufferterület található, melyek egy része folytatódik Sáránd igazgatási területén belül is. Ezek a természet védelméből fakadóan korlátozhatják a területfelhasználást.

1.4.3. Derecske város Településszerkezeti Terve és Sárándot befolyásoló megállapításai:

Derecske Településrendezési eszköze 2004-ben került jóváhagyásra. A terv az elfogadást követően több alkalommal került módosításra, legutóbb 2015-ben.

A hatályos településrendezési terv alapja a 230/2004.(IX.02.) sz. KT. határozattal, valamint a 40/2004.(IX.02.) sz. KT. rendelettel került jóváhagyásra.

Derecske területfelhasználását tekintve Sáránndhoz mezőgazdasági területekkel csatlakozik. A terv jelöli a területfelhasználási korlátozásokat, melyek a természet védelméből fakadnak. A közös igazgatási határ közelében tájvédelmi körzet, ex-lege területek, országos ökológiai hálózaba tartozó (magterület és ökológiai folyosó) területek találhatóak. Sok esetben a régészeti lelőhelyek határai is átnyúlnak Sáránd területére, amely szintén korlátozást jelent.

Részlet Derecske hatályos Településszerkezeti Tervéből

Derecske közlekedési hálózat-fejlesztési tervei az országos- és a térségi fejlesztési elképzelésekkel összhangban vannak, ezek a fejlesztési elképzelések Sárándot is érintik, ilyen a tervezett M35 autópálya nyomvonala.

Sáránd hatályos településrendezési terve a tervezett autópálya nyomvonalát nem ebben a vonalban ábrázolja, hanem egy kicsit keletebbre, így ennek összhangba hozása mindenképp javasolt.

Derecske további közlekedési infrastruktúra fejlesztése a kerékpárút vonatkozásában érinti Sárándot. Sáránndon még nincs kiépítve kerékpárút.

1.4.4. Hajdúszoboszló város Településszerkezeti Terve és Sárándot befolyásoló megállapításai:

Hajdúszoboszló Településrendezési eszköze 2016-ban került jóváhagyásra. A hatályos településrendezési terv alapja a 83/2016. (V.26.) sz. Önk. határozattal, valamint a 14/2016. (V.26.) sz. Önk. rendelettel került jóváhagyásra.

Részlet Hajdúszoboszló hatályos Településszerkezeti Tervéből

Hajdúszoboszló csak kis területen érintkezik Sáránd közigazgatási területével, területfelhasználását tekintve tervezett gazdasági erdővel és mezőgazdasági területtel.

Hajdúszoboszló 2016-os Településszerkezeti tervén megjelenik az autópálya nyomvonala, mely eddig Sáránd igazgatási területén volt ábrázolva. Hajdúszoboszló legutóbbi módosításakor aktualizálta a nyomvonalat, az elkészült szakági tervek alapján, így a településszerkezeti tervén megjelenített nyomvonal a megvalósulásra tervezett autópálya nyomvonal. Sáránd igazgatási területét csak a gyorsforgalmi út védősávja érinti. A védőtávolság - bár jelölve van - mértéke nincs egyértelműen meghatározva sem a HÉSZ-ben, sem a rajzi munkarészekben.

Az országos településrendezési és építési követelményekről szóló 253/1997. (XII. 20.) Korm. rendelet (OTÉK) szerint az országos közút és vasútvonal mellett nem jelölhető ki új beépítésre szánt terület gyorsforgalmi út esetében az út tengelyétől számított 250-250 m széles területen belül, főút és a gyorsforgalmi úthoz tartozó csomóponti ág esetében az út tengelyétől számított 50-50 m széles területen belül. Kivételt képeznek a gazdasági területek valamint, a nyersanyag kitermelés (bánya), nyersanyag feldolgozás céljára szolgáló területek, hulladékkezelő, -lerakó területek és mezőgazdasági üzemi területek.

Korlátozást ad az igazgatási határvonal közelében nyilvántartott két régészeti lelőhely is, mely nagy valószínűséggel kunhalom.

A vonalas infrastruktúrát tekintve ÉNy-DK-i irányultságban nagynyomású gázvezeték és biztonsági védősávja halad át Hajdúszoboszló ezen részén Sáránd felé, melyet Sáránd hatályos Településrendezési tervé és a magasabbrendű tervek is jelölnek.

1.5. HATÁLYOS TELEPÜLÉSFEJLESZTÉSI DÖNTÉSEK BEMUTATÁSA

1.5.1. A hatályos fejlesztési koncepció vonatkozó megállapításai

A képviselő-testület Sáránd község Fejlesztési Koncepcióját 2000-ben fogadta el, mely 20-30 év távlatában határozza meg a fejlesztési célokat. A Településfejlesztési koncepció a 12/2000. (IV.12.) KT. sz. határozattal került jóváhagyásra.

A Településfejlesztési Koncepció a települési szerepkör területén

- felértékeli a település (Debrecenhez közel eső) észak- északkeleti területeit, figyelembe véve a jó közlekedési kapcsolatokat, és a megyeszékhely nyújtotta foglalkoztatottsági lehetőségeket;
- előírja a szomszédos településekkel való kapcsolatok erősítését, különböző intézményi feladatokat ellátó társulások létrehozását;
- fontosnak tartja a gazdasági és idegenforgalmi szerepkör jelentőségét, így Sáránd ezen területen lévő pozíciójának erősítését;

A Településfejlesztési Koncepció a demográfiai változások területén

- a népességszám növekedéssel számol, enyhén növekvő mértékben;
- a népességszámot a 2260 főhöz képest 20-30 év távlatában 2500-2550 főben prognosztizálja.

A Településfejlesztési Koncepció a mezőgazdaság területén

- szükségesnek tartja a mezőgazdasági területek növelését (mint a település gazdaságát meghatározó, legfontosabb megélhetési lehetőséget), a gyenge minőségű gazdálkodásra alkalmatlan szántóterületek erdőként, legelőként történő újrahasznosítását;
- kitorési lehetőséget lát a termelési és földhasználat szerkezetének módosításában, a meglévő erőforrások újirányú felhasználásával. Az agrárfejlesztés főbb stratégiai célkitűzéseit a következőképpen jelöli meg:
  - „Racionális földhasználat feltételeinek megteremtése a fenntartható fejlődés megvalósíthatósága érdekében.
  - Új hazai és nemzetközi piacokon is versenyképes termelési és tenyésztési szerkezet kialakítása.
  - A megtermelt alapanyag feldolgozottsági fokának növelése.
  - A beszerzés és értékesítés új típusú megoldásainak adaptációja.
  - Tájspecifikus agrártermékek előállításának fejlesztése.
  - A növénytermelési céllal jövedelmezően nem hasznosítható területek funkcióváltása (legelőterületként való hasznosítás és extenzív szarvasmarhatartás, ill. erdősítés tájhozonyos fajtákkal).”
- fejleszteni javasolja az állattenyésztés minőségi feltételeit;
- növelni javasolja a feldolgozó-kapacitást,
- a szőlőtermesztéshez idegenforgalmi lehetőségeket kapcsol, melyben kitorési lehetőséget lát;

A Településfejlesztési Koncepció a gazdaság területén a mezőgazdaságon kívül csak az idegenforgalommal számol, annak fejlesztését tartja szükségesnek. Az idegenforgalmi fejlesztést a kedvező földrajzi adottságokra alapozza, a lehetőségeket egyebekben nem részletezi.

Támogatásra javasol minden olyan fejlesztést, mely gyártást, feldolgozást, raktározást, elosztást végez, és helyi munkaerőt alkalmaz.

A Településfejlesztési Koncepció az értékvédelem területén

- védeni kívánja a történelmi településszerkezetet, a rostos szerkezetű településközpontot és kialakult telekstruktúrát;
- a történelmi településmag közepén található háromszög alakú településközpontra beépítési és fejlesztési javaslat készítését irányozza elő;
- szükségesnek tartja a településközpont fő utcáinak mentén a teljes utcaképi védelmet;

- Helyi Értékvédelmi Szabályzat létrehozását, melyben a védett épületek védettségüknek megfelelően (műemlék, helyi védett épület) kerülnek rögzítésre;
- javasolja a meglévő természetvédelmi területek megőrzését.

A Településfejlesztési Konceptió a település területfelhasználásának területén külterületen

- fontosnak tartja a természetvédelmi szempontok érvényesülését, az esetleges szennyezettség megszüntetését;
- számol a szeméttelep megszüntetésével;
- szükségesnek tartja a gazdaságosság és környezetvédelmi elvek érvényesülését;
- kimondja, hogy a külterületi majorok területén csak mezőgazdasággal kapcsolatos ipari-gazdasági tevékenységek legyenek folytathatók, a mezőgazdasággal semmilyen kapcsolatban nem álló ipari tevékenységek színtere a belterület különálló ipari területe legyen;

belterületen

- vizsgálandónak ítéli a településközpont központi tömbjében új piac kialakíthatóságát;
- előtérbe helyezi a fő közlekedési utak mentén védő-zöld területek kialakításának lehetőségét;
- új lakóterületek kialakítását irányozza elő, mert a meglévő lakóterületek nem alkalmasak tömbfeltáráásra;
- a lakóterület-fejlesztés 20-30 éves távlatban a 2500-2550 főben előirányzott népességszámhoz viszonyítva 150 db lakás építésével számol;
- a lakóterületek közé ékelődött gazdasági telephelyek külső gazdasági területre történő kihelyezését irányozza elő;
- előírja a zöldterületek fejlesztését, egységes, összefüggő zöldfelületi rendszer kialakítását;
- a sportterület bővítését;
- a temető bővítését és védőfásítását;
- előirányozza a Református Egyház iskola-fejlesztési elképzeléseihez igazodó beépítési javaslat elkészítését;
- javaslatként vár az általános iskola tornaterem építésére, tájház helyének kijelölésére, kézművesek számára kialakított területekre, teleház működési feltételeinek biztosítására;
- megvizsgálandónak tartja a telephely kijelölésekre alkalmas kereskedelmi szolgáltató területek létesítését. A nagy forgalmat igénylő gazdasági területet kijelölését elsősorban a főközlekedési utak mentén látja elfogadhatónak.

A Településfejlesztési Konceptió a település közlekedésfejlesztésének területén

- előnyös adottságként kezeli, hogy a település központját és nagy részét nem érinti átmenő forgalom;
- szükségesnek tartja a 4809.sz. települési összekötőút nyomvonalának korszerűsítését, valamint a fő közlekedési utakon túli lakóterületek korszerű közlekedési kapcsolatának megvalósítását;
- számol az akkori országos közúthálózat-fejlesztési koncepció terveivel, miszerint a 47. sz. főközlekedési útnak távlatban belterületet elkerülő szakasza épülne;
- javasolja a külterületi dűlőutak kialakítását;
- javasolja a Nagy utca (már korábbi tervekben is szereplő) déli kivezetését a 47. sz. főútba történő bekötéssel;
- előirányozza a gyalogos közlekedés színteréül szolgáló járdahálózat fejlesztését (az egyoldali járdák fokozatosan kétoldalú járdákká alakítandók);
- megvizsgálni javasolja a településmag központi tömbjének gyalogos átjárhatóságát;
- korszerűsítési javaslat készítését írja elő a vasúti közlekedéssel kapcsolatos problémák kezelésére.

1.6. A TELEPÜLÉS TELEPÜLÉSRENDEZÉSI TERVI ELŐZMÉNYEINEK VIZSGÁLATA

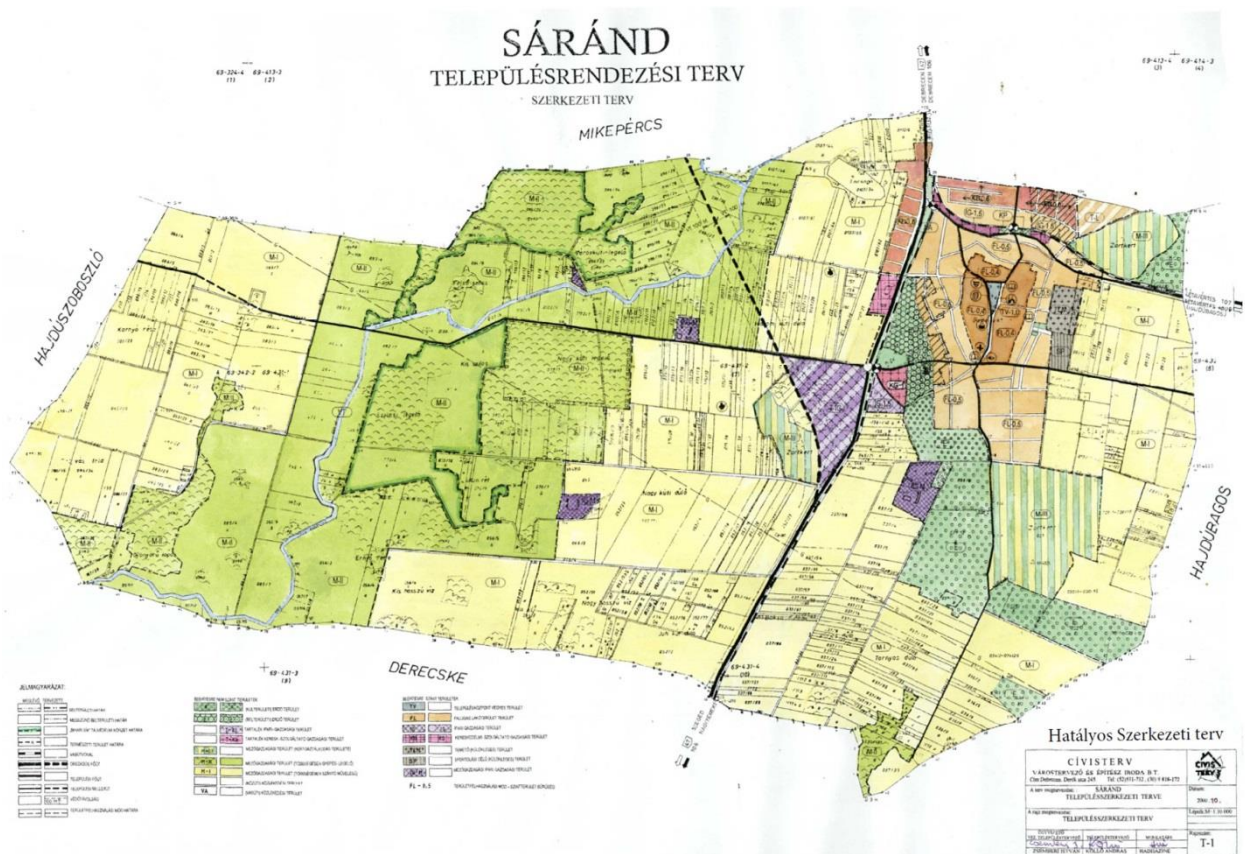
1.6.1. A hatályban lévő településrendezési eszközök

Sáránd hatályos településrendezési terve 2001-ben került a Képviselőtestület által elfogadásra. A Településszerkezeti terv a 48/2001.(X.3.) KT. sz. határozattal, míg a Helyi Építési Szabályzat és a Szabályozási tervek a 12/2001.(X.3.) KT. sz. rendelettel lettek jóváhagyva.

A terv az elfogadást követően több alkalommal került módosításra:

Módosítás éve	Jóváhagyva		Tervező
	Településszerkezeti terv módosítása	Helyi Építési Szabályzat és Szabályozási tervek módosítása	
2009.	33/2009.(VI.09.) KT. sz. határozat	1/2009. (VI.10.) KT. sz. rendelet	Cívisterv Bt.
2012.	30/2012.(III.8.) KT. sz. határozat	4/2012.(III.08.) KT. sz. rendelet	Cívisterv Bt.
2014.	22/2014.(VIII.25.) KT. sz. határozat	22/2014.(VIII.25.) KT. sz. rendelet	Cívisterv Bt.
2016.	116/2016.(X. 26.) KT. sz. határozat	14/2016. (X. 26.) önk. rendelet	LA-URBE Kft.
2017.	3/2017.(I. 27.) KT. sz. határozat	1/2017. (I. 27.) önk. rendelet	LA-URBE Kft.

A 2001-es alap településrendezési terv:

A Településszerkezeti terv fejlesztési elképzeléseinek rövid összefoglalója:

Külterületet érintő területfelhasználási változtatások:

- A Kösely-csatorna vonalában lévő mezőgazdasági területen a terv jelentős mennyiségű szántónak hasznosított területet javasol és sorol át rét és legelő területfelhasználási kategóriába. A településfejlesztési dokumentumok a gyenge minőségű gazdálkodásra alkalmatlan szántóterületek legelőként történő újrahasznosításával számol, kitorési lehetőséget lát a termelési és földhasználat szerkezetének módosításában, így a

növénytermelési cézzattal jövedelmezően nem hasznosítható területek funkcióváltását (legelőterületként való hasznosítását) támogatja.

- A település belterülete körül a gyenge minőségű gazdálkodásra alkalmatlan szántóterületek hasznosítását erdősítéssel tervezi megvalósítani.
- A zártkertek területét megtartja, csak a 47. sz. főúton túli zártkert területének felét változtatja, gazdasági funkcióval tölti meg, a főúthoz kapcsolódóan tervezett ipari gazdasági területnek jelöli.
- A külterületen található mezőgazdasági majorok, állattartó telepek beépítésre szánt területként, IG-M jelű ipari-gazdasági hasznosítású területként kerülnek besorolásra, ahol csak a mezőgazdasággal összefüggő felhasználás megengedett, illetve az ahhoz kapcsolódó ipari-gazdasági tevékenység folytatható.
- A külterületi, 048/3 hrsz- u ingatlanon a szeméttelep felszámolásra kerül.
- A tervezett 47. sz. út elkerülő szakasza és a jelenlegi elkerülő út nyomvonala között közrezárt háromszög alakú területet ipari gazdasági területnek jelöli.

Belterületet érintő területfelhasználási változtatások:

- A történelmi településmag központjában található tisztán intézményi terület rész településközponti vegyes területbe kerül besorolásba.
- A településközpontot övező területek legnagyobb része falusias lakóterületbe, a főutakon túli újabban épült lakóterületek kertvárosias lakóterületbe kerülnek besorolásra.
- A Bagosi út és a vasútvonal közötti területet ipari gazdasági területnek jelöli.
- Új lakóterület-fejlesztést jelöl:
  - a Bagosi út túloldalán a meglévő lakóterület és a zártkerti rész között;
  - a település nyugati oldalán külterületi részek bevonásával a Nyugati utca meghosszabbításával és a mögötti területen;
- A temető bővítését tervezi keleti irányban teljes hosszúságban a külterületi részek bevonásával;
- Kereskedelmi szolgáltató- és ipari gazdasági területet jelöl a 47. sz. főútig meghosszabbított Olimpia utca tervezett szakaszának déli oldalán

Külterületet érintő közlekedés-hálózati változtatások:

- A terv elkerülő utat tervez, a 47. sz. főútból leágazva Mikepércs irányába.
- A Hajdúbagosi úton a meglévő lakóterület rovására útkorrekció került tervezésre.
- A terv a Monostorpályi felé vezető vasútvonalon a tartalék lakóterületek beépülésével egyidejűleg új vasúti csomópont kiépítésével számol.

A természetvédelem területén a terv feltűnteti:

- A Hortobágyi Nemzeti Park kezelésében lévő, „ex lege” védett területek, illetve az ún. „természeti” területeket.
- A régészeti lelőhelyeket.

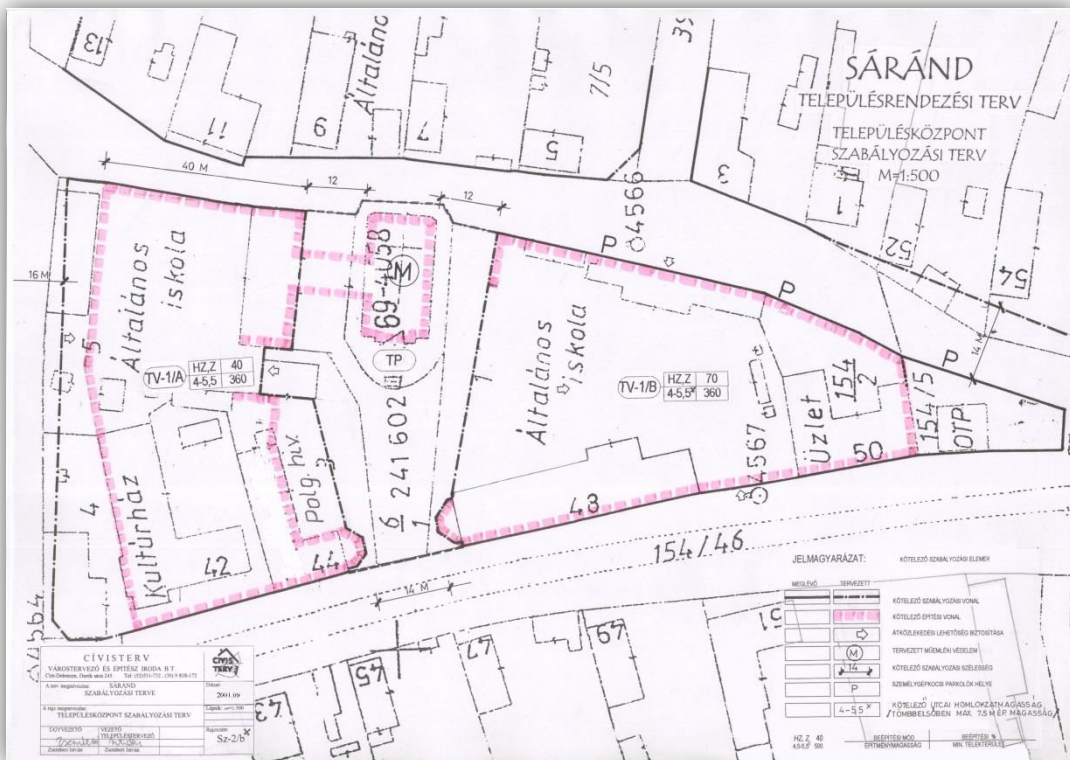
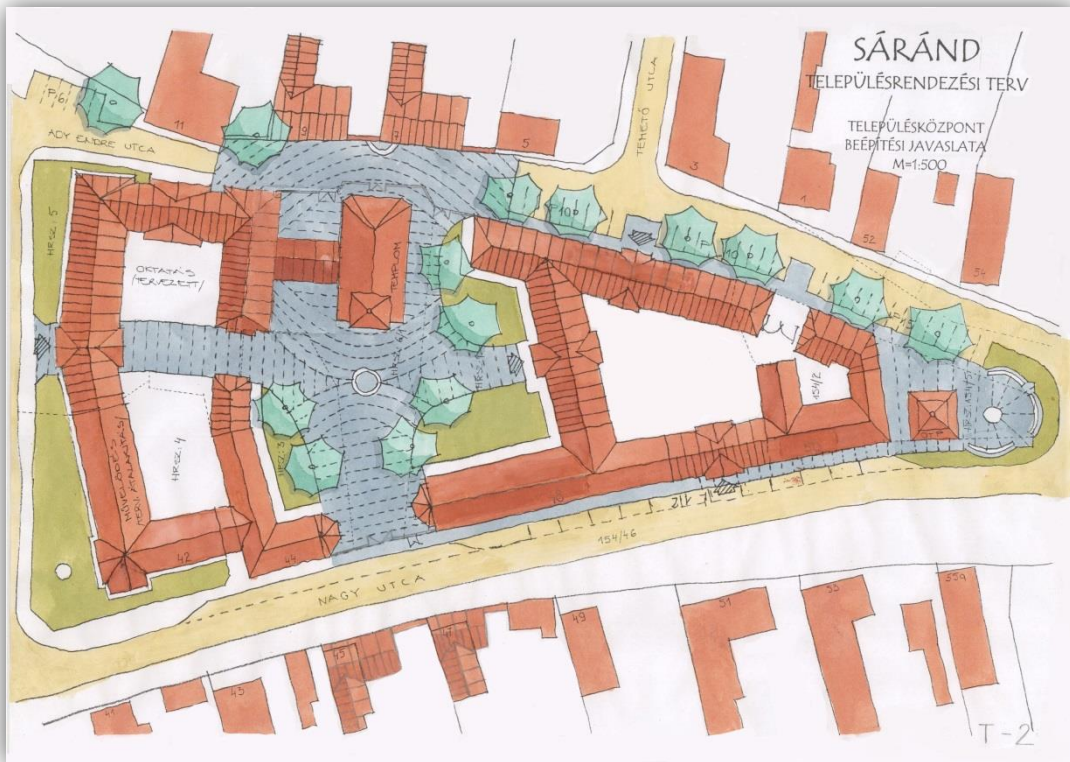
A műemléki – helyi és településképi védelem vonatkozásában a következő védelmi fokozatok, kategóriák kerültek bevezetésre:

- Az épületek védelme vonatkozásában meghatározásra kerülnek a műemléki védelemre érdemes épületek, és a helyi védelemre érdemes épületek (ez utóbbiból a terv megkülönböztet kiemelten védett és védett épületeket),
- Az épített környezet védelme érdekében lehatárolásra kerül a védendő településszerkezet, és az utcafépi védelemmel érintett utcaszakaszok (ez utóbbiból a terv megkülönböztet kiemelten védett és védett részeket).

Védőterületek:

- Kijelöli a vasúti pályatestek és a fő közlekedési területek védőtávolságát.
- A település tervezett ipari parkjának, és kereskedelmi-gazdasági területeinek szomszédságában lévő lakóterületek védelme érdekében a szerkezeti terv védő zöldterületek létesítését irányozza elő.

A rendezési terv részeként elkészült a Településközpont beépítési javaslata:

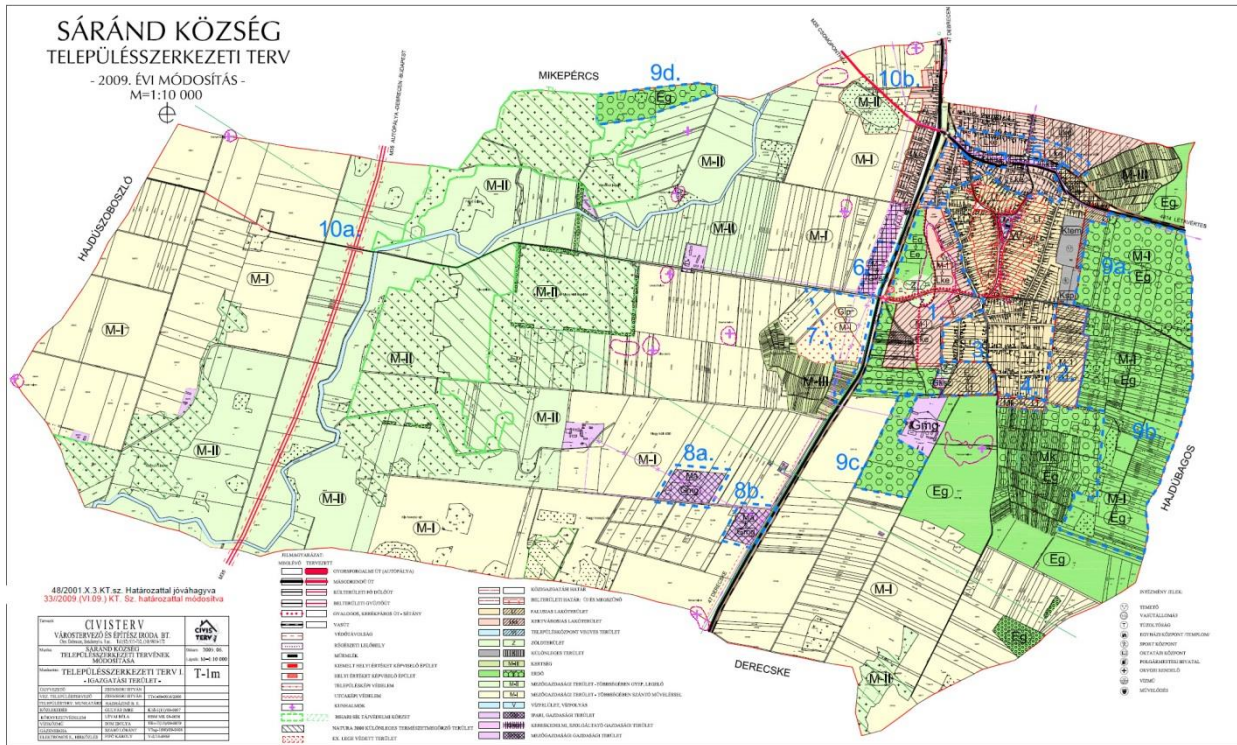

A 2009-es településrendezési terv módosítása:

Az első, 2009-es módosítás alkalmával a településrendezési terv hagyományosan készített papír alapú rajzi munkarészei digitális alaptérképre kerültek átszerkesztésre a szükséges módosításokkal egybeszerkesztett módon. A tervlapokon történt változtatásokat külön „változások” tervlapja ábrázolja, melyek értelmezését a változásokat szövegesen is leíró munkarész teszi érthetőbbé.

A szöveges munkarészek is korszerűsítésre kerültek, és új fejezetekkel bővültek, melyeket az időközben megváltozott jogszabályok tették szükségessé. Ilyen az Örökségvédelmi hatástanulmány, a biológiai aktivitásérték szinten tartását igazoló munkarész, és az OTRT-hez (Országos Területrendezési Tervhez) történő igazodás igazolását szolgáló munkarész.

A terv használata során kapott lakossági visszajelzések, valamint a lakásépítési és hitelfelvételi lehetőségek javulása következtében megnövekedett telekmegosztási és lakóházépítési igények miatt az övezeti előírások újragondolása vált szükségessé. Igényként jelentkezett, a falusias övezetben előírtaknál kisebb mélységű és területű telekalakítások engedélyezése, és új építési telkek kialakítása.

A tervben a belterülettől délkeleti irányban új lakóterületek kerültek kijelölésre kertvárosias területfelhasználással, valamint a szomszédos mélyfekvésű részeken szabadidős park kialakításának céljából zöldfelület és egészségügyi, szociális, turisztikai erdő került jelölésre, a mélyebb fekvésű területrészen vízfelület, tó kialakításának lehetőségével.

Az új lakóterület-fejlesztés jelentős területnagyságú, 1000-1200 fős kapacitású kertvárosias lakónegyed.

Új közlekedéshálózati elemként jelenik meg a magasabbrendű tervekben is megjelenő M35 sz. autópálya nyomvonala, mely a belterülettől nyugati irányban, az igazgatási terület nyugati részén halad. Megjelenik a Megyei tervben szereplő Mikepércs igazgatási területére tervezett autópálya csomóponthoz vezető új hálózati kapcsolat, mely a Sárándi közúti csomópontból indul észak-nyugati irányba.

Az autópálya nyomvonal feltűnésével egyidejűleg törlésre kerül a 47. sz. főút belterületet elkerülő nyomvonala, és az a gazdasági terület, mely a két út közötti területen volt jelölve. Ezzel szemben meghosszabbodik a 47. sz. főút mentén a kereskedelmi szolgáltató gazdasági terület nagysága.

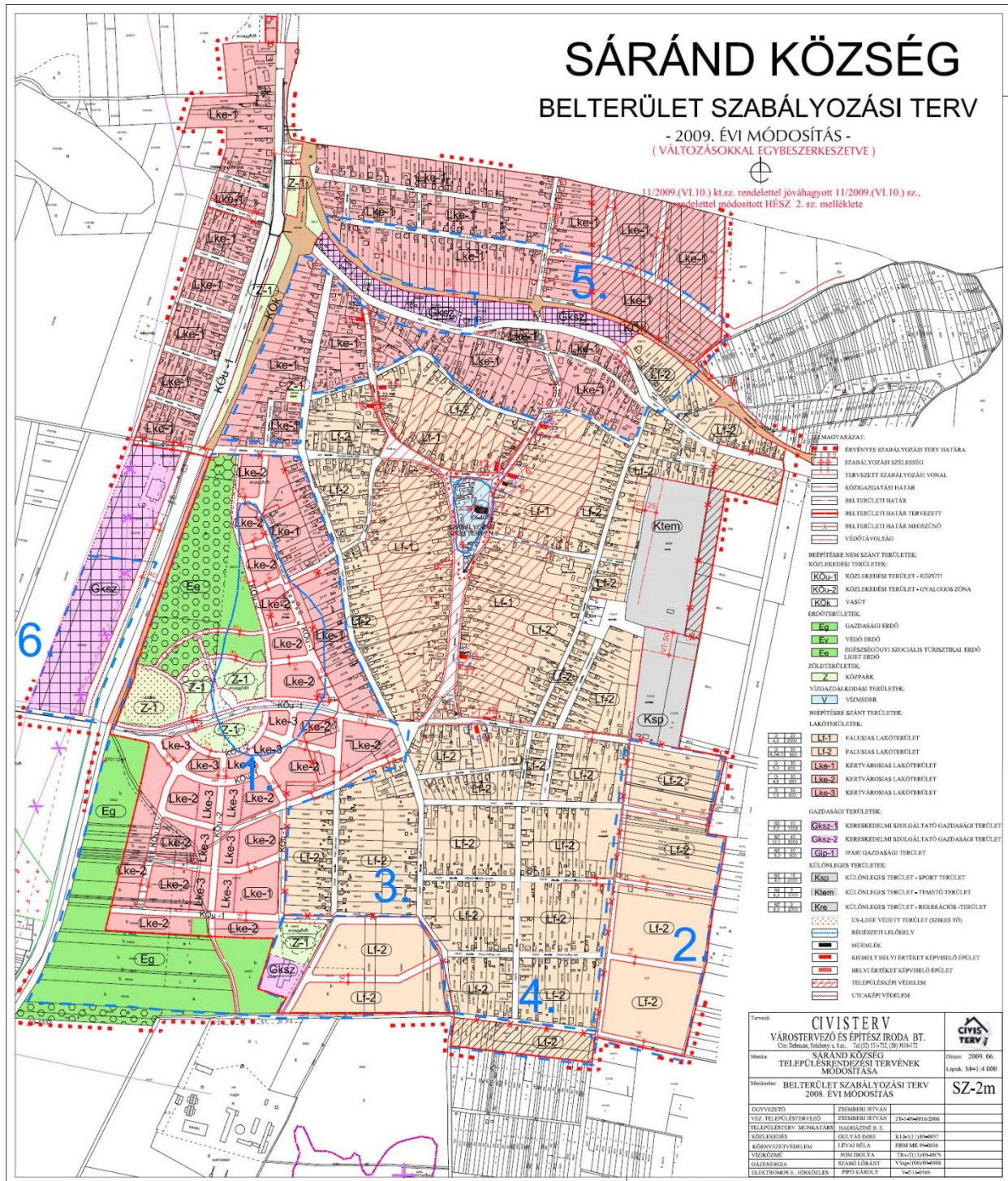

A belterületen megmaradnak a lakóterület-fejlesztések, és további tervezett lakóterületekkel bővülnek több ponton is: a település dél-nyugati oldalán, a dél-keleti részeken és a déli oldalon.

A településmag északi részén a Rákóczi utcától felfele változik a lakóterületek területfelhasználása falusias lakóról kertvárosias lakóterületre.

Debrecen – Sáránd – Derecske érintésével közlekedő vasút új megállóhelyére is javaslatot tartalmaz a településszerkezeti terv, melynek jelentősége a Debrecen és agglomerációja közlekedését javító elővárosi vasút kiépítésekor lesz érzékelhető.

A 107-es sz. vasútvonalon a jelenlegi két vasúti átjáró helyett a terv csak egyet ábrázol.

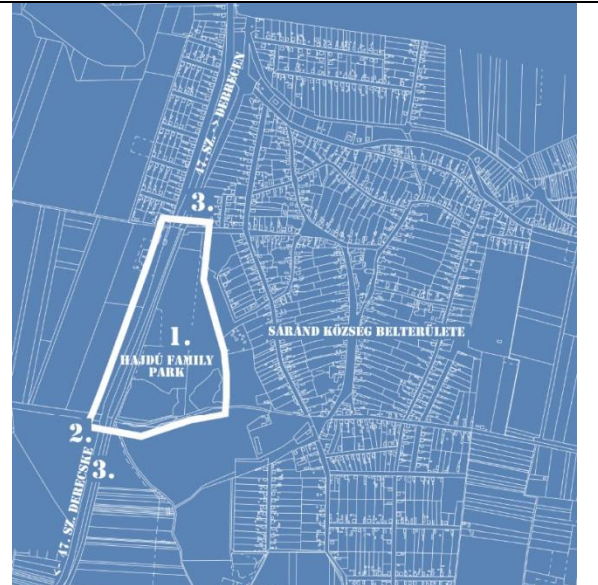

A 2012-es településrendezési terv módosítása:

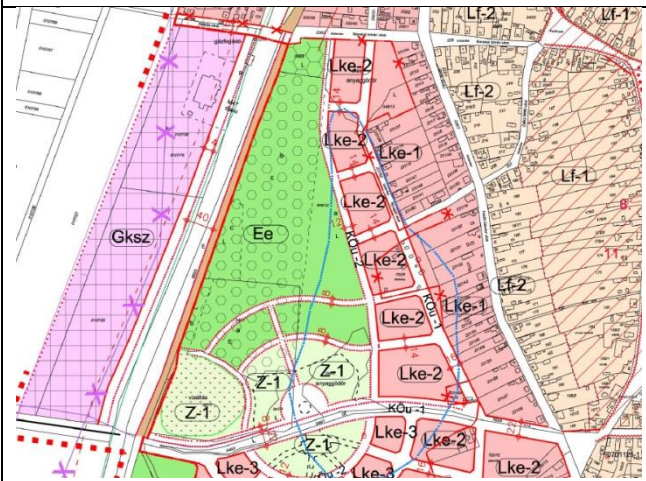
A településrendezési terv módosítását a Hajdú Turisztikai Vendéglátó Kft. kezdeményezte a mellékelt ábrán kék színnel lehatárolt területre, az itt kialakítani tervezett „Hajdú Family Park” megvalósíthatósága érdekében idegenforgalmi, turisztikai hasznosítás céljából.

A módosítás során a 2009-es tervben „Ee”-jelű turisztikai erdő övezetbe és „Z-1” közpark övezetbe sorolt terület rész „Kk-id”- jelű beépítésre nem szánt különleges övezetbe, míg a terület egység délkeleti oldalán lévő ex-lege védett szikes tó területe „Z-1” közpark övezetből „Tk”-jelű természetközeli övezetbe került átsorolásra, a 47. sz. főútra kivezető gyűjtőút szabályozási feltételeinek biztosítása mellett.

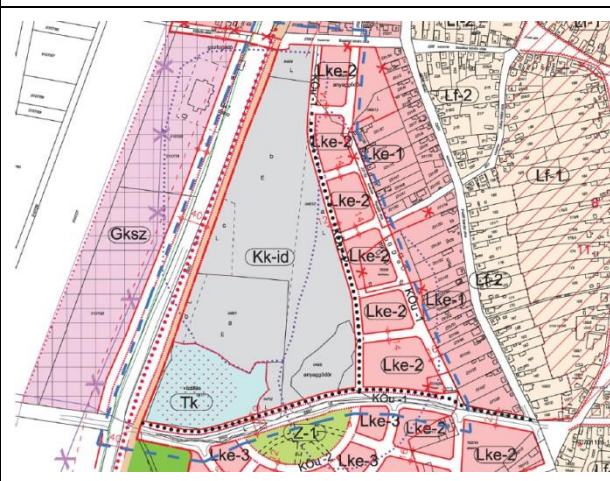
A módosítással egyidejűleg a rajzi munkarészekben feltüntetésre került a Derecske – Sáránd – Mikepércs között tervezett kerékpárút.

Módosítással érintett terület lehatárolása

Részlet a módosítandó szabályozási tervből

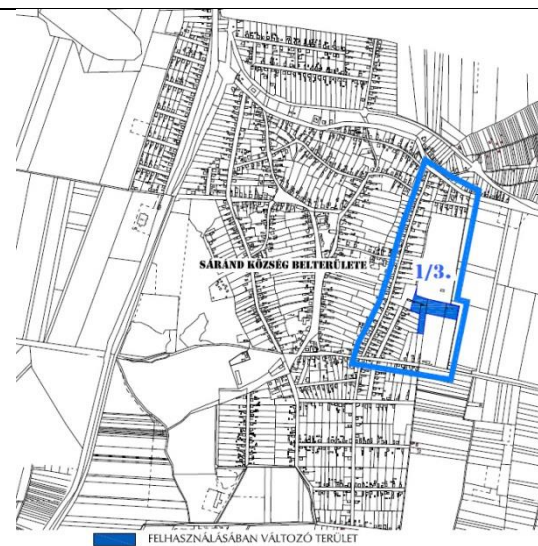
Részlet a módosított szabályozási tervből

A 2014-es településrendezési terv módosítása:

A szociális temetés célját szolgáló sírkert, urnafalak, ravatalozó kialakíthatósága miatt a módosítás során déli irányban bővült a „Ktem” különleges övezetbe sorolt temető területe.

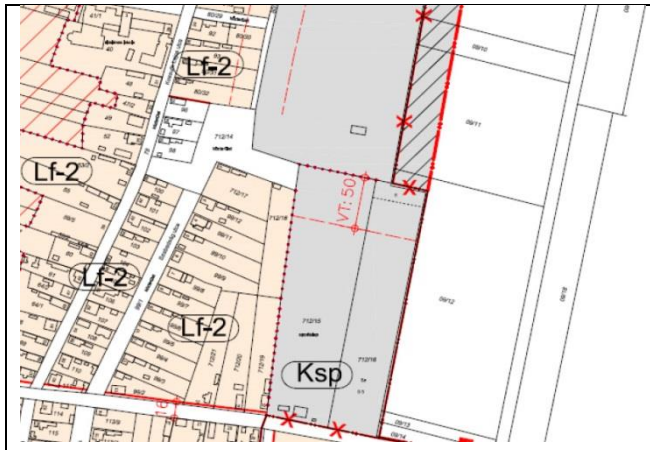
Bővítésre a Református egyház tulajdonában lévő temető déli oldalán volt lehetőség, az önkormányzat tulajdonában lévő sportolási célú „Ksp” különleges területbe sorolt ingatlanokon.

A sport funkció és a temető funkció szétválasztására, zavaró hatások védelme érdekében „Ev” erdősáv került kijelölésre a két terület között.

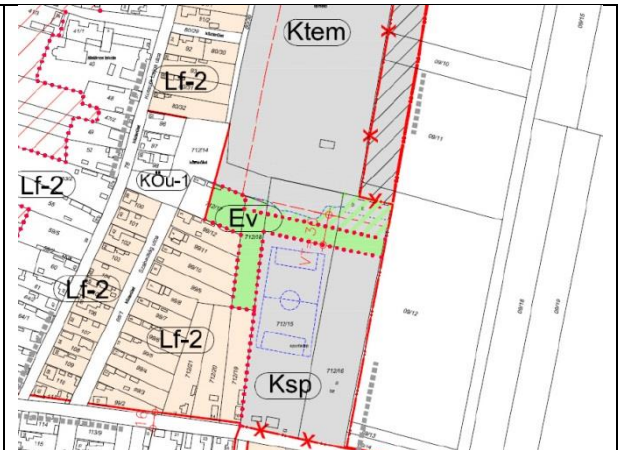

Módosítással érintett terület lehatárolása

Részlet a módosítandó szabályozási tervből

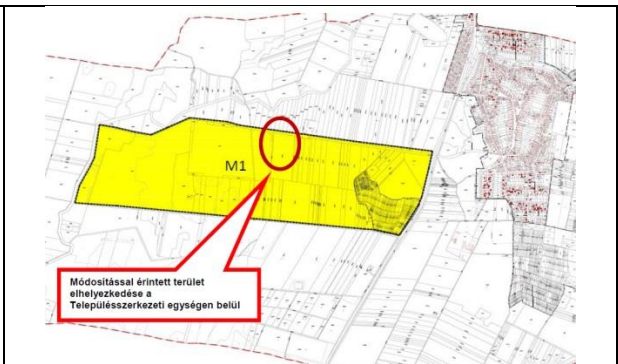

Részlet a módosított szabályozási tervből

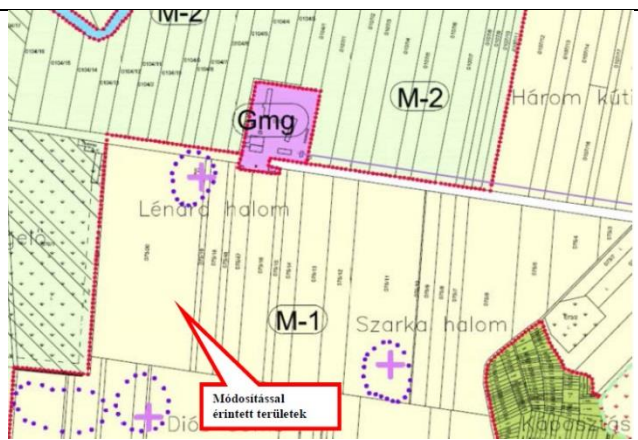
A 2016-os településrendezési terv módosítása:

A településrendezési terv módosítását a BOLD AGRO Kft. kezdeményezte a külterületi 075/18, 075/19, 075/20 és a 075/48 helyrajzi számú ingatlanokra és környezetükre vonatkozóan.

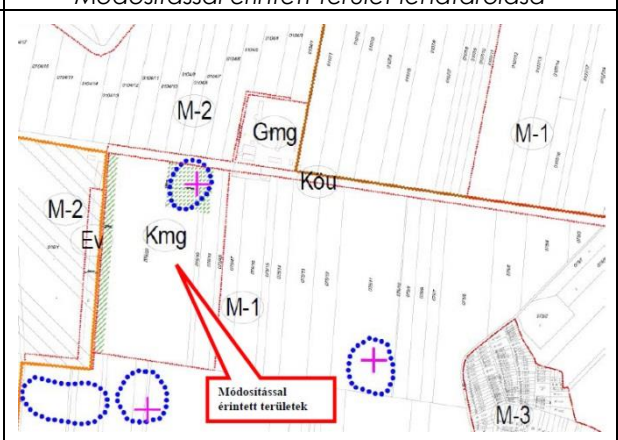
A módosítás során az M-1 jelű mezőgazdasági besorolású területből különleges mezőgazdasági üzemi terület került kijelölésre sertéstelep megvalósításának érdekében, a már meglévő üzemi területekhez kapcsolódóan.

Módosítással érintett terület lehatárolása

Részlet a módosítandó szabályozási tervből

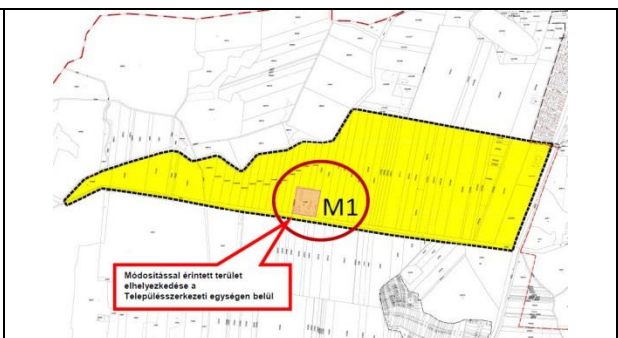

Részlet a módosított szabályozási tervből

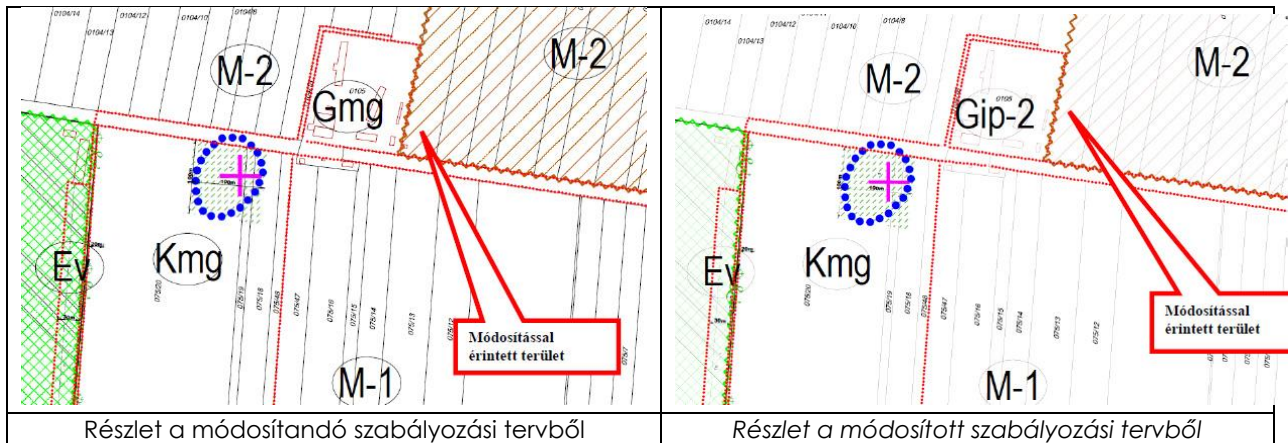
A 2017-es településrendezési terv módosítása:

A településrendezési terv módosítását a Hódút Freeway Aszfaltkeverék Gyártó és Építő Kft. kezdeményezte a 0105 helyrajzi számú külterületi ingatlanra vonatkozóan, az épülő autópálya kivitelezéséhez szükséges ideiglenes aszfalt és betonkeverő üzem elhelyezhetőségének érdekében.

A módosítás során a „Gmg” jelű mezőgazdasági ipari gazdasági besorolású területből „G-2” besorolású ipari gazdasági terület került kijelölésre.

Módosítással érintett terület lehatárolása

1.6.2. A hatályos településszerkezeti terv megállapításai, megvalósult elemek

Közlekedéshálózati elemek:

- *Tervezett gyorsforgalmi út (M35 jelű autópálya):*
Jelenleg folyamatban van, szakági tervek elkészültek, Debrecennél a kivitelezési munkálatok elkezdődtek.
A tervezett gyorsforgalmi út véglegesített, pontosított nyomvonala Hajdúszoboszló közigazgatási területére, a Sáránddal közös igazgatási határ közelébe helyeződött át. Sáránd területét csak az autópálya védőtávolsága érinti.
- *A tervezett gyorsforgalmi út Mikepércsi csomópontjára vezető út:*
Még nem valósult meg.
- *Derecske – Sáránd – Mikepércs között tervezett kerékpárút:*
Jelenleg folyamatban van, szakági tervek elkészültek, a kivitelezési munkálatok még nem kezdődtek el.

Területfelhasználás:

A település közigazgatási területe a fejlesztés és építés szempontjából beépítésre szánt (beépült vagy a terv alapján távlatában beépülő) és beépítésre nem szánt területre tagozódik.

A beépítésre szánt területek felhasználása, ill. a belterületek bővítése csak ütemezetten, műszaki, környezeti és gazdasági szempontból szigorú feltételekhez kötötten, a fejlesztésben érdekelt finanszírozásában valósíthatók meg.

- *Településközponti vegyes területek*
A központ a település súlypontjában helyezkedik el, szinte szabályos háromszög alakú területen. Ez a település szíve. A településközponti vegyes terület a lakó funkció mellett olyan helyi település szintű igazgatási, kereskedelmi, szolgáltató, egyházi, oktatási, egészségügyi, szociális épületek, valamint sportépítmények, elhelyezésére szolgál, amelyek alapvetően nincsenek zavaró hatással a lakófunkcióra. Sárádon a kijelölt településközponti területen belül tisztán intézményi épületek találhatóak. Itt kap helyet a Polgármesteri Hivatal, a Művelődési ház, a Református templom, a Szociális központ és különböző kereskedelmi létesítmények (gyógyszertár, élelmiszerbolt, Takarékszövetkezet, stb.).
- *Lakóterületi fejlesztések, bővítések:*
A lakóterületek falusias lakóterületekre és kertvárosias lakóterületekre tagozódnak. Az újonnan kijelölt lakóterületek még nem jöttek létre.
A település belterületének nyugati, délnyugati szélén jelentős beépítetlen területek állnak rendelkezésre a távlati fejlesztésekhez, lakóterületek céljára.

- *Gazdasági területek:*

Ez a területfelhasználási kategória a jelen adottságokat nézve a hagyományos értelemben vett majorokat jelenti. Azokat, ahol a mezőgazdálkodással összefüggő tevékenységek és létesítményei találhatóak, és a mezőgazdasághoz kapcsolódó üzemi tevékenységek számára biztosít helyet.

Belterületen kereskedelmi szolgáltató területek kerültek kijelölésre. A kereskedelmi szolgáltató jellegű vállalkozások főként a főközlekedési utak mentén - amilyen a Bagosi út is - alakultak ki. Tervezett gazdasági terület lett kijelölve a 47. sz. főút mellett, annak nyugati oldalán, de ez a terület még használaton kívül van, jelenleg mezőgazdasági funkciót tölt be.

- *Mezőgazdasági területek:*

Mezőgazdasági területek gyp/rét/legelő, szántó, valamint kertésék területfelhasználási kategóriákra tagozódnak. Ezek mind meglévő területek, újonnan kijelölt mezőgazdasági terület nem található.

A gyep-területek nagy része valamilyen természetvédelmi nyilvántartással (tájvédelmi körzet, NATURA 2000 – különleges természetmegőrzési terület, ex-lege védett terület,) érintett, vagy az országos ökológiai hálózat része. A szántó besorolású mezőgazdasági területeket helyenként régészeti területek, kunhalmok érintik.

- *Erdőterületek*

Az erdőterületek közül védelmi célú, egészségügyi- szociális / turisztikai / gazdasági erdő besorolásúak kerültek megkülönböztetésre.

Új erdőterületek főként a település keleti oldalán mezőgazdasági területek átsorolásával kerültek kijelölésre, gazdasági erdő funkcióval. Elsősorban ezek az átsorolások biztosítják a magasabbrendű terveknek való megfeleltetést, ugyanis ezen területek országos és megyei szinten erdőgazdálkodási térségbe tartoznak.

A terv szerinti erősítések nagy része (főként a keleti oldalon) már ténylegesen erdő, mely a mellékelt légifotón is jól látszik.

Légifotó – Google.hu/maps

A település nyugati részén tervezett fejlesztések részben a tervezett belterületre, részben külterületre esnek. A meglévő erdőterületeket terv szerint összekötik és védelmi funkciójuk mellett a szabadidős tevékenységeknek is színtérül, szolgál. Ezek az erdőterületek még nem valósultak meg.

- *Vízgazdálkodási területek*

Ide tartoznak Sárándon belül a vízfolyások és a vízfelületek. Vízfolyással a külterület nyugati oldala érintett, melyet keresztülszel a kanyargós Kösely-csatorna.

A földek öntözését a jövőben is szolgálja, de a meglévő, már kialakult területekre részletes szabályozás, előírások készítése szükséges, melyek biztosítani képesek a szükséges vízfelhasználás mellett is a környezet messzemenő védelmét, a partszakasz esztétikus és kulturált megjelenését.

1.7. A TELEPÜLÉS TÁRSADALMA

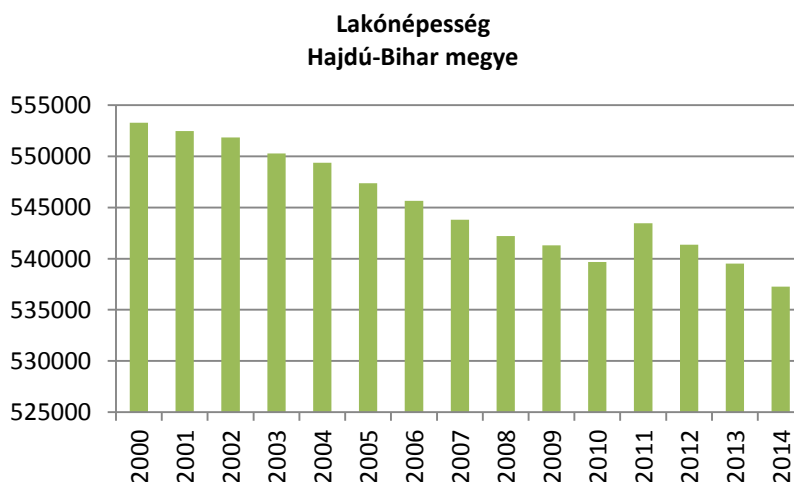
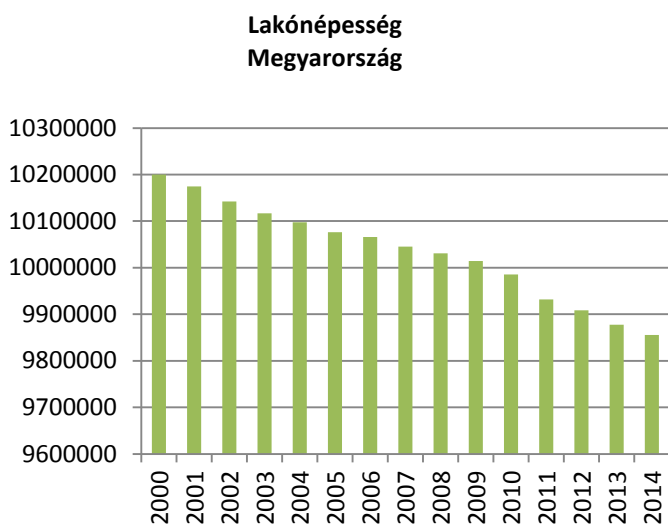
1.7.1. Demográfia, népesesség, nemzetiségi összetétel, képzettség, foglalkoztatottság, jövedelmi viszonyok, életminőség

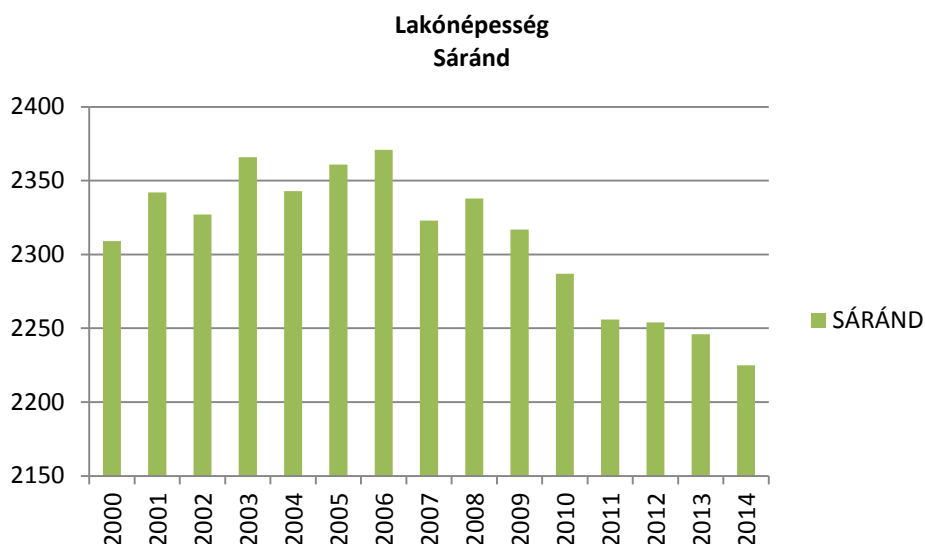
1.7.1.1. Demográfia

- *Lakónépeség* (Az adott területen lakóhellyel rendelkező, és másutt tartózkodási hellyel nem rendelkező személyek, valamint az ugyanezen területen tartózkodási hellyel rendelkező személyek együttes száma)

A lakónépeség száma tükrözi legpontosabban hogy egyes területeken ténylegesen mekkora a lakosság száma. Sárándon a lakónépeség összesen: 2300 fő (2017-es adatokat vizsgálva). Ebből érvényes lakóhellyel rendelkezők 2187-en vannak, míg érvényes tartózkodási hellyel 113 fő rendelkezik.

Sáránd község esetében 2000 és 2014 közötti adatokat vizsgálva megállapítható, hogy a lakónépeség csupán 2006 óta mutat erősen csökkenő tendenciát, ellentétben az országos, illetve megyei számokat vizsgálva, melyek esetében a vizsgált időszakban a lakónépeség száma folyamatos csökkenést jelez.

A lakónépességből hajadon/nőtlen: 1052 fő, házasságban él: 833 fő, özvegy: 175 fő, elvált: 232 fő, egyéb:8 fő.

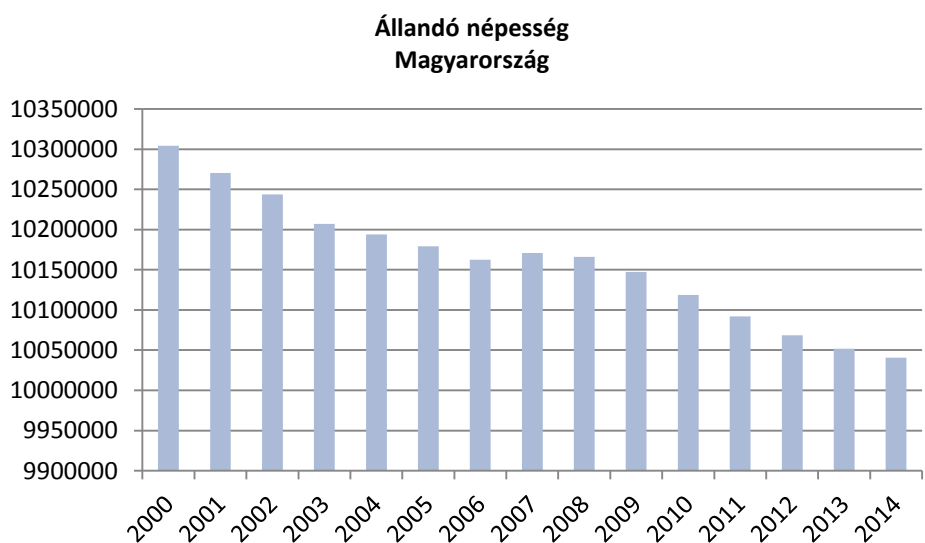
- *Állandó népesség* (Az adott területen lakóhellyel rendelkező személyek száma):

Sárándon az állandó lakosság a 2017-es adatokat tekintve 2385 fő. Ebből 13 fő nem rendelkezik érvényes címmel, tehát az érvényes címmel és lakóhellyel rendelkező népesség száma összesen: 2372 fő.

Az állandó népességből hajadon/nőtlen: 1097 fő, házasságban él: 862 fő, özvegy: 181 fő, elvált: 236 fő, egyéb:9 fő.

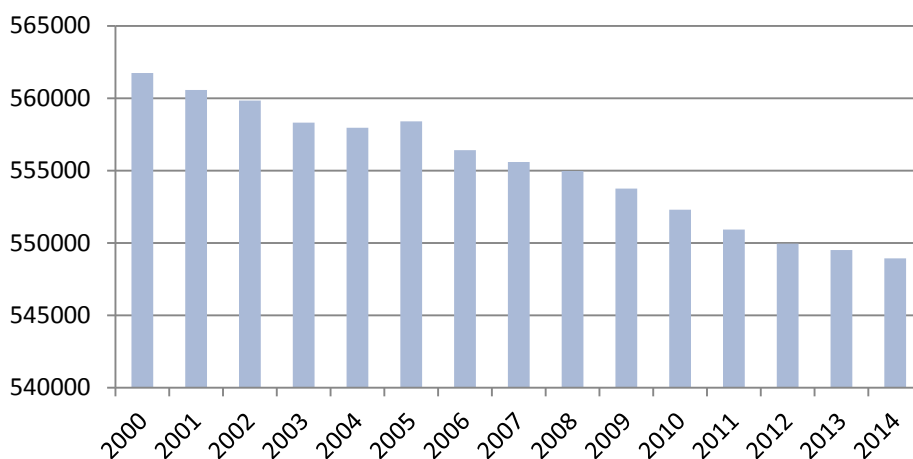
Sáránd települést vizsgálva 2000-2006 között nőtt az állandó népesség száma, 2006-tól viszont intenzív népességszám esés mutatható ki.

Az országos illetve megyei adatokat vizsgálva szintén eltérés tapasztalható a község mutatószámaihoz képest, ugyanis 2000-től folytonos állandó népességszám csökkenés mutatható ki.

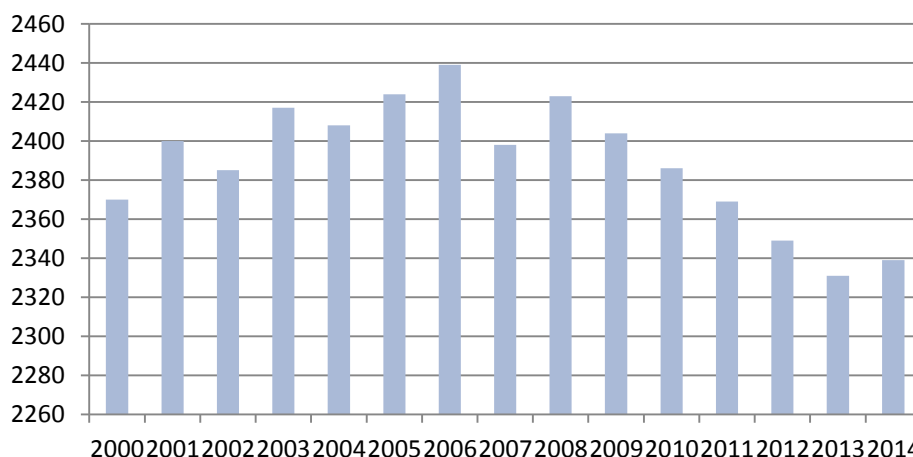

**Állandó népesség
Hajdú-Bihar megye**

**Állandó népesség
Sáránd**

2013-tól újabb népességnövekedés figyelhető meg Sárándon,

2014-ben 2331 fő,

2015-ben 2339 fő,

2016-ban 2366 fő,

2017-ben 2385 fő az állandó népesség száma.

- *Természetes szaporodás (születés és halálozás közötti különbség):*

Az élveszületések és a halálozások különbözete, megmutatja, hogy az adott évben adott területen hogyan változott a lakosság száma.

Lakosságszám növekedés = természetes szaporodás

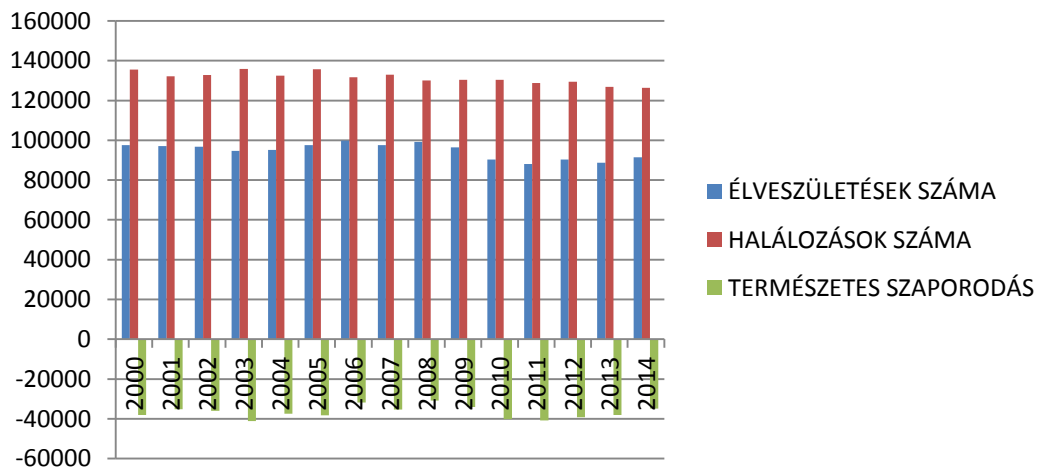
Lakosságszám csökkenés = természetes fogyás

2000-2014 közötti időszakot vizsgálva országos és megyei szinten állandó népesség csökkenésről beszélhetünk. Az élveszületések és halálozások száma országos szinten kismértékben változik a vizsgált években, jelentősebb eltérés nem mutatható ki, megyei szinten viszont 2011 óta az élveszületések számának enyhe emelkedése látható.

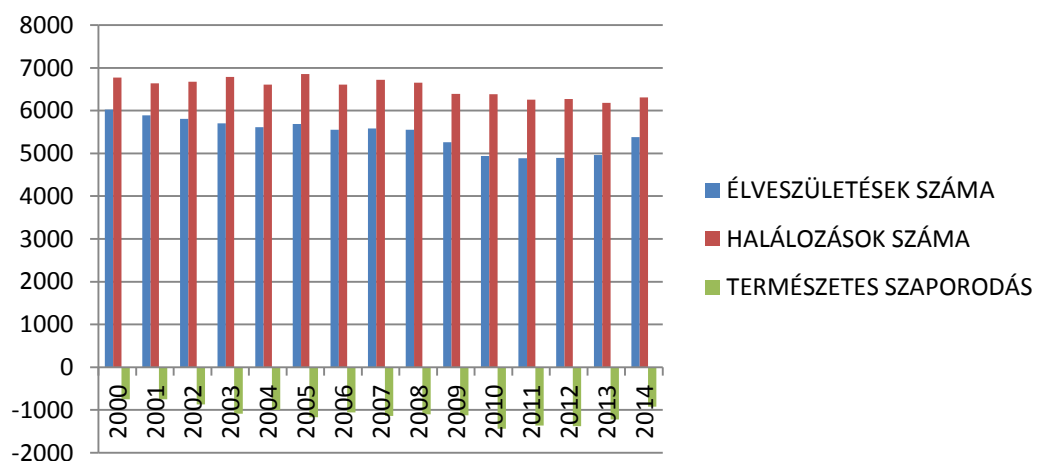
Sáránd község természetes szaporodásának vizsgálata viszont már nem ilyen egyértelmű adatsort eredményez, ugyanis 2000 és 2014 között évenként hol természetes fogyásról, hol

természetes szaporodásról beszélhetünk. Legmagasabb az érték 2008-ban, onnantól kezdve 2012-ig folyamatos fogyás mutatható ki, legalacsonyabb az érték pedig 2012-ben, 2013-tól pedig csökkenő tendenciát mutat a népesség fogyása.

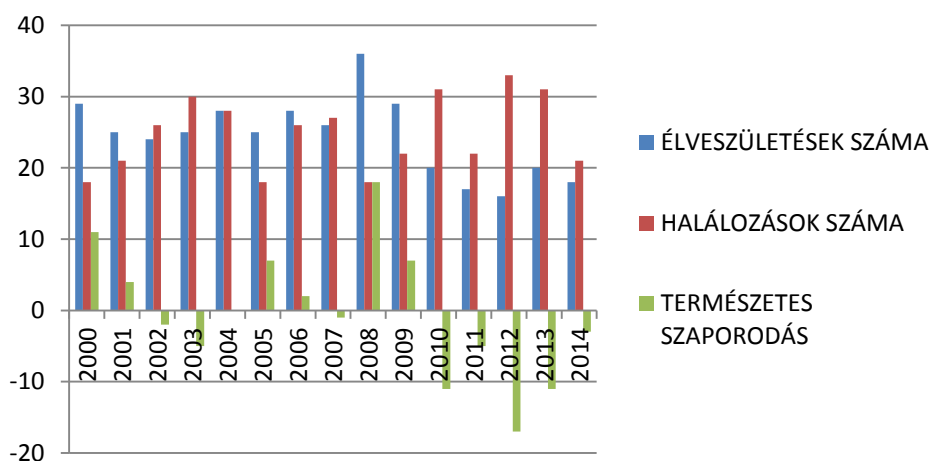
**Természetes szaporodás
Magyarország**

**Természetes szaporodás
Hajdú-Bihar megye**

**Természetes szaporodás
Sáránd**

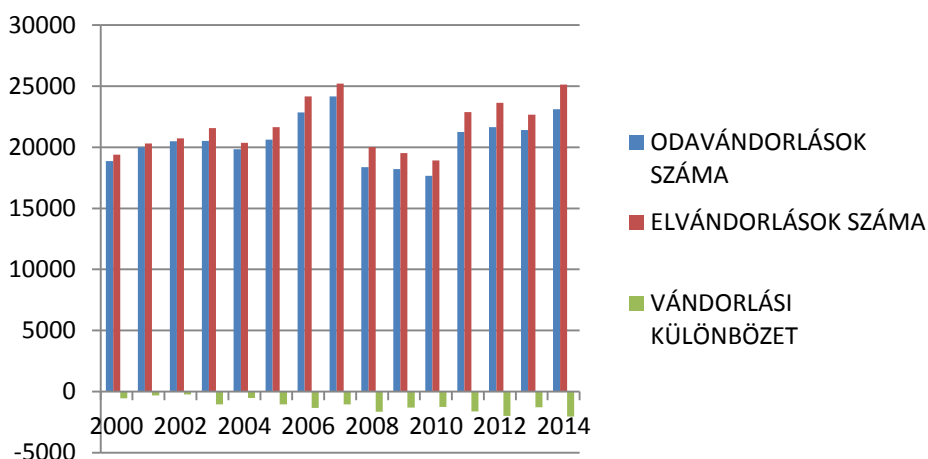
- *Vándorlási különbözet:*

A mutató egy adott közigazgatási egység esetében az odavándorlók és az elvándorlók számának különbözetét mutatja.

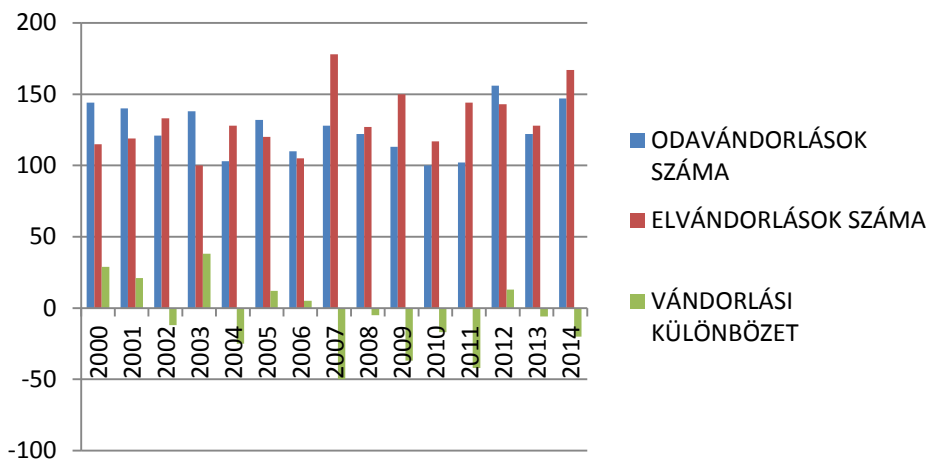
Megyei adatokat vizsgálva 2000-2007-ig mind az odavándorlások és elvándorlások száma növekvő tendenciát mutatott, majd 2008-ban jelentős csökkenés figyelhető meg mindkét mutatószám esetében. 2010-től ismét fokozódik az el-és odavándorlások száma. A képzett mutatószámot vizsgálva viszont állandóan emelkedő negatív vándorlási különbözet mutatható ki.

Sáránd község vándorlási egyenlegét vizsgálva egyáltalán nem tapasztalható ilyen folyamatosság, az el és odavándorlások száma folyamatosan változik, az elvándorlások száma maximumát 2007-ben, minimumát 2003-ba, az odavándorlások száma maximumát 2012-ben, minimumát pedig 2000-ben érte el. A képzett mutatószámot tekintve folyamatos ugrálást figyelhetünk meg, a legmagasabb pozitív vándorlási különbözet 2003-ban jelentkezett, a legmagasabb minimum pedig 2007-ben.

**Vándorlási különbözet
Hajdú-Bihar megye**

**Vándorlási különbözet
Sáránd**

- *Népesség nemek szerinti és korcsoportonkénti megoszlása:*

A 2385 fős állandó lakosság nemek szerint az alábbiak szerint oszlik meg:

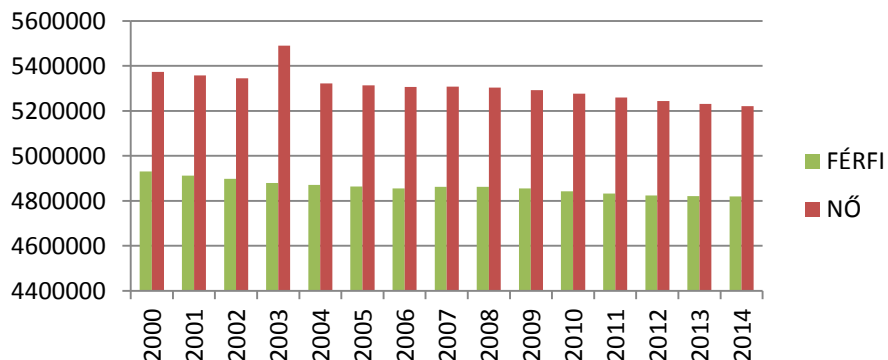
- Férfi: 1151 fő
- Nő: 1234 fő

A népesség nemek szerinti megoszlásának vizsgálatánál a jobb áttekinthetőség érdekében az 'y' tengely kezdő értéke nem a 0 érték. A vizsgált időszak 2000-2014. Mind az országos, megyei illetve település szintű adatokat vizsgálva jól látható a női népesség férfiakhoz viszonyított magasabb száma mind a három területegységnél. Azonban amíg az országos és megyei értékeknél permanens csökkenés, illetve a két nem egymáshoz viszonyított arányának elhanyagolható változása észlelhető, a településszintű adatsor változatosabb képet mutat. A férfi népesség számának változása kiegyenlítettebb képet mutat, mint az ellenkező nem értékei, ahol 2006-tól csökkenő tendencia figyelhető meg. 2014-ben kismértékű növekedés észlelhető mindkét nem esetében.

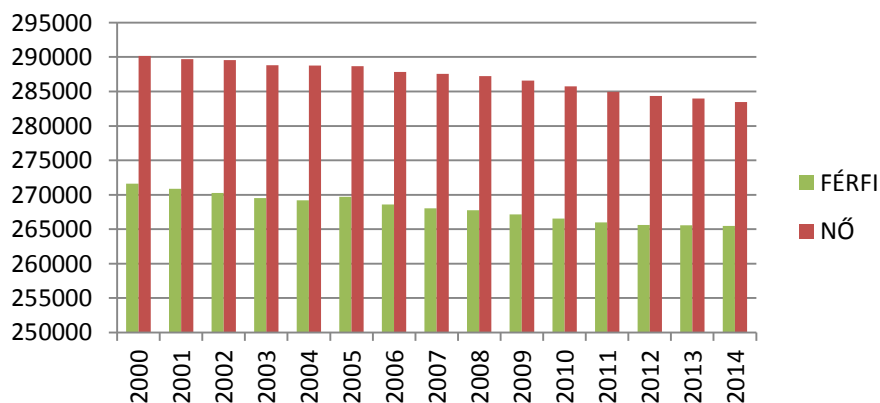
A népesség korcsoport szerinti megoszlásának feltérképezésénél 2005 és 2014 év értékeit vizsgáltuk.

Országos, megyei és településszintű adatokat vizsgálva egyaránt megállapítható, hogy a 0-14 és 15-17 évesek száma csökkent, az 50-59, 60-64 és 65 év felettek száma pedig nőtt a 2005-ös értékekhez képest.

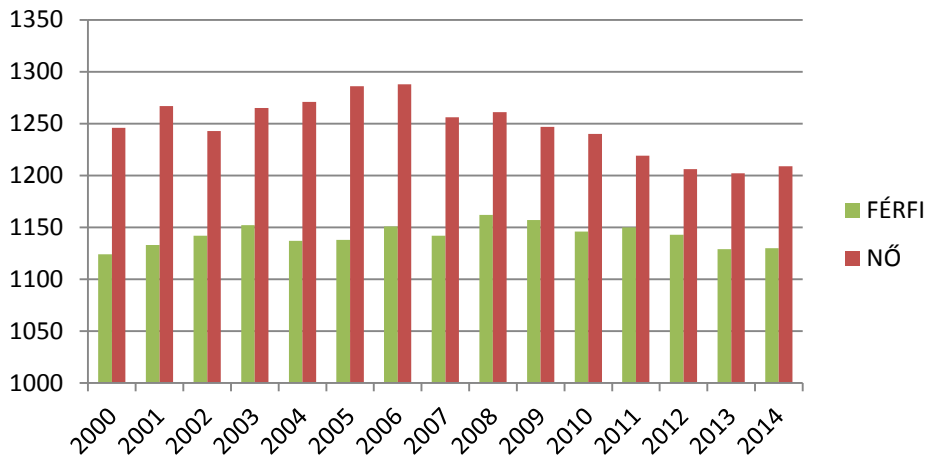
**Népesség nemek szerinti megoszlása
Magyarország**

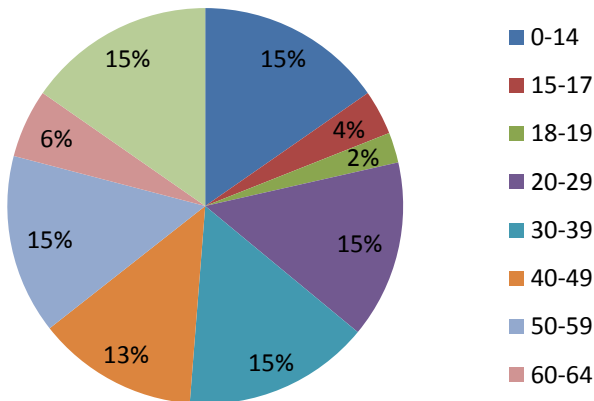
**Népesség nemek szerinti megoszlása
Hajdú-Bihar megye**

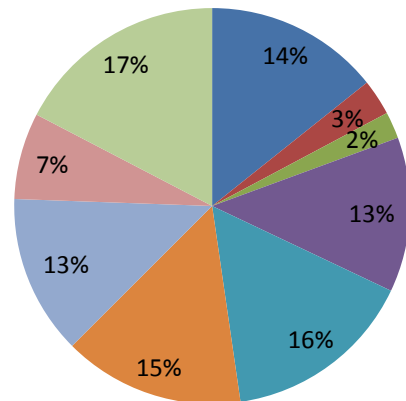
Népesség nemek szerinti megoszlása
Sáránd

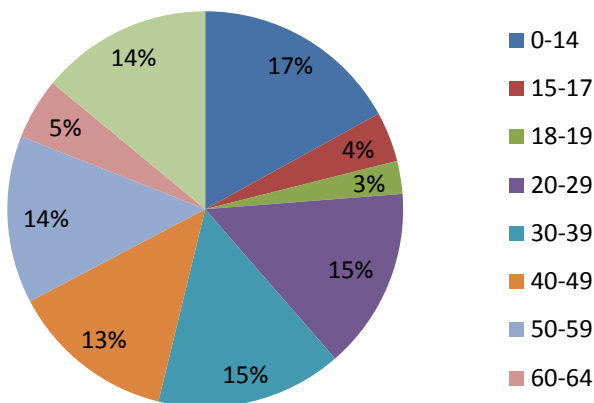
Népesség korcsoportok szerinti megoszlása 2005 Magyarország

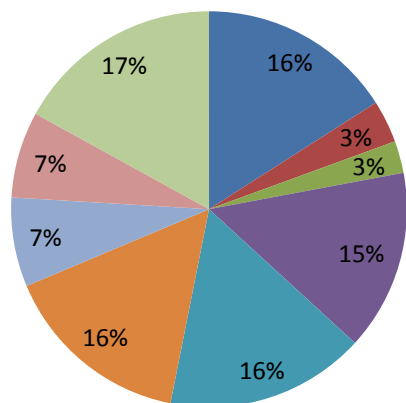
Népesség korcsoportok szerinti megoszlása 2014 Magyarország

Népesség korcsoportok szerinti megoszlása 2005 Hajdú-Bihar megye

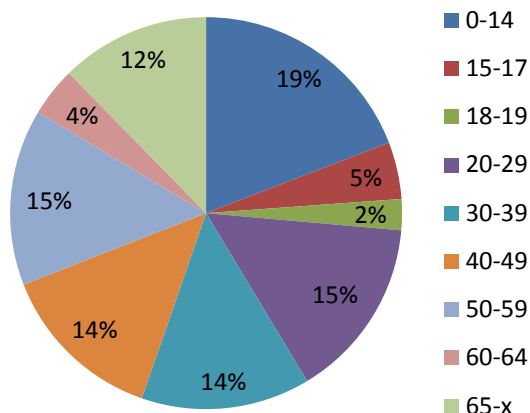

Népesség korcsoportok szerinti megoszlása 2014 Hajdú-Bihar megye

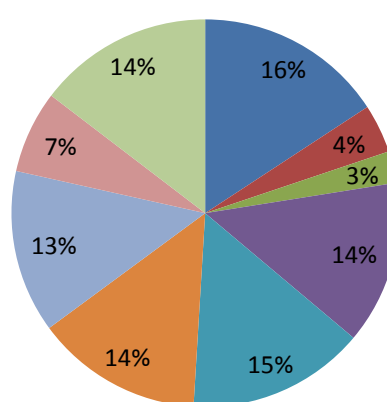

Népesség korcsoportok szerinti megoszlása 2005
Sáránd

Népesség korcsoportok szerinti megoszlása 2014
Sáránd

- **Öregedési ráta:**

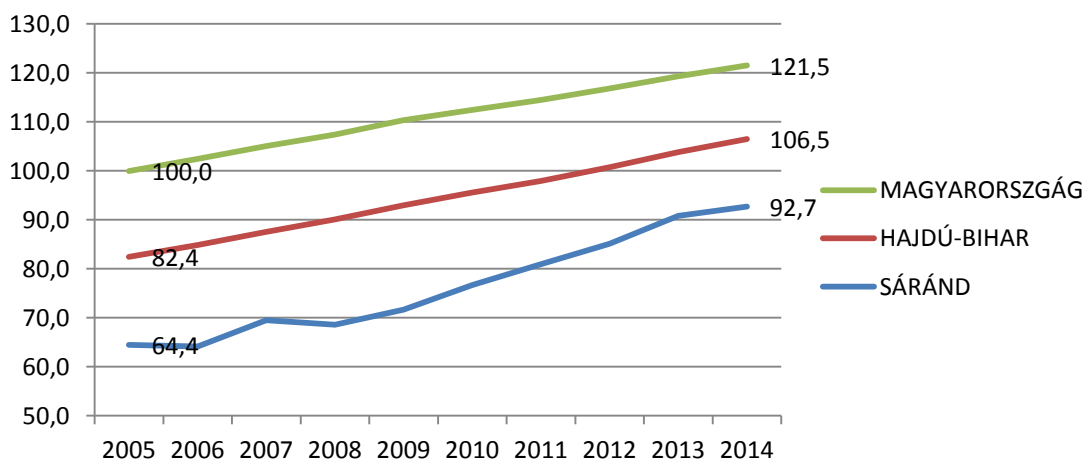
A 60-év feletti népességnek a 15 év alatti népességhez viszonyított arányát mutatja meg, praktikus mutatószám, mert időben, térben könnyen összehasonlíthatóan fejezi ki a népességben történő változást. Így például az öregedési index növekszik, ha az össznépességen belül emelkedik az időskorúak száma, az index csökken, ha emelkedik a születések száma és a 14 év alatti korosztály száma.

Az öregedési ráta vizsgálatánál mind három területegységet egy diagramon ábrázolva mutatjuk be a mutatószámokban történt változásokat 2005 és 2014 között. Mind országos, megyei és települési szinten 10 év alatt nagymértékű növekedés tapasztalható, ami a társadalom elöregedését jól mutatja. Magyarország és Hajdú-Bihar megye értékei lineárisan, szinte egyenlő mértékben növekednek, a megyei mutatószámokat vizsgálva megállapítható, hogy az index 2012-ben érte el a 2005-ös országos szintet.

Érdekes jelenség, hogy a 3 területegység index értékei közel 20-20 % eltéréssel indulnak, majd a vizsgált időszak végére az értékek közelebb kerülnek egymáshoz.

Sáránd település mutatószámait elemezve kijelenthető, hogy a legnagyobb ugrás a vizsgált időszak értékeiben itt tapasztalható (64,4%-92,7%), azonban még ennek ellenére is jóval az országos átlag alatti indexszel számolhatunk 2014-ben (121,5%).

Öregedési ráta (%)

2015-ben a településen 627 fő nyugdíjas élt, ez a teljes lakosság 27 %-a. Nagy részük egyedül élő kisnyugdíjas.

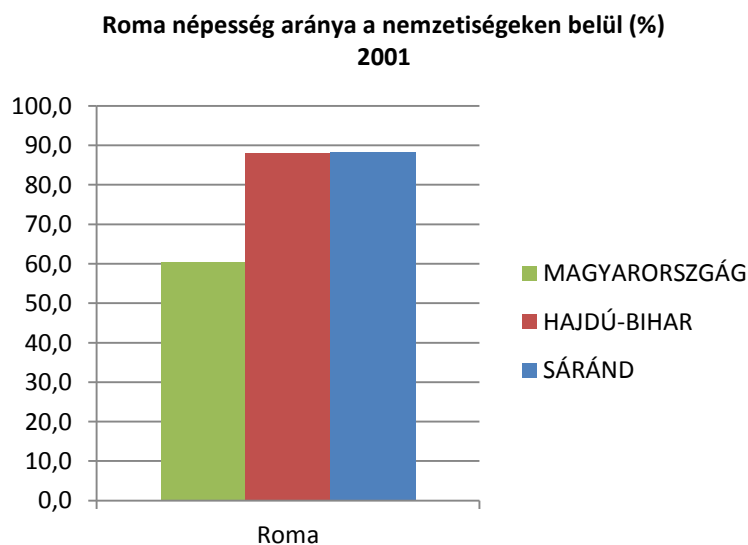
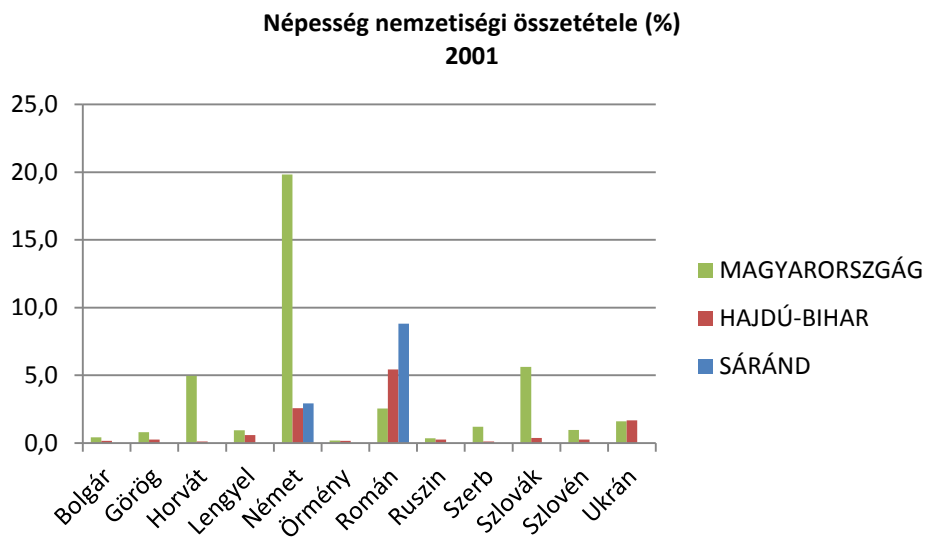
1.7.1.2. Nemzetiségi összetétel

A népességi összetétel vizsgálatánál a 2001 és 2011-es népszámlálás adatait vettük figyelembe. Mindkét évben a roma népesség arányát külön diagramban ábrázoltuk a jobb átláthatóság érdekében.

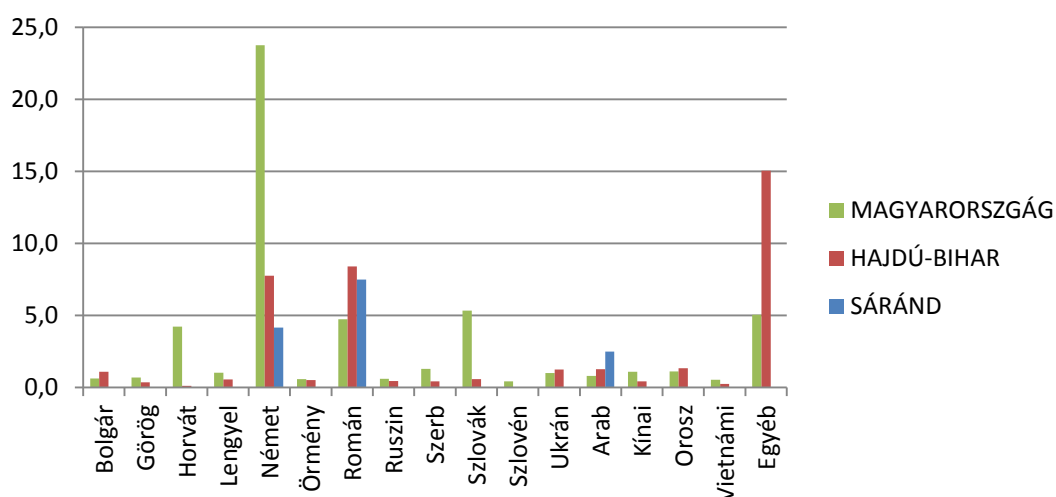
Az országos adatokat tekintve 2001-ben a négy legnagyobb arányú nemzetiség hazánkban csökkenő sorrendben a roma, német, szlovák és horvát. Hajdú-Bihar megyét tekintve a következő a sorrend: roma, román, német, ukrán. Sáránd községben a sorrend megegyezik a megyeivel.

A 2011-es népszámlálásnál 2001-hez képest bővült az etnikumok köre, a válaszadók arab, kínai, orosz, vietnámi és egyéb csoportokhoz tartozóknak vallhatták magukat.

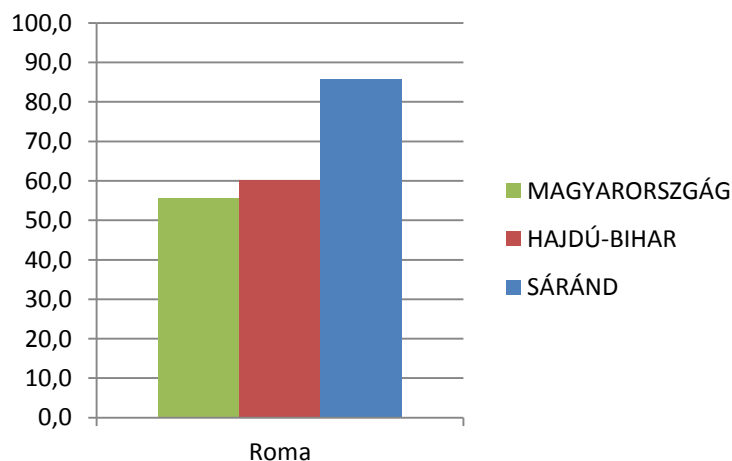
Ezért mind a három területegységnél 2011-ben változik a sorrend (Magyarország: roma, német, román, szlovák, egyéb; hajdú-Bihar megye: roma, egyéb, román, német; Sáránd: roma, román, német, arab).

Néesség nemzetiségi összetétele (%) 2011

Roma népesség aránya a nemzetiségeken belül (%)
2011

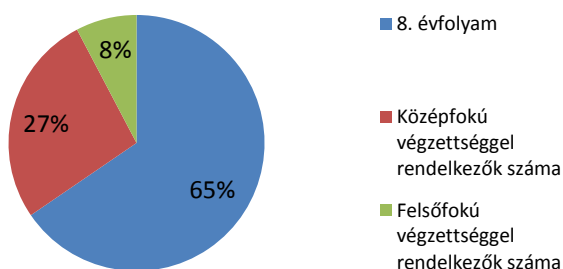
1.7.1.3. Képzettség

Néesség végzettség szerinti megoszlása:

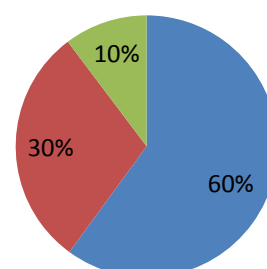
A népesség végzettség szerinti megoszlásának vizsgálatánál a 2001 és 2011-es népszámlálás adatait vettük figyelembe.

Mind három területegység mutatószám változásainál megfigyelhető a közép- és felsőfokú végzettséggel rendelkezők számának növekedése 2001 és 2011 között. 2001-ben a felsőfokú végzettséggel rendelkezők országos átlaga 8%, a megyei átlaga 7%, Sáránd község átlaga pedig 2%. A 2011-ben mért értékek a következők: országos átlag 10%, megyei átlag 9%, Sáránd község átlaga 6%. Megállapítható, hogy a legnagyobb növekedést a két vizsgált időszak között települési szinten mérhetjük mindkét mutatószám tekintetében (középfokú végzettséggel rendelkezők aránya: 15% -> 24%, felsőfokú végzettséggel rendelkezők aránya 2% -> 6%)

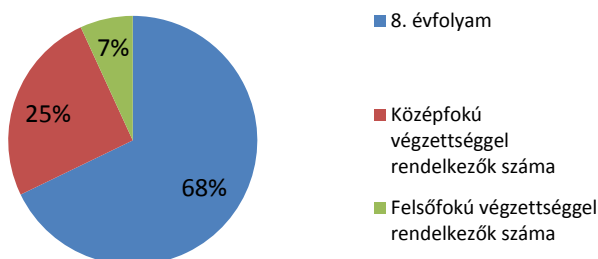
Népesség végzettség szerinti megoszlása
Magyarország - 2001

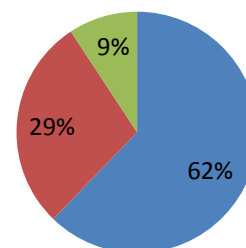
Népesség végzettség szerinti megoszlása
Magyarország - 2011

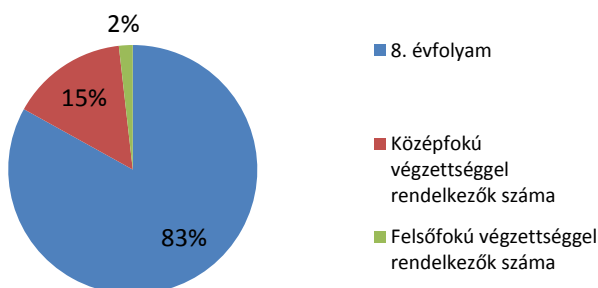
Népesség végzettség szerinti megoszlása
Hajdú-Bihar megye
2001

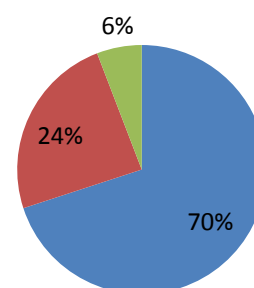
Népesség végzettség szerinti megoszlása
Hajdú-Bihar megye
2011

Népesség végzettség szerinti megoszlása
Sáránd - 2001

Népesség végzettség szerinti megoszlása
Sáránd - 2011

1.7.1.4. Foglalkoztatottság

Aktivitási arány:

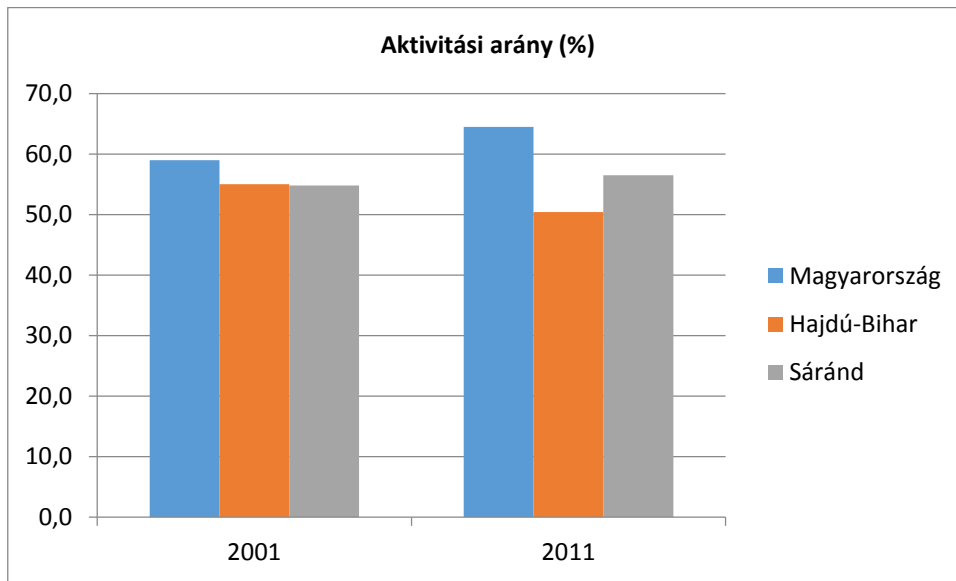
A foglalkoztatottak és a regisztrált munkanélküliek együttes számának a gazdaságilag aktív népesség (15-64 évesek együttesen) számához viszonyított aránya.

A mutatószám vizsgálatánál a 2001 és 2011-es népszámlálás adatait vettük figyelembe.

2001-ben megfigyelhető az országos sinthez képest alacsonyabb megyei és település szintű mutatószámok (59,0%, 55,0%, 54,8%). 2011-ben az aktivitási arány országos és település szintű növekedése figyelhető meg, megyei szinten ezzel ellentétben negatív értékváltozás történt, így

Hajdú-Bihar megye 2011-ben mért aktivitási arányszáma (50,5%) alacsonyabb értéket mutat, mint Sáránd község aktivitási indexe (56,5%).

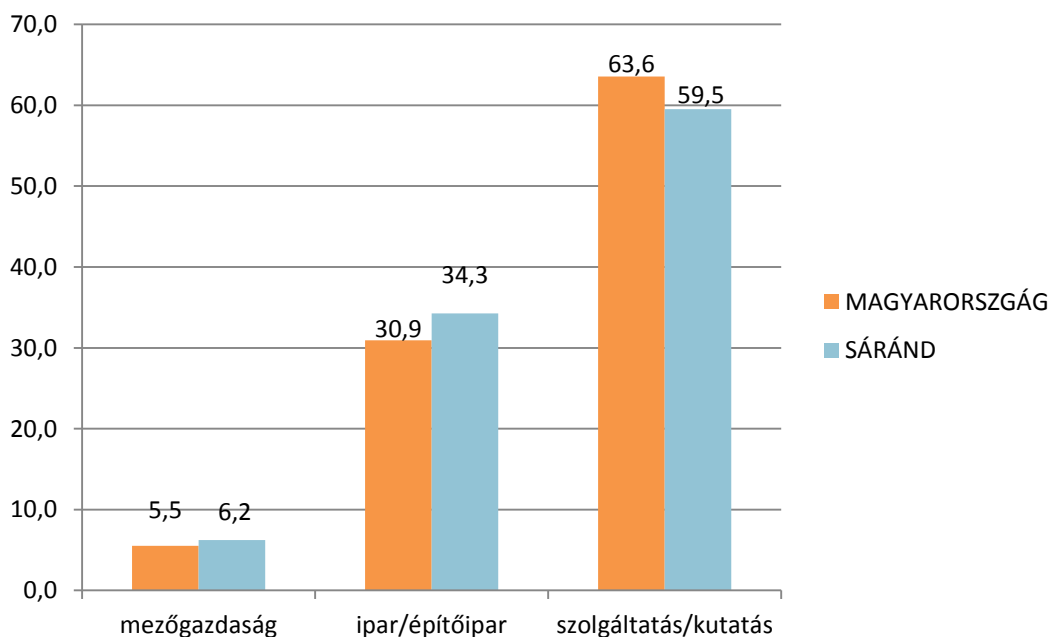

Foglalkoztatottak megoszlása a gazdasági ágazatok (mezőgazdaság, ipar és építőipar, szolgáltatás és kutatás) között:

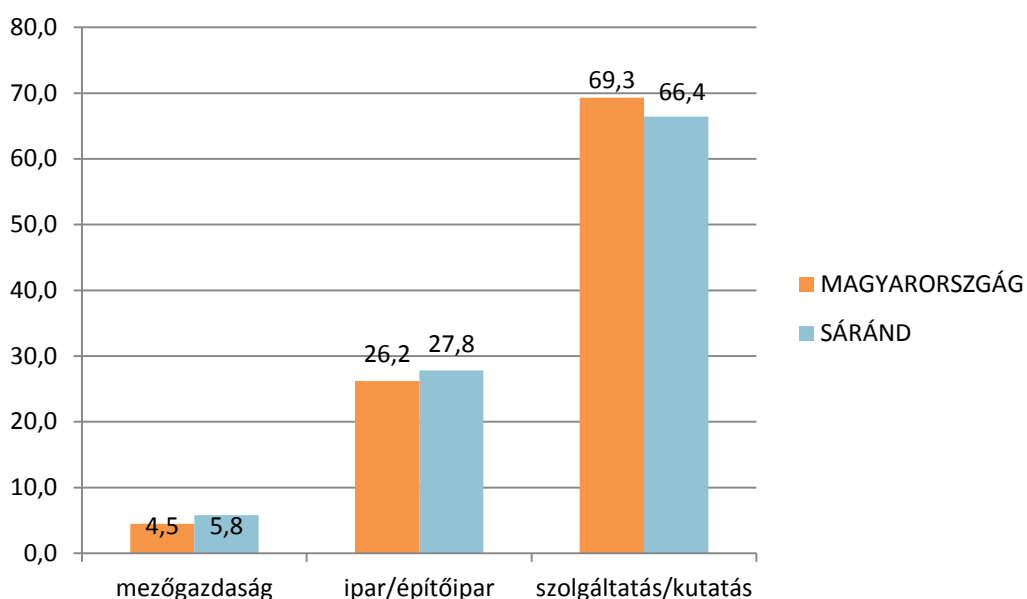
A mutatószám vizsgálatánál a 2001 és 2011-es népszámlálás adatait vettük figyelembe.

Az elemzésnél az országos szint értékeit hasonlítottuk a települési szint adataihoz a két időpont tekintetében. Egységesen elmondható, hogy csökkent a mezőgazdaságban (Magyarország - 1,0%, Sáránd -0,4%) illetve az ipar szektorban (Magyarország -4,7%, Sáránd -4,7%) dolgozók száma, és nőtt a szolgáltatás/kutatás területén dolgozók aránya (Magyarország +5,7%, Sáránd + 6,9%) 2001 és 2011 között. Sáránd községben a szolgáltatás/kutatás szektorban dolgozók aránya országos átlag feletti értéknövekedést mutat.

Foglalkoztatottak megoszlása a gazdasági ágazatok között 2001

Foglalkoztatottak megoszlása a gazdasági ágazatok között 2011

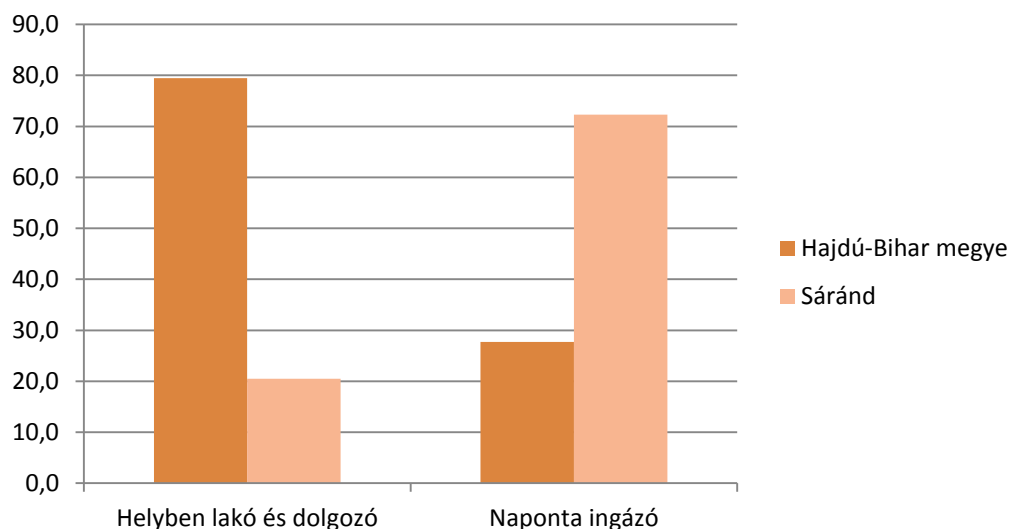

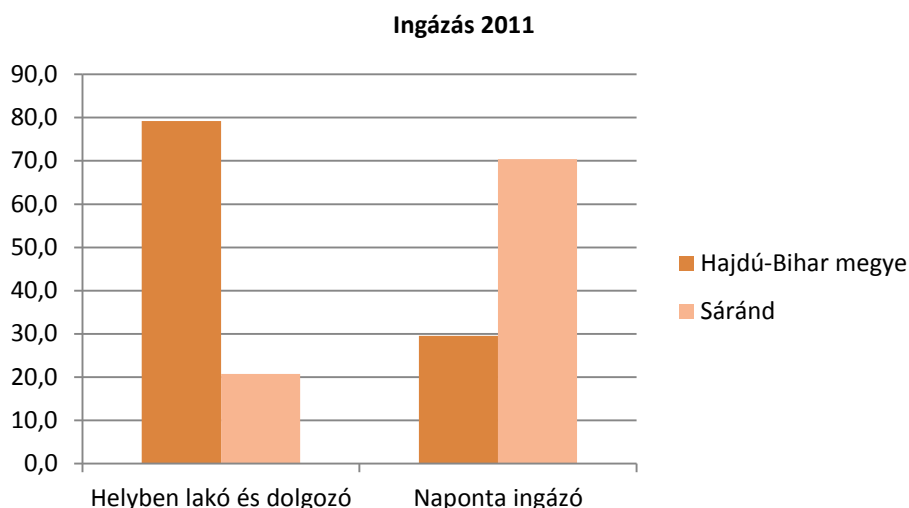
Ingázási adatok (csak a 2001-es évi Népszámlálásra vannak ilyen adatok):

Az ingázási adatsorok elkészítésénél a 2001 és 2011-es népszámlálás adatait vettük figyelembe, a foglalkoztatottak számát két csoportra (helyben lakó és dolgozó valamint naponta ingázó) osztva a megyei és település szintű adatokat vizsgáltuk. Az adatokat diagramokba rendezve nagy kontraszt látható a két csoport megyei és települési értékei tekintetében. A helyben dolgozó csoport százalékos megoszlása alig (+-0,5% alatt) változott a két egységet tekintve 2001 és 2011 éveket tekintve, azonban jelentős, közel 4x-es különbség tapasztalható megyei és települési adatok között (2011: Hajdú-Bihar megye 79,2%, Száránd 20,8%).

A foglalkoztatottak naponta ingázó csoportja megyei szinten 1,9%-kal nőtt, ezzel ellentétben települési szinten viszont 1,9%-kal csökkent 2011-ben 2001-hez képest. 2001-ben a vizsgált csoport település szintű adatai 2,6x magasabbak, 2011-ben az arányok minimálisan kiegyenlítettébb képet mutatnak az eltérés 2,4x-re mérséklődik.

Ingázás 2001

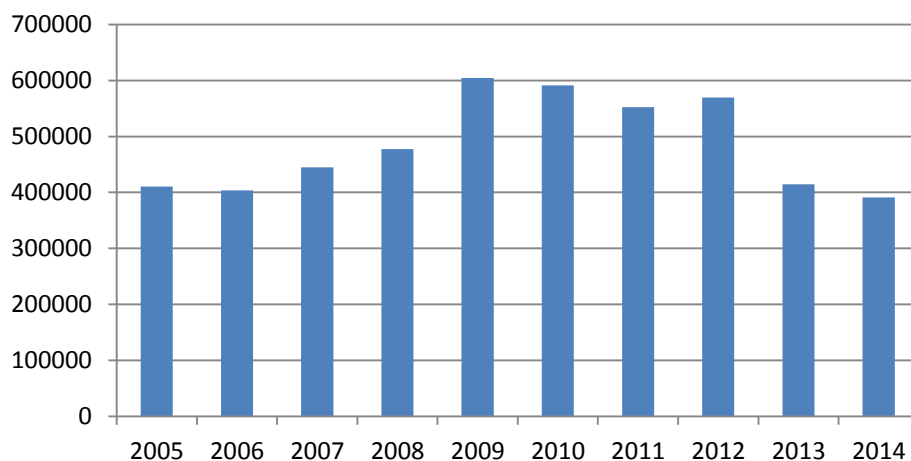

Regisztrált álláskeresők száma, aránya a 15-64 éves korosztály létszámához viszonyítva:

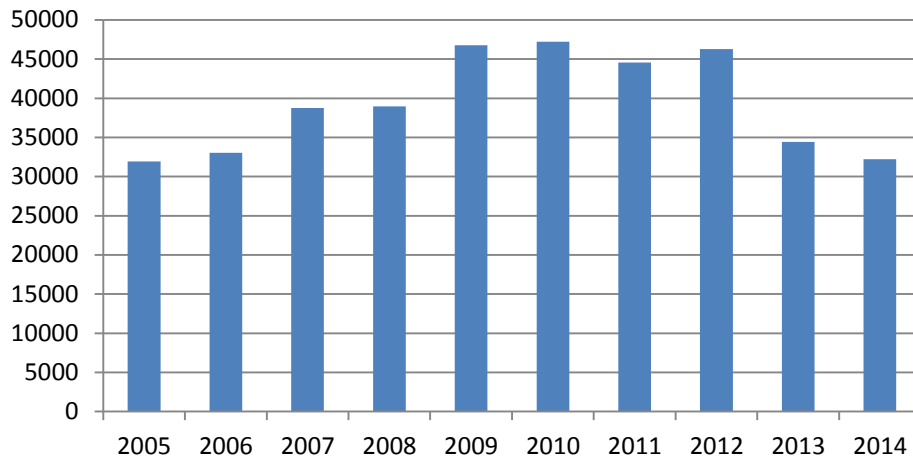
A nyilvántartott álláskeresők aránya 2015-ben az összlakossághoz viszonyítva 9,8 % volt, ennek 40 %-a tartós munkanélküli. 2015-ben a nyilvántartott álláskeresők 9,93 %-a részesült segélyben. Álláskeresési járadékra jogosult volt 15 fő. 62 fő kapott foglalkoztatást helyettesítő támogatást. A korábbi segélyezési formák mellett a Nemzeti Rehabilitációs és Foglalkoztatási Hivatal a megváltozott munkaképesség csökkenésével járó egészségromlásra új ellátási formát vezetett be, a rehabilitációs járadékot. Aki ezt az ellátási formát igényelte, az már nem szerepel a rendszeres szociális segélyben részesülők között.

A mutatószám vizsgálatánál 2005 és 2014 közötti időszakot vizsgáltuk országos, megyei és települési szinten egyaránt. A mutatók mind három szinten egységesen követik egymást, a megyei és települési szint értékei minden évben meghaladják az országos átlagot. Legmagasabb értéket 2009-ben mérhetünk (Magyarország:8,6%, Hajdú-Bihar megye 10,0%, Sáránd 14%), majd mérsékelt csökkenés tapasztalható. Azonban a 2005-ös mért érték alá csak az országos mutató került (2005: 5,8%, 2014: 5,7%), Hajdú-Bihar megye mutatószáma kismértékben lépte át a 2005-ös értékhátárt (2005: 6,9%, 2014: 7,5%), Sáránd 2014-ben mért mutatószáma viszont közel másfélszer magasabb, mint a 2005-ös érték (2005: 7,2%, 2014: 10,5%).

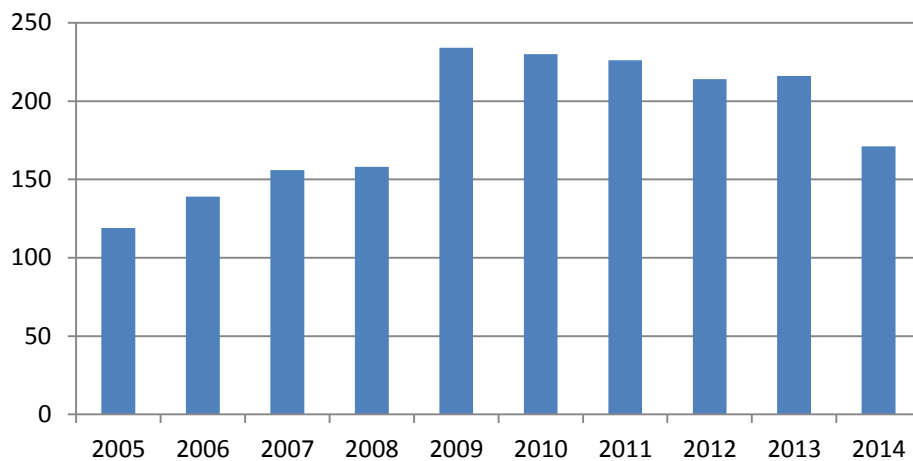
**Nyilvántartott álláskeresők száma
Magyarország**

**Nyilvántartott álláskeresők száma
Hajdú-Bihar megye**

**Nyilvántartott álláskeresők száma
Sáránd**

**Regisztrált álláskeresők aránya a 15-64 éves korosztály létszámához
viszonyítva (%)**

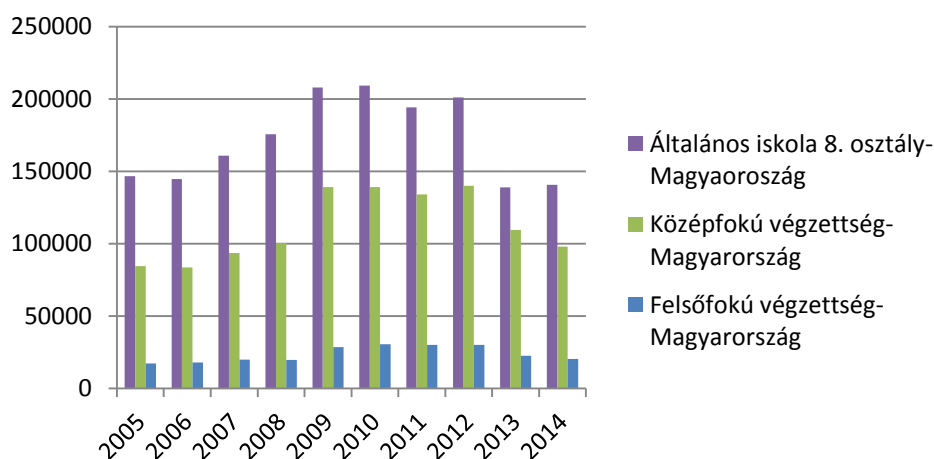

Regisztrált álláskeresők iskolai végzettség szerinti megoszlása:

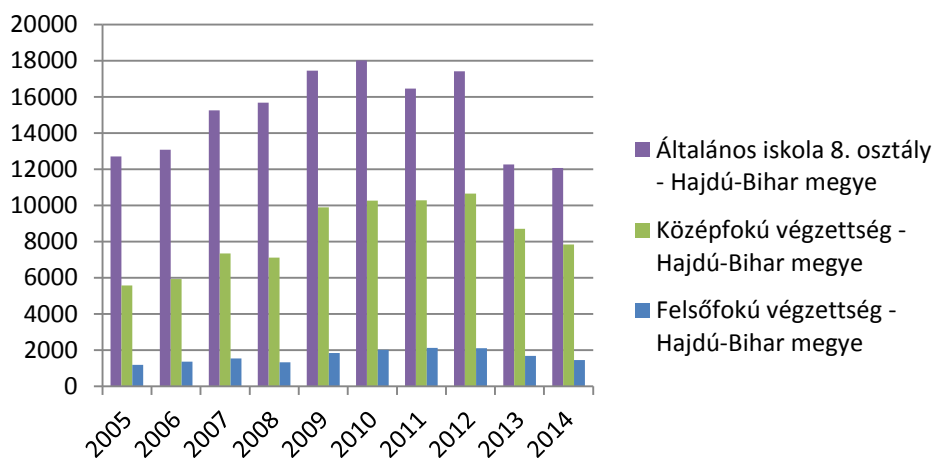
A mutatószám vizsgálatánál 2005 és 2014 közötti időszakot vizsgáltuk országos, megyei és települési szinten egyaránt. Mind a három terület egység adataiból képzett diagram nagy hasonlóságot mutat, mind az időbeli változás, mind a különböző iskolai végzettségű munkakeresők egymáshoz viszonyított arányának feltérképezésénél. Az országos és megyei adatoknál 2007-től erőteljes emelkedés figyelhető meg a nyolc osztályt elvégzett illetve középfokú végzettséggel rendelkező munkakeresők esetében, a felsőfokú végzettségű munkakeresők számának emelkedése kicsit később, 2009-től indul. Mindhárom csoport esetében 2012-től csökkenés figyelhető meg, 2014-ben a 2005-ös érték alatti adatokkal számolhatunk (kivéve a felsőfokú végzettséggel rendelkezők száma).

Sáránd község diagramértékeit vizsgálva is hasonló ütemű változás jelentkezik, mint a megyei és országos adatoknál, azonban a diagram sokkal változatosabb képet mutat. A munkakeresők számának csökkenése szintén 2012-től jelentkezik, viszont az országos/megyei adatsornál tapasztaltakkal ellentétben számuk nem csökkentek a 2005-ös év értékei alá, a nyolc osztályt elvégzett álláskeresők száma több mint másfélszeres, a középfokú végzettséggel rendelkező álláskeresők száma pedig több mint kétszeres, mint 2005-ben. A negatív tendencia alól kivételt képez a felsőfokú végzettségű álláskeresők száma, ahol a 2014-es érték a 2005-ös érték alatt található.

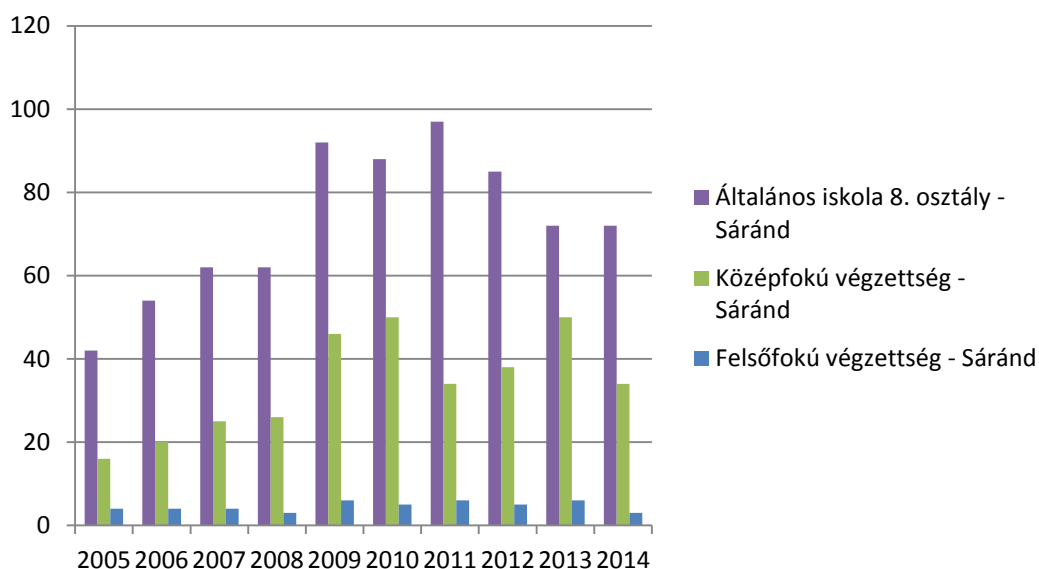
**Regisztrált álláskeresők iskolai végzettség szerinti megoszlása
Magyarország**

**Regisztrált álláskeresők iskolai végzettség szerinti megoszlása
Hajdú-Bihar megye**

**Regisztrált álláskeresők iskolai végzettség szerinti megoszlása
Sáránd**

Az alacsony iskolai végzettségűek foglalkoztatása még nehezebb. Megszűntek azok a Debreceni nagy vállalatok pl. konzervgyár, Gördülőcsapágy Művek, ahol korábban betanított munka keretében tudták foglalkoztatni az alacsony iskolai végzettséggel rendelkezőket. Helyileg a mezőgazdaságban a gépesítés miatt szintén alacsony a foglalkoztatás.

Az Önkormányzat évről évre szembesül azzal a problémával, hogy az alacsony iskolai végzettségűek helyi foglalkoztatására szinte csak a közmunka keretében van lehetőség. 2015-ben négy program keretében összesen 240 főt sikerült bevonni. További elképzelések vannak arra vonatkozólag, hogy a mezőgazdasági program kiszélesítésével lehetőség kínálkozik nagyobb létszámban bevonni munkanélkülieket, illetve tartósabban lehet őket foglalkoztatni.

Jelenleg pályázat keretében több olyan program is tervben van a településen, amely piacképes és/vagy felzárkóztató képzést biztosít, illetve segíti az elhelyezkedést. Tervben van újabb kiírások esetén ezeknek a pályázatoknak a folytatása.

Az Önkormányzat kapcsolatban van a Hajdú-Bihar Megyei Kormányhivatal keretében működő Munkaügyi Központtal, tájékoztatja a lakosságot a Debrecenben szervezett képzésekről, részt vesz a Központ által koordinált pályázatokban.

1.7.1.5. Életminőség, jövedelmi viszonyok

A statisztikai adatok szerint ma Magyarországon minden harmadik ember mélyszegénységben él. A mélyszegénység meghatározása: valaki, vagy valakik tartósan a létminimum alatt élnek és szinte esélyük sincs arra, hogy ebből önerőből kilépjenek.

Sárándon erre vonatkozólag pontos adatok nincsenek. Csupán az alábbi statisztikai adatokból következtethetünk az életminőségi helyzetre:

1000 lakosra jutó adófizetők száma:

Sáránd 2013: 419 fő (népesség:2349 fő, összes adófizető: 984 fő)

1 adófizetőre jutó SZJA-adóalapot képező jövedelem:

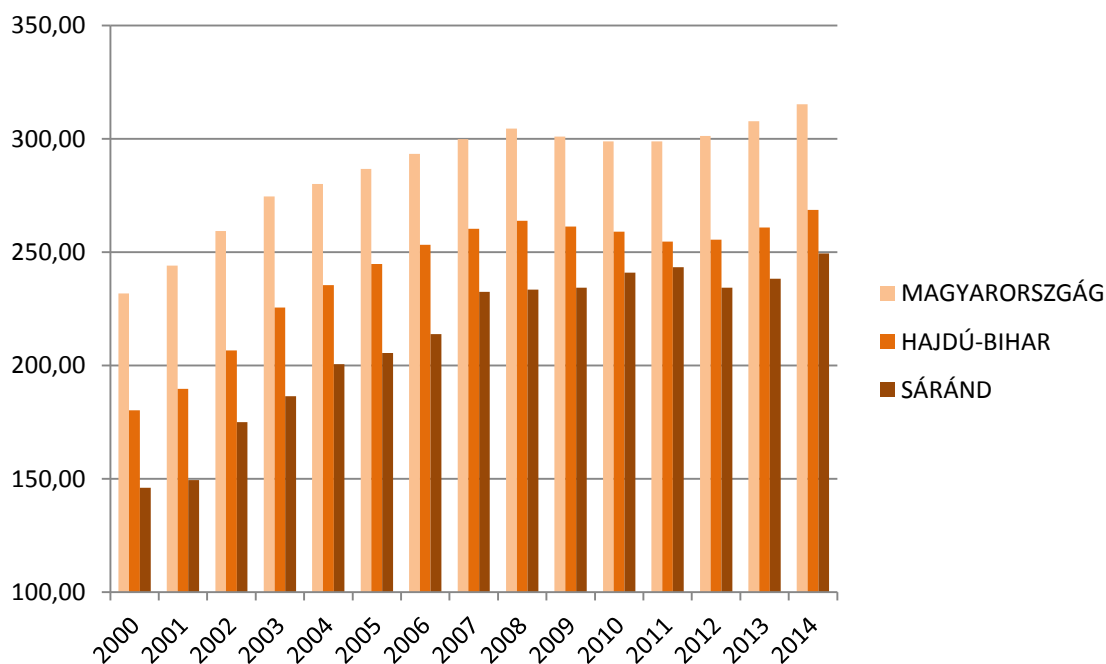
Sáránd 2013: 78447 Ft (népesség:2349 fő, összes adó: 184.272.067 Ft)

1000 lakosra jutó személygépjárművek száma:

1000 lakosra jutó személygépjárművek számának vizsgálatakor 2000-2014 közötti időszak adatait elemeztük. A diagram 2000-tól folyamatos emelkedést szemléltet egészen 2009-ig, amikor csökkenés illetve stagnálás (Sáránd) tapasztalható 2012-ig, amikor újra emelkedik az 1000 lakosra jutó személygépjárművek száma.

Sáránd község estében a változás időben kicsit eltolódva tapasztalható, 2007-ig emelkedés, majd 2009-ig stagnálás, 2010-2011-ben kismértékű emelkedés után 2012-ben a 2009-es szintre csökken a mutató, majd ismét emelkedésnek indul. Sáránd és Hajdú-Bihar megye adatait vizsgálva szembetűnik, hogy a községben mért mutatószám közelít a megyei mutatóhoz.

1000 lakosra jutó személygépjárművek száma

2015-ben 151 fő regisztrált álláskereső volt a településen.

2015-ben a nyilvántartott álláskeresők 9,93 %-a részesült segélyben. Álláskeresési járadékra jogosult volt 15 fő. 62 fő kapott foglalkoztatást helyettesítő támogatást.

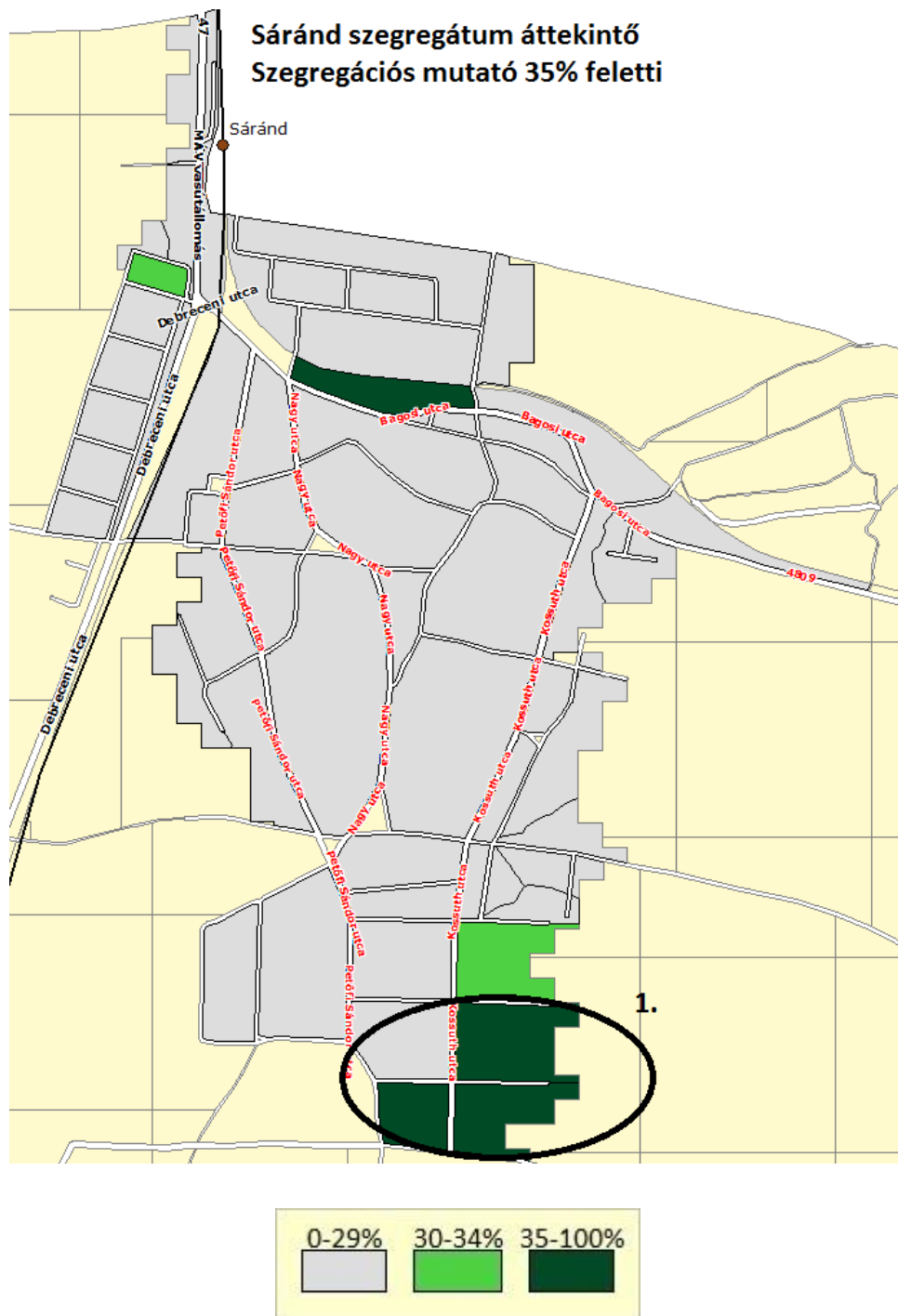
1.7.2. Térbeli-társadalmi rétegződés, konfliktusok, érdekviszonyok

A településen lehatárolásra kerültek a szegregátumok a 2011-es népszámlálás adatai alapján. A lehatárolás a 314/2012-es Kormányrendelet 10. mellékletében meghatározott szegregációs mutató alapján történt.

A 314/2012-es Kormányrendeletben foglaltak szerint azon területek tekinthetők szegregátumnak, ahol a legfeljebb általános iskolai végzettséggel rendelkezők aránya és a rendszeres munkajövedelemmel nem rendelkezők aránya az aktív korúakon (15-59 év) belül eléri, ill. meghaladja az adott településtípusokra vonatkozó határértéket.

A térkép a település belterületén található szegregátumokat jeleníti meg. A térképen olyan területek is megjelennek, amelyek eleget tesznek ugyan a szegregációs mutató kritériumának, de alacsony népességszámuk, vagy intézeti háztartásban élők (pl.: kollégium, idősek otthona, hajléktalan szálló) miatt mégsem tekinthetők valódi szegregátumoknak. A térképen bekarikázva jelölt az a terület, ahol a magánháztartásokban élők száma meghaladja az 50 főt.

A térképen jelölt Bagosi út – vasút által határolt terület szegregátumként történő jelölése nem fedti a valóságot, ott ugyanis gazdasági terület található, 1-2 lakóépülettel.

Valós szegregátumnak minősülő terület a Nyugati utca, Dózsa Gy. utca és a Bajcsy-Zs. utca keleti oldala. Ezen kívül telepszerű körülmények között él a Nyugati telepen kb. 9 fő (a telep felszámolás alatt áll). A szegregátumban 69 lakásban összesen 347 fő él, ebből 197 fő aktív korú. A gyermekek rendszeresen járnak iskolába.

A természetes kiválasztódás miatt veszélyeztetett a Rózsa utca és Szabadság utca. Ezeken az utcákon az ingatlanok árfekvése miatt inkább a nehéz anyagi körülménye között élők, a kevés hitelre jogosultak tudnak vásárolni. Ezen a körülményen az önkormányzat változtatni szeretne. Az EFOP-1.6.2-16 és EFOP-2.4.1. „Szegregált élethelyzetek felszámolása” komplex programokkal pályázat lehetőséget nyújt a szegregátumban élők felzárkóztatására, közszolgáltatásokhoz, információhoz való hozzáférésük javítására, a településen a közösségi kohézió erősítésére.

A déli szegregátum lakóköriülményei:

Hunyadi utca

Dózsa Gy. utca

Problémát jelent, hogy a településen mélyszegénységben élők alulképzettek, nehéz a munkához jutásuk. Megszűntek azok a Debreceni nagy vállalatok pl. konzervgyár, Gördülőcsapágy Művek, ahol korábban betanított munka keretében tudták foglalkoztatni az alacsony iskolai végzettséggel rendelkezőket. Helyileg a mezőgazdaságban a gépesítés miatt szintén alacsony a foglalkoztatás. Az Önkormányzat évről évre szembesül azzal a problémával, hogy az alacsony iskolai végzettségűek helyi foglalkoztatására szinte csak a közmunka keretében van lehetőség. 2015-ben négy program keretében összesen 240 főt sikerült bevonni. További elképzelések vannak arra vonatkozólag, hogy a mezőgazdasági program kiszélesítésével lehetőség kínálkozik nagyobb létszámban bevonni munkanélkülieket, illetve tartósabban lehet őket foglalkoztatni.

Jelenleg pályázat keretében több olyan program is tervben van a településen, amely piacképes és/vagy felzárkóztató képzést biztosít, illetve segíti az elhelyezkedést. Tervben van újabb kiírások esetén ezeknek a pályázatoknak a folytatása.

A település rendelkezik Helyi Esélyegyenlőségi Programmal (lásd. 1.8.2 pont), mely javaslatokat ad a mélyszegénységben élők felzárkóztatására. A HEP jelen munkarész készítésekor felhasználásra került.

Sárádon egyébként nem jellemzőek az etnikai konfliktusok, a problémák inkább magánjellegűek. Az együttélést ugyanakkor megnehezíti a munkanélküliség és az ebből adódó megélhetési bűnözés.

1.7.3. Települési identitást erősítő tényezők

1.7.3.1. Vallási kötődés szerinti megoszlás

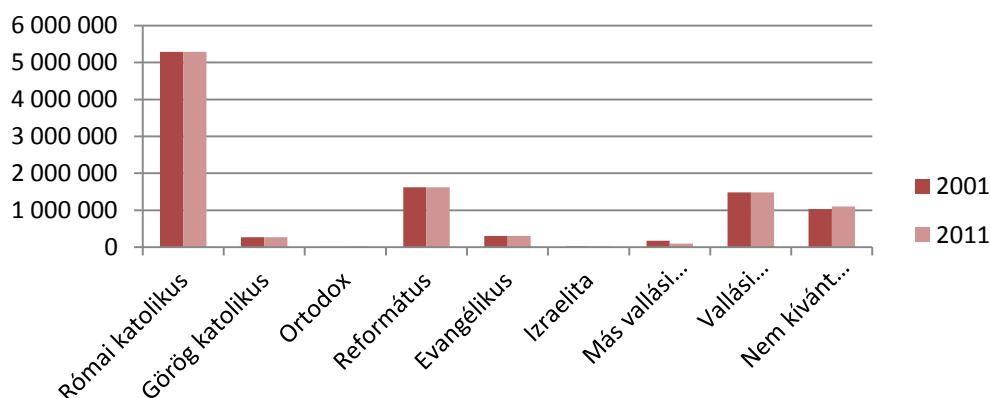
A népesség vallási megoszlásának vizsgálatánál a 2001 és 2011-es népszámlálás adatait vettük figyelembe.

Az országos adatokat tekintve a két év értékei között alig történt változás, legmagasabb (több mint 50%) arányban a népesség római katolikusnak vallotta magát. A református vallást követők és a vallási közösséghez, felekezethez nem tartozók aránya közel megegyezik egymással (a népesség 16% és 15%-a).

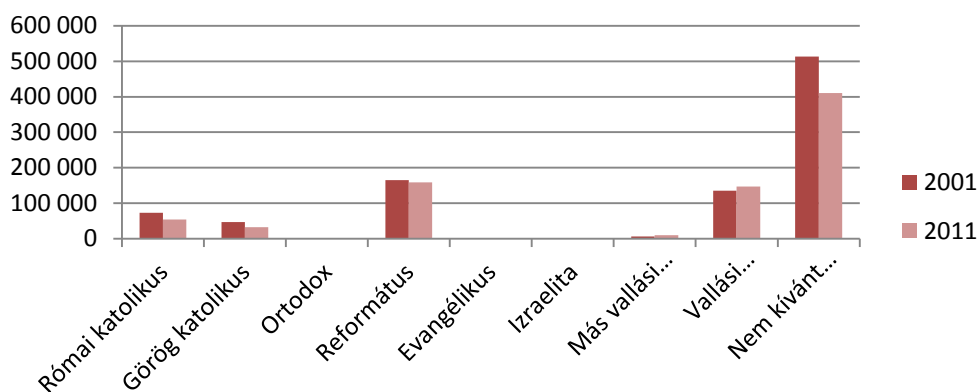
Hajdú-Bihar megye tekintetében az országos értékektől teljesen eltérő adatsort kaptunk. A vizsgálatot torzítja, hogy legmagasabb arányban a nem kíván válaszolni, nincs válasz csoport tagjai szerepelnek, majd a református vallási közösséghez tartozók és a vallási közösséghez, felekezethez nem tartozók következnek. Összességben elmondható, hogy a 2001-es értékhez viszonyítva 2011-ben csökkenés mutatkozik, kivétel a más vallási közösséghez tartozók és a vallási közösséghez, felekezethez nem tartozók arányában figyelhető meg, ahol kismértékű a növekedés.

Sáránd község népességének vallási közösséghez tartozás szerinti megoszlása sem az országos, sem a megyei diagrammal nem mutat rokonságot. 2001-ben a népesség 61%-a vallotta magát református felekezethez tartozónak, majd a népesség 20%-a vallási közösséghez, felekezethez nem tartozónak, végül a harmadik legnagyobb csoport a római katolikus hitet követte (8%). 2011-ben a református közösség számának csökkenése figyelhető meg (38%), és nőtt a vallási közösséghez, felekezethez nem tartozók (25%), illetve nem kívánt válaszolni, nincs választ adók száma (28%).

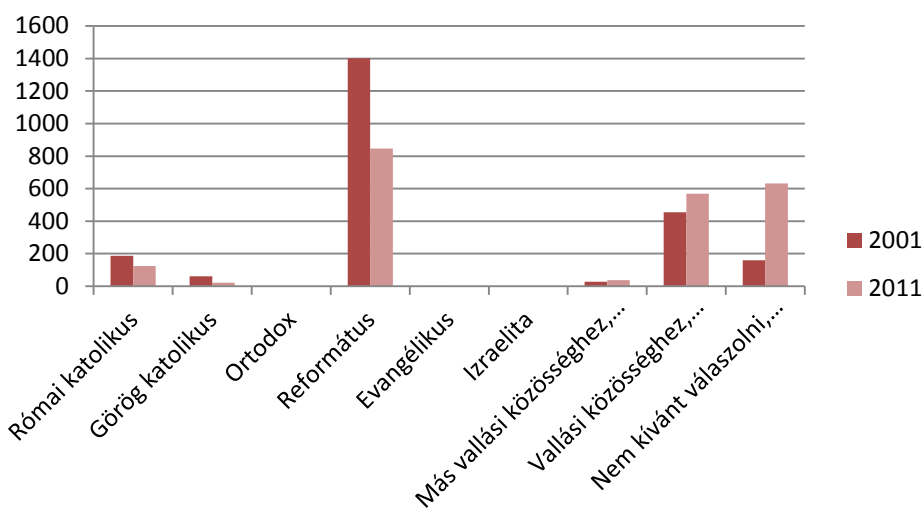
Népesség megoszlása vallási felekezethez tartozás szerint
Magyarország

Népesség megoszlása vallási felekezethez tartozás szerint
Hajdú-Bihar megye

**Népesség megoszlása vallási felekezethez tartozás szerint
Sáránd**

1.7.3.2. Települési kötődést, identitást elősegítő szervezetek

Települési kötődést elősegítő szervezetként működik Sárándon a Sárándi Hagyományőrző Egyesület, mely 2010-től vesz részt a helyi kulturális életben. Az Egyesület összefogja a helyi kézműveseket és néptáncosokat. Az Egyesületen belül kézműves foglalkozások, néptánc, helyi színjátszó kör és dalárda működik.

Az Egyesület szervezésében számos helyi néphagyományt őrző program és táborozás valósul meg.

Nagyon jó kezdeményezés és a települési identitás erősítésben szerepet játszanak azok a programok, ahol a helyi lakosság találkozására nyílik lehetőség. Ilyenek a falunapok, kézműves vásárok, hagyományőrző napok. A sok rendezvény közül az egyik ilyen a Sárándi Vásári Sokadalom nevezetű falunap, ahol a község önkormányzata közös találkozóra hívja a Sárándról elszármazottakat és a faluba nemrég beköltözötteket egyaránt. A falunap kísérő rendezvényei a népi játszóház, hagyományőrző életmód bemutatók, kézműves bemutatók, vásár és a helyi ízek kóstolója.

Az alábbi Egyesületek működnek még Sárándon:

- "Ezüst Évek" Nyugdíjas Klub
- Gyermekünkért, Iskolánkért Alapítvány
- Kárpátia 2000 Szociális és Kulturális Egyesület
- Kulturális és Ifjúságfejlesztő Sportegyesület
- Sárándi Fogyatékkal Élőkért és Családjaikért Egyesület
- Sárándi Gazdakör
- Sárándi Juhtartó Gazdák Egyesülete
- Sárándi Óvodásainkért Alapítvány
- Sárándi Polgárőr Egyesület
- Sárándi Sportegyesület

1.8. A TELEPÜLÉS HUMÁN INFRASTRUKTÚRÁJA

1.8.1. Humán közszolgáltatások

1.8.1.1. Oktatás, nevelés

- **Derecskei Bocskai István Általános Iskola és Alapfokú Művészeti Iskola Kossuth Lajos Tagiskolája**

4272 Sáránd, Kossuth u. 29.

A sárándi Kossuth Lajos Általános Iskola 8 évfolyamos alapfokú nevelési, oktatási intézmény. Az intézmény egész működésével, értékvilágával azt kívánja szolgálni, hogy az intézményben tanuló valamennyi gyermek képességeinek megfelelő ismeretekkel, korszerű műveltséggel, fejlett készségekkel és megbízható erkölcsi tulajdonságokkal legyen képes válaszolni az őt személyében érintő kihívásokra.

Személyi feltételek:

Az iskola pedagógusainak száma: 19 fő, óraadóinak száma: 1 fő. A szakos ellátottság: 100%

Munkaközösségek:

Alsós munkaközösség, felsős munkaközösség

Óraszámok:

Az óratervi órák: heti 245 óra, egyéb foglalkozások óraszámai 326/2013. Korm. rend. 17.§ (2): heti 206,5 óra. Az ellátott összes óraszám: heti 451,5 óra.

Tanulói létszám (2016):

Az iskolai osztályok tanulói létszáma 2016	
Osztály	Létszám (Fő)
1.	17
2/A.	19
2/B.	18
3.	21
4.	26
5.	19
6.	24
7.	30
8.	29
Összesen:	203

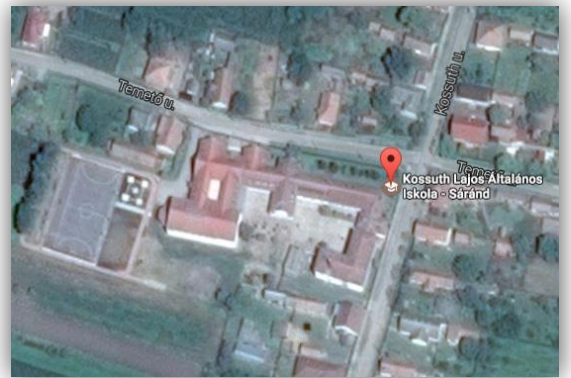
Tantermek és egyéb helyiségek:

Az iskola 6 tanteremmel, 9 szaktanteremmel, 1 sportszertárral, 1 könyvtárral, 8 szertárral, 1 melegítő konyhával, 1 tankonyhával, 1 orvosi szobával, 4 fejlesztő kisteremmel, 2 aulával, 1 tanári teremmel, és egyéb kiszolgáló helyiségekkel (iroda, öltöző, mosdó, tároló, stb.) rendelkezik.

Az intézmény akadálymentesített, és rendelkezik 1 db felvonóval is.

Az iskola nagy udvarral és egy nemrégiben kialakított sportpályával rendelkezik.

Kossuth Lajos Általános és Művészeti Iskola épületei és területe

- **Sárándi Egységes Óvoda - Bölcsőde**

4272 Sáránd, Nagy u. 69.

Az önkormányzati fenntartású intézmény 2015. szeptember elsejétől önálló intézményként működik.

Az óvodai nevelés a gyermek egyéni érdeklődésére, kíváncsiságára, életkori sajátosságára, valamint a meglévő tapasztalataira, élményeire és ismereteire építve biztosít a gyermekeknek változatos tevékenységeket, amelyeken keresztül további élményeket, tapasztalatokat szerezhetnek az őket körülvevő természeti és társadalmi környezetéről.

Az óvodai nevelés célja: az óvodás gyermekek személyiségének fejlesztése az eltérő fejlődési ütem és egyéni sajátosságok figyelembe vételével.

Tevékenységek az óvodai nevelésben:

A külső világ tevékeny megismerése: - Matematikai képességek fejlesztése, külső világ mennyiségi és formai összefüggéseinek tevékeny megismerése; Természet – társadalom – ember.

Művészeti tevékenységek: - verselés, mesélés; rajzolás, mintázás, kézimunka; ének, zene, énekes játék, gyermektánc; mozgás.

A gyerekeknek lehetőségük van óvodán kívüli foglalkozásokon részt venni heti rendszerességgel: néptánc, kézműves, angol, hittan, ovi-foci.

Az óvoda kapcsolatrendszere:

- A szülői ház (minden esetben, tiszteletben tartják a szülők jogait a gyermeki jogok érvényesítésében is.);
- Iskola és az óvoda kapcsolata: együttműködési terven alapul;
- A Pedagógiai Szakszolgálat: segítséget nyújtanak a fejlesztési tervek kidolgozásában problémás gyermekek beiskolázásához. A logopédus a beszédhibák javítását segíti;
- Az Egészségügyi Szakszolgálat: Az óvoda orvosa és a védőnő figyelemmel kíséri a gyermekek fejlődését, szükség esetén szakvizsgálatot javasol;
- Gyermekjóléti és Családsegítő Szolgálat: a gyermekvédelmi feladatok ellátásában működik együtt az óvodával;
- Református Egyház: a hitoktatás lehetőségét biztosítja igény szerint;
- Főző Konyha: Napi kapcsolat: létszámljelentés, étrendegyeztetés;
- Gyurgyalag Biztos Kezdet Gyerekház: alkalmoszerű kapcsolat a gyerekek zökkenőmentes beszoktatásának segítésére;
- Az óvoda és a fenntartó kapcsolata: a működéshez szükséges anyagi feltételeket biztosítja.

Személyi feltételek:

6 jól képzett (felsőfokú végzettségű) óvodapedagógus mellett 3 pedagógiai munkát segítő szakképzett dajka, 1 fő pedagógiai asszisztens és 1 kisgyermeknevelő, gondozó fogadja a gyermekeket.

Gyermek létszám (2016):

Az óvodai férőhelyek száma: 59 fő, a felvett gyermekek száma 68 fő (2016. októberi adat)

2015. szeptember 1-től bevezetésre kerül az egységes óvoda-bölcsődei csoport. Sárándon nincs bölcsődei ellátás, így óvodai csoportba integrált formában tudnak fogadni 5 fő kettő és három év közötti gyermeket, ezzel segítve a szülők munkába állását.

A Sárándi Napsugár Óvoda három csoporttal működik, nagy; kis-középső; és egységes óvoda- bölcsőde csoporttal.

Csoport	Létszám (fő)
Maci csoport	24
Süni csoport	24
Csiga csoport	20

Tárgyi feltételek:

Az óvoda egy udvaron, két épületben működik. A 2005/2006-ban felújított óvodában szép, tágas, gyermekbarát csoportszobák várják a gyerekeket, melyek felszereltsége megfelelő. A csoportszobák bútorzata megfelelő könnyen mozgatható, az asztalok folyamatos karbantartást igényelnek. Az egységes óvoda-bölcsőde csoport az átalakításnak köszönhetően tágas, valamint a csoport szobából nyíló fürdőszobával rendelkezik. A tornaszoba jól felszerelt.

Az óvoda udvara tágas, amit zöld övezet borít. Az udvaron mászóakák, csúszdák, hinták, rúgós játékok állnak a gyerekek rendelkezésére.

Az óvoda KRESZ-parkkal rendelkezik, mely különféle (felújításra szoruló) közlekedési eszközökkel van ellátva.

A Napsugár Óvoda épülete és udvara

- **Gyurgyalag Biztos Kezdet Gyerekház**

Sáránd, Nagy utca 51.

A Gyerekház kialakítása a „Nagy lépés a kistérségnek” című program része. Az egykori könyvtárépületet 140 millió forintos uniós forrásból alakították át gyerekházzá a TAMOP 5.1.1-11/1B pályázat keretében. Hajdú-Bihar megyében a sárándi az első Biztos Kezdet gyerekház. Országszerte már 114 ilyen intézmény működik, és az új EFOP pályázatokból még több jön létre.

A Gyerekház jelenleg önkormányzati fenntartásban, de kormány szintű anyagi támogatással működik.

„Biztos Kezdet Program filozófiájának szemlélete hangsúlyozza, hogy minden gyermek állapotában, fejlődésében, a gyermek lehető legkorábbi életszakaszától, de leginkább a 18 hónapos kortól 36 éves korig alapozzuk meg a gyermek későbbi életének sikerességét a szülővel való rendszeres, folyamatos, következetes együttlétben. Arra törekszünk, hogy a hozzánk járó gyerekek önmaguk képességeiben, készségeiben erősödjenek személyiségük fejlődése során. A körénk épített szolgáltatások és szakemberek biztosítottak egy olyan védőhálót, amelyben senki nem maradt magára nehézségeivel. A gyerekházas közösségünk állandó mozgásban van. Bővülünk, alakulunk, de mindig marad egy pici mag, akik segítségével az új családok is befogadó, szeretetteljes közösségre találnak.”

(Gyurgyalag Biztos Kezdet Gyerekház)

Állandó programok a Gyerkházban:

- mesemondás, mondókázás játékos mozgással kiegészítve,
- babusgató, babasimogató,
- kézműveskedés, ügyes kezek (alkotónap a népi hagyományok figyelembe vételével),
- dudorászó (közös ének, ölbéli játékok),
- bábozás, színjátás,
- havonta Kuktanap, és Szülőklub.

A beszéd és nyelvi fejlődési elmaradással küzdő gyermekek részére komplex logopédus szolgáltatást biztosítanak.

A Gyerekház kialakítása akadálymentes és bababarát, udvarán korszerű, jól felszerelt játszótér található.

1.8.1.2. Egészségügyi ellátás

A települési önkormányzat az egészségügyi alapellátás teljes köréről gondoskodik, azaz biztosítja a háziorvosi, házi gyermekorvosi, a fogorvosi, az alapellátáshoz kapcsolódó ügyeleti, a védőnői, az iskola-egészségügyi ellátást. Az orvosi alapellátáshoz tartozó szolgáltatások működtetése a vállalkozóként dolgozó két háziorvossal, és egy fogorvossal biztosított.

- **Egészségház**

Sáránd, Nagy utca 71.

Az orvosi ellátás az önkormányzati tulajdonú Egészségházban működik, melyen belül az orvosok magánpraxist folytatnak. Az intézményben 2 fő körzeti orvos rendel, munkájukat 2 fő asszisztens segíti. Védőnők száma: 1 fő.

Egészségház

Gyógyszertár

Az anya-, gyermek-, csecsemővédelmi ellátásról 1 fő védőnő gondoskodik.

A központi orvosi ügyeletet a Hosszúpályi, Debreceni u. 6. szám alatt kialakított orvosi ügyeletről látják el.

Szakellátás a településen nincs, Hosszúpályiban, Létavértesen vagy Debrecenben van a legközelebb.

Kórház a közeli Debrecenben található.

Prevenációs szűrőprogramokhoz évente egy alkalommal van lehetőség, mikor tüdőszűrő-busz érkezik a településre, így a kötelező tüdőszűrésekre helyben is nyílik lehetőség. Az Önkormányzat pályázatok keretében próbál alkalmi szűréseket szervezni.

- **Gyógyszertár**

Sáránd, Nagy utca 40.

Sárándon 1 db gyógyszertár működik.

1.8.1.3. Szociális ellátás

- **Bethesda Szociális Központ**

Sáránd, Ady Endre utca 2.

A Bethesda Szociális Központ a Sárándi Református Egyházközség által fenntartott, állami támogatásban részesülő intézmény, időskorúak nappali ellátásával, étkeztetéssel és házi segítségnyújtással foglalkozik.

A nappali ellátás férőhelyeinek száma: 45 fő, ebből állami támogatásban érintett (befogadott) létszám: 45 fő. Az intézmény Sárándon kívül Hajdúbagosról, Hosszúpályiból, Mikepércsről és Monostorpályiból fogad ellátásra szorulókat.

Bethesda Szociális Központ

- **Hosszúpályi Mikrotérségi Családsegítő és Gyermekjóléti Szolgálat**

Sáránd, Nagy utca 51.

Hosszúpályi Nagyközség Önkormányzata, Sáránd Község Önkormányzata és Monostorpályi Község Önkormányzata 2011-ben hozta létre a Családsegítő és Gyermekjóléti Szolgálatot Működtető Intézményi Társulást szociális és gyermekjóléti alapellátási feladatok ellátására.

Az intézmény működési területe: Hosszúpályi, Sáránd, Monostorpályi és Tépe közigazgatási területe.

A mikrotérségi feladatellátás lehetőséget ad a szakmai összefogásra, a működtetéssel kapcsolatos költségek megosztására, a megfelelő szakképzettséggel rendelkező szakembergárda alkalmazására.

A családsegítés a településen élők számára térítésmentesen igénybe vehető szolgáltatás, a szociális vagy mentálhigiénés problémák, illetve egyéb krízishelyzet miatt segítségre szoruló személyek, családok számára az ilyen helyzethez vezető okok megelőzése, a krízishelyzet megszüntetése, valamint az életvezetési képesség megőrzése céljából nyújtott szolgáltatás.

A gyermekjóléti szolgáltatás a településen élő 0-18 éves gyermekek és fiatalok, valamint szülei számára nyújtott térítésmentes szolgáltatás, melynek keretén belül a személyes gondoskodás úgy van biztosítva, hogy a jogosult a lakóhelyén, tartózkodási helyén az ellátást igénybe tudja venni.

Az intézmény/szolgáltatás létrehozásának célja: az ellátásra jogosultak problémáinak komplex kezelése, a családok kiegyensúlyozottabb életvitelének támogatása, a konfliktusos helyzetek feloldása, a gyermekek testi, lelki egészségének, családban történő nevelésének elősegítése.

Az ügyfélfogadási időben a következő feladatokat látják el a családsegítők: családgondozás, álláskereső kliensekkel való foglalkozás, ügyintézés segítése, tanácsadás (szociális, életvezetési stb.), információnyújtás, tájékoztatás, észlelő-és jelzőrendszer működtetése, koordinálása, prevenciós programok szervezése, lebonyolítása.

Az igénybe vehető szolgáltatások az ellátási terület lakossága számára: pszichológiai tanácsadás, mediáció, tanácsadás szenvedélybetegek és családtagjaik számára.

Személyi feltételek:

Sárándon 2 fő főállású családsegítő (1 főtanító, 1 fő mentálhigiénikus) látja el a feladatot.

Tárgyi feltételek:

Sárándon a területi iroda a könyvtár épületében van.

A családsegítők irodájában telefon, internet-hozzáférésű számítógép, nyomtató, fénymásoló van. A mozgássérült kliensek fogadására alkalmas az épület (rámpával kialakított bejárat).

Családlátogatásokhoz szolgálati kerékpárt használnak.

1.8.1.4. Kulturális ellátás

- **Művelődési Ház**

Sáránd, Nagy utca 42.

A Művelődési Ház a kulturális műsorok, programok szervezése mellett az önképzés, önkifejezés fontos helyszínei, melyek segítik a civil szervezetek működését, a szabadidő tartalmas, hasznos és egészséges eltöltését, a település természeti értékeinek megismerését. Mindemellett a kulturális, történelmi, néprajzi hagyományok bemutatásában, a kézműves kultúra elsajátításában, a közösséget építő magatartásformák kialakításában is fontos feladatot látnak el. Különböző tanfolyamok, művészeti csoportok működnek bennük, de helyet adnak a helyi egyesületeknek, kluboknak is. Itt tartja rendszeres összejöveteleit a Nyugdíjas Klub, a felnőtt néptánccsoport, a dalárda, valamint itt működik a fazekas csoport, a szúrrátétes és a hímező szakkör.

Az intézményhez tartozik a különböző műsorok, programok megszervezése, mint pl. a Falukarácsony és különböző nemzeti ünnepek, megemlékezések lebonyolítása, bábjáték előadások megrendezése. Vetélkedők, versmondó versenyek, szakmai kirándulások, nyári táborok keretén belül igyekeznek színes és érdekes programokat nyújtani az érdeklődőknek.

A Művelődési Ház nyilvános, közösségi Internet-hozzáférést biztosít az odalátogatók számára. Kiemelt figyelmet fordítanak az egyenlő bánásmódra.

A Művelődési ház és az udvarán kiépített színpad a hagyományőrző csoportok rendezvényeinek színtere.

Az épület akadálymentesítése megoldott.

- **Könyvtár**

Sáránd, Nagy utca 51.

A sárándi Könyvtár 10.000 kötettel rendelkezik. A szép- és szakirodalmi könyvek, különböző DVD filmek kölcsönzése mellett, újságok, folyóiratok is böngészhetőek. A gyerekeket a legújabb mesés és ifjúsági könyvekkel, valamint társasjátékokkal várják. Az archívumban a mindenkor nyilvános testületi ülések jegyzőkönyvei és helytörténeti dokumentumok is megtalálhatóak.

A könyvtártagok részére biztosított az ingyenes internet használat.

A Könyvtár csatlakozott az országos Könyvtár-mozi programhoz, melynek keretén belül rendszeres időközönként filmvetítéseket szerveznek a könyvtárban, minden korosztály számára.

Népszerűek az író – olvasó találkozók, melynek szintén a könyvtár ad otthont.

Az épület akadálymentesítése megoldott.

- **Egyéb**

A fiatalok szórakozását a belterület határában 1996-ban nyílt, 3.000 embert is befogadni képes, 1300m² alapterületű **M47 klubhelység** biztosítja. Monstre rendezvények szervezésével, a magyar és külföldi sztárvendégek felléptetésével érdekes színfoltja lett a hazai szórakoztatóiparnak.

A klub hitvallásává tette a vendégek minél magasabb szintű kiszolgálását, a családi légkör megteremtését, a normális portaszolgálat kiépítését.

1.8.1.5. Sport

A településen sportintézmény nincs, azonban sportpályával rendelkezik, mely az Olimpia utca végén a 712/15-16 hrsz-ú területen található. Itt két sportpálya, egy füves és egy korszerű öntött gumiburkolattal fedett pálya található. A terület még rendelkezik tartalékokkal a jövőbeni fejlesztésekhez.

Sportterület - sportpályák

További sportolási lehetőséget kínál az iskolai tornaterme, ahol különböző edzések megszervezésére van lehetőség. Az iskolában jelenleg karate edzéseket tartanak és szabadon látogatható a konditerem is.

1.8.2. Esélyegyenlőség biztosítása

A település rendelkezik Helyi Esélyegyenlőségi Programmal, mely a 2016-os évben került aktualizálásra és az elkövetkezendő 5 évre fogalmaz meg célokat. A program összhangban áll a Derecske-Létavértesi kistérség 2010-ben kidolgozott fejlesztési stratégiai programjával.

A program külön foglalkozik és intézkedéseket fogalmaz meg a mélyszegénységben élők és romák, gyermekek, nők, idősek és fogyatékkal élők esélyegyenlőségének javítására.

A legsúlyosabb „gyengeségek”: a magas munkanélküliségi ráta, kényszervállalkozók magas aránya, korszerűtlen birtokszerkezet és termelési struktúra, alacsony tőkebeáramlás, kedvezőtlen demográfiai folyamatok, halmozottan hátrányos helyzetűek számának növekedése, kézműves és kisipari tevékenységek hiánya, valamint a környezettudatos magatartás hiánya. A havi bruttó keresetek az országos átlag alatt vannak, nincs számottevő kreatív ipar, alacsony a szakképzettség és az idegenforgalmi fogadókészség, a fiatalok számára nincs helyben sem munkalehetőség sem színvonalas szabadidős program. Mindezek a problémák magukban rejtik a további gazdasági leszakadás veszélyét, a fiatalok elvándorlását és a tőkehiány további súlyosbodását.

Sáránd település Önkormányzata az Esélyegyenlőségi Program elfogadásával érvényesíteni kívánja:

- az egyenlő bánásmód, és az esélyegyenlőség biztosításának követelményét,
- a közszolgáltatásokhoz történő egyenlő hozzáférés elvét,
- a diszkriminációmentességet,
- szegregáció-mentességet,
- a foglalkoztatás, a szociális biztonság, az egészségügy, az oktatás és a lakhatás területén a helyzetelemzés során feltárt problémák komplex kezelése érdekében szükséges intézkedéseket.

A köznevelési intézményeket – az óvoda kivételével – érintő intézkedések érdekében együttműködik a Klebelsberg Intézményfenntartó Központ területi szerveivel (tankerülettel).

Az esélyegyenlőségi célcsoportok vonatkozásában Sáránd Község Önkormányzat Képviselő-testülete a következő rendeleteket adta ki:

- a szociális igazgatásról és szociális ellátásokról szóló 1993. évi III. törvény helyi végrehajtására kiadott 4/2015. (II.26.) KT sz. rendelet,
- a gyermekek védelméről és a gyámügyi igazgatásról szóló 1997. évi XXXI. törvény helyi végrehajtására kiadott 2/2006. (III.1.) KT sz. rendelet

A mélyszegénységben élők és a romák helyzete, esélyegyenlősége Sárándon	
Beazonosított problémák	Fejlesztési lehetőségek
A települési mélyszegénységben élők alulképzettek.	Képzések szervezése általános iskola befejezésére, piacképes szakmák megszerzésére.
A településen magas a munkanélküliek száma.	A mélyszegénységben élők munkához juttatása közfoglalkoztatás keretében.
A szabadidő hasznos eltöltésére nincs lehetőség.	Közösségi tér kiválasztása, megvásárlása vagy rendbetétele, közösségi programok szervezése.
Egyoldalú táplálkozásból fakadó betegségek késői felismerése, kezeletlen szenvedélybetegségek.	Szűrővizsgálatok, tájékoztató és prevenció célú előadások megszervezése.
Életvezetési problémák.	Önálló életvezetésre, stabil jövőkép kialakítására irányuló tréningek, pályázati lehetőségek kihasználásával.
	Tudatos családalapítás, gyerekvállalás.
	Komplex szegregátum fejlesztés.
	Roma nők képzése, korai iskolaelhagyás csökkentése.

A gyerekek helyzete, esélyegyenlősége Sárándon	
Beazonosított problémák	Fejlesztési lehetőségek
A településen magas a mélyszegénységben élő gyermekek száma, kevés pénz jut élelemre.	Közétkeztetés megreformálása, a gyermekek életkoruknak megfelelően egészségesen táplálkozzanak.
A szülők nem megfelelően törődnek gyermekeikkel.	A Gyerekház segítségével ránevelni az embereket arra, hogy felelősen törődjenek gyermekeikkel, tudatosan alakítsák életüket. A Gyerekház kibővítése egy foglalkoztató helyiséggel. A Gyerekház programjainak népszerűsítése.
Télen az egyéni fejlesztésre használható helyiségeket nem lehet fűteni; a több épületből álló óvoda fűtése korszerűtlen, nem gazdaságos.	Fűtés korszerűsítése, gazdaságossá tétele, megújuló energiaforrások népszerűsítése.
Iskolai, óvodai szünetekben a dolgozó szülők nem tudják hová tenni a gyermekeiket.	Nyári gyerekétkeztetés, napközis és alkotó táborok szervezése.
Az óvodai udvari játékok állaga folyamatosan romlik.	Kondipark kialakítása, udvari játékok mennyiségi és minőségi bővítése az óvodában, sportolási lehetőségek bővítése.
	Környezetvédelem, energiagazdálkodás alapjainak megismertetése a gyerekekkel.
	Közösséget erősítő programok.
	Drog prevenció, bűnmegelőző és áldozattá válást megelőző programok.
16. életévet betöltött nem tankötelezett korú fiatalok jelenléte a településen (Közmunkaprogramba való bevonásuk nem lehetséges)	A végzettség nélküli iskolaelhagyók, lemorzsolódók, a sem az oktatásban, sem a munkaerőpiacon nem lévő fiatalok esélyeinek javítása.

A nők helyzete, esélyegyenlősége Sárándon	
Beazonosított problémák	Fejlesztési lehetőségek
A nők magukra maradnak a megoldatlan problémákkal.	Női Klub szervezése, felvilágosító előadások megtartása, háztartástan, gyermeknevelési tanácsok.
A nők elhelyezkedésének lehetősége rosszabb, mint a férfiaké.	Piacképes szakmák megtanulása a család fenntartása, összetartása mellett.
A nők elhelyezkedése nehéz.	Őstermelővé válással bevételhez juttatni a családot, feltárni a lehetőségeket a piac kialakítására, a helyi termékek forgalmazására, gasztró-kulturális és népművészeti fesztivál megszervezése.
A nők közcélú programba való bevonása nehezebb, mint a férfiaké.	Nőknek megfelelő közmunkaprogram, telephely kialakítása vagy megépítése.
	Család és munkahely összeegyeztethetőségéről előadások.
	Több generációs és családi szabadidős programok szervezése.

Az idősek helyzete, esélyegyenlősége Sárándon	
Beazonosított problémák	Fejlesztési lehetőségek
Az idősek nem vagy kevésbé tudják a számítógépet, internetet használni.	Felhasználószintű tudás nyújtása az idősek számára. Informatikai akadálymentesítés.
A településen az idősek nem érzik magukat biztonságban.	Biztonságérzet javítása.
A településen a közösségi élet szereplői nem működnek együtt.	Közösségi terek megszervezése, kohézió kialakítása.
Az egészségi állapot rossz, kevesen mennek szűrővizsgálatra.	Szűrővizsgálatok megszervezése, a lakosság megfelelő tájékoztatása, egészségmegőrzésről szóló előadások tartása, programok szervezése (határjárás, túra szervezése, tánc, fürdőlátogatás), természeti értékek felfedezése.
Az időskorúak már nem tudják megművelni a kerteket, nincs kihasználva a termőföld.	Ökogaárdalkodás beindítása, piac megszervezése, helyi vásárok népszerűsítése az évkor ünnepeihez kapcsolódóan.
A háztartásoknál keletkezett száras, szerves hulladék nincs hasznosítva, a megújuló energiaforrások kiaknázatlanok.	Helyi lehetőségek feltárása, a lakossággal való megismertetése, közösségi energiagazdálkodás kidolgozása, környezetvédelmi ismeretek terjesztése.
Nincs egységes falukép, nem őshonos növények láthatóak, sok a szennyezett terület.	A hagyományos falusi értékek feltárása, megőrzése, tiszta rendezett porták versenye, idősek tapasztalatának átadása.
Kulturális hagyományok elsorvadása.	Helytörténelmi emlékek összegyűjtése, családfakutatás, régi szokásokat átörökítése, interjúk készítése.
	Generációk közötti együttműködés javítása.

A fogyatékkal élők helyzete, esélyegyenlősége Sárándon	
Beazonosított problémák	Fejlesztési lehetőségek
A településen fogyatékkal élő emberek nem keresik fel a rendezvényeket.	Megszólítani a fogyatékkal élő embereket, bekapcsolni őket a falu vérkeringésébe.
	Egyesületi életet erősíteni, érdekképviselőt.
A településen régen készültek a járdák, a fogyatékkal élő emberek nem tudnak rajta közlekedni.	Gyalogos közlekedés biztosítása a fogyatékkal élő emberek számára.
A településen egyetlen munkahely sem foglalkoztat fogyatékkal élő embert.	Vállalkozók felkutatása, munkahely teremtés lehetőségének biztosítása.
A fogyatékkal élők és családjaiak elszigetelten küzdenek a problémáikkal.	Klubalkalmak megszervezése, csoport érdekérvényesítésének lehetőségeit feltárni, jogi és egyéb tanácsadás megszervezése, szociális foglalkoztató helyiség kialakítása, a fogyatékkal élők utaztatásához mikrobusz beszerzése.
	Szociális ellátó központ kialakítása.

Forrás: Helyi Esélyegyenlőségi Program

Mindezek mellett Sáránd község Önkormányzati Hivatal maga is érvényesíti az esélyegyenlőség elveit.

A Helyi Esélyegyenlőségi program a Sáránd esélyegyenlőségének jövőképét az alábbiak szerint hagyta jóvá:

„Olyan településen kívánunk élni, ahol a romák és nem romák, gyermekek és felnőttek egyaránt szívesen laknak, ahol az emberek – nemtől, vallási és faji hovatartozástól függetlenül – nyugodtan élhetnek, felkészülhetnek az életre, a szakmájukra, további tanulmányaikra, s ahol sikereket érnek el települési, regionális és országos szinten egyaránt, azok is, akik a leghátrányosabb helyzetekből indultak.

Fontos számunkra, hogy a mélyszegénységben élők, különös tekintettel a leginkább rászoruló, képzetlen, tartós munkanélküli, rossz szociális körülmények között élő romák rendelkezzenek kellő információval arról, hogy hol kaphatnak segítséget. A közmunka és képzési programokban elsősorban a lehetőséget számukra igyekszik biztosítani az önkormányzat.

Kiemelt területnek tartjuk a gyerekek, a halmozottan hátrányos helyzetű és tehetséges diákok iskolai sikerességét, középfokú tanulmányokra való eredményes felkészítését célzó programok kell indítását. Cél, hogy olyan személyre szabott, hatékony fejlesztési programokat alkalmazzunk, amely a hátrányokat kompenzálni képes. Érvényt kell szereznünk a Nemzeti köznevelésről szóló törvény azon előírásainak, amelynek értelmében az óvodáknak már 3 éves kortól kötelező felvennie a hátrányos helyzetű családok gyermekeit. Biztosítani kell minden óvodában az esélyegyenlőséget az egyenlőtlenséget okozó különböző területeken: szociális hátránnyal rendelkező gyermekeknél, sajátos nevelési igényű gyermekeknél, egyéb hátránnyal rendelkező gyermekek esetében.

Folyamatosan odafigyelünk az idősök társadalmi megbecsülésének erősítésére, egészségvédelmére, kulturális igényeinek lehetséges kielégítésére, továbbá a szociálisan rászorultak támogatására.

Elengedhetetlennek tartjuk a nők esetén a nőket érő erőszakra, a nők közéletben, gazdasági életben való aránytalan részvételére, a nők gazdasági függésére, kiszolgáltatottságára való különös odafigyelést, valamint a roma nők fokozottabban kiszolgáltatott helyzetének javítását. A roma nők szinte minden téren, az iskolai végzettség, a munkaerő-piaci részvétel, illetve a jövedelem viszonylatában is hátrányt szenvednek a férfiakkal, valamint a nem roma nőkkel szemben egyaránt. A nem roma nőkhöz képest köztük többször magasabb azoknak az aránya, akik legfeljebb általános iskolai végzettséggel rendelkeznek. A roma nők foglalkoztatási programba történő bevonása megteremtené a kapcsolatot és erősítené a bizalmat a roma közösségek és a szociális intézmények között, ezzel is elősegítve az együttélést és a társadalmi elfogadást. A foglalkozási szegregáció oka és következménye egyszerre a nemek közötti bérszakadéknak, a foglalkozások presztízsében megjelenő lényeges különbségnek. Hozzájárul továbbá a sztereotípiákhoz: elősegíti, hogy úgy tűnjék fel, mintha valami biológiai ok miatt válnának ennyire külön a férfiak és a nők által ellátható feladatok.

Különös figyelmet fordítunk a fogyatékkal élők problémáira. A fogyatékkal élő emberek és családjaik világszerte a legsérülékenyebb társadalmi csoportot alkotják.

Közös feladatunk annak lehetővé tétele, hogy egyenlő esélyekkel érvényesülhessenek a mindennapi életünk során a lakhatás és közlekedési eszközök használata, a szociális és egészségügyi ellátás, az iskoláztatási és munkalehetőségek, a kulturális és társadalmi élet, valamint a sport és a szórakozás területén is. „

1.9. A TELEPÜLÉS GAZDASÁGA

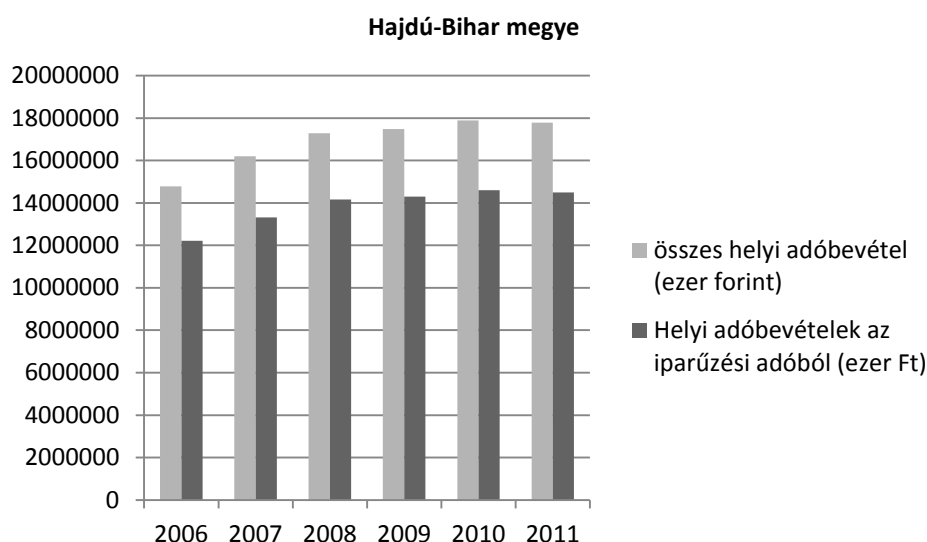
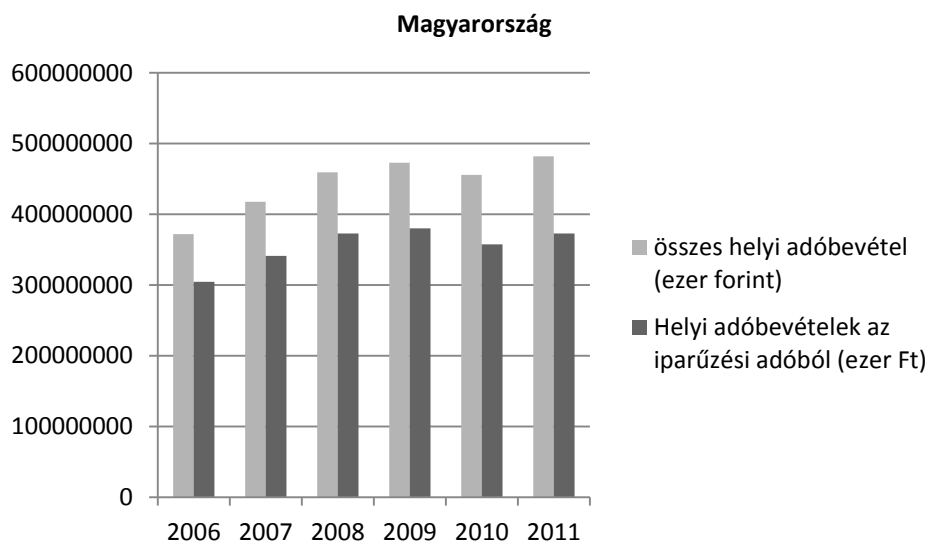
1.9.1. A település gazdasági súlya, szerepköre

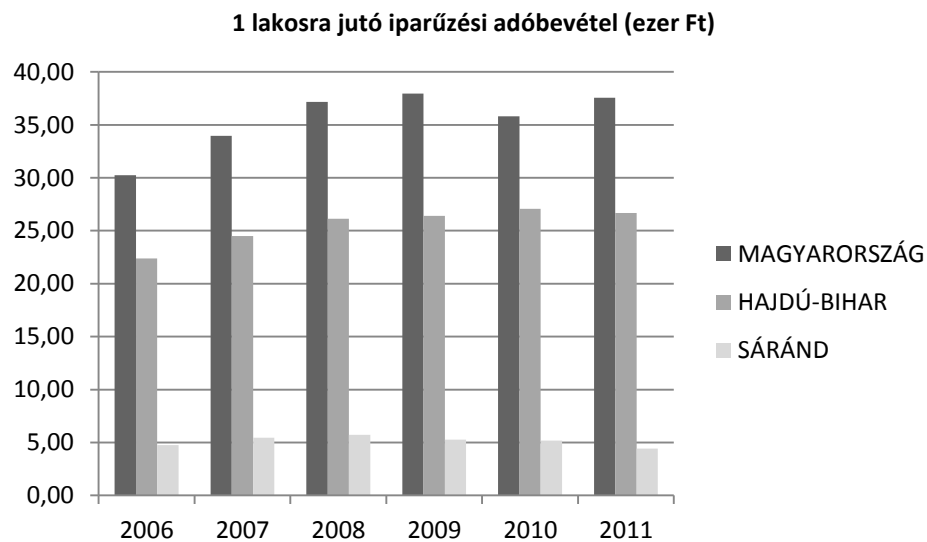
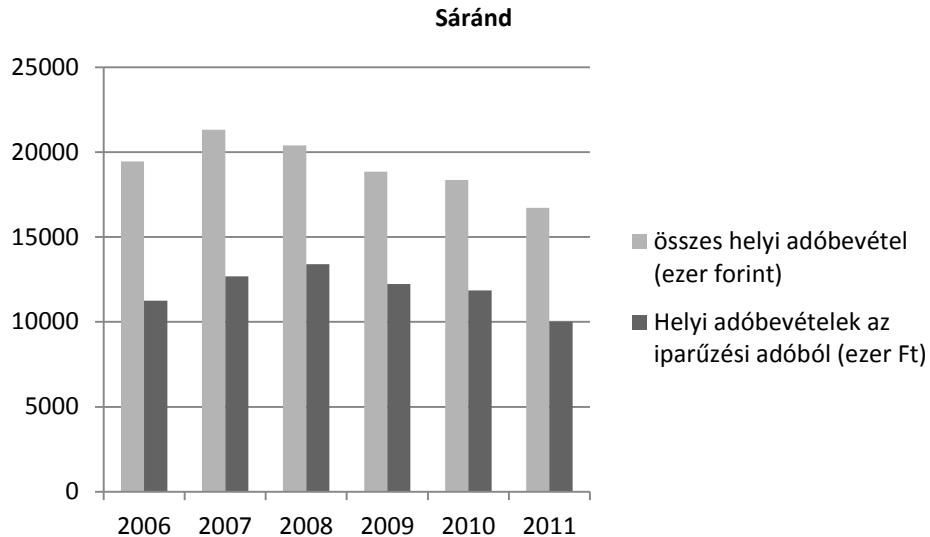
Helyi adóbevételek az iparüzési adóból

A mutató készítésekor 2006-tól 2011-ig tartós időszakot vizsgáltuk. Magyarország és Hajdú-Bihar megye adatait nézve nagy eltérés nem tapasztalható, az iparüzési adó az összes helyi adóhoz országos (2008: 81%, 2011: 77%) és megyei (2008: 82%, 2011: 82%) szinten hasonló megoszlást mutat. Az országos adatait vizsgálva 2006-tól folyamatos emelkedés, majd 2010-ben csökkenés és 2011-ben ismét emelkedés tapasztalható.

Hajdú-Bihar megye adataiban ilyenfajta törés nem észlelhető, csupán a 2011-es értéknél figyelhető meg az előző évi adóbevételekhez képesti minimális csökkenés.

Sáránd község esetében teljesen más diagramot kapunk, itt 2007-től folyamatos csökkenéssel számolhatunk, valamint az iparüzési adó az összes helyi adóbevételekhez való aránya is alacsonyabb, mint a megyében illetve az országban (2008: 65%, 2011: 59%).

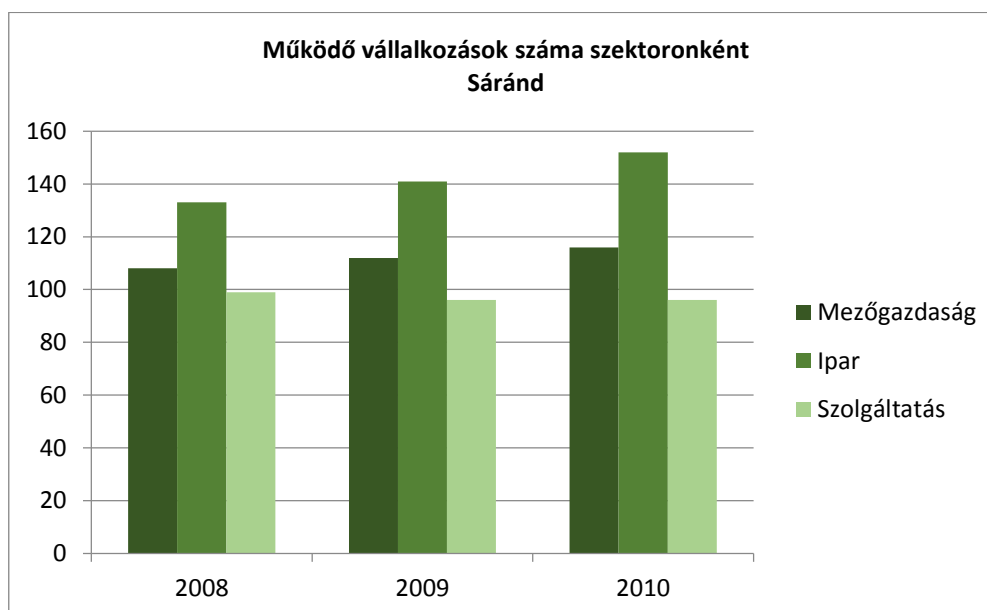
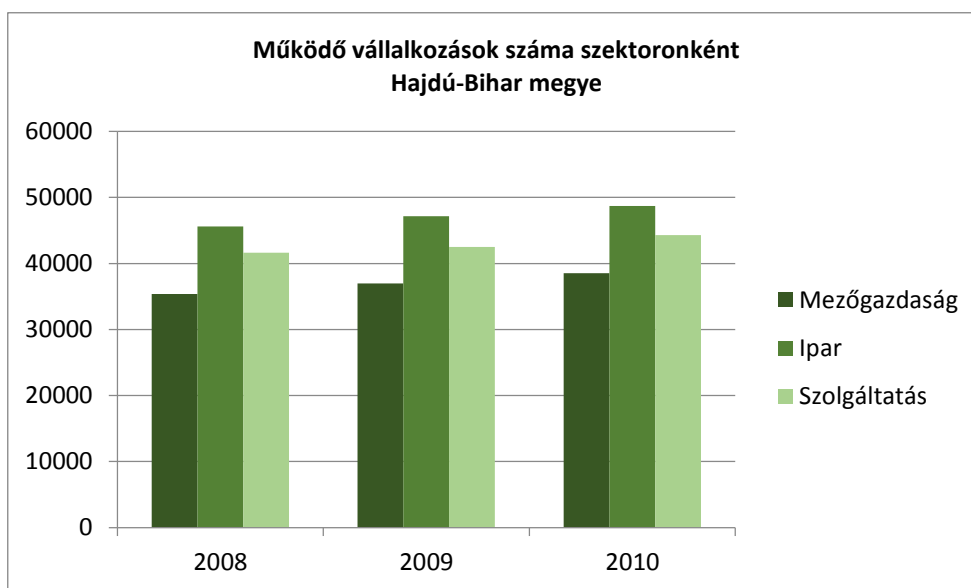
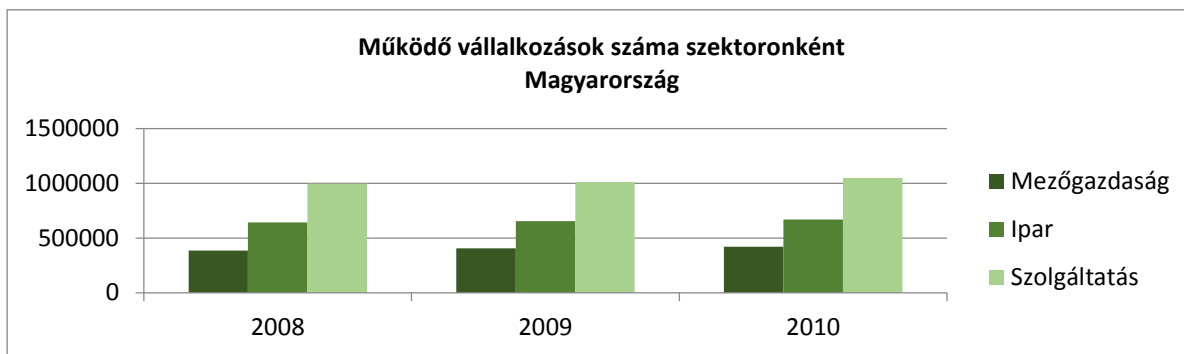
1.9.2. A település főbb gazdasági ágazatai, jellemzői

Működő vállalkozások számának megoszlása szektoronként

A mutató készítésekor 2008-tól 2010-ig tartó időszakot vizsgáltunk. Magyarország adatsorát tekintve elmondható, hogy a legkevesebb vállalkozás a mezőgazdálkodás területén van (az ipar szektorban tevékenykedő vállalkozások 1/3-a), legmagasabb arányban a szolgáltató szektor van jelen (a mezőgazdaság szektorban tevékenykedő vállalkozások több mint kétszerese). A három év távlatában kismértékben nőtt mind a három szektorban a vállalkozások száma.

Hajdú-Bihar megye diagramján teljesen más képet kapunk, mint az országos értékek, a vállalkozások száma között szektoronként már nincs akkora különbség, mint az országos mutatónál, és szintén eltérés, hogy az ipar szektorban működő vállalkozások száma megelőzi a szolgáltató jellegű vállalkozások számát mind három vizsgált évben. Mindhárom szektorban folyamatos vállalkozás szám emelkedés tapasztalható ez évek függvényében.

Sáránd község szektoronkénti működő vállalkozásainak vizsgálatakor hasonló diagramot kapunk, mint a megyei adatsor azzal a különbséggel, hogy a településen még alacsonyabb a szolgáltató szektorban működő vállalkozások aránya, mint a megyében. Az évek függvényében a mezőgazdaságban és iparban tevékenykedő vállalkozások száma nő, viszont a szolgáltató szektor vállalatának száma 2008 óta folyamatos csökkenést mutat.

Működő vállalkozás neve	Telephelye/Székhelye	Tevékenysége
ALITTA-CAR KFT. Nyeste Attila	Sáránd, Zalka M. u. 1.	Személygépkocsi, könnyű gépjármű kiskereskedelem
ÁNYOS 3000 Kereskedelmi Bt.	Sáránd, Bagosi u. 40. (Debrecen, Cser u. 37.)	Zöldség, gyümölcs kiskereskedelem
AXON Ingatlanlízing Zrt.	Budapest, Máriássy út 7.	Pénzügyi lízing
BÁLINT-HOME Kft. Bálint József	Sáránd, Kossuth u. 12.	Lakóépület építés
BEAR BUDDY Kft.	Sáránd, Nefelejcs u. 2.	Egyéb épületgépészeti szerelés
BOLD AGRO KFT.	Derecske, Köztársaság u. 114.	Sertésenyésztés, zöldség, gyümölcs, ital kis és nagyker.
Budai András	Sáránd, Ady E. u. 4.	Élelmiszer-hús kiskereskedelem
Ifj. Budai András	Sáránd, Ady E. u. 4.	Ital kiskereskedelem
Budapesti Elektromos Művek Nyrt.	Budapest, Váci út 72-74.	Villamosenergia kereskedelem
CIVIS SZERVIZ KFT. Diós Zoltán	Sáránd, Kossuth u. 72.	Ipari gép, berendezés javítás
CSENGERBAU BT. Bálint Józsefné	Sáránd, Kossuth u. 12.	Lakóépület építése
Debreceni Vízmű Zrt.	Debrecen, Hatvan u. 12-14.	Ivóvíz, szennyvíz kezelés, -ellátás
DEBTI '99. Egészségügyi Bt. Dr. Keszthelyi Andrea fogorvos	Sáránd, Nagy u. 71.	Fogorvosi ellátás
DEGÉPSZOLG KFT.	Debrecen, István u. 149.	Földmunka, építési terület előkészítése
Derecske-COOP ZRT.	Sáránd, Nagy u. 40.	Élelmiszer kiskereskedelem
Dézsiné Szilasi Bernadett	Sáránd, Kossuth u. 1.	Élelmiszer kiskereskedelem
DIGI TÁVKÖZLÉSI ÉS SZOLGÁLTATÓ KFT.	Budapest, Váci út 35.	Távközlés
DIGIT-CAR SERVICE Bt.	Sáránd, József A u. 22.	Gépjármű javítás
Diós Lajosné	Sáránd, Nagy u. 27.	Ital kiskereskedelem, vendéglátás
Dobos Ernő	Sáránd, Bocskai u. 7.	Burkolás, kövezés
Dr. Bán Miklós	Sáránd, Petőfi u. 16.	Egyedi szoftverfejlesztés
Dr. FÜLE ÉS TÁRSA BT. Dr. Füle Károly háziorvos	Sáránd, Nagy u. 71.	Járó beteg ellátás
Dr. Gonda István Sándor	Debrecen, Kér u. 14. I/1	Mezőgazdasági őstermelő
Dr. Ilku Miklós hatósági állatorvos	Sáránd, Bagosi u. 44.	Állategészségügyi ellátás
Dr. Torba Sándor	Sáránd, külterület (Debrecen, Szepességi út 27.)	Mezőgazdasági tevékenység
DUNA ASZFALT Kft.	Tiszakécske, Béke u. 180.	Aszfaltozás
E.ON Tiszántúli Áramhálózati Sz.	Debrecen, Kossuth u. 41.	Villamos energia elosztás
E.ON Energiaszolgáltató Kft.	Budapest, Roosevelt tér 7-8.	Villamos energia kereskedelem
E.ON Energiakereskedelmi Kft.	Budapest Széchenyi tér	Villamosenergia és gázkereskedelem
EDF DÉMÁSZ Zrt.	Szeged, Klauzál tér 9.	Villamos energia kereskedelem

Működő vállalkozás neve	Telephelye/Székhelye	Tevékenysége
Erdőháti Imréné	Sáránd, Debreceni u. 33.	Oktatási szakértő, tanácsadó
Eszenyiné Budai Andrea	Sáránd, Nagy u. 27/a.	Vegyes kiskereskedelem, vendéglátás
EuroCable Magyarország Kft.	Budapest, Andor u. 47-49.	Vezetékes távközlés
FARKAS-ELEKTRIC Kft. Farkas József	Sáránd, Nagy u. 20.	Villanyszerelés
FARO-VILL BT. Farkas József	Sáránd, Nagy u. 20.	Villanyszerelés
FGSZ Földgázszállító Zrt.	Siófok Tanácsháza út 5.	Csővezetékes szállítás (gáz)
Fiák Lajos ifj.	Sáránd, Petőfi u. 52.	Lakó és nem lakó épület építése
Fővárosi Gázművek Zrt.	Budapest, Köztársaság tér 20.	Gázkereskedelem
GO-TAX Kft. Gombos Imréné	Sáránd, Nagy u. 19.	Pénzügyi, számviteli tev.
GN TRAFIK Bt.	Sáránd, Nagy u. 40.	Dohányáru kiskereskedelem
GTS HUNGARY Kft.	Budaörs, Ipartelep u. 13-15.	Vezetékes távközlés
Gyaraki Zoltán	Sáránd, Tulipán u. 7.	Közvetítési, ügynöki szolgáltatás
Gyöngyösi Barnabás	Sáránd, Rákóczi u. 28.	Mezőgazdasági tevékenység
Gyöngyösi Ernő	Sáránd, Kölcsey F. u. 1/a.	Mezőgazdasági tevékenység, állattenyésztés
Gyönyörű Zsigmond ifj.	Sáránd, Nagy u. 59.	Néptánc oktatás
Gyönyörű József	Sáránd, Nagy u. 28.	Mezőgazdasági őstermelő
HAJDÚ TAKARÉK Takarékszövetkezet	Sáránd, Nagy u. 50.	Egyéb monetáris tevékenység
HAVITA-TÉSZ SZÖVETKEZET	Sáránd, Köztársaság út 114.	Zöldség-Gyümölcs, Ital Kis- és Nagyker.
Hajdú Turisztikai Vendéglátó Kft. Varga András	Sáránd, Nagy u. 51.	Szabadidős tevékenység
Hamza János Attila	Sáránd, Malom u. 4.	Taxis személyszállítás
HBM Temetkezési Vállalat	Debrecen, Arany J. u. 40,	Temetkezési szolgáltatás
HÓDÚT KFT.	Tiszakécske, Kerekdomb dűlő 138.	Aszfaltozás
Invitel Távközlési Zrt.	Budaörs, Puskás T. u. 8-10.	Távközlés
JUNO-ALKUSZ KFT. Vásárhelyi Csilla	Sáránd, Bem J. u. 14.	Biztosítási ügynöki tevékenység
KASZ-MOBIL Kft.	Derecske, Rózsakert 1.	Csomagolás, raktározás
KATONA ÉS TÁRSA Kft. Katona Imre	Sáránd, Olimpia u. 15.	Mezőgazdasági termelés
Katona József	Sáránd, Olimpia u. 2.	Szeszesital főzés
KITTI SEPRŰ Kft. Kuti Ferenc	Sáránd, Petőfi u. 68/a.	Seprű és kefégyártás
Komlósi Sándorné	Sáránd, Liszt F. u. 11.	Irodai szolgáltatás, könyvelés
Kun Imre	Sáránd, Arany J. u. 17.	Tetőszerkezet építés
Lovász Lajos	Sáránd, Olimpia u. 19/a.	Őstermelő, baromfi tenyésztés
Lovász Viktor	Sáránd, Olimpia u. 19.	Állattenyésztés, őstermelő
LOMA GOLD KFT. Lovász Józsefné	Sáránd, József A. u. 43.	Fodrászat, szépségápolás

Működő vállalkozás neve	Telephelye/Székhelye	Tevékenysége
Magyar Programszervező Iroda Varga András	Sáránd, Nagy u. 51.	Konferencia, kereskedelmi bemutató szervezése
Magyar Telekom Nyrt.	Budapest, Krisztina krt. 55.	Vezetékes és nem vezetékes távközlés
Magyar Posta Zrt.	Miskolc, Kazinczy út 16.	Postai szolgáltatás
Magyari Jánosné	Sáránd, Ady E. u. 6.	Zöldség, gyümölcs,élelmiszer kiskereskedelem
Magyari János ifj.	Sáránd, Ady E. u. 6.	Egyéb humán eü.-i szolg.
Major Sándor	Sáránd, Debreceni u. 1/b.	Egyéb ügyviteli tanácsadás
Makai Sándor Mihály	Sáránd, Rákóczi u. 24.	Őstermelő
MANÓK DOKTORA KFT. házi gyermekorvos	Debrecen, Faraktár u. 8. l/4.	Gyermekorvosi alapellátás
Matolcsi Józsefné	Sáránd, Olimpia u. 11.	Mezőgazdasági tev.
Matolcsi József	Sáránd, Olimpia u. 11.	Mezőgazdasági tev.
MÁV FKG. Kft.	Budapest, Könyves Kálmán krt. 54-60.	Vasút építése
Milák László	Sáránd, Bem J. u. 15.	Mezőgazdasági tevékenység
Milákné Katona Csilla	Sáránd, Bem J. u. 15.	Élelmiszer vegyes kiskereskedelem
Mocsári Lajos	Sáránd, Debreceni u. 47.	Állateledel, festékek, műanyagok, vetőmagvak kiskereskedelem
MOL NyRt.	Budapest, Szent I. u.14.	Kőolaj feldolgozás
MVM NET Zrt.	Budapest Róbert Károly krt. 59.	Egyéb távközlés
Nagyné Dankó Anikó	Sáránd, Lehel u. 2.	Oktatási szakértő, tanácsadás
Nagyné Erdelics Zsuzsanna	Sáránd, Alkotmány u 9.	Kozmetika, szépségápolás
Nyírerdő Zrt.	Debrecen, Kartács u. 25.	Erdőgazdálkodás
Nemzeti Útdíjfizetési Szolg. Zrt.	Budapest, Váci út45/b.	Szárazföldi szállítást kiegészítő szolg.
Orbán Imréné	Sáránd, József A. u. 1/a.	Fodrászat
Pásztorné Csige Gyöngyi	Sáránd, Nagy u. 42.	Gyógyszer kiskereskedelem
PETTIROSSI KFT.	Sáránd, Bajcsy-Zs. u. 15	Fűrészáru gyártás
PÉK-KER 2000 KFT.	Sáránd, Nagy u. 51.	Kenyér, pékáru, édesség ker.
POPULUS 93. Kft. Termelő, Szolgáltató és Kereskedelmi Kft. Szabó Mihály	Sáránd, Debreceni u. 11.	Erdőgazdálkodási termék előállítás
Porkoláb Istvánné	Sáránd, Nagy u. 64.	Mezőgazdasági őstermelő
Porkoláb Márta Zsófia	Sáránd, Nagy u. 64.	Oktatás, nevelés
Rist József	Sáránd külterület	Mezőgazdasági tevékenység
Sági Lajosné	Sáránd, Kölcsey u. 20.	Irodai szolgáltatás
Sápi és Lamp Bt.	Sáránd, Kossuth u. 18.	Háztartási gép kisker.
Sárándi Almatermesztő Kft.	Sáránd, Külterület	Növénytermesztés, kertészet
Sárándi Hagyományörző Egyesület	Sáránd, Nagy u. 59.	Kultúrális tev.
Sárándi Község gondnokság Kft.	Sáránd, Nagy u. 42.	Falugondnokság

Működő vállalkozás neve	Telephelye/Székhelye	Tevékenysége
Sárándi Szociális Szövetkezet	Sáránd, Nagy u. 51.	Egyéb zöldség, gyümölcs feldolgozás, tartósítás
Sárándi TESZ-VESZ Szociális Szövetkezet	Sáránd, Nagy u. 37.	Egyéb zöldség, gyümölcs feldolgozás, tartósítás
Szabó Imre	Sáránd, Kossuth u. 52.	Gépjárművezető oktatás
Szabó Katalin	Debrecen, Derék u. 78. l/5.	Virág, koszorú kisker.
Szabó Mónika	Sáránd, Kossuth u. 22/a.	Sertésteny., feldolgozás
SZ-COOP 97. Keresked. Kft.	Sáránd, Nagy u. 78.	Faipari tev.
SZEREDÁS 2000 BT.	Sáránd, Ady E. u. 17.	Előadó művészet
Szilvássy Zoltán	Sáránd, Petőfi u. 25/a.	Elektromos háztartási, híradástechnikai cikk javítása
Szilvássy Zoltánné	Sáránd, Petőfi u. 25/b.	Oktatási szakértő, tanácsadás
SZŰCS ÉS TÁRSA Bt.	Sáránd, Debreceni u. 51.	Közúti áruszállítás
Szűcs Olívia	Sáránd, Debreceni u. 51.	Vegyes gazdálkodás
Telenor Magyarország Zrt.	Törökbálint, Pannon út 1.	Vezeték nélküli távközlés
TEVAR Ipari és Ker. Kft.	Sáránd, Külterület	Mg-i termékek fogalmazása
Thermo-Audit Szolg. Ker. Kft.	Sáránd, Arany J. u. 4.	Épületgépészeti szerelés
Tigáz Zrt. Tisztántúli Gázszolgáltató Részvénytárs.	Hajdúszoboszló, Rákóczi u. 184.	Gázelosztás,- kereskedelem
TIGÁZ-DSO Földgázelosztó Kft.	Hajdúszoboszló, Rákóczi u. 184.	Gázelosztás, -kereskedelem
Török Áron	Sáránd, Holló L. u. 6.	Mezőgazdasági őstermelő
VARGA BEST TEAM KKT. Dávid Imréné	Sáránd, Bagosi u. 1.	Élelmiszer jell. kiskereskedelem
V-Best Szolg. és Ker. Bt. Vásárhelyi Csilla	Sáránd, Bem J. u. 14.	Biztosítást kiegészítő tevékenység
Víger Katalin	Sáránd, Kossuth u. 2.	Ital szolg., vendéglátás
Vodafone Magyarország Zrt.	Budapest, Lechner Ö. fasor 6.	Vez. nélküli távközlés
Zákány Lajos	Sáránd, Ady E. u. 23.	Mezőgazdasági őstermelő
Zákány Lajosné	Sáránd, Ady E. u. 23.	Mezőgazdasági őstermelő
Zákány Réka	Sáránd, Ady E. u. 23.	Mezőgazdasági őstermelő
Zeke Zoltán	Sáránd, Bajcsy-Zs. u. 19.	Épületgépészeti szerelés
ZOLGÉP Kft. Nagy Zoltán	Sáránd, Kossuth u. 36.	Építési terület előkészítése, földmunka
ZÖLD VILÁG VIDÉKFEJLESZTÉSI SZOCIÁLIS SZÖVETKEZET Faragó Tibor	Sáránd, Nagy u. 45.	Mezőgazd.-i termelés

1.9.3. A gazdasági szervezetek jellemzői, fontosabb beruházásai települést érintő fejlesztési elképzelése

Regisztrált/működő vállalkozások száma

2014

Magyarország: 1701805

Hajdú-Bihar megye: 96066

Sáránd: 276

Működő vállalkozások létszám-kategória szerinti darabszáma

2014

	0 és ism.	%	1-9	%	10-19	%	20-49	%	50- 249	%	250- 499	%	500 és több	%
Magyar- ország	524.609	30,8	1.141.180	67,0	20.513	1,2	10.101	0,6	4.535	0,3	475	0,02	392	0,02
Hajdú-Bihar megye	24.284	25,2	70.227	73,1	856	0,9	451	0,7	216	0,2	21	0,02	11	0,01
Sáránd	79	28,6	197	71,4	0	-	0	-	0	-	0	-	0	-

1.9.4. A gazdasági versenyképességet befolyásoló tényezők (elérhetőség, munkaerő képzettsége, K+F stb.)

A település elérhetőségét az 1.1. Településhálózati összefüggések, a település helye a településhálózatban, térségi kapcsolatok c. fejezetben bemutattuk.

A település elérhetőségét valószínűleg tovább fogja javítani Sáránd közigazgatási területen is áthaladó tervezett gyorsforgalmi út megépülése, mely az elérhetőség javításán túl gazdaságélénkítő szereppel is bír.

A munkaerő képzettségére vonatkozó adatokat az 1.7.1. Demográfia, népesesség, nemzetiségi összetétel, képzettség, foglalkoztatottság, jövedelmi viszonyok, életminőség c. fejezetben bemutattuk.

1.9.5. Ingatlanpiaci viszonyok

1.9.5.1. 1000 lakosra jutó lakások száma:

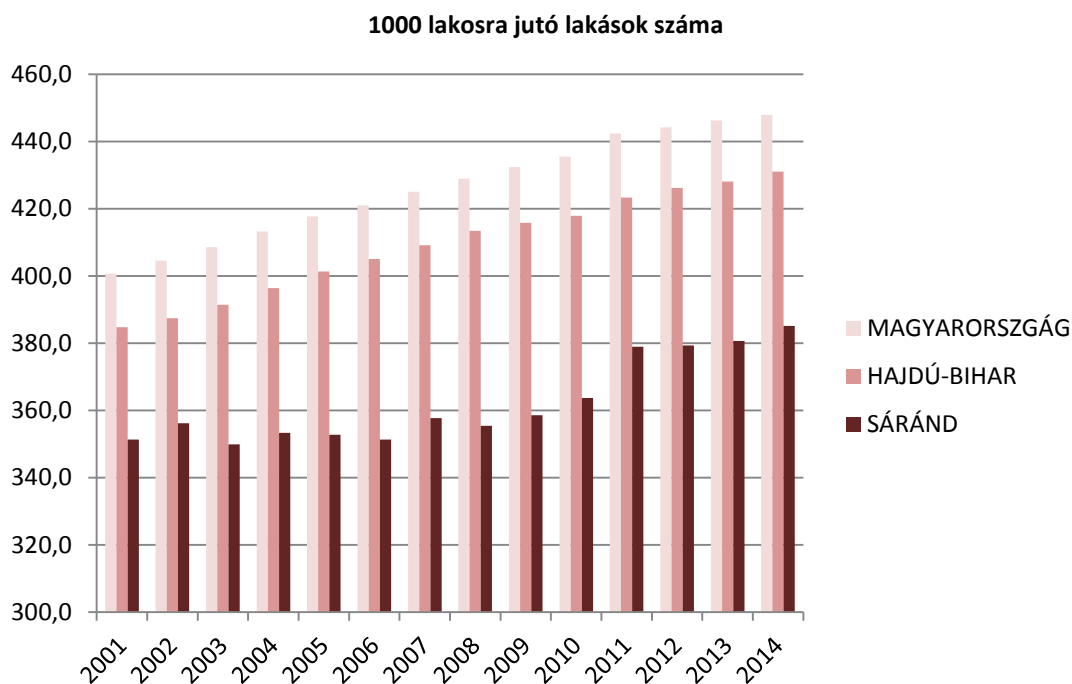
A mutatószám vizsgálatokor 2001-2014 közötti értékeket vizsgáltunk országos, megyei és települési szinten. A jobb átláthatóság érdekében az y tengely 300 db-lakásnál kezdődik.

A mutatószám szoros kapcsolatban áll a népesség csökkenésével, amit a diagram jól mutat.

Az országos és megyei adatokat szemléltetve jól látszik az értékek folyamatos emelkedése, valamint hogy Hajdú-Bihar megye 1000 lakosra jutó lakásainak a száma sehol nem éri el az országos értékeket, a különbség azonban nem jelentős.

Sáránd község adatsorát vizsgálva már nem ilyen egységes képet kapunk, az értékek 2001-től 2010-ig hol csökkennek, hol emelkednek, a diagram a 360 darabszám értéket csak 2010-ben lépi át. 2010 után az érték 380 db alá már nem csökken.

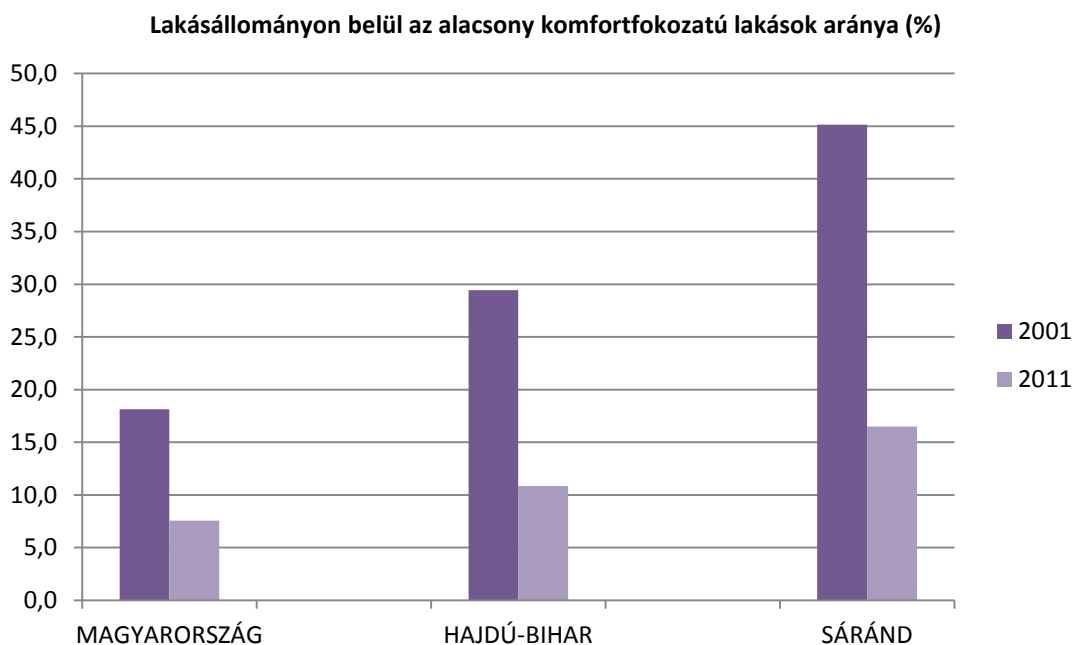

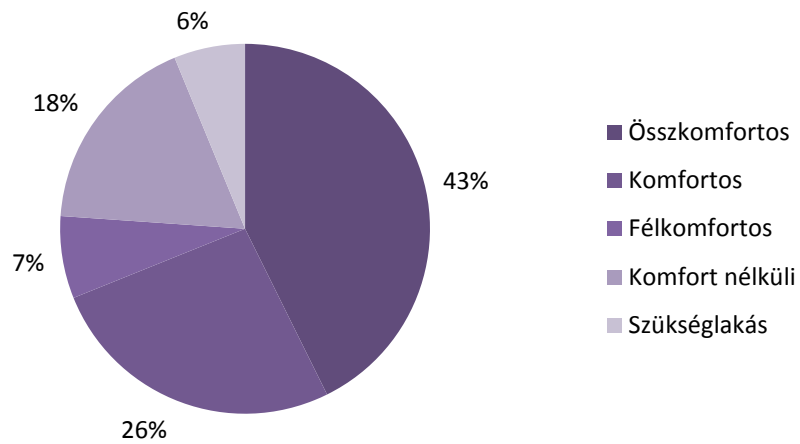
1.9.5.2. Lakásállományon belül az alacsony komfortfokozatú lakások aránya (félkomfortos, komfort nélküli vagy szükséglakás)

A mutatószám vizsgálatánál a 2001 és 2011-es népszámlálás adatait vettük figyelembe.

2001-ben Sáránd község esetében 45,1%-os aránnyal számolhatunk, ami 2x magasabb, mint az országos átlag (18,1%) volt, illetve Hajdú-Bihar megye átlagától (29,4%) is 15%-kal nagyobb. 2011-re az alacsony komfortfokozatú lakások arányszámai nagymértékben mérséklődtek, az országos átlag (7,6%) kevesebb, mint a 2001-es érték felére, a Hajdú-Bihar megye (10,8%) és Sáránd község (16,5%) alacsony komfortfokozatú lakásainak arányszám pedig 1/3-ra csökkent. Azonban a települési arányszám (16,5%) még mindig az országos érték (7,6%) kétszerese.

Lakásállomány komfortfokozat szerinti megoszlása
Sáránd
2001

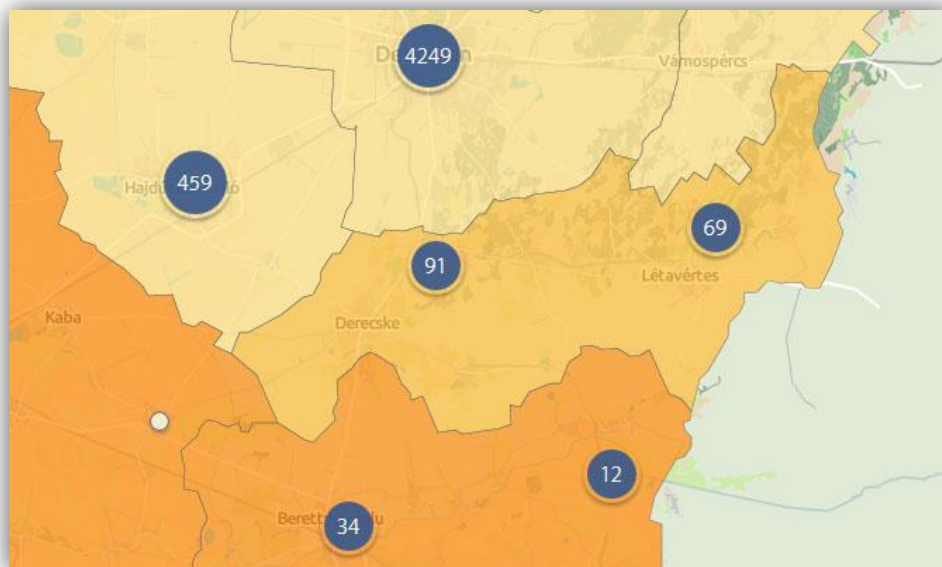
1.9.5.3. Lakások építési idő szerinti megoszlása:

Az épített lakások számának változását 2000 és 2014 között vizsgáltuk.

A diagram Magyarországon és Hajdú-Bihar megyében hasonló tendenciát mutat, 2004-ig az épített lakások számának emelkedése, majd 2013-ig radikális csökkenés tapasztalható. Csupán 2014-ben észlelhető némi emelkedés, de a 2000-es értéket egyik területegység adatai sem közelítik meg (Magyarország - 2000: 21583 db, 2014: 8358 db; Hajdú-Bihar megye - 2000: 1340 db, 2014: 763 db).

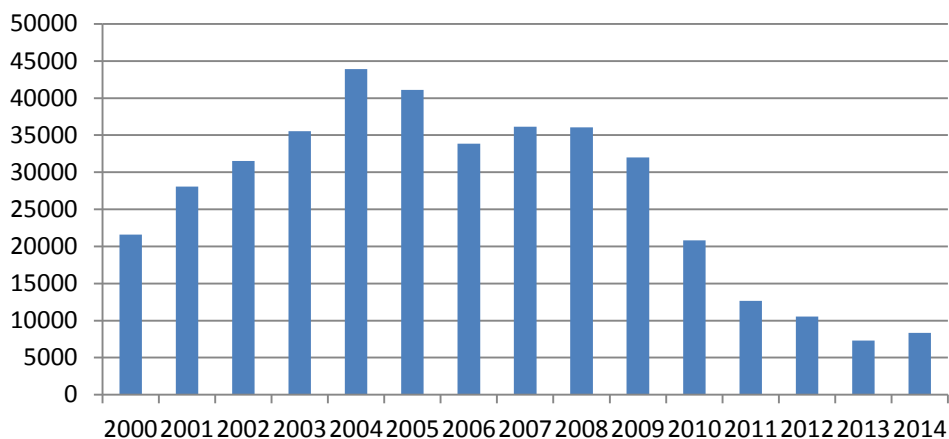
Sáránd község tekintetében a diagram nem ilyen egyöntetű, 2000-től folyamatos csökkenés tapasztalható, 2008 és 2013 között összesen 1 db lakás épült, miközben 2000-ben 10 db. 2014-ben az országos és megyei adatokkal összhangban kismértékű emelkedés történt, az épített lakások száma 2.

A lakásállomány átlagos kora Sárándon: 41,9 év

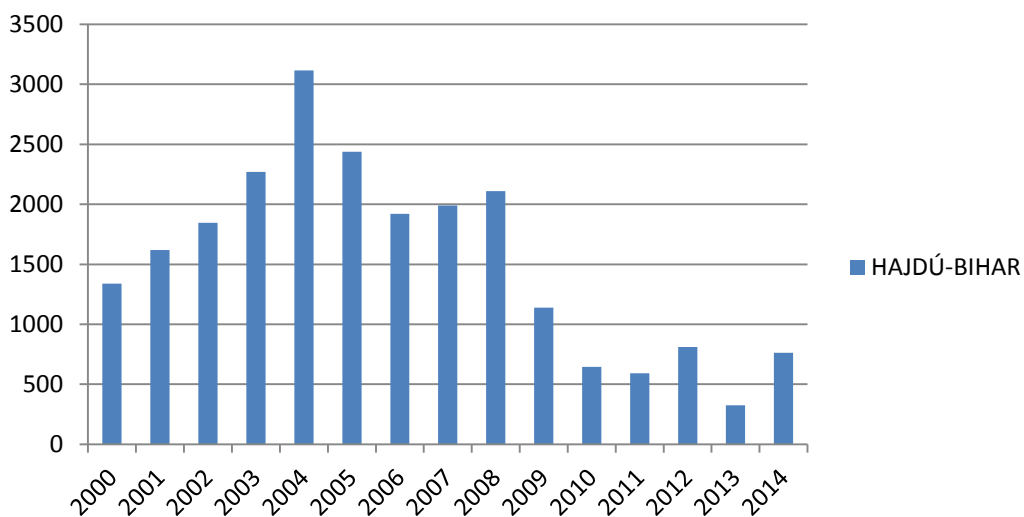

Forrás: <http://otthonterkep.hu/>

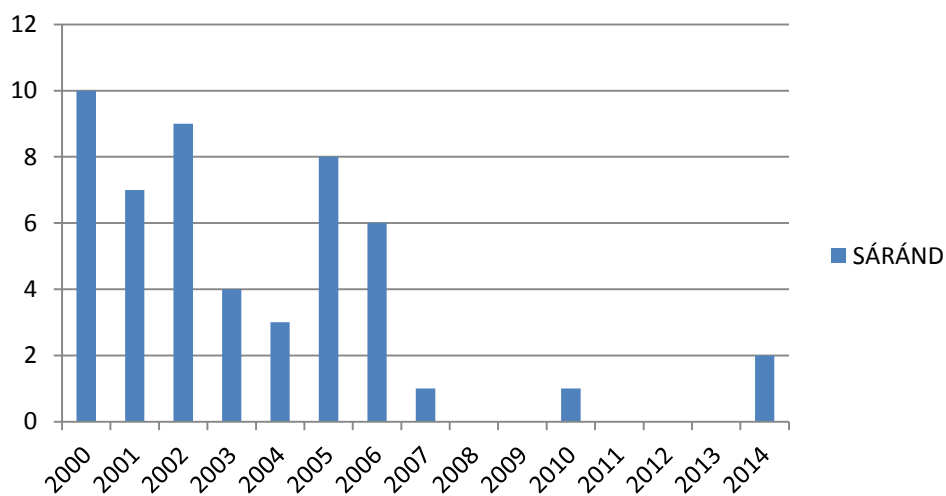
Épített lakások száma
Magyarország

Épített lakások száma
Hajdú-Bihar megye

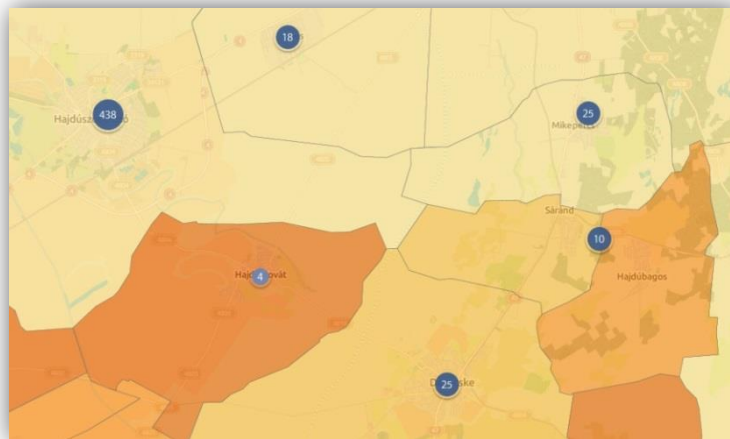

Épített lakások száma
Sáránd

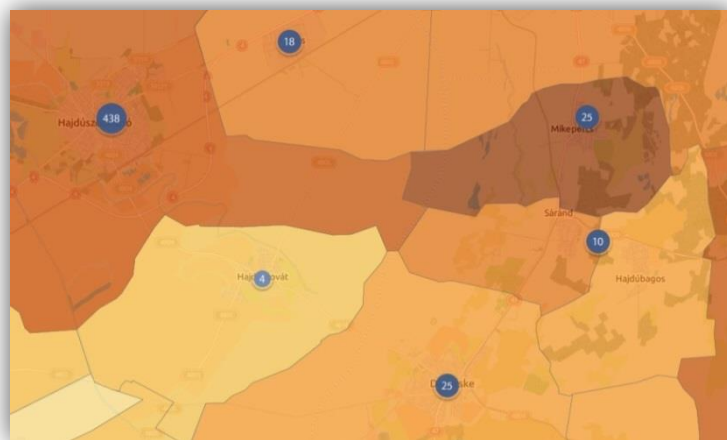
Sáránd és a szomszédos települések	Lakásállomány átlagos életkora (év)	1946 előtt épült épületek aránya (%)	1990 után épült épületek aránya (%)
Sáránd	41,9	10,6	20,5
Mikepércs	31,4	5,8	41,5
Hajdúbagos	46,5	18,1	27,4
Derecske	40,1	10,5	18
Hajdúszoboszló	34,7	5,5	19,2

1946 előtt épült épületek aránya Sárándon: 10,6%. Az alábbi ábrán látható, az 1945 előtti építkezéseket vizsgálva, hogy Debrecen vonzáskörzetén kívül jóval nagyobb volt az építkezési kedv, mint a megyeszékhely környezetében. Ebből adódóan ezen települések lakásállományának átlag életkora mostanra magasabb értéket mutat, azaz ezeken a településeken idősebb épületállománnyal számolhatunk.

Forrás: <http://otthonterkep.hu/>

1990 után épült épületek aránya Sárándon: 20,5 %. A környező településeket vizsgálva, Sárándhoz viszonyítva látható, hogy 1990 után a szomszédos Mikepércsen és Hajdúszoboszlón több épület épült, mint Sárándon, Hajdúbagoson és Derecskén pedig kevesebb. Ez valószínű Debrecen vonzásának köszönhető, mert a megyeszékhelytől távolodva csökkeni látszik az építkezési kedv.

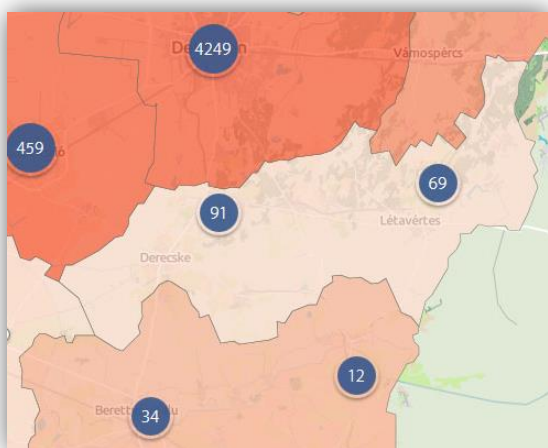

Forrás: <http://otthonterkep.hu/>

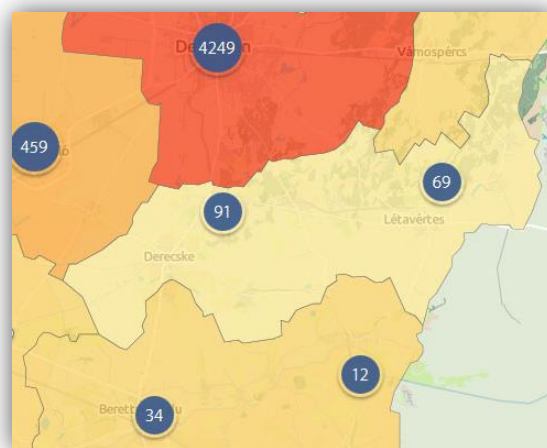
1.9.5.4. Lakások kínálati és értékesítési ár szerinti megoszlása:

A kínálati és értékesítési árakat az otthontérkép adatai alapján vizsgáltuk. A térképes adatok legkisebb alapegysége a kistérség. Sáránd a Derecske-Létavértesi kistérségbe tartozik, így ezt a kistérséget vizsgáltuk. A kistérség helyzetének feltérképezéséhez két másik kistérség adatait is szemléltetjük az összehasonlíthatóság végett. Az összehasonlításhoz választott kistérség két szomszédos kistérség, az egyik maga a megyeszékhely, a Debreceni kistérség és a déli szomszéd a megyeszékhelytől távolabb eső Berettyóújfalui kistérség.

	Kistérség	2012	2013	2014	2015
Átlagos kínálati ár Ft/m²	Debreceni Kistérség	213.000.-	228.000.-	227.000.-	261.000.-
	Derecske-Létavértesi Kistérség (Sáránd)	180.000.-	100.000.-	88.000.-	100.000.-
	Berettyóújfalui Kistérség	103.000.-	81.000.-	88.000.-	99.000.-
Átlagos értékesítési ár Ft/m²	Debreceni Kistérség	173.000.-	154.000.-	153.000.-	201.000.-
	Derecske-Létavértesi Kistérség (Sáránd)	70.000.-	65.000.-	66.000.-	95.000.-
	Berettyóújfalui Kistérség	66.000.-	64.000.-	61.000.-	106.000.-

Kínálati ár 2015 (Ft/m²)

Értékesítési ár 2015 (Ft/m²)

Forrás: <http://otthonterkep.hu/>

Jól látható, hogy a térségben az átlagos kínálati és értékesítési ár a megyeszékhelyi átlagérték fele. A Kistérség egészére szóló adat ugyanakkor Sáránd ingatlanpiaci viszonyainak önálló megítélésére nem alkalmas. (Az ábrákon szereplő számok az adatbázisba feltöltött, értékesítésre szánt ingatlanok számát fejezik ki térségenként.)

1.10. AZ ÖNKORMÁNYZAT GAZDÁLKODÁSA, A TELEPÜLÉSFEJLESZTÉS ESZKÖZ- ÉS INTÉZMÉNYRENDSZERE

1.10.1. Költségvetés, vagyongazdálkodás, gazdasági program

1.10.1.1. Költségvetés

Sárándon a költségvetési politika célja önkormányzat gazdasági egyensúlyának, pénzügyi stabilitásának a megőrzése, alappillérei a következők:

- a kötelező önkormányzati feladatok finanszírozásának az elsőbbsége;
- a közszolgáltatások biztosítása és az elért eredmények megőrzése mellett kiadások csökkentése;

- a racionális és hatékony feladatellátás;
- a település fejlődésének elősegítése (felújítások, beruházások, önkormányzati vagyon gyarapítása);
- beruházásokhoz Európai Unió támogatások maximális igénybevétele.

Az önkormányzat költségvetésének megalkotásával kapcsolatos előírásokat az önkormányzat 2017. évi költségvetéséről szóló 2/2017. (II.15.) sz. önkormányzati rendelet szabályozza.

A 2016. évre megfogalmazott költségvetési alapelvek a következők voltak:

- Takarékos, átlátható és biztonságos működtetés.
- A kötelezően ellátandó feladatok biztosítása.
- A szociálisan rászorultak támogatása.
- Az elindított beruházások megvalósítása, a forrás biztosítása.
- Tudatos településüzemeltetés és fejlesztés.
- Az önkormányzat többségi tulajdonában lévő gazdasági társaságok részvétele az önkormányzati feladatok ellátásában.
- Pályázatok figyelése, kapcsolódás az aktuális pályázatokhoz, a pályázatok önrészenek megteremtése.

Az elmúlt években az Önkormányzat gazdálkodásának legfontosabb befolyásolója a változó gazdasági környezet és az állami és az önkormányzati feladatok arányeltolódása. 2011-től 2014-ig az időszakban zajlott változások hatására romlottak a költségvetési gazdálkodási feltételei, hisz olyan gazdasági folyamatok érvényesültek, amelyek mind az állami támogatások, mind a saját bevételek vonatkozásában alacsonyabb bevételi szintet hoztak.

A bevételek csökkenésének ellenére az önkormányzat a kötelező és önként vállalt feladatok körében egyaránt színvonalas közszolgáltatásokat kíván nyújtani. A feladatellátás tárgyi és személyi feltételei biztosítottak.

A 2016-os évben az Önkormányzat a költségvetési bevételek 26 %-át fordította az intézményi feladatellátásra. Az Önkormányzat által működtetett szociális támogatási rendszer jelentős támogatást tudott nyújtani a nehéz anyagi helyzetben lévők számára.

A költségvetési rendeletben szereplő bevételi jogcímek részletezése:

- Önkormányzatok működési támogatásai: 177.255.-
- Működési célú támogatások államháztartáson belülről: 122.415.-
- Közhatalmi bevételek: 28.628.-
- Működési bevételek: 7.845.-
- Adóssághoz nem kapcsolódó származékos ügyletekkel nem tervezett az önkormányzat.

A 2016. évi költségvetési kiadások tervezett előirányzata 336.143 ezer Ft volt.

1.10.1.2. Vagyongazdálkodás

Az önkormányzat vagyona forgalomképtelen törzsvagyonból, korlátozottan forgalomképes törzsvagyonból és üzleti vagyonból áll.

A forgalomképtelen törzsvagyon kizárólagos önkormányzati tulajdonban álló vagyonból, és nemzetgazdasági szempontból kiemelt jelentőségű nemzeti vagyonból áll.

Az önkormányzati vagyon rendeltetésének célja, hogy biztosítsa az önkormányzat kötelező és önként vállalt feladatainak ellátását, a lakossági szolgáltatások feltételeinek megteremtését.

Az önkormányzat vagyonát a Sárándi Közös Önkormányzati Hivatal tartja nyilván és gondoskodik a nyilvántartás folyamatos, naprakész vezetéséről.

Az önkormányzat ingatlan- és ingó vagyonának döntő része az intézmények használatában van és a kötelező, illetve önként vállalt önkormányzati feladatok megvalósítását szolgálja.

Az önkormányzati vagyonnal való gazdálkodás a központi jogszabályok és a helyi vagyongazdálkodási rendeletben¹ meghatározottak alapján történik.

Az utóbbi években megvalósult fejlesztések a forgalomképtelen és a korlátozottan forgalomképes vagyon állományát bővítették. Összevontan 2015. év végén az önkormányzati vagyon bruttó értéke 1.498 millió Ft volt, ami a 2015. évi nyitó vagyonhoz képest 148,9 millió Ft növekedést mutat.

Az Önkormányzat ingatlanvagyonának mértékét a vagyonleltár tartalmazza, melyben megkülönböztetve szerepel:

- a forgalomképtelen földállomány (össz: 51.591.378.- Ft)
- a forgalomképtelen építmények állománya (össz.: 211.281.767.- Ft)
- a korlátozottan forgalomképes földállomány (össz.: 10.113.859.-Ft)
- a korlátozottan forgalomképes telek (össz.: 3.857.600.-Ft)
- a korlátozottan forgalomképes épületek állománya (össz.: 263.440.209.-Ft)
- a korlátozottan forgalomképes építmények állománya (össz.: 28.894.273.-Ft)
- a forgalomképes épületek (össz.: 2.217.000.-Ft)
- a forgalomképes föld (össz.: 2.402.700.-Ft)
- a forgalomképes építmények (össz.: 737.500.-Ft)
- az üzemeltetésre átadott földterület
- az üzemeltetésre átadott korlátozottan forgalomképes építmények
- a vagyonkezelésbe adott épület és építmény

(2015. évi adatok alapján)

A 2012. évi, 2013. évi és 2014.évi adatokat összevetve megállapítható, hogy az önkormányzat ingatlanvagyonára kismértékben ugyan, de gyarapszik.

Önkormányzati tulajdonú gazdasági társaság a Sárándi Községgondnokság Ipari és Szolgáltató Kft., mely jelenleg átszervezés alatt áll.

Az önkormányzati vagyon gyarapítási lehetőségeit az önkormányzat pályázati lehetőségek kihasználásában és gazdálkodásból származó saját bevételszerzésben látja.

1.10.1.3. Gazdasági program

Sáránd gazdasági programja 2015-ben került jóváhagyásra, melyet a helyi Képviselőtestület az 53 /2015. (IV.14.) számú önkormányzati határozattal fogadott el, és a 2015-2019-es időszakra vonatkozik.

Az önkormányzat a település vonzóvá tétele és a lakosság ellátási színvonalának javítása érdekében arra törekszik, hogy elősegítse a gazdasági programban megfogalmazott feladatok megvalósítását.

Az önkormányzat a gazdasági program megvalósítása érdekében kiemelt feladatának tekinti:

- település természeti kincseinek fokozott védelmét,
- az infrastruktúra további fejlesztését,
- a környezetkultúra javítását, a településszociológiai kultúra fejlesztését,
- a feladat- és intézménystruktúra átszervezését,
- a Helyi Építési Szabályzat és a Helyi Esélyegyenlőségi Program felülvizsgálatát,
- az intézmények minőségi ellátottságának és kihasználtságának javítását.

---

¹ Sáránd Község Önkormányzat Képviselő-testületének 11/2016. (V.26.) sz. rendelete az önkormányzat vagyonáról és a vagyongazdálkodás szabályairól

1.10.2. Az önkormányzat településfejlesztési tevékenysége, intézményrendszere

Az önkormányzat településfejlesztési tevékenységében a legfontosabb szerepet Sáránd Község Önkormányzata játssza, amely esetében Sáránd Község Önkormányzatának Képviselő-testülete és a bizottságok emelhetők ki. A stratégiai döntéshozatal a képviselő-testület feladata, amely az általa elfogadott rendeletek és határozatok révén dönt többek között az erre célra rendelkezésre álló pénzeszközök nagyságáról (költségvetési rendeletet), az egyes ilyen jellegű pályázatokhoz szükséges önerő biztosításáról, a fejlesztési programok, stratégiák, koncepciók valamint a település térbeli fejlődését nagymértékben befolyásoló településszerkezeti terv, helyi építési szabályzat és szabályozási terv elfogadásáról/módosításáról.

A fejlesztéseket érintő elsődleges elvek:

- A természeti környezet, a sajátos élőhelyek visszaállítása, megőrzése.
- A település jellegének megfelelő arculati kép kialakítása.
- A természeti adottságokat figyelembe vevő fejlesztések kiemelten történő kezelése.
- Az önkormányzat kötelező feladatellátásához kapcsolódó fejlesztések.
- Meglévő intézménystruktúra kihasználtságának javítása, új szociális szolgáltató központ létrehozása.

Megvalósult fejlesztések:

- Aszfaltburkolat (Kölcsey u., Kiss u., Liszt F. u., Malom u., Bem u., Bajcsy Zs. u.)
- Napkollektor elhelyezése a Konyha épületén
- Önkormányzati épületek felújítása
- Gyerekház bővítése
- Buszöbblök kialakítása
- Napelem kiépítése a Polgármesteri Hivatal épületén
- Mikrobuszbeszerzés
- Kézilabdapálya

Áthúzódó, folyamatban lévő fejlesztések:

- Hűtőház,
- Kerékpárút építés,
- Bagosi úton járdaépítés

A település önkormányzata a településfejlesztéssel kapcsolatban az alábbi stratégiai célokat fogalmazta meg:

- A Helyi Építési Szabályzat felülvizsgálata a gazdasági, kulturális, környezeti és társadalmi érdekek érvényesítése érdekében.
- A települést érintő beruházások, felújítások bemutatása, a fejlesztési elképzelések rögzítése.
- Az intézmények építési, felújítási, átalakítási kívánalmainak a feltárása, azok folyamatának meghatározása, ütemezése.
- Az intézményi struktúra felülvizsgálata, a racionalizálási lehetőségek (a gazdálkodás megszervezési módjának a felülvizsgálata, létszámellátottság, feladatellátás stb.) számbavétele.
- A fogyatékkal élők életminőségének javítása érdekében az akadálymentes közlekedésük biztosítása.
- Az elektronikus közigazgatási szolgáltatások fejlesztési lehetőségeinek a feltárása, a polgármesteri hivatal és az intézmények informatikai fejlesztésének irányai.
- Elhanyagolt, gondozatlan kertek művelésbe vonása.

1.10.3. Gazdaságfejlesztési tevékenység

A helyi adópolitika célkitűzései:

- A településen bevezetett helyi adó mentességek, illetve kedvezmények felülvizsgálata;
- A településen bevezetett helyi adók mértékének a felülvizsgálata;
- A helyi adóból fennálló követelések (kintlévőségek) a behajtásának hatékonyabbá tétele.

Településüzemeltetési politika célkitűzései:

- Az idegenforgalom terén rejlő lehetőségek kihasználásának a feltételei, annak keretei, fejlesztési lehetőségei;
- Településrendezési, szabályozási tervek készítési irányvonalának a meghatározása;
- A környezetvédelem és azzal összefüggő kérdések irányainak meghatározása (levegőtisztaság védelme, felszín alatti és feletti vizek védelme, a veszélyes és a kommunális hulladékkezelés megoldása, energiagazdálkodás, stb.);
- A település lakásállományának a felmérése, összetételének meghatározása, település-rehabilitációs program készítése;
- A település érdekében végzett kommunikációs és marketing feladatok meghatározása.

Befektetés-támogatási politika célkitűzései:

- A befektetések ösztönzése érdekében, magasan kvalifikált munkaerő képzésének a segítése;
- Az ipari terület (hűtőház) kialakítására, fejlesztésére, bővítésére történő elképzelések rögzítése;
- Turizmusfejlesztés során annak „húzó ágazatainak” meghatározása (pl. falusi turizmus, borturizmus stb.) és a fejlesztés prioritásainak kijelölése;
- A befektetések ösztönzése érdekében az infrastruktúra fejlesztési irányainak a kijelölése;
- A kormányzati szándékok és a település igényeinek az összehangolása annak érdekében, hogy a befektetések minél nagyobb számban jelenjenek meg a településen.

Egyéb elképzelések

- Az európai uniós források igénylésére és a várható támogatás felhasználására vonatkozó feladatok (személyi, tárgyi feltételrendszer, ellenőrzés, stb.) meghatározása;
- A nemzetközi kapcsolatok („testvér” települések) felülvizsgálata, azok gazdasági, kulturális, sport stb. lehetőségei és ezek jövőbeli iránya;
- Az önkormányzat és a településen működő nemzetiségi önkormányzat(ok) együttműködési lehetőségeinek és területeinek (oktatás, sport, kultúra, munkahelyteremtés stb.) a feltárása;
- A társulásban résztvevő önkormányzatokkal a közös együttműködés lehetőségeinek a feltárása;
- A lakossággal és a civil szervezetekkel történő együttműködés kereteinek a megteremtése.

1.10.4. Foglalkoztatáspolitikai

A település önkormányzata a gazdasági programjában a munkahelyteremtéssel és a foglalkoztatás elősegítésével kapcsolatban az alábbi stratégiai célokat fogalmazta meg:

- Szükséges felülvizsgálni a Megyei munkaügyi központtal és annak kirendeltségével történő együttműködést és kapcsolattartást;
- Az álláskereső lakosok továbbképzési lehetőségeinek a segítése és összehangolása, logisztikai iroda létrehozása;
- A település és annak környéke munkaerő-piaci és munkahely kínálati helyzetének a felmérése, annak kívánalmaihoz történő illeszkedés elősegítése;
- A képzésben résztvevő intézményekkel történő kapcsolatkiakítás és kapcsolattartás rendszerének a biztosítása;
- A településen működő vállalkozások önkormányzattal történő együttműködési lehetőségének a megteremtése.

1.10.5. Lakás- és helyiséggazdálkodás

A lakás és helyiséggazdálkodáshoz kapcsolódó feladatokat Sáránd község Önkormányzati Hivatal látja el. A települési ingatlanvagyon gazdasági célú hasznosításánál fontos és érvényesített szempont, hogy az ingatlan új beruházás, vállalkozás indulását segítse, ezzel új munkahelyek jöjjenek létre. A település érdekeinek megfelelően kell az egyes területeket a befektetők számára értékesíteni, bérbe adni, valamennyi kezdeményezést ösztönzően fogadva és figyelmet fordítva a településfejlesztés szempontjaira és az önkormányzati célokra.

Az önkormányzat lakás és helyiséggazdálkodásra alkalmas ingatlanait Sáránd község Önkormányzatának az önkormányzat vagyonáról és a vagyongazdálkodás szabályairól szóló 11/2016. (V.26.) rendelete szabályozza. A vagyontárgyakat (ingatlanokat) a vagyonleltár tartja nyilván. A jegyző köteles a vagyonleltár folyamatos karbantartásáról gondoskodni, s a vagyonleltárt a költségvetésről szóló beszámolóhoz csatolva a képviselő-testületnek bemutatni.

Az Önkormányzatnak összesen három bérlakása volt, ebből egy értékesítésre került 2012-ben.

Az Önkormányzat szociális bérlakásokkal nem rendelkezik. A településen jelenleg nincs hajléktalan, de krízishelyzetben az Önkormányzat nem tudna lakást biztosítani nehéz helyzetbe került családoknak. Egy fő él veszélyeztetett lakhatási körülmények között, saját felelősségére tartózkodik az ingatlanban.

Lakásfenntartási támogatásban 2015-ben 175 család részesült a településen, ez a családok kb. 23 %-a.

1.10.6. Intézményfenntartás

A helyi közügyek és a helyben biztosítandó közfeladatok körében ellátandó feladatok:

- köztemető fenntartása, közvilágítás, kéményseprő - ipari szolgáltatás, helyi közutak és járdák fejlesztése, közparkok kialakítása,
- egészségügyi alapellátás,
- köztisztaság biztosítása,
- óvodai ellátás, iskolai alapellátás,
- helyi közművelődési tevékenységek,
- gyermekjóléti és szociális szolgáltatások,
- helyi környezetvédelme, vízkárelhárítás,
- helyi közfoglalkoztatás,
- helyi piac kialakítása,
- sport, ifjúsági ügyek,
- hulladékgazdálkodás.

Az önkormányzati intézmény- és feladatstruktúra:

- Oktatás - az általános iskola jelenleg a Berettyóújfalui Tankerület fenntartásában működik Sáránd köznevelési intézményében a fenntartói feladatok ellátásában részt vállal az Önkormányzat mellett a Klebelsberg Intézményfenntartó Központ (KLIK) Berettyóújfalui Tankerülete. A KLIK gondoskodik arról, hogy a köznevelési intézmények működése hatékony, szakszerű és törvényes legyen. Feladata továbbá az építmények üzemeltetése; az állami vagyonnal való gazdálkodással kapcsolatos feladatok, pályázat- és támogatáskezelés, ellenőrzés; az oktatás központi és területi, valamint helyi igazgatása és szabályozása.

Jelenleg a Sárándi Egységes Óvoda – Bölcsőde az önkormányzat fenntartásában működik.

- Egészségügy - biztosított a gyermekorvosi, háziorvosi és fogorvosi ellátás, a védőnői szolgálat és az iskolaorvosi ellátás, Az egészségügyi ellátás önkormányzati tulajdonú épületben történik. Az orvosi alapellátáshoz tartozó szolgáltatások működtetése a vállalkozóként dolgozó két háziorvossal, és egy fogorvossal biztosított.
- Szociális ellátás - az önkormányzat települési támogatást, rendkívüli települési támogatást, szociális étkeztést és szociális tűzifát biztosít a rászorulóknak; a településen mikrotársasági társulásban Családsegítő és Gyermekjóléti szolgálat működik Hosszúpályi, Monostorpályi és Tépe településekkel közösen; a házi segítségnyújtást külön megállapodás keretében a Sárándi Református Egyházközség végzi a Bethesda Szociális központ jóvoltából.
- Kultúra - biztosított a könyvtári ellátás; a Művelődési Ház termeit a civil szervezetek, kézműves- és művészeti csoportok térítési díjmentesen használhatják.
- Sport – a település sportpályával rendelkezik.

1.10.7. Energiagazdálkodás

Az energiagazdálkodás területén a helyi önkormányzat külön koncepcióval, fejlesztési dokumentummal nem rendelkezik, ugyanakkor több olyan lépését is meg lehet említeni, amelyek a hatékonyabb energiateljesítést támogatják.

Potenciális lehetőség rejlik az energiagazdálkodás terén a megújuló energiák hasznosítására (lásd. 1.16.2. fejezetet).

1.11. TELEPÜLÉSÜZEMELTETÉSI SZOLGÁLTATÁSOK

A Magyarország helyi önkormányzatairól szóló 2011. évi CLXXXIX. törvény értelmében az önkormányzat kötelezően ellátandó, településüzemeltetéssel összefüggő tevékenységei a következők:

- köztemető kialakítása és fenntartása,
- a közvilágításról való gondoskodás,
- kéményseprő-ipari szolgáltatás biztosítása,
- a helyi közutak és tartozékainak kialakítása és fenntartása,
- közparkok és egyéb közterületek kialakítása és fenntartása,
- gépjárművek parkolásának biztosítása.

A működő köztemető és létesítményei fenntartásáról, üzemeltetéséről az önkormányzat vállalkozó (üzemeltető) útján – kegyeleti közszolgáltatási szerződés alapján – gondoskodik.

A település közvilágítása teljes körűen kiépített. Sárándon a villamos energiát az E.ON Tiszántúli Áramhálózati Zrt. szolgáltatja.

A kéményseprő-ipari szolgáltatás biztosítását a településen közszolgáltatási szerződés keretében működő vállalkozó látja el.

Sáránd község Önkormányzata a helyi közutak kezelőjeként ellátandó feladatait az önkormányzaton belül látja el, erre külön szerv nincs megbízva.

A közterületek rendszeres tisztán tartásáról, a zöldterületek, parkok fenntartásáról az önkormányzat egyrészt az önkormányzat illetékes szervezeti egysége útján, másrészt az érintett ingatlantulajdonosok kötelezésével gondoskodik.

1.12. A TÁJI ÉS TERMÉSZETI ADOTTSÁGOK VIZSGÁLATA

Sáránd – a nagy történelmi múltú, közel nyolc évszázadot már megélt település – Hajdú-Bihar megye középső részén, a 47. számú főközlekedési út mentén, a megyeszékhelytől déli irányban, mindössze 13 km-re fekszik.

1.12.1. Természeti adottságok

Sáránd természet-földrajzilag két természeti táj, a Dél-Nyírség és a Dél-Hajdúság határán fekszik. Tájföldrajzilag már csak alig néhány jellemzőjét viseli magán a döntően szélhordta homokkal fedett, a nyírségi homokdombok nyúlványai által tagolt, dimbes-dombos nyírségi tájnak. A terület egész flóráját és faunáját is sokkal inkább a löszös iszappal borított, tehát túlnyomórészt lösztakarós, közepes talajvízű, réti csernozjom fedte hordalékkúp-síkság határozza meg. Emiatt a szántóföldi igénybevétel csaknem kizárólagos, ami erős kultúrsztyepp jelleggel jár együtt.

(forrás: Google Maps)

Sáránd két természeti táj találkozására eredményeként sajátos táji adottságokkal rendelkezik, magában egyesítve két különböző flórajárás, a Nyírségi (Nyírségense) illetve a Tiszántúli (Crisicum) flórajárás eltérő növénytani jellemzőit.

Éghajlatilag környezetét mérsékelten meleg – mérsékelten száraz klíma és az ezzel társuló igen nagy vízhiány jellemzi.

A község folyó- és állóvizekben, természeti erőforrásokban szegény vidék. Legfőbb értéke a szántóföldi művelésre alkalmas föld, illetőleg a környező Debreceni Erdőpuszták által nyújtott természeti gazdagság.

(forrás: Google Maps)

Az évi középhőmérséklet 9,6-9,8 Celsius-fok, az évi csapadékösszeg 560-590 mm. Az uralkodó szélirány az ÉK-i, a második, ill. a harmadik helyen az északi és a déli áll.

1.12.2. Tájhasználat, tájszerkezet

Sáránd területét a 47. sz. másodrendű főközlekedési út és a 4809. sz. (Sáránd-Létavértes utak bontják több részre, melyekkel párhuzamosan vasútvonalak is haladnak.

A település közigazgatási területének megoszlása:

Belterület:	162,9 ha
Külterület:	2021 ha
Zártkert:	87 ha
Összesen:	2268 ha

A 47. sz. úttól keletre fekszik a település belterületének jelentős része, valamint a nyírségi jellegű területek. Az úttól keletre terülnek el a mezőgazdasági hasznosítású, hajdúsági jellegű területek, valamint itt található a természetközeli jellegüket még őrző védett természeti területek, ökológiai folyosó elemek.

A talajadottságokból következően a Kösely csatornától nyugatra esnek a jobbminőségű szántók, míg a többi, gyengébb, homokos területeken a gyeperes és legelőgazdálkodás gyakoribb. A természet profilját a búza, kukorica, cukorrépa termesztése határozza meg, de elsősorban állattartással is foglalkoznak.

Az igazgatási területen belül három volt zártkerti terület található északi, nyugati és déli irányban a belterülethez csatlakozva, ill. a nyugati ahhoz közelebb. Az utóbbin épületek nem találhatóak.

Sáránd község közigazgatási területén az Országos Erdőállomány Adattár 146,73 ha erdővel borított és 40,41 ha nem erdővel fedett, de az erdőtervben szereplő, ún. egyéb részletként megjelölt területet (rét, rakodó, vízállás, stb.) tart nyilván.

Az erdőterületek elsődleges rendeltetés szerinti megoszlása a következő:

- védelmi: 7,30 ha
- gazdasági: 13,43 ha

A település közigazgatási területén a kiváló termőhelyi adottsággal rendelkező erdőterület nagysága 27,66 ha

Meghatározó vízfolyás a Kösely-csatorna.

A külterület művelési ágak szerinti megoszlása (2000 évi adat):

Művelési ág	Terület (ha)	%
Szántó	1489	65,6
Rét, legelő	356	15,7
Erdő	99	4,3
Kert	115	5,1
Szőlő	31	1,4
Kivett ter.	168	7,4
Összesen	2258	100

1.12.3. Tájföldrajzi vizsgálat

A honfoglaló magyarok által itt talált terület természetes képe a síklápokkal, mocsarakkal, pusztagyeppekkel tarkított erdőssztepp lehetett, melynek uralkodó faja a tölgy volt.

Említést érdemelnek a település területén (is) megtalálható kurgánok, vagy kunhalmok. Hajdú-Bihar megyében több mint 500 kurgán nevét és pontos helyét térképezték fel, melyekből 19 található Sáránd határában. A kunhalmok némelyike 2-3.000 éves, a Kárpát-medence őstörténetének fontos emlékei. A kunhalmoknak nem csak történeti, hanem természetvédelmi jelentőségük is van. Területükön – melyet általában soha nem vontak művelés alá – őrzik a régi növény- és állatvilág egyedeit.

Sáránd a mai Hajdú-Bihar megye igen korai alapítású településeinek egyike. Nevének első okleveles előfordulása Sarang formában már jóval a tatárjárás előttről, 1219-ből való. A kora Árpád-kori településekre vonatkozóan alig áll ugyan rendelkezésre okleveles adat, ám birtoklástörténeti körülményekből joggal lehet arra következtetni, hogy nem kizárt az egészen korai eredet sem.

Az Ákos-nem tagjai a XI. században már bizonyosan megjelentek a Berettyó-Kékkálló vidékén, akik a királyi birtokként megült Sárándon a tatárjárás előtt részt szereztek. Sáránd első ismert birtokosa – Márton – is feltehetően ebből a nemzetségből való. A váradi püspöki (1291-94) és a pápai tizedjegyzékben (1334-35) is szerepel, annak bizonyosságaként, hogy Sárándon a XIII. század végén már szervezett egyház és templom működött.

Sáránd – legalábbis részben – a XIV. század derekára már egyre inkább jellegzetes, kismemesi birtok volt.

Sáránd életében gyökeres fordulatot hozott a hajdú kiváltságolás, amely a XVII. század elején a „kishajdú” települések sorába emelte.

A közeli Várad (Nagyvárad) török kézre kerülése (1660) után a lakosság a megszállónak dézsmát és harminc magyar forint cenzust fizetett. Ám a hódoltság súlyos következményeként a meggyengült, katonai erejét és szerepét elvesztő települést az udvar Esterházy Pál nádornak adományozta, aki Sárándot ismét jobbágyi függésbe taszítva, derecskei uradalmához csatolta. Végül az 1860-as években megszületett a birtok-elkülönítést szabályozó egyezség, amely a 3197

holdas határból 300 holdat hagyott az Esterházy család kezén, a többi végérvényesen a lakosságé maradt.

1.12.3.1. Településszerkezet alakulása

A település legrégebbi része, a településközpont területe.

A település fokozatosan nőtt, s vált az egykori halmaz szerkezetű faluból részben szabályos utcahálózatú községgé.

A település mai meghatározó arculata a XIX.–XX. század idején alakult ki.

Bár évszázadokon át a vert falú, szalma vagy zsúptetős, vályogház-építkezés volt szokásban, s még a XIX. század végén is ez a meghatározó, megjelennek az első téglából épített házak.

1.12.3.2. Tájföldrajzi vizsgálat a történeti térképek alapján

A történeti térképek áttekintésének szükségességét az indokolja, hogy ezeknek a térképeknek egy része a nagy táj- és domborzatátalakító, folyószabályozások előtti állapotról tanúskodik. A történeti térképek egy-egy terület egykori környezetéről, természeti viszonyairól, a települések fejlődéséről mutathatnak pontosabb képet.

A tájföldrajzi vizsgálat során megvizsgáltuk az I. (II. József idején 1763-1787-ig felvett) katonai felmérés; a II. (I. Ferenc uralkodása idején, 1806-1869-ig felvett) katonai felmérés; valamint a III. (Ferenc József idején elkészített 1869-1887-ig) katonai felmérés érintett szelvényeit.

Az I. katonai felmérés térképe:

(forrás: mapire.eu)

Az 1763-1787 között készített felmérések idején jobbágyfüggésben lévő település térképén látható a mai 47. sz. út nyomvonala, mely már akkor is az egyik főközlekedési útként szolgált Debrecen felé. Az úttól keletre terül el a hagyományos településszerkezetű község, központjában a templommal.

A települést nagyterjedésű gyepes, legelők övezik, távolabb délkeleti és délnyugati irányban pusztai tölgyes erdő maradványok láthatók.

Az úttól nyugatra a szántóföldi művelés elterjedése látható, csupán kisebb területrészen ábrázolnak szőlőművelést. A szántóföldek közé ékelődve, a vizenyős, vízállásos területeken fennmaradtak a rétek, és kisebb-nagyobb mocsaras, vízállásos területek.

A térképen feltüntetésre kerültek a hajdani kunhalmok.

A II. katonai felmérés térképe

(forrás: mapire.eu)

Az I. katonai felmérés térképén jelölt állapotokhoz képest nagy változás nem figyelhető meg.

A település központjának háromszög alakú kiteresedése határozottan kirajzolódik, a lakóterületek körül továbbra is a gyephasználat (legeltetés, kaszálók) a domináns, de a lakóterülettől délre kialakulóban van egy újabb szőlőterület, kertség is. A korábban jelölt erdőterületek fennmaradtak, csupán Sárándtól északra (de nem Sáránd közigazgatási területén) csökkent nagymértékben az erdőterület kertségek javára.

A Hajdúbagos felé vezető út nyomvonala és a temető területe jelölésre került.

A Debrecen felé vezető úttól nyugatra a szántóművelés a domináns, melyet vizenyős rétségek, ill. kisebb vízállásos területek tagolnak.

Ezen a térképen már határozottan ábrázolásra került a Kondoros vízfolyás (jelenleg Köseley).

A III. katonai felmérés térképe

A III. katonai felmérés idejére kiépítésre kerültek a vasúti nyomvonalak, kis mértékben nőtt a település lakóterülete, és valamelyest csökkent a településtől délkeletre lévő erdők területe.

A Debrecen felé vezető úttól nyugatra elterülő jellemzően mezőgazdasági területek használatában jelentős változás nem állt be.

A kunhalmok, halmok ezen a felmérésen is jelölésre kerültek.

(forrás: mapire.eu)

1.12.3.3. A jelenlegi tájhasználat

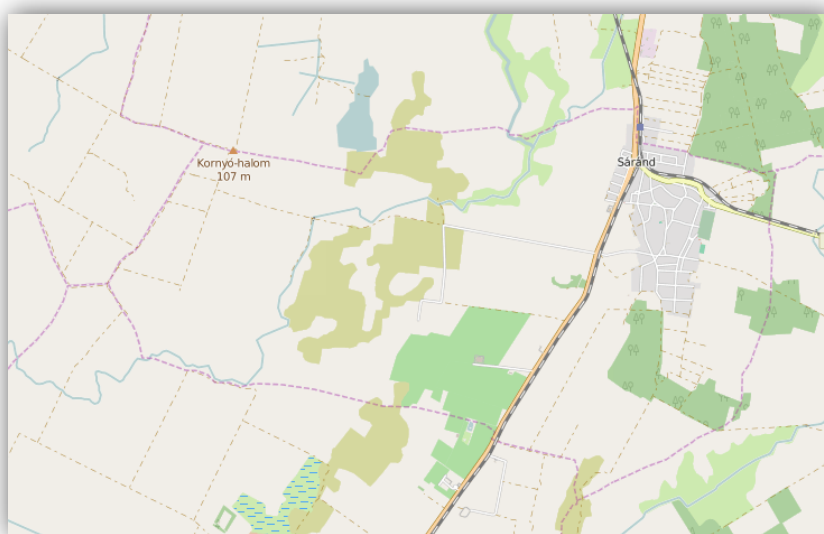
A jellemző tájhasználat az évszázadok során csak kis mértékben változott.

A település területe részben az utak és vasutak kiépítésének hatására terjeszkedett, északi irányban a vasúton, ill. hajdúbagosi úton túli területekre, nyugati irányban a vasúton és a debreceni úton túli területekre, ugyanakkor déli irányban is jelentős terjeszkedés figyelhető meg a gyepek rovására.

A déli területen kialakult kertség területe összeér a lakóterülettel, a gyepek jelentős része feltörsésre került és a szántóföldi művelés vált uralkodóvá a lakóterületek környezetében is, ami összefügg az állattartás csökkenésével.

Kertes terület alakult ki Sáránd lakóterületétől északkeletre is.

Az erdőterületek kiterjedése kismértékben csökkent.

(forrás: mapire.eu)

1.12.3.4. A tájhasználat értékelése

A jelenlegi tájhasználat jellemzően követi a történeti hagyományokat a természeti adottságokat.

A jobb minőségű termőterületeket szántóként művelik, a fennmaradt természetközeli területek természetvédelmi oltalom alatt állnak, így a vízenyősebb rétek, nádasok, vízjárta területek fennmaradása biztosított.

A nagyüzemi szántóterületek tagolására törekedni kellene mezővédő erdősávok telepítésével, kisebb-nagyobb élőhely-szigetek fenntartásával.

Az erdőterületek arányának növelése kívánatos lenne, akár véderdők formájában is legalább a történeti térképeken látható mértékben, ezzel összekötve a kiváló termőhelyi adottságú erdőfoltokat és gazdagítva az ökológiai hálózatot.

A zártkerti területek egy részének a művelését felhagyták, gondozatlanok.

1.12.3. Védett, védendő táji-, természeti értékek, területek

1.12.3.1. Tájképvédelmi szempontból kiemelten kezelendő területek

A magasabb rendű területrendezési tervek Sáránd területén tájképvédelmi övezetet nem jelölnek ki.

1.12.3.2. Nemzeti és nemzetközi természetvédelmi oltalom alatt álló vagy védelemre tervezett terület, érték, emlék

Védett területek, melyek Sáránd közigazgatási területén találhatóak, ill. érintik Sáránd területét:

I. Bihari-sík Tájvédelmi Körzet

A Bihari-sík Tájvédelmi Körzet a Berettyó és a Sebes-Körös folyók vidékén 1998-ban létrehozott tájvédelmi körzet, mely számos kisebb-nagyobb területdarabon fekszik 33 Hajdú-Bihar megyei község közigazgatási területén szétszórta. Területe 2014 végén 17.141 hektár volt, természetvédelmi kezelője a Hortobágyi Nemzeti Park igazgatósága.

A tájvédelmi körzet több egységből áll, köztük a Sárándi Szilas-legelővel.

A Bihari-sík tájvédelmi körzet is az utolsó, még többé-kevésbé természetes állapotú területek foltjainak hálózata, amelyeket mezőgazdasági területek választanak el egymástól. Ezek a védett területek jellemzően kisebb-nagyobb gyepfoltok, természetközeli állapotban megmaradt legelők, szikes, mezőgazdaságilag nehezen hasznosítható területek és alacsonyabb fekvésű nedves rétek, mocsárrétek. A védett területek hűen őrzik az Alföld valaha volt tájképének lenyomatát, és – igen gyakran a fokozottan védett, értékes fajoknak élőhelyet biztosítva.

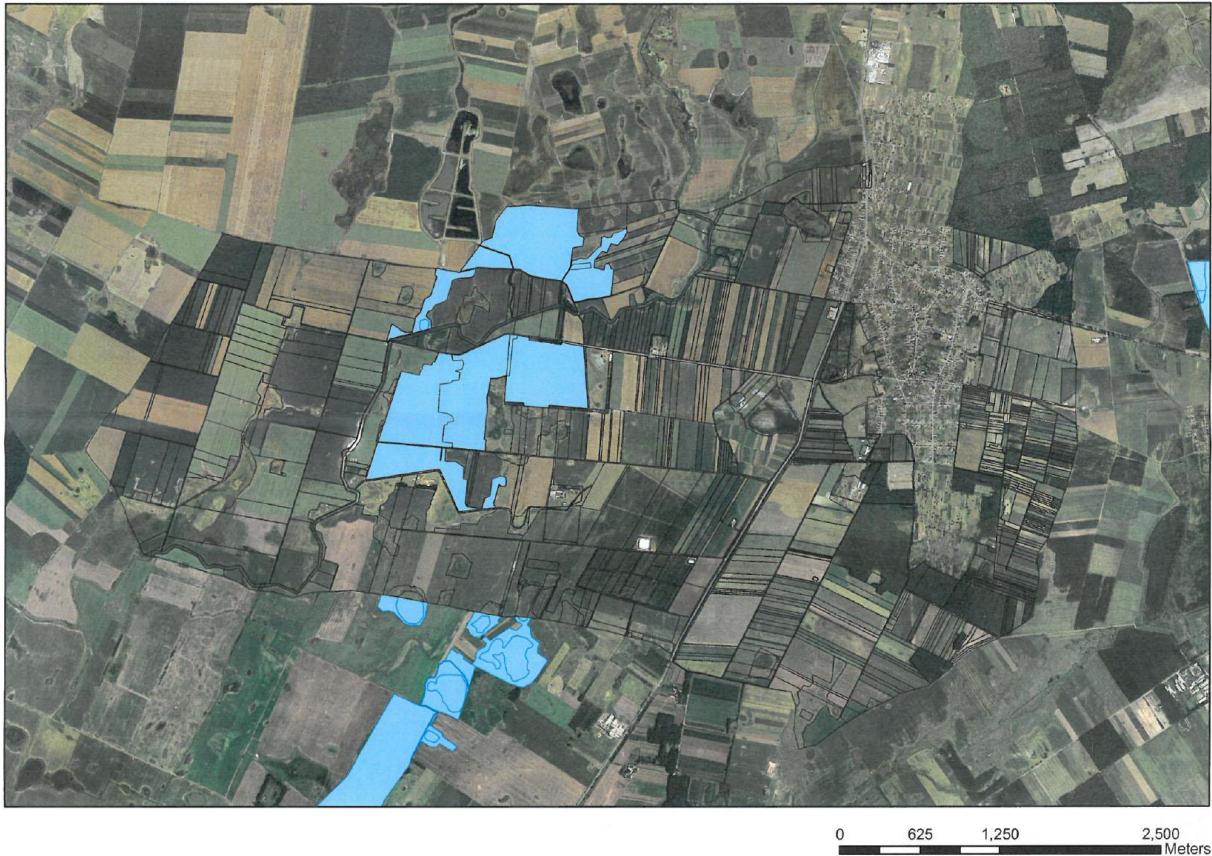
“A védetté nyilvánítás célja a Körös-vidék részét képező sajátos természeti, táji és kulturális arculattal rendelkező kistáj értékeinek védelme. A terület földtani, hidrológiai értékei, az ősgyep és az egykori természetes erdővegetáció maradványai változatos fajösszetételű állat- és növényvilág fennmaradását tették lehetővé. Különösen értékes a terület nemzetközi jelentőségű tűzokálföldje. A tájegység régészeti, kultúrtörténeti és néprajzi értékei ugyancsak megőrzésre és védelemre érdemesek.” (A 4/1998. (II. 20.) KTM rendelet a Bihari-sík Tájvédelmi Körzet létesítéséről)

Sáránd területén érintett ingatlanok:

- 070/a
- 078/a-b,
- 080/1a-b,
- 094/f-h,
- 096/d-f hrsz.

Sáránd település és külterülete - a Bihari-sík Tájvédelmi Körzethez tartozó országos jelentőségű védett természeti területek feltüntetésével (kékekkel jelölve)

A természet védelméről szóló 1996. évi LIII. törvényt kell a fenti területek tervezésekor alkalmazni, különösen az alábbi pontjainak figyelembevételével.

35. § (1) Védett természeti területen a 7. § (2) bekezdésében foglaltakon túl

a) tilos olyan épületet, építményt, nyomvonalas létesítményt, berendezést létesíteni vagy üzembe helyezni, amely annak jellegét és állapotát veszélyezteti, károsítja, vagy ott a tájképi egységet megbontja;

b) gondoskodni kell a vadon élő szervezetek, életközösségeik, a biológiai sokféleség fennmaradásához szükséges természeti feltételek, így többek között a talajviszonyok, vízháztartás megőrzéséről;

c)⁸⁴ a terület vagy annak meghatározott része felett a természetvédelmi hatóság kezdeményezésére repülés számára tiltott vagy korlátozott légteret kell kijelölni;

d)⁸⁵ a helyhez kötött kültéri mesterséges megvilágítást külterületen, illetve beépítésre nem szánt területen - a közcélú közlekedési létesítmények biztonságos üzemeltetéséhez szükséges megvilágítástól eltekintve - úgy kell kialakítani, hogy a védett vagy a közösségi jelentőségű állatfajokat ne zavarja, veszélyeztesse, károsítsa.

(2) Az (1) bekezdésben meghatározott kötelezettségek teljesítésére a természetvédelmi hatóság, vagy megkeresésére az arra hatáskörrel rendelkező hatóság kötelezi az érdekelteket és meghatározza a kötelezettség teljesítésének módját, így különösen a tevékenység abbahagyását, az eredeti állapot helyreállítását, valamint határidejét.

39. §⁹⁶ (1)⁹⁷ Védett természeti területre közvetlen kihatással lévő vagy azt közvetlenül érintő hatósági eljárás során a természetvédelmi hatóság - kivéve, ha a tevékenység környezeti hatásvizsgálat- vagy egységes környezethasználati engedélyköteles -, ha a szakhatósági közreműködés törvényben meghatározott eljárási feltételei fennállnak, szakhatóságként működik közre:⁹⁸

a) földrészlet megosztása, alakjának, terjedelmének megváltoztatása;

b) telekalakítás, építés, létesítés és használatbavétel;

c) nyomvonalas létesítmény és földmű építése;

d) ipari, mezőgazdasági, szolgáltatási tevékenység végzéséhez szükséges telep létesítésének engedélyezése során;

e) külön jogszabályban meghatározott esetben az erdészeti, vadászati, halászati hatósági eljárásokban;

f)⁹⁹ bányatelek megállapításának, módosításának, az ásványi nyersanyag feltárására, kitermelésére, valamint a meddőhányó hasznosítására, a kitermelés szünetelésére, a bánya bezárására vonatkozó műszak üzemi tervek és a tájrendezési terv jóváhagyásának, továbbá a bányászati létesítmények építésének és üzembe helyezésének engedélyezésekor;

g) termőföld más célú hasznosításának;

h) külön jogszabályban meghatározott veszélyes anyag átszállításának, tárolásának;

i)¹⁰⁰ kormányrendeletben meghatározott esetekben a vízgazdálkodási, vízvédelmi tevékenységek, létesítmények

engedélyezésekor.

(2)¹⁰¹ A természetvédelmi hatóság a Natura 2000 területre közvetlen kihatással lévő vagy azt közvetlenül érintő más hatósági eljárás során - kivéve, ha a tevékenység környezeti hatásvizsgálat- vagy egységes környezethasználati engedélyköteles - kormányrendeletben meghatározott esetekben szakhatóságként működik közre a vízgazdálkodási, vízvédelmi hatósági eljárásokban.

II. Kunhalmok

A kunhalom a Kárpát-medence alföldi területein található mesterségesen létrehozott jellegzetes földhalmok elnevezése, amelyek igen régről, többségükben a Kárpát-medencei honfoglalás előtti téből és időkből származnak. A kunhalom olyan 5-10 m magas, 20-50 m átmérőjű kúp, vagy félgömb alakú képződmény, amely legtöbbször víz mellett, de vízmentes helyen terült el, s nagy százalékban temetkezőhely, sírdomb, őr- vagy határhalom volt.

Az alföldi táj egyhangúságát megtörő kunhalmok tájképi értékeik mellett régészeti értékekkel, valamint állat- és növényviláguk egyediségével tűnnek ki környezetükből. Magyarországon a kunhalmok a természet védelméről szóló 1996. évi LIII. törvény erejénél fogva természetvédelmi oltalom alatt állnak. A törvény megfogalmazása szerint a kunhalom olyan kultúrtörténeti, kulturális örökségi, tájképi, illetve élővilág védelmi szempontból jelentős domború földmű, amely kimagasodó jellegével meghatározó eleme lehet a tájnak.

A kutatók elkezdték a még fellelhető halmok botanikai, zoológiai, talajtani felmérését és régészeti feltárását. Ezek alapján megkezdődhet egyes halmok botanikai rekonstrukciója.

Kunhalmok elhelyezkedése Sáránd területén:

település	hrsz.	alá.	alr.
Sáránd	086	28	
Sáránd	093	2	
Sáránd	075	20	
Sáránd	075	19	
Sáránd	0107	21	
Sáránd	0107	22	
Sáránd	075	11	
Sáránd	096	22	
Sáránd	096	23	
Sáránd	096	21	
Sáránd	096	17	
Sáránd	096	15	a
Sáránd	038	4	
Sáránd	038	12	
Sáránd	0112	5	a
Sáránd	075	29	
Sáránd	075	28	
Sáránd	052	2	

Védelmükről gondoskodni kell, be kell tartani a természet védelméről szóló törvény előírásait.

III. Az európai közösségi jelentőségű Natura 2000 hálózat elemei Sáránd területén:

Az Európai Unió által létrehozott Natura 2000 területek egy olyan összefüggő európai ökológiai hálózat, amely a közösségi jelentőségű természetes élőhelytípusok, vadon élő állat- és növényfajok védelmén keresztül biztosítja a biológiai sokféleség megóvását és hozzájárul kedvező természetvédelmi helyzetük fenntartásához, illetve helyreállításához. Olyan zöld infrastruktúra, mely biztosítja Európa természetes élőhelyeinek ökoszisztéma szolgáltatásait, valamint jó állapotban való megőrzöttségét.

A Natura 2000 hálózat alapja az 1979-es madárvédelmi irányelv (Birds Directive), illetve az azt 2009-ben felváltó kodifikált változat, valamint az 1992-es élőhelyvédelmi irányelv (Habitats Directive). A madárvédelmi irányelv általános célja a tagállamok területén, természetes módon előforduló összes madárfaj védelme. Az élőhelyvédelmi irányelv fő célkitűzése a biológiai sokféleség megóvása, a fajok és élőhelytípusok hosszú távú fennmaradásának biztosítása, természetes elterjedésük szinten tartásával vagy növelésével.

A Natura 2000 hálózathoz tartozó területekre vonatkozóan be kell tartani az európai közösségi jelentőségű természetvédelmi rendeltetésű területekről szóló 275/2004. (X.8.) Korm. rendeletben foglaltakat. Az európai közösségi jelentőségű természetvédelmi rendeltetésű területekkel érintett földrészletekről szóló 14/2010 (V.11.) KvVM rendelet tartalmazza a Natura 2000 hálózathoz tartozó ingatlanok helyrajzi számos listáját és térképi lehatárolását.

a) A Hortobágyi Nemzeti Park Igazgatóság működési területén található kiemelt jelentőségű természetmegőrzési területek Sáránd területén a **Derecske-konyári gyepek** (HUNH20009), melynek helyrajzi számai az alábbiak:

037/100b, 037/101b, 037/101c, 037/98b, 037/99b, 052/8, 052/51c, 052/51f, 052/51g, 054/2, 056/2, 056/3c, 056/3d, 056/3f, 056/4b, 056/4c, 056/4d, 056/4g, 056/4h, 056/5c, 056/5d, 056/5g, 056/5k, 056/6c, 056/6h, 069, 070/6, 070/7, 070/8, 070/9, 070/10, 070/11, 070/12, 070/1a, 070/5b, 076/1, 077, 078/1, 078/2, 078/3, 078/4, 078/5, 079/4, 079/5, 079/6, 079/7, 079/3b, 080/2, 080/3, 080/4, 083/6, 083/13, 083/14b, 083/20b, 083/21b, 083/25b, 083/26a, 083/2b, 084, 085/13, 085/14d, 085/14g, 086/32, 086/38, 086/31b, 086/33b, 094/4, 095, 096/14, 096/31, 096/32, 096/33, 096/35, 096/5b, 099, 0101, 0102/1, 0102/2, 0103, 0104/17b

Sáránd település és külterülete - a Natura 2000 hálózatba tartozó területek feltüntetésével (narancssárga sávózással jelölve)

A 275/2004. (X.8.) Korm. rendelet szerint:

8. §²² (1) A Natura 2000 terület fenntartási céljainak elérését nem veszélyeztető vagy nem sértő és a Natura 2000 terület jelölésekor jogszerűen, jogerős engedélynek megfelelően folytatott tevékenység korlátozás nélkül folytatható.

(2) A védett természeti területnek nem minősülő Natura 2000 területen tilos engedély nélkül vagy az engedélytől eltérő módon olyan tevékenységet folytatni, illetve olyan beruházást végezni, amely - a 4. § (1) bekezdésére figyelemmel - a terület védelmi céljainak a megvalósítását akadályozza.

10. §³³ (1) Olyan terv vagy beruházás elfogadása, illetőleg engedélyezése előtt, amely nem szolgálja közvetlenül valamely Natura 2000 terület természetvédelmi kezelését vagy ahhoz nem feltétlenül szükséges, azonban valamely Natura 2000 területre akár önmagában, akár más tervvel vagy beruházással együtt hatással lehet, a terv kidolgozójának, illetőleg a beruházást engedélyező hatóságnak - a tervvel, illetve beruházással érintett terület kiterjedésére, az érintett területnek a Natura 2000 területhez viszonyított elhelyezkedésére, valamint a Natura 2000 területen előforduló élővilágra vonatkozó adatokra figyelemmel - vizsgálnia kell a terv, illetve beruházás által várhatóan a Natura 2000 terület jelölésének alapjául szolgáló, az 1-4. számú mellékletben meghatározott fajok és élőhelytípusok természetvédelmi helyzetére gyakorolt hatásokat.

(2)³⁴ Amennyiben az (1) bekezdés szerinti vizsgálat alapján a tervnek, illetve beruházásnak jelentős hatása lehet, hatásbecslést kell végezni.

A Natura 2000 területek esetében az EU-s irányelvek alapján hatásbecslést kell végezni, és csak akkor járulhat hozzá a természetvédelmi hatóság a tervezett tevékenységhez, ha az nem ellentétes a Natura2000 terület kijelölésének céljaival.

1.12.3.3. Ökológiai hálózat

Az ökológiai hálózat áll a kiemelten védendő magterületekből és az ezeket összekötő zöldfolyosók hálózatából az ökológiai folyosókból, valamint a pufferterületekből. Az ökológiai hálózatoknak kiemelkedő jelentőségű szerepük van az élőhelyek folytonosságának biztosításában, mely a flóra és fauna elemeinek megfelelő életteret biztosítanak. A páneurópai ökológiai hálózat részeként Magyarországon is kijelölésre kerültek a hálózat részterületei.

Sáránd közigazgatási területén az Országos Ökológiai Hálózat magterülete és ökológiai folyosó található. A 2003. évi XXVI. törvény az Országos Területrendezési tervről az alábbiakban határozza meg a területeket és szabályozza azok használatát:

- **országos ökológiai hálózat:** az országos területrendezési tervben megállapított övezet, melybe az országos jelentőségű természetes és természetközeli területek, valamint az azok közt kapcsolatot teremtő ökológiai folyosók egységes, összefüggő rendszere tartozik, és amelynek részei a magterület, az ökológiai folyosó és a pufferterület.
- **ökológiai folyosó:** kiemelt térségi és megyei területrendezési tervekben megállapított övezet, amelybe olyan területek – többnyire lineáris kiterjedésű, folytonos vagy megszakított élőhelyek, élőhelysávok, élőhelymozaikok, élőhelytöredékek, élőhelyláncolatok – tartoznak, melyek döntő részben természetes eredetűek, és amelyek alkalmasak az ökológiai hálózathoz tartozó egyéb élőhelyek (magterületek, pufferterületek) közötti biológiai kapcsolat biztosítására.
- **magterület:** kiemelt térségi és megyei területrendezési tervekben megállapított övezet, amelybe olyan természetes vagy természetközeli élőhelyek tartoznak, amelyek az adott területre jellemző természetes élővilág fennmaradását és életkörülményeit hosszú távon biztosítani képesek és számos védett vagy közösségi jelentőségű fajnak adnak otthont.
- **ökológiai folyosó:** kiemelt térségi és megyei területrendezési tervekben megállapított övezet, amelybe olyan területek (többnyire lineáris kiterjedésű, folytonos vagy megszakított élőhelyek, élőhelysávok, élőhelymozaikok, élőhelytöredékek,

élőhelyláncolatok) tartoznak, amelyek döntő részben természetes eredetűek, és amelyek alkalmasak az ökológiai hálózathoz tartozó egyéb élőhelyek (magterületek, pufferterületek) közötti biológiai kapcsolatok biztosítására.

- **pufferterület:** kiemelt térségi és megyei területrendezési tervekben megállapított övezet, amelybe olyan rendeltetésű területek tartoznak, melyek megakadályozzák vagy mérséklék azoknak a tevékenységeknek a negatív hatását, amelyek a magterületek, illetve az ökológiai folyosók állapotát kedvezőtlenül befolyásolhatják vagy rendeltetésükkel ellentétesek.

13. §³⁵ (1) Az országos ökológiai hálózat övezetben csak olyan kiemelt térségi és megyei területfelhasználási kategória, illetve olyan övezet jelölhető ki, amely az ökológiai hálózat természetes és természetközeli élőhelyeit és azok kapcsolatait nem veszélyezteti.

(2) Az övezetben bányászati tevékenységet folytatni a bányászati szempontból kivett helyekre vonatkozó előírások alkalmazásával lehet.

(3) Az országos ökológiai hálózat övezetét a kiemelt térségi és a megyei területrendezési tervekben magterület, ökológiai folyosó, valamint pufferterület övezetbe kell sorolni.

18. §⁶¹ (1)⁶² Az ökológiai folyosó övezetében új beépítésre szánt terület nem jelölhető ki, kivéve, ha:

a) a települési területet az ökológiai folyosó vagy a magterület és az ökológiai folyosó körülzárja, és

b) a kijelölést más jogszabály nem tiltja.

(2)⁶³ Az (1) bekezdésben szereplő kivételek együttes fennállása esetén, a beépítésre szánt terület területrendezési hatósági eljárás alapján jelölhető ki. Az eljárás során vizsgálni kell, hogy biztosított-e az ökológiai folyosó természetes és természetközeli élőhelyeinek fennmaradása, valamint az ökológiai kapcsolatok zavartalan működése.

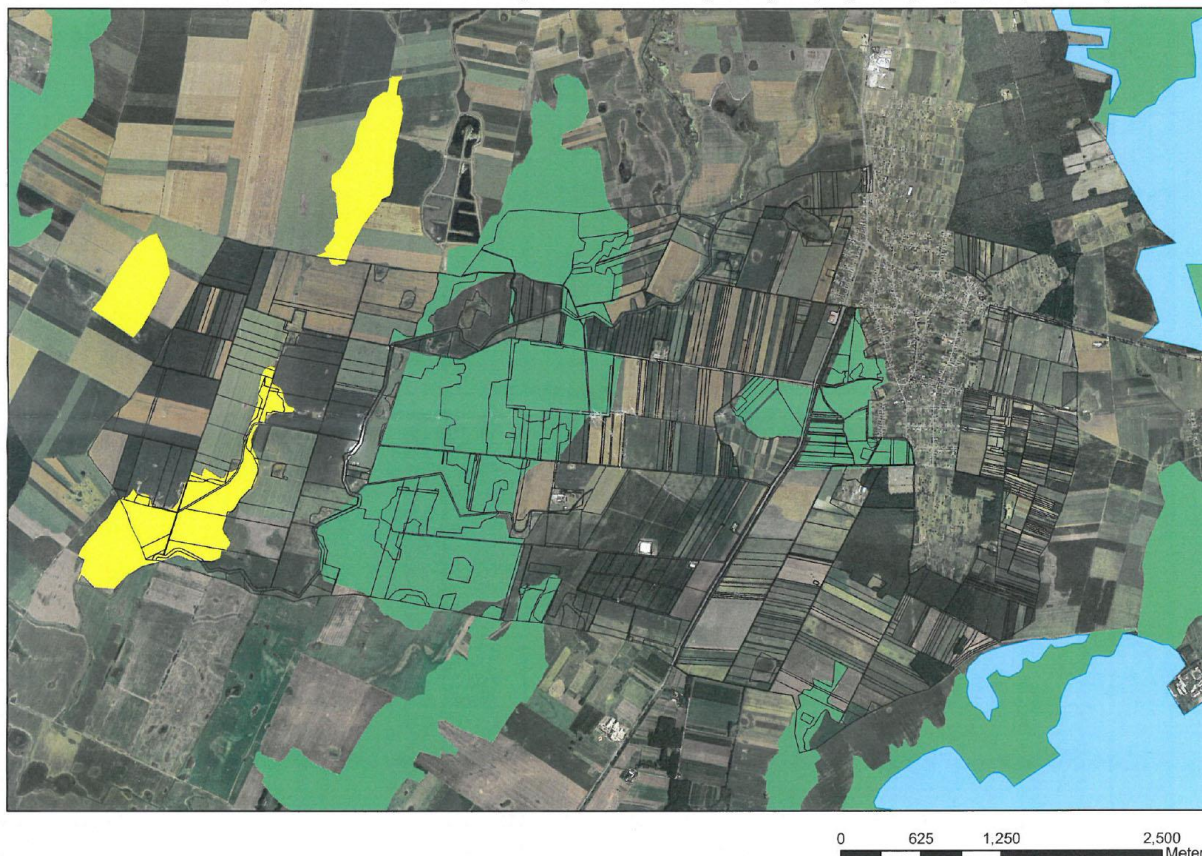
(4)⁶⁵ Az övezetben a közlekedési és energetikai infrastruktúra-hálózatok elemeinek nyomvonala, az erőművek és kiserőművek az ökológiai folyosó és az érintkező magterület természetes élőhelyeinek fennmaradását biztosító módon, az azok közötti ökológiai kapcsolatok működését nem akadályozó műszaki megoldások alkalmazásával helyezhető el.

(5) Az övezetben új külszíni művelésű bányatelek nem létesíthető, meglévő külszíni művelésű bányatelek nem bővíthető.

19. §⁶⁷ Pufferterületen a településszerkezeti terv beépítésre szánt területet csak abban az esetben jelölhető ki, ha az a szomszédos magterület vagy ökológiai folyosó természeti értékeit, biológiai sokféleségét, valamint táji értékeit nem veszélyezteti.

Sáránd település és külterülete - a Nemzeti Ökológiai Hálózat feltüntetésével (zöld: magterület, sárga: ökológiai folyosó, kék: pufferterület)

1.12.3.4. Egyedi tájértékek

A természet védelméről szóló 1996. évi LIII. törvény 6. § (3)-(5) bekezdései szabályozzák az egyedi tájértékekre vonatkozó feladatokat.

Egyedi tájértéknek minősül az adott tájra jellemző természeti érték, képződmény és az emberi tevékenységgel létrehozott tájalkotó elem, amelynek természeti, történelmi, kultúrtörténeti, tudományos vagy esztétikai szempontból a társadalom számára jelentősége van.

Sáránd esetében a HNPI nem nyújtott adatszolgáltatást meglévő egyedi tájértékről, de a későbbiekben nem zárható ki előkerülésük és nyilvántartásba vételük.

1.12.3.5. Természetközeli területek

Az országos településrendezési és építési követelményekről szóló 253/1997. (XII.20.) Korm. rendelet 6. § (3) bekezdése szerint a beépítésre nem szánt területek között meg kell különböztetni a természetközeli területeket, mint területfelhasználási egységeket.

Ugyanezen rendelet (OTÉK) 30/A§ (1) bekezdés értelmében a mocsár, nádas és a sziklás terület természetközeli területnek minősülnek. Ugyanezen paragrafus (2) bekezdése értelmében a természetközeli területeken építtelt elhelyezni nem lehet.

1.12.3.6. Helyi jelentőségű természetvédelmi területek

Jelenleg a településen nincs helyi természetvédelmi terület.

1.12.4. Tájhasználati és természetvédelmi konfliktusok és problémák, és azok értékelése

- A lakóterület és a környező területek elhatárolása sok esetben hiányzik (pl. főúttól, mezőgazdasági területektől, stb.)
- A nagyüzemi mezőgazdasági területek tagolása hiányzik. A nagy kiterjedésű mezőgazdasági területeket mezővédő fásítások, élőhely-szigetek nem tarkítják, így ellehetetlenítik a honos állatok, növények migrációját.
- A zártkerti területek egy része felhagyott. A gondozatlan területek elgazosodnak, allergén növények telepedhetnek meg.
- A kiváló termőhelyi adottságú erdőterületek kisebb foltokban jelennek meg. A jó adottságú területeken összefüggő erdőterület létesítése lehetne a cél, ahogyan az a történeti térképeken is látható.
- A jelenleg hatályos TRT lakóterület bővítést jelöl ökológiai hálózat által érintett területeken
- A térségben a turizmus iránti kereslet csekély. A külterületen részben megvalósult szabadidőpark (Hajdú Family Park) területe felhagyásra került, az ezzel összefüggésben a hatályos TRT-ben jelölt lakóterület bővítések túlzónak tűnnek.
- Helyi értékvédelmi rendelet hiányzik

1.13. ZÖLDFELÜLETI RENDSZER VIZSGÁLATA

1.13.1 A települési zöldfelületi rendszer elemei

1.13.1.1. Általános ismertetés, zöldfelületi ellátottság

Sáránd belterülete biológiailag aktív zöldfelületekben gazdag, ugyanakkor közhasználatra szánt zöldterületekben szegény település.

Zöldfelületeinek magas arányát a falusias lakóterületek magánkertjei biztosítják. Ezek a területek növelik a település biológiai aktivitását, de közhasználatú zöldterületként használati értékkel nem bírnak.

A nagy zöldfelületi igényű intézmények (pl. iskolák, óvodák, sportterületek) tovább gazdagíthatják a zöldfelületi rendszert. Ugyanakkor elmondható, hogy néhány intézmény esetében a burkolt felületek túlsúlya jellemző, a sportterület korszerűsítésre szorul.

Szintén zöldfelületi elemként (zöldfelületi intézmény) is számításba vehető a temető területe.

Közhasználatú zöldfelületek, azaz valódi közhasználati értékekkel és funkciókkal is bíró, szépen parkosított közparkok, közkertek tekintetében szegénynek bizonyul Sáránd.

A település falusias jellegéből adódóan nagy igény nem jelentkezik funkciókban gazdag rendezett közparkok kialakítására, hiszen a legtöbben saját ingatlanuk területén belül el tudják tölteni szabadidejüket, ugyanakkor gondolni kell a település arculatára, a hagyományőrzésre (emlékhelyek, stb.), az esztétikus településképre, a rendezett utcák és teresedések komfortnövelő hatására.

A település valódi, használati értékkel is bíró, rendezvények megtartására is alkalmas, reprezentatív főtérrrel nem rendelkezik.

Sárándon sok utcán az útburkolat két oldalán széles zöldsáv húzódik. Ezek a zöldsávok jó adottságként szolgálhatnak az utcakép rendezésére, utcafásítás kialakítására, ezzel a zöldfelület összefüggő hálózatának megteremtésére.

1.13.1.2. Zöldterületek, közhasználatú zöldfelületek

A 253/1997. (XII. 20.) Korm. rendelet az országos településrendezési és építési követelményekről (OTÉK) meghatározza a zöldterületekre vonatkozó előírásokat, ill. megfogalmazza az egyes zöldterületek fogalmát.

*27. § (1) **A zöldterület állandóan növényzettel fedett közterület** (közpark, közkert), amely a település klimatikus viszonyainak megőrzését, javítását, ökológiai rendszerének védelmét, a pihenést és testedzést szolgálja.*

(2) **A zöldterületnek közútról, köztérről közvetlenül - kerekesszéssel és gyermekkocsival is - megközelíthetőnek és használhatónak kell lennie.**

(3) A zöldterületen elhelyezhető a terület rendeltetésszerű használatához szükséges építmény és vendéglátó rendeltetést tartalmazó épület.

(4) A zöldterület telkén épület legfeljebb 7,50 m beépítési magassággal helyezhető el.

(5) Az egyes zöldterületek legkisebb zöldfelületi aránya, valamint megengedett legnagyobb beépítettségének mértéke a sajátos használatok szerint a következő:

a) közkert esetében

aa) a megengedett legnagyobb beépítettség: 3%,

ab) **a legkisebb zöldfelület: 60%,**

b) közpark esetében

ba) a megengedett legnagyobb beépítettség: 3%,

bb) **a legkisebb zöldfelület: 70%.**

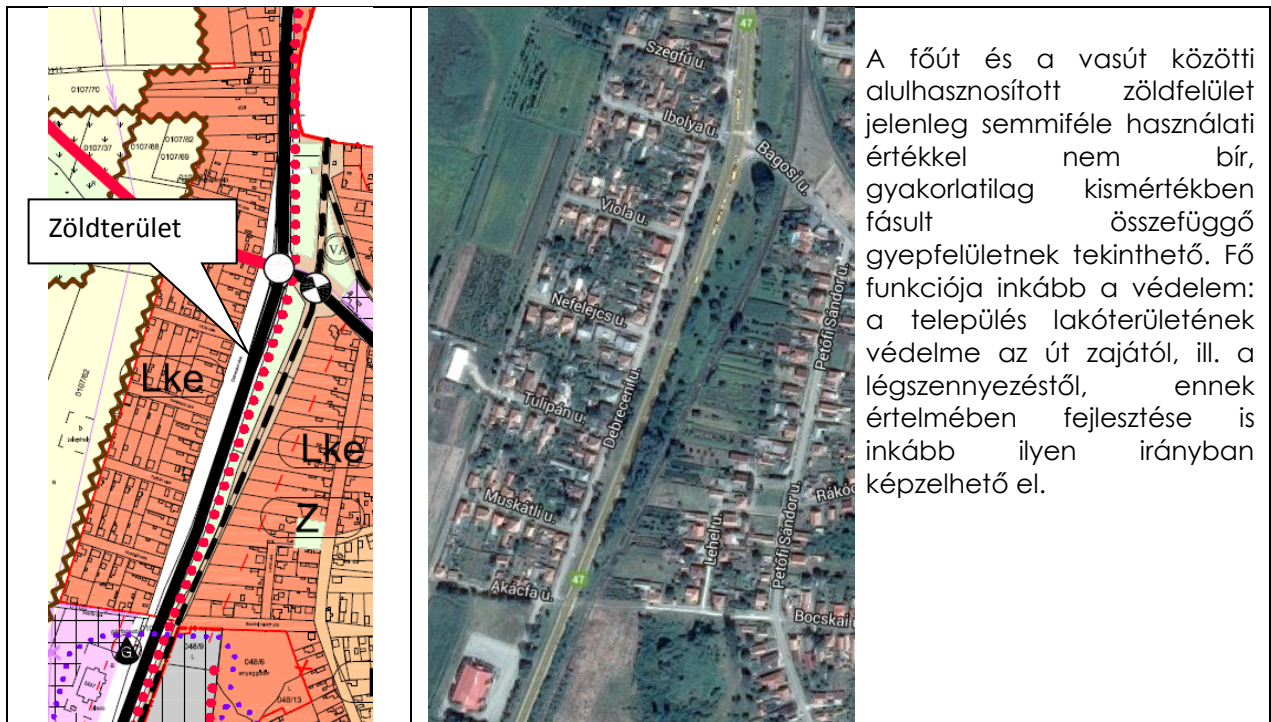
Közpark: több funkciót szolgáló, legalább 1 ha nagyságú közhasználatú közterületi zöldterület, amelynek legkisebb oldalmérete is 80 m-nél nagyobb, amelyet bárki használhat.

Közkert: egy meghatározott fő funkciót (játék, sport, pihenés stb.) szolgáló, 1 ha-nál kisebb területű és legalább 15 m oldalméretű, közterületi zöldterület, amelyet bárki használhat.

Zöldterületként azok a területek tekinthetők, melyek megfelelnek a fenti kritériumoknak.

Sáránd jelenleg hatályos rendezési terve az alábbi területeket jelöli zöldterületként:

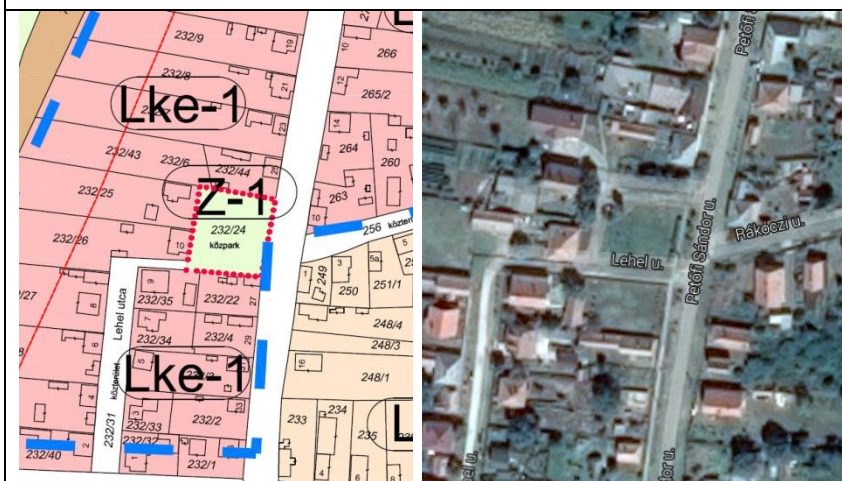
1) A 47. sz. főút és a vasút közti zöldfelületet:

Ki kell emelni az ezen a területen található hatalmas, akár védendő természeti értéként is számba vehető szürke nyárfa jelentőségét.

2) A Petőfi u. és a Rákóczi u. kereszteződésénél található zöldterület

A jelölt terület jelenleg használati értékkel nem bíró zöldfelület, bár adottságai kedvezőek lehetnek egy kisebb játszótér kialakítására

A hatályos rendezési terv nem jelöli zöldterületként az alábbi közparkokat, melyet pótolni szükséges, mert településképi jelentőségük van. Jelentőségüket a rajtuk elhelyezett emlékművek is jelzik.

1. Petőfi park: A Nagy utca északi részén, annak tölcésére teresedésében kialakított park.

2. A Nagy utca déli teresedésében lévő közpark:

3. A Nagy utca – Olimpia utca – Petőfi S. utca által közrezárt háromszög alakú közpark:

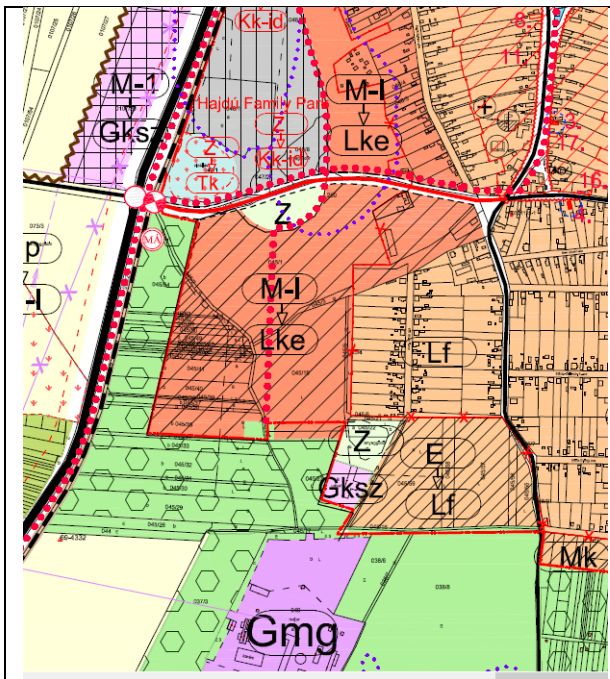

4. A Kossuth utca – Szabadság utca átkötésénél keletkezett zöldterület:

A hatályos TRT-ben tervezett lakóterület fejlesztésekhez kapcsolódó tervezett zöldterületek:

A jelölt zöldterületek tervezése átgondolandó a TRT készítése során a lakóterület bővítési javaslatok függvényében.

1.13.1.3. Zöldfelületi intézmények, intézményi zöldfelületek

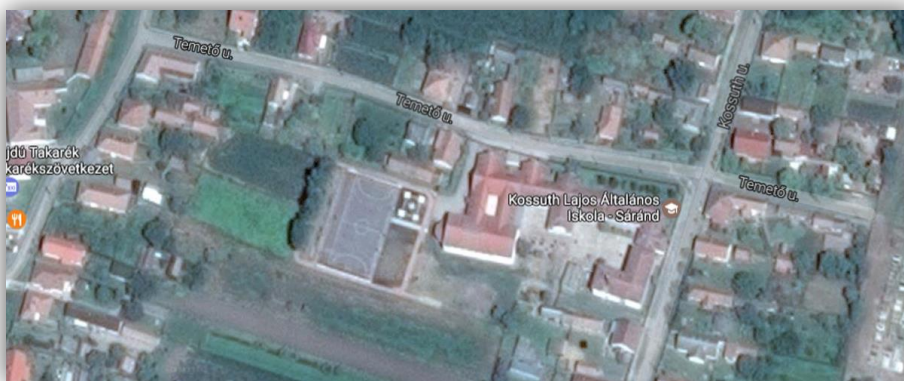
A zöldfelületi rendszer részeit képezik a nagy zöldfelület igényű intézmények, ill. intézménykertek egyaránt. Ezek megfelelő színvonalú parkosítása, ill. fejlesztése nagyban növelheti egy település értékét.

Iskolaudvar: az iskolaudvar túlnyomóan burkolt felületű. Fásítottságának aránya növelhető, megfontolandó funkcióbővítése is (játszóker, tankert, kültéri sporteszközök, stb.)

Sportterület: gyepes sportpálya egy kiszolgáló épülettel. A sportterület és a szomszédos lakótelkek között nincs elválasztó sáv. A sportterület funkciókban és parkosítás tekintetében egyaránt gazdagítható.

Temető: a temető ravatalozóval rendelkezik. Fásítottsági szintje nagyon alacsony, a szomszédos lakóterületektől védősáv nem választja el. A sportterület felőli fásított védősáv telepítését a többi irányban is folytatni kellene.

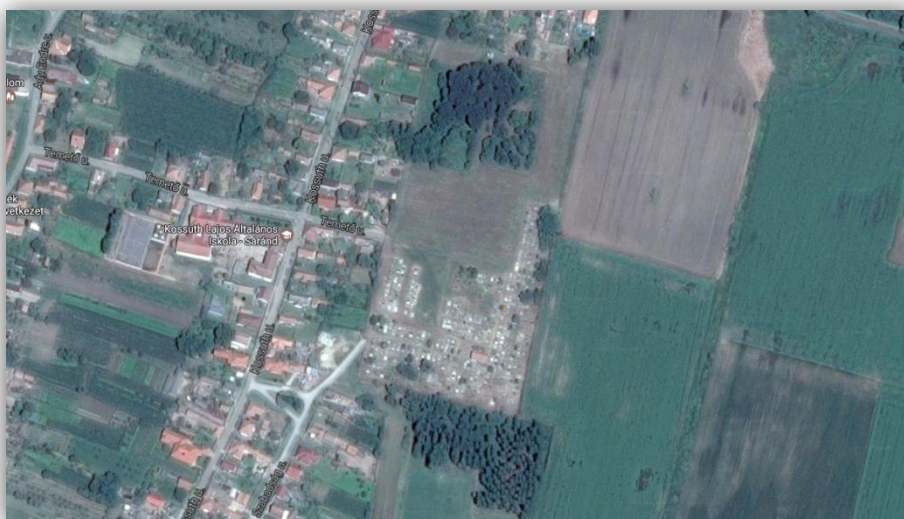

Az iskola udvara légi felvételen (forrás: GoogleMaps)

A sportpálya területe légi felvételen (forrás: GoogleMaps)

A temető légi felvételen (forrás: GoogleMaps)

1.13.2. A zöldfelületi rendszer konfliktusai és problémái, a zöldfelületi rendszer értékelése

A település zöldfelületi rendszere alapvetően esetleges, tervszerűtlenséget mutat. A széles utcák zöldsávjai rendezetlenek, a kisebb teresedések parkosítása esetleges. Játszóker, játszótér csak a Gyerekház telkén található a településen.

Sáránd nem rendelkezik rendezvények megtartására is alkalmas esztétikus főtérrel.

Általánosságban elmondható, hogy nincs egységes települési arculat (utcafásítások, utcabútorok, stb.)

A település vonzóvá tételéhez, a lakosságmegtartó képesség növeléséhez azonban elengedhetetlen lenne, hogy nem csak az itt élők, hanem az ide látogatók számára is vonzó településképet mutasson Sáránd, rendezett utcákkal, esztétikus és használható közterekkel, főtérrel.

A továbbiakban pontokba szedve is bemutatásra kerülnek a zöldfelületi rendszer problémái, konfliktusai:

- „Nincs” településközpont: nincs megteremtve a lehetősége a közösségépítő és hagyományőrző programoknak, vásároknak. Egy szépen kialakított településközpont a közintézmények, ill. a templom közelében önmagában is sokkal vonzóbbá, élhetőbbé teheti a községet.
- Egységes fásítás hiánya: a széles utcákban (melyeken hajdan hazahajtották az állatokat a legelőről), „parlagon hevernek” a zöldsávok. Ezek egységes utcafásításával önmagában szebbé tehető a település, nem beszélve a fák klímajavító hatásáról, valamint ökológiai folyosóként betöltött szerepükről.
- Egységes települési arculat hiánya: egységes utcakép kialakításához nem csak a növényzet tervszerű telepítésével, hanem az utcabútorok, berendezések kihelyezésével is hozzá lehet járulni.
- Nincs vonzó településkép: az elhanyagoltságot, szervezatlenséget mutató településkép nem teszi vonzóvá a községet az esetleges betelepülők körében.
- Hiányzik a temető körüli védősáv.
- Hiányzik a települést övező véderdő: vonatkozik ez a főút felé eső területekre, csak úgy, mint a szántóterületek felőli peremekre.
- Játszóterek hiánya.
- Főút és vasút menti fásítás hiánya: az utak és vasutak menti fásítás és zöldsáv nem csak védelmi funkciójuk miatt fontos, hanem vonalas jellegükből adódóan ökológiai folyosóként betöltött szerepük is meghatározó (lenne).

A MÁV kezelésében álló vasúti területek fontos ökológiai folyosók is egyben, hiszen a vasút menti zöldsávok hosszan elnyúló zöldfolyosóként is érvényesülnek. Sajnos ezeknek a területeknek a belterületen áthaladó szakaszai (is) sok esetben elhanyagoltak, szemetesek. A MÁV-val egyeztetve érdemes lenne gondoskodni (pl. közmunkaprogram keretében) a vasúti területek fenntartásáról, gondozásáról, az invazív fajok térnyerésének visszaszorításáról.

Sáránd esetében fontos cél, hogy növelje a település a lakosságmegtartó képességét, csökkentse az itt élők elvándorlási hajlamát. A lakosság megtartás egyik nagyon fontos eszköze a település családbarát, zöldfelületekben gazdag, esztétikus és gondozott megjelenést biztosító fejlesztése. A fenti célok elérésének hangsúlyos eszközei a zöldterületek és zöldfelületek fejlesztése, a funkcióbővítő beruházások, és a fenntartásra fordított gondosság.

Egy rendezett község, ahol szívesen tölti el a szabadidejét a család, ahol rendezett és biztonságos körülmények közt lehet élni nagy megtartó erővel bír.

Az összefüggő zöldfelületi rendszer – legyen szó akár fásított utakról - ökológiai szempontból is kedvező, a növények és állatfajok számára élőhelyeket, migrációs útvonalakat kínál.

Egy település identitása, a lokálpatriotizmus érzésének megerősítése érdekében a helyi értékek védelmére és azok megismertetésére is hangsúlyt kell fektetni. Tanösvények kialakításával, tájékoztató táblák kihelyezésével, az iskolások számára szervezett tematikus sétákkal tovább mélyíthető a lakosság településhez való kötődése.

1.14. AZ ÉPÍTETT KÖRNYEZET VIZSGÁLATA

1.14.1. Területfelhasználás vizsgálata

1.14.1.1. A település szerkezete, a helyi sajátosságok vizsgálata

A település szerkezete tükrözi keletkezését és fejlődésének irányát.

A település nagy része (a központ teljes mértékben) az átmenő forgalomtól mentes, ami általában nem jellemző a hasonló méretű településeinkre, és rendkívül szerencsés adottságként kell értékelni. Csak a legújabbban beépült területek vannak „elvágvá” utakkal, vasutakkal, így a 47. számú út és a Debrecen- Nagykereki vasútvonal nyugat felől, míg a 4809. számú út és a Debrecen- Létavértes vasútvonal észak felől akadályozza a település korszerű működését.

Szerkezetén tisztán elkülöníthetőek a rostos szerkezetű Ófalu és a későbbi korokban kiépült, szabályos vonalvezetésű utcák által határolt újabb beépítésű területek.

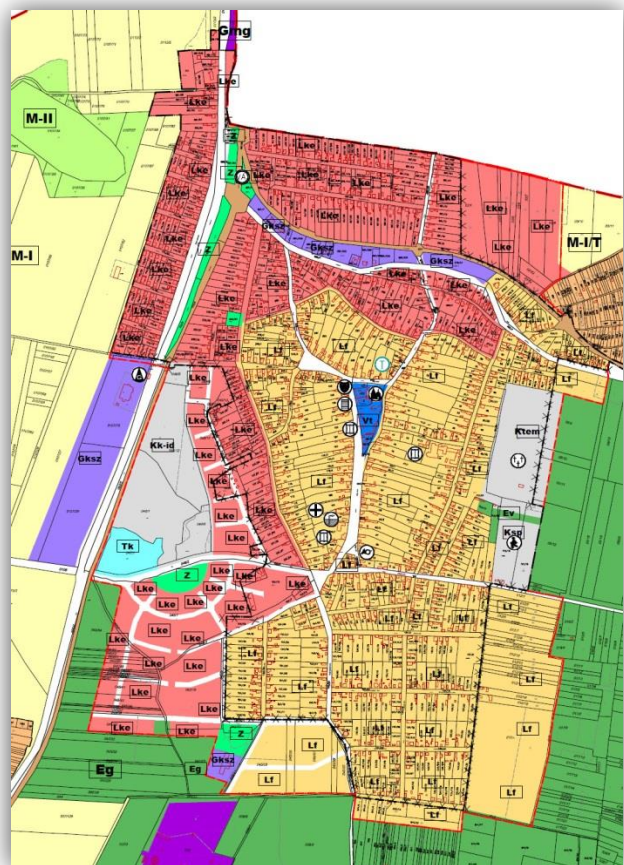
A belterület területfelhasználását tekintve a település nagy része döntően lakóterület területfelhasználású, melyen belül kertvárosias és falusias lakóterületek különböztethetőek meg.

A vállalkozások főként a fő közlekedési területek mentén települtek, leginkább a Bagosi úton található telephelyek. A hatályos településrendezési terv ezeket a területeket nem zavaró hatású kereskedelmi szolgáltató gazdasági területbe sorolja.

A településközpont a település súlypontjában helyezkedik el, a Nagy utca által közrezárt háromszög alakú tömbben.

A különleges területek közül sportpálya, temető és idegenforgalmi területet különböztethetünk meg. A sportpálya és a temető egymás szomszédságában a település keleti oldalán, míg az idegenforgalmi különleges terület a település nyugati oldalán található.

A fő közlekedési vonalak mentén, a vasút és a közút között jelentős hasznosítatlan zöldfelület jelenik meg.

A település belterületének nyugati, délnyugati szélén jelentős beépítetlen területek állnak rendelkezésre, ezeket a területeket a hatályos településrendezési terv távlati fejlesztésként lakóterületnek jelöli. Indokoltsága a Debrecenből való kevés számú kitelepedést tekintve felülvizsgálandó.

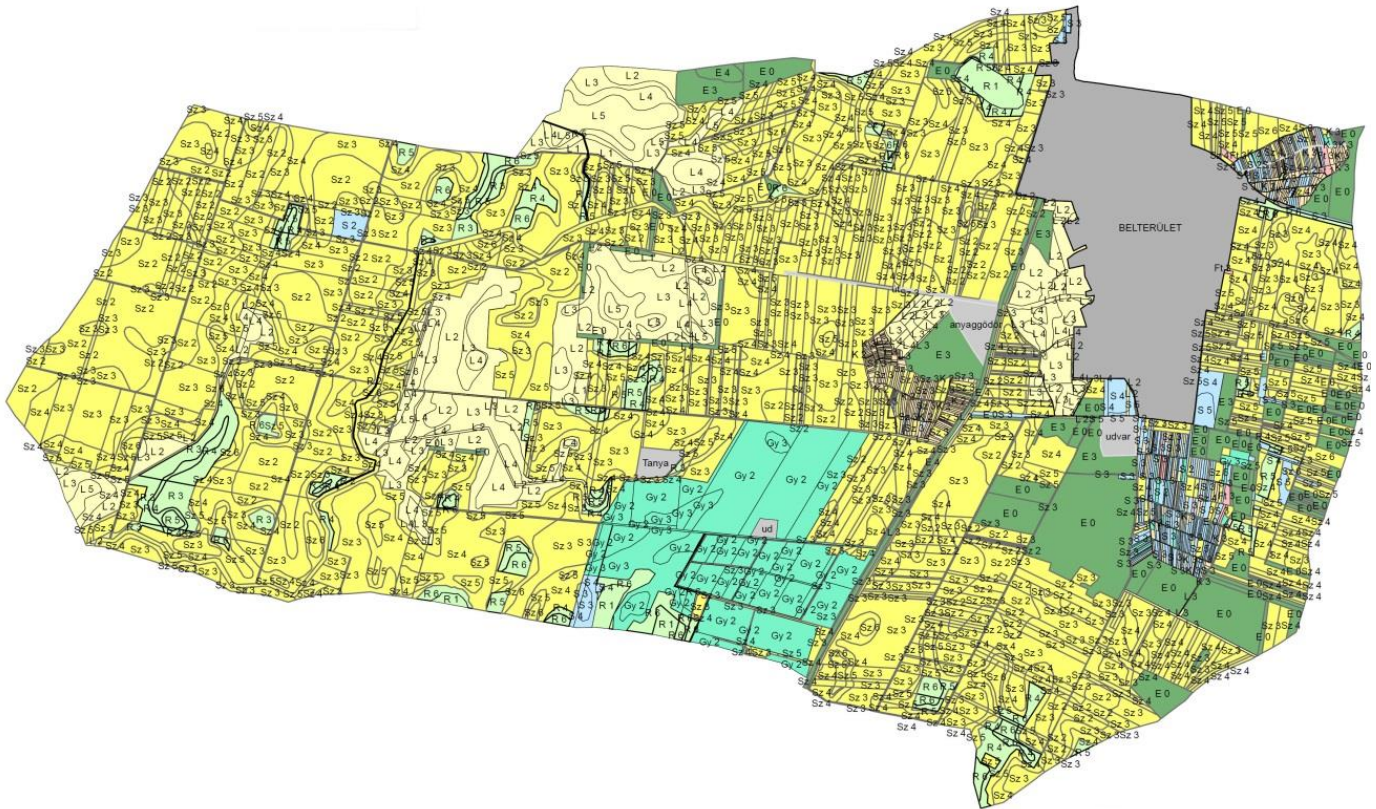
A település északi részén lévő igazgatási határ és egyben belterületi határ mentén a lakóterülethez kapcsolódik Mikepércs Bódóháza nevű lakóterülete, mely a község rendezési terve szerint kertvárosias lakóterület. Ez a lakóterület közvetlenül kapcsolódik a sárándi lakóterülethez, nem úgy, mint a Mikepércsi lakóterületekhez. Az itt élők gyakorlatilag Sárádnak tartoznak, mely érthető is a közelséget tekintve, de közigazgatásilag a szomszédos községhez tartoznak.

1.14.1.2. Az ingatlan-nyilvántartási adatok alapján, termőföld esetén a művelési ágak és a minőségi osztályok

A külterületet a természetföldrajzi és a termőföldi adottságoknak megfelelően használják.

A külterület szerkezete döntően mezőgazdasági jellegű, ahol szántó területek keverednek gyeprét területekkel.

Sáránd külterületének művelési ág és minőségi osztály szerinti besorolása
(E=erdő, Ft=fás tér, Gy=gyümölcsös, K=kert, L=legelő, R=rét, S=szőlő, Sz=szántó)

Muveles

	BELTERÜLET				
	E 0		K 2		R 1
	E 3		K 3		R 2
	E 4		K 4		R 3
	Ft 1		L 1		R 4
	Ft 2		L 2		R 5
	Ft 3		L 3		R 6
	Gy 2		L 4		S 1
	Gy 3		L 5		S 2
					S 3
					S 4
					S 5
					Sz 1
					Sz 2
					Sz 3
					Sz 4
					Sz 5
					Sz 6
					Tanya
					anyaggyödör
					ud
					udvar
					út

A külterület főbb művelési ágai az alábbiak:

- Erdők:

Sáránd külterületén erdőterületeket legnagyobb számban egybefüggően a belterülettől délre találhatunk, de kisebb-nagyobb foltokban jelen vannak a belterülettől keletre és a 47. sz. főúton túli területeken is. Erdők a külterület 4,3%-át borítják, összesen 164,9 ha nagyságban.

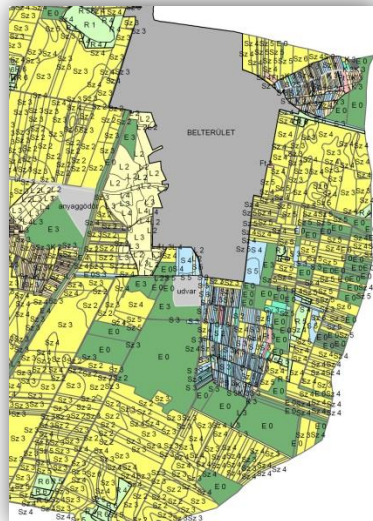
Az alábbi ábrán a földhivatali nyilvántartásban szereplő erdőterületek láthatóak (ez a jelenlegi helyzetet ábrázolja):

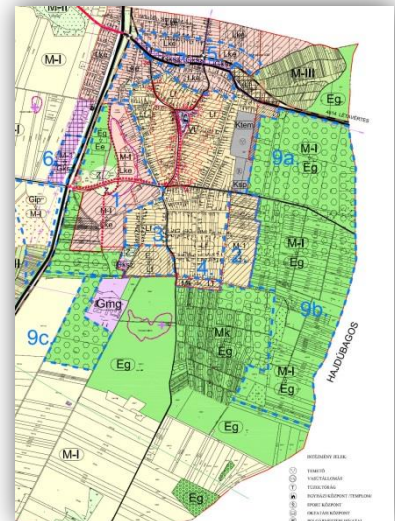
A hatályos településszerkezeti terv jelentősebb mértékű erdőterület-fejlesztést jelölt ki elsősorban gazdasági céllal főként a belterülettől keletre és délre eső területeken, a szórványos erdőfoltok összekapcsolásával. Az erdőterületek növelése egyezik az országos térségi területfelhasználási elképzelésekkel, mert Sáránd ezen része erdőgazdálkodási térségbe van sorolva.

Erdők a légifelvétel alapján

Erdők az ingatlan-nyilvántartási adatok alapján

Erdők a hatályos településszerkezeti terv szerint

- Szántók:

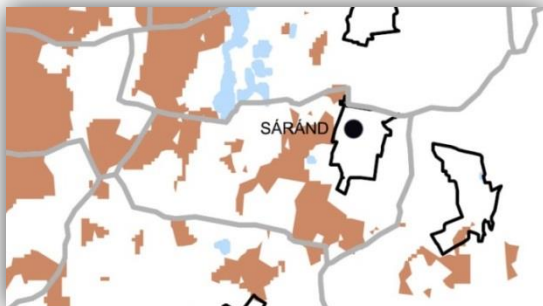
Az összefüggő szántó területeken szántóföldi növénytermesztéssel foglalkoznak, a külterület döntően mezőgazdasági jellegű.

A szántóföldek telekterületének nagysága változó, jelentős a 10 hektár fölötti területnagyság. Szerencsére a szántó területek nem aprózódtak el kedvezőtlenül. Sáránd külterületének legnagyobb hányadát a szántó művelésű területek teszik ki, a 2268,1 ha nagyságú igazgatási területhez képest 1371,6 ha szántó művelésű terület.

Az alábbi ábrán a földhivatali nyilvántartásban szereplő szántóterületek láthatóak (ez a jelenlegi helyzetet ábrázolja):

Az Országos területrendezési terv övezeteit tekintve látható, hogy Sáránd mezőgazdasági területeinek nagy része kiváló termőhelyi adottságú és jó termőhelyi adottságú szántóterület. Ezeket a területeket mindenképp mezőgazdasági területbe kell sorolni a szántó művelési ág megtartásával. A hatályos rendezési terv a Kösely-csatorna mentén jelentős mennyiségű szántóterületet sorol át gyepterületbe, melyről bővebben a következő pontban írunk. A terv felülvizsgálata során megvizsgálendő ezen átsorolt területek nem esnek-e az OTRT-ben jelölt kiváló termőhelyi adottságú és jó termőhelyi adottságú szántóterület övezetébe. Feltehetően nem, mert a hatályos terv csak a gyenge minőségű gazdálkodásra alkalmatlan szántóterületeket sorolta át, azonban vizsgálatuk indokolt, mert akkoriban az OTRT még nem jelölte ezeket az övezeteket.

Kiváló termőhelyi adottságú szántóterületek

Jó termőhelyi adottságú szántóterületek

A döntően mezőgazdasági területfelhasználású területek országos szinten mezőgazdasági térségbe lettek sorolva.

- Gyepek, rétek, legelők:

Gyep/rét/legelő területfelhasználású területek a település külterületén elszórtan találhatóak. Nagy részük valamilyenfajta védelemmel élve a természetvédelmi hatóságok által. Legnagyobb összefüggésben a település külterületének nyugati oldalán található gyepterületeket.

Az ingatlan-nyilvántartási adatok szerint a 2268,1 ha nagyságú igazgatási területhez képest jelenleg rét művelési ágba 108,2 ha terület, míg legelő művelési ágba 231,2 ha terület tartozik.

A legtöbb összefüggő gyepterület a Bihari-sík tájvédelmi körzet, Natura2000 – kiemelt jelentőségű természetvédelmi rendeltetésű terület, vagy az ökológiai hálózat része, így védelmük mindenképpen indokolt. A védett természeti területek listáját és lehatárolását lásd az 1.12.3. pontban.

Az alábbi ábrán a földhivatali nyilvántartásban szereplő gyepterületek láthatóak rét és legelő művelési ágak szerinti megbontásban (ez a jelenlegi helyzetet ábrázolja):

Az alábbi ábrán pedig a hatályos rendezési terv szerinti gyepterületek láthatóak (ez a tervezetet ábrázolja):

A két ábra összehasonlításából látszik, hogy a rendezési terv jelentős mennyiségű szántónak hasznosított területet javasol és sorol át rét és legelő művelési ágak. A településfejlesztési dokumentumok a gyenge minőségű gazdálkodásra alkalmatlan szántóterületek erdőként, legelőként történő újrahasznosításával számol, kitörési lehetőséget lát a termelési és földhasználat szerkezetének módosításában, így a növénytermelési célzattal jövedelmezően nem hasznosítható területek funkcióváltását (legelőterületként való hasznosítását támogatja. Ennek megfelelően a hatályos rendezési terv a külterületen jelenleg meglévő 65, 6%-os szántó és 15,7 %-a rét-gyep művelésű ágak arányát a Kösely csatorna mentén – a meglévő természetvédelmi védettségű területekhez, és a mikepércsi példához hasonlóan fokozatosan összefüggő, átjárható legelőgazdálkodás kialakításával – módosítani javasolja.

A védett területek legnagyobb része gyep, nádas- vízállásos terület, és a növénytermelési célzattal jövedelmezően nem hasznosítható területeken a legelőterületként való hasznosítás az extenzív szarvasmarha- és juhtartás látszik kedvező megoldásnak.

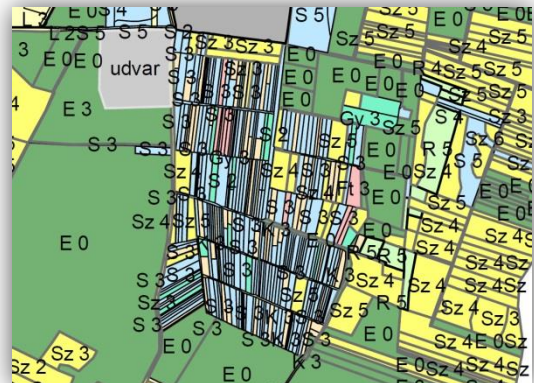
- Kertségek, volt zártkertek:

Sáránd területén kertség, zártkert három különböző helyen található. A területek zártkertekre jellemző telekstruktúrával rendelkeznek. A hajdan virágzó zártkertek területfelhasználására mára már vegyes felhasználás a jellemző, a zártkerti területek közé mára rétek, szántók ékelődtek be.

Zártkert 1. - A belterülettől észak-keletre található kertség

A hatályos településszerkezeti terv a területet kertség területfelhasználási kategóriába sorolja.

Zártkert 2. - A belterülettől délre található kertség

A hatályos településszerkezeti terv a területet erdősítésre jelöli. Az ingatlan-nyilvántartási adatok alapján látható, hogy a terület erdősítése már egy-egy ingatlanon megkezdődött.

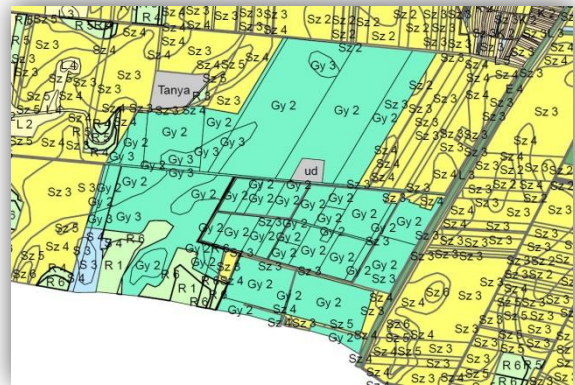

Zártkert 3. - A belterülettől nyugatra található kertség a 47.sz. főúton túl

A hatályos településszerkezeti terv a területet továbbra is kertségeként tünteti föl, és a jövőben a jelenlegi kertgazdálkodás folytatásával számol.

- Gyümölcsös területek

Nagyobb kiterjedésű gyümölcsös terület a településen egy helyen található a 47. sz. főút nyugati oldalán. A hatályos településszerkezeti terv mezőgazdasági területnek jelöli.

Gyümölcsös a légifelvétel alapján

Gyümölcsös az az ingatlan-nyilvántartási adatok alapján

1.14.1.3. Beépítésre szánt és beépítésre nem szánt területek

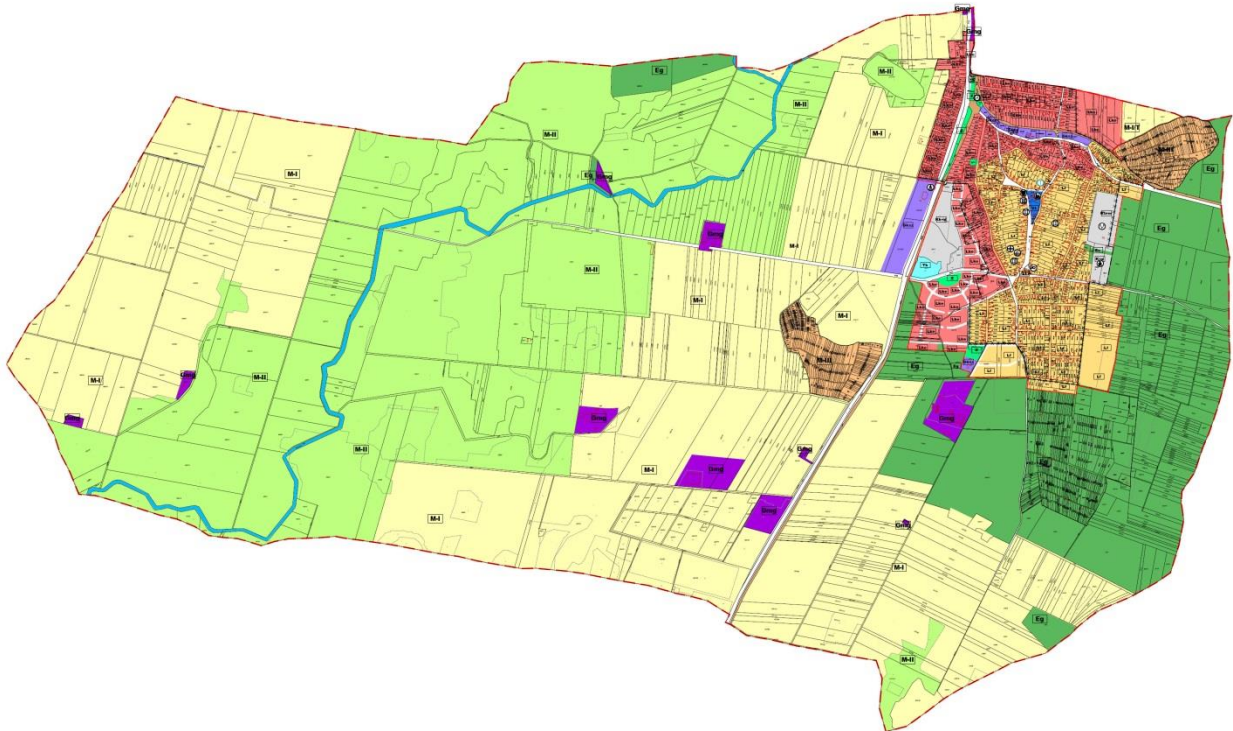
A hatályos TSZT az alábbi **beépítésre szánt** területeket tünteti fel:

- Településközponti vegyes terület,
- Lakóterület:
  - Kertvárosias lakóterület,
  - Falusias lakóterület,
- Gazdasági területek:
  - Kereskedelmi, szolgáltató gazdasági terület,
  - Ipari gazdasági terület,
  - Mezőgazdasági üzemi terület,
- Különleges terület:
  - Temető terület,
  - Sportolási célú terület,

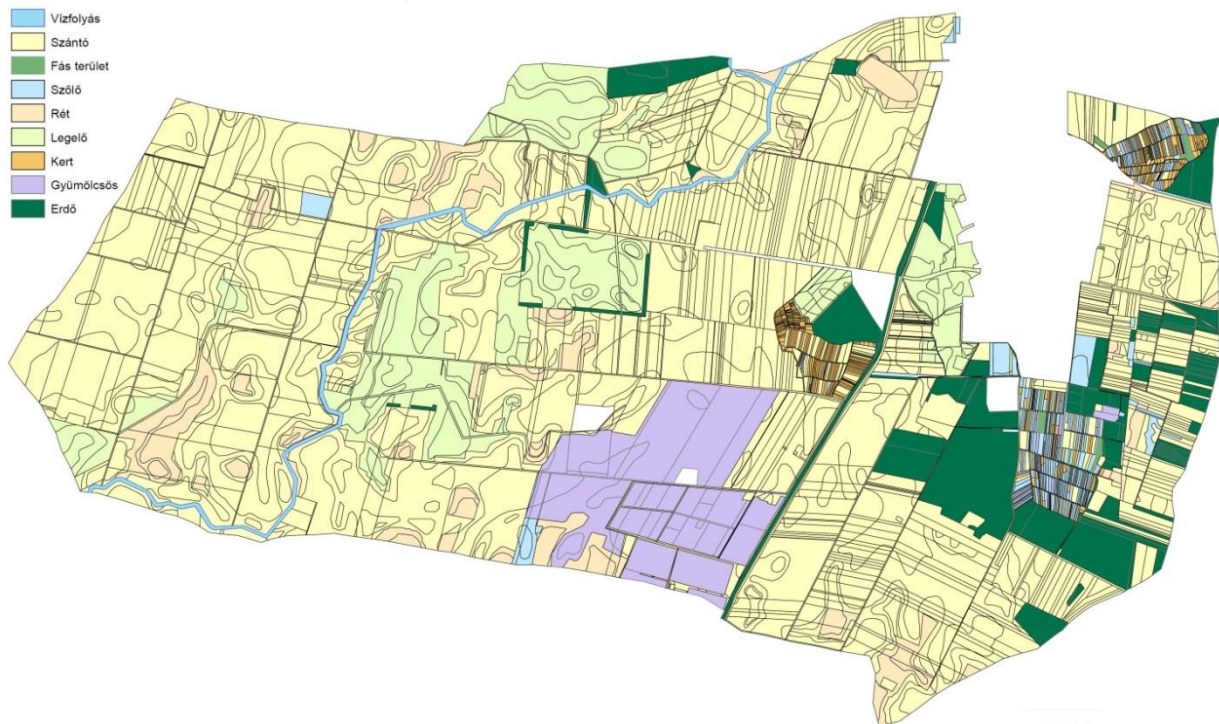
A hatályos TSZT az alábbi **beépítésre nem szánt** területeket tünteti fel:

- Közlekedési terület (közúti, vasút),
- Többségében szántó hasznosítású mezőgazdasági terület,
- Többségében legelő, gyeperő hasznosítású mezőgazdasági terület,

- Kertgazdálkodásra szánt területek (egykori zártkertek),
- Vízgazdálkodási terület,
- Erdőterületek:
  - védelmi célú erdő,
  - egészségügyi-szociális, turisztikai célú erdő,
  - gazdasági célú erdő,
- Közparkok, közkertek területe

A hatályos településrendezési terv területfelhasználása

A külterület beépítésre nem szánt területei az ingatlan-nyilvántartási adatoknak megfelelően

1.14.1.4. Funkció vizsgálat (intézményi ellátottság, funkcionális és ellátási kapcsolatok)

Helyszíni vizsgálatok során az intézményi területek felmérésre kerültek, melyeket külön tervlapon mutatunk be.

Az intézmények területén megkülönböztetjük az alapfokú ellátásban részt vevő intézményeket és a kereskedelmi intézményeket. Általánosságban elmondható, hogy az alapfokú ellátáshoz kapcsolódó intézmények nagy része a településközpontban található a Nagy utcára felfűzve. Itt található a kulturális ellátást biztosító Művelődési ház és Könyvtár, az egészségügyi alapellátásért felelős Egészség ház és Gyógyszertár, a szociális ellátásban részt vevő Bethesda Szociális Központ, valamint a Családsegítő- és Gyermekjóléti Szolgálat, a közoktatási rendszer szakmailag önálló nevelési intézménye az óvoda-bölcsőde, és egy Gyerekház. Ezeken az intézményeken kívül még a Nagy utcán kaptak helyet a pénzügyi intézmények is, így a Takarékpont és a Posta is.

Az alapfokú ellátást biztosító intézmények közül egyedül az Általános Iskola kapott a településközponton kívül helyet, a Nagy utcához közeli Temető utcából és a Kossuth utcából nyílván. A település sportpályái is központon kívül esnek, melynek az Olimpia utca vége ad otthont.

A kereskedelmi egységek, melynek száma kevés, a településen elszórtan találhatóak. A településközpontban egy viszonylag nagyobb ABC (COOP), míg a lakóterületek között több kisebb boltocská (élelmiszer, gyümölcsös, virágbolt) szolgálja ki a település lakóinak igényeit.

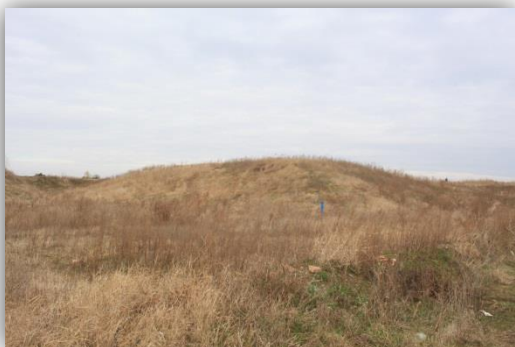
A vendéglátó egységeket tekintve a kínálat szegényes, egy-egy presszó a Nagy utca teresedésében, egy a Bagosi úton található, étkezési lehetőség a Bagosi úti büfében lehetséges.

1.14.1.5. Alulhasznosított barnamezős területek

Barnamezős területnek nevezzük azt a területet, amelyet korábban ipari vagy bizonyos kereskedelmi célokra használtak, és amely terület alacsony koncentrációjú veszélyes hulladékkal vagy más egyéb szennyezéssel lehet terhelt, ugyanakkor lehetséges a terület újra-használata a terület megtisztítását követően. Néha a barnamezős terület fogalmát olyan korábban hasznosított területek megjelölésére is használják, melyeket már felhagytak, és nem szükségszerűen szennyezettek.

Barnamezős területként a településen a volt hulladéklerakó és régi szennyvíztelep területe számítható, melyet ugyan rekultiváltak, szennyezéssel terhelt, de jelenleg nem hasznosított terület.

A hatályos rendezési terv a területet Különleges idegenforgalmi területbe sorolja.

A rekultivált hulladéklerakó és környezete

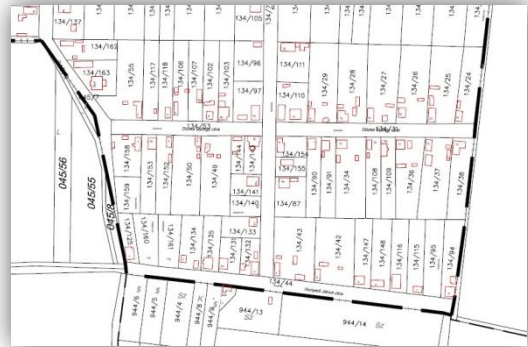
1.14.1.6. Konfliktussal terhelt (szlömösödött, degradálódott) terület

Sárándon két területet különböztethetünk meg, az egyik a 702/8 hrsz. alatt lévő halmozottan hátrányos un. nyugati-telep, ahol közművesítetlen, telepszerű körülmények között él 9 fő. A területet elégtelen higiéniai szolgáltatások, hiányos ivóvíz-ellátottság és villamosáram-használat, leromlott épületállag jellemzi.

A másik terület a szegregációs területek közé tartozik, itt az épületek állaga nagymértékben degradálódott, a szlömösödés jelei mutatkoznak, ez főként a legdélebbi Hunyadi J. utcára jellemző. Itt az épületek romló állagúak, elhagyatottnak látszanak, azonban mégis lakják őket. A nem túl vonzó környezet, a környező ingatlanokra is rányomja bélyegét, megpecsételve azok további sorsát.

Nyugati úti telep

Déli szegregátum

A Hunyadi J. utca és a Dózsa Gy. utca (déli szegregátum) utcaképe

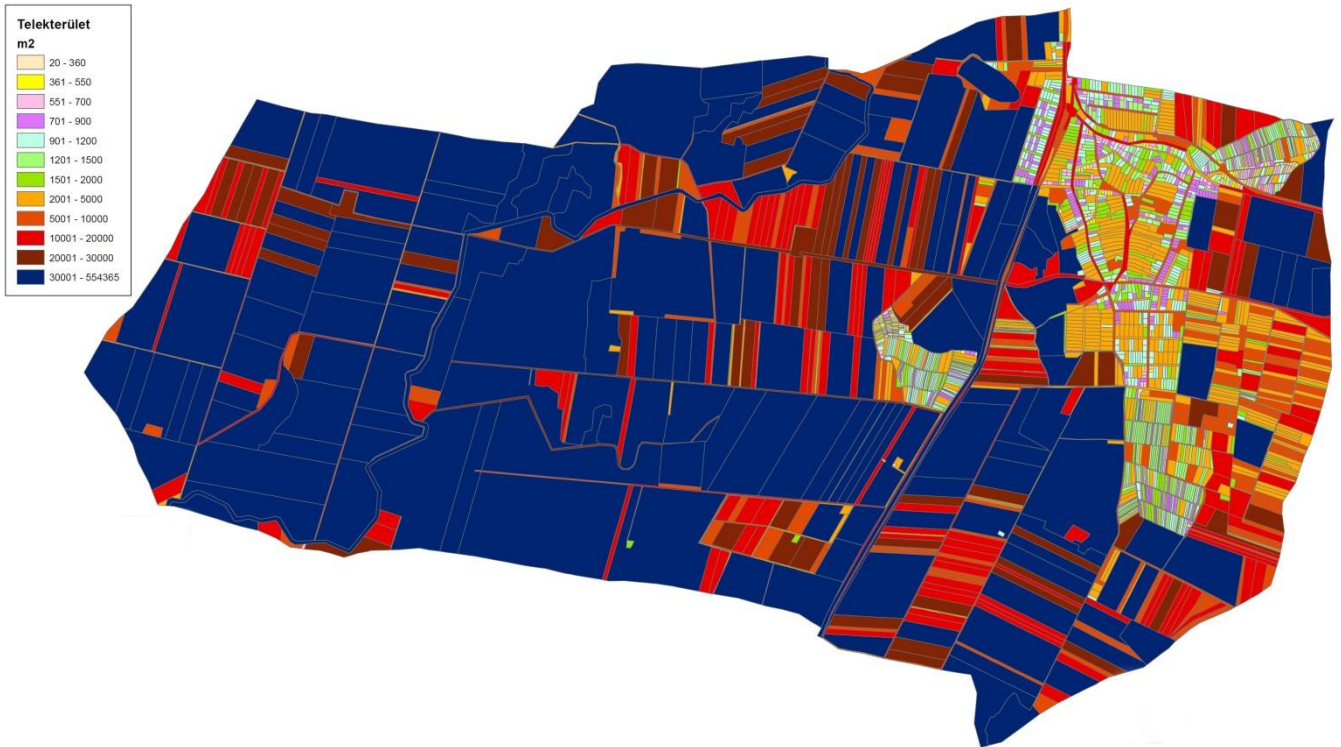
1.14.2. A telekstruktúra vizsgálata

1.14.2.1. Telekmorfológia és telekméret vizsgálat

A telekméretek vizsgálatát a földhivatali alapadatok felhasználásával végeztük.

A telekmorfológiát és a telkek méreteit a tájhasználat és a domborzati viszonyok alakították a település területén.

A külterület jellemző művelési ága a szántó és a gyeprét/legelő. A mezőgazdasági művelésű területek telkei nagy táblákban sorakoznak, helyenként közepesebb méretű és hosszú keskeny parcellák tagolásával. Az apró telekméretek elsősorban a volt zártkertek területeire, a kertiségekre jellemzőek. Ezeken a területeken többi mezőgazdasági területhez képest igen keskeny telkekkel találkozhatunk, szélességük 4m-től indul.

Sáránd jellemző telekméretei kül- és belterületen

A belterületi ingatlanoknál vegyes telekméretek figyelhetőek meg. A településközpont fő vonalát adó Nagy utca menti ingatlanok telkeire a nagy (~2000m²) telekméret és a szabálytalanság a jellemző, mely a történelmi településszerkezetre vezethető vissza. A többi utcában vegyes telekméreteket figyelhetünk meg. Az egységes telekméretek és a szabályos telekstruktúra az újabb telekosztásokra, az újabban kialakított tömbökre jellemző.

Jellemző telekméretek az „organikus” zónában a nagyobb telkeknél:

- telekszélesség: 12-30 m
- telekmélység: 80-200 m

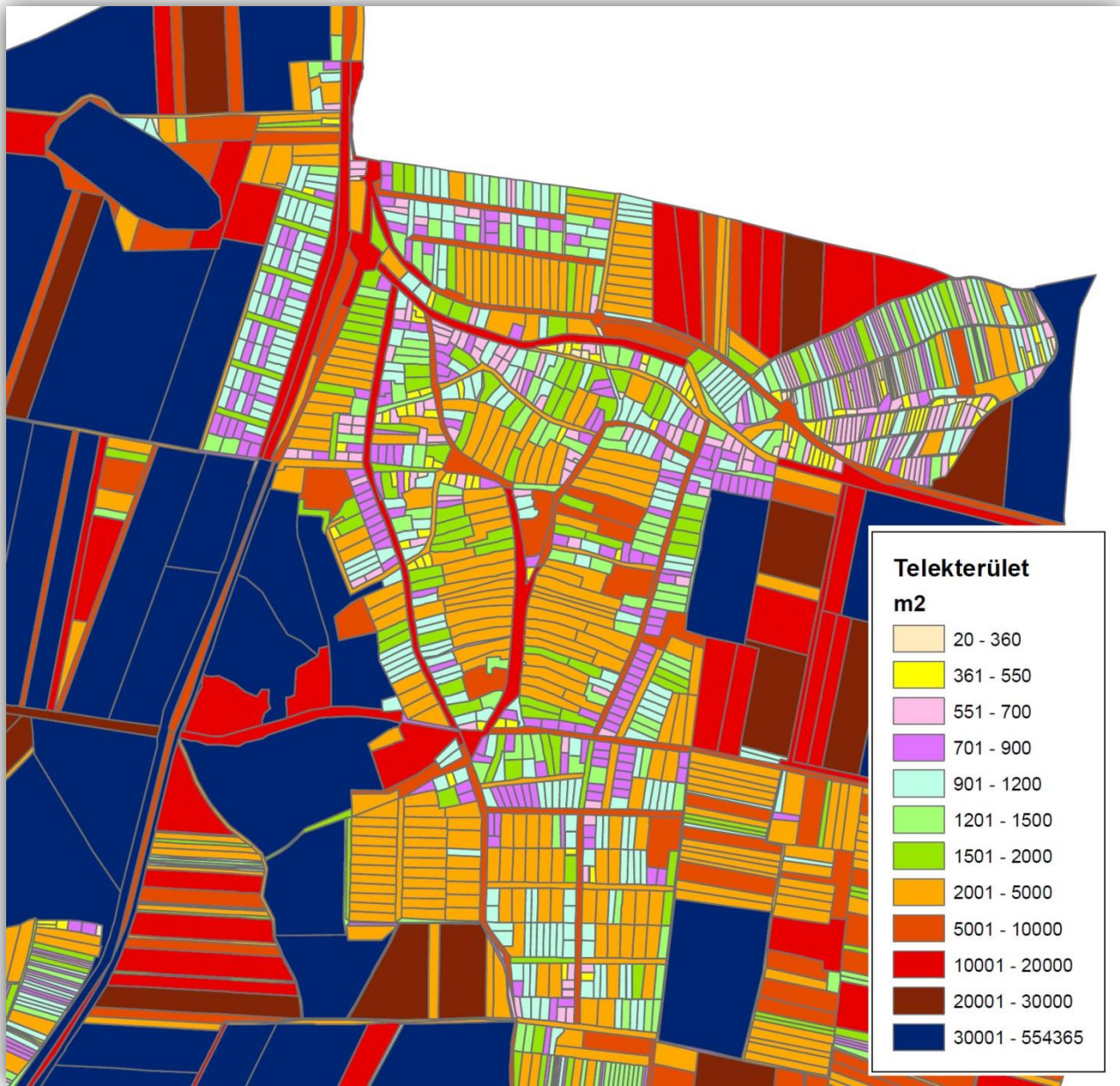
Jellemző telekméretek az „organikus” zónában a kisebb telkeknél:

- telekszélesség: 12-30 m
- telekmélység: 50-80 m

Jellemző telekméretek a „geometrikus” zónában:

- telekszélesség: 14-28 m
- telekmélység: 35-100 m

Az „organikus” zóna telkeinek irányultsága ÉK-DNy, ill. ÉNy-DK. A fő közlekedési utakon (Bagosi út, 47. sz. főút) túli „geometrikus” zónában is ez az irány uralkodik, ami a főutak nyomvonalvezetése miatt alakult így. A település dél felé nőtt oldalán lévő „geometrikus” zónában már É-D-i és K-Ny-i irányú telkek a jellemzőek.

Sáránd jellemző telekméretei belterületen

1.14.2.2. Tulajdonjogi vizsgálat

A telkek tulajdoni formája tekintetében eltérő viselkedést a Magyar Állam, az Önkormányzat és a magántulajdonban álló ingatlanok mutatnak.

Az Önkormányzati vagyonkataszter a következő fejezetben részletes kifejtésre kerül.

A Magyar Állam tulajdonában álló ingatlanokról részletes adataink nincsenek. Jó néhány ingatlantípus állami tulajdona viszont ismert. A nemzeti vagyonról szóló 2011. évi CXCVI. törvény 4. § (1) bekezdése alapján az állam kizárólagos tulajdonába tartoznak az alábbiak:

- Nem a transz-európai vasúti árufuvarozási hálózat részét képező országos törzshálózati vasúti pályák
  - 106-os számú Debrecen–Sáránd–Nagykerek-i-vasútvonal
  - 107-es számú Debrecen–Sáránd–Létavértes vasútvonal
- Országos közutak
  - 47 sz. másodrendű főút
  - Bagosi utca

1.14.3. Önkormányzati tulajdon kataszter

Az Önkormányzat rendelkezik vagyonleltárral, melyben nyilván vannak tartva az Önkormányzat tulajdonában lévő földrésztelkek és ingatlanok.

Az ingatlanokon belül a legnagyobb értéket a törzsvagyon, ezen belül is a **forgalomképtelen vagyon** – közutak, közterületek, zöldterületek, árkok, csatornák állománya – alkotja. Az önkormányzatnak 2015-ben összesen 134 db forgalomképtelen földállománya és 41 db forgalomképtelen építménye volt.

A **korlátozottan forgalomképes vagyontárgyakat** földterületek, telkek, épületek, építmények alkotják.

A korlátozottan forgalomképes vagyontárgyak legjelentősebb elemei épület kategóriában az alábbiak:

- KMB iroda,
- Egészség ház,
- Óvoda,
- Könyvtár,
- Konyha,
- Polgármesteri Hivatal,
- Közösségi Ház,
- Sportöltöző,
- Boncház,
- Tűzoltószertár.

Az önkormányzatnak 2015-ben összesen 60 db korlátozottan forgalomképes földállománya, 5 db korlátozottan forgalomképes telke, 11 db korlátozottan forgalomképes épülete, 27 db korlátozottan forgalomképes építménye volt.

A **forgalomképes vagyontárgyakat** épületek és földterületek képezik.

Az önkormányzatnak 2015-ben összesen 2 db forgalomképes földállománya, 3 db forgalomképes épülete, 5 db forgalomképes építménye volt.

1.14.4. Az épületállomány és a környezet geodéziai felmérése

A földhivatal rendelkezik az épületállomány és a környezet geodéziai adataival. A településrendezési eszközök térképi állománya digitalizált adatállományra építve készült. A község településszerkezeti és szabályozási terve Sáránd épületállományát és a környezetét a településtervezéshez szükséges léptékben tartalmazza.

1.14.5. Az építmények vizsgálata

1.14.5.1. Beépítési jellemzők (beépítési mód, beépítési mérték, sűrűség)

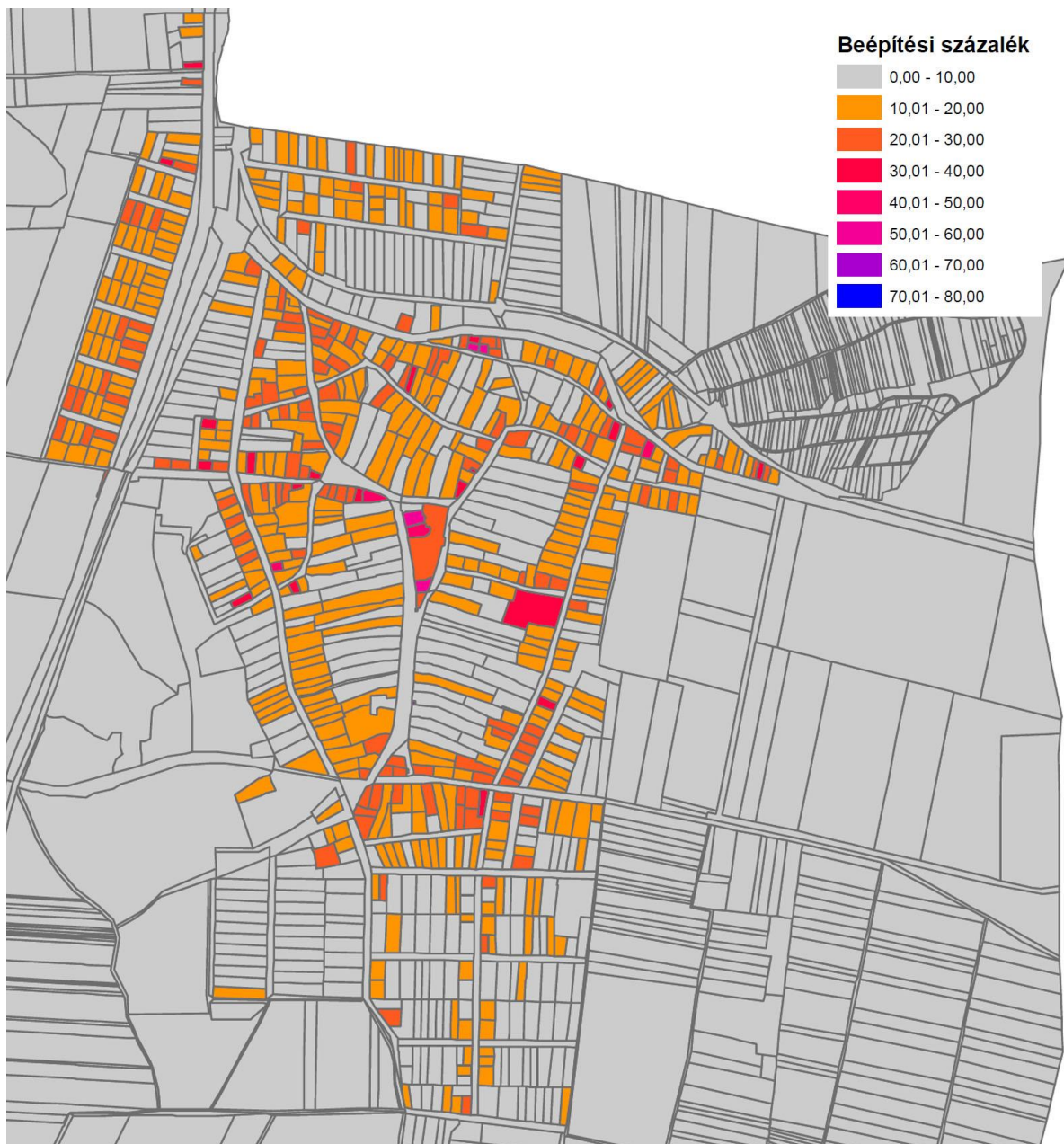
A település nagymértékben lakóterületi területfelhasználású, így a beépítési jellemzők (a beépítési mód és a beépítési mérték) is ehhez igazodnak.

A beépítési mód Sárándon jellemzően oldalhatáron álló, csak elvétve találunk szabadon álló beépítéseket.

A beépítési sűrűség függ a telkek méretétől, a terület használatától, és a beépítési módtól.

Azokon a helyeken, ahol a telkek méret nagy, mint például a településközpontban a Nagy utca két oldalán, ott a beépítési sűrűség alacsonyabb értéket mutat, mint más helyeken.

A közepes méretű telkek esetében a beépítési százalék 10-20% és 20-30% között mozog. A kis telkek esetében a beépítési százalék eléri a 30-40%-ot.

Sáránd belterületének beépítési mértéke

1.14.5.2. Magasság, szintszám, tetőidom

A település legmagasabb épülete a templomtorony. A település jellegéből adódóan, ahol leginkább kertvárosias lakóterületek és falusias lakóterületek fordulnak elő, az uralkodó szintszám a földszint, helyenként a földszint + tetőtér, ebből adódóan az építménymagassági érték főként 4,0-4,5 m. A Petőfi Sándor utcára, a Kossuth L. utcára és a Bagosi útra jellemző leginkább a földszintes és a földszint+tetőteres épületek keveredése, de a tiszta földszintes beépítésű Nagy utca déli vége is már tartalmaz tetőteres épületeket.

Néhol, elvétve találhatunk alagsor + emelet + tetőtér beépítést, de ez már karakter-idegennek számít a kiemelkedő építménymagasságuknak köszönhetően.

Kossuth utca

Petőfi utca

Az építménymagassági értéket a hatályos HÉSZ az alábbiak szerint szabályozza:

Területfelhasználás	Építési övezet	Min. - max. építménymagasság (m)
Falusias lakóterület	Lf-1	4,0
	Lf-2	4,0-5,0
Kertvárosias lakóterület	Lke	5,0
	Lke-2	4,5
	Lke-3	7,5
Településközponti vegyes terület	Vt-1A	4,0-5,5
	Vt-1B	4,0-5,5
Kereskedelmi szolgáltató terület	Gksz-1	6,5
	Gksz-2	5,0
Ipari gazdasági terület	Gip-1	9,0
	Gip-2	7,5

A régebbi típusú épületeknél a tetőidomot tekintve az utcára merőleges nyeregtető a jellemző. A népi épületek oldaltornácos lakóházainak teteje téglából kirakott lépcsőzetesen emelkedő oromfalas megoldással készült.

Az újabban épült lakóépületek esetében is megfigyelhető az utcára merőleges nyeregtető, kockaházak esetében a sáttető is jellemző.

A legújabb építészeti kialakítások a tagolt alaprajznak köszönhetően összetett tetőidomot eredményeztek.

1.14.5.3. Településkarakter, helyi sajátosságok: utcakép, térarány, jellegzetes épülettípusok

A településkarakterhez legjobban illő épületek földszintes beépítésű, oldalhatáron álló, utcára merőleges nyeregteretűvel rendelkeznek.

Sáránd hagyományos népi építészetét képviselik azok az oldaltornácos, vagy tornác nélküli lakóépületek, melyek beépítési módja oldalhatáron álló, és utcára merőleges tetőgerinccel épültek téglából kirakott lépcsőzetesen emelkedő oromfalas megoldással.

A településközpontban jellegzetes utcával párhuzamos tetőgerincű hajlított házak:

Sátortetős kockaházak:

Tetőtér beépítéssel rendelkező épületek:

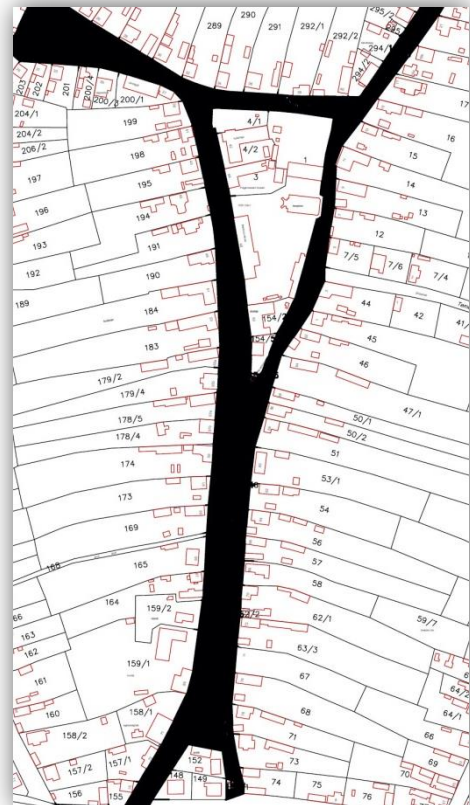

Sárádon is találhatunk karakteridegen építészeti kialakítású épületeket, ahol sem az építménymagasság, sem az épület-elhelyezés, sem a tetőforma nem illik a környezetbe, ahol az épület tömege túlméretezett. Ezek az épületek az utcaképet megbontva kiemelkednek környezetükből megbontván a térarányt.

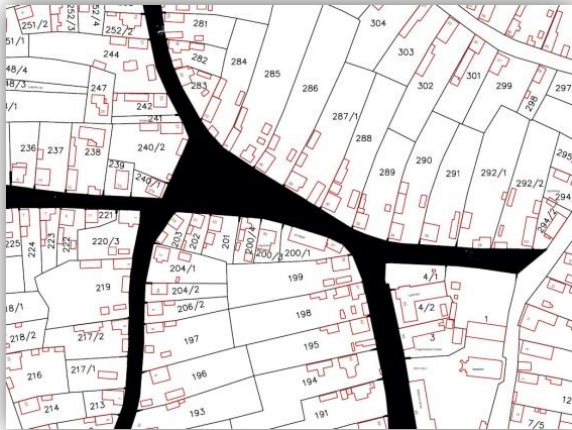
Karakteridegen épületek (Ady E. utca)

A településre, főleg a régebben kialakult településszerkezetre a szűk utcák a jellemzőek, kivételt képez ez alól a Nagy utca. A Nagy utca Sáránd fő utcája, mely a településközpont gerincét alkotja, erre az utcára fűződnek fel Sáránd helyi intézményei. Jelentőségét az utca szélessége, térélménye is hangsúlyozza, a közepén haladó közlekedési területet széles zöldsáv szegélyezi. A település magjánál az utca Y alakban kettényílik helyet adva a fő (vallási, igazgatási és kulturális) intézményeknek.

A Nagy utca másik jellegzetes teresedése a településközpont északi határánál található tölcseré kiteresedés, melyből a Bocskai I. és Zalka Máté utcák nyílnak.

A tölcserés teresedésben Sáránd fő közparkja foglal helyet, emlékművel a közepén.

A település közparkja

1.14.6. Az épített környezet értékei

1.14.6.1. Településszerkezet történeti kialakulása, történeti településrag

Sáránd településszerkezete történeti folyamatok eredményeként alakult ki, amelynek eredeti szerkezete megmaradt, majd kiegészült sakktablás beépítésű részekkel lakóterületek alkotta szövettel. Mindezt tükrözi az úthálózat, amelynek döntő része ma is a történelmi vonalak mentén fut.

A település fokozatosan nőtt, s vált az egykori halmaz szerkezetű faluból részben szabályos utcahálózatú községgé. A település mai meghatározó arculata a XIX.–XX. század idején alakult ki.

A történeti térképeken megismerhetjük a települések fejlődését. A Mapire rendszer lehetővé teszi, hogy a Habsburg Birodalom illetve az Osztrák-Magyar Monarchia történelmi térképeibe betekintést nyerhessünk. E rendszer felhasználásával készült az alábbi munkarész Sáránd vonatkozásában:

Az **I. katonai felmérés** II. József idején 1763-1787-ig között készült:

Magyarország első katonai felmérése (josefinianus térkép) egy katonai topográfiai felmérés eredménye, és az első olyan térképmű, amelyik településszint alatt (utcák, házak, dűlők, stb.) ábrázolja a teljes országot.

Az 1763-1787 között készített felmérések idején jobbágyfüggésben lévő település térképén látható a mai 47. sz. út nyomvonala, mely már akkor is az egyik főközlekedési útként szolgált Debrecen felé. Az úttól keletre terül el a hagyományos településszerkezetű község, központjában a református templommal, melynek legelső változata 1572-ben már állt.

Ebben az időben már kirajzolódik a Bagosi út nyomvonala, bár még ezen a nyomvonalon nincs összeköttetésben vele, ez az út a település északi határvonalát képezi, nyugatról a Petőfi S. utca, keletről a Kossuth L. utca nyomvonala határolja. Fellelhetőek a mai Nagy utca, Ady E. utca és a Rákóczi utca vonalai is.

A települést nagyterjedésű gyepek, legelők övezik, sűrű dűlőút-hálózattal.

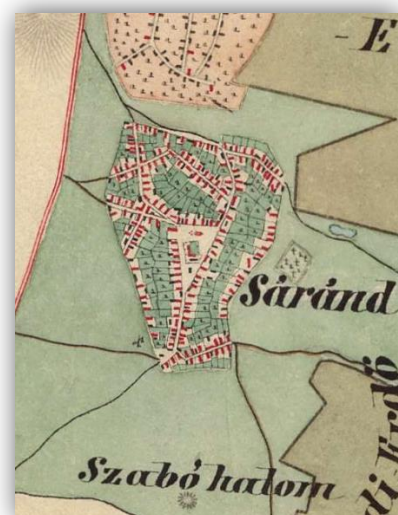
Részlet az I. katonai felmérés térképéből, mely 1763-1787 között készült (Forrás: mapire.eu)

A **II. katonai felmérés** (franciskánus térkép) I. Ferenc uralkodása idején, 1806-1869 között készült:

A második felmérés a josefinianus térkép tapasztalatai alapján, annak aktualizálásával, újramérésével, hibáinak kiküszöbölésével történt.

A település központjának háromszög alakú kiteresedése határozottan kirajzolódik. Az úthálózat által kialakított tömbökön kívül itt már megjelennek a telekosztások is, valamint egyre több épület látható. A szabálytalan utcahálózatot szabálytalan telekosztások követik, azonban jól látható az épületek elhelyezésében a rendezettség. Az épületek főként utcára merőlegesen az utcáfronton sorakoznak, jól elkülönül a lakóudvar és a kertség.

Keleten a belterületen kívül megjelenik a temető területe, északon pedig Bodóháza kezdetleges utcarendszere és épületei. A 47-es főút itt már szabályosabb formában ábrázolódik.

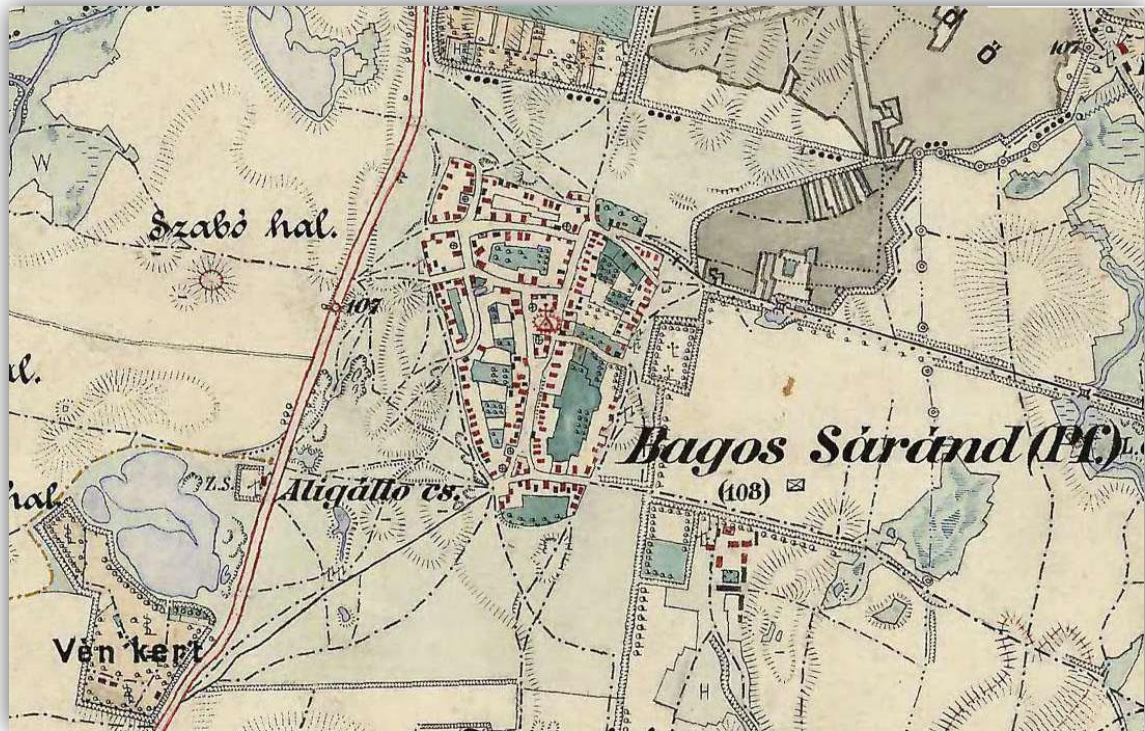

Részlet a II. katonai felmérés térképéből, mely 1806-1869 között készült (Forrás: mapire.eu)

A **Magyar királyság térképe** Ferenc József idején, 1869-1887 között készült:

A térkép a telekosztásokat nem szerepelteti, csak az utcahálózat által közrezárt lakóterületi tömböket. Ezen a térképen a település belterületének úthálózati rendszere egyre jobban hasonlít a mai elrendezéshez. Itt is jól elkülönülnek a lakóudvarok és a kertes területek. Területileg növekedés nem tapasztalható az előzőekhez képest, azonban sűrűsödés megfigyelhető a tömbök megosztásával létrejött utak mentén (mint pl. a Temető utca, vagy a Nagy utca vége). A térkép Sárándot Bagos Sárándként jelöli.

Részlet a Magyar királyság térképéből, mely 1869-1887 között készült (Forrás: mapire.eu)

A Magyar királyság térképével azonos időben készült a **III. katonai felmérés térképe** (ferencjózsefi térkép):

A III. katonai felmérési térképen már láthatóak a vasútvonalak is és már jó látható a Bagosi összekötő út is.

Térképi ábrázolást tekintve az előzőhöz képest szegényesebb.

Részlet a III. katonai felmérés térképéből, mely 1869-1887 között készült (Forrás: mapire.eu)

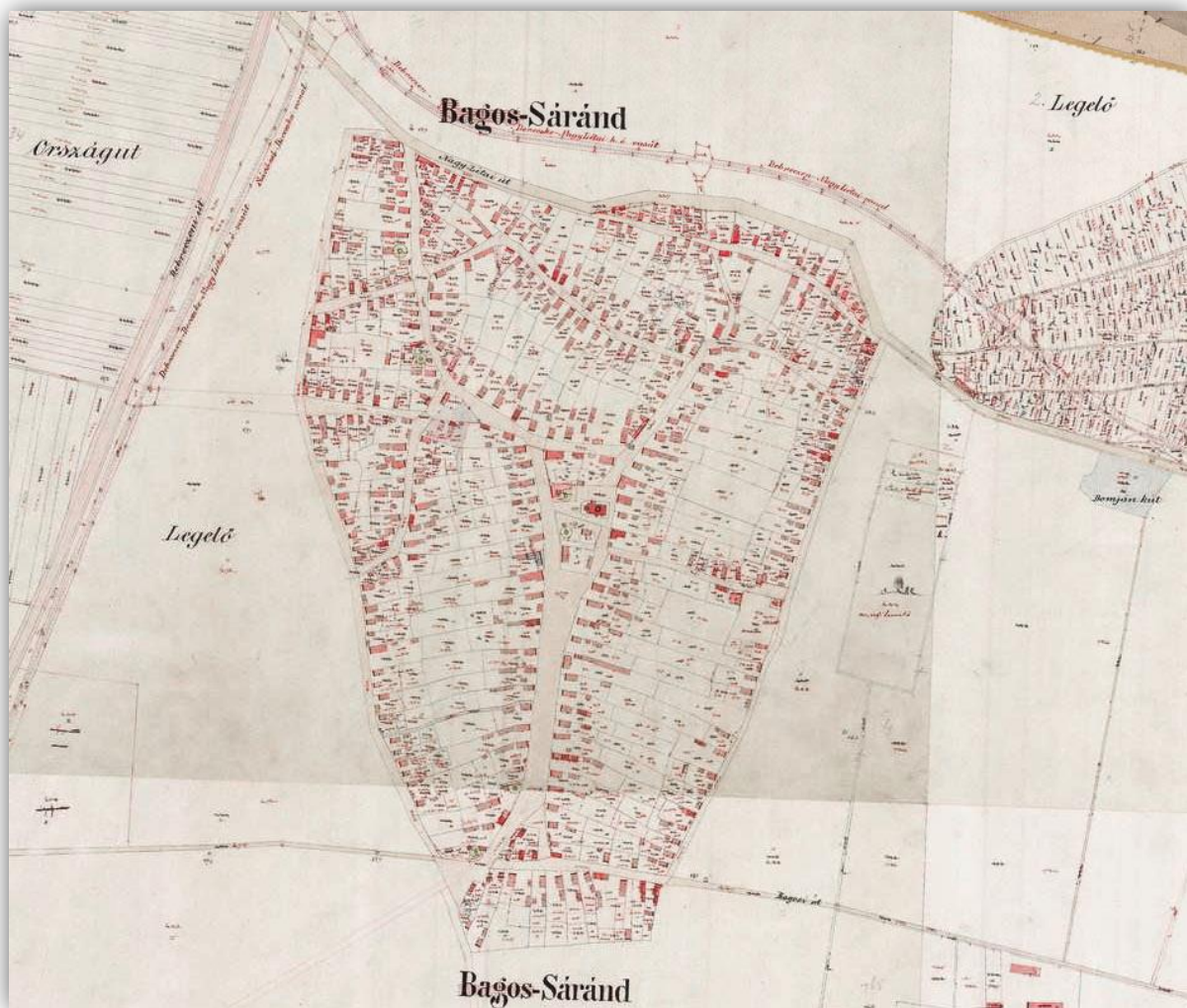

1886-ban készült az a kéziratos **kataszteri térkép**, mely Sárándot Bagos-Sárándként említi. A térkép az eddigieknél részletesebben ábrázolja a település belterületét, sokkal részletesebben, mint a katonai felmérési térképek, ez egy földmérési alaptérkép, melyhez ingatlan nyilvántartási adatok is tartoznak. A kataszteri térkép tehát a vizsgált időszakban a földadó megállapításához végzett felmérések eredményeképpen készített, nagy méretarányú (1:2880) térkép.

Itt már a telekosztásokon és a pontos épületfeltűntetéseken kívül helyrajzi számok is olvashatóak. A térkép nagy méretarányban ábrázolja a földbirtokok határait, ezeken belül a művelési ágakat, továbbá az épületeket, valamint általában mindazon tereprészeket és tereptárgyakat, amelyeket a méretarány lehetővé tett: pl. házakat, udvart, gazdasági épületeket, állandó építményeket, utakat, utcákat, tereket, vizeket, öntöző, lecsapoló és árvízvédelmi berendezéseket.

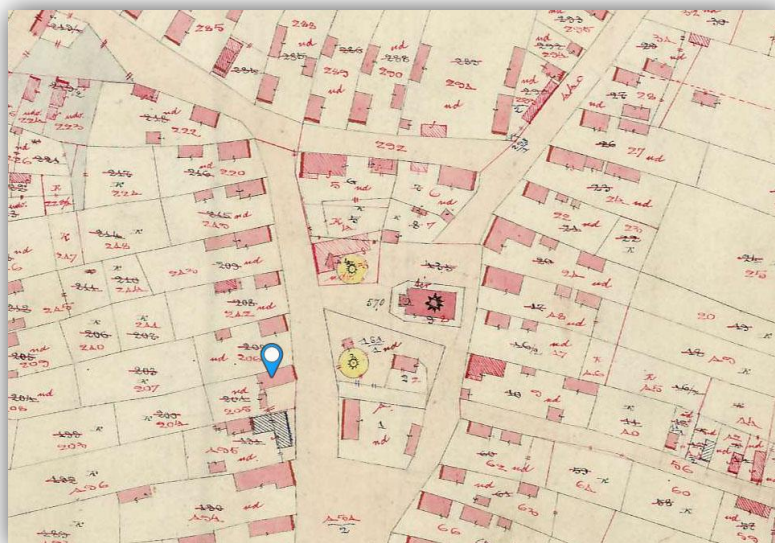
A térképekhez kataszteri telekkönyv is tartozott. A térkép és a telekkönyv között a helyrajzi szám jelentette a kapcsolatot. Az egykori központi Földmérési Térképtárban (Országos Kataszteri Térképtár) őrzött térképek a hozzájuk tartozó iratokkal együtt a következő gyűjteményekben kutathatók:

- Földmérési és Távérzékelési Intézet (FÖMI) Adatszolgáltatási Osztály,
- Magyar Nemzeti Levéltár Országos Levéltára (MNL OL) térképtár,
- Országos Széchényi Könyvtár (OSZK) Térképtár.

Részlet az 1886-os Kataszteri térképből (Forrás: mapire.eu)

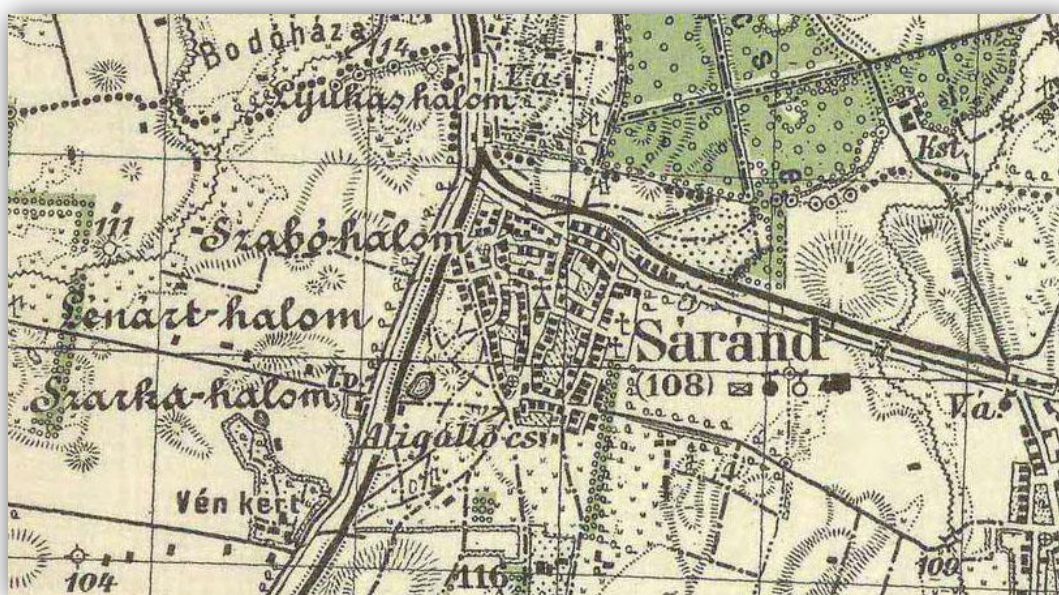

A kataszteri térkép részlete Sáránd településközpontjáról (Forrás: mapire.eu)

Magyarország katonai felmérésének térképe 1941-ből való:

A III. katonai felmérési térképhez képest hasonló megjelenítéssel rendelkezik, annyi tartalmi változással, hogy itt már beépítésre került a mai Kossuth utca másik oldala és épületek jelennek meg a Petőfi S. utca túloldalán is. Ábrázolásra került a Kossuth utcával párhuzamosan futó mai Szabadság utca. A korábban külterületen elkülönülő temető ily módon már a település belterületével egybeolvad, azaz a település keleti irányban növekszik.

Egyértelmű jelölést kapnak a vasúti és közúti fő közlekedési vonalak.

Magyarország katonai felmérésének térképe 1941-ből (Forrás: mapire.eu)

A település további fejlődése során átlépte a közutak és vasutak korábban természetes településhatárt jelentő vonalát.

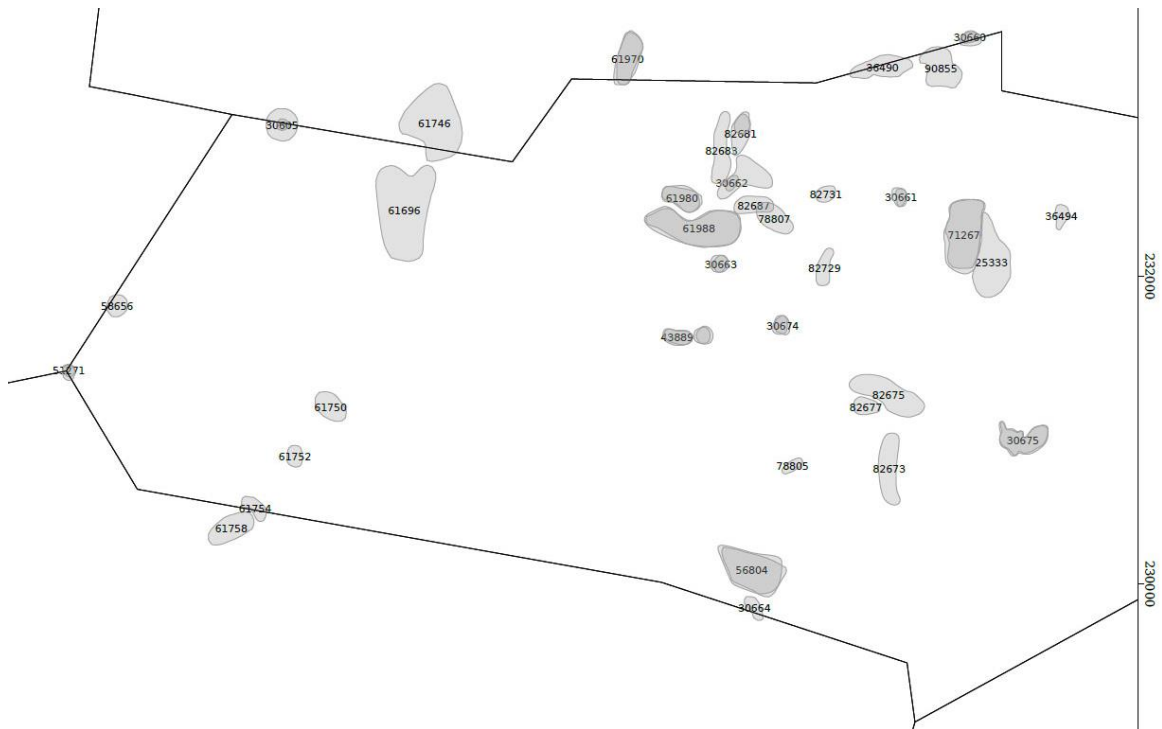
1.14.6.2. Régészeti terület, védett régészeti terület, régészeti érdekű terület

A Miniszterelnökség Kulturális Örökségvédelemért Felelős Helyettes Államtitkárság nyilvántartási hatóságának 2017. februári adatszolgáltatása alapján az alábbi régészeti lelőhelyek érintik Sáránd területét:

Azonosító	Település	Lelelőhely szám	Név	HRSZ	EOV Y koordináta	EOV X koordináta
30664	Derecske	8	Baksa-halom	077, 052/2	842864	229843
61758	Derecske	56	Köselypart	092, 057/1, 057/2, 057/3	839462	230360
61746	Mikepércs	16	Hosszú-dűlő	038/1, 093/6	840783	232998
61970	Mikepércs	21	Városréti-legelő	024/55, 024/41, 024/6, 024/5, 024/4, 024/3, 024/42, 024/10, 024/11, 024/12, 024/33, 096/35	842038	233415
25333	Sáránd	1	Testhalmok	048/15, 231/43, 231/44, 231/32, 231/45, 231/33, 231/42, 231/21, 231/20, 231/22, 231/50, 231/41, 231/14, 231/36, 048/6, 048/12, 045/1, 048/8, 231/52, 702/8, 231/29	844406	232091
30605	Sáránd	2	Kornyó-halom	093/2, 093/7, 038/41, 093/1, 086/4	839791	232985
30660	Sáránd	3	Lyukas-halom	0112/5, 014/5	844265	233554
30661	Sáránd	4	Szabó-halom	0107/21, 0107/22, 0107/23	843817	232514
30662	Sáránd	5	Csuka-halom	096/15, 096/17, 096/25	842717	232606
30663	Sáránd	6	Lénárd-halom	075/19, 075/18, 075/20, 0101	842636	232081
30674	Sáránd	7	Szarka-halom	075/11	843033	231680
30675	Sáránd	8	Tornyos-halom	038/4, 038/9, 038/12, 038/8	844610	230934
36490	Sáránd	9	Locsogó	0107/44, 0107/45, 0111, 014/9	843728	233370
36494	Sáránd	10	Református templom	154/2, 3, 4/2, 4/1, 1, 7/5, 12, 13, 14, 356	844861	232393
58656	Sáránd	11	Határ-halom	086/28, 065/140, 072, 073/51, 073/2	838719	231807
58657	Sáránd	12	Határ-halom II.	096/19, 096/20, 096/23, 096/22, 096/21	842786	232987
43200	Sáránd	13	Diós-domb	075/26, 075/27, 075/28, 075/29	842525	231613
43889	Sáránd	14	Diós-domb melletti halom	075/21, 075/22, 075/23, 075/24, 075/25, 077	842361	231603
51271	Sáránd	15	Határ-halom III.	086/36, 073/2, 073/49, 073/48, 099, 0100	838404	231372
56804	Sáránd	16	Juh-kút-dűlő	052/2, 052/79, 052/77, 052/76, 052/78, 052/49, 052/71, 071, 051	842847	230090
61696	Sáránd	17	Kis-Szilas	083/7, 083/27, 093/4, 093/7, 093/3, 093/5, 093/6	840587	232431
61750	Sáránd	18	Közép-dűlő	085/2, 085/1, 085/3, 085/11	840107	231151
61752	Sáránd	19	Gyönyörű-lapos	085/14, 085/12	839876	230828
61754	Sáránd	20	Köselypart	085/14, 092	839617	230494
61980	Sáránd	21	Háromkúti-dűlő I.	096/31, 096/14, 096/33, 096/15	842392	232512

Azonosító	Település	Lelőhely szám	Név	HRSZ	EOV Y koordináta	EOV X koordináta
61988	Sáránd	22	Háromkúti-dűlő II.	0104/9, 0102/1, 0103, 0104/17, 0104/16, 0104/15, 0104/14, 0104/13, 0104/12, 0104/11, 0104/10, 0104/8, 0104/7, 0104/6, 0104/5	842489	232318
71267	Sáránd	23	Testhalmok 2.	0107/28, 0107/29, 0107/78, 048/1, 048/6, 048/9, 048/12, 051, 049, 050/3, 0107/77, 048/15	844226	232268
78805	Sáránd	24	Vén-kert-dűlő, Hűtőház mellett	052/17, 052/20, 052/19, 052/18	843111	230765
78807	Sáránd	25	Három-kúti-dűlő, Nagy-tanya	0107/1, 0104/3, 0104/1, 0107/4, 0107/5, 0107/2, 0107/3	842992	232375
82673	Sáránd	26	Baksa-dűlő 1.	037/118, 037/2, 037/119, 037/55, 037/56, 037/54	843741	230749
82675	Sáránd	27	Baksa-dűlő 2.	051, 049, 050/1, 037/118, 1301, 1300, 1299, 1298, 1297, 1295, 1294, 1293, 1292, 1291, 1290, 1335, 1336/2, 1337/1, 1337/2, 1338, 073/5, 1272, 1281, 1280, 1332, 1279, 1276, 1273/1, 1273/2, 1274, 1275, 1269, 1271, 1343, 1344/1, 1344/2, 1345, 1346, 1347, 1348, 1349, 1350, 1342, 1354, 1353, 1352, 1351, 1341, 1340/2, 1339, 1284, 1282, 1285, 1286, 1287, 1331, 1333, 1304, 1303	843736	231228
82677	Sáránd	28	Káposztás-kert	073/6, 071, 052/84, 052/82, 1290, 1289, 1288, 1281, 1280, 1279, 1276, 1275, 1284, 1282, 1285, 1286, 1287, 1331	843588	231152
82679	Sáránd	29	Pércsi-határ 1.	096/25, 096/31, 096/15, 096/16, 096/17	842806	232642
82681	Sáránd	30	Pércsi-határ 2.	096/18, 096/19, 096/21, 096/22, 096/23, 096/20	842774	232932
82683	Sáránd	31	Pércsi-határ 3.	096/31, 096/15, 096/16, 096/18, 096/19, 096/21, 096/22, 096/23, 096/24, 096/20	842649	232817
82687	Sáránd	32	Háromkúti-dűlő 3.	0104/7, 0104/6, 0107/1, 0104/3, 0104/1, 0104/5, 0104/4	842858	232462
82729	Sáránd	33	Háromkúti-dűlő 4.	0106, 075/6, 075/5, 0107/12, 0107/13	843319	232052
82731	Sáránd	34	Három-kúti-dűlő halma	0107/9, 0107/10, 0107/11, 0107/12, 0107/8, 0107/7	843328	232534
90855	Sáránd	35	Locsogó 2.	0107/44, 0107/41, 0107/72, 0111, 0107/70, 0107/74, 0107/43, 0107/37, 0107/76, 0107/75, 0107/73, 0107/71, 0112/2, 0107/42	844077	233353

A régészeti lelőhelyek elhelyezkedése

1.14.6.3. Védett épített környezet, a helyi, egyedi arculatot biztosító építészeti jellemzők

Sáránd hagyományos népi építészetét képviselik azok az oldaltornácos lakóépületek, melyek beépítési módja oldalhatáron álló, és utcára merőleges tetőgerinccel épültek téglából kirakott lépcsőzetesen emelkedő ormfalás megoldással.

Jó példát képvisel Sáránd hagyományos épületei közt a nemrégiben felújított Dávid-porta, mely magán hordozza Sáránd népi építészetének sajátos jegyeit, nemcsak az épület tömegformálásában, hanem kapuzatának kialakításában is.

A hagyományos beépítési mód általában előkertes 1,0- 2,0 m szélességgel, de előfordul előkert nélküli változat is.

A kapuzat általában téglá festett, vagy festetlen változatban.

Sáránd egyedi építészeti arculatához hozzájárulnak a jellegzetes melléképületek, a főépülettel szemközt épített nyári konyha, és az utcáfrontra helyezett magtároló építmény, góré.

1.14.6.4. Világörökségi és világörökségi várományos terület

Sáránd Község területén világörökségi és világörökségi várományosi terület nem található.

1.14.6.5. Műemlék, műemlékegyüttes

A Miniszterelnökség Kulturális Örökségvédelemért Felelős Helyettes Államtitkárság nyilvántartási hatóságának 2017. februári adatszolgáltatása alapján az alábbi műemlék érinti Sáránd területét:

- Műemlék: Református templom (Sáránd, Nagy utca 46.)

Helyrajzi szám:	1
Törzsszám:	11270
Azonosító szám:	12031

A romantikus stílusú református templom 1866 és 1868 között épült Vécsey Imre tervei alapján. Az égetett téglából épített templom kelet-nyugati tengelyű, egyhajós épület, kontyolt nyeregtetővel. A hajó keleti vége egyenes, apszis záródású. Nyugati homlokzatához 30 méter magas torony kapcsolódik. A tornyot két oldalról rézsútos elhelyezkedésű, hatalmas támpillér erősíti. A toronysisak összetett formájú, törtvonalas. Az egész templom falsávokkal szakaszokra osztott, melynek tükrében vannak a szemöldökíves, félköríves záródású ablakok, illetve vakablakok. A mezők felső részén fogrovatos párkány található.

A belső tér 10×20 méteres. Korábban vakolt mennyezete és a templommal egyidős, szürkéskékre festett berendezése volt: padok (440 ülőhellyel), szószék, úrasztala, két fakarzat.

Az orgonát, mely a templomhajó keleti végében helyezkedik el, Angster József építette 1893-ban. A templomtoronyban két harang található, a kisebbik 246 kg-os, Hilzer Ignác öntötte 1874-ben, a nagyobbik 352 kg-os, Szlezák László öntötte 1923-ban. A szószéket és az úrasztalát népi iparművész által hímzett úri hímzéses terítők díszítik.

Forrás: Szászfalvi Imre lelkipásztor

2006-ban egy szélvihar következtében megrongálódott a templomtorony faszerkezete és sisakja. Az újjáépítés során ismét viharos szél támadt, s a forgószél rádöntötte a teljesen új, majdnem kész kupolát a hajó tetőszerkezetére. A gyülekezet – lekipásztora, Szászfalvi Imre vezetésével – minden erejét megfeszítve, községi házi segítséggel és magánemberek adományából építette újjá a kétszeres viharoktól szenvedett templomtoronyt.

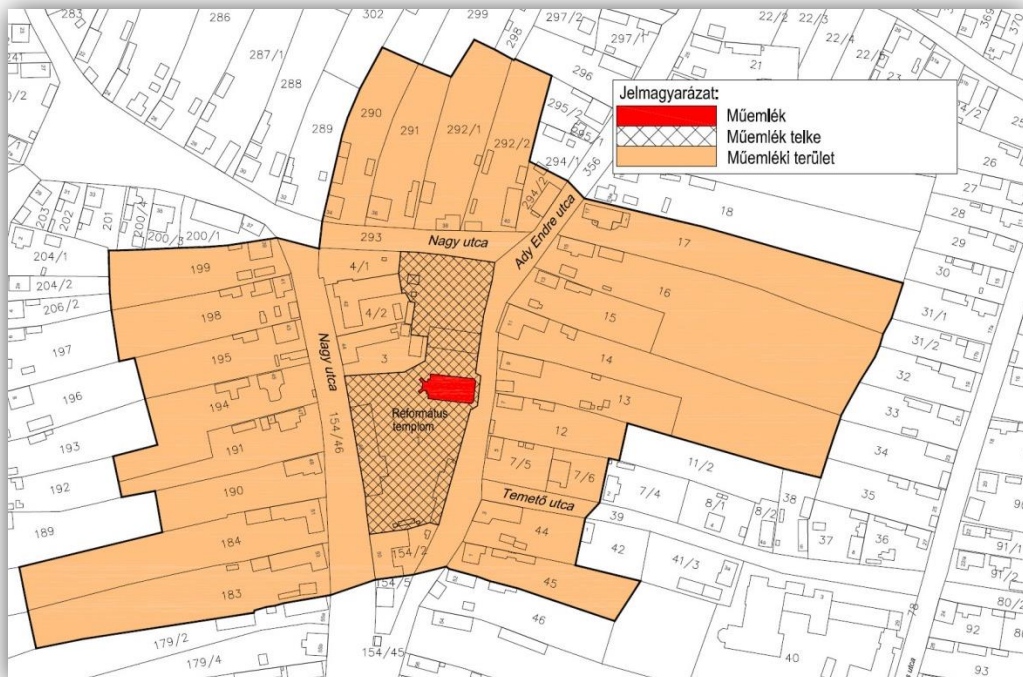
(A hatályos településrendezési tervhez készített örökségvédelmi hatástanulmány két műemléket említ a településen: a Református templom mellett még az Ady E. út 13. sz. alatti népi lakóházat említi, azonban ez az illetékes hatóság nyilvántartásában nem szerepel.)

1.14.6.6. Műemléki terület: történeti táj, műemléki jelentőségű terület, műemléki környezet

A Miniszterelnökség Kulturális Örökségvédelemért Felelős Helyettes Államtitkárság nyilvántartási hatóságának 2017. februári adatszolgáltatása alapján az alábbi műemléki környezet érinti Sáránd területét:

- A református templom műemléki környezete

Helyrajzi szám:	184, 199, 198, 195, 194, 191, 183, 190, 3, 4/2, 4/1, 154/2, 7/5, 7/6, 12, 13, 17, 290, 291, 356, 154/46, 39, 44, 45, 293, 1, 16, 14, 15, 294/2, 292/2, 292/1
Törzsszám:	11270
Azonosító szám:	12791

Országosan védett műemlék (Református templom) és műemléki környezete

1.14.6.7. Műemlékvédelem sajátos tárgyai: a történeti kert, temető és temetkezési emlékhely

Sáránd Község területe történeti kerttel, műemléki temetővel és temetkezési emlékhellyel nem érintett.

1.14.6.8. Nemzeti emlékhely

Sáránd község területe nemzeti emlékhellyel nem érintett.

1.14.6.9. Helyi védelem

A településen az építészeti örökség és természeti értékek helyi védelmére a rendezési tervtől különálló rendelet készült, melyet a Képviselőtestület a 13/ 2001.(X. 3.) sz. KT. rendelettel fogadott el. (Ez a rendelet időközben hatálytalanításra került)

A rendelet hatálya az építészeti örökség minden elemére kiterjedt, amely külön jogszabályok alapján nem álltak védelem alatt, és amelyet önkormányzati rendelet helyi települési, táji, természeti, építészeti, néprajzi, képző- vagy iparművészeti, ipartörténeti, régészeti értékeként védetté nyilvánított.

A helyi értékvédelmi rendelet megkülönböztette a helyi területi védelmet és helyi egyedi védelmet.

Helyi területi védelem típusa	Érintett terület
Településszerkezeti védelem	a Nagy utca és az Ady E. utcák mentén FL-1 övezeti besorolású lakóterület
Kiemelt utcaképi védelem	a Nagy u.72., Olimpia u. 9.,Ady E. 25., Nagy u. 18., Kossuth u. 35. szám alatti épületek melletti 3-3 (azoktól jobbra és balra lévő) épületekre vonatkozóan
Utcaképi védelem	a Nagy és az Ady E. utcák mentén a Rákóczi utcától az Olimpia utcáig mindkét oldalon

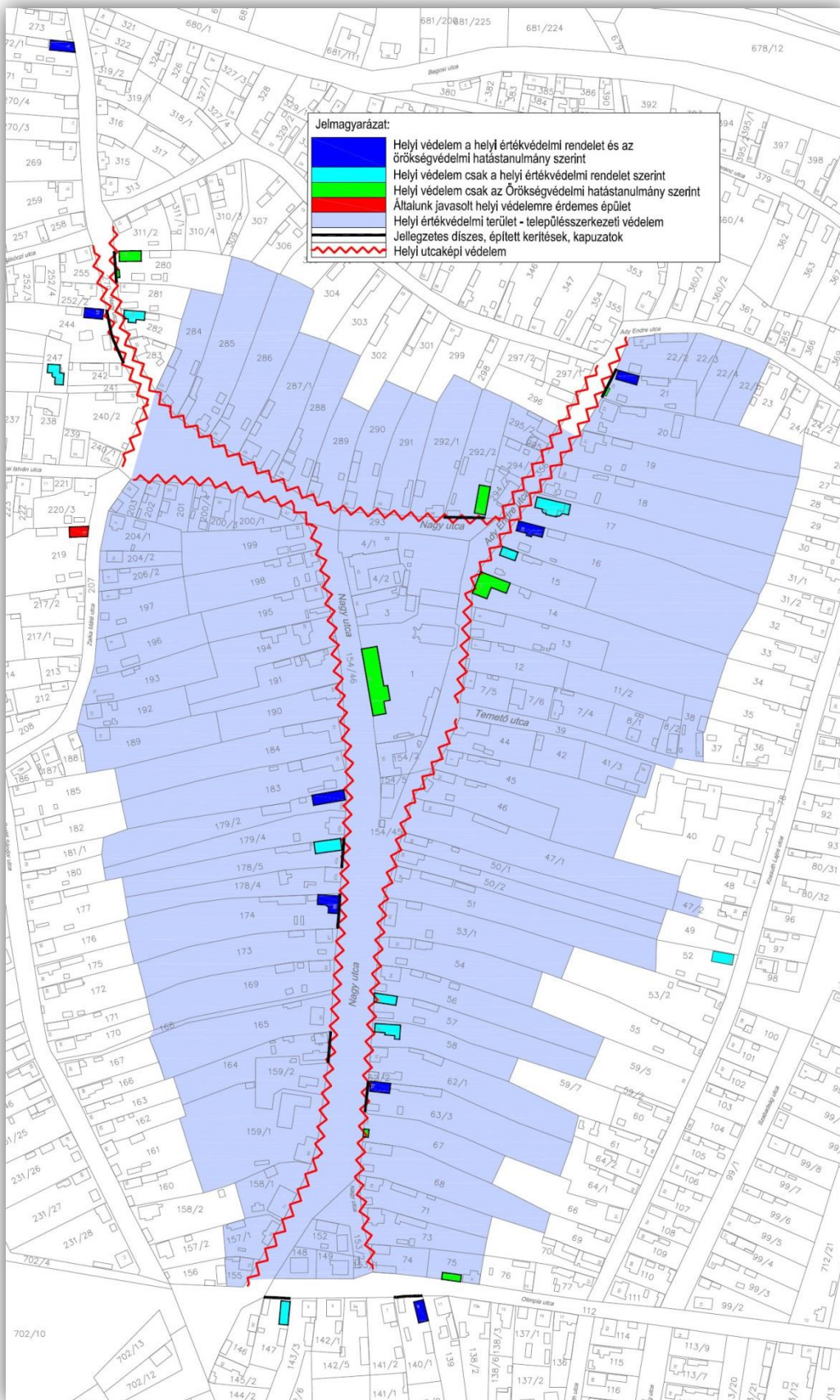
Helyi egyedi védelem típusa	Érintett épület
Kiemelt helyi védelem alatt álló épületek	Nagy u. 18. (282 hrsz.)
	Nagy utca 46. (1 hrsz.)
	Nagy u. 72. (63/3 hrsz.)
	Olimpia u. 9. (140/1 hrsz.)
	Ady E. u. 25 (21 hrsz.)
	Kossuth u. 35. (52 hrsz.)
Helyi védelem alatt álló épületek	Nagy u. 7. (272/1 hrsz.)
	Nagy u. 21. (244 hrsz.)
	Nagy u. 25. (247.hrsz.)
	Nagy u. 55. (179/2 hrsz.)
	Nagy u. 59. (174 hrsz.)
	Nagy u. 57. (178/5 hrsz.)
	Nagy u.66. (57 hrsz.)
	Nagy u. 68. (58 hrsz.)
	Nagy u. 74. (67 hrsz.)
	Ady E. u. 13. (15 hrsz.)
	Ady E. u. 15. (16 hrsz.)
	Ady e. u. 17. (17 hrsz.)
	Olimpia u.1. (147 hrsz.)

2007-ben Örökségvédelmi hatástanulmányt készítetett az Önkormányzat. A hatástanulmány a helyi értékvédelemmel javaslat szinten foglalkozik és módosítja a kiemelt helyi értéket képviselő és helyi értéket képviselő épületek körét. Ezeket az eltéréseket az alábbi táblázat szemlélteti.

Helyi egyedi védelem típusa	Érintett épület	
	Helyi értékvédelmi rendelet	Örökségvédelmi hatástanulmány
Kiemelt helyi védelem alatt álló épületek	∅	Nagy utca 14. (280 hrsz.) (csak rajzon)
	Nagy u. 18. (282 hrsz.)	∅
	Nagy utca 46. (1 hrsz.)	∅
	Nagy u. 72. (63/3 hrsz.)	Nagy u. 72. (63/3 hrsz.)
	Olimpia u. 9. (140/1 hrsz.)	Olimpia u. 9. (140/1 hrsz.)
	Ady E. u. 25 (21 hrsz.)	Ady E. u. 25 (21 hrsz.)
	∅	Ady E. u. 15. (16 hrsz.)
	Kossuth u. 35. (52 hrsz.)	∅
Helyi védelem alatt álló épületek	Nagy u. 7. (272/1 hrsz.)	∅ (csak a rajzon)
	Nagy u. 21. (244 hrsz.)	Nagy u. 21. (244 hrsz.)
	Nagy u. 25. (247.hrsz.)	∅
	∅	Nagy u. 40. (292/2 hrsz.)
	∅	Nagy u. 48. (1 hrsz.)
	Nagy u. 55. (179/2 hrsz.)	Nagy u. 55. (179/2 hrsz.)
	Nagy u. 59. (174 hrsz.)	Nagy u. 59. (174 hrsz.)
	Nagy u. 57. (178/5 hrsz.)	∅
	Nagy u.66. (57 hrsz.)	∅
	Nagy u. 68. (58 hrsz.)	∅
	Nagy u. 74. (67 hrsz.)	∅ (csak a rajzon)
	∅	Ady E. u. 11. (14 hrsz.)
	Ady E. u. 13. (15 hrsz.)	∅
	Ady E. u. 15. (16 hrsz.)	∅ (csak a rajzon)
	Ady e. u. 17. (17 hrsz.)	∅
	Olimpia u.1. (147 hrsz.)	∅

A helyi értéket képviselő épületeken kívül a Hatástanulmány rögzíti a helyi védelemre javasolt utcafronti terménytárolókat (górékat) és a jellegzetes díszes, épített kerítéseket, kapuzatokat. A rendezési terv 2009-es korszerűségi felülvizsgálatakor a rajzi munkarészekre a 2007-es Örökségvédelmi hatástanulmányban szereplő helyi értéket képviselő épületek kerültek feltűntetésre, azonban a Helyi Építési Szabályzat leírásából kimarad ez a munkarész, melyet pótolni szükséges.

Helyi értékvédelem

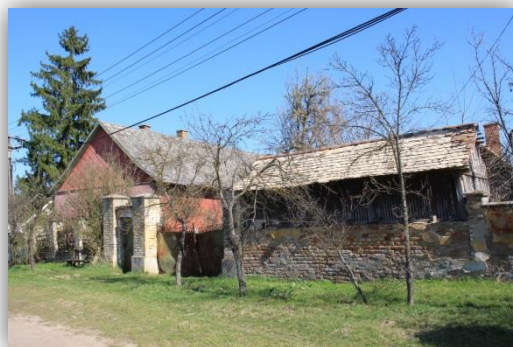
Kiemelt helyi értéket képviselő épületek az Örökségvédelmi hatástanulmány alapján az alábbiak:

Dávid-porta - Nagy utca 72. (63/3 hrsz.)

Olimpia utca 9. (140/1 hrsz.)

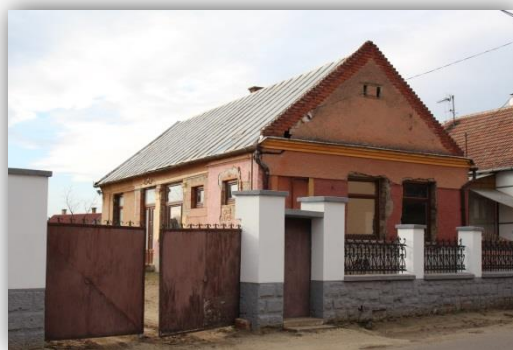
Ady E. utca 25. (16 hrsz.)

Ady E. utca 15. (16 hrsz.)

Helyi értéket képviselő épületek az Örökségvédelmi hatástanulmány alapján az alábbiak:

Nagy utca 21. (244 hrsz.)

Nagy utca 40. (292/2 hrsz.)

Nagy u. 48. (1 hrsz.)

Nagy u. 55. (179/2 hrsz.)

Nagy u. 59. (174 hrsz.)

Ady E. u. 11. (14 hrsz.)

Sajnos az Örökségvédelmi hatástanulmány önmagával is ellentmondásban áll, ugyanis az alábbi épületek a helyi értéket képviselő épületek felsorolásban nem szerepelnek, azonban a rajzi munkarészen feltűntetésre kerültek:

Nagy u. 7. (272/1 hrsz.)

Nagy utca 14. (280 hrsz)

Nem található főépület
Nagy u. 74. (67 hrsz.)

Az Örökségvédelmi hatástanulmány értékesnek ítélt épületei közül kimaradt, azonban kiemelten értékesnek tartott védelemre érdemes épület:

Zalka Máté utca 3. (219 hrsz.)

Helyi egyedi védelem típusa	Érintett ingatlan
Helyi védelemre javasolt utcafronti terménytárolók (górék)	Nagy u. 14.
	Nagy u.74.
	Olimpia u. 8.
	Ady E. u. 25.
Jellegzetes díszes, épített kerítések, kapuzatok	Nagy u. 14.
	Nagy. u. 21.
	Nagy u. 40.
	Nagy u. 57.
	Nagy u. 59.
	Nagy u. 67.
	Nagy u. 72.
	Ady E. u. 25.
	Olimpia u. 1.
	Olimpia u. 9.

Helyi értéket képviselő utcafronti terménytárolók az Örökségvédelmi hatástanulmány alapján az alábbiak:

Nagy u. 14.

Nagy u.74.

Olimpia u. 8.

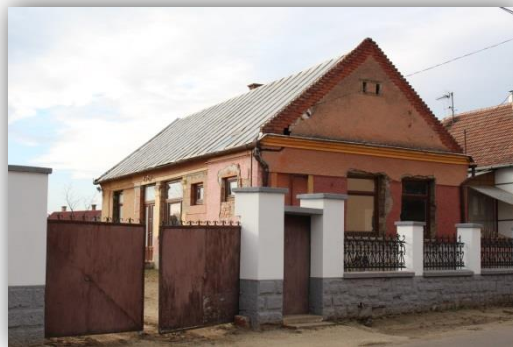

Ady E. u. 25.

Jellegzetes épített kerítések, kapuzatok az Örökségvédelmi hatástanulmány alapján az alábbiak:

Nagy u. 14.

Nagy u. 21.

Nagy u. 40.

Nagy u. 57.

Nagy u. 59.

Nagy u. 67.

Nagy u. 72.

Ady E. u. 25.

Olimpia u. 1.

Olimpia u. 9.

A jellegzetes épített kerítéseket, kapuzatokat mindenképp javasolt kiegészíteni még az alábbiakkal:

Zalka Máté utca 3.

Ady E. utca 15.

Nagy utca 51.

Petőfi S. utca 34.

Jellegzetes telken belüli felosztás: lakóudvar – gazdasági udvar – kert:

1.14.7. Az épített környezet konfliktusai, problémái

Az új építésű lakások száma alacsony, a meglévő lakásállomány karbantartására, korszerűsítésére a források hiányában a tulajdonosok egy része nem tudja megoldani, ezért a lakásállomány várható megújulása jelentős időtávot ölel fel. A lakóépületekhez tartozó ingatlanok rendezése is vegyes, a lakosság egy része környezet iránt igényes és azt próbálja tisztán, rendezetten fenntartani, óvni, míg mások erre nem fordítanak energiát, amely konfliktusokhoz vezet.

A helyi értékvédelemi törekvések gátolhatják a fejlesztéseket, felújításokat, ezért a gazdasági-építési szempontok összehangolása fontos (önkormányzat támogatás-politikájában is segíteni kell az elvárás teljesülését). Az „egyszerű” tulajdonosok számára az értékvédelem olyan elvárás, ami anyagi teher (nagy összegek kellene a felújításhoz) és az ingatlan értékesítést is nehezíti. A védettség azonban nem feltétlenül hátrány, más településeken tapasztalható a gyakorlati példák alapján turisztikai hasznosítás esetén (szállás, étterem) előnyös is lehet. Sok helyen magánemberek is büszkék arra, ha egy építészeti értéket képviselő védett épületben élhetnek, és a jó módúaknak a felújítás, karbantartás se okoz gondot.

Az épített környezet konfliktusai az alábbi esetekben léphetnek még föl:

- Eltérő, egymást zavaró területhasználat:
  - környezetvédelmi problémák okozása (zaj-, rezgés-, levegő-, talajterhelés)
- Jelentős épülettömegbeli eltérés:
  - esztétikai probléma
- Színhasználat.
  - állandó vizuális terhelés
- Világítás
  - fényszennyezés
  - alulvilágított területrészek
- Telepítés konfliktusai:
  - kilátás elépítése
  - rálátás eltakarása

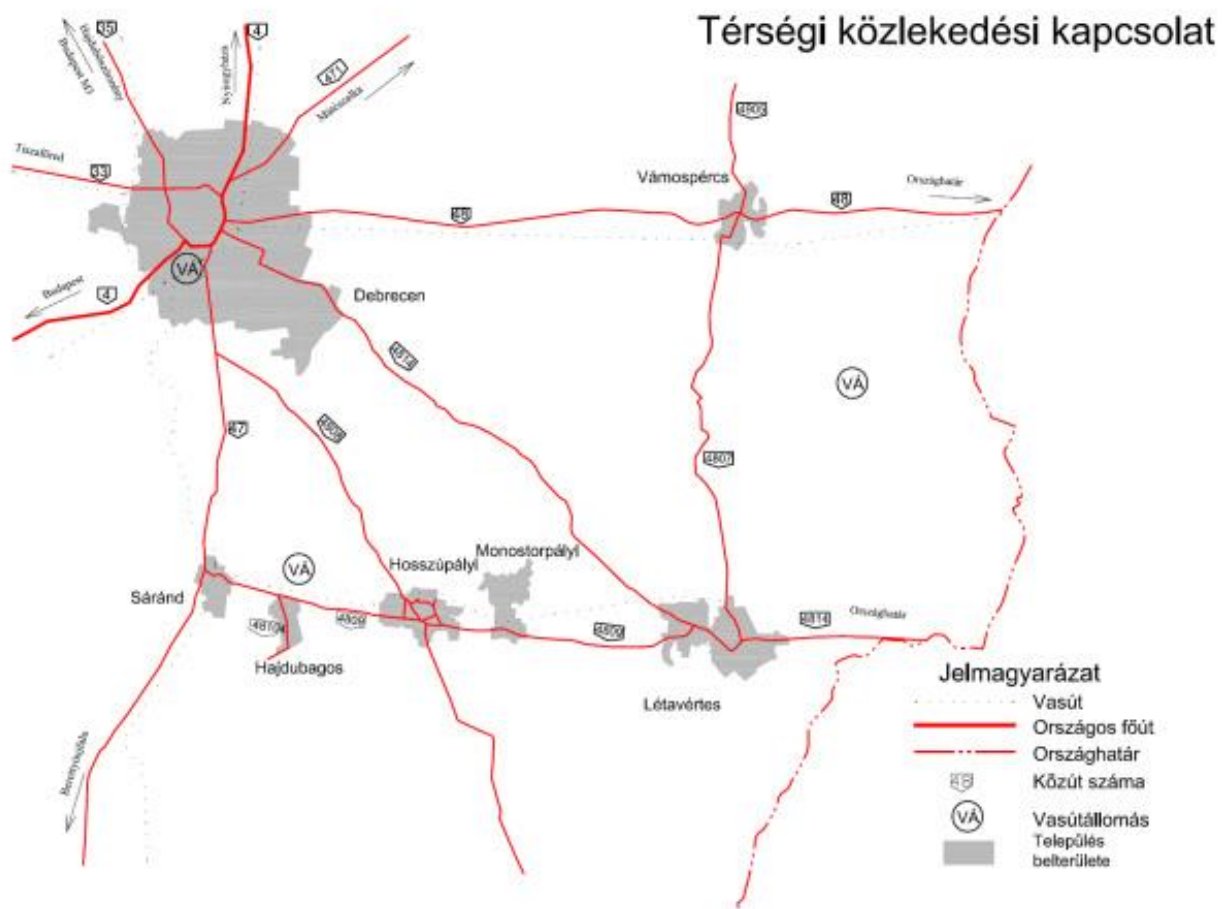
1.15. KÖZLEKEDÉS

1.15.1. Hálózatok és hálózati kapcsolatok

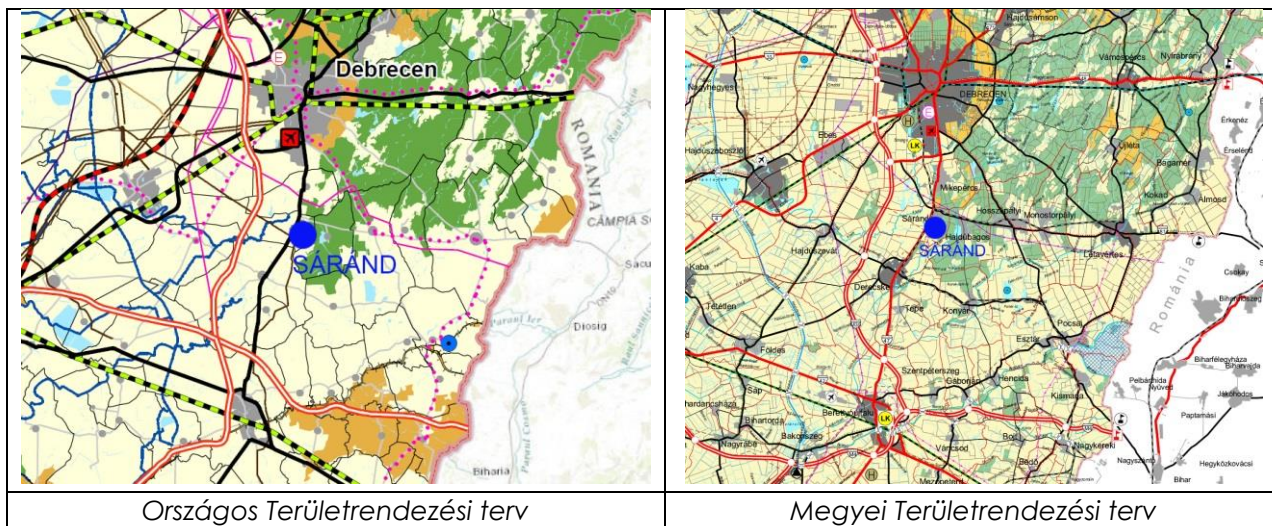
Sáránd Hajdú-Bihar megye középső részén Debrecen központjától délre, attól 14 km-re helyezkedik el.

Az országos közúthálózathoz a 47. számú országos másodrendű főúttal kapcsolódik, mely áthalad a település belterületén észak-déli irányban. Sáránd belterületén ágazik le a 47. sz. főútból a 4809. számú települési összekötőút, mely Hajdúbagos, Monostorpályi és Hosszúpályi településeken át Létavértes irányába tart.

A vasúti kapcsolatot a 106-os számú Debrecen – Sáránd - Nagykereki és a 107-es számú Debrecen–Sáránd–Létavértes vasútvonal biztosítja.

A települést jelenleg meglévő gyorsforgalmi út nem érinti, csak tervezett úthálózati fejlesztésként szerepel. Nyomvonalának jelölését a magasabb rendű tervek és a hatályos településrendezési terv is tartalmazza. A tervezett gyorsforgalmi út tulajdonképpen az M35 jelölésű gyorsforgalmi út folytatása lesz, mely Debrecentől déli irányban Berettyóújfaluig fog haladni, ahol becsatlakozik majd az M4 jelű gyorsforgalmi útba. Az Országos Területrendezési terv és a Hajdú-Bihar Megyei Területrendezési terv között az M35 nyomvonalat illetően csak annyi különbség van, hogy Berettyóújfalunál a tervezett M4 gyorsforgalmi útba más módon csatlakozik. Az OTT Berettyóújfalu belterülete fölött jelöli az M4 jelű tervezett utat, így a becsatlakozást is, míg a Megyei TrT Berettyóújfalu alatt vezeti a tervezett M4 nyomvonalat a várostól keletre pedig a becsatlakozást. Sárándot érintően a tervezett M35 nyomvonal azonos részen halad, a Hajdúszoboszlóval közös közigazgatási határ közelében.

1.15.2. Közúti közlekedés

1.15.2.1. Országos közutak

- Gyorsforgalmi utak:

Az M35 autópálya Debrecen (4. sz. főút) – Berettyóújfalu (M4 autópálya) közötti szakaszának (43+620 – 69+760 km sz.) engedélyezési és kiviteli terveit a Nemzeti Infrastruktúra Fejlesztő (NIF) Zrt. megbízásából az „M35 Konzorcium”, UTIBER Kft. vezetésével a TURA-Terv Mérnökiroda Kft. tervezte.

Az M35 autópálya részét fogja képezni a Kassa - Tornyosnémeti – Miskolc – Debrecen – Berettyóújfalu - Nagyvárada TEN-T folyosónak. Megvalósulása esetén tehermentesíteni fogja a 47.sz. főutat, különösen Debrecen és Derecske között lévő szakaszon fog kifejteni jelentős környezetkímélő hatást.

A több változatból álló nyomvonal mára már lekristályosodott. Az a változat kerül megvalósításra, amely Sáránd térségében Hajdúszoboszló területén jelöli a nyomvonalat, így a kiviteli tervek is erre készültek el. Sáránd Településrendezési tervében módosítani szükséges a gyorsforgalmi út jelölését, ugyanis az még a korábbi változatok alapján szerepelteti azt. Jelen változat szerint Sáránd igazgatási területét a tervezett M35 nyomvonala nem érinti, csupán az út védőtávolsága, az is csak minimális mértékben.

A tervezett létesítmény főbb alapadatai:

Útkategória: K.I.A

Tervezési sebesség: 140 km/h

Koronaszélesség: 26,60 m

Forgalmi sávok száma: 2x2 sáv

Forgalmi sávok szélessége: 3,75 m

Oldalesés egyenesben: 2,5% (tetőszelvény)

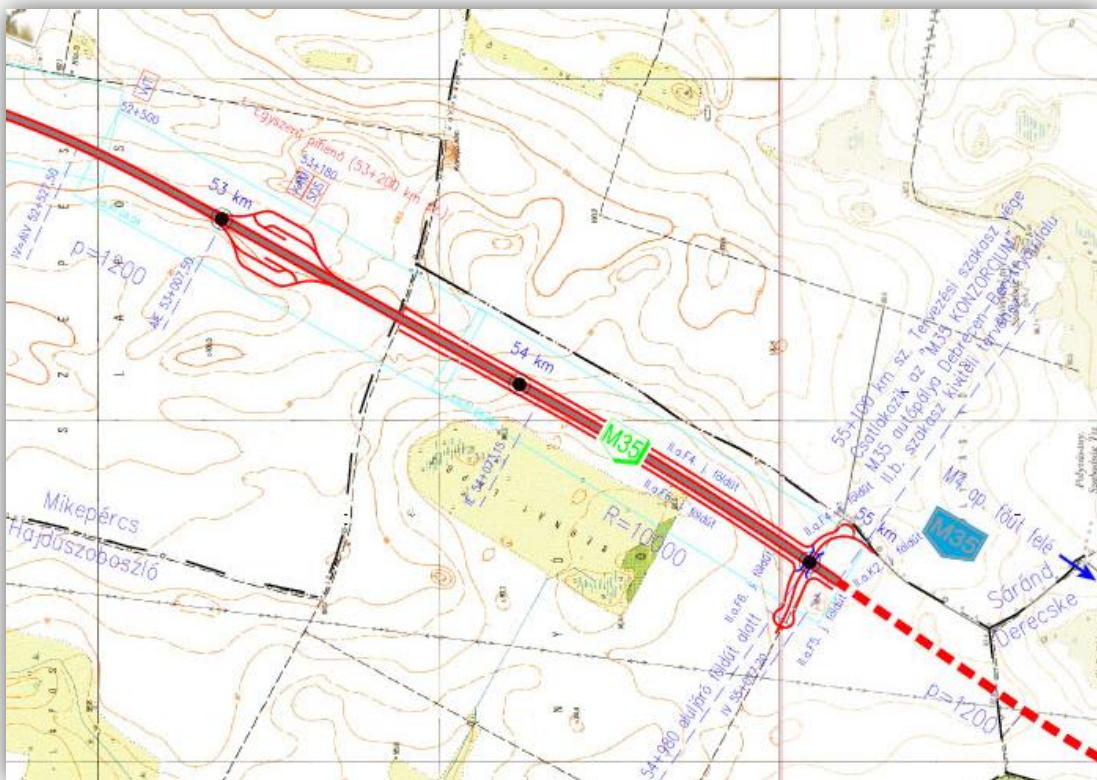
A magassági vonalvezetés az ÚT 2-1.-201 jelű Közutak Tervezése c. útügyi műszaki előírásban rögzítettek figyelembe vételével készült. A síkvidék jellegű domborzati viszonyok miatt a pálya bevágásban ritkán halad. Az útpálya hófúvás elleni védelem biztosítása érdekében átlagban 1 - 1.5 -2 m magas töltésen halad. Nagyobb emelkedők csak külön szintű keresztezési műtárgyak esetében fordulnak elő.

Az átnézet helyszínrajzot tekintve látható, hogy lehajtó csomópont Debrecennél (a repülőtér irányába új bekötőút létesítésével) és Derecskénél (a 4816. sz. települési összekötőút keresztezésénél) tervezett.

Részlet az M35 autópálya Debrecen – Berettyóújfalu közötti szakasz áttekintő térképéből

Az M35 autópálya nyomvonalának elhelyezkedése Hajdúszoboszló – Sáránd közigazgatási határának környezetében

Részlet a M35 autópálya Debrecen (4.sz. főút) – Berettyóújfalu (M4 autópálya) közötti szakasz (43+620 – 69+760 km sz.) engedélyezési és kiviteli terv átnézeti helyszínrajzából

- I. és II. rendű főutak:

Főutak tekintetében Sárándot a **47-es számú (E79) II. rendű főút** érinti. Az útszakasz nagyon fontos szereppel bír, hiszen ez az egyetlen főút, amely kapcsolatot biztosít a szomszédos Békés megyével, és összeköttetést teremt Debrecen és Szeged között.

A 47-es sz. Debrecen-Szeged II. rendű főút alapadatai:

- tervezési osztályba sorolása: K.IV.A. (Vt=90 km/h)	- tervezési osztályba sorolása: K.IV.A. (Vt=60 km/h)
- sávszám: 2x1	- sávszám: 2x1
- padka: 2,50 m (jelenleg 1,3-1,6 m)	- padka: 2,50 m (jelenleg 1,3-1,6 m)
- forgalmi sáv szélesség: 3,50 m	- forgalmi sáv szélesség: 3,25 m
- Rézsű: 1:2,5 (1:1,5)	- Rézsű: 1:2,5 (1:1,5)

Az 1x1 sávú főút, észak-déli irányban áthalad a település kül- és belterületén egyaránt.

A kistérség közlekedés-fejlesztési koncepciója javasolja a 47. számú II. rendű főút kiemelt főúttá történő átminősítését, és középtávon 2x2 sávú főúttá történő fejlesztését.

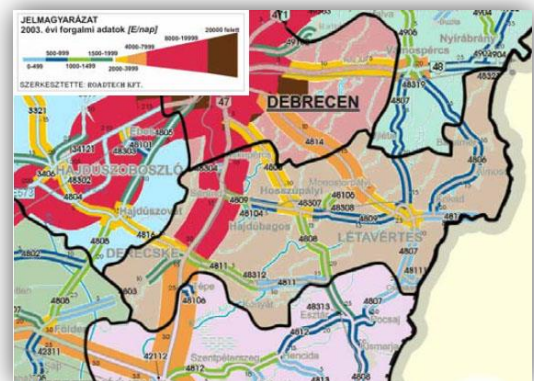
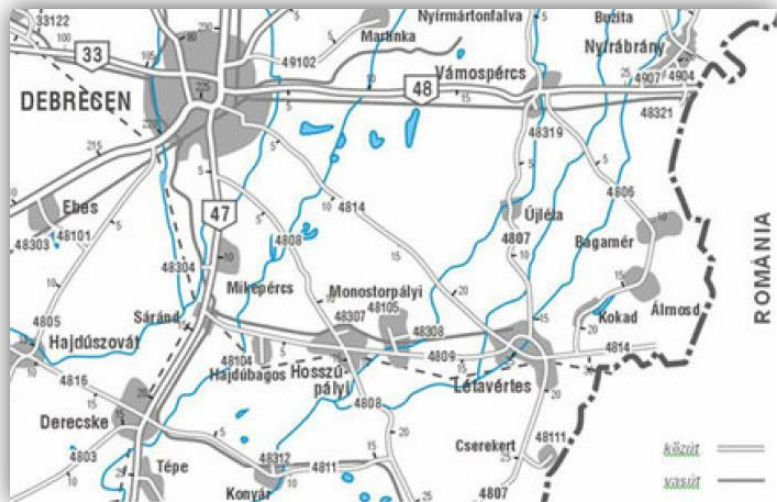
A főút minőségét tekintve jó állapotban van. 2005 - 2007 között felújításon esett át a Debrecen - Berettyóújfalú közötti 30,0 km hosszú szakasz.

A felújítást Európai Unió szabványok szerint ISPA program által valósították meg, melynek keretében a főút burkolata került megerősítésre, így a közúti járművek megengedett tengelyterhelése 10 tonnáról 11,5 tonnára, illetve a bruttó össztömeg 40 tonnáról 44 tonnára növekedhetett.

A főút jelentőségének megfelelő forgalommal bír. A kistérséget tekintve a 47 számú főútnak van a legnagyobb forgalma. A főút forgalma Derecskéig közel állandó, majd ezt követően mérsékelten csökken, Berettyóújfalú irányában. A térségben lévő utak forgalma közül csak a 47. számú főút forgalma van közel a 100%-os kapacitás-kihasználtsági értéken.

Mivel a főút áthalad az érintett települések (így Sáránd) belterületén is, azok átmenő forgalommal nagymértékben terheltek.

A mellékelt ábrán is láthatjuk, hogy mivel Sáránd a debreceni bevezető utak egyikén fekszik, jelentős forgalomterhelésnek van kitéve, a 47. sz. közút terheltsége Debrecen és Derecske közötti szakaszon igen magas.

A környező utak forgalomterhelése (2003)
(Forrás: Derecske-Létavértesi kistérség közlekedésfejlesztési koncepciója)

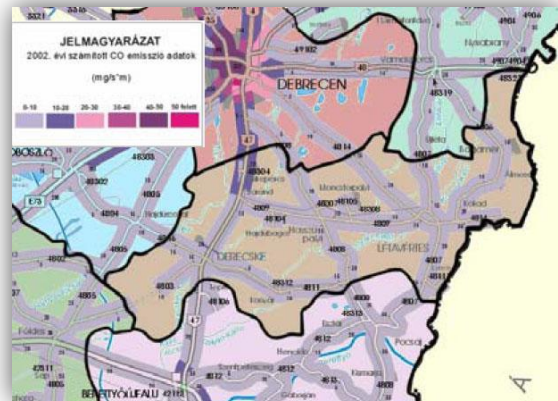
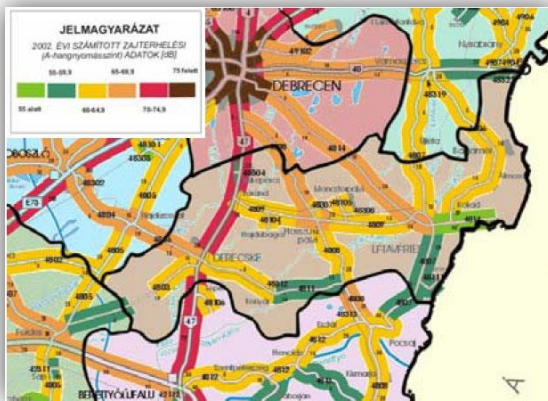

A forgalmat tekintve nagy a tranzitforgalom, mely nehezíti a helyi lakosság életét:

Jelentős tranzitforgalom a 47. sz. főút sárándi belterületi szakaszán

A forgalomterhelés szoros összefüggésben van az utak zajterheltségével és emissziós terheltségével, mely a 47. sz. főút esetében Sáránd környezetében az alábbiak szerint alakul:

A 47. sz. főút zajterhelése meghaladja a 70dB értéket

A 47. sz. főút CO₂ kibocsátási határértékei magasak

(Forrás: Derecske-Létavértesi kistérség közlekedésfejlesztési koncepciója - 2002. évi felmérés alapján)

A mért zajterhelési és emissziós értékek elsősorban a főút mellett élők lakókörnyezetében éreztetik negatív hatásukat.

- Mellékutak:

A mellékutak (összekötő és bekötőutak) fontos feladata az egyes térségek településeinek közvetlen feltárása, és bekapcsolása az országos közúthálózat rendszerébe. Kiépítettségük – meglétük és paramétereik – nagymértékben befolyásolják egyes térségek, illetve települések népességmegtartó képességét.

Sáránd települést a **4809. sz. mellékút** érinti, mely a 47. sz. II. rendű főútból (Sáránd belterületén) kiágazva indul Hajdúbogos, Hosszúpályi, Monostorpályi településeken keresztül Létavértes, és a Létavértesi magyar-román határátkelőhely felé.

Az út besorolása mellékút, azonban a vele szemben támasztott igények a mellékútnál magasabbak. A kistérség közlekedésfejlesztési koncepciója a 4809. számú mellékút főúttá fejlesztését irányozza elő. A főúttá fejlesztést az alábbi funkciónövekedés indokolja:

- összekötés a gyorsforgalmi hálózat felé,
- alternatív út a gyorsforgalmi út mellett,
- összeköttetés a gazdasági-társadalmi vonzáscentrum felé,
- kapcsolat a kistérségek, térségek, régiók felé.

A főúttá történő fejlesztés tartalmazza, az út keresztmetszeti elemeinek (koronaszélesség, burkolat és padkaszélesség, pályaszerkezeti vastagság), csomópontjainak, a szabványnak nem megfelelő függőleges, és vízszintes íveinek átépítését. Az átépítést az út szolgáltatási osztályba sorolásának változása követi, melynek hatására a nyári és téli szolgáltatási szint növekszik.

Az autópálya közelsége és a megyei szerkezet miatt a 4809. sz. mellékút főúttá történő fejlesztését a hatályos településrendezési terv is tartalmazza. Továbbá javasolja az út továbbépítését a 47. sz. főúti csomóponttól Sáránd és Mikepércs külterületén át az autópályáig, ami Mikepércs külterületén csomóponttal kapcsolódna az autópályához.

A szabályozási szélesség belterületen a beépítési kötöttségek miatt 22 m-es szélességgel alakítható ki, de az új nyomvonalon biztosítható a 40 méter.

A 4409 j. Sáránd-Létavértes összekötő út alapadatai:

- tervezési osztályba sorolása: K.IV.A. ($V_t=60$ km/h)
- sávszám: 2x1
- padka: 2,00 m (jelenleg 1,3-1,6 m)
- forgalmi sáv szélesség: 3,50 m
- Rézsű: 1:1,5

1.15.2.2. Helyi közutak

A helyi közutak közé tartozik a település gyűjtőút és lakóterületi kiszolgálóút-hálózata.

• Gyűjtőutak:

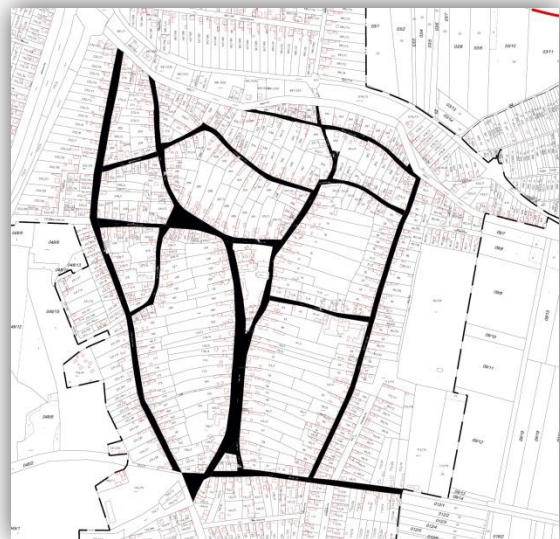
A hatályos településrendezési terv szerint Sáránd gyűjtőútjai közé tartoznak az alábbi utcák:

- Ady utca,
- Kiss utca,
- Nagy utca,
- Olimpia utca,
- Pacsirta utca.

• Lakóterületi kiszolgálóutak:

A település lakóterületi kiszolgálóút-hálózatában két eltérő szerkezet figyelhető meg. A történeti településmagban (Petőfi S. – Rákóczi – Kossuth – Bem J. utcák által határolt területen) nőtt településszövetet találunk, ahol sok a szabálytalan, kanyargós és szűk utca. Itt a kialakult állapotnak megfelelően jellemzően 6-10 m-es szabályozási szélességekkel kell számolnunk.

A többi, újabban kialakult településrészre (mely szintén lakóterület) szabályos, szélesebb, döntően egyenes utcák a jellemzőek. Ilyenek a 47. sz. főúton túli virág nevű (Szegefű, Ibolya, Viola, Nefelejcs, Tulipán, Muskátlí, Akácfa) utcák, a Bagosi út Északi oldalán lévő településrész (József A., Alkotmány utca), és a Rózsa utcától délre lévő (Bajcsy Zs., Dózsa Gy., Hunyadi) utcák.

A nőtt településrészek közlekedése forgalmi szempontból egyes helyeken egyirányúsított, van ahol bár szűk az utca a kétirányú forgalom megengedett.

Az új beépítésű területeknél a Rózsa utcától délre lévő területen a lakóutcák sok helyen zsák jellegűek, vagy nehezen járható földút köti össze őket.

A Bagosi út túloldalán lévő északi lakóterületek megközelítése csak a vasútvonal és a forgalmas települési összekötőút keresztezésével lehetséges, ahol két átjáró található, az egyik a Pacsirta utcán, a másik a József A. utcán.

Mind a két vasúti átkelőhely biztosítás nélküli vasúti átjáró, azaz nincs kihelyezve sorompórúd, vagy fénySOROMPÓ, az átkelőhelyet csak a „vasúti átjáró kezdete” tábla jelöli.

A 47. sz. főút túloldalán lévő lakóterületek megközelíthetőségét a főút és a Bagosi út kereszteződési csomópontjába kihelyezett forgalomirányító fényjelző készülék, jelzőlámpa biztosítja.

A virág nevű utcák egy szervízútra (Debreceni utcára) fűződnek fel, mely a 47. sz. főúttal párhuzamosan, a mellett halad.

Bár az utcákat hátulról keskeny földút köti össze, igazából zsák jellegűek.

A helyi közutak fejlesztésének tekintetében szükséges a belterületi földutak szilárd burkolattal való ellátása, veszélyes csomópontok átépítése, útburkolat rehabilitációk folyamatos ütemezése, stb. Az utak szempontjából lényeges, hogy azok víztelenítése megoldott legyen.

A meglévő utak rendszeres karbantartása szintén elengedhetetlen azok állapotának megőrzésében, így fontos a folyamatos kátyúzás, az elöregedett kopórétegek megerősítése, profiljavítása, illetve esetenként az élettartam meghosszabbítható időben elkészített felületi bevonatokkal is.

A gyalogosok számára ki kell építeni a még hiányzó járdákat, szükség esetén a meglévőket fel kell szélesíteni a forgalomnak megfelelő paraméterűre, illetve a már meglévők használhatóságára is figyelmet kell fordítani.

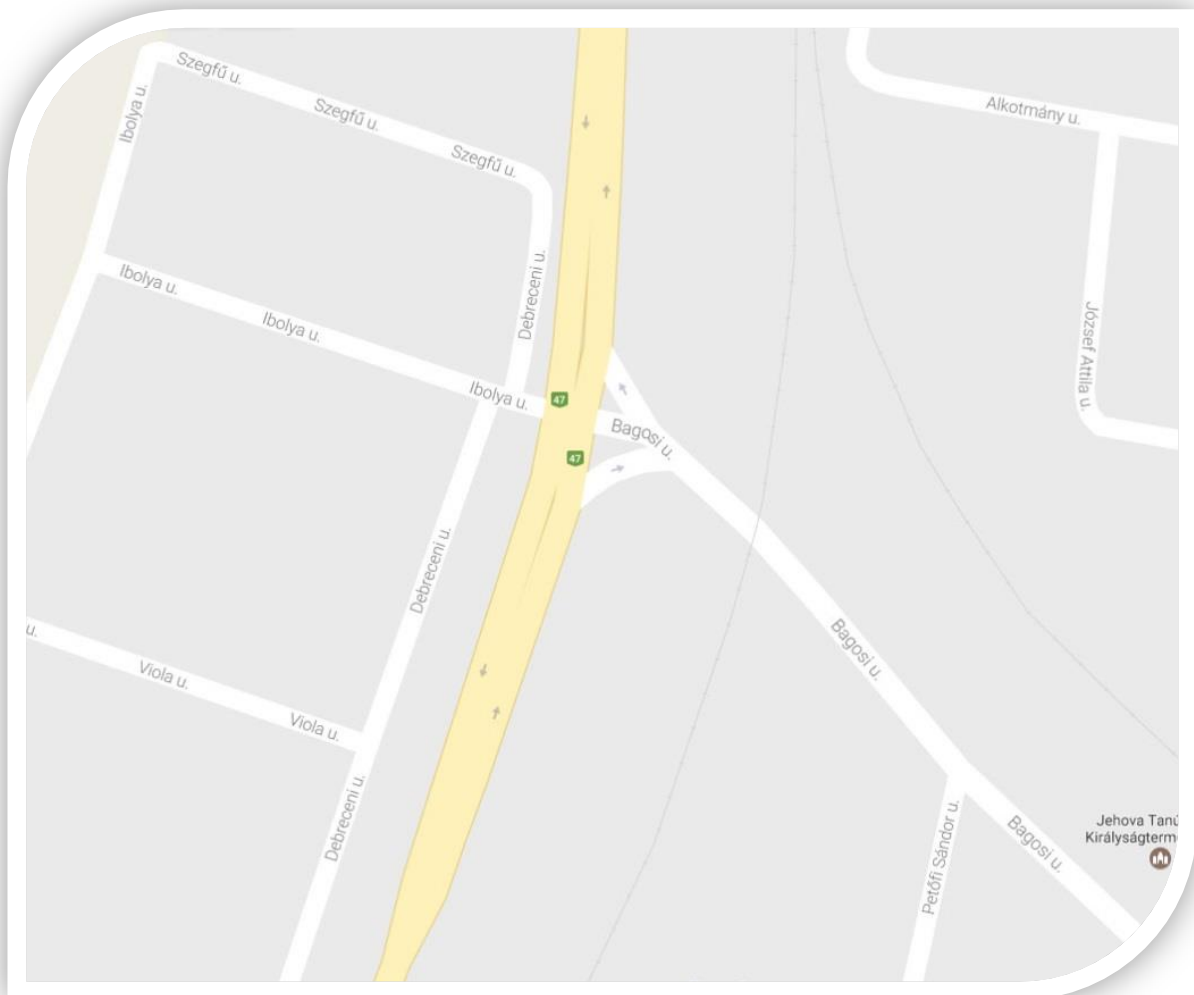
- Csomópontok:

A település legforgalmasabb csomópontja a 47. sz. másodrendű főút és a 4809. sz. települési összekötőút négyágú csomópontja, mely a település belterületére esik.

A csomópont több szempontból is jelentős: forgalmi szempontból két nagyobb forgalmú út találkozása ez, valamint a csomópont használatával lehet eljutni:

- Sáránd lakóterületeire és a településközpontba;
- a Létavértesi határátkelőhely, valamint Hajdúbagos, Hosszúpályi, Monostorpályi irányába.

A csomópont területén a 47. sz. út kiszélesedik, járműosztályozó kanyarodósávok jelennek meg, 2x1 sávorról 2x2 sávossá változik az út keresztmetszete. A csomópont járműforgalmat irányító háromlámpás fényjelző készülékkel és gyalogos átkelőhellyel ellátott.

A csomópont nézete Debrecen irányából

A csomópont nézete Derecske irányából

A csomópont nézete a Bagosi út irányából

1.15.2.3. Határátkelők

A térségben található Létavértesen állandó határátkelőhely működik, mely 2004. júliusában lett megnyitva a nemzetközi személyforgalom számára. A határforgalom közös ellenőrzése, a magyar oldalon létesített ideiglenes kiépítésű szolgálati helyen történik.

A létavértesi közúti határátkelőhely forgalmi adatai:

Év	Személygépkocsi	Autóbusz	Tehergépkocsi	Motorkerékpár
	j/év	j/év	j/év	j/év
2004.	44.875	0	1.082	140

1.15.3. Községi közlekedés

1.15.3.1. Közúti községi közlekedés

A térségben a helyközi autóbuszos közlekedést a Hajdú Volán Zrt. biztosítja.

A közúti tömegközlekedés tekintetében Sáránd az alábbi járatvonalakon érhető el:

- Bagamér – Álmosd – Kokad – Létavértes – Monostorpályi – Hosszúpályi – Hajdúbagos – Sáránd – Mikepércs – Debrecen;
- Berettyóújfalu – Derecske – Sáránd – Mikepércs – Debrecen;
- Bagamér – Létavértes - Sáránd- Derecske - Berettyóújfalu.

A településen három helyen található megállóhely, a Bagosi úton, a Nagy utcán, és a vasútállomás közelében.

Helyi autóbusz közlekedés nincs.

	Álmosd	Bagamér	Derecske	Hajdúbagos	Hosszúpályi	Kokad	Konyár	Létavértes	Monostorpályi	Sáránd
Álmosd		5,2	39,8	28,3	22,3	3,8	49,5	9,7	19,5	31,2
Bagamér	5,2		45	33,5	27,5	9	54,7	14,9	24,7	36,4
Derecske	39,8	45		11,5	17,5	36	9,7	30,1	20,3	8,6
Hajdúbagos	28,3	33,5	11,5		6	24,5	21,2	18,6	8,8	2,9
Hosszúpályi	22,3	27,5	17,5	6		18,5	27,2	12,6	2,8	8,9
Kokad	3,8	9	36	24,5	18,5		45,7	5,9	15,7	27,4
Konyár	49,5	54,7	9,7	21,2	27,2	45,7		39,8	30	18,3
Létavértes	9,7	14,9	30,1	18,6	12,6	5,9	39,8		9,8	21,5
Monostorpályi	19,5	24,7	20,3	8,8	2,8	15,7	30	9,8		11,7
Sáránd	31,2	36,4	8,6	2,9	8,9	27,4	18,3	21,5	11,7	

A települések fizikai távolsága

Forrás: Volán.hu

A szolgáltatási színvonal tekintetében elmondható, hogy a megyeszékhely Debrecen 16-27 percen belül elérhető, ahová sűrű járatszámmal közlekednek az autóbuszok.

Sáránd, mivel a 47. sz. másodrendű közút mentén fekszik járatsűrűséget illetően szerencsés helyzetben van a kistérség többi településéhez képest, ugyanis autóbusz közlekedés szempontjából a járatsűrűség a 47. sz. főút mentén a legnagyobb.

Debrecen - Sáránd			
	Járatszám (db)	Legelső autóbusz indulás (óra)	Legutolsó autóbusz indulás (óra)
Munkanap	91	2:20	22:45
Munkaszüneti nap	51	2:20	22:45

Sáránd - Debrecen			
	Járatszám (db)	Legelső autóbusz indulás (óra)	Legutolsó autóbusz indulás (óra)
Munkanap	89	4:23	22:11
Munkaszüneti nap	53	4:36	22:01

A nagy járatsűrűséget jelentős forgalom nagyság jellemzi. A különböző járatok a környező falvakból és Debrecen agglomerációjához tartozó településekről gyűjtik, szállítják az utasokat.

1.15.3.2. Kötőpályás közösségi közlekedés

Sárándot a kötőpályás közösségi közlekedés szempontjából két vasútvonal érinti, a 106-os számú Debrecen–Sáránd–Nagykereki-vasútvonal és a 107-es számú Debrecen–Sáránd–Létavértes vasútvonal.

A **Debrecen–Sáránd–Nagykereki-vasútvonal** a MÁV **106-os számú**, nem villamosított, egyvágányú 53 km hosszú **mellékvonala**. A vasútvonalat egykor Nagyváradig építették ki, ám a trianoni békeszerződés elcsatolta a vonal végét. A kialakult államhatárok közötti rövid vonalszakaszt az elbontása után, a mai napig nem építették újra.

A reggeli csúcsidőben magas kihasználtságú személyvonatok közlekednek. Napközben 2-3 óránként indulnak vonatok, de már jóval alacsonyabb kihasználtsággal. Hétköznap a vonalon a 2009/2010. évi menetrend szerint 18 db (2013-ban már csak 17 db) személyszállító vonat közlekedik.

A vonal teherforgalma régen jelentős volt, főleg cukorrépat és élőállatot szállítottak vasúton, az ezredfordulóra azonban már csak Derecskéig voltak rendszeres cementszállítások. Ma már a teherforgalom nem számottevő, így Derecskén az állomásfőnökség is megszűnt.

A Debrecen–Sáránd–Nagykereki-vasútvonalon 2011. elejéig a debreceni honállomású MD motorvonat szerelvényei jártak. Pótlásukat BzmoT motorkocsikkal és Uzsgyival oldották meg. Az utaskomfort javítása érdekében 2011 nyarától a 106-os vasútvonalon szolgál a MÁV 6312-es pályaszámú motorvonata is. A klímával rendelkező Iker bz és az Uzsgyi jelentős utaselégedettségnek örvend.

A vágány nagyobbrészt talpfás, amelyeket a MÁV lehetőségeihez képest vasbetonaljakra cserél. Az elmúlt évek pályarekonstrukciós munkáinak, vasbetonalj- és sín-cseréknek, valamint aljjavításoknak köszönhetően, rövidebb szakaszokon nagymértékben javult a felépítmény állapota, sőt, egyes szakaszokon az engedélyezett sebességet is növelni tudták.

A sárándi vasútállomás, vasútvonal és őrbódé

A **Debrecen–Sáránd–Létavértes vasútvonal** a MÁV **107-es számú**, egyvágányú, nem villamosított **mellékvonala**. Sárándig közös nyomvonalon halad a Debrecen–Sáránd–Nagykerekivonallal.

A vasútvonalon Sáránd és Létavértes között a személyszállítás 2009. december 13-tól, a 2009/2010. évi menetrendváltástól szünetel.

A vonal felépítménye napjainkban 48 kg/fm sínrendszerű, hagyományos, hevederes illesztésű. Az alátámasztása túlnyomórészt faaljas, illetve részben vasbetonaljas, az ágyazata zúzottkő.

A vasútvonalon a személyvonatokat debreceni honállomású MD motorvonatok és Bz motorkocsik szolgálták ki.

„'Az Értől az Óceánig' – komplex közösségi közlekedés fejlesztése Biharban” című projekt keretén belül uniós forrásból korszerűsítették a 106-os, Debrecen–Nagykerekivonallal megállóit és a hozzá kapcsolódó autóbusszos infrastruktúrát.

A projekt megvalósításához az Európai Unió, valamint Magyarország költségvetése 500 millió forint összegű egyszeri, vissza nem térítendő támogatást nyújtott, míg az ezt meghaladó, mintegy 26 millió forint összegű ráfordítást a pályázó tizenhárom önkormányzat önerőből finanszírozta.

A pályázatot Pocsaj község gesztorságával Sáránd, Mikepércs, Derecske, Hajdúbajos, Hosszúpályi, Monostorpályi, Létavértes, Esztár, Hencida, Kismarja, Nagykerekivonallal és Biharkeresztes önkormányzata adta be.

A közlekedési szolgáltatás színvonalának emelése érdekében a fejlesztés keretén belül:

- az épülettel rendelkező (Sáránd, Derecske, Pocsaj-Esztár, Kismarja, Nagykerekivonallal, Biharkeresztes és Létavértes) vasút/autóbussz-állomásokon Sárándi központtal kiépítésre került egy dinamikus, valós idejű utastájékoztatói rendszer, és szinte valamennyi helyszínen megoldódott az átszállás lehetősége.
- A vizuális utastájékoztató az utasvárókban elhelyezett LED-háttérvilágítású LCD kijelzővel történik, míg a hangos utastájékoztatót az épületek külső homlokzatára felszerelt hangfalak adják. A kiépített rendszer garantálja az optimális utastájékoztatót, ami egyfelől biztosítja a szolgáltatás kiszámíthatóságát, másfelől a fogyatékkal élők részére is megfelelő információt nyújt.
- Sárándon és még 6 állomáson (Derecske, Pocsaj-Esztár, Kismarja, Nagykerekivonallal, Biharkeresztes és Létavértes) vezeték nélküli internetes szolgáltatás (wifi) került telepítésre, mellyel ingyen internetezhetnek az utasok.
- Új, akadálymentesített (térköves) peronokat (11 helyen), decentrumokat, buszfordulókat, parkolókat és megállókat alakítottak ki. A megállókat, járdaépítéssel, fásítással, fűvesítéssel, továbbá új utcabútorokkal (padok, szemetek) tették esztétikusabbá. Ahol nem volt épület, ott új utasvárót telepítettek.
- Az utasbiztonság növelése, illetve a létesítmények állagmegóvása érdekében térfigyelő hálózatot építettek ki és több helyen korszerűsítették a közvilágítást is.

A fejlesztések magvalósulásával Sárándon és az érintett településeken a vasúti és autóbusszos utazás komfortosabbá vált.

(Forrás: Szöllősi Roland - Példaértékű fejlesztés a 106-os vasútvonalon)

Új autóbuszváró a Bagosi úton

Régi utasváró

Új, korszerűbb utasváró

1.15.4. Kerékpáros és gyalogos közlekedés

A járásban összefüggő kerékpárút hálózat nincs, azonban a szomszédos települések külterületén hosszabb-rövidebb szakaszokon létezik kiépített kerékpárút vagy kerékpározásra kijelölt útszakasz. Ilyen a szomszédos Mikepércs-Bodóháza északi részén lévő gazdasági telephelytől induló Mikepércs irányába tartó (annak belterületéig vezető), majd onnan a külterületen egészen Debrecenig tartó 47. sz. másodrendű főút mellett vezető kerékpárút és Derecskén szintén a 47. sz. út mellett haladó, a belterületről északi irányba induló külterületi gazdasági telephelyig tartó szakasz is. Derecskének egyébként Tépe irányába is van megépült kerékpárútja.

A Megyei Területrendezési tervben nincs kijelölve térségi kerékpárút hálózat a 47. sz. út nyomvonalában.

Sáránd önkormányzata is szeretné kerékpárút-hálózatát kiépíteni, ezt a hatályos településrendezési eszközökben rögzítette is, mégpedig oly módon, hogy az csatlakozzon a Mikepércs külterületén már megépült kerékpárúthoz, valamint tovább folytatódjon a 47. sz. főút mentén Derecske irányába is. A 47. sz. út mentén kiépülő kerékpárúthoz pedig legyen csatlakoztatva a településközpont is a Bagosi út és a Nagy utca bevonásával. A megvalósításhoz szükséges szakági tervek elkészültek, „47. sz. Debrecen-Szeged II. rendű főút 12+840 - 17+332 km sz. közötti szakaszon közlekedésbiztonságot szolgáló kétirányú kerékpárút építés engedélyezési terve” néven. A terveket a CIVIS Mérnökiroda Kft. készítette.

A kerékpárút tervezési szakasza a 47 sz főút szelvényezés szerinti bal oldalán a 12+895 – 17+312 km szelvények között húzódik a közút és a vasút közötti területen.

A kerékpárút tervezési paramétereit:

Kerékpárút 0+000-0+270, 0+621-4+441:

Tervezési adatok:

-	Hálózati szerep:	„A”.
-	Tervezési sebesség:	$Vt > 20$ km/h
-	Forgalmi sávok száma:	2
-	Forgalmi sáv szélessége:	1,00 m
-	Középső elválasztó sáv:	0,25 m
-	Használati szélesség:	2,25 m
-	Épített szélesség:	2,50 m
-	Padka szélessége:	0,50-1,00 m
-	Oldalakadály távolság:	0,35 m
-	Korlát mellett:	0,25 m (0,50 m-t alkalmaztunk)
-	Rézsűhajlás:	1:1,5 (közút rézsűje 1:2,5)
-	Pálya oldalesése:	1,5 %
-	Padka oldalesése:	5,0 %

Elválasztás nélküli gyalog-és kerékpárút 0+270-0+586:

Tervezési adatok:

-	Hálózati szerep:	„B”.
-	Tervezési sebesség:	$Vt > 20$ km/h
-	Forgalmi sávok száma:	3
-	Forgalmi sáv szélessége:	1,00 m
-	Járda szélessége:	0,75 m
-	Használati szélesség:	2,75 m
-	Épített szélesség:	2,75 m
-	Padka szélessége:	0,50 m
-	Oldalakadály távolság:	0,35 m
-	Oldalfal és kerítés mellett:	0,25 m (0,50 m-t alkalmaztunk)
-	Rézsűhajlás:	1:1,5 (közút rézsűje 1:2,5)
-	Pálya oldalesése:	1,5 %
-	Padka oldalesése:	5,0 %

47 j. Debrecen-Szeged másodrendű főút menekítő sáv:

-	Tervezési osztály:	K.IV.A. ($Vt=90$ km/h)
-	sávszám:	2x1
-	padka:	2,50 m
-	forgalmi sáv szélesség:	3,25 m
-	Külső biztonsági sáv:	0,25 m
-	Rézsű:	1:2,5
-	Pálya oldalesése:	2,5 %

A tervezett kerékpárút része a Debrecen Nagyváraddal összekötő kerékpárút hálózatnak. A tervezési szakasz a Mikepércs-Sáránd települések közigazgatási határánál kezdődik.

A tervezők a kerékpárút nyomvonalának megválasztásakor figyelembe vették a közútkezelő kérését, miszerint a közút és a kerékpárút között árok húzódjon.

A Mikepércs-Sáránd közigazgatási határtól „A” hálózati szereppel kétirányú kerékpárút fog haladni a vasútállomás közúti csatlakozásáig. A vasútállomás - autóbusz megállótól a Bagosi úti kereszteződésig a kerékpárút elválasztás nélküli, gyalog-és kerékpárút forgalmat egyaránt bonyolít. A csomópontban a szigetek átépítésére nincs szükség, mivel a szigetek olyan szegéllyel épültek, melyek kerékpárral jól járhatók. A csomópontban a kerékpárosok átvezetését a Bagosi úton jelzőlámpa fogja szabályozni.

A tervezett létesítmény magassági vonalvezetés szempontjából síkvidéki jellegű.

A szomszédos önkormányzatok terveikben és településrendezési terveikben szintén szerepeltetik kerékpárútjuk további bővítését Sáránd igazgatási határáig a 47. sz. főút mellett, így ha még a megyei területrendezési tervben nem is szerepel, de létrejöhet egy olyan kerékpárút hálózat, mely a 47. sz. út mentén összeköti Debrecen - Mikepércs – Sáránd – Derecske - Tépe településeket.

A belterületi kerékpáros forgalom a településen nagy. A helyiek a településközpontba és az intézményekbe való eljutásként főként a kerékpárt választják. Belterületen kiépített kerékpárút hálózat nincsen.

Összefüggő járdahálózat a településen nincs, még a településközpont fő utcáján, a Nagy utcán (ahol a szabályozási szélességben bőven elérné) sem folytonos a kiépítettség. A járdák általánosságban csak egy oldalt kiépítettek, a külső területeken hiányos, vagy teljesen kiépítetlen. A járdák állapota hasonló az utakéhoz, folyamatos felújításra lenne szükség.

Problémát jelent, hogy a vasúton és a 47. sz. főúton túli területek gyalogosan (és gépjárművel is) csak egyetlen csomópontban közelíthetők meg. A Bocskai utcából a vasúti síneket és a forgalmas főutat keresztezve gyalogos átvándorlás történik a vasúton és főúton túli lakóterületek irányába. Az alábbi ábrán jól látszik a gyalogos útvonal csapásiránya. További vizsgálatokat igényel a gyalogos-forgalom vasúton és közúton történő szabályos átvezetésének lehetősége.

1.15.5 Parkolás

A parkolás a település egészét tekintve nem okoz gondot, azonban az látszik, hogy a településközpontban az intézmények környezetében és a kereskedelmi egységek tekintetében hiányosságok mutatkoznak.

A településközpontban jelenleg a parkolás az út mentén lineárisan történik.

Az egészségház és a posta előtt parkolóhelyek lettek kialakítva, a Polgármesteri Hivatal telken belül oldotta meg a parkolást.

Az oktatási, művelődési intézmények adottságaiból adódóan hiányosságokkal küzdenek. Az is jellemző, hogy a parkolást az utca zöld sávjában való leállással oldják meg.

1.15.6. Légi közlekedés

A térség légiközlekedésének legfontosabb csomópontja a Debreceni Repülőtér, ami Debrecen Megyei Jogú Város Önkormányzata tulajdonában áll és a Debrecen-Airport Kft. működteti.

A Debrecen nemzetközi repülőtér Kelet-Magyarország legfontosabb és egyben legnagyobb forgalmú repülőtere, Magyarország öt nemzetközi repülőterének egyike; a Budapest Liszt Ferenc nemzetközi repülőtér után a második legforgalmasabb.

2001 óta a nemzetközi utazóközönség előtt is nyitott légikikötő.

Légiársaság	Célállomás	Típus
Lufthansa	München	Menetrend szerinti
Wizz Air	Eindhoven, London-Luton, Malmö, Milánó-Bergamo, Párizs-Beauvais, Tel-Aviv	Menetrend szerinti
Bulgarian Air Charter	Burgasz	Szezonális nyári charter
Freebird Airlines	Antalya	Szezonális nyári charter
FlyEgypt	Hurghada	Szezonális nyári charter
Travel Service Hungary	Heraklion, Korfu, Antalya	Szezonális nyári charter
Germania	Erfurt-Weimar, Drezda, Lipcse/Halle	Charter

A repülőtér működése fontos katalizátorként hat Debrecen, és a megye fejlődésére, az igényes turizmus, valamint a régió gyógy-idegenforgalmának növekedésére.

1.15.7. Vízi közlekedés

A településen és a térségben turisztikai, gazdasági, vagy közlekedési jelentőséggel bíró vízi közlekedés nem lelhető fel.

1.16. KÖZMŰVESÍTÉS

1.16.1. Víziközművek

1.16.1.1. Vízgazdálkodás és vízellátás (ivó-, ipari-, tűzoltó-, öntözővíz, termálvíz hasznosítás)

A település teljes területén az ivóvíz ellátást a Hajdú-Bihar Megyei Önkormányzatok Vízmű Zrt. biztosítja (melynek alközpontja a Létavértesi Üzemmérnökség) a településen kiépített vízi közműből. A Vízmű vízjogi üzemeltetési engedélyét a Tiszántúli Környezetvédelmi, Természetvédelmi és Vízügyi Felügyelőség adta ki.

Jelenleg Sáránd településen 2 db mélyfúrású kútra telepített hidroforos üzemű vízmű üzemel, körvezetékes rendszerű kiépített vízhálózattal, egyes helyeken ágvezetékekkel.

A vízkönyvi nyilvántartás szerint a vízműkutak paraméterei az alábbiak:

Kataszteri szám:	Vízműkút jele	EOV x	EOV y
B10	1	232000	844600
B16	2	231900	844700

Víztermelési technológia:

A vízműkutakból búvárszivattyúk emelik ki a vizet és nyomják a 100 m³-es térszíni tárolóba, majd hálózati szivattyúk szívják és nyomják a hálózatba 2 db 4000 literes hidrofor tartály közbeiktatásával.

Kapacitási adatok:

Kutakból kitermelhető vízmennyiség:

I. és II. kút összesen: $Q_d = 667 \text{ m}^3/22\text{h}$

szivattyúzással: $Q_d = 525 \text{ m}^3/22\text{h}$

Hálózati szivattyúk

2 db. TA 42/12/IV. 1 db. tartalék

$Q_d = 1320 \text{ m}^3/22\text{h}$

Kimenő cső NÁ 125.

$Q_d = 1061 \text{ m}^3/\text{d}$

Vízmű mértékadó kapacitása

$Q_d = 525 \text{ m}^3/22\text{h}$

Tároló térfogata: 1 db 100 m³-es térszíni tároló

Víztermelés 1999. évi adatok alapján

Éves vízfelhasználás $Q_a = 72.336 \text{ m}^3/\text{a}$

Napi átlagos vízfogyasztás $Q_d = 202 \text{ m}^3/\text{d}$

Napi maximális vízfogyasztás $Q_d \text{ max} = 311 \text{ m}^3/\text{d}$

Napi legkisebb vízfogyasztás $Q_d \text{ min} = 130 \text{ m}^3/\text{d}$

Vízminőség:

A vízműkutak vize korábban a megengedett határértéknél magasabb vas-, és mangántartalommal rendelkezett, de 2011-ben Sáránd részt vett egy vízminőség-javító programban. A program keretén belül víztisztítási technológiai- és vízminőség-javító fejlesztések történtek. A beruházások végrehajtását a Környezet és Energia Operatív Program (KEOP) pályázati konstrukciója segítette.

A projektben előirányzott ivóvízminőség-javító beavatkozások szükségességét elsősorban az emberi fogyasztásra szánt víz minőségéről szóló 98/83/EK irányelv határozta meg.

2014-ben végzett kifogástalan ivóvíz-minőségi vizsgálat eredménye:

 VÍZMŰ Zrt.	Hajdú-Bihari Önkormányzatok Vízmű Zrt. Laboratóriuma A NAT által NAT-1-1325/2011 számon akkreditált vizsgálólaboratórium. 4034 Debrecen, Hét vezér u. 21. Telefon/Fax: (52) 527-354 Honlap: www.hajduviz.hu	
---	---	---

Sorszám: 24 684-1.

V I Z S G Á L A T I J E L E N T É S

Megrendelő: Hajdú-Bihari Önkormányzatok Vízmű Zrt.
Vizsgálat tárgya: Sáránd ivóvizének minősége
Mintavétel időpontja: 2014. május 6.
Mintát vette: Hajdú-Bihari Önkormányzatok Vízmű Zrt. Laboratóriuma
Mintavételi eljárás: akkreditált
Mintavétel helye: Sáránd, hálózati víz (Általános Iskola, Kossuth u. 29.)
Minta laboratóriumi sorszáma: 2778.

A vizsgálatok a Hajdú-Bihari Önkormányzatok Vízmű Zrt. Laboratóriuma Minőségügyi Kézikönyvének 16. sz. mellékletében megadott módszerek (<http://www.nat.hu/okiratok/NAT-1-1325-2011-01RO.pdf>) szerint történtek.

			Határérték
pH	7,5		6,5-9,5
Fajlagos vezetőképesség	552	µS/cm	2500
Összes keménység	82	CaO mg/l	50-350
Összes keménység	8,2	nk ^o	5-35
Escherichia coli (E. coli)	0	szám/100 ml	0
Coliform baktériumok	0	szám/100 ml	0
Telepszám 22°C	0	szám/1 ml	500
Vas	< 0,02	mg/l	0,2
Arzén (ICP-MS)	7,80	µg/l	10
Fluorid (IC-CE)	0,3	mg/l	1,5
Nitrát (IC-CE)	1,0	mg/l	50

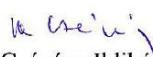
Jelmagyarázat

nincs jel: a 201/2001. (X.25.) Korm. rendelet hatályos módosításában és az OTH 800/2002. sz. Körlevelében javasolt határértékek szerint nem kifogásolt.

A vizsgálati jelentéssel kapcsolatosan reklamációt a kiadás dátumától számított 15 napon belül fogadunk el.

Jelen vizsgálati jelentés a Laboratórium írásbeli engedélye nélkül csak teljes terjedelemben másolható, illetve használható fel (MSZ EN ISO/IEC 17025:2005, 5.10.2.).

Debrecen, 2014. július 1.

Dr. Cségeny Ildikó
laboratóriumvezető

HAJDÚ-BIHARI
ÖNKORMÁNYZATOK VÍZMŰ
ZÁRTKÖRŰEN MŰKÖDŐ
RÉSZVÉNYTÁRSASÁG
LABORÁTORIUMA
Debrecen, Hétvezér u. 21.

Pásztor Borbála
biológiai csoportvezető

24 684-1. sz. vizsgálati jelentés: 1/1. lap

Forrás: <http://www.hajduviz.hu/assets/upload/hu/ivoviz-meresi-adatok-sarand.pdf>

2017-ben végzett ivóvíz-minőségi vizsgálat eredménye:

Sárándi Község Önkormányzati Hivatal
 Érkezett: 2017. MÁRC 21.
 Munkaanyag száma: 2017/2014. szám
 Működő: Sz. J.
 Előszám:

Debreceni Vízmű Zártkörűen Működő Részvénytársaság
 Központi Laboratóriuma 4032 Debrecen, Benczúr Gyula u.7.
 A NAH által NAH-1-1179/2014 számon akkreditált vizsgálólaboratórium.

Vizsgálati jegyzőkönyv

1. Mintavétel időpontja: 2017. február 16. Vizsgálatok kezdete: 2017. 02. 16.

2. Minta azonosítója: **1149 / 2017** Jegyzőkönyvszám: **945/2017**

3. Minta jelölése: Sáránd - Vízmű kimenő 2500-999-2137 mintavételi csap
4272 Sáránd, Nagy utca 69.

4. Megrendelő neve és címe: Debreceni Vízmű Zrt. 4025 Debrecen, Hatvan u. 12-14.

5. Minta jellege és a mintavétel célja: hálózati minta (korm.rend.szerint), Tervezett pontminta

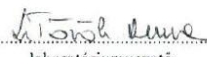
6. Vizsgált komponens	Mért érték	Mérték-egység	Határérték	Alkalmazott szabványok
Fizikai vizsgálat				
pH	7,53		6,5 - 9,5	MSZ 1484-22:2009
Fajlagos elektromos vezetőképesség	535	µS/cm	2500	MSZ EN 27888:1998
Zavarosság	0,13	NTU		MSZ EN ISO 7027:2000
Kémiai vizsgálat				
Permanganátos kémiai oxigénigény (KOLps)	0,30	mg/L O2	5	MSZ 448-20:1990 4. fejezet
Ammónium-ion	0,26	mg/L	0,5	EPA 350.1:1993
Nitrit-ion	0,04	mg/L	0,1	EPA 354.1:1971
Nitrát-ion	0,8	mg/L	50	EPA 353.1:1978
Vas	< 40	µg/L	200	MSZ 1484-3:2006 6. fejezet
Mangán	< 15	µg/L	50	MSZ 1484-3:2006 6. fejezet
Arzén	3,08	µg/L	10	MSZ 1484-3:2006 7. fejezet
Bakteriológia vizsgálat				
Coliformszám	0	/100 mL	0	MSZ EN ISO 9308-1:2001 (visszavont szabvány)
<i>Escherichia coli</i> szám	0	/100 mL	0	MSZ EN ISO 9308-1:2001 (visszavont szabvány)
Teleszám 22 °C-on	1	/mL		MSZ EN ISO 6222:2000
Fertőtlenítőszer				
Szabad aktív klór	< 0,1	mg/L		HSZ-7:1999

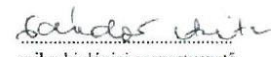
7. A "#"-al jelölt vizsgálatok kivételével a fenti komponensek vizsgálata akkreditált.
A "<"-rel jelölt érték also mérés határ alatti.

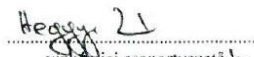
8. A mintavétel akkreditált A mintavétel nem akkreditált

A mintavételt a NAH által NAH-1-1179/2014 számon akkreditált vizsgálólaboratórium végezte.
A vizsgálati eredmények csak a megvizsgált mintára vonatkoznak.
A vizsgálati jegyzőkönyv - a laboratórium írásbeli engedélye nélkül - csak teljes terjedelmében másolható

Debrecen, 2017. február 27.

 Tóth László
 laboratóriumvezető

 Székely Zoltán
 mikrobiológiai csoportvezető

 Hegyi Zoltán
 vizkémiai csoportvezető h.

Ivóvíz-hálózat:

A község vízhálózata körvezetékes kialakítású, majd az egész községi vízhálózatra kiterjedve, néhány utcában hiányzik vezeték, ill. ágvezeték van kialakítva. Bodóháza – amely közigazgatásilag Mikepércshez tartozik - néhány dűlőjébe van kiépítve vízvezeték, amely a sárándi vízellátó rendszerhez kapcsolódik.

A településen kiépített vízvezeték-hálózat hossza: 17.6 km, bekötések száma: 858 db.

Az ivóvíz-ellátási víziközmű közszolgáltatással érintett lakosok száma: 2.287 fő.

Az ellátási területen 2012-től az ivóvíz-ellátási igény: 63.000 m³ / év

A hatályos rendezési terv a vízellátás fejlesztésére az alábbi javaslatokat teszi:

Vízigény-számítás:

Lakosszám: 3000 fő (Bodóházát is figyelembe véve)

Fajlagos vízigény: 150 dm³/fő/d

Napi átlagos vízigény:

$Q_{d \text{ átl.}} = 3000 \text{ fő} \times 150 \text{ dm}^3/\text{fő}/\text{d} = 450 \text{ m}^3/\text{d}$

Napi legnagyobb vízmennyiség:

$Q_{d \text{ max.}} = 1.8 \times Q_{d \text{ átl.}} = 810 \text{ m}^3/\text{d}$

Legnagyobb órai vízigény:

$Q_h \text{ max.} = 0.08 \times Q_{d \text{ max.}} = 64.8 \text{ m}^3/\text{h} = 1080 \text{ dm}^3/\text{min.} = 9 \text{ dm}^3/\text{s}$

Vízbázis biztosításához figyelembe kell venni 10% hálózati és 10% vízmű veszteséget.

$Q_{\text{max.}} = 810 + 81 + 81 = 972 \text{ m}^3/\text{d}$

Szükséges tározó térfogat:

a maximális vízigény 20 %-a

$V_t = 0.2 \times 972 = 194 \text{ m}^3$

A településen a meglévő vízhálózat megfelelő, vízelosztó vezeték az utcákban ahol jelenleg nincs, ill. a nyitandó új utcákban kell kiépíteni. Az ágvezetéseket fokozatosan meg kell szüntetni.

Tűzivíz vételezésére az új vezetékekre földfeletti tűzcsapokat kell elhelyezni.

Az öntözővíz hasznosításának felmérése a településen folyamatban van.

1.16.1.2. Szennyvízelvezetés

A településen a szennyvízelvezetési és tisztítási rendszer 2006-ban kiépítésre került.

A szennyvízcsatorna hálózat kiépítése „Debrecen város és környéke szennyvízelvezetése és tisztítása” című, döntően ISPA-alapból finanszírozott projekt keretében zajlott.

A projektben Sárándon kívül még Mikepércs, Hajdúsámson és Ebes szennyvízkezelése is megoldásra került a debreceni szennyvíztelepre való bekötéssel, mindamellett, hogy a debreceni szennyvíztisztító telep is egy technológiai korszerűsítésen esett át.

Sáránd összefogva Debrecennel és még három környékbeli településsel – Hajdúsámsonnal, Ebessel, és Mikepércsrel – pályázatot nyújtott be 2001-ben az ISPA európai uniós előcsatlakozási alaphoz, melyekkel elsősorban regionális környezetvédelmi fejlesztéseket támogatnak.

A fejlesztés elsődleges célja Debrecenben és térségében (Józsa, Pallag, Ebes, Sáránd, Mikepércs, Hajdúsámson) a felszíni és felszín alatti vízbázisok védelme (a csatornázottság növelésével, továbbá a szennyvíztisztítás hatékonyságának javításával).

A közös projektként való megvalósítást indokolta az agglomeráció települései közötti viszonylag kis távolság, a sérülékeny vízbázis védelmének térségi megvalósítási igénye, de fontos szempont

a felszíni vizek viszonylagos hiánya, valamint az is, hogy számos tájvédelmi körzet, védett terület van a térségben.

Sáránd célja a fejlesztéssel - szennyvízelvezető csatorna hiányában - a szennyvízcsatorna-rendszer kiépítése volt, hogy megszűnjön a szikkasztás, ezáltal a talajvíz szennyezése.

Helyi tisztítómű kialakítása egyik település esetében sem tűnt gazdaságos megoldásnak, de a kialakított szennyvíz-elvezető hálózatuk a kis távolságnak köszönhetően a meglévő közművön keresztül a debreceni rendszerre csatlakoztathatók voltak. Debrecen szennyvíztisztító telepi kapacitása elegendőnek mutatkozott a környező települések szennyvizének kezelésére is.

A településen kiépített szennyvízhálózat gravitációs rendszerű, körzeti átemelőkkel. Az átemelők száma 7 db, melyből egy átemelő végátemelőként működik. A hatályos településrendezési terv is Sárádon a teljes gravitációs rendszerű szennyvízhálózat kialakítását javasolta.

A település csatornázottsági lefedése 95%-ban valósult meg. További feladatot jelent a fennmaradó egyedi szennyvízgyűjtő aknák vízzáróságának ellenőrzése, mert az olyan akna, aminek a vízzárósága nem megfelelő, veszélyt jelent a környezetre és a vízbázisra, potenciális szennyező forrás, ami fokozott környezetterhelést és egészségügyi kockázatot jelent.

A szennyvízcsatorna-hálózatra az egyes ingatlanokat továbbra is kötelezően rá kell kötni. A csatornázott területeken a zárt rendszerű szennyvíztározókat üzemem kívül kell helyezni, illetve új zárt rendszerű szennyvíztározóra engedélyt kiadni nem szabad.

1.16.1.3. Csapadékvíz elvezetés, felszíni vízrendezés

Sáránd domborzati viszonyai a település centrumában kedvezőtlenek, máshol közepesen jók.

A településnek két külterületi befogadója van, K-i oldalon az I. sz. főfolyás, Ny-i oldalon a Kondoros.

Belterületből a kapcsolódó befogadócsatornák a K-i oldalon az „A” jelű belvízcsatorna, amely közvetlenül az I. sz. főfolyáshoz csatlakozik, kiépítése megfelelő, földmedrű. A Ny-i oldalon a Nyugati lecsapoló csatorna, amely a Kondoroshoz csatlakozna, külterületi szakasza nincs kiépítve.

A településen a vonatkozó tervlapon jelölt helyeken van kiépítve nyílt burkolt, ill. földmedrű csatorna. Egyéb helyeken szikkasztó jelleggel üzemelő csatornahálózat van kialakítva.

A település vízelvezetési helyzetének javítására az AGROBER készített hosszú távú fejlesztési tervet, amelyben foglaltak a belterület vízrendezésre irányadóak. A terv azt javasolta, hogy a településen tovább kell építeni a vízelvezető csatornákat, valamint ki kell építeni a Nyugati lecsapoló csatorna külterületi szakaszát, és meg kell építeni az Északi felfogó csatornát. Sajnos a készített fejlesztési terv mára hatályát veszítette, felülvizsgálata javasolt.

A hatályos rendezési terv vonatkozó tervlapjai feltűntetik a főbb gyűjtő csatornákat, melyek mielőbbi kiépítése szükséges.

A Vízügyi Hatóság a belterületi csapadékvíz elvezető csatornák befogadóba való bevezetési pontjai előtt szükségesnek tartja iszap- és olajfogó létesítmények elhelyezését. A csapadékvíz szikkasztása – a szikkasztás feltételeinek megléte esetén – a módosított 219/2004.(VII.21.) Korm. rendeletben előírtak betartásával történhet.

Szükséges elkészíttetni az egész településre vonatkozó részletes vízrendezési terveket, valamint a meglévő csatornahálózat állapot-felvételi és vízjogi üzemeltetési terveit.

1.16.2. Energia

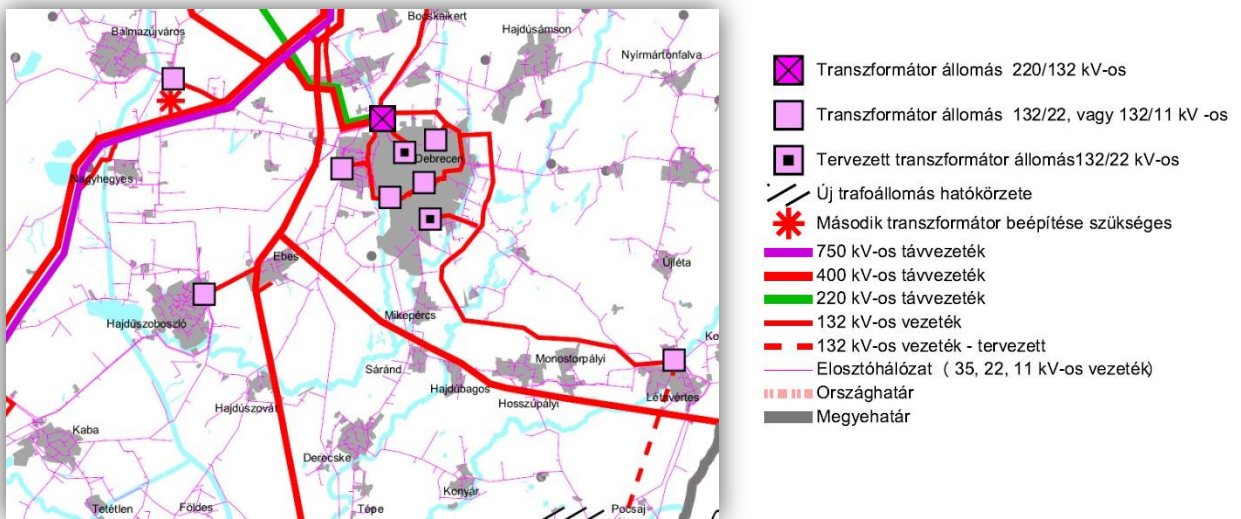
1.16.2.1. Energiagazdálkodás és energiaellátás (villamos energia, közvilágítás, gázellátás, és más ellátórendszerek)

Villamos energia

A település villamos-energia igényét az E.ON Tiszántúli Áramhálózati Zrt biztosítja.

A település északi részén keresztülhalad egy 400 kV-os nagyfeszültségű távvezeték, mely közvetlenül nem vesz részt a megye elektromos energia-ellátásában, csak a nemzetközi kooperációt biztosítja.

A térség alaphálózati táppontja a Debrecen MAVIR 220/132 kV-os alállomás, valamint Tiszalök MAVIR 220/132 kV-os alállomás. A megyében a főelosztó hálózatot 132 kV-os távvezetékek alkotják.

Részlet Hajdú-Bihar megye Területrendezési tervéből - Villamosenergia-hálózatok és építmények térségi rendszere

Sáránd területén az üzemi ellátást Berettyóújfalu 120/22 kV-os állomás biztosítja, tartalék ellátás a debreceni OVIT, valamint a létavértesi állomásokról lehetséges.

A főelosztói hálózati állomásokról indulnak a középfeszültségű gerinchálózatok, melyek táplálják a fogyasztói transzformátorállomásokat. A megye területét 22 kV-os elosztóhálózaton keresztül látják el. A 22 kV-os gerinchálózat kialakítása íves-gyűrűs rendszerű, sugarasan bontott üzemállapottal, ez biztosítja a gerinchálózatban a többirányú ellátottságot. A középfeszültségű gerinchálózatok szabadvezetékekkel épültek.

A településen a meglévő hálózat 22 kV feszültségű szabadvezetékes kiépítésű, fa, illetve beton tartóoszlopokon elhelyezett ALD vezetékkel. A 47 sz. közlekedési út Ny- i oldalán a kijelölt ipari-szolgáltató területen a meglévő hálózat átlósan keresztezi a területet, a hatályban lévő rendezési terv javasolja az áthelyezését. Ugyancsak áthelyezésre javasolt az 1112 és 1113 sz. TR. állomás leágazó szakasza a bekötő út mellé, mellyel a karbantartás, ellenőrzés is akadálymentesen elvégezhető. Áthelyezésre kerül a 1111 sz. TR. állomás csatlakozó vezetéke is az új lakóterület utca nyitásának megfelelően. Az áthelyezési munkák tervezéséhez az E-ON hozzájárulása szükséges.

A rekonstrukciós munkák során, illetve új utca nyitásánál vb. oszlopra helyezett légkabel vezetékes szerelést kell előtérbe helyezni 50, illetve 95 mm² keresztmetszetű vezetékkel.

Transzformátor állomások:

A település belterületi fogyasztóit jelenleg 9. db oszloptranszformátor állomás látja el elektromos energiával, 1,1 MVA gépkapacitással.

A hatályos rendezési terv a számított energia igény alapján a meglévő állomások gépkapacitás növelésével, illetve a terület kiterjedéséből adódóan 2 db új OTR 20/400 tip. állomás létesítését javasolja. Ezen állomások igénybevétele a lakóterület-fejlesztésre kijelölt területen tervezett.

A külterület fogyasztói főleg mezőgazdasági jellegűek (major, zártkert), melyeket 4 db állomás látja el. A hatályos rendezési terv a zártkerti részen további 1 db állomás létesítését irányozza elő, de igényektől függően további állomások is telepíthetők a meglévő hálózatra.

Közvilágítás

A belterületi utcák közvilágítással rendelkeznek, amit zömmel nagynyomású nátriumlámpás és kompaktfénycsöves lámpatestek szolgálnak. Rekonstrukciós munkáknál, illetve új hálózat építésnél az energiatakarékos lámpatesteket kell figyelembe venni, az útkategóriáknak megfelelő megvilágítási érték biztosítására.

Gázellátás

A földgázelosztási tevékenység alapvető rendeltetése a vezetékes földgáz eljuttatása a gázhálózatok betáplálási (forrás-) pontjától a gázfelhasználók telekhatáráig, vagy ennek megfelelő más birtokhatár pontig.

A településen a Bihari térség gázellátási programja keretén belül valósult meg a vezetékes gázellátó rendszer kiépítése.

Ezen belül Sáránd - Mikepércs - Derecske - Tépe - Hajdúbagos - Hosszúpályi - Monostorpályi - Létavértes - Kokad - Álmosd - Bagamér vonatkozásában Sáránd határában épült 25.000 m³/h kapacitású gázátadó állomás a települések gázellátásának biztosítására.

A gázátadó állomás szekunder oldali csatlakozásától Sáránd irányába 110 KPE vezeték (8 bar) épült a Sáránd gázfogadó állomásig, a másik irányba Hajdúbagos felé, mélyről leágazás van biztosítva derecskei térség felé.

A sárándi gázfogadó állomástól Mikepércs felé, amelyre mindkét település csatlakozik középnyomású gázvezeték rendszer van kiépítve.

Sárándi fogadó adatai:

pbe: 5.801 bar

pki: 3.00 bar

Q: 2.500 m³/h

A településeken belül középnyomású hálózat került kialakításra, Sárándon a vonatkozó tervlapon feltüntetett nyomvonalon.

Az elosztó vezetésekre az ingatlanonkénti leágazó vezetékek is megépítésre kerültek, egyedi nyomásszabályozóval, amelyek redukálják a háztartási gázkészülékek üzemeltetéshez szükséges kisnyomásúvá a középnyomású gázt.

A települése a gázelosztó hálózat, ill. gázfogadó állomás a távlatokban szükséges gázmennyiség figyelembe vételével kerültek kialakításra, az előirányzott településszerkezeti fejlesztés nem von maga után forrásoldali bővítést.

A településfejlesztés kapcsán nyitandó új utcákban kell megépíteni a gázellátás biztosításához az elosztó gázvezetéseket.

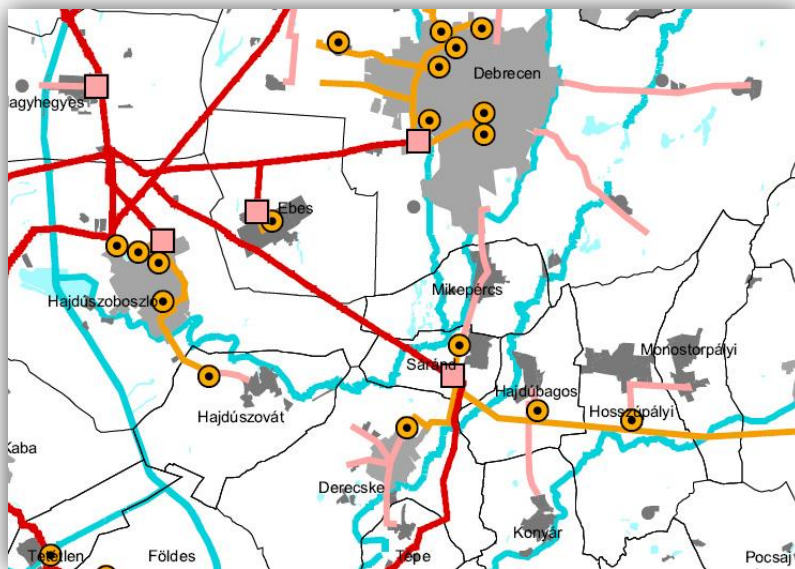
A Hajdúszoboszlói Földgázszállító Üzem üzemeltetésében lévő települést érintő vezetékek és létesítmények az alábbiak:

- Hajdúszoboszló – Sáránd DN300-as nagynyomású földgázszállító vezeték és annak 28-28 méteres biztonsági övezete;
- Sáránd-Mezősas DN250-es nagynyomású földgázszállító vezeték és annak 20-20 méteres biztonsági övezete;
- a fenti gázvezetékek biztonsági övezetében, azokkal közel párhuzamosan húzódó Hajdúszoboszló-Sáránd és Sáránd-Berettyóújfalu optikai kábel és annak 1-1 méteres biztonsági övezete;
- Sáránd gázátadó állomás és annak biztonsági, valamint zajvédelmi hatásterülete;
- A gázátadó állomás elektromos betápláló kábele, és annak 1-1 méteres biztonsági övezete;
- a DN150-es fáklyavezeték és fáklya, melynek biztonsági övezet R50m;
- Álmosd-Hajdúszoboszló önálló bányászati hírközlő kábel és annak 1-1 méteres biztonsági övezete.

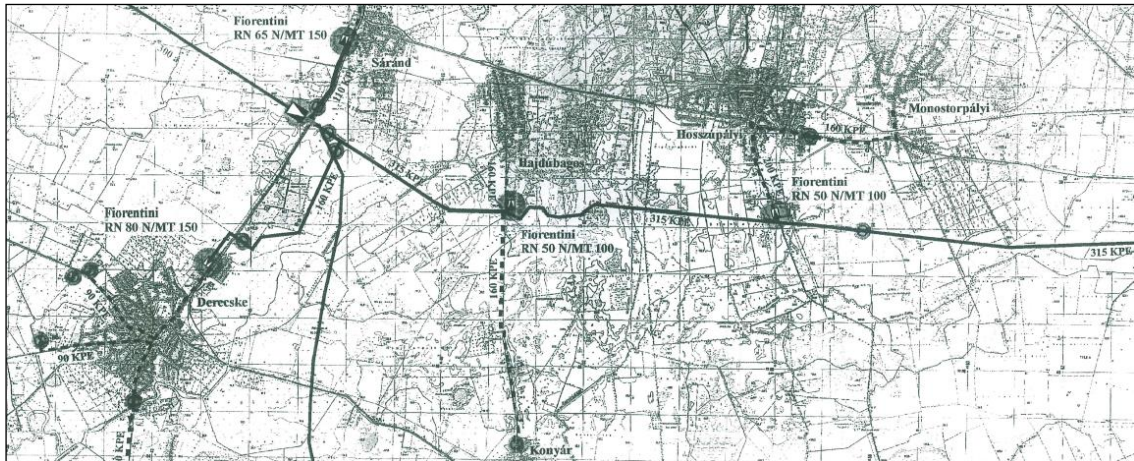

A MOL Nyrt. Bányamérés és Birtokjog, mint üzemeltető települést érintő középnyomású földgáz szállító gyűjtővezetékeinek nyomvonalai az alábbi:

- Olajvezeték
- Gázátadó
- Gázfogadó
- Gázvezeték - nagynyomású
- Gázvezeték - nagyközép nyomású
- Gázvezeték középnyomású
- - - Országhatár
- Megyehatár
- Településhatár
- Település beépített területe

Részlet Hajdú-Bihar megye Területrendezési tervéből - gázenergia-hálózat térségi rendszere

Gázellátási gerincvezeték-hálózat, társégi szénhidrogén szállító vezeték

A gázvezetékek biztonsági övezetében az 1993. évi XLVIII. törvény végrehajtásáról szóló 203/1998. (XII.19.) Korm. rend. Vhr.19/A §-a tiltásokat és korlátozásokat ír elő, melyeket a 79/2005.(X.11.) GKM rendelettel együtt kell figyelembe venni. A gázipari létesítmények megadott biztonsági övezeteinek teljes terjedelmére vonatkoznak a tiltások és korlátozások, függetlenül attól, hogy belterületen, külterületen, ill. zártkerten keresztül haladnak-e keresztül a nyomvonalas létesítmények. A tiltásokat, és korlátozásokat a Helyi Építési Szabályzatban szükséges megjeleníteni. Mivel a biztonsági övezetben mindennemű építési tevékenység folytatása tilos, ezért a biztonsági övezettel érintett területek beépítésre szánt területté történő kijelölése nem javasolt.

A tervezett gyorsforgalmi út nyomvonalát úgy kell a rendezési tervben pontosítani, hogy a gázipari létesítmények biztonsági övezete és az út területe ne essen egybe. A két nyomvonalas létesítmény csupán keresztezheti egymást (79/2005. GKM rendelet II. fejezet 1.) ...és a keresztezés szögének 30 foknál nagyobboknak kell lennie.

Távhőellátás

A településen távhőszolgáltatás nem elérhető, távfűtésbe bekapcsolt lakások nincsenek.

1.16.2.2. Megújuló energiaforrások alkalmazása, a környezettudatos energiagazdálkodás lehetőségei

Szélenergia:

A szélenergia, mint valódi megújuló energia ideális eszköz az üvegházhatású gázok kibocsátásának csökkentéséért vívott harcban, ugyanis jelentősen képesek csökkenteni a széndioxid-kibocsátást. Sajnos hazánk földrajzi helyzete miatt a megújuló energiafajták egy részéből a többi országnál csak kisebb potenciállal rendelkezik. Ilyen például a medencei jellegből adódóan a szélenergia is. A földrajzi helyzeten kívül a szabályozási rendszer (több adminisztrációs akadály, a pontos lokális előrejelzések követelménye) is nehezíti a szélenergia-hasznosítás magyarországi fejlődését.

A szélerőművek telepítéséhez elsősorban az érintett térség szélhelyzetét meg kell vizsgálni, helyi méréseket kell végezni. Sajnos a szél nagyon változékony meteorológiai elem. Térségekre lebontott pontos adatok jelenleg nem állnak rendelkezésre. Meteorológiai szempontból több, feladatorientált (a szélenergetikai számítási paraméterekre irányított és optimalizált) mérésre lenne szükség. A meteorológiai célú és az energetikai célú szélesebbésmérés feltételei is eltérőek. A hosszabb idejű rögzített szélmérések a felszínhez közelebb állnak rendelkezésre, meteorológiai állomásokon (ott a javasolt szabvány-magasság 10 m), míg általában a szélesebbésmérés a magassággal nő. A szélerőművél szél turbinái esetében Magyarországra általában a kb. 100 m magasság ajánlható, így a szélhelyzetet mindenképp ebben a magasságtartományban érdemes vizsgálni.

A szél nagy térbeli változékonysága miatt egy átlagosan nem nagy szélességű térségben is előfordulhatnak jelentős sebességnövekedések, ezért a szélerőmű telepítés esetén az érintett térség szélhelyzetéről mindig helyi mérésekkel kell meggyőződni. A szél turbinák általában 2,5–3 m/s sebességnél indulnak be, de ha a szélesség meghalad egy kritikus értéket (22–25 m/s), akkor a szélerőművet leállítják, hogy ne károsodjon a generátor. Tehát meg kell határozni egy értékes szélességi tartományt. Magyarországon a szélesség éves átlaga 2–4 m/s között van (a felszíntől 10 m magasságban).

Általában a telephely kiválasztásához, annak vizsgálatához többféle forrásból kell adatokat szerezni. Ilyenek:

- archivált meteorológiai adatok,
- helyszíni energiacélú szél mérések,
- numerikus vagy fizikai modellekkel származtatott adatok.

A szélerőművek által okozott környezeti problémák közül általában a zaj és a madarakra való hatás az ismert. Hazánk az EU tagjaként a közösségi jogszabályokat, az ún. Acquis Communautaire-t, azaz a Közösségi Víványokat beépíti jogrendjébe, és végrehajtásukról gondoskodik. A szélerőművek telepítésénél e nemzetközi, valamint a hazai jogszabályok előírásait is fokozottan érvényesítik.

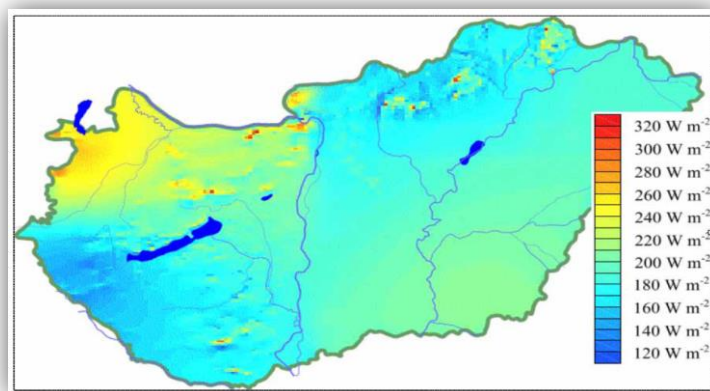
A szélerőműtoronyok magasságukból adódóan művi jellegű tájelemek, amelyek a domborzati és felszínborítottsági adottságoktól is függően akár 20 km távolságból is észlelhetők, domináns tájalkotó elemekké válhatnak, ezért az adott környezetre jelentős esztétikai hatást gyakorolnak.

Az alábbiakban felsoroljuk azokat a területeket, ahol tiltott, vagy gyakorlatilag nem engedélyeztethető nagyteljesítményű szélerőmű:

- települések belterületei,
- nagyobb tavak vízfelületei és ezek közvetlen környezete,
- nagyobb folyók és árterek,
- védett területek (nemzeti parkok, tájvédelmi körzetek, természetvédelmi területek, helyi jelentőségű területek),
- vasútvonalak és környezetük,
- közutak és környezetük,
- nagy- és középnyomású vezetékek közvetlen környezete,
- meredek lejtésű területek.

(Ez az ország területének mintegy 60%-át kizárja a szélerőmű-telepítésből)

Forrás: A szélenergia helyzete Magyarországon (Szalai Sándor, Gács Iván, Tar Károly, Tóth Péter)

Magyarország szélterképe
(Forrás: ELTE TTK Meteorológiai Tanszék)

A szélenergia hasznosítására Sáránd és térsége nem fekszik a szélenergiát nagyon kedvezően hasznosítható területen. Jelenleg szélérőmű telepítési beruházás nem tervezett.

Napenergia:

A hazai napenergia-hasznosítás vizsgálatokor fontos szempont a földrajzi helyzet, a beérkező napsugárzás jellemzői, a meteorológiai tényezők, a hasznosítás módja, a technikai feltételek, a társadalmi tényezők, valamint a gazdaságosság.

Magyarország adottságai a napenergia-hasznosítás szempontjából kedvezőbbek, mint sok európai országé: az évi napsütéses órák száma 1900–2200, a beeső napsugárzás éves összege átlagosan 1300 kWh/m². Az érkező napsugárzás szempontjából legjobb helyzetű az Alföld középső és déli része.

Az ország földrajzi helyzetéből adódóan azonban – szemben a mediterrán országokkal – jelentős különbség van a téli és a nyári napsugárzási adatok között, ezért a Nap hőenergiája a téli időben fűtésre csak korlátozottan használható fel, és a berendezéseknek fagy esetén is működőképeseknek kell lenniük.

A napenergia közvetlen hasznosításának fő területei a következők:

- aktív szoláris termikus rendszerek,
- mezőgazdasági szoláris termikus alkalmazások,
- szoláris fotovillamos energetikai célú hasznosítás,
- passzív szoláris termikus rendszerek.

A ma korszerűnek mondható termikus napenergia-hasznosító berendezések Magyarországon leggazdaságosabban melegvíz készítésére alkalmasak, és éves átlagban 30–50%-os határfokkal hasznosítják a napenergiát, ha megfelelő tájolású, dőlésszögű és árnyékmentes helyen működnek az energiát átalakító napkollektorok.

A lakossági és intézményi melegvízigény ellátásában az éves fogyasztás 60–70%-a fedezhető napenergiából, így csak a fennmaradó 30–40%-ot kell fedezni hagyományos energiahordozókkal.

A napenergiát a mezőgazdaságban is lehet hasznosítani az alábbi célokra:

- növényházak fűtése,
- szoláris szárítás,
- technológiai célú melegvízkészítés (fűtés és melegvíz).

A felhasznált energiamennyiség 35–40%-át a növényházak fűtése, a szárítás és az épületek fűtése és hűtése teszi ki. A környezetvédelmi hatásokkal kapcsolatosan különösen fontos megemlíteni a növényházakat és a szárítókat, amelyeknél a nagymennyiségű hagyományos energiahordozó (elsősorban olaj és gáz) kiváltásával a környezetet szennyező, egészségkárosító anyagok kibocsátása jelentősen csökkenthető. A bevezetésre javasolt szoláris technológiák megtérülési ideje egymástól eltérő. Növényházak esetén öt-nyolc év, egyszerű kivitelű szárítóknál egy-két év, integrált kivitelű szárítóknál három-nyolc év, technológiai melegvíz-készítésnél, fűtésnél három-hat év.

Napelemek telepítésénél a legfontosabb szempont a kedvező benapozás biztosítása. Még a részleges árnyékolás is jelentős energianyereség-kiesést okoz.

A napenergia passzív hasznosítását megvalósító épületekben a napenergia begyűjtését, annak tárolását és az energia tervezett formában történő leadását az épület, illetve annak szerkezeti elemei végzik el. Míg a „direkt” rendszerek esetében mindhárom feladatot magának a fűtendő térnek a szerkezetei látják el, az „indirekt” rendszereknél e funkciók térben szétválnak.

A jó helyszíni adottságokkal bíró és célirányosan a napenergia jó kihasználására épített, ún. passzív szolár épületekben a napsugárzásból származó részarány az 50%-ot is elérheti.

Az ún. „passzív házak” az alacsony energiafelhasználású épületek azon csoportját képezik, amelyek fajlagos fűtésienergia-igénye a 15 kWh/m² éves értéket nem haladja meg.

Egy épület fűtési energiafelhasználása passzív direkt szoláris rendszerekkel 15–20%-kal, indirekt rendszerekkel 25–35%-kal is csökkenthető.

Épületeink felújítása során a passzív szoláris rendszerek alkalmazásának lehetőségei (a tájolási, építészeti – alaprajz, tömegformálás – adottságok mellett) a beépítés módjától és a meglévő épületszerkezetektől függenek. Az alkalmazott megoldások általában jelentős homlokzati változást idéznek elő, ezért a felújítás tervét az épület környezetével összhangban kell elkészíteni.

(Forrás: A napenergia hasznosításának hazai lehetőségei – Farkas István)

A vizsgálatok szerint a napenergia hasznosítása helyi jelentőséggel, intézményi szinten és házi hasznosítással egyre növekszik. Perspektivikus lehet a hasznosításuk közösségi intézmények, de akár magánházak melegvíz/hő és/vagy villamosenergia ellátásának javításában különösen más megújuló alapú termelő és tárolási rendszerekkel való kombinálás esetén.

Sáránd intézményei közül a Polgármesteri Hivatal, a Művelődési Ház és a Konyha épületén vannak napkollektorok elhelyezve. Az energiahatékonyságot célzó beruházás pályázat útján jött létre. Az energetikai korszerűsítéshez a „Fotovoltaikus rendszerek kialakítása” című kiírásra beérkezett „Napelemes rendszer telepítése” című, KEOP-4.10.0/N/14-2014 azonosító számú pályázaton a megyéből Sáránd mellett még Püspökladány, Egyek, Tiszacsege, Kaba, Ebes, Sárrétudvari, Hosszúpályi, Biharkeresztes, Hajdúhadház, Téglás, Létavértes, Hajdúböszörmény és Hajdúdorog városa nyert még támogatást.

Sárándon (csakúgy, mint a többi település esetében is) több mint 200 db 250W-os napelemet telepítettek, amelyek termelése 50 kWh.

A korszerűsítések által egyebek mellett csökken az üvegházhatású gázok kibocsátása és növekedik a megújuló energiafelhasználás (villamos energia-termelés), valamint költségtakarékosabb és hatékonyabb az energiafelhasználás. A napelemek ugyanis rásegítenek a melegvíz előállításra, a fűtési, a hűtési rendszerek működésére, valamint a villanyáram előállítására.

Sáránd Polgármesteri Hivatal épülete

A Művelődési Ház épülete

Biomassza-biogáz:

Biomassza-biogáz előállítására az ország területén mindenhol, így Sáránd területén is van lehetőség. Az elégetése során keletkező CO₂ miatt, ma már nem tekintik annyira környezetbarátnak, mert bár az elégetése előtti oxigén termelése és az elégetése során keletkező CO₂ közel egyensúlyban van, de amíg az oxigén termelése a beépített környezettől távolabbra esik, a környezet terhelő kibocsátás az beépített területen jelentkezik.

Geotermikus energia:

A geotermikus energia hasznosítására részben a termálvíz kitermelésével, részben a földhő hőszivattyúval történő alkalmazásával nyílik lehetőség. Sáránd geológiai adottságai kedvezőek, ezért a település vezetése további beruházások keretében kívánja ezen adottságokat jobban (komplexen) kihasználni.

A földhőből hőszivattyúval kitermelt hőenergia közvetlenül fűtésre, használati melegvíz előállítására hasznosítható, geoerőmű segítségével villamosenergia termelésre is alkalmas.

A földhő hasznosítására Sáránd területén is van lehetőség. A hőszivattyú használata telken belül realizálható. A ténylegesen előforduló hasznosításáról információ nem áll rendelkezésre, energiagazdálkodási szinten ma még nem érzékelhető hagyományos energiahordozó megtakarító hatása. Ugyanakkor ebben az esetben is javasolható megvizsgálni azt, hogy különösen a közösségi intézmények hőellátásának javítására milyen lehetőségek (milyen támogatási formák igénybevétele) állnak rendelkezésre.

1.16.2.3. Az önkormányzati intézmények energiahatékonysági értékelése

Az önkormányzati intézmények energiaellátása vezetékes energiahordozók hasznosításával jelenleg megoldott. A villamosenergia ellátással az intézmények világítási és technológiai igényeit elégítik ki, a termikus célú energia ellátásuk pedig földgáz hasznosításával biztosított. Az önkormányzat energia- és költséghatékonysági és környezetvédelmi szempontok miatt a geotermikus energia hasznosítását tervezi. Mindemellett javasolt az energetikai felújítások, korszerűsítések rendszerszerű, magas minőségű (új EU elvárások, szabványok) szerinti folytatása. Energiahatékonyság javítására, energiatakarékos fogyasztást eredményező beruházások, a szigetelések, homlokfali hőleadást csökkentő (falszigetelések, nyílászáró cserék, javítások) beruházások, épületgépészeti felújítások történtek, de nem teljes körűen, vagyis további intézmények kapcsán szükséges energiahatékonyság növelő fejlesztések megvalósítása.

A Polgármesteri Hivatal, a Művelődési Ház és a Konyha napelemes fejlesztésnek köszönhetően az Önkormányzat hozzájárul a fosszilis energiahordozók felhasználásának csökkentéséhez, valamint a megújuló energiaforrások felhasználásának növeléséhez, ezáltal a környezetvédelmi kezdeményezésekhez is. A beruházások hatására csökkenteni tudja a szén-dioxid kibocsátását, valamint hatékonyabban tudja felhasználni az energiát. Mindemellett pedig jelentősen csökken az energiafelhasználásra fordított költsége a településnek. Csak Sáránd esetében például a napelemes rendszer működtetésével az előzetes számítások szerint évente mintegy kétfel millió forintot tud megtakarítani az önkormányzat.

1.16.3. Elektronikus hírközlés (vezetékes elektronikus hálózat, vezeték nélküli hírközlési építmények)

A település területén megtalálhatók a vezeték nélküli (mikrohullám), ill. a vezetékes hálózatok is. A vezetékes telefon a mobiltelefonok térhódításával és az internetes telefonszolgáltatók megjelenésével – eredeti funkcióját tekintve – egyre kisebb jelentőségű. A vezetékes telefonhálózat szerepe a szélessávú Internet-hozzáférés kiszolgálásában jelentős, bár az egyéb technológiák terjedése miatt csökkenő. A kábeltelevíziós hálózatnak ugyancsak jelentős a szerepe, hisz a televíziós jeleken kívül internetes és telefonos szolgáltatások lebonyolítására is alkalmas.

Szolgáltatás	Szolgáltatók
Internet ADSL	Externet, Vidanet, Invitel
Internet – kábelnet	EuroCable
Internet – műholdas	RG Networks
Vezetékes telefon szolgáltatás (30mBit/sec szupergyors internet elérés kiépítése optikai kábelen)	Magyar Telekom
TV – műholdas TV (parabolaantennával és beltéri egységgel vehető igénybe)	DIGI
TV – földi sugárzású digitális TV (MindigTV vételére alkalmas TV-vel, ill., beltéri egységgel vehető igénybe)	EuroCable
TV – IPTV (internet hálózaton elérhető digitális televíziós szolgáltatás vagyis egy telefonvonalon elérhető, minőségi kábelTV szolgáltatás)	EuroCable, Externet
Mobil szolgáltatások	T-com, Vodafone, Telenor

Az egyes szolgáltatások előfizetési számának alakulását a szolgáltatók akciói, csomagkínálata és hűségidős konstrukciója nagyban befolyásolja, így sokszor a csomagajánlat miatt kedvezőbb olyan szolgáltatást is megvásárolni, amelyet az előfizető valójában nem használ (pl. vezetékes telefon).

A hírközlési építmények építésével, engedélyezésével kapcsolatos szabályokat az elektronikus hírközlési építmények elhelyezéséről és az elektronikus hírközlési építményekkel kapcsolatos hatósági eljárásokról szóló 14/2013. (IX.25.) NMHH rendelet tartalmazza. Amennyiben a hírközlési hálózat áthelyezése vagy átépítése szükséges, úgy ennek előírásai alapján kiviteli tervet kell készíteni arra jogosult tervezővel. E tervet benyújtva építési engedélyt kell kérni a Nemzeti Média- és Hírközlési Hatóságtól.

JELMAGYARÁZAT:

- Kistérségi körzetek
- Kistérségi központok
- Tervezett optikai gerinc kábel
- Tervezett optikai gerinc gyűrű
- Tervezett körzeti optikai kábel

Részlet Hajdú-Bihar megye Területrendezési tervéből - Optikai infokommunikációs hálózat

Az infokommunikáció fejlettsége szoros korrelációt mutat a terület népességmegtartó képességével, és jelentősen hozzájárul az életminőséghez. A befektetők szempontjából a munkaerő minősége és a terület virtuálistérbeli, infokommunikációs elérhetősége fontos szempont.

Az infokommunikáció fejlesztése enyhítené a megyén belüli különbségeket. A fejlesztés lehetővé tenné, hogy a területen működő távközlési szolgáltatók a szabad kapacitást elérjék.

A megyei területrendezési terv az optikai hálózat bővítését tervezi, a tervezett hálózat gerinciránya a megye városait érinti. A térség tekintetében Debrecen irányából Sárándon át Derecske felé optikai gerinckábel, abból Sárádnál kiágazva Hajdúbagos, Hosszúpályi, Monostorpályi, Létavértes felé körzeti optikai kábel kialakítása tervezett.

A megyetervben előirányzott és a hírközlési tervlapon jelölt tervezett körzeti optikai kábel nyomvonala a település főútjának nyomvonalát követi. A belterületen a meglévő távközlési nyomvonalon a Bagosi utcán tervezik építeni.

Kültéri körülmények között a kábelt földbe fektetett védőcsőben célszerű vezetni. A védőcső nyomvonalát célszerű utak mentén, olyan módon kijelölni, hogy a kábel közterületen legyen vezethető, ezzel az esetleges tulajdonjogi és felelősségi problémák elkerülhetők. A kábelt LPE 40-védőcsőbe plusz egy tartalék cső elhelyezésével kell megépíteni.

A település vezetékes távközlési szolgáltatója tervezi az egész települést lefedő FTTH hálózat kiépítését, amellyel a település minden lakásában elérhetővé teszi a 30 Mbit/sec nagysebességű internetet.

A fényvezető kábeleket az erre a célra kialakított épületek zárt helyiségeiben, illetve ahol ennek megoldása nem lehetséges ott távközlési konténerekbe kell bevezetni.

1.17. KÖRNYEZETVÉDELEM (ÉS TELEPÜLÉSÜZEMELTETÉS)

1.17.1. Talajadottságok, talajvédelem

Sáránd közigazgatási területén kisebb részben homoktalajok (Nyírségi jellegű északkeleti részek), nagyobb részben csernozjomtalajok találhatóak. Mezőgazdasági termelésre alkalmasabbak a Derecske és Hajdúszoboszló irányába elnyúló területek, melyeknek magasabb az aranykorona értéke.

A homoktalajok ugyanakkor a deflációveszély miatt porszennyezést okozhatnak a településen. Talajszennyezés forrásai főként a nagyüzemi mezőgazdasági termelés által használt kemikáliák, illetve szerves tápanyagok beviteléből származhatnak.

1.17.2. Felszíni és a felszín alatti vizek

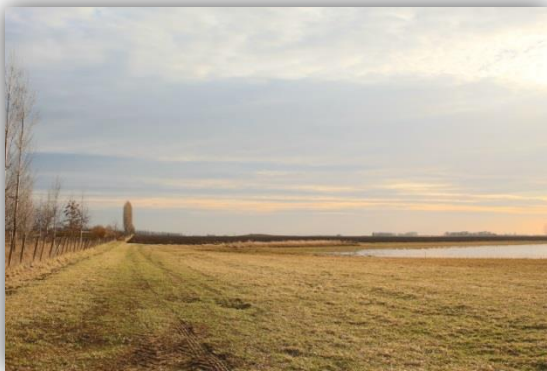
1.17.2.1. Felszíni vizek

Sáránd a 47. sz. Kálló-Alsónyírvíz belvízrendszeren belül a 47.b Alsónyírvíz öblözetben, valamint a 48. sz. Keleti-főcsatorna menti belvízrendszeren belül a 48.b Kösely öblözetben helyezkedik el. Sáránd területén nagy kiterjedésű állandó felszíni víz nincs, kisebb erek, ill. csatornák találhatóak a közigazgatási területen, melyek fenntartója a Berettyó Vízgazdálkodási Társulás:

- Kösely
- Tóció-csatorna
- Kati-ér

TIVIZIG kezelésű létesítmények a kettős működésű Kösely-főcsatorna, belvízelvezető csatorna a Kösely-mellékág.

A 47. sz. főúttól nyugatra hajdani lefűződések helyén, ill. mélyületekben kisebb-nagyobb időszakos vízállásos területek alakultak ki. Ezek egy része a természetvédelmi oltalom alatt álló területekhez tartozik.

017/34 hrsz-ú Locsogó nevű terület

A Locsogó nevű terület távolból

Kisebbségi felszín vízfelületet, mesterséges tavat alakítottak ki a Hajdú Family Szabadidőpark területén.

1.17.2.2. Felszín alatti vizek:

Felszín alatti vizekkel kapcsolatban Sáránd egész közigazgatási területén sérülékeny földtani közegű vízbázisra épült vízmű nem üzemel, távlati ivóvízbázis nem található.

A felszín alatti vizek védelmével kapcsolatos szennyeződéserzékenységi besorolásra az érvényes szabályozás a 219/2004.(VII.21.) Korm. rend. és a 27/2004.(XII.25.) KvVM rendelet. E rendelkezések alapján Sáránd község és közigazgatási területe részben „Érzékeny” és „Kevésbé érzékeny” besorolást kapott.

Sáránd község és közigazgatási területének egész része a 27/2006(II.7.) Korm. rend. alapján nitrát érzékeny terület, ezért a létesítmények kialakítását úgy kell megoldani, hogy a 219/2004.(VII.21.) Korm. rend. 1. sz. mellékletében felsorolt anyagoknak (pl. ammónia, nitrátok, stb.) a felszín alatti víztérbe történő közvetlen bevezetése elkerülhető legyen. A talajba és a vízfolyásokba szennyezett csapadékvíz, vagy egyéb szennyvíz nem kerülhet. Az utak, valamint az egyéb területnek (parkoló) kijelölt területen a csapadékvíz elvezetését burkolt árokban javasolt megoldani.

A 2003. évi XXVI. törvény alapján Sáránd közigazgatási területe részben érintett az országos vízminőség védelmi övezet területében.

A talajvíz szintje változó, néhol 30 méter mélységig kell lefúrni, de többnyire 1-2 méter mélyen található és ez a község felszín alatti vizeit igen sérülékennyé teszi az emberi tevékenységből származó szennyezésekkel szemben.

Lokális, de magas szennyezőanyag koncentrációjú talajvízszennyezések keletkezhetnek a szakszerűtlen trágyatárolás, illegális hulladéklerakás, folyékony hulladékürítés, túlzott mértékű műtrágyahasználat miatt.

A település területén a csapadékvíz elvezetés nincs megfelelően megoldva, a település belterületén a mélyfekvésű részeken ez rendszeresen problémát okoz.

A csapadékvíz elvezető rendszeren a lefolyás biztosítása érdekében a következő munkálatokat kellene elvégezni

- árokrendszer bővítése;
- hiányzó átvezetők megépítése, meglévő átvezetők karbantartása, felújítása;
- meglévő árokrendszer felújítása, karbantartása.

Sáránd közigazgatási területe a Kösely-főcsatorna víztesten helyezkedik el, amely erősen módosított. Ökológiai minősítése mérsékelt, célkitűzés a jó potenciál elérése.

Az Európai Parlament és a Tanács 2000/60 EK 33. bekezdése szerint minden vízgyűjtőn törekedni kell a vizek jó állapotának elérésére, úgy, hogy az ugyanahhoz az ökológiai, hidrológiai és hidrogeológiai rendszerhez tartozó felszíni és felszín alatti vizekkel kapcsolatban tett intézkedések összehangoltak legyenek.

A VTG2 különböző célokat, intézkedéseket fogalmaz meg, amelyek megvalósítására törekednünk kell és amely alapján a célokat, intézkedéseket igyekeznünk kell szem előtt tartani. Cél minden esetben a víztestek jó állapotának elérése vagy fenntartása.

A területen érintett víztestek:

- sekély porózus talajvíz test (sp. 2.6.2. talajvíztest; Hortobágy, Nagykunság, Bihar északi rész) mennyiségi állapota gyenge, okai tartós vízszintsüllyedés, szárazföldi FAVÖKO (felszín alatti víztől függő ökoszisztéma). Kémiai állapota jó, de gyenge kockázatú.
- Porózus rétegvíz test (p.2.6.2. rétegvíz test; Hortobágy, Nagykunság, Bihar északi rész) mennyiségi állapota gyenge a túlzott vízkivételek miatt, kémiai állapota jó.
- porózus termálvíz testek (pt.2.4 Északkelet- Alföld) mennyiségi és kémiai állapotuk is jó.

Az alábbi táblázat tételesen tartalmazza a VGT2 által meghatározott célokat, intézkedéseket az érintett víztestekre:

Víztest jele	Víztest neve	Felszín alatti vizek kémiai állapotát javító intézkedések	Vízbázis védelmi intézkedések	Felszín alatti vizek mennyiségi állapotát javító intézkedések
sp. 2.6.2	Hortobágy, Nagykunság, Bihar északi rész	2.1, 3, 21.1, 21.5, 21.9, 21.10, 36	13.3	7.1, 7a.2, 8.1, 8.2, 8.4, 23.2, 31.1, 33.2
p. 2.6.2	Hortobágy, Nagykunság, Bihar északi rész	36	13.1, 13.2, 13.4	7a.2, 8.1, 8.2, 8.4
pt. 2.4	Északkelet-Alföld	31.2, 36		7a.2, 7a.5, 8.1, 8.2

Intézkedési elemek leírása:

2. Mezőgazdasági eredetű tápanyagszennyezés csökkentése:

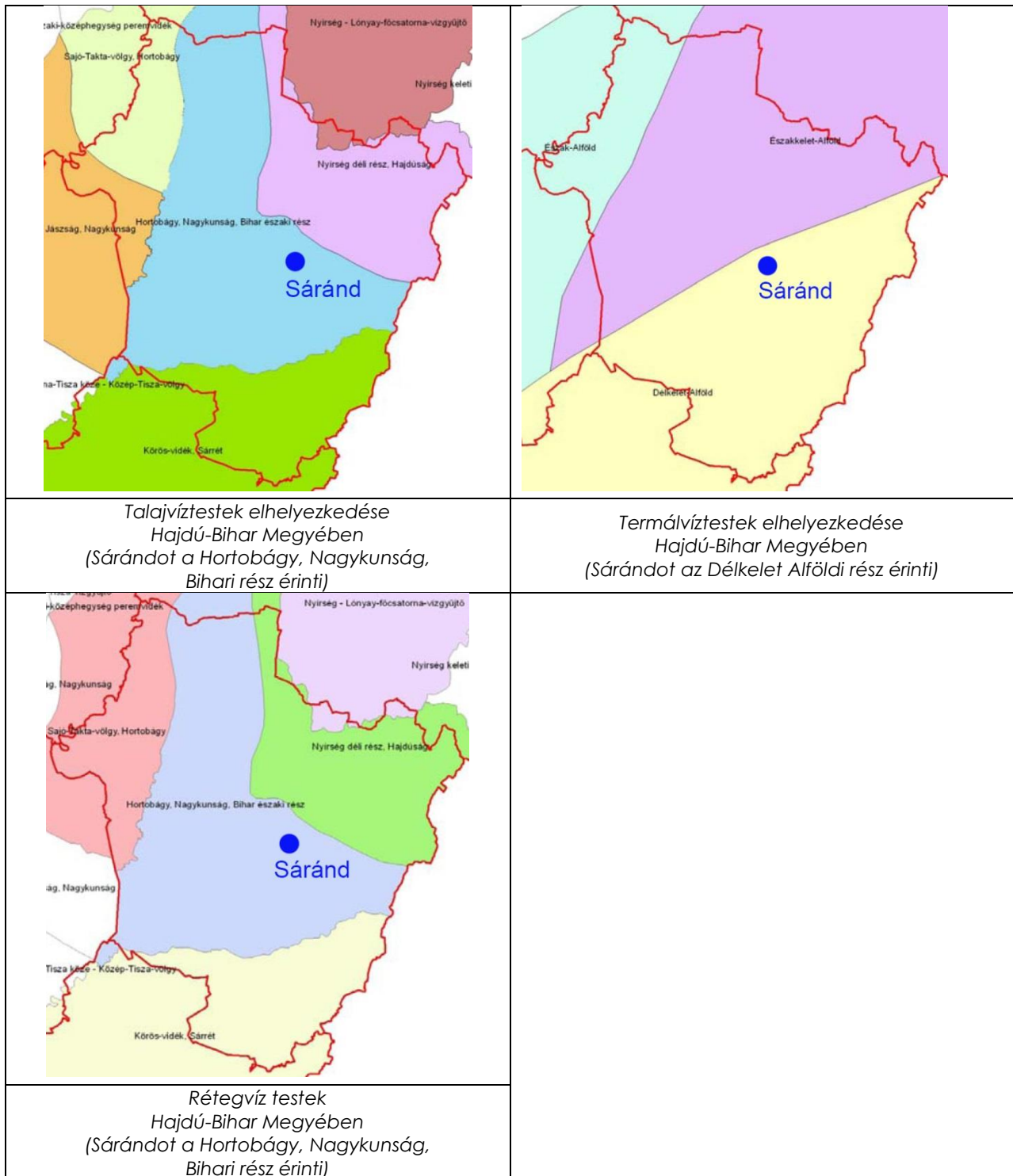
- 2.1 A mezőgazdasági termelés tápanyag szennyezésének csökkentésére vonatkozó általános szabályrendszer, a tápanyag kihelyezés tényleges korlátozása szántó és ültetvény területeken kiemelten a vízbázisok védőterületén található szántók, gyümölcsösök területén.

3. Mezőgazdasági eredetű peszticid szennyezés csökkentése a víztest teljes területén, kiemelten víz bázisok védőterületén.

7. A vízjárási viszonyok javítása, illetve az ökológiai kisvíz helyreállítása:
- 7.1 A belvízelvezető rendszer módosítása, vízjárási viszonyok javítása, az ökológiai kisvíz helyreállítása, a talajvízszint süllyedés megállítása.
- 7.a Ökológiai szempontok érvényesítése a fenntartható vízhasználatok megvalósításában:
- 7a.2 Felszín alóli vízkivételek nyilvántartása, felülvizsgálata, módosítása, engedélyezése. A) Részletes modellezés mennyiségi igénybevételi határérték meghatározására. B) Vízkivételek felülvizsgálata
  - 7a.5 Termálvizek hasznosítása, a használt termálvizek visszasajtolásának szabályozása, ösztönzése és korszerűsítése. Új kutak esetében előírás.
8. A víz hatékony felhasználást elősegítő műszaki intézkedések, az öntözés, az ipar, az energiaellátás és háztartás területén:
- 8.1 Víztakarékos megoldások alkalmazása növénytermesztésben (növénykultúra, öntözési technológia, energiahatékonyság).
  - 8.2 Technológiai és hálózati veszteségek csökkentése.
  - 8.4 Víztakarékos megoldások az ipari vízellátásban.
13. Ivóvízbázisok védelmét szolgáló intézkedések (védőterületek, pufferezónák):
- 13.1 Ivóvízminőség biztosítása a csapnál, az EU Ivóvíz Irányelvnek megfelelően (Az Ivóvízminőség Javító program befejezése, + monitoring – Kaba Cukorgyár vízmű)
  - 13.2 Ivóvízbázisok védelme, védőzónák kijelölése, tevékenységek szabályozása, módosítása (A diagnosztikai és a biztonságba helyezési program végrehajtása – Kaba Cukorgyár vízmű)
  - 13.3 A vízbázis-védelmi szabályozáson kívüli megoldások (egyedi szabályok, vízbázis-védelem szempontjából kedvező területhasználat váltás, jó gyakorlatok ösztönzése, területhasználókkal való megegyezés). Gyep, erdő területhasználatok ösztönzése vízbázisok külső védőterületén.
  - 13.4 Vízbiztonsági tervek készítése, alkalmazása. Biztonságba helyezési tervek integrálása.
21. Településekről, épített infrastruktúrából és közlekedésből származó szennyezések megelőzése és szabályozása:
- 21.1 Kommunális hulladéklerakók megfelelő kialakítása, működtetése és ellenőrzése a víztest teljes területén, kiemelten vízbázisok hidrogeológiai védőterületén.
  - 21.5 Illegális hulladéklerakók felszámolása, a hulladéklerakás ellenőrzése, bírságolása, kiemelten a vízbázisok védőterületén.
  - 21.9 További csatornarakötések elősegítése és megvalósítása a víztest teljes területén, kiemelten vízbázisok védőterületén.
  - 21.10 Csatornahálózatok rekonstrukciója az egész víztest területén, de különösen a vízbázisok védőterületén.
23. A természetes vízvisszatartást elősegítő intézkedések:
- 23.2 Csapadékgazdálkodás, táblaszintű vízvisszatartás a táblákon belül a beszivárgás növelése és a lefolyás csökkentése érdekében általánosan a víztest teljes területén.
31. Beszivárogatás, visszasajtolás korszerűsítése, szabályozása:
- 31.1 Talajvízdúsítás szabályozása, a talajvízszint süllyedés megállítása
  - 31.2 Szénhidrogén termeléshez, feltáráshoz használt kutakból kitermelt folyadék visszasajtolásának szabályozása. Visszasajtolás a 219/2004 Kormányrendelet szerint, a visszasajtolások ellenőrzése.
33. Károsodott vízi, vizes és szárazföldi élőhelyek védelme a vízjárást befolyásoló hatásokkal szemben, az egyéb intézkedéseken felül:
- 33.2 Vízpótlás ökológiai céllal, beleértve a vízkivételek speciális szabályozása, vízkormányzás és vízpótlás megoldása a természetvédelmi igények kielégítésére.
36. Szakszerűtlenül kiképzett kutak ellenőrzése, rekonstrukciója, felszámolása. Engedély nélküli kutak számbavétele.

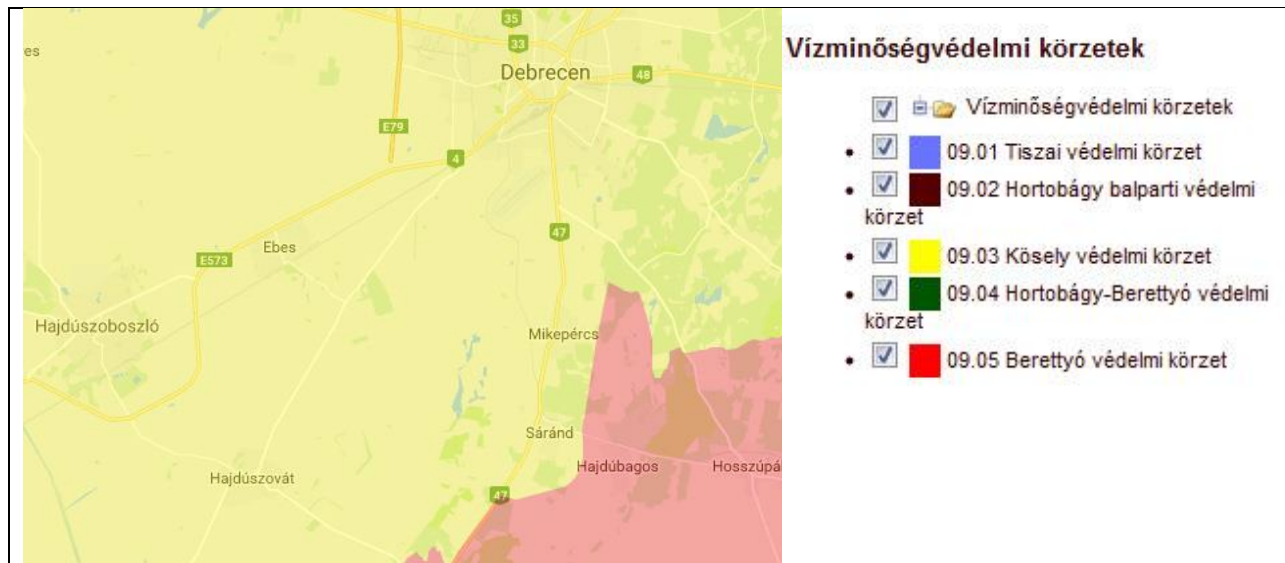

1.17.2.3. Vízminőség-védelem

A Tiszántúli Vízügyi Igazgatóság (TIVIZIG) a vízminőségi és környezeti káresemények estén kármegelőzési, kárelhárítási tevékenységet a 90/2007 (IV. 26.) a környezetkárosodás megelőzésének rendjéről szóló Korm. rendelet alapján végzi. Az igazgatóság folyamatos ügyeletet működtet, ahol jelenteni lehet a környezeti káreseményt a felszíni és felszín alatti vizek szennyezése vagy veszélyeztetése esetén.

Forrás: http://www.tivizig.hu/kornyezeti_vizminoségi_karelharitas

Sáránd teljes igazgatási területe vízminőség-védelmi szempontból a Kösely védelmi körzethez tartozik.

Forrás: <http://www.tikovizig.hu/gmap/vizmin.php>

1.17.3. Levegőtisztaság és védelme

A Hajdú-Bihar megyei Kormányhivatal rendelkezésére nem állnak olyan levegőtisztasági adatok, melyek miatt környezetvédelmi intézkedési program kidolgozása válna szükségessé Sárándra vonatkozóan.

Ugyanakkor Debrecen területén az OLM hálózat keretén belül begyűjtött immissziós vizsgálati adatok, valamint célzott kutatási adatok azt mutatják, hogy a szilárd tüzelésből származó levegőterhelésnek hatására, ún. légköri inverziós időjárási körülmények között az egészségügyi határértéket meghaladó szennyezettségi állapotok alakulhatnak ki. Tekintettel a vázolt környezeti kockázatra a szilárd tüzelés terjedésének korlátozását javasolt célul kitűzni.

Hangsúlyozni kell, hogy nem csak az egyébként jogszabályi előírások által is tiltott hulladékégetés eredményezi a fent említett hatást, hanem a fa, vagy biomassza tüzelés is.

Sáránd területén a két legjelentősebb emisszióforrás a lakossági fűtés és a közlekedés.

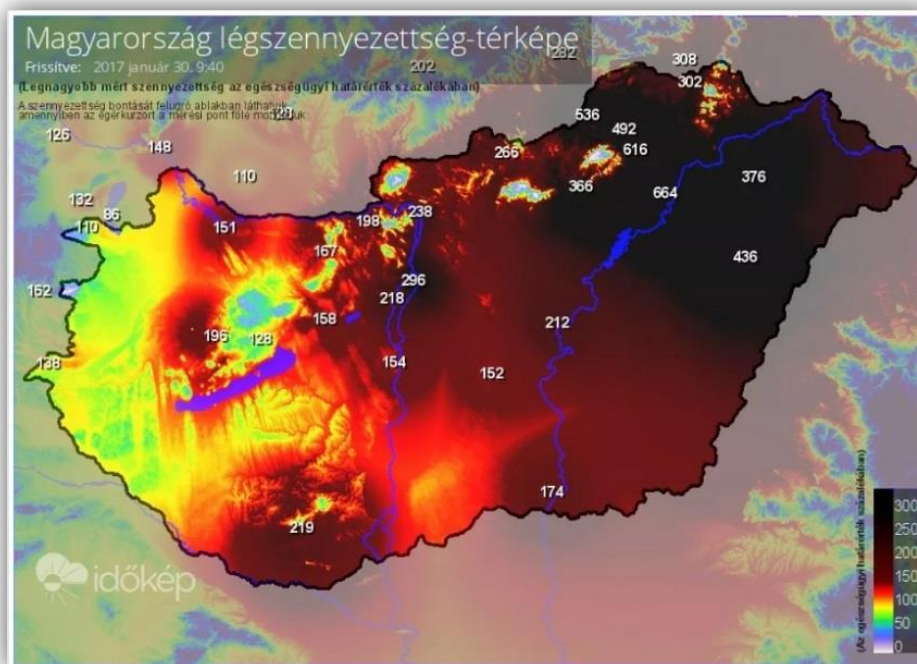
A község területén a gázvezeték hálózat kiépítése 1995-ben megtörtént, a lakások ~90%-a csatlakozott a rendszerre, de a településen az befolyásolhatja a település levegőtisztaságát, hogy az ingatlanok több mint 50%-án fával is fűtenek, ami SO₂ és NO₂ szennyezőanyag terheléssel jár.

A közlekedési eredetű levegőszennyezés a község belterületén nem jelentős, de a 47-es számú főút áthalad Sárándon, így annak hatása érezhető.

További emisszióforrások:

- mezőgazdasági munkákból eredő, talajmunkálatok során keletkező por-szennyezés
- kora tavasszal és ősszel végzett – természetvédelmi szempontból is aggályos – tarlóégetésből keletkező por és füstszennyezés
- allergén pollenek: főként az elhanyagolt területekre jellemző parlagfű pollenterhelése.
- A LAIR adatszolgáltatás szerint Sáránd területén az FGSZ Földgázszállító Zrt. (8600 Siófok, Tanácsház u. 5.) a Sáránd 061 hrsz. alatti gázátadó állomáson gázmelegítés technológiához kapcsolódóan üzemeltet 2 db gázmelegítő kazánt, melyek kéménye légszennyező pontforrásként van bejelentve.

Sáránd község területén a 314/2005. (XII.25.) Kormányrendelet szerinti a környezetre jelentős hatást gyakorló üzem, telephely nem található.

Forrás: www.idokep.hu 2017. jan. 30.

1.17.4. Zaj- és rezgésterhelés

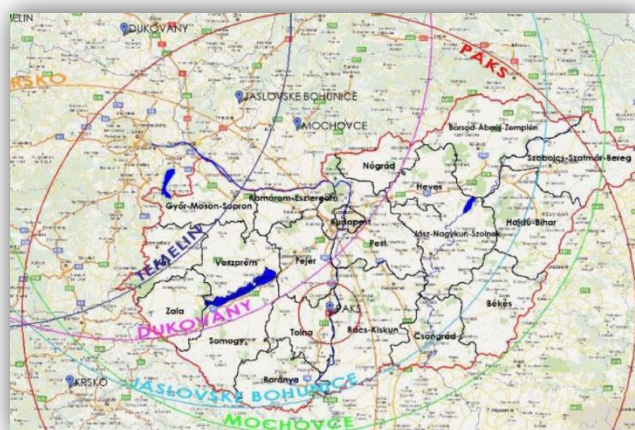
A lakossági eredetű, valamint a szolgáltató tevékenységből származó zaj- és rezgés szint települési szinten nem jelentős.

A közlekedési eredetű levegő- és zajszennyezés a 47-es sz. főúton áthaladó forgalom következtében nagy.

A település határában egy szórakozóhely van, mely 300 fő befogadására alkalmas.

1.17.5. Sugárzásvédelem

Sáránd területe beletartozik Paks és Mohovce (Szlovákia) nukleáris erőműveinek Élelmiszer-fogyasztási Korlátozások Óvintézkedési Zónájába (300 km). Ez azt jelenti, hogy súlyos nukleáris veszélyhelyzet bekövetkezésekor megállapított általános veszélyhelyzet esetén ezen a területen szükségessé válik a lakosság élelmiszer-fogyasztásának korlátozása, a mezőgazdasági termelők és az élelmiszer-feldolgozó ipar ellenőrzése, tevékenységük szükség szerinti, szigorú rendeleti szabályozása, illetve korlátozása. Vészhelyzet esetén a Katasztrófavédelmi Hivatal honlapján megtalálhatóak a tennivalók.

1.17.6. Hulladékkezelés

Hulladékkezelési tevékenységnek minősül a hulladék gyűjtése, begyűjtése, szállítása, előkezelése, tárolása, hasznosítása, ártalmatlanítása.

Az önkormányzat a községben keletkező települési hulladék kezelésére hulladékkezelési közszolgáltatást szervez és tart fenn, a lakosság által fizetett közszolgáltatási díj ellenében.

A hulladékgazdálkodás területén az önkormányzat legfőbb feladata a fejlesztés-beruházási, jogi szabályozás, valamint hatósági eszközrendszer alkalmazása.

Ipari és egyéb gazdálkodói nem veszélyes hulladékok:

Az önkormányzat felelősségi körébe tartozó tevékenységből származó ipari és egyéb gazdálkodói nem veszélyes hulladék nem keletkezik.

Mezőgazdasági és élelmiszeripari nem veszélyes hulladékok:

Hulladékgazdálkodás szempontjából a mezőgazdaságban, illetőleg az élelmiszeriparban keletkező hulladékok megítélése viszonylag kedvező, hiszen nagy részük biológiai kezeléssel hasznosítható, vagy közvetlenül visszaforgatható a mezőgazdasági termelésbe.

A településen mezőgazdasági tevékenységből származó anyagáramokat (növényi részek, trágyaféleségek) nem tekintjük hulladéknak, mert ezek túlnyomó része takarmányként vagy talajjavító anyagként közvetlenül hasznosul, külön kezelést nem igényelnek.

Települési szilárd hulladékok

A települési szilárd hulladék részben a hagyományos háztartási hulladék, részben a háztartási hulladékhoz hasonló összetételű ipari, kereskedelmi hulladékból (csomagolóanyag) tevődik össze. A hulladék összetételét a településszerkezet nagymértékben meghatározza.

A községben keletkező települési szilárd hulladék összetétele meglehetősen vegyes. A kertés, falusias jellegű területeken, ahol a vegyes tüzelésű fűtési mód elterjedt, domináns a szerves, nem éghető frakció (salak, törmelék).

A gázfűtés terjedésével egyre kevesebb éghető hulladékot használnak fel helyi fűtésre, így ezek is deponálásra kerülnek.

A szerves hulladékok aránya kicsi, többnyire állati eledelként kerülnek felhasználásra.

A csomagolóanyagok éghető részét eltüzelik, de a nem éghető frakció egy része is új funkciót kapva használatban marad.

A községben keletkező, begyűjtött és elszállított települési szilárd hulladékmennyiség: 600 tonna/év.

A csomagolási hulladék a települési szilárd hulladék egyik fő komponense, 30-40%-a, mely a lakosság körében háztartási hulladékként keletkezik. A háztartásokban keletkező csomagolási hulladék becsült mennyisége 150-160 t/év.

Az önkormányzat a háztartásokban keletkező csomagolási hulladékok mennyiségének csökkentése érdekében a hasznosítható hulladékok (papír, színes üveg, fehér üveg, műanyag flakonok) szelektív gyűjtését vezette be 2003. január 1-től.

A szilár kommunális hulladék veszélyes hulladéknak minősülő komponensei:

- elemek,
- festék-, olaj- és vegyszermaradványok,
- göngyölegek,
- akkumulátorok,
- gyógyszerek,
- egyéb.

A kommunális hulladékok körében a veszélyes hulladék - komponensek aránya 0,5-1%-ra tehető. A településen bevezetett szelektív gyűjtés jelenleg nem terjed ki a szilárd kommunális hulladék veszélyes komponenseinek elkülönített gyűjtésére.

A lakosság körében keletkező gyógyszerhulladék mennyisége elhanyagolható.
A hulladékká vált gyógyszerek a települési hulladék mintegy 0,01%-át adja.

A háztartásoknál keletkező kiemelten kezelendő hulladékáramok közül a kiselejtezett elektronikai berendezések, valamint a házi- és hobbikertekben felhasznált növényvédő szerek és göngyölegei jelennek meg.

Ezen kiemelt kezelendő hulladékok jelenleg a települési szilárd hulladékként kerülnek ártalmatlanításra.

Települési folyékony hulladékok

A település területén nem történik szennyvíztisztítás. Sáránd rendelkezik szennyvízelvezető hálózattal.

Építési, bontási hulladékok, egyéb inert hulladékok

Az önkormányzat felelősségi körébe tartozó tevékenységekből származó építési bontási hulladékok és egyéb inert hulladékok mennyisége elhanyagolható. A kezelésük szilárd kommunális hulladékként történik.

Veszélyes hulladék

Az önkormányzat felelősségi körébe tartozó tevékenységből származó veszélyes hulladék települési szilárd hulladék veszélyes hulladéknak minősülő komponenseiként keletkezik.

Ezek mennyisége elhanyagolható.

Az önkormányzat felelősségi körébe tartozó tevékenységekből kiemelten kezelendő veszélyes hulladékáramok – az egészségügyi eredetű hulladék kivételével – nem keletkeznek, illetőleg a keletkező hulladék mennyisége elhanyagolható.

A településen a község orvosi rendelőjében keletkezik egészségügyi eredetű hulladék. Ezen hulladékok gyűjtése a települési szilárd hulladékoktól elkülönítetten történik.

A keletkezett hulladék elszállítását Dr. Füle Károly háziorvos végzi. A hulladék befogadója a HAJDÚKOMM Kft. (Debrecen, Határ u.) telephelye.

Csomagolási hulladékok anyagukat tekintve:

- papír és karton,
- műanyag,
- fa,
- fém,
- vegyes összetételű kompozit csomagolási hulladék,
- üveg,
- textil.

Az önkormányzat felelősségi körébe tartozó tevékenységből származó kiemelten kezelendő nem veszélyes csomagolási hulladékok becsült mennyisége: 60 m³/ év.

Hulladék gyűjtés és ártalmatlanítás:

A települési önkormányzat kötelezően ellátandó közzolgáltatásként a háztartásoknál keletkező települési hulladék kezelésére hulladékkezelési közzolgáltatást szervez és tart fenn.

A községben keletkező hulladékokat begyűjtik, majd a hulladék típusának megfelelő kezelőtelepre szállítják és ártalmatlanítják.

A hulladék gyűjtését 2016-tól Monostorpályi MFÜ végzi.

A csomagolási hulladék a települési szilárd hulladékok egyik fő komponense. Szelektív gyűjtéssel lehetővé válik ezen csomagolási hulladékok feldolgozása, újrahasznosítása, így csökkenhet a lerakásra kerülő hulladékok mennyisége.

A keletkező hulladékok gyűjtése 120 literes szabványos hulladékgyűjtő edényzetben, a begyűjtés és szállítás zárt rendszerű szállítójárművel történik.

A községben keletkező vegyes szilárd kommunális hulladékok lerakással történő ártalmatlanítása a debreceni kommunális hulladéklerakón történik.

Hulladékgyűjtő edényzet:

Lakosságnál ~800 db 120 literes, az Önkormányzat intézményeinél ~25 db 120 literes hulladékgyűjtő edényzet került elhelyezésre. A megfelelő számú gyűjtőedényzet beszerzéséről, pótlásáról, javításáról, tisztántartásáról a tulajdonos, használó köteles gondoskodni.

Szelektív hulladékgyűjtés:

A szelektív hulladékgyűjtés a településen 2003. január 1-től került bevezetésre. Ez a papír, színes üveg, fehér üveg, valamint a műanyag flakonok szelektíven történő gyűjtését, begyűjtését teszi lehetővé. Ezáltal a kezelőtelepre beszállított hulladékok regenerálásának és újrafelhasználásának elősegítése válik lehetővé.

A belterületen 3 db hulladékgyűjtő sziget (3X4 db 1000 literes gyűjtőedény) lett kihelyezve, melynek üritésére hetente kerül sor.

A hulladékgyűjtő szigetek kialakításának és üzemeltetésének műszaki követelményeit magasabb rendű jogszabály rendeletben szabályozza.

Hulladékgyűjtő sziget kialakításakor az alábbi követelményeknek kell eleget tenni:

- Szabványos vagy erre a célra gyártott speciális edénnyel kell ellátni, minimálisan három hasznosítható hulladék-összetevő elkülönített begyűjtését kell lehetővé tenni;
- Az elhelyezése történhet közterületen, lakóövezetben, kereskedelmi egységek közelében úgy, hogy alkalmas legyen a gyalogosan történő megközelítésre;
- A kihelyezett edényzet zárható, bedobó nyílással ellátott, a gyűjtőjárműhöz illesztett rendszerű legyen;
- A kialakítást úgy kell megvalósítani, hogy a gyűjtőedényzet célgéppel történő üritése biztosítható legyen.

Felszámolt hulladéklerakó helyek:

A község külterületén, a 47. sz. főút és a belterületi határ között található 048/8 hrsz.-ú kommunális hulladéklerakó 2001-ben felhagyásra került.

A hulladéklerakó által igénybevett terület nagysága: 13.000 m², a területen lerakott hulladék becsült mennyisége: 19.500m³.

A hulladéklerakó helyszíni rekultivációja 2011-ben valósult meg KEOP pályázati finanszírozásból.

A rekultiváció keretén belül kialakították a végleges felső záró-réteget, mely kiegyenlítő rétegből, szigetelő rétegből, szivárgó rétegből, fedőrétegből és, vegetációs rétegből áll.

A település közigazgatási területén jelenleg nem történik szervezett hulladéklerakás, ártalmatlanítás.

1.17.7. Vizuális környezetterhelés

Vizuális környezetterhelésről olyan esetben beszélhetünk, amikor bizonyos épített, vagy emberi beavatkozás hatására létrejött tájelemek látványa zavarólag hat közvetlen, vagy tágabb környezetükre. Gyárkémények, hírközlési tornyok, magas házak, víztornyok, bányák hatása távolabbról is érzékelhető, míg a közművezetékek, és nagyméretű földművek döntően közvetlen környezetükben zavaróak.

Sáránd esetében nagy jelentőségű, távolról érzékelhető zavaró vizuális elemről nem beszélhetünk.

Szűkebb környezetet érintenek a lakatlan, pusztuló, gyakran romos épületek vagy az elhanyagolt, gondozatlan út/vasút menti zöldsávok látványa, mely a településre nézve is veszélyforrást jelent, mert hatása negatív, az ún. szlömösödés forrása, melegágya.

A vizuális környezetterhelést okozhatnak a különböző méretű és stílusú reklámtáblák és a fényszennyezés is, ami jelenleg Sáránd esetében nem jellemző.

Az országos településrendezési és építési követelményekről szóló 253/1997. (XII. 20.) Korm. rendelet (OTÉK) előírja, hogy „Az építmény megvilágítását, a köz- és díszvilágítást, a fényreklámot és a hirdető berendezést úgy kell, elhelyezni és kialakítani, hogy a fényhatás fényszennyezést ne okozzon.”

A Magyar Világítástechnikai Társaság az önkormányzatok számára készített rendelettervezete négy területtípust határoz meg, ezek közül Sárándon az E1 és E2 kategória fordulhat elő.

Zóna	Terület neve	Terület jellege	Példák
E1	Természeti	Önmagában sötét	nemzeti park, védett terület
E2	Falusi	Alacsony szintű világítás	lakó vagy ipari terület vidéken
E3	Elővárosi	Közepes szintű világítás	lakó vagy ipari terület külvárosban
E4	Városi	Nagyvárosi világítás	városközpont, üzleti negyed

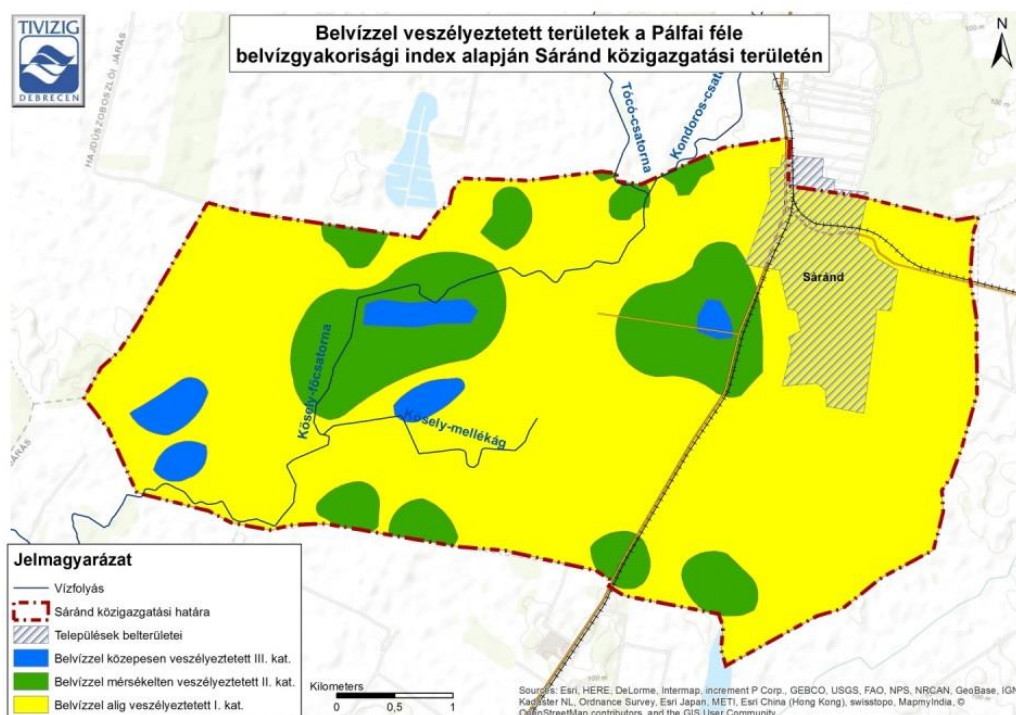
Az övezetek kialakításának a lakosság éjszakai pihenése, a természetvédelem és a csillagászati kutatások érdekében lehet fontos szerepe, továbbá jelentős kihatása lehet a település villamosenergia fogyasztására és a közkiadásokra. Ezekben a zónákban fényterhelési határértékek meghatározása is várható, ami ma még nincs szabályozva.

1.17.8. Árvízvédelem, belvízvédelem

A vízgazdálkodásról szóló 1995 évi LVII törvény 4 § (1) bekezdés f) pontja alapján a helyi vízrendezés és vízkárelhárítás, az árvíz- és belvízelvezetés a helyi önkormányzat feladata.

A 18/2003.(XII.9.) KvVM-BM együttes rendelet rendelkezik a települések ár- és belvíz veszélyeztetettségi alapon történő besorolásáról. E törvény szerint Sáránd község nem tartozik a veszélyeztetett települések közé.

A Tiszántúli Vízügyi Igazgatóság viszont a Pálfai féle belvíz veszélyeztetettségi, ill. belvíz gyakorisági térkép szerint az alábbi területeket tartja számon Sárándon:

Veszélyeztetettség kategória	Az elöntés relatív gyakorisága, azaz hosszabb időszakokra vetítve a belvíz		Szöveges minősítés
I.	<0,05	20 évnél ritkább	belvízzel alig veszélyeztetett terület
II.	0,05-0,10	10 és 20 év között	belvízzel mérsékelt veszélyeztetett terület
III.	0,10-0,20	5 és 10 év között	belvízzel közepesen veszélyeztetett terület
IV.	>0,20	5 évnél is sűrűbben előforduló (visszatérő) esemény	belvízzel erősen veszélyeztetett terület

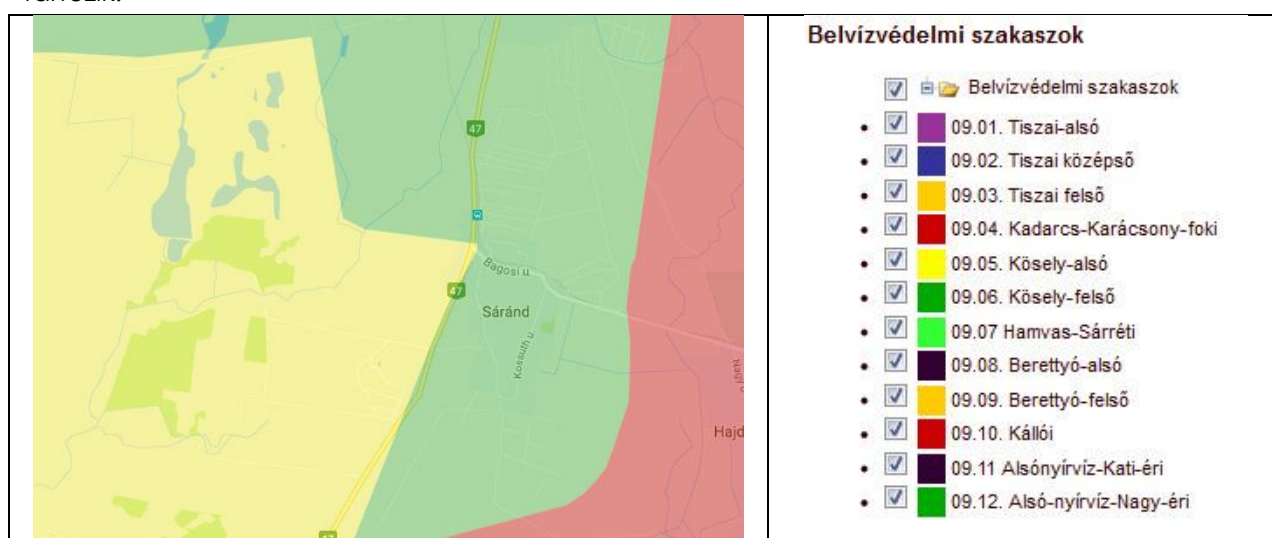
Forrás: Tiszántúli Vízügyi Igazgatóság 165-1/2017. hiv. számú levele

A síkvidéki területeket, mint amilyen Sáránd is, az ún. Pálfi féle belvíz veszélyeztetettség, ill. belvíz gyakorisági térképpel szokták jellemezni. A veszélyeztetettség térkép készítéséhez az 1961-2002-es évekig végzett szisztematikus belvíz-elöntési felmérések utólagos statisztikai és térinformatikai feldolgozása szolgált alapul.

Sáránd a 47. sz. Kálló-Alsónyírvíz belvízrendszeren belül a 47.b Alsónyírvíz öblözetben, valamint a 48. sz. Keleti-főcsatorna menti belvízrendszeren belül a 48.b Kösely öblözetben helyezkedik el.

TIVIZIG kezelésű létesítmények a kettős működésű Kösely-főcsatorna, belvízelvezető csatorna a Kösely-mellékág.

Sáránd közigazgatási területének a 47-es főúttól keletre eső része a Kösely-alsó, a 47-es főúttól nyugatra eső része a Kösely-felső, és délen egy kicsi része a Kállói belvízvédelmi szakaszokba tartozik.

Forrás: <http://www.tikovizig.hu/gmap/belvizvsz.php>

1.17.9. Fennálló környezetvédelmi konfliktusok, problémák és értékelésük

Sárándon jelentős környezetterheléssel járó tevékenységet nem folytatnak.

A közlekedési eredetű zaj és légszennyezés csökkentéséhez út menti védősávok telepítése válhat szükségessé.

A mezőgazdasági termelés szakszerű és korszerű végzésével a víz- és talajszennyezés mértéke jelentősen csökkenthető.

1.18. KATASTRÓFAVÉDELEM (TERÜLETFELHASZNÁLÁST, BEÉPÍTÉST, BEFOLYÁSOLÓ VAGY KORLÁTOZÓ TÉNYEZŐK)

1.18.1. Építésföldtani korlátok

1.18.1.1. Bányászattal érintett területek, agyaggödrök

A község területét érinti a Derecske III.- szénhidrogén védnevű bányatelek és mezőbeni vezetékai, melynek alapadatai a következők:

- Határvonal-töréspontjainak koordinátái az Egységes Országos Vetületi rendszerben (EOV):

Töréspont száma	Y (EOV)	X (EOV)
1	842600.00	230600.00
2	844800.00	229200.00
3	844200.00	228300.00
4	843200.00	228200.00
5	842300.00	227000.00
6	841000.00	227900.00

- Fedő és alaplapjának tengerszinthez (Balti) viszonyított magassága:

Fedőlap: -1800,00 m

Alaplap: -2050,00 m

- A bányatelek területe: 6,56 km²

Megszűnt bányákra, korábbi bányászati tevékenységekre vonatkozó adatok:

- a 073/3, 134/8, 047/1, 048/1 hrsz-on agyaggödrök találhatóak
- a 048/1 hrsz-on homokbánya működött, jelenleg be van zárva.

Mivel az érintett területek nem szerepelnek az Állami Ásványi Nyersanyag és Geotermikus Energiavagyon Nyilvántartásában, elhelyezkedésükről további adatok nem tud szolgáltatni a Bányafelügyelet.

A területek esetleges tájrendezéséről információ nem áll rendelkezésre.

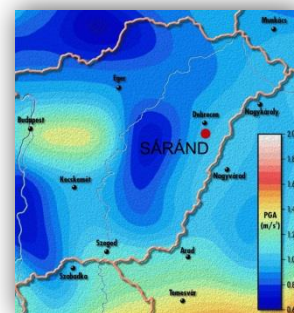
1.18.1.2. Csúszás-, süllyedésveszélyes területek

A Borsod-Abaúj-Zemplén Megyei Kormányhivatal Műszaki Engedélyezési és Fogyasztóvédelmi Főosztály Bányászati Osztálya a településre vonatkozóan nem adott meg az Országos Felszínmozgás Kataszter adatai alapján földtani veszélyforrással érintett területet.

1.18.1.3. Földrengés veszélyeztetett területei

Magyarország területe földrengés veszélyeztetettség szempontjából közepesen aktív területnek számít.

Az ország földrengés veszélyeztetettségét ábrázoló térkép szerint Sáránd környéke az országon belül nem mondható földrengés-veszélyeztetettnak.

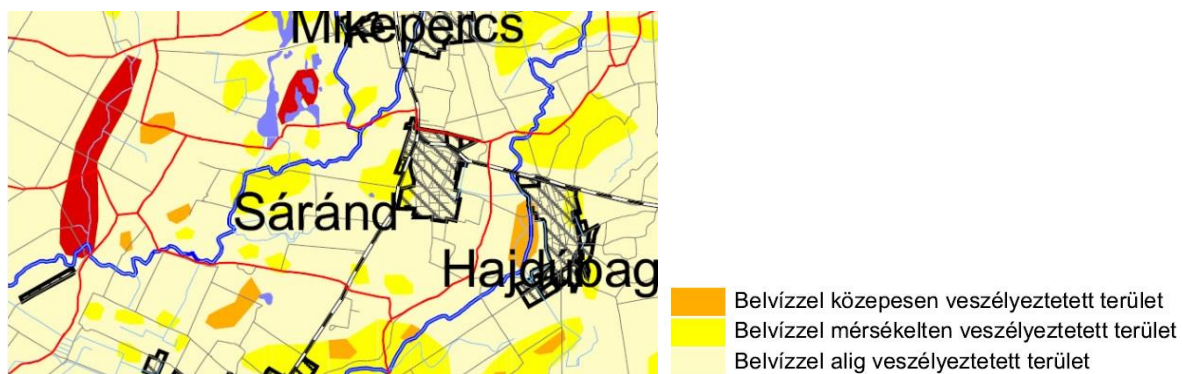

<http://www.seismology.hu/index.php/hu/szeizmicitas/szeizmicitas-es-foeldrengesveszely>

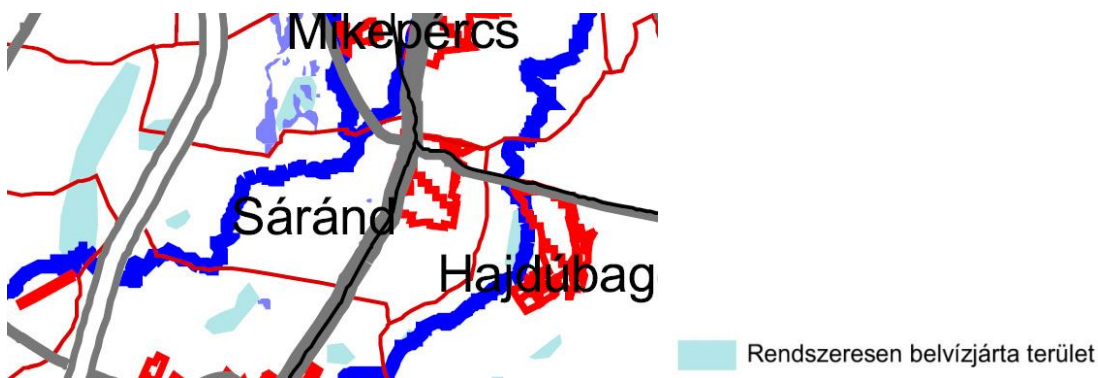
1.18.2. Vízrajzi veszélyeztetettség

A jelenlegi szabályozás alapján a települések ár- és belvíz veszélyeztetettségi alapon történő besorolását a legvesélyeztetettebb településrész határozza meg. „A települések ár- és belvíz veszélyeztetettségi alapon történő besorolásáról” szóló 18/2003. (XII.9.) KvVM-BM együttes rendelet szerint a nyilvántartott települések között Sáránd nem szerepel, azaz nincs benne se az enyhén, se a közepesen, se az erősen veszélyeztetett kategóriában. A településnek nincs vízkár-elhárítási terve.

A hatályos Megyei Területrendezési Terv térségi övezetei közül a Belvíz veszélyeztetettség című tervlapon Sárándon található belvizzel mérsékelten veszélyeztetett terület és egy helyen közepesen veszélyeztetett terület is. A belterület nyugati oldala sajnos csatlakozik a belvizzel mérsékelten veszélyeztetett külterületi területéhez, délkeleten a települési térség kis mértékben bele is lóg a veszélyeztetett területbe.

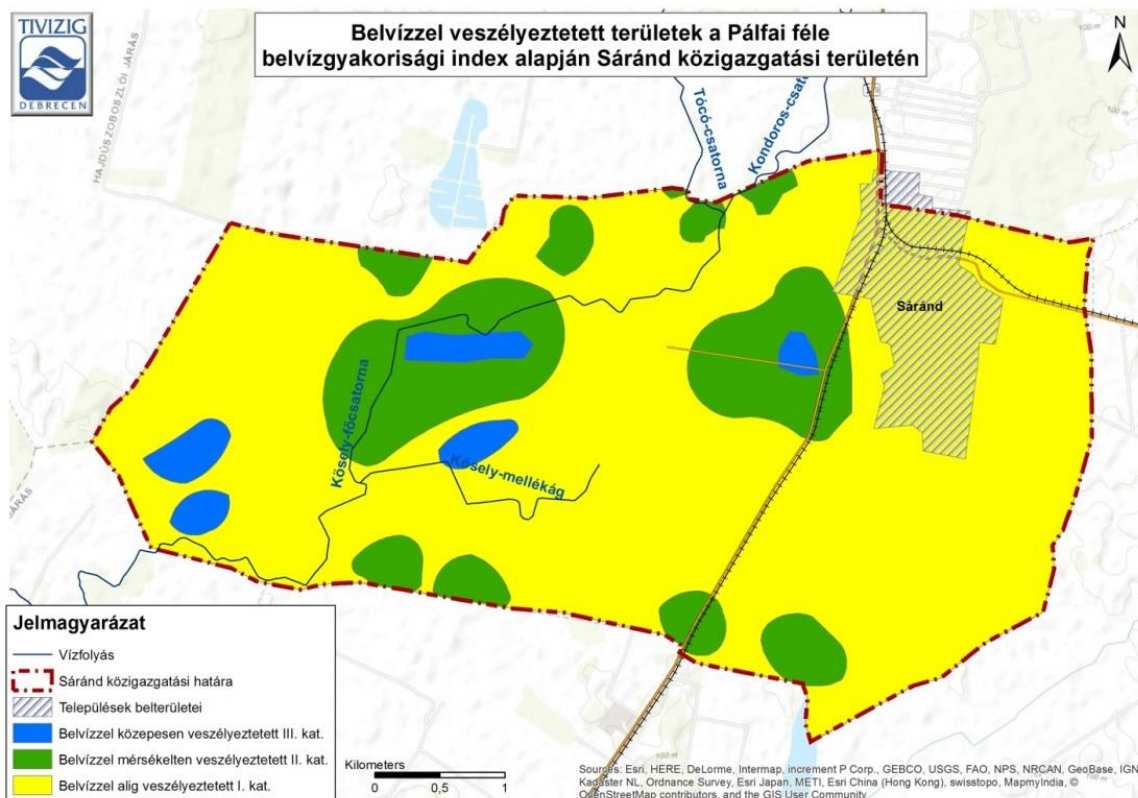

A Rendszeresen belvíz járta övezetek tervlapjáról megtudhatjuk, hogy a közigazgatási területet kis mértékben ugyan, de érinti az övezet. Ez a terület fedésben áll a belvizzel közepesen veszélyeztetett területtel.

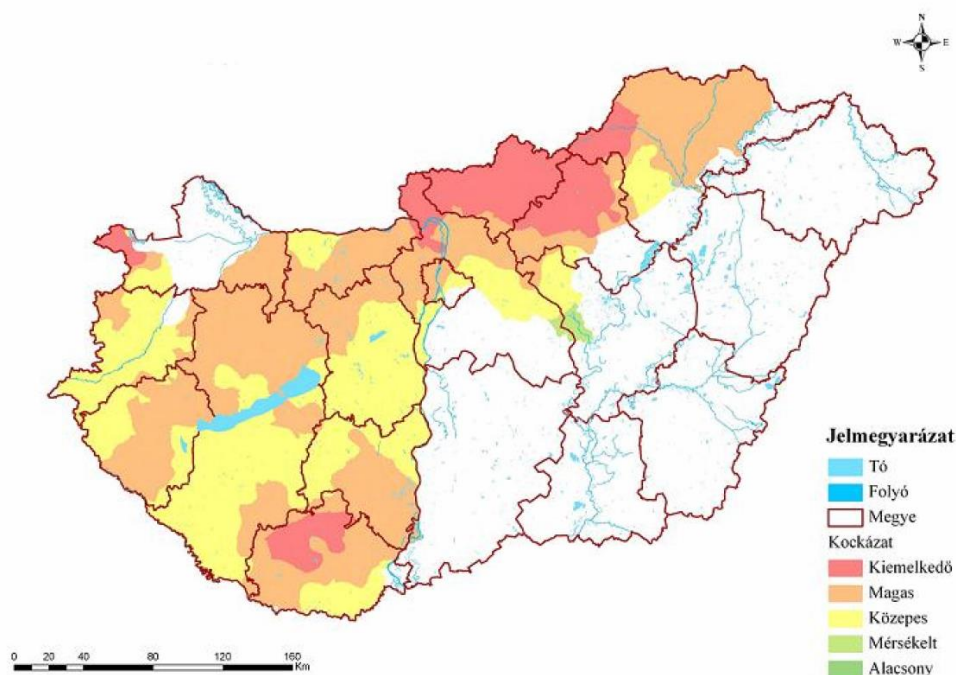

A közepesen veszélyeztetett terület, mely egyben rendszeresen belvízjárta terület, szerencsére távol esik a beépített területektől, így az közvetlen veszélyt nem jelent a település belterületére.

A Megyei Területrendezési terv vonatkozó tervlapjai azonban nem állnak fedésben az 1.17.8. *Árvízvédelem, belvízvédelem* pontban bemutatott Tiszántúli Vízügyi Igazgatóság által nyilvántartott Pálfai féle belvíz veszélyeztetettségi, ill. belvíz gyakorisági térkép szerinti veszélyeztetett területekkel, mert ez a térkép több közepesen veszélyeztetett területet határoz meg.

Az utóbbi az elmúlt években egyre gyakoribb a heves esőzéssel járó időjárás, a villámárvizek kialakulásának valószínűsége. A hirtelen lezúduló csapadéknak nincs ideje a talajba szivárogni, illetve a belterületen a burkolt felületeken erre nincs is mód, így a vízmennyiség az alsóbb fekvésű területekre zúdul. A településen komoly vészhelyzet eddig nem alakult ki, a víz rövid időn belül visszahúzódik, lakóházakat nem veszélyeztet.

Magyarország villámárvízi veszélyeztetettsége
 Forrás: <http://vmkatig.hu/KEK.pdf>

1.18.3. Egyéb

A településen belül tevékenységből adódó korlátozások közé sorolható az egyes infrastruktúra hálózati elemek védőtávolsága. Ide tartozik például a vasútvonat és főút védőtávolsága (OTÉK 38.§ (9) (10) bekezdés szerint 50-50 m), továbbá az egyes közmű hálózati elemek (pl.: szennyvíz átemelő, nagy- és közepnyomású földgázszállító vezeték, gázátadó állomás, transzformátor állomások, energia légvezetékek) védőterülete is.

A településen belül veszélyes, vagy jelentős légszennyezéssel, tűzveszéllyel járó ipari üzem, továbbá honvédelmi célú terület nem található.

1.19. ÁSVÁNYI NYERSANYAG LELŐHELY

A bányaterületek a nyersanyag kitermelés (bányászat), nyersanyag elő-feldolgozás céljára szolgáló területek.

A bányafelügyelet nyilvántartása alapján a község közigazgatási területét érinti a Derecske III.-szénhidrogén védnevű bányatelek és mezőbeni vezeték. A bányatelek határvonal töréspontjainak koordinátái, Egységes Országos Vetületi (EOV) rendszerben a következő:

Töréspont száma	Y (EOV)	X (EOV)
1	842600.00	230600.00
2	844800.00	229200.00
3	844200.00	228300.00
4	843200.00	228200.00
5	842300.00	227000.00
6	841000.00	227900.00

Fedő és alaplapjának tengerszinthez (Balti) viszonyított magassága:

Fedőlap: -1800,00 m

Alaplap: -2050,00 m

A bányatelek területe: 6,56 km²

Sáránd 073/3, 134/8, 047/1, 048/1 hrsz-ú ingatlanokon agyaggödrök helyezkednek el, a 0448/6 hrsz-ú ingatlanon pedig bezárt homokbánya található. Ezekről a Bányafelügyeletnél nem találhatóak adatok, mert nem szerepelnek az Állami Ásványi Nyersanyag és Geometrikus Energiavagyon Nyilvántartásban.

Sáránd nem rendelkezik klímavédelmi programmal, de a településfejlesztéskor a klímavédelem szempontjait is figyelembe veszi. Az élhető települési klíma megtartásához a zöldfelületek megtartását és fejlesztését, az energiahatékonyságot segítő projektek kidolgozását és megvalósítását tűzte ki célul. Az utóbbival az intézmények kevesebb energiateljesítményének felhasználása a széndioxid kibocsátás csökkenését eredményezi, illetve gazdaságosabb működtetése valósítható meg, az így megtakarított források pedig lehetőséget adnak a klímavédelmet segítő újabb intézkedések végrehajtására.

A célok elérését a már megvalósult energetikai korszerűsítést is tartalmazó projektek segítik, ilyen pl. a Polgármesteri Hivatal és a Művelődési Ház napkollektorok révén történő energetikai korszerűsítése, felújítása. Az új uniós ciklusban további fejlesztések is tervezettek, melyeket a település a nagy költségek miatt csak pályázati források felhasználásával tud megvalósítani. További fejlesztések között szerepel a település energiahatékonyságának növelése érdekében létrehozandó Napelem telep létesítése, és további önkormányzati épületek, intézmények energetikai korszerűsítése.

Energiagazdálkodás területén megalkotandó egy külön energiagazdálkodást célzó fejlesztési koncepció.

1.20.1. Sáránd adottságai, éghajlati jellemzői:

Sáránd község Hajdú-Bihar megyében, Dél-Nyírség és Dél-Hajdúság határán, Debrecentől 13 km-re található település. Éghajlata mérsékelt meleg és száraz.

Hajdú-Bihar megye ugyan aránylag kis kiterjedésű és területén nincsenek nagy domborzati különbségek, mégis éghajlati szempontból mérhető eltérések mutatkoznak. Ezek nyugatról kelet felé, illetve délről észak felé változnak. A megye klímája nyáron szárazabb, télen kissé hidegebb, mint általában az Alföldön.

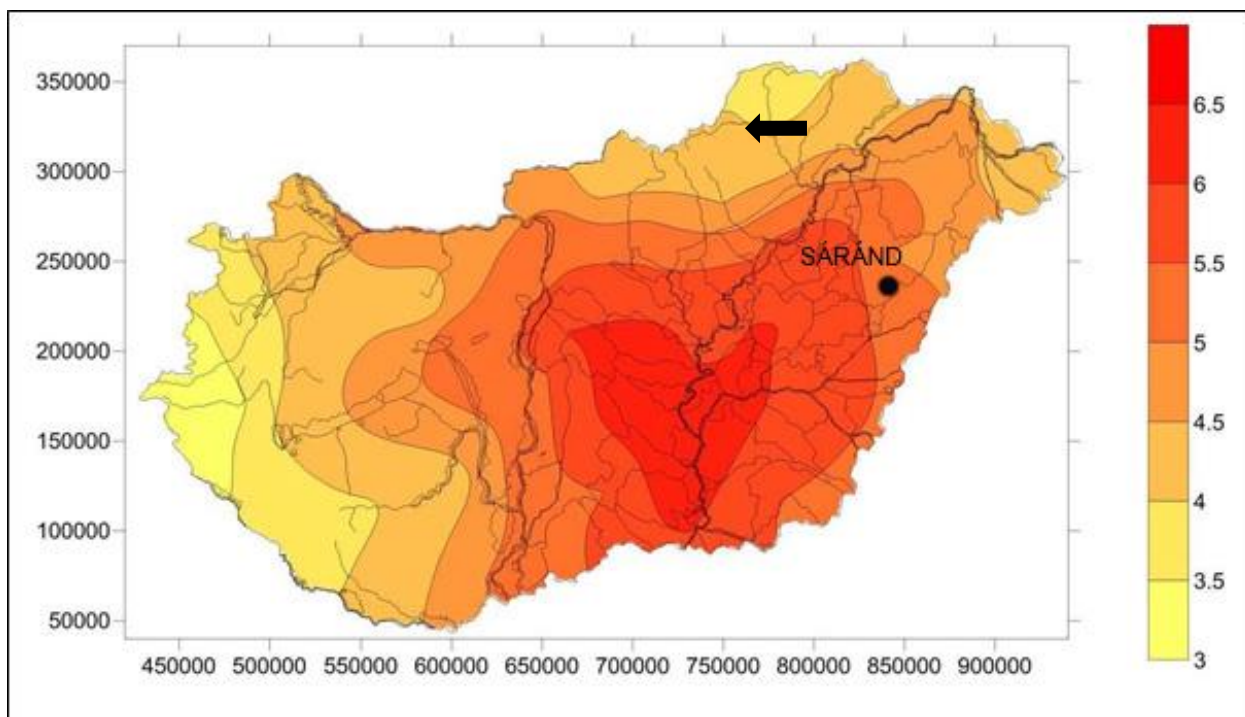
A megye középső részén fekvő Hajdúság minden tekintetben átmenet a hűvösebb, csapadékosabb Nyírség, és a melegebb, szárazabb Közép-Tiszavidék, illetve Hortobágy között. Területén, a szomszédos tájak éghajlati jellegzetességei találkoznak. Ezen a kis területen érintkezik egymással a Dél-Nyírség meleg, mérsékelt száraz, hideg télű éghajlati közege, a Hortobágy száraz, mérsékelt forró nyarú, illetve a Körös-vidék meleg, mérsékelt száraz, forró nyarú éghajlati közege.

A település **sugárzásviszonyai** viszonylag kedvezőek. A napsütés órák évi összege eléri a 2000 órát, az évi középhőmérséklet átlaga pedig 10,5-11,0 °C között mozog.

A július átlaghőmérséklete a legmagasabb, általában 20,5 - 22 °C között változik. A tél általában kemény fagyokat hoz a megyében, a leghidegebb január.

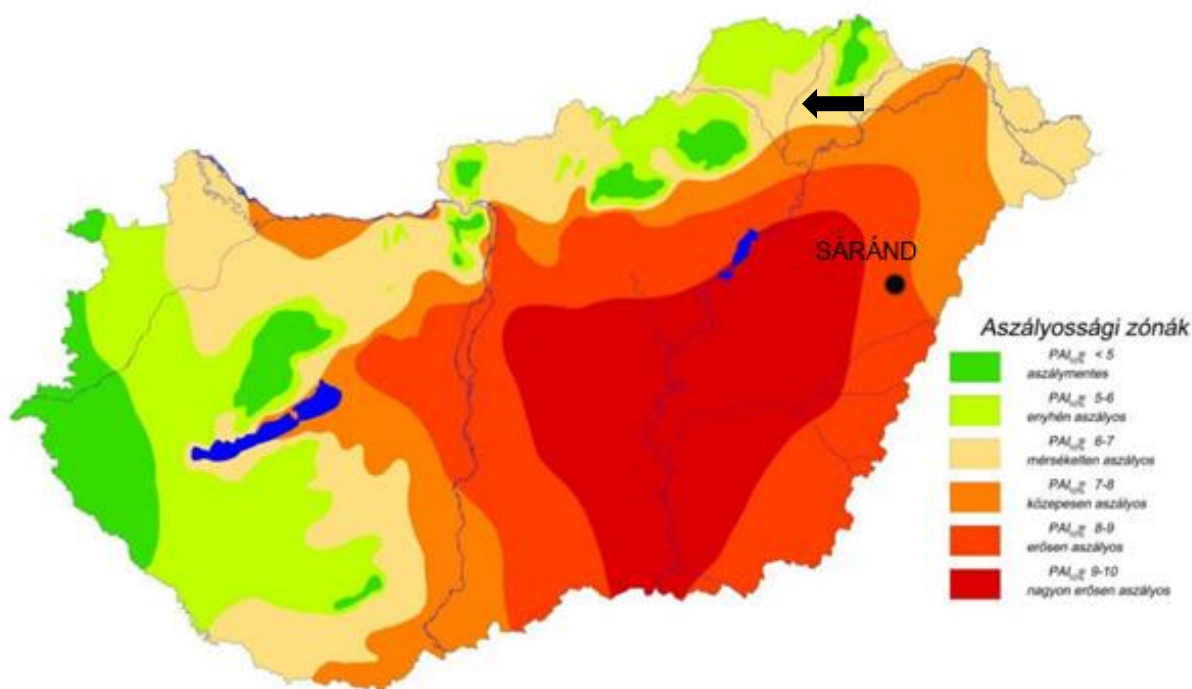
A **csapadék** szempontjából Hajdú-Bihar megye az Alföld egyik legszárazabb vidéke, a Hortobágy déli része pedig az ország egyik legszárazabb területe, ahol a csapadék évi mennyisége nem éri el az 500 mm-t. A Dél-Nyírségben és Sáránd környékén 600 mm-ig emelkedik. Ebből 300-350 mm jut a tenyészidőre. Legcsapadékosabb hónap a június (55-75 mm), legszárazabb a január (25-35 mm). A csapadék az év folyamán egyenlőtlenül oszlik el, tipikus kontinentális jellegre mutat, hogy a legcsapadékosabb hónapban 2,5-szer annyi eső esik, mint a legszárazabbban.

Az ariditási index (aszályindex) értéke helytől függően 5-5,5 között változik, amely az utóbbi évtizedekben folyamatosan növekszik.

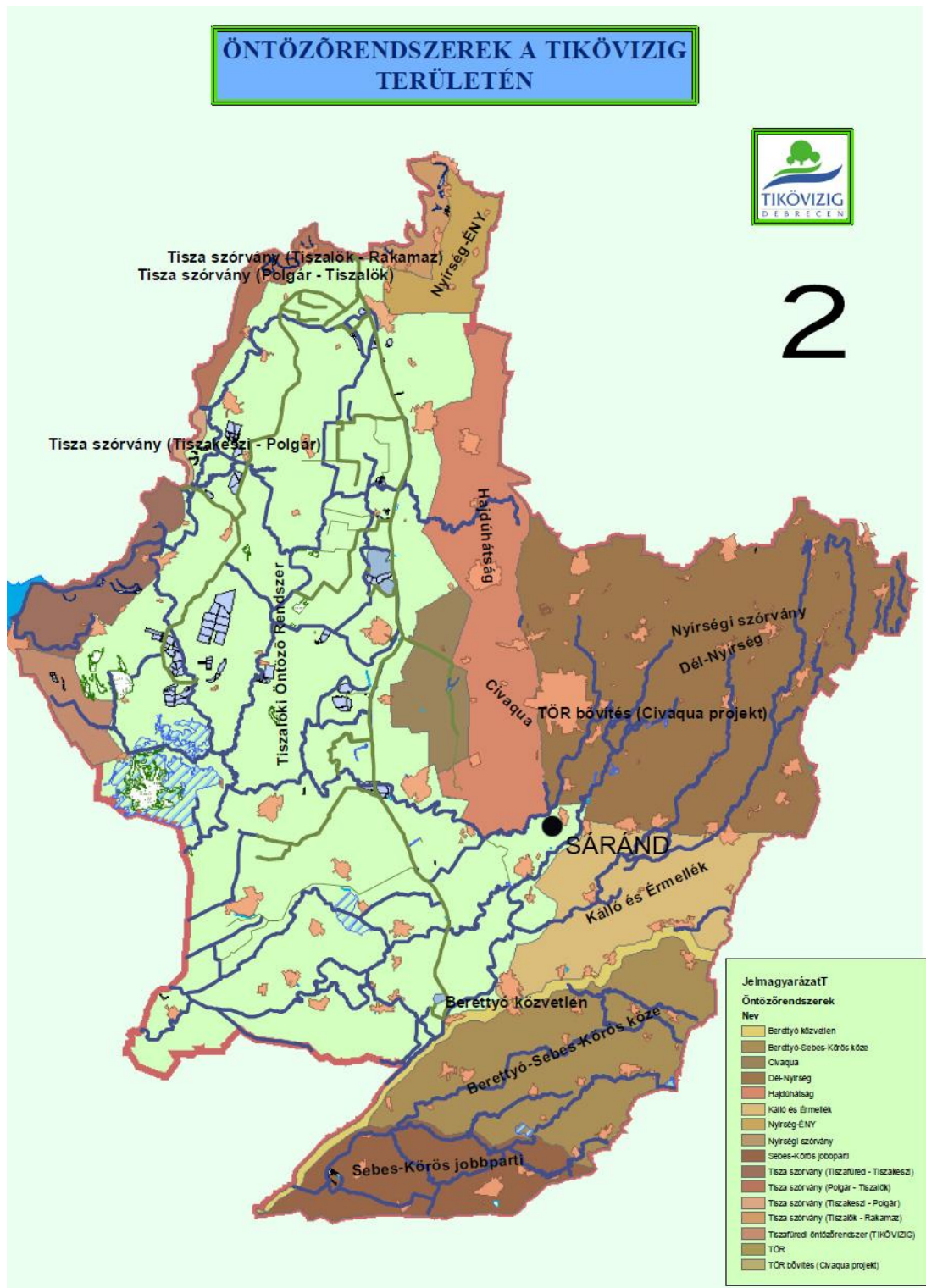
Forrás: <http://2010-2014.kormany.hu/download/7/0a/90000/Aszalystrategia.pdf>

Az Aszálystratégia konzultációs anyagában szereplő térkép alapján Sáránd a közepesen aszályos térséghez tartozik.

Forrás: <http://2010-2014.kormany.hu/download/7/0a/90000/Aszalystrategia.pdf>

Az aszályos időszakok kiküszöbölésére a TIVIZIG öntözőrendszereket telepített, melyek területi lefedettségét az alábbi ábra mutatja Hajdú-Bihar megyében:

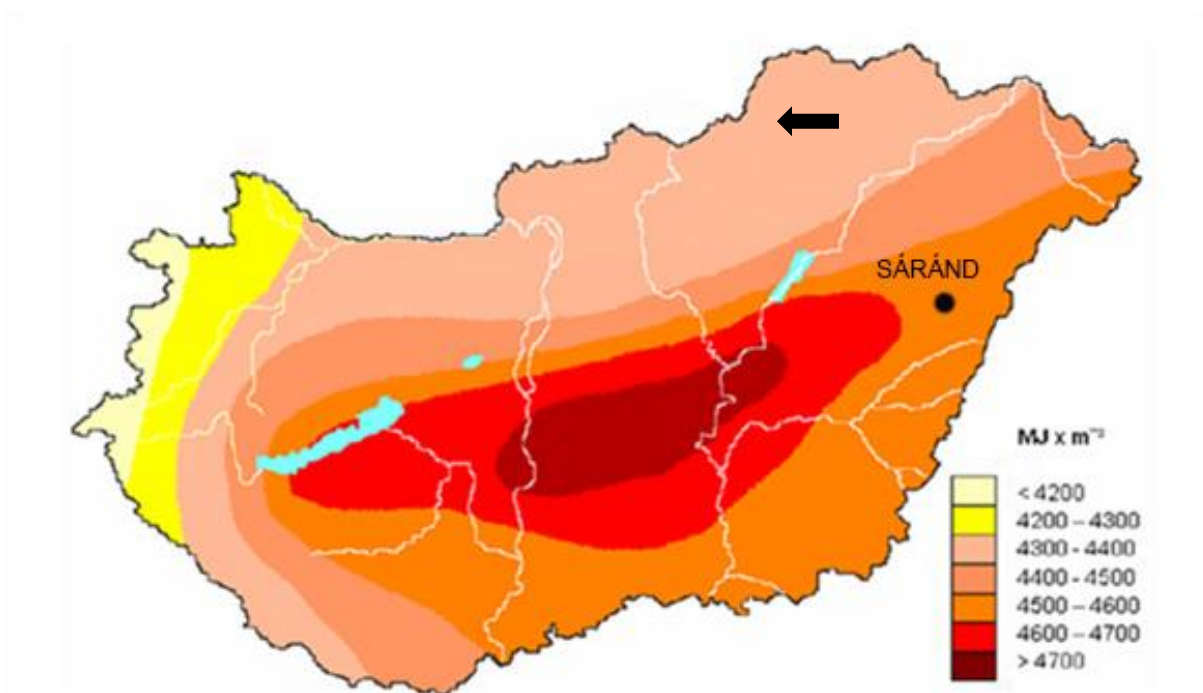

Forrás: <http://www.tivizig.hu/pdf/TivizigOntRendsz.pdf>

Sáránd külterületének nyugati oldala, a Kösely-főcsatornán túli terület öntözőcsatornával ellátott terület. Civaqua nevű öntözőrendszerbe tartozik.

1.20.2. Sáránd megújuló energiapotenciálja:

1.20.2.1. Napenergia

Forrás: http://www.tankonyvtar.hu/hu/tartalom/tamop425/0021_Megujulo_energia/ch05.html

Sárándon a globális sugárzás átlagos évi összege kb. 4500-4600 MJ x m².

1.20.2.2. Szélenergia

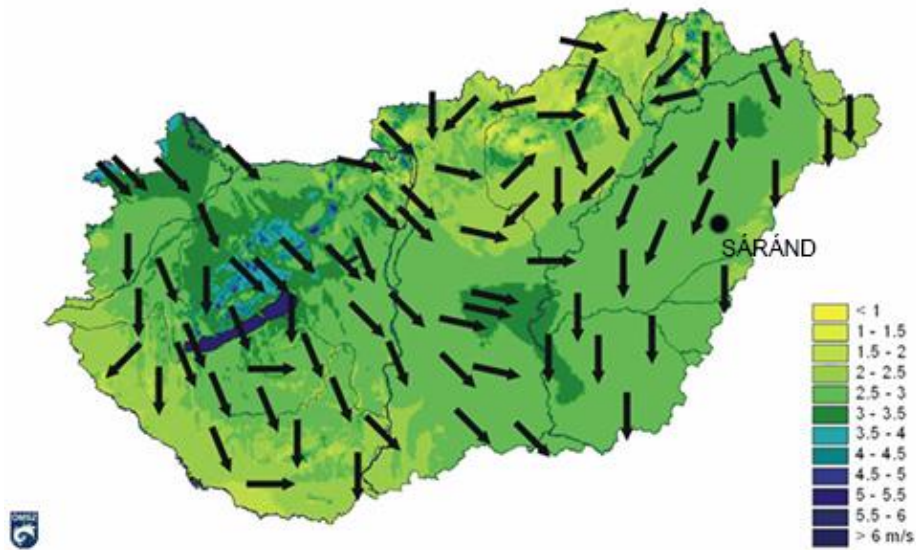
Az átlagos szélesség alapján hazánkat a mérsékelt szélvidékek közé sorolhatjuk, a szélesség évi átlagai Magyarországon 2-4 m/s között változik. A szélességnek jellegzetes évi menete van, legszelesebb időszakunk a tavasz első fele, míg a legkisebb szélességek általában ősz elején tapasztalhatók.

Sárándon a leggyakoribb szélirány az ÉK-i, az átlagos szélesség kevéssel 2,5-3 m/s között van, azaz a szélesség az országos átlagtól nem tér el.

A szélenergia hasznosításban is rejlenek lehetőségek, azonban ahhoz, hogy megfelelő hatásokkal lehessen működtetni egy szélenergia gépet (10-30 m-es magasságban működnek, „szigetként”), ahhoz konkrét szélenergia mérésekre lesz szükség.

Évi átlagos szélességek (m/s) és az uralkodó szélirányok Magyarországon (2000-2009.)

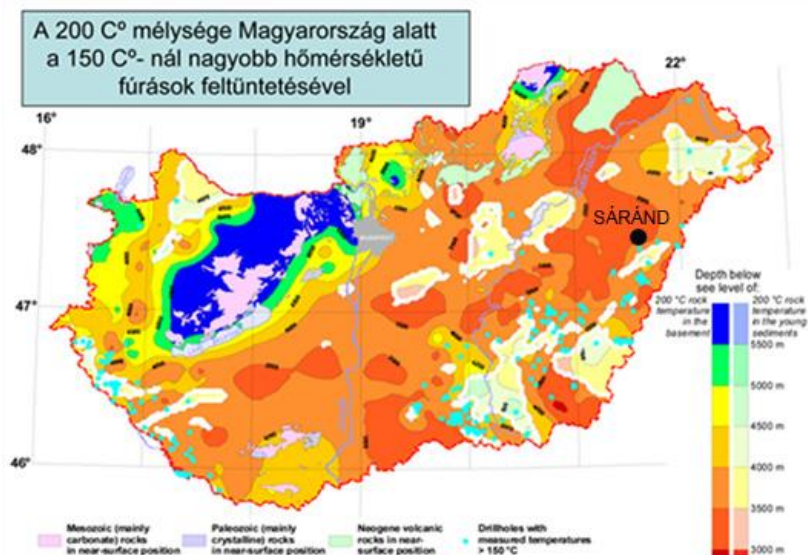

Forrás: http://www.met.hu/eghajlat/magyarorszag_eghajlata/altalanos_eghajlati_jellemzes/szel/

1.20.2.3. Geotermikus energia

A geotermikus energia a Föld belső alkotói között hosszú bomlási idejű radioaktív izotópok bomlása, a felső kéregben vulkáni jelenségek révén a kéregben maradó mélységi kőzetek ásványtartalmának radioaktív bomlása, és a kőzetek kémiai átalakulásának hőfejlődéssel járó folyamatok hatására keletkező a kőzetekben és pólusvízben tárolódó termikus energia, amely folyamatosan a Föld felszíne felé áramlik. Szűkebb értelemben a felszín alatti víz hőtartalmában rejlő energia a geotermikus energia, hisz jelenleg, egyes szakirodalom szerint gazdaságosan a földhő csak hévíz közvetítésével hasznosítható, amit a víz nagy hőkapacitása tesz lehetővé [4.2]. Tágabb értelemben a geotermikus energia a földi hőáram következtében a kéregben mindenütt jelenlévő, nem szoláris eredetű termikus energia. Nagysága gyakorlatilag kimeríthetetlennek tekinthető.

Forrás: http://www.tankonyvtar.hu/en/tartalom/tamop425/0021_Megujulo_energia/ch04.html

Sáránd körzetében a 200°C-os közethőmérséklet 3000-3500 m között érhető el. A geotermikus energia kitermelésével tehát lehet számolni e területen.

2. HELYZETELEMZŐ MUNKARÉSZ

---

2. HELYZETELEMZŐ MUNKARÉSZ

2.1 A VIZSGÁLT TÉNYEZŐK ELEMZÉSE, EGYMÁSRA HATÁSUK ÖSSZEVETÉSE

2.1.1. Településhálózat

Sáránd község az Észak-Alföldi régióban, azon belül Hajdú-Bihar megye középső területén Debrecen vonzáskörzetében fekszik, a Debreceni agglomerációhoz tartozó település. A település közlekedési kapcsolata jó, a 47-es számú főút és a 106-os számú vasútvonal biztosítja a település jó megközelíthetőségét.

Debrecen távolsága (13 km) meghatározta és ma is befolyásolja a település életének alakulását. A kis távolság, megfelelő járatsűrűségű tömegközlekedési hálózat lehetővé teszi a Debrecennel való széles körű kapcsolatot.

A település csakúgy, mint a környezete, mezőgazdasági jellegű, jelentősebb ipar nélkül. Az ipari zónának Debrecen ad otthont. Az ipari termelés, a szolgáltatások, a feldolgozóipar szinte minden jelentős szereplője Debrecenben található meg, és ide összpontosulnak a meghatározó, több ezres dolgozói létszámot foglalkoztató cégek, vállalkozások is. A munkanélküliségi ráta a megyeszékhelytől való távolsággal egyenes arányban nő.

Sáránd Hajdú-Bihar megyén belül a Derecskei járásba tartozik. A járást sűrűn elhelyezkedő, kisebb települések alkotják, a térség keleti, nyugati pólusán decentrumként működik Derecske és Létavértes.

A járások az állam legkisebb államigazgatási területi egységei, a kormányhivatalok „kirendeltségei”, a járási szakigazgatási szervekkel önálló feladat- és hatáskörrel.

A Derecskei járásba Sárándon kívül még 2 város (Derecske és Létavértes), 2 nagyközség (Hosszúpályi és Pocsaj) valamint 8 község (Észtár, Hajdúbagos, Kismarja, Kokad, Konyár, Mikepércs, Monostorpályi, Tépe) tartozik. A járás székhelye Derecske, de mellette Létavértes is térségi szerepkörrel bír.

A járások mellett megmaradtak a kistérségek is. Sáránd a Derecske-Létavértesi Kistérségben helyezkedik el.

A kistérség területét vizsgálva megállapítható, hogy nem egyezik meg a Derecskei járás lefedettségével. A mellékelt ábrán látható módon. A Derecske-Létavértesi Kistérség nem tartalmazza Mikepércs, Tépe, Esztár, Pocsaj és Kismarja településeket, hozzá tartozik viszont Álmosd és Bagamér település, melyek a Derecskei járásnak már nem részei.

A kistérségi rendszerben a települések kapcsolataik révén egy vagy több központi településhez is vonzódnak. Esetünkben a Derecske - Létavértesi kistérségben Derecske és Létavértes társközpont tölti be a centrumtelepülés szerepét.

A kistérségi és járási települések együttműködése nem mondható erősnek. Sáránddal jelenleg együttműködő települések: Tépe, Hosszúpályi, Monostorpályi és Konyár. A fejlődés érdekében meg kell találni az együttműködés lehetőségeit és formáit elsősorban Debrecennel, valamint a kistérség és járás településeivel, de legelső sorban a szomszédos településekkel.

Egymást erősítő fejlesztések megvalósítása, közös projektek kidolgozása szükséges.

A Derecskei járás illetékességi területe

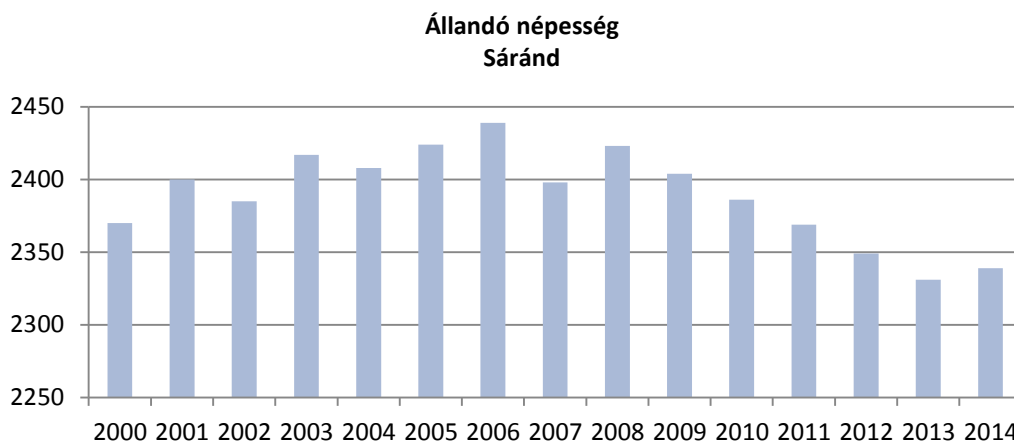

A Derecske-Létavértesi kistérség és a Derecskei járás területi eltérése

2.1.2 Társadalom

Sárándon az **állandó lakosság** a 2017-es adatokat tekintve 2385 fő. Az állandó lakosság az adott területen lakóhellyel rendelkező személyek számát mutatja. A 2385 főből 13 fő nem rendelkezik érvényes címmel, tehát az érvényes címmel és lakóhellyel rendelkező népesség száma összesen: 2372 fő.

2000 évtől 2013-ig Sáránd lakónépességi adatait megvizsgálva láthatjuk, hogy 2008-tól az állandó népesség száma fokozatosan csökken.

2014-től újabb népességnövekedés figyelhető meg Sárándon,

2014-ben 2331 fő,

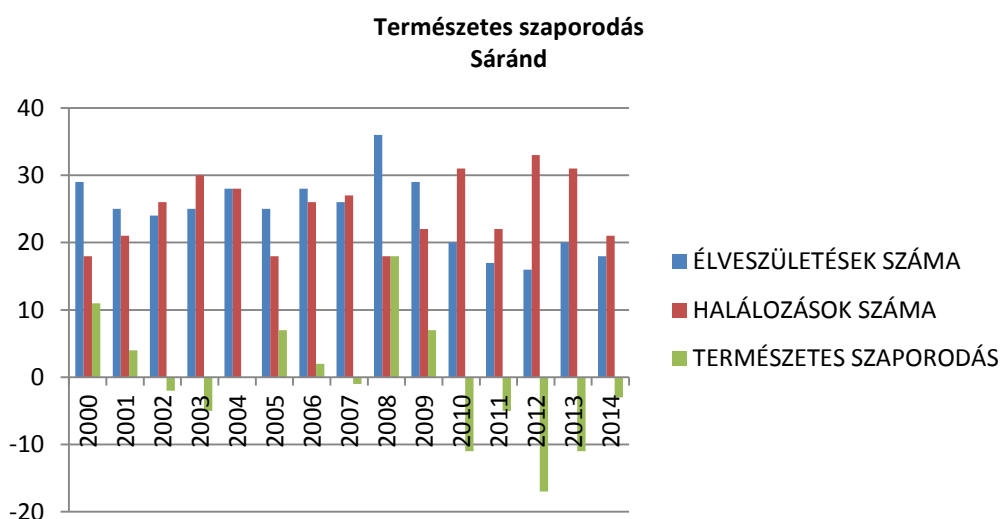
2015-ben 2339 fő,

2016-ban 2366 fő,

2017-ben 2385 fő az állandó népesség száma, mely kis mértékben ugyan, de újra növekvő tendenciát mutat.

A népesség alakulását meghatározza a **természetes szaporodás/fogyás** (a születés és halálozás közötti különbség) aránya, valamint a vándorlási különbözet.

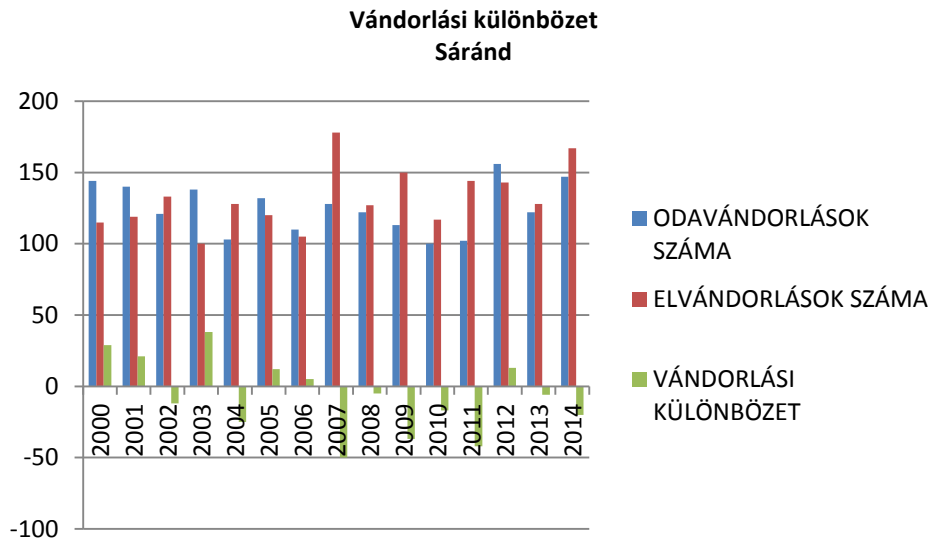
Sárándon 2000 és 2014 között évenként hol természetes fogyásról, hol természetes szaporodásról beszélhetünk. Az alábbi diagrammon jól látható, hogy 2008-ban volt a legmagasabb az élve születések száma, onnantól évenként egyre kevesebb gyermek születik, a halálozási adatok viszont a születések számához viszonyítva magasak.

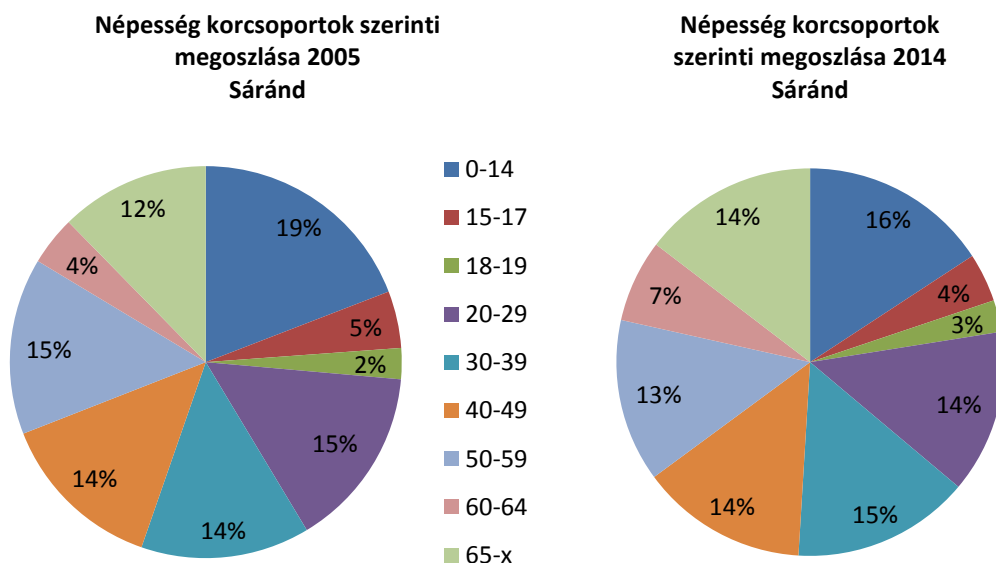
A **vándorlási különbözetet** vizsgálva látható, hogy az odaköltözők száma és az elvándorlók száma majdnem kiegyenlíti egymást, és látható, hogy 2007-től jóval többen költöztek el a településről, mint ahányan azt lakóhelyül választották.

Sáránдрól az elvándorlók vagy a közeli Debrecenbe, vagy a fővárosba, Budapestre költöznek leginkább, de sokan mennek külföldre is, jobb munkalehetőségek, magasabb életszínvonal reményében.

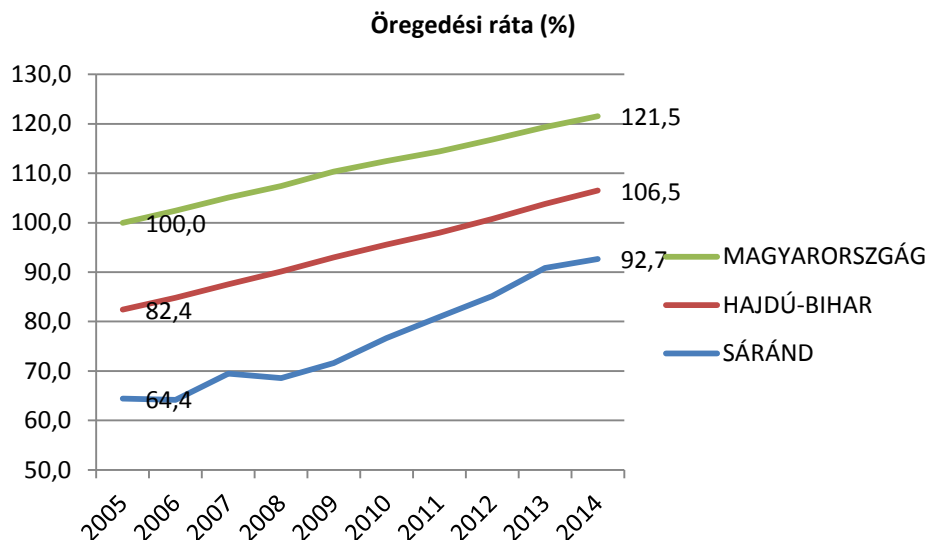

Az elmúlt éveket megvizsgálva látható, hogy a településre érkező letelepedők száma kompenzálta a természetes fogyás miatt csökkenő lakosságszámot, de az elvándorlásokat tekintve ez nem volt elég ahhoz, hogy a lakónépesség száma növekvő tendenciát mutathasson. Érdekes az a tény, hogy a nagyvárosból kiköltözni vágyók kisebb arányban választják lakóhelyül Sárándot, mint a többi Debrecen körüli települést, hiszen közlekedés-földrajzi szempontból hasonló jó helyzetben van a település.

A népesség korösszetétele alapján a település –az országos és megyei tendenciákat követve – az öregedés demográfiai szakaszában van: 2005-2014 között ugyanis a teljes lakónépességen belül növekedett a 60 éven felüliek aránya, míg a 0-14 évesek aránya csökkent.

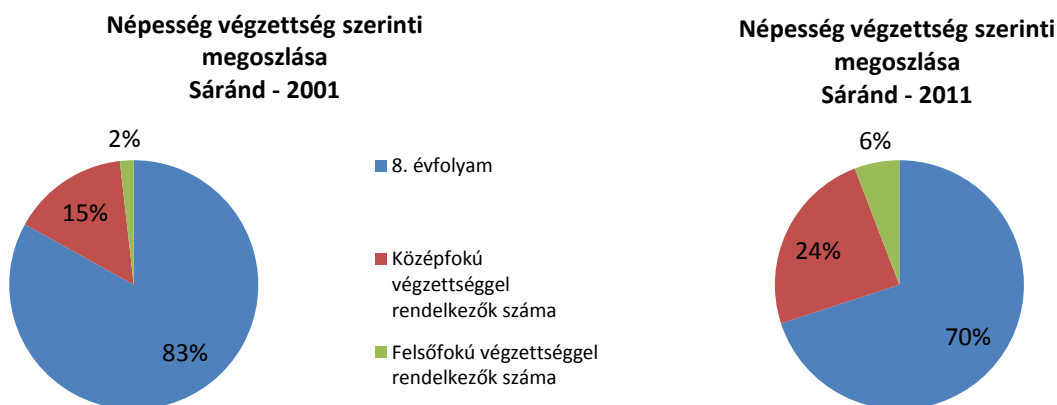

Az öregedési ráta jól mutatja a 60-év feletti népességnek a 15 év alatti népességhez viszonyított arányát.

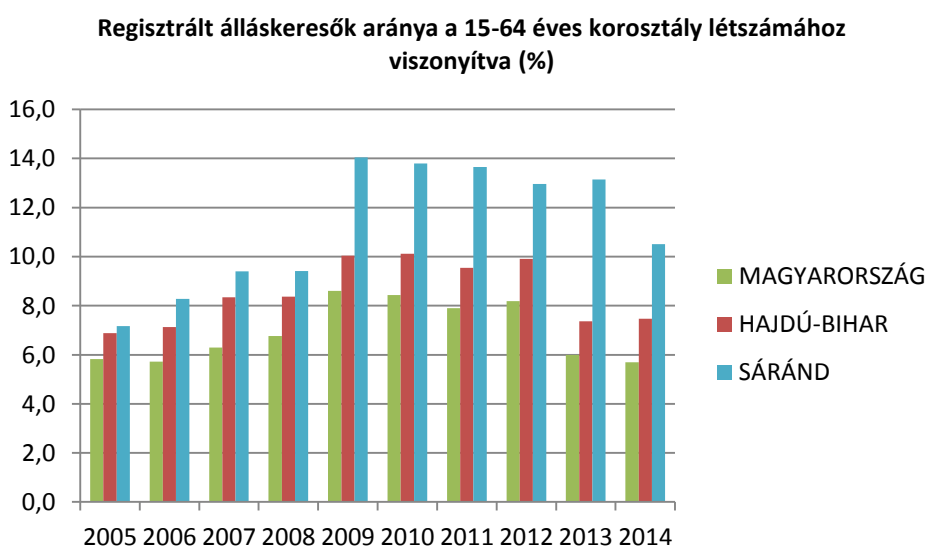
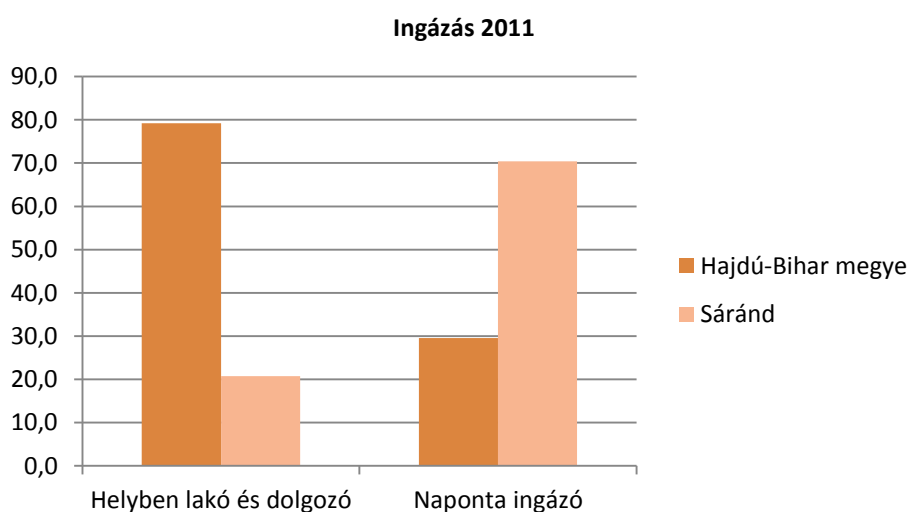
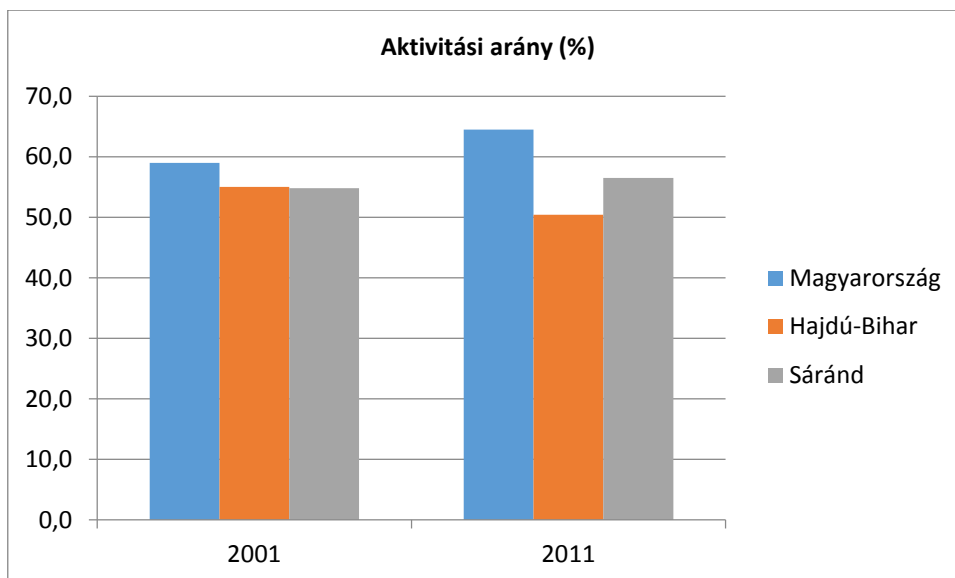
Nemzetiségi összetétel vizsgálva helyi viszonyok között a nemzetiségek a következők: roma, román, német, arab. A Sárándon fellelhető nemzetiségek közül a legnagyobb számú a roma nemzetiség. A 2001-es adatokhoz képest a roma nemzetiség kismértékben csökkent, míg a román, német nemzetiség kismértékben növekedett a településen, és párán arab nemzetiségűnek vallották magukat.

Sárándon a 7 évesnél idősebb lakosságon belül 24% érettségizett, minimálisan elmaradva csak a megyei átlagot képező 29%-tól, a 2001-es 15%-hoz képest azonban növekedés tapasztalható. 6% főiskolát vagy egyetemet végzett, ami a megyei arányhoz képest, ami 9%, és a 2001-es 2%-hoz képest jónak mondható.

A legnehezebben a középfokú, illetve annál alacsonyabban iskolázottak találnak munkát. A Debrecenbe dolgozni járó foglalkoztatottak aránya magas.

A **foglalkoztatottság aktivitási aránya** a foglalkoztatottak és a regisztrált munkanélküliek együttes számának a gazdaságilag aktív népesség (15-64 évesek együttesen) számához viszonyított aránya. A mutatószám vizsgálatánál a 2001 és 2011-es népszámlálás adatok kerültek figyelembe vételre. 2001-ben megfigyelhető az országos szinthez képest alacsonyabb megyei és település szintű mutatószámok (59,0%, 55,0%, 54,8%). 2011-ben az aktivitási arány országos és település szintű növekedése figyelhető meg, megyei szinten ezzel ellentétben negatív értékváltozás történt, így Hajdú-Bihar megye 2011-ben mért aktivitási arányszáma (50,5%) alacsonyabb értéket mutat, mint Sáránd község aktivitási indexe (56,5%).

Problémát jelent, hogy a településen mélyszegénységben élők alulképzettek, nehéz a munkához jutásuk. Az Önkormányzat évről évre szembesül azzal a problémával, hogy az alacsony iskolai végzettségűek helyi foglalkoztatására szinte csak a közmunka keretében van lehetőség. 2015-ben négy program keretében összesen 240 főt sikerült bevonni. További elképzelések vannak arra vonatkozólag, hogy a mezőgazdasági program kiszélesítésével lehetőség kínálkozik nagyobb létszámban bevonni munkanélkülieket, illetve tartósabban lehet őket foglalkoztatni.

A **lakásállomány** száma alig változott az utóbbi években építés és bontás is nagyon alacsony számban történt.

A településen található alacsony státuszú lakosságot koncentráló terület, mely **szegregátum**ként való kezelése indokolt. Jelenleg pályázat keretében több olyan program is tervben van a településen, amely piacképes és/vagy felzárkóztató képzést biztosít, illetve segíti az elhelyezkedést. Tervben van újabb kiírások esetén ezeknek a pályázatoknak a folytatása.

Sáránd **oktatási** szolgáltatásai helyi szerepkörűek, a település óvodával és általános iskolával ellátott, mely Mikepércs-Bodóháza településrészét is kiszolgálja. Jó minőségű továbbképzésre, a közeli Debrecenben nyílik lehetőség, mely mind szakiskolai, középiskolai, és mind felsőfokú iskolai ellátottsággal egyaránt rendelkezik.

A képzettek java részénél a helyi elhelyezkedés nem megoldott, ingázásra kényszerül a közeli Debrecenbe, esetleg más településre. A megyeszékhely sok esetben lehetőséget ad a környékben maradásra.

Az **egészségügyi** ellátórendszer jól kiépült. A települési önkormányzat az egészségügyi alapellátás teljes köréről gondoskodik, azaz biztosítja a háziorvosi, házi gyermekorvosi, a fogorvosi, az alapellátáshoz kapcsolódó ügyeleti, a védőnői, az iskola-egészségügyi ellátást. Az orvosi alapellátáshoz tartozó szolgáltatások működtetése a vállalkozóként dolgozó két háziorvossal, és egy fogorvossal biztosított. Kórházi ellátásra Debrecenben, szakorvosi rendelés igénybevételére Hosszúpályiban, Létavértesen vagy Debrecenben van lehetőség. Gyógyszertár van.

A település **szociális alapszolgáltatását** a Bethesda Szociális Központ látja el, valamint Családsegítő és Gyermekjóléti Szolgálat is működik.

A **kulturális létesítmények**, mint a Művelődési Ház és a Könyvtár mindenki számára elérhetőek.

A település **sportpályával** rendelkezik.

A közfoglalkoztatás rendszerével Sáránd is minden módon igyekszik élni, annak érdekében, hogy a helyi munkanélkülieken ezzel segítsen.

2.1.3 Gazdaság

A megye és Sáránd gazdaságában is kiemelkedő szerepet tölt be a mezőgazdaság. A Megyei Területfejlesztési koncepció a klímabarát gazdaság kialakítása érdekében támogatja és ösztönzi a minőségi helyi termékek előállítását és kereskedelmét. Új lehetőségek lehetnek a biogazdálkodásban és egy helyi piac létrehozásában.

A településen vállalkozási tevékenységet végző vállalkozások száma és összetétele 2015-ben:

Ágazat	Vállalkozások száma
Ipar	13
Építőipar	7
Mezőgazdaság	25
Távközlés, közlekedés	10
Kereskedelem	22
Vízgazdálkodás	1
Egyéb anyagi	30
Egészségügy, szociális, kulturális	16
Összesen:	124

A település elérhetősége megyei szinten jelenleg is jónak mondható, de további javulás várható a közelben tervezett M35-ös gyorsforgalmi út megépülésével. A közlekedési kapcsolatrendszer javulásával gazdasági megújulás várható. Remélhetőleg a megye agrár- és élelmiszergazdasága megerősödik, ami hozzájárul Sáránd fejlődéséhez is és a foglalkoztatás növeléséhez.

A humán erőforrás-ellátottságának mennyiségi oldala erős, remélhetőleg a minőségi oldalában is javulás várható. A közeli Debrecen fejlett oktatási-képzési intézmény-rendszere kedvező feltételeket kínál a minőségi fejlődés generálására. Hátrányként kezelendő a vándorlási veszteség, mely a képzettebb rétegek körében jellemző leginkább. Problémát jelent a mélyszegénységben élők helyzete, és az hogy a legtöbben alulképzettek, alacsony iskolai végzettséggel rendelkeznek, ebből adódóan nehéz a munkához jutásuk. Az Önkormányzat évről évre szembesül azzal a problémával, hogy az alacsony iskolai végzettségűek helyi foglalkoztatására szinte csak a közmunka keretében van lehetőség.

Jelenleg pályázat keretében több olyan program is tervben van a településen, amely piacképes és/vagy felzárkóztató képzést biztosít, illetve segíti az elhelyezkedést. Tervben van újabb kiírások esetén ezeknek a pályázatoknak a folytatása.

A humán erőforrás tehát minőségi fejlesztésre szorul, illetve a gazdasági szereplők igényeihez igazítandó. A megye fejlett oktatási-képzési intézményrendszere lehetőséget teremt a munkaerő minőségi jellemzőinek javításához. Fontos a szociálisan leszakadó csoportok felzárkóztatásának segítése, valamint az esélyegyenlőség javítására szolgáló személyi, tárgyi, infrastrukturális háttérfeltételek biztosítása.

A gazdasági aktivitás ösztönzésére a településrendezés eszközeivel gazdasági területfejlesztés irányozható elő. A hatályos településrendezési tervben olyan kereskedelmi-szolgáltató gazdasági területek vannak kijelölve, melyek még nem épültek be, azaz tartalék-területként jelentkeznek. A Bagosi út és a vasút közötti területek, valamint a település déli-nyugati, 47. sz. főút melletti területei funkcióváltással gazdasági területekké alakíthatók, melynek jó közlekedési megközelíthetősége adott. A külterületi gazdasági telephelyek mezőgazdasági üzemi területfelhasználásúak.

Fontos a településen működő vállalkozások önkormányzattal történő együttműködési lehetőségének a megteremtése, ehhez szükséges a szemléletváltozás a vállalkozások támogatásában. Támogatni kell minden olyan fejlesztést, mely gyártást, feldolgozást, raktározást, elosztást végez, és helyi munkaerőt alkalmaz.

2.1.4 Táj és természeti adottságok

Sáránd természet-földrajzilag két természeti táj, a Dél-Nyírség és a Dél-Hajdúság határán fekszik. Sáránd két természeti táj találkozási eredményeként sajátos táji adottságokkal rendelkezik, magában egyesítve két különböző flórajárás, a Nyírségi (Nyírségense) illetőleg a Tiszántúli (Crisicum) flórajárás eltérő növényzeti jellemzőit. Éghajlatilag környezetét mérsékelt meleg – mérsékelt száraz klíma és az ezzel társuló igen nagy vízhiány jellemzi. Tájföldrajzilag már csak alig néhány jellemzőjét viseli magán a döntően szélhordta homokkal fedett, a nyírségi homokdombok nyúlványai által tagolt, dimbes-dombos nyírségi tájnak. A terület egész flóraját és faunáját is sokkal inkább a löszös iszappal borított, tehát túlnyomórészt lösztakarós, közepes talajvízű, réti csernozjom fedte hordalékkúp-síkság határozza meg. Emiatt a szántóföldi igénybevétel csaknem kizárólagos, ami erős kultúrsztyepp jelleggel jár együtt.

A feltárt természeti adottságok alapján elmondható, hogy a talajadottságok igen kedvezőek a különféle mezőgazdasági tevékenység, leginkább a szántóföldi növénytermesztés és a legeltetés számára. Sajnos folyó- és állóvizekben szegény, a klimatikus viszonyoknak köszönhetően aszályosodásra hajlamos a vidék.

Az aszályosodással érintett területek kezelésére (a Megyei Területfejlesztési Konceptióban is említett) komplex vízgazdálkodási rendszer kialakítása lehet a megoldás, mely egyszerre szolgálhatja az öntözés, a belvízmentesítés-tárolás, a halgazdálkodás, a rekreáció és a természetvédelem céljait. A mezőgazdasági öntözéssel jelentősen mérsékelhetőek a növénytermesztés aszálykárjai. Az aszályos időszakok kiküszöbölésére a TIVIZIG már

öntözőrendszereket telepített. Sáránd külterületének nyugati oldala, a Kösely-főcsatornán túli terület öntözőcsatornával ellátott terület, a Civaqua nevű öntözőrendszerbe tartozik.

A természeti adottságok mellett maga a táj, tájkép is kiemelkedő értékű a térségben. Mindezt kiegészítik az országos védelem alatt álló területek, természeti értékek, kunhalmok és az ökológiai hálózati elemek.

A külterületet elszórta kisebb mértékben ugyan, de érintik felszíni tájsebek, melyek felhagyott agyaggödörökben nyilvánulnak meg. A **tájhasználati konfliktusok** feloldása (illegális hulladéklerakások, felszíni tájsebek kezelése) összetett feladat, melyek egy részére forráshiány feloldása, más részére helyi szabályozói akarat és annak konzekvens betartása esetén van mód, de szemléletformálás és tájékoztatás is sokat tud segíteni.

Tájhasználati konfliktusként jelenik meg, hogy a lakóterületek és a környező területek elhatárolása (pl. főúttól, mezőgazdasági területektől, stb.) sok esetben hiányzik, csakúgy, mint a nagyüzemi mezőgazdasági területek tagolása. A nagy kiterjedésű mezőgazdasági területeket mezővédő fásítások, élőhely-szigetek nem tarkítják, így ellehetetlenítik a honos állatok, növények migrációját. A zártkerti területek egy része felhagyott, a gondozatlan területek elgazosodhatnak, allergén növények telepedhetnek meg.

A kiváló termőhelyi adottságú erdőterületek kisebb foltokban jelennek meg. A jó adottságú területeken összefüggő erdőterület létesítése a kívánatos cél.

2.1.5. Zöldfelületek

Sáránd belterülete biológiailag aktív zöldfelületekben gazdag, ugyanakkor közhasználatra szánt zöldterületekben szegény település. A településnek három kisebb közparkja van, mely közhasználati funkciót betölt. Zöldfelületeinek magas arányát a falusias lakóterületek magánkertjei biztosítják. Ezek a területek növelik a település biológiai aktivitását, de közhasználatú zöldterületként használati értékkel nem bírnak. A nagy zöldfelületi igényű intézmények (pl. iskolák, óvodák, sportterületek) tovább gazdagíthatják a zöldfelületi rendszert. Ugyanakkor elmondható, hogy néhány intézmény esetében a burkolt felületek túlsúlya jellemző, a sportterület korszerűsítésre szorul. Szintén zöldfelületi elemként (zöldfelületi intézmény) is számításba vehető a temető területe. Játsszóker, játszótér csak a Gyerekház telkén található a településen.

Sárándon sok utcán az útburkolat két oldalán széles zöldsáv húzódik. Ezek a zöldsávok jó adottságként szolgálhatnak az utcakép rendezésére, utcafásítás kialakítására, ezzel a zöldfelület összefüggő hálózatának megteremtésére.

A továbbiakban pontokba szedve is bemutatásra kerülnek a **zöldfelületi rendszer problémái, konfliktusai**:

- „Nincs” településközpont: nincs megteremtve a lehetősége a közösségépítő és hagyományörző programoknak, vásároknak. Egy szépen kialakított településközpont a közintézmények, ill. a templom közelében önmagában is sokkal vonzóbbá, élhetőbbé teheti a községet.
- Egységes fásítás hiánya: a széles utcákban (melyeken hajdan hazahajtották az állatokat a legelőről), „parlagon hevernek” a zöldsávok. Ezek egységes utcafásításával önmagában szebbé tehető a település, nem beszélve a fák klímajavító hatásáról, valamint ökológiai folyosóként betöltött szerepükről.
- Egységes települési arculat hiánya: egységes utcakép kialakításához nem csak a növényzet tervszerű telepítésével, hanem az utcabútorok, berendezések kihelyezésével is hozzá lehet járulni.
- Nincs vonzó településkép: az elhanyagoltságot, szervezetlenséget mutató településkép nem teszi vonzóvá a községet az esetleges betelepülők körében.
- Hiányzik a temető körüli védősáv.
- Hiányzik a települést övező véderdő: vonatkozik ez a főút felé eső területekre, csak úgy, mint a szántóterületek felőli peremekre.
- Játsszóterek hiánya.

- Főút és vasút menti fásítás hiánya: az utak és vasutak menti fásítás és zöldsáv nem csak védelmi funkciójuk miatt fontos, hanem vonalas jellegükből adódóan ökológiai folyosóként betöltött szerepük is meghatározó (lenne).

A MÁV kezelésében álló vasúti területek fontos ökológiai folyosók is egyben, hiszen a vasút menti zöldsávok hosszan elnyúló zöldfolyosóként is érvényesülnek. Sajnos ezeknek a területeknek a belterületen áthaladó szakaszai (is) sok esetben elhanyagoltak, szemetesek. A MÁV-val egyeztetve érdemes lenne gondoskodni (pl. közmunkaprogram keretében) a vasúti területek fenntartásáról, gondozásáról, az invazív fajok térnyerésének visszaszorításáról.

Sáránd esetében fontos cél, hogy növelje a település a lakosságmegetartó képességét, csökkentse az itt élők elvándorlási hajlamát. A lakosság megtartás egyik nagyon fontos eszköze a település családbarát, zöldfelületekben gazdag, esztétikus és gondozott megjelenést biztosító fejlesztése. A fenti célok elérésének hangsúlyos eszközei a zöldterületek és zöldfelületek fejlesztése, a funkcióbővítő beruházások, és a fenntartásra fordított gondosság.

Egy rendezett község, ahol szívesen tölti el a szabadidejét a család, ahol rendezett és biztonságos körülmények közt lehet élni nagy megtartó erővel bír.

Az önkormányzat számára a zöldfelületek kondicionáló szerepének megőrzése, fejlesztése fontos szempont. Sajnos a hatályos településrendezési terv a belterületi közparkokat nem jelentőségének megfelelően szabályozza, melyet a következőkben pótolni szükséges.

Az hogy a növényállomány őshonos fajokból álljon, amely irányvonal a jövőben is tartandó.

A belterületen közhasználatú zöldfelületek fenntartása megoldott, költsége azonban anyagi teher a településnek, melynek mérséklésére az önkormányzat igyekszik bevonni a közmunkaprogram keretében rendelkezésre álló emberek egy részét is. Ezzel, ha nem is termelő, de értelmes feladatot biztosítva a sok esetben munkához nem szokott hátrányos helyzetű rétegeknek.

2.1.6. Épített környezet

Az épített környezet meghatározó jelentőségű, mind a lakóhely, szolgáltatás, termelés vagy éppen a rekreáció helyszínéül.

A településnek növekedés, terjeszkedés nem érdeke, hisz lakossága csökken, megépült területein lévő épületállomány öregszik. A hatályos rendezési terv a távlati tervekhez biztosítja a szükséges lakóterület-fejlesztési lehetőséget.

A **településszerkezet** történelmi örökség, melynek úthálózata már a katonai felmérési térképeken is jól ábrázolódik. A településmag szerencsére átmenő forgalomtól mentes terület, így csak az ott lakók használják, közlekednek, veszik igénybe a szolgáltatásait. A település belterülete nagymértékben lakóterületi **területfelhasználású**, melyet a falusias és kertvárosias besorolású családi házas beépítésű területek jellemeznek. A településközpont a történelmi településmagban a főutca (Nagy utca) tölcseres teresedésében jött létre, egyházi, igazgatási, művelődési és szociális központ is egyben. Itt található a település egyetlen műemléke, a református templom. A fő utcára felfűzve, a Nagy utca mentén helyezkednek el a lakóterületen belül a további alapfokú ellátást biztosító intézmények, és kereskedelmi egységek. Ide koncentrálnak a közösségi funkciók, a humán szolgáltató **funkciók** és a közfunkciók is.

A **telekmorfológiát** és a telkek méreteit a tájhasználat és a domborzati viszonyok alakították a település területén. A település a településszerkezetből adódóan organikus zónára (szabálytalan telekméretű, tömbök, kanyargós úthálózat) és geometrikus zónára (szabályos telekméretű, tömbök, egymásra merőleges, egyenes úthálózat) tagolódik.

A **beépítési mód** Sárándon jellemzően oldalhatáron álló, csak elvétve találunk szabadon álló beépítéseket. A **beépítési sűrűség** függ a telkek méretétől, a terület használatától, és a beépítési módtól. A település jellegéből adódóan, ahol leginkább kertvárosias lakóterületek és falusias lakóterületek fordulnak elő, az **uralkodó szintszám** a földszint, helyenként a földszint + tetőtér, ebből adódóan az **építménymagassági érték** főként 4,0-4,5 m. A Petőfi Sándor utcára, a Kossuth L. utcára és a Bagosi útra jellemző leginkább a földszintes és a földszint+tetőteres épületek keveredése, de a tiszta földszintes beépítésű Nagy utca déli vége is már tartalmaz

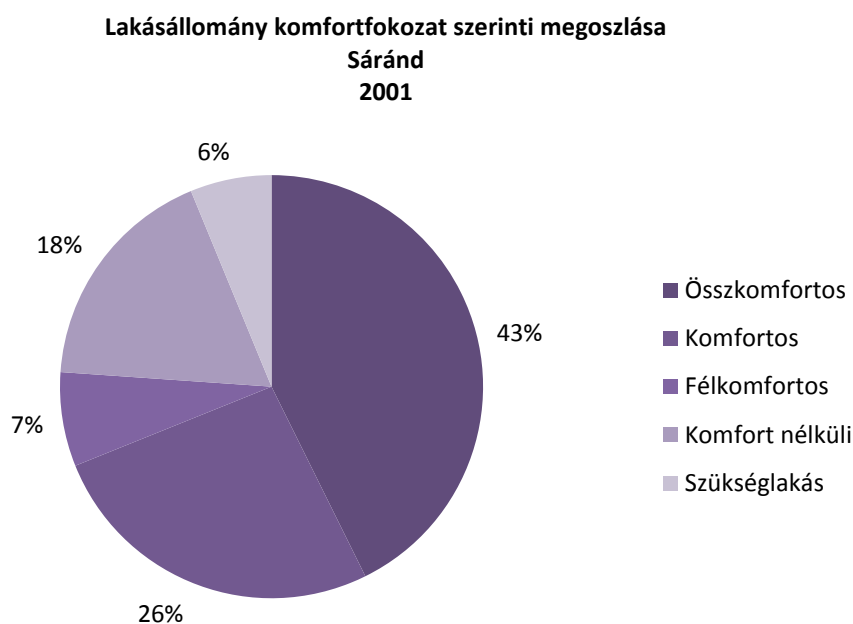
tetőteres épületeket. Néhol, elvétve találhatunk alagsor + emelet + tetőtér beépítést, de ez már **karakter-idegennek** számít a kiemelkedő építménymagasságuknak köszönhetően.

A régebbi típusú épületeknél a **tetőidomot** tekintve az utcára merőleges nyeregtető a jellemző. A népi épületek oldaltornácos lakóházainak teteje téglából kirakott lépcsőzetesen emelkedő oromfalas megoldással készült. Az újabban épült lakóépületek esetében is megfigyelhető az utcára merőleges nyeregtető, kockaházak esetében a sátoztetős megoldás is jellemző.

Sárándon az épületek nagy többsége lakó funkciójú. A **lakásállomány** átlagos kora Sárándon: 41,9 év, többségük előregedett. 1946 előtt épült épületek aránya Sárándon: 10,6%. 1990 után épült épületek aránya Sárándon: 20,5 %.

A lakások átlagos kínálati és értékesítési áránál a megyeszékhelyi átlagérték felével lehet számolni.

A lakások komfortfokozata az alábbiak szerint alakul:

Kiemelkedő értéket Sárándon a településkaraktert meghatározó, egyedi sajátosságokat hordozó épületállomány és a sajátos rostos történelmi településszerkezet képvisel. Ezek védettségi szintje, kategóriája nem nemzeti, történelmi emlékhely vagy világörökségi helyszín, mindössze helyi védettség, de jelentőségük vitatatlan, védelmük indokolt.

A **településkarakterhez legjobban illő épületek** földszintes beépítésű, oldalhatáron álló, utcára merőleges nyeregtetővel rendelkeznek. Sáránd hagyományos népi építészetét képviselik azok az oldaltornácos, vagy tornác nélküli lakóépületek, melyek beépítési módja oldalhatáron álló, és utcára merőleges tetőgerinccel épültek téglából kirakott lépcsőzetesen emelkedő oromfalas megoldással. A hagyományos beépítési mód általában előkertes 1,0- 2,0 m szélességgel, de előfordul előkert nélküli változat is. A kapuzat általában téglafestett, vagy festetlen változatban. Sáránd egyedi építészeti arculatához hozzájárulnak a jellegzetes melléképületek, a főépülettel szemközt épített nyári konyha, és az utcafrontra helyezett magtároló építmény, góré.

A településen található **szlömösödött, degradálódott területek** is, melyeknek épített környezete pusztulóban van, területe konfliktussal terhelt. Ilyen a település déli szegregátuma, melynek Hunyadi utcája teljes mértékben degradálódott terület, többi utcája csak részben érintett.

2.1.7. Közlekedés

Sáránd közlekedés-földrajzi adottságai jónak mondhatók, Hajdú-Bihar megye középső részén Debrecen központjától délre, attól 14 km-re helyezkedik el. Az országos közúthálózathoz a 47. számú országos másodrendű főúttal kapcsolódik, mely áthalad a település belterületén észak-déli irányban. Sáránd belterületén ágazik le a 47. sz. főútból a 4809. számú települési összekötőút, mely Hajdúbagos, Monostorpályi és Hosszúpályi településeken át Létavértes irányába tart. A vasúti kapcsolatot a 106-os számú Debrecen – Sáránd - Nagykereki és a 107-es számú Debrecen–Sáránd–Létavértes (jelenleg szünetelő) vasútvonal biztosítja.

A települést jelenleg meglévő **gyorsforgalmi út** nem érinti, de megvalósítása közeltávon tervezett úthálózati fejlesztésként (M35 folytatásaként, Berettyóújfalunál tervezett M4 gyorsforgalmi útba csatlakozva) szerepel az országos és térségi tervek között.

A **47. sz. II. rendű** főút 1x1 sávós, észak-déli irányban áthalad a település kül- és belterületén egyaránt. A főút jelentőségének megfelelő forgalommal bír. Az út minősége jónak mondható, útburkolati felújítása a közelmúltban fejeződött be. További tervként szerepel a kistérség közlekedés-fejlesztési koncepciójában a 47. számú II. rendű főút kiemelt főúttá történő átminősítése, és középtávon 2x2 sávós főúttá történő fejlesztése.

A **4809. sz. mellékút** szintén 1x1 sávós kialakítású, mely a 47. sz. II. rendű főútból (Sáránd belterületén) kiágazva indul Hajdúbagos, Hosszúpályi, Monostorpályi településeken keresztül Létavértes, és a Létavértesi magyar-román határátkelőhely felé. Az út besorolása mellékút, azonban a vele szemben támasztott igények a mellékútnál magasabbak. A kistérség közlekedésfejlesztési koncepciója a 4809. számú mellékút főúttá fejlesztését irányozza elő. A főúttá történő fejlesztés tartalmazza, az út keresztmetszeti elemeinek (koronaszélesség, burkolat és padkaszélesség, pályaszerkezeti vastagság), csomópontjainak, a szabványnak nem megfelelő függőleges, és vízszintes íveinek átépítését.

Vizsgálandó a hatályos településrendezési tervben és a Megyei Területrendezési tervben is szereplő 47. sz. főútból kiágazó, Mikepércsen át az M35-ös gyorsforgalmi út csomópontjába tartó tervezett út szükségessége.

A helyi közutak közé tartozik a település gyűjtőút és lakóterületi kiszolgálóút-hálózata. Sáránd **gyűjtőút hálózatát** az Ady utca, Kiss utca, Nagy utca, Olimpia utca, Pacsirta utca alkotja.

A **lakóterületi kiszolgálóút-hálózat** kiépített, burkolata helyenként korszerűsítésre, felújításra szorul. Forgalomtechnikai felülvizsgálata indokolt, sok a szűk, egyirányúsításra szoruló útszakasz. A helyi közutak fejlesztésének tekintetében szükséges a belterületi földutak szilárd burkolattal való ellátása, veszélyes csomópontok átépítése, útburkolat rehabilitációk folyamatos ütemezése. A meglévő utak rendszeres karbantartása szintén elengedhetetlen azok állapotának megőrzésében, így fontos a folyamatos kátyúzás, az előregedett kopórétegek megerősítése, profiljavítása

Összefüggő járdahálózat a településen nincs, még a településközpont fő utcáján, a Nagy utcán (ahol a szabályozási szélességben bőven elférne) sem folytonos a kiépítettsége. A járdák általánosságban csak egy oldalt kiépítettek, a külső területeken hiányos, vagy teljesen kiépítetlen. A járdák állapota hasonló az utakéhoz, folyamatos felújításra lenne szükség. A **gyalogos-forgalom** számára ki kell építeni a még hiányzó járdákat, szükség esetén a meglévőket fel kell szélesíteni a forgalomnak megfelelő paraméterűre.

A **kerékpáros-forgalom** számára szükséges kiépíteni a tervezett kerékpárút-hálózatot, mégpedig oly módon, hogy az csatlakozzon a Mikepércs külterületén már megépült kerékpárúthoz, valamint tovább folytatódjon a 47. sz. főút mentén Derecske irányába is. A 47. sz. út mentén kiépülő kerékpárúthoz pedig legyen csatlakoztatva a településközpont is a Bagosi út és a Nagy utca bevonásával.

A **parkolás** a település egészét tekintve nem okoz gondot, azonban az látszik, hogy a településközpontban az intézmények környezetében és a kereskedelmi egységek tekintetében hiányosságok mutatkoznak. A parkolás feltételeit újra kell gondolni, kiépített parkolóhelyeket szükséges létrehozni, a meglévőeket bővíteni szükséges.

A **közösségi közlekedés** színvonala jónak mondható, megfelelő sűrűségű járatszám áll rendelkezésre, mind a közúti, mind a vasúti tömegközlekedésben. „'Az Értől az Óceánig' – komplex közösségi közlekedés fejlesztése Biharban” című projekt keretén belül uniós forrásból a

közelmúltban korszerűsítették a 106-os, Debrecen–Nagykerekai vasútvonal megállóit és a hozzá kapcsolódó autóbuszos infrastruktúrát. A közlekedési szolgáltatás színvonalának emelése érdekében a fejlesztés keretén belül új buszvárókat létesítettek, meglévőeket korszerűsítettek, a vasútállomáson korszerű utastájékoztatói rendszer jött létre, az utasváróban ingyenes WIFI-hálózat került telepítésre, akadálymentesített peronokat hoztak létre, felújították az állomás utcabútorait és közösségi tereit.

2.1.8. Közművek

Sárándon élők életkörülményeit, gazdasági lehetőségeit a közmű-infrastruktúra és környezeti állapot alapvetően befolyásolja. A komfortos életvitel feltétele a kedvező közmű-ellátottság, a vezetékes közüzemű közművek rendelkezésre állása.

A **villamos-energia** hálózat és **közüvilágítás** teljes mértékben kiépített. A település nagy részén a szabadvezetékes, földfeletti hálózat jellemző. A föld feletti hálózatok szinte betöltve a föld feletti tereket, egyrészt közvetlenül, a megjelenésük esztétikai hatásával rontják a település arculatát, másrészt helyfoglalásukkal korlátozzák az igényes közterület alakítás lehetőségét. A közvilágítási rendszer korszerűsítése szükséges.

Az **elektronikus hírközlés** területe az egyre gyorsuló ütemű technikai változásoknak megfelelően folyamatosan fejlesztendő. A település területén megtalálhatók a vezeték nélküli (mikrohullám), ill. a vezetékes hálózatok is. A vezetékes telefon a mobiltelefonok térhódításával és az internetes telefonszolgáltatók megjelenésével – eredeti funkcióját tekintve – egyre kisebb jelentőségű. A vezetékes telefonhálózat szerepe a szélessávú Internet-hozzáférés kiszolgáltatásában jelentős, bár az egyéb technológiák terjedése miatt csökkenő. A kábeltelevíziós hálózatnak ugyancsak jelentős a szerepe, hisz a televíziós jeleken kívül internetes és telefonos szolgáltatások lebonyolítására is alkalmas. A megyei területrendezési terv az optikai hálózat bővítését tervezi, a tervezett hálózat gerinciránya a megye városait érinti. A térség tekintetében Debrecen irányából Sárándon át Derecske felé optikai gerincábról, abból Sárádnál kiágazva Hajdúbagosi, Hosszúpályi, Monostorpályi, Létavértes felé körzeti optikai kábel kialakítása tervezett. A megyetervben előirányozott és a hírközlési tervlapon jelölt tervezett körzeti optikai kábel nyomvonal a település főútjának nyomvonalát követi. A belterületen a meglévő távközlési nyomvonalon a Bagosi utcán tervezik építeni. A település vezetékes távközlési szolgáltatója tervezi az egész települést lefedő FTTH hálózat kiépítését, amellyel a település minden lakásában elérhetővé teszi a 30 Mbit/sec nagysebességű internetet.

A település belterületén teljes mértékben rendelkezésre áll a kiépített hálózati rendszeren keresztül az egészséges **vezetékes ivóvízellátás** és a **közücsatornás szennyvízelvezetés**, mely 95 %-ban kiépült. A szennyvízhálózat kiépítésével a talaj terheltségi szintje nagymértékben javult, a felszíni és felszín alatti vízbázisok védelme növekedett.

További feladatot jelent a fennmaradó egyedi szennyvízgyűjtő aknák vízzáróságának ellenőrzése, mert az olyan akna, aminek a vízzárósága nem megfelelő, veszélyt jelent a környezetre és a vízbázisra, potenciális szennyező forrás, ami fokozott környezetterhelést és egészségügyi kockázatot jelent.

A **felszíni vízelvezetés** rendszerében előforduló hiányosságok a szélsőséges időjárási viszonyokkal megváltozott csapadékvíz elvezetési igényeket nem mindenhol elégíti ki megfelelően, legnagyobb gond a rendszerek eliszapolódása. A település belterület vízrendezési terve elavult, a vízelvezetési helyzet javítására újabb terveket szükséges kidolgozni. Szükséges elkészíttetni az egész településre vonatkozó részletes vízrendezési terveket, valamint a meglévő csatornahálózat állapot-felvételi és vízjogi üzemeltetési terveit.

Sáránd a saját területen feltárt termálvízkészlettel nem rendelkezik.

A településen a vezetékes **gázellátó rendszer** kiépült. A külterület térségi jelentőségű nagynyomású és középnyomású földgázszállító vezetékekkel, egy 25.000 m³/h kapacitású gázátadó állomással és egy DN150-es fáklyavezetékekkel és fáklyával érintett. A térségi földgázszállító vezetékeknek és létesítményeinek biztonsági övezet lett kijelölve, melyet a területfelhasználás során figyelembe kell venni.

A Sárándon alkalmazható **megújuló energiaforrások** körét vizsgálni szükséges. Nagy lehetőségek rejlenek elsősorban a napenergia, a biomassa és a geotermikus energia kihasználásában. Az

Önkormányzat az önkormányzati intézményeken napkollektorok telepítésével már megkezdte a napenergia hasznosítását jó példát mutatva a településen élőknek.

Az energiahatékonyságot célzó beruházások kiaknázására pályázatfigyelés szükséges, mely támogatni tudja a beruházás megvalósításának költségeit. A Biomassza-biogáz előállítására az ország területén mindenhol, így Sáránd területén is van lehetőség. A geotermikus energia hasznosítására részben a termálvíz kitermelésével, részben a földhő hőszivattyúval történő alkalmazásával nyílik lehetőség. Sáránd geológiai adottságai kedvezőek, ezért a település vezetése további beruházások keretében kívánja ezen adottságokat jobban (komplexen) kihasználni. Hajdú-Bihar Megye Területfejlesztési koncepciója is támogatja a megújuló energiaforrások hasznosítását, kiemelten fontosnak tartja a megye megújuló energia stratégiájának és programjának kidolgozását, járási szintű részletezett kutatások és fejlesztési javaslatok kidolgozását.

2.1.9. Környezetvédelem

A település környezeti állapota jónak mondható. A sérülékeny vízbázisok megkövetelik a gondos, jogszabályokat betartó területhasználatot, hulladékgazdálkodást és szennyvízkezelést.

Az elmúlt évek beruházásai mind a hulladékgazdálkodás, mind a szennyvízelvezetés, és -kezelés terén korszerű és környezeti szempontból kedvező fejlesztéseket hoztak, amelyek biztonsággal tudják a mostani és a távlati igényeket kielégíteni. Megszűnt, és rekultiválásra került a települési hulladéklerakó, kiépült a szennyvízcsatorna-hálózat, mely a Debrecen környéki sérülékeny vízbázisra kedvezően hatott.

A jelenlévő és potenciális környezetszennyezések fejlesztésekkel csökkenthetők, illetve a szennyezésekből következő esetleges időben elhúzódó káros folyamatok megakadályozhatók. A közüzemi hálózatok korszerűsítésével, úthálózati fejlesztésekkel, megújuló energiák hasznosításával, és a szennyvízhálózati bekötések számának további ösztönzésével tud a település leginkább tenni a környezetminőség fejlesztéséért.

A településen bevezetésre került a szelektív hulladékgyűjtés.

Fokozott figyelmet kell fordítani a hulladékgazdálkodásban a hulladék keletkezésének megelőzésére. Figyelmet kell fordítani bevásárlásainkra, hogy tényleg csak a szükséges dolgokat vegyük meg és ha megvesszük, ügyeljünk, milyen csomagolásban van, illetve melyik országban készült. A kertben és a konyhában keletkező növényi eredetű zöldhulladék (**zöld javak**) helyben komposztálással hasznosítható a legjobban.

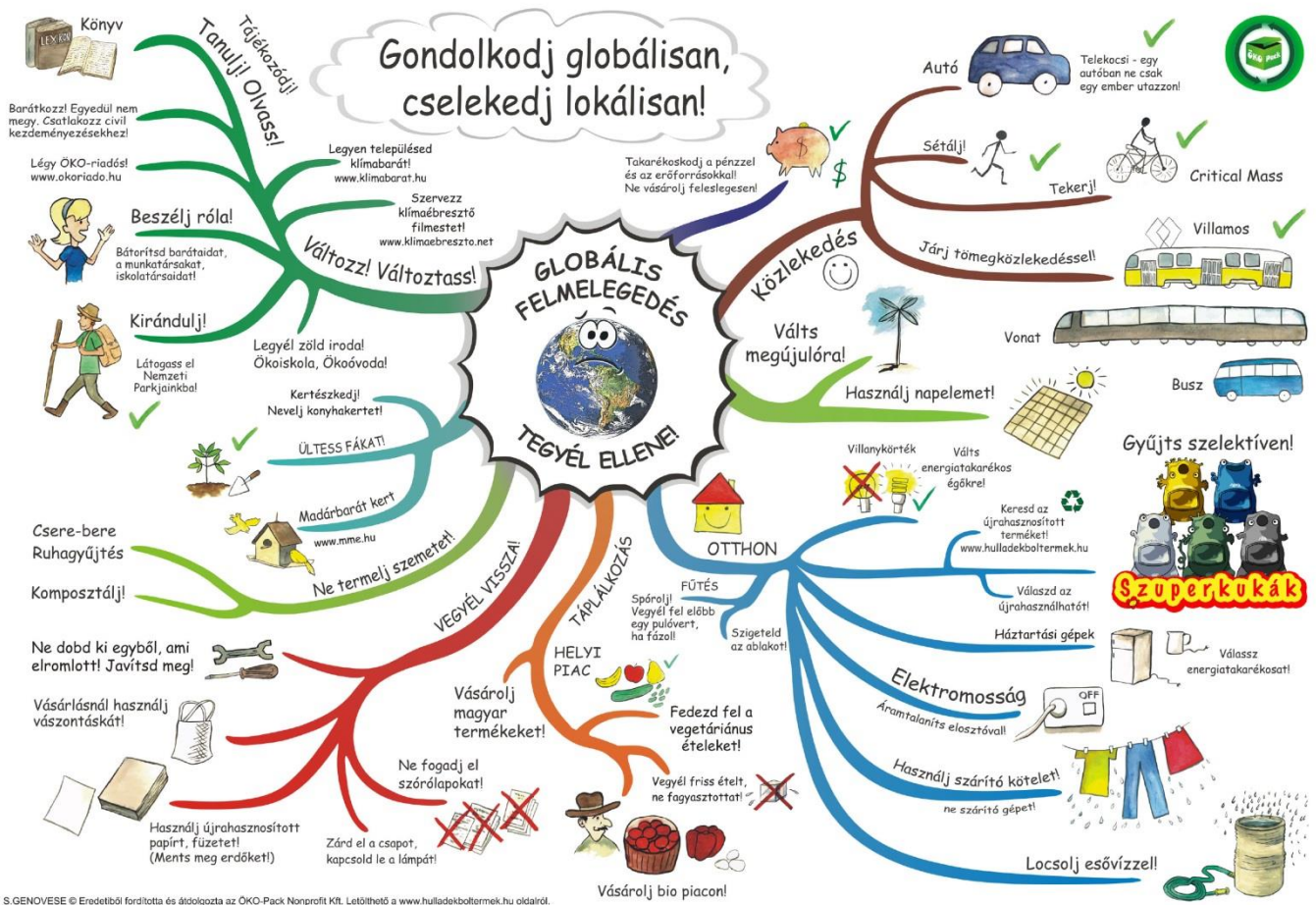
Fontos a környezetbarát hulladékgyűjtés terjesztése, beépítése a nevelésbe, a lakosság tájékoztatása. A településen már bevezetésre került a szelektív hulladékgyűjtés. Szelektív hulladékgyűjtő szigetek kerültek kihelyezésre a település több pontján. Fontos a lakosság további ösztönzése a szelektív hulladékgyűjtéssel kapcsolatban.

*„A **klímaváltozás** a Föld klímájának, éghajlatának tartós és jelentős mértékű megváltozását jelenti. Az éghajlatváltozás jelensége napjainkban már megkérdőjelezhetetlen, és az is bizonyított, hogy a hőmérséklet emelkedését emberi tevékenység okozza.*

A globális átlaghőmérséklet több mint 0,7 Celsius fokkal emelkedett a XX. század során. A probléma ott kezdődött, amikor az emberiség felfedezte a fosszilis energiaforrásokban rejlő lehetőségeket. A szén, a kőolaj és a földgáz évmilliók alatt került a földre, mi pedig néhány évtized leforgása alatt visszajuttatjuk ezeket a légkörbe (közlekedés, ipar, túlfogyasztás, pazarlás). A modern kori társadalom óriási mennyiségben kezdett gyárakat építeni és gépeket használni, erdőt irtani... Az így felszabaduló üvegházhatású gázok hihetetlen pusztítást okoznak a bioszférában, előidévezve ezzel az éghajlatváltozás felgyorsítását.

*Ahhoz, hogy elkerüljük a mindannyiunkat fenyegető katasztrófális környezeti változásokat, alaposan át kell alakítanunk jelenlegi életmódunkat. Ez csak akkor történhet meg, ha gyökeres változások következnek be mind gondolkodásunkban (szemléletváltás), mind pedig társadalmi intézményeinkben (**paradigmaváltás**).”*

Mit tehetünk a globális felmelegedés (klíma-, éghajlatváltozás) ellen? Az alábbi ÖKO-Pack Nonprofit Kft. által készített klímamentő plakát jól szemlélteti:

„A fenntartható életmód megvalósítása képes környezetbarát irányba mozdítani más emberek, embercsoportok, illetve szervezetek viselkedését, értékrendjét. Az áttéréshez egy új értékrendszer (paradigmaváltás) megszilárdulása szükséges, amely a napjainkban domináló fogyasztói társadalom felfogása helyett valódi értékekre helyezi a hangsúlyt. Az ember értéke nem az, amit elfogyaszt vagy birtokol, hanem amit megél és átél.”

Forrás: <http://kornyezetbarat.hulladekboltermek.hu/fenntarthato/klimamentes/>

3. HELYZETÉRTÉKELŐ MUNKARÉSZ

3. HELYZETÉRTÉKELŐ MUNKARÉSZ

A helyzetelemzés szintézise a tényleges állapotot értékeli, továbbá a szélsőséges, a települési környezettel szemben támasztott általános követelményeknek ellentmondó, problematikus témaköröket kiemeli. A település adottságait, lehetőségeit és a fejlesztés korlátait foglalja össze, a települést veszélyeztető hatások beazonosításával.

SWOT - elemzés keretében foglaljuk össze a feltárt tényeket. Az Erősség / Gyengeség és a Lehetőség / Veszély keresztengelyekbe illesztve emeljük ki azokat a lényegi elemeket, amelyek tényekké válva, következményeket eredményeznek. A beazonosított tényezőkre alapozzuk a jövőkép megfogalmazását, melynek elérésére Célfát építünk föl.

3.1. A HELYZETELEMZÉS EREDMÉNYEINEK ÉRTÉKELÉSE, SZINTÉZIS

3.1.1. A folyamatok értékelése

Sáránd község – a Helyzetfeltáró és Helyzetértékelő munkarészek alapján – kedvező és kedvezőtlen adottságokkal egyaránt rendelkező település.

3.1.2. A település és környezetének fejlesztését befolyásoló külső és belső tényezők összefoglaló értékelése

A település és környezetének fejlesztését befolyásoló külső és belső tényezők összefoglaló értékelését szakterületenként, témakörönként elkészített SWOT analízis mutatja be.

3.1.2.1. Regionális kapcsolatok, térségi szerepkör SWOT-analízise:

ERŐSSÉGEK	GYENGESÉGEK
<ul style="list-style-type: none"> A Debreceni agglomerációban való elhelyezkedés; A megyeszékhely közelsége; Jó közlekedés-földrajzi adottságok.	<ul style="list-style-type: none"> A járási településekkel az együttműködés gyenge; Regionális együttműködésben a központi települések erős befolyása; A település az ország keleti, viszonylag periférikus, részén fekszik.
LEHETŐSÉGEK	VESZÉLYEK
<ul style="list-style-type: none"> Önállóság megőrzése; Működőképes összefogás kialakítása a környező településekkel; Egymást erősítő fejlesztések megvalósítása, közös projektek kidolgozása; M35 – M4 gyorsforgalmi utak kiépítése.	<ul style="list-style-type: none"> A település nem tudja teljes mértékben kiaknázni a debreceni agglomeráció által nyújtott lehetőségeket. Nem jönnek létre az egymást erősítő települési szövetségek; A hiányzó fő infrastruktúra-vonalak kiépítése (gyorsforgalmi utak) megtorpan, vagy elmarad.

3.1.2.2. A társadalom SWOT-analízise:

ERŐSSÉGEK	GYENGESÉGEK
<ul style="list-style-type: none"> Enyhén növekedő népességszám; Javuló képzettségi színvonal; A közoktatás minőségi jellemzői jók, közeli egyetemek, főiskolák; Egészségügyi ellátórendszer jól kiépült; Biztosított a szociális alapszolgáltatás; Az önkormányzat él a közfoglalkoztatás rendszerével; A közeli Debrecenben elhelyezkedési lehetőségek vannak;	<ul style="list-style-type: none"> Leszakadó társadalmi rétegek; Erősödő munkanélküliség; A beköltözést generáló vonzerő gyenge; Elvándorlás (Debrecen, Budapest, külföld elszívó hatása erős); Az iskolázatlanok és a magasan (de nem keresett területen) képzettek foglalkoztatási lehetőségei korlátozottak; Nincs az önkormányzatnak bérlakás állománya;

<ul style="list-style-type: none"> • Generációk közötti együttműködés javítása. 	<ul style="list-style-type: none"> • Szegregált területek jelenléte.
LEHETŐSÉGEK	VESZÉLYEK
<ul style="list-style-type: none"> • Lakosságmegtartó képesség növelése; • Közösségfejlesztő programok támogatása; • Az önkormányzat foglalkoztatottságban való szerepvállalásának erősítése; • Munkaerő képzés támogatása; • Közszolgáltatások biztosítása; • Lakóterületek fejlesztése, meglévő lakóterületek megújítása; • Leszakadó településrészek revitalizációja. 	<ul style="list-style-type: none"> • Kedvezőtlen demográfiai folyamatok felerősödése; • Társadalmi feszültségek felerősödése; • Közfoglalkoztatási rendszer megszűnése; • A szegregált területeken tervezett fejlesztésekhez továbbra se lesz forrás. • Önkormányzati forráshiány a támogatásokhoz.

3.1.2.3. A gazdaság SWOT-analízise:

ERŐSSÉGEK	GYENGESÉGEK
<ul style="list-style-type: none"> • Működő mezőgazdaság a település körül; • Jó közlekedés-földrajzi helyzet; • Kereskedelmi-szolgáltató jellegű vállalkozások létesítésére tartalékterületek állnak rendelkezésre 	<ul style="list-style-type: none"> • Országon belüli periférikus fekvés (Budapesttől való nagy távolság); • Gyenge gazdasági aktivitás, vállalkozási kedv; • Gyenge gazdasági összeteljesítmény; • A település nem rendelkezik foglalkoztatási vonzóerővel; • Turisztikai vonzerő alacsony, a közeli Hajdúszoboszló látogatóit a település nem tudja megszólítani; • Kevés a nagy foglalkoztató, ahol a képzetlenebb réteg is munkát találhat; • Sok az ingázó; • A gépesített mezőgazdasági termelés kevés embert foglalkoztat.
LEHETŐSÉGEK	VESZÉLYEK
<ul style="list-style-type: none"> • Gazdasági és idegenforgalmi fejlesztések elősegítése, támogatása; • A mezőgazdasági termelés elősegítése; • Az önkormányzat gazdasági szerepvállalása; • Gazdasági területek újra élesztése; • Települési szolgáltatások fejlesztése; • Önkormányzati ingatlanvagyon növelése, hasznosítása; • Szemléletváltás a vállalkozások támogatásában; • A közfoglalkoztatás értékteremtő hasznosítása; • A biogazdálkodás támogatása, helyi piac létrehozása; • Az alulhasznosított területek bevonása a fejlesztésbe. 	<ul style="list-style-type: none"> • Önkormányzati gazdálkodást befolyásoló tényezők kiszámíthatatlansága fokozódik; • Az önkormányzati bevételek csökkenése miatt a rendelkezésre álló fejlesztési forrásokat a működésre kell fordítani; • Működési hiányt termelő, nem önnfenntartó beruházások megvalósítása.

3.1.2.4. A táji-, természeti adottságok és zöldfelületek SWOT-analízise:

ERŐSSÉGEK	GYENGESÉGEK
<ul style="list-style-type: none"> • Kedvező természeti adottságok, mezőgazdasági termelésre alkalmas kiváló és jó minőségű földterületek; • Egyedülálló tájképi elemek (kunhalmok); • Ökológiai szempontból értékes területek; • Védelem alatt álló természeti értékek. 	<ul style="list-style-type: none"> • A lakóterület és a környező területek elhatárolása sok esetben hiányzik (pl. főúttól, mezőgazdasági területektől, stb.); • A nagyüzemi mezőgazdasági területek tagolása hiányzik. A nagy kiterjedésű mezőgazdasági területeket mezővédő fásítások, élőhely-szigetek nem tarkítják, így ellehetetlenítik a honos állatok, növények migrációját. • A zártkerti területek egy része felhagyott; • A kiváló termőhelyi adottságú erdőterületek kisebb foltokban jelennek meg; • Vízvezető csatornák, vízfolyások karbantartásának hiánya; • Bányászattal érintett területek miatti rekultivációt igénylő területek megléte; • A település belterületi utcaszakaszai fásításának hiánya; • Védőfásítás hiánya a főutak és a vasúti területek körül; • A település területén található egyedi tájértékek még nem kerültek felmérésre; • Helyi jelentőségű természetvédelmi területek, természeti értékek nincsenek meghatározva.
LEHETŐSÉGEK	VESZÉLYEK
<ul style="list-style-type: none"> • Természeti értékek megóvása, fenntartása; tájékoztatás; • Értékes természeti területeken az invazív és idegen fajok megtelepedésének megelőzése, a természetközeli állomány védelme; • Zöldfelületi elemek fejlesztése, megtöltése tartalommal; • A település családbarát, zöldfelületekben gazdag, esztétikus és gondozott megjelenést biztosító fejlesztése; • Utcafásítás, összefüggő zöldfelületi rendszer létrehozása; • Játzóterek létrehozása, közösségi zöldterületek kialakítása; • A jó adottságú területeken összefüggő erdőterület létesítése; • Fasorok, erdősávok telepítése a mezőgazdasági területeken külterületi dűlőutak mentén; • Környezettudatos szemlélet kialakítása (oktatás, tájékoztatás), ösztönzése; • Alternatív energiaforrások kutatása, használata (napenergia, biomassza stb.). 	<ul style="list-style-type: none"> • Beruházások, fejlesztések káros hatásai (beépítés növekedése, zöldterület csökkenése); • Zöldfelületek kihasználatlanok maradnak; • A védőfásítások elmaradnak, az eltérő használatú területek között a konfliktusok megmaradnak (lakó-gazdasági, lakó-nagyforgalmú közlekedési terület); • A gondozatlan területek elgazosodnak, allergén növények telepedhetnek meg; • A természetvédelmi hatóságok és a helyi lakosság igényei közötti konfliktus alakul ki; • Növekszik a környezetterhelés; • Elavult környezetszennyező mezőgazdasági technológiák alkalmazása miatt károsodik a táji környezet; • Éghajlatváltozás káros hatásai.

3.1.2.5. Az épített környezet SWOT-analízise:

ERŐSSÉGEK	GYENGESÉGEK
<ul style="list-style-type: none"> • Műemlék épület jelenléte; • Helytörténeti értékkel bíró épületek jelenléte; • Átmenő forgalomtól mentes belső településszerkezet; • Műszaki infrastruktúra hálózat teljes kiépítettsége; • Lakásállomány döntő többsége összkomfortos, vagy komfortos; • Szabadidős tevékenységekre alkalmas futballpálya, sportterület megléte; • Jó állapotú, helyenként felújított, korszerűsített, akadálymentes közösségi intézmények, épületek; • Könnyen elérhető, központi elhelyezkedésű intézmények. 	<ul style="list-style-type: none"> • Egységes települési arculat hiánya; • A településközpont (Református templom környezetének, tömbjének) rendezetlensége; • Rossz állapotú lakóházak településképet romboló hatása; • Felújítandó közúthálózat; • Településképet rontó rossz állapotú lakóházak jelenléte; • Karakteridegen épületek megjelenése; • Öregedő épületállomány.
LEHETŐSÉGEK	VESZÉLYEK
<ul style="list-style-type: none"> • Rendezett településképp kialakítása, arculaterősítés; • Szabályozott településképp: formai kötöttségek a beépítések során; • Az egyes településrészekre jellemző struktúra megőrzése; • Új fejlesztési területek, utcanyitások megfontolt kijelölése; • A település szerkezetéhez illeszkedő területi fejlesztések; • A belső tartalékok kihasználása: foghíjak, tartalékterületek beépítése; • Foghíjtelkek településképphez illeszkedő beépítése; • Védett épületek, építmények megóvása, felújításuk, hasznosításuk támogatása; • Közterületek, zöldterületek kijelölése, fejlesztése; • A helyi, egyedi arculatot biztosító építészeti jellemzők megőrzése, • A hagyományos falusi értékek feltárása, megőrzése, tiszta rendezett porták versenye. 	<ul style="list-style-type: none"> • A helytörténeti értékkel bíró épületek állapotának romlása/pusztulása, felújításának elmaradása; • A hagyományos településképpbe nem illő épületek túlzott elszaporodása (jelentős tömegbeli eltérések, kirívó színhasználat); • Szegregált településrészek épületállományának további romlása, szlömösödés folytatódása; • Rossz állapotú lakóházak településképet romboló hatása; • A hagyományos beépítést, településkaraktert őrző jellegzetes épülettípusok eltűnése.

3.1.2.6. A közlekedés SWOT-analízise:

ERŐSSÉGEK	GYENGESÉGEK
<ul style="list-style-type: none"> • Jó közlekedés-földrajzi adottságok, azaz jó közúti, és vasúti megközelíthetőség a közeli megyeszékhelyről; • Jó közúti és vasúti tömegközlekedési lehetőségek, járatsűrűség és menetidő tekintetében; 	<ul style="list-style-type: none"> • Kerékpárút-hálózat kiépítetlensége; • A 4809. sz. települési összekötőút (Bagosi út) paramétereinek elégtelensége, minőségének romlása, nem felel meg a vele szemben támasztott igényeknek; • A település belterületének megközelítése

<ul style="list-style-type: none"> • Nemzetközi jelentőségű repülőtér jó elérhetősége a közeli Debrecenben; • Közeli határátkelőhely Románia irányába; • Tervezett autópálya nyomvonal a közelben (Hajdúszoboszló – Sáránd igazgatási határának közelében). 	<p>csak egy csomóponton keresztül lehetséges, a 47. sz. főútról való lekanyarodást és a vasútvonalon történő átjutást, valamint a gyalogos közlekedést tekintve egyaránt;</p> <ul style="list-style-type: none"> • Síneken és a 47. sz. főúton történő szabálytalan gyalogos és kerékpáros átkelések történnek a település déli oldalán az Akácfa-Bocskai utcák vonalában, mely a vasúti forgalmat és a jelentős közúti forgalmat tekintve balesetveszélyes; • Intézményterületek előtti parkolás csak kevés gépkocsi számára megoldott; • Nagy tranzitforgalom; • A belterületi utak néhol keskenyek, forgalomtechnikai szempontból egyirányúsításra szorulnak; • A település gyalogos közlekedésre szánt járdahálózata szegényes; • Nem működő vasútvonal, amelynek területe tartalék szerepe miatt nem hasznosítható.
<p>LEHETŐSÉGEK</p>	<p>VESZÉLYEK</p>
<ul style="list-style-type: none"> • A tervezett kerékpárút megépítése, mely által összekapcsolódhat a szomszédos települések kiépített kerékpárútjával (a tervezett kerékpárút része a Debrecen Nagyváraddal összekötő kerékpárút hálózatnak) • A 4809. sz. települési összekötőút (Bagosi út) paramétereinek növelése, a kistérségi közlekedésfejlesztési koncepció a mellékút főúttá fejlesztését irányozza elő; • A vasúton és a főúton történő illegális átközlekedések megakadályozása; • Parkolók kiépítése, bővítése; • Szűk belterületi utcák egyirányúsítása; • Amennyiben megépül a tervezett M35 és M4 autópálya, tovább javul a település megközelíthetősége; • Járdák építése; • Gyalogos közlekedés biztosítása a fogyatékkal élő emberek számára; • Új elővárosi tömegközlekedési forma (tram-train rendszer) kiépítése Debrecentől Derecskéig. 	<ul style="list-style-type: none"> • Ha nem épül meg a tervezett kerékpárút Sárándi szakasza, nem tud folytonosságában létrejönni a Debrecen Nagyváraddal összekötő kerékpárút hálózat; • Ha a 4809. sz. települési összekötőút fejlesztése elmarad, nem tudja majd megfelelő minőségben biztosítani az összeköttetést a gyorsforgalmi úthálózat felé, a gazdasági-társadalmi vonzáscentrum felé, a kistérségek, térségek, régiók felé; • Ha a vasúton és a főúton történő illegális átközlekedés nem szűnik meg, a balesetveszély továbbra is fennáll; • Ha a parkolási feltételek nem kerülnek megoldásra a település nem tudja felkészülten fogadni a növekvő gépjármű számból adódó terheket. • Amennyiben valamilyen ok folytán nem épül meg a tervezett autópálya, a település főútvonalának terheltsége azonos marad a jelenlegi helyzettel (nagy tranzitforgalom) és nem marad más közlekedési alternatíva. • Romló útminőség.

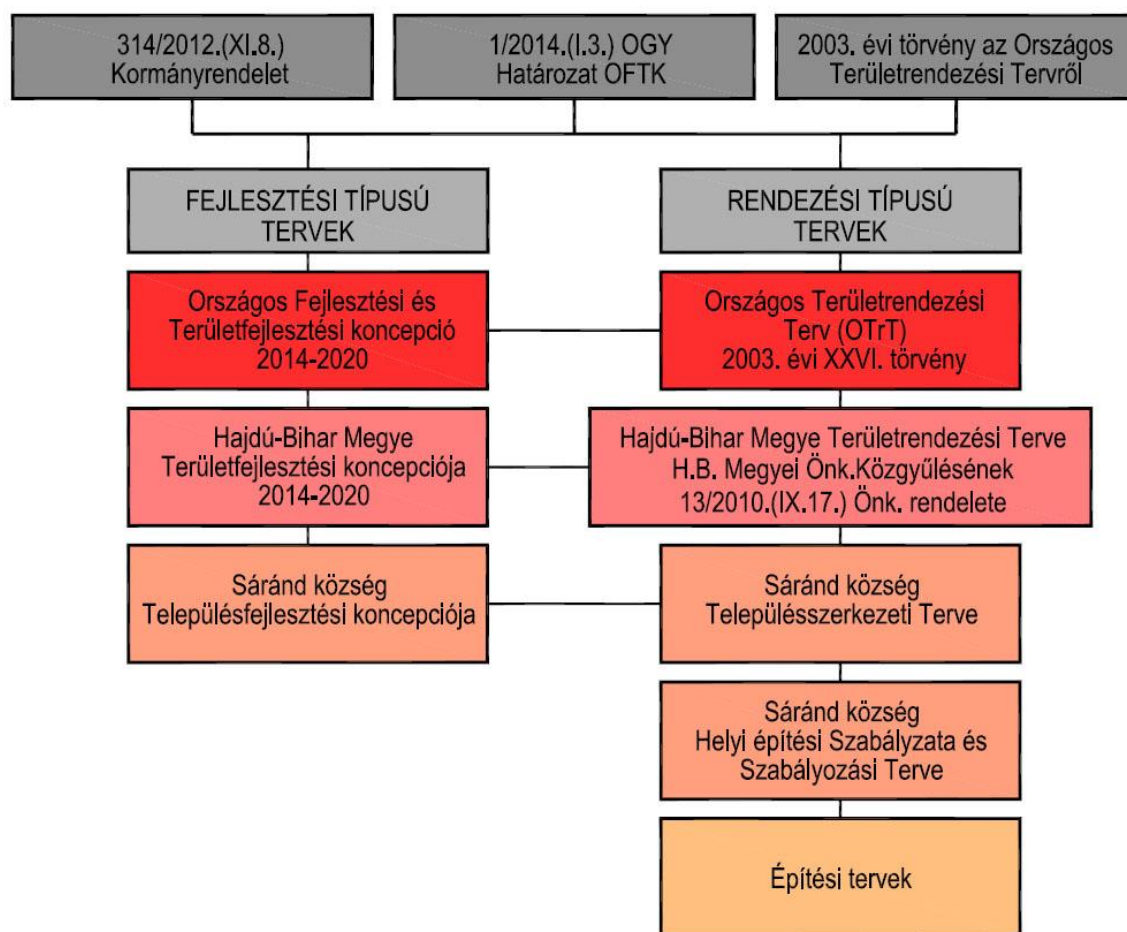
3.1.2.7. A közművek SWOT-analízise:

ERŐSSÉGEK	GYENGESÉGEK
<ul style="list-style-type: none"> • Megoldott elektromos-energia ellátás; • Megoldott ivóvíz-ellátás; • Kiépített szennyvízcsatorna hálózat; • Megoldott gázellátás; • Megoldott a települési szilárd hulladék gyűjtése és elszállítása a községben; • Kiépített vezetékes telefon és kábel-TV hálózat; • Megfelelő mobil vételi lehetőségek; • Az Önkormányzat a közintézmények energiafelhasználásának korszerűsítését a Polgármesteri Hivatal és Művelődési ház épületének felhasználásával napelemek telepítésével már elkezdte; • Szelektív-hulladékgyűjtő pontok rendelkezésre állnak. 	<ul style="list-style-type: none"> • A föld feletti hálózatok rontják a település arculatát; • Csapadékvíz elvezető rendszerek eliszapolódása.
LEHETŐSÉGEK	VESZÉLYEK
<ul style="list-style-type: none"> • Közvilágítási rendszer korszerűsítése; • Közmunkások bevonása az elmaradt karbantartási munkák elvégzésére; • Megújuló energiák egyéb hasznosítási lehetőségei; • Alternatív energiaforrások hasznosításának elősegítése a lakosság körében is (pl. adókedvezmény). • FTTH hálózat kiépítése a nagysebességű internet elérhetőségéhez 	<ul style="list-style-type: none"> • Nem állnak rendelkezésre pályázati források az energetikai korszerűsítések elvégzéséhez; • Az alternatív energiahasznosítás építményeinek tájképre és településképre gyakorolt negatív hatása;

3.1.2.8. A környezet és katasztrófavédelem SWOT-analízise:

ERŐSSÉGEK	GYENGESÉGEK
<ul style="list-style-type: none"> • Környezeti minősége, állapota összességében jó • Nincs jelen a környezeti elemekre (víz, levegő, föld) veszélyes, jelentős környezetszennyező ipar. 	<ul style="list-style-type: none"> • A közüzemi hálózatok elöregedése; • A település szélein átmenő fő közlekedési utak mentén kialakuló zaj- és légszennyezettség terhelés; • Beszántott vízvezető árkok, belvizes területek.
LEHETŐSÉGEK	VESZÉLYEK
<ul style="list-style-type: none"> • Felszíni és felszín alatti vizek minőségének hosszútávú megőrzése; • Környezet és természetvédelmi, valamint a megújuló energiaforrások támogatottságának növekedésével a forráslehetőségek bővülése és fejlesztések megvalósítása, meglévő rendszerek további korszerűsítése; • Környezetvédelem, energiagazdálkodás alapjainak megismertetése a lakossággal; • Helyi szabályozásokkal a kedvezőtlen adottságú területek beépítésének korlátozása. 	<ul style="list-style-type: none"> • A gyorsforgalmi útfejlesztések elmaradásával a közúti forgalomból adódó lég-, és zajszennyezés további fokozódása; • Klímaváltozás hatásainak fokozódása (villámárvizek, aszályhelyzet erősödése); • Földtani, hidrogeológiai, morfológiai és egyes művi adottságok figyelmen kívül hagyása, kijátszása egyes fejlesztéseknél.

3.1.3 A településfejlesztés és -rendezés kapcsolata

A fejlesztési dokumentumokban lefektetett elveket a településrendezési eszközök a megvalósulás felé terelik. Míg a Koncepció a „Mit? Miért? Mikor?”- kérdésekre keresi a választ, addig a Településrendezési Eszközök a „Hol? Hogyan?”- kérdéskörön belül mozog. Az irányokat a fejlesztés jelöli ki, a tényleges helyszíneket a rendezés rögzíti. Egymásra épülnek, szimbiózisban élnek. Mindkettőnek önmagában kell a tökéletességre törekednie, de egymás nélkül ennek megvalósítása nem sikerülhet.

3.2. PROBLÉMA ÉS ÉRTÉKTÉRKÉP

A település problémáinak és értékeinek összefoglalója térképi formában, a területi lehetőségek és korlátok térképi ábrázolása.

3.3. ELTÉRŐ JELLEMZŐKKEL RENDELKEZŐ TELEPÜLÉSRÉSZEK

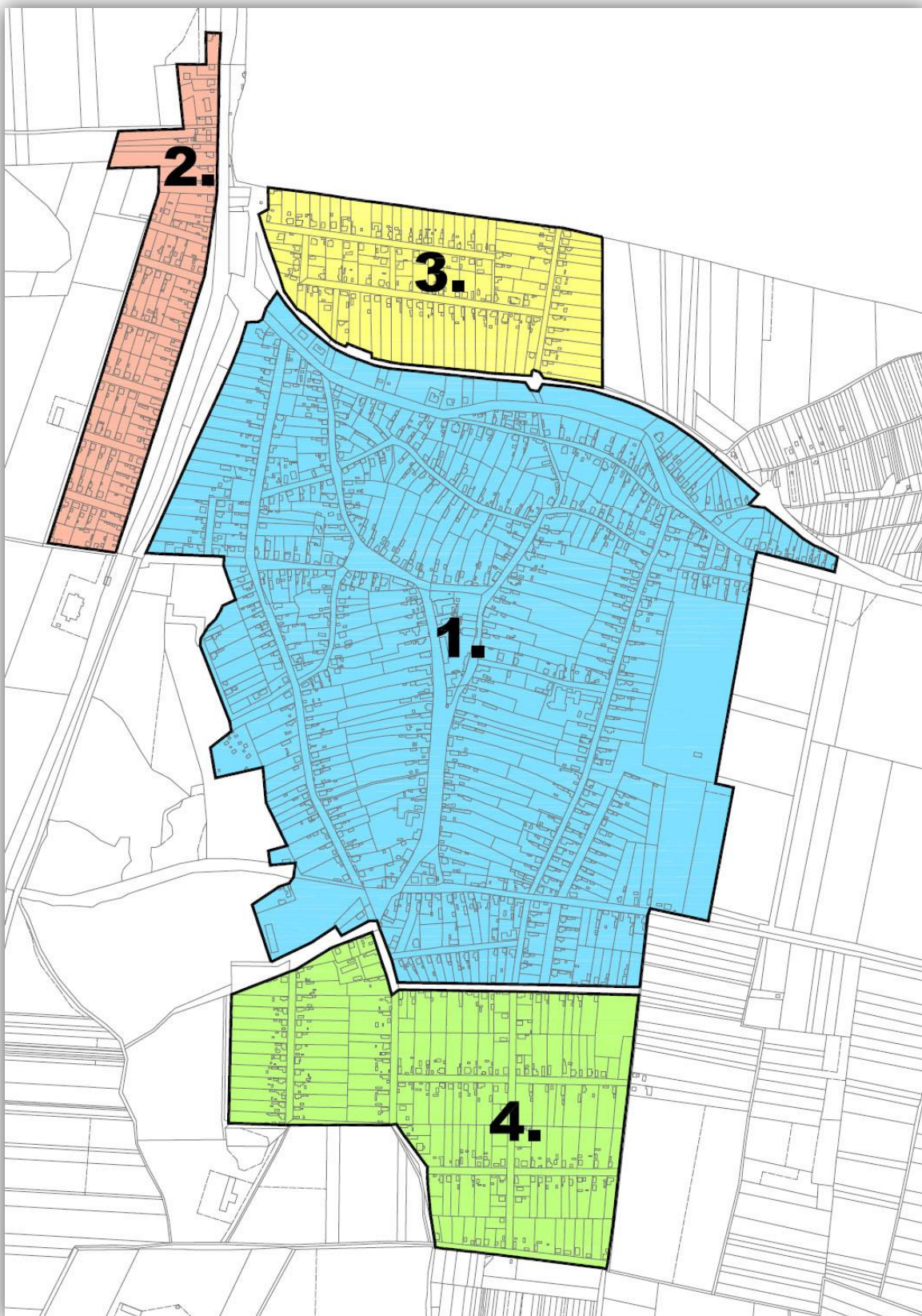

3.3.1. Településrészek kijelölése, pontos lehatárolása, a lehatárolás indoklása, térképi ábrázolása, a lehatárolt településrészek rövid bemutatása és a szegregátum lehatárolása

A település alapvetően négy egymástól eltérő belterületi egységgel rendelkezik, melyek az alábbiak:

1. Történelmi településmag (központ),
2. 47. sz. főúton túli lakóterület (nyugati településrész),
3. Bagosi úttól északra fekvő terület (északi településrész),
4. A Rózsa utcától délre eső terület (déli településrész).

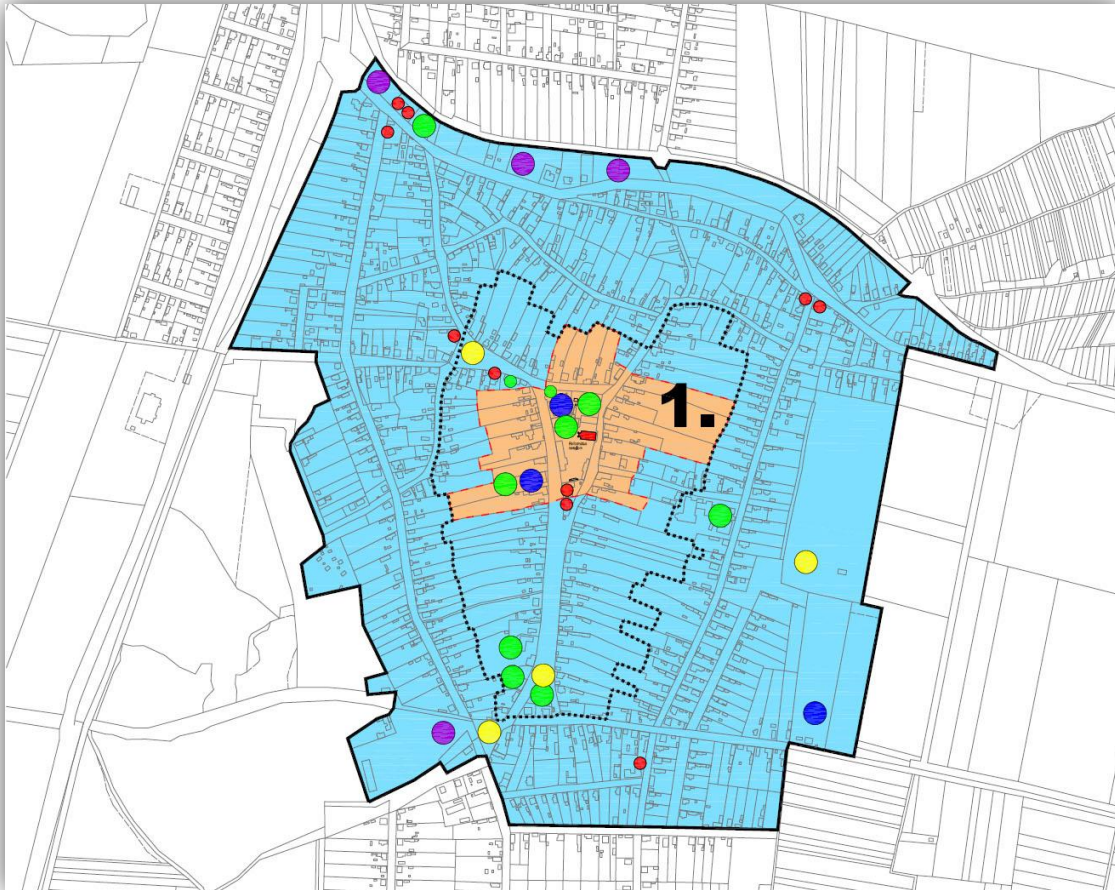

Az eltérő településrészek lehatárolásának térképi ábrázolása

1. Történelmi településmag (központ):

A terület magában foglalja a település belterületének nagy részét. A lehatárolás alapja a történelmi településszerkezet és hozzá korban legközelebb álló nőtt utcái. A területet északon a vasútvonal területe, keleten a belterületi határ, délen a Rózsa utca, nyugaton szintén a belterületi határ határolja.

TELEPÜLÉSRÉSZ HATÁRA
és területe

TELEPÜLÉSSZERKEZETI VÉDELEM
HATÁRA

MŰEMLÉKI KÖRNYEZET
Műemlék: Református templom

GAZDASÁGI FUNKCIÓ
Kereskedelem, szolgáltatás, vendéglátás

GAZDASÁGI FUNKCIÓ
Gazdasági telephely

HUMÁN SZOLGÁLTATÓ FUNKCIÓ
Közintézmények, oktatási, humán ellátási intézmények

KÖZFUNKCIÓ
Temető, közpark

KÖZÖSSÉGI FUNKCIÓ
Kultúra, szabadidő, sport, szórakozás

A településrész nagyrészt lakó területfelhasználású, ezen belül jelennek meg az intézményi funkciók. Kereskedelmi szolgáltató gazdasági terület csak a Bagosi út mentén, az út túloldalán jelenik meg.

Ebben a településrészben található Sáránd összes intézménye. Ide koncentrálnak az alapfokú ellátást biztosító intézmények és a kereskedelmi, vendéglátó intézmények is.

A településközpontban foglalnak helyet a humán szolgáltató, a közösségi és a gazdasági funkciók. A gazdasági funkciók jelölésénél külön megkülönböztettük a kereskedelem, szolgáltatás és vendéglátás területét, valamint a gazdasági telephelyeket, ugyanis ezek területileg elkülönülten jelennek meg. A gazdasági telephelyek a Bagosi út mentén jelennek meg elsősorban, ezeken kívül csak egy telephely található a lakóterületek között.

A közfunkciót betöltő temető a településrész szélén helyezkedik el, közparkokat a település központjában találhatunk.

Általánosságban elmondható, hogy az alapfokú ellátáshoz kapcsolódó intézmények nagy része a településközpontban található a Nagy utcára felfűzve. Itt található a kulturális ellátást biztosító Művelődési ház és Könyvtár, az egészségügyi alapellátásért felelős Egészségház és Gyógyszertár, a szociális ellátásban részt vevő Bethesda Szociális Központ, valamint a Családsegítő- és Gyermekjóléti Szolgálat, a közoktatási rendszer szakmailag önálló nevelési intézménye az óvoda-bölcsőde, és egy Gyerekház. Ezek az intézmények kívül még a Nagy utcán kaptak helyet a pénzügyi intézmények is, így a Takarékpont és a Posta is.

Az alapfokú ellátást biztosító intézmények közül egyedül az Általános Iskola kapott a településközponton kívül helyet, a Nagy utcához közeli Temető utcából és a Kossuth utcából nyílván. A település sportpályái is központon kívül esnek, melynek az Olimpia utca vége ad otthont.

A kereskedelmi egységek, melynek száma kevés, a településen elszórtan találhatóak. A településközpontban egy viszonylag nagyobb ABC (COOP), míg a lakóterületek között több kisebb boltocská (élelmiszer, gyümölcsös, virágbolt) szolgálja ki a település lakóinak igényeit.

A vendéglátó egységeket tekintve a kínálat szegényes, egy-egy presszó a Nagy utca teresedésében, egy a Bagosi úton található, étkezési lehetőség a Bagosi úti büfében lehetséges.

Sáránd úthálózata és telekfelosztása már a katonai felméréseken is felismerhető.

Sáránd településszerkezete történeti folyamatok eredményeként alakult ki, amelynek eredeti szerkezete megmaradt. A település mai meghatározó arculata a XIX.–XX. század idején alakult ki. Korabeli térképeket (I. és II. katonai felmérés) megfigyelve látható, hogy már az 1700-as években kirajzolódott a Bagosi út nyomvonala, mely a település északi határvonalát képezi, nyugatról a Petőfi S. utca, keletről a Kossuth L. utca nyomvonala határolja. Fellelhetőek a mai Nagy utca, Ady E. utca és a Rákóczi utca vonalai is.

I. katonai felmérés
térképe
1763-1787

II. katonai felmérés
térképe
1806-1869

III. katonai felmérés
térképe
1869-1887

Erre a településrésze rostos és nőtt településszerkezetet a jellemző, mely a szabálytalanul kanyargó utcákban, és az ehhez igazodó telekosztásokban kísérelhető nyomon. A településrész településmagjára, a Nagy utcára felfűződő településközponttra a nagy telekméretűek a jellemzők, míg körülötte közepes méretű telkek sorakoznak. A terület beépítése leginkább földszintes, néhol földszint + tetőteres, utcára merőleges elrendezésű épületekből áll, melyektől csak az intézményi épületek tömegformálása tér el.

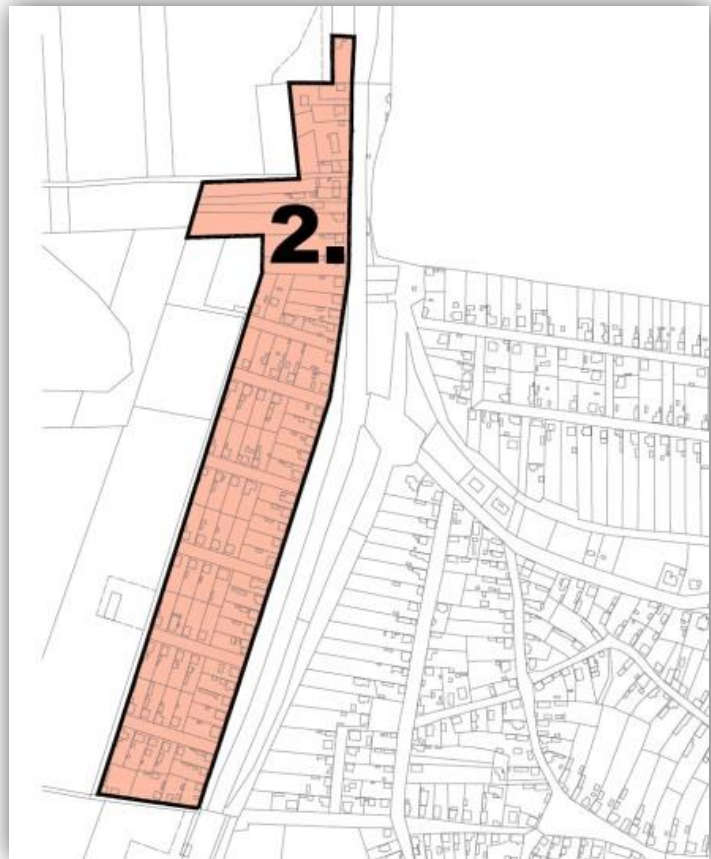
A területen található Sáránd településkarakterét meghatározó, egyedi sajátosságokat hordozó épületállománya is, mely a helyi értéket képviselő épületekből, építményekből, valamint a Református műemlék templomból áll. A hatályos településrendezési terv ebben a településrészben határol le településszerkezeti védelmet, és védelemre érdemes utcaképet.

2. 47. sz. főúton túli lakóterület (nyugati településrész):

A településrészt a településközponttól a 47. sz. főút és a 106-os sz. vasútvonal választja el. Ez a rész történelmileg Sáránd újabban beépített területei közé tartozik. Legnagyobb hátránya, hogy a 47. sz. nagy forgalmú főút és a vasút elválasztja a település belterületének többi részétől, a településközponttól, az intézményi területektől.

Közlekedési szempontból Sáránd településközpontjához, és a többi belterületi részhez csak egy csomóponton keresztül lehet eljutni. A csomópont ugyan jól (jelzőlámpával, gyalogos átkelővel és forgalomosztályozó sávokkal) kiépített, de új csomópont, új megközelítési lehetőség kiépítésére nincs lehetőség a vasúti keresztezés miatt. A több csomóponti igényt az is mutatja, hogy az Akácfa - Bocskai utcák vonalában jelentős szabálytalan gyalogos és kerékpáros forgalom közlekedik a főúton, vasúton át egyaránt.

Az illegális átvándorlásokat az a tény támasztja alá, hogy a településrész déli végéből a légvonalban viszonylag közel lévő településközpont megközelítése gyalogosan és kerékpárossal a jelzőlámpás csomóponton keresztül hosszadalmas.

Ezen terület rész további hátránya a nagy forgalmú főút közelsége miatt a levegő nagyobb szennyezettségi koncentrációja és a zajterhelés. A főút és a lakóterület között van ugyan egy keskeny zöldsáv, melynek magas a fásítottsági aránya, de ez védőerdőnek nem mondható.

A csomóponttól délre lévő lakóterületi részek kiépített szervízútról közelíthetők meg, az északi részek már csak keskeny földútról, de vannak olyan ingatlanok is, melyek közvetlenül a főútról való lekanyarodással érhetők el, nem túl biztonságos módon.

csomóponttól délre

csomóponttól északra

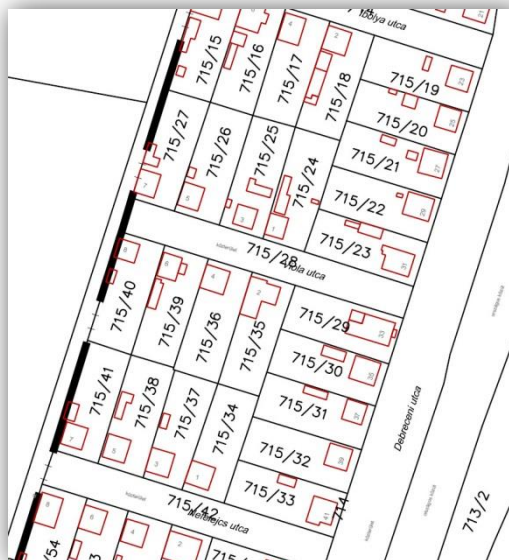
A településrész beépítettségére a sátozott, vagy utcára merőleges gerincű nyeregtetős kockaházak épülettípusa jellemző.

A településrész szerkezetére szabályos, egyenes vonalvezetésű utcahálózat, és szabályos telekosztás jellemző. Az utcák a külterület irányába gyakorlatilag zsák jellegűek, hátul csak keskeny földút köti össze őket.

A telekméret a településrészben belül közel azonos.

Hely védelemre érdemes épület nem található, településszerkezeti nem védett.

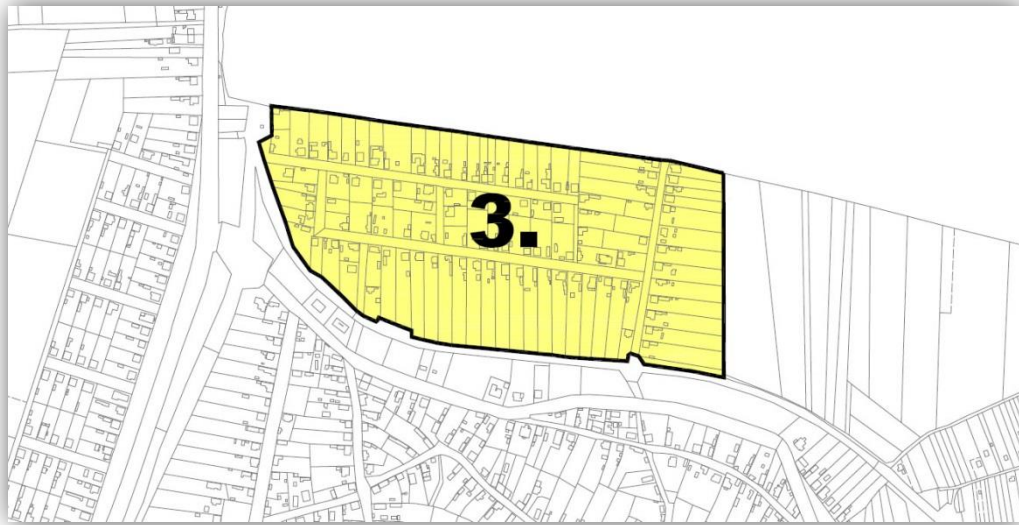
A terület teljes mértékben lakóterületi felhasználású, lakó funkcióval.

A településen lehatárolásra kerültek a szegregátumok a 2011-es népszámlálás adatai alapján. A lehatárolás a 314/2012-es Kormányrendelet 10. mellékletében meghatározott szegregációs mutató alapján történt. A 314/2012-es Kormányrendeletben foglaltak szerint azon területek tekinthetők szegregátumnak, ahol a legfeljebb általános iskolai végzettséggel rendelkezők aránya és a rendszeres munkajövedelemmel nem rendelkezők aránya az aktív korúakon (15-59 év) belül eléri, ill. meghaladja az adott településtípusokra vonatkozó határértéket.

Ezen a településrészben az Ibolya - Szegfű – Debreceeni utcák által határolt tömböt 30-34 %-os arányú szegregátumként jelölik.

3. Bagosi úttól északra fekvő terület (északi településrész):

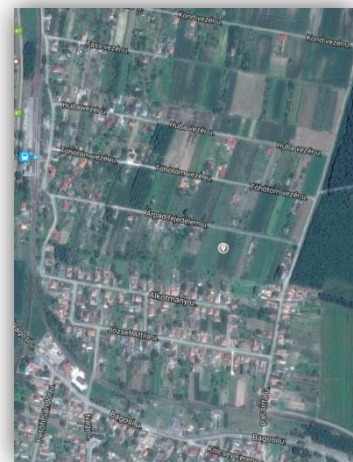
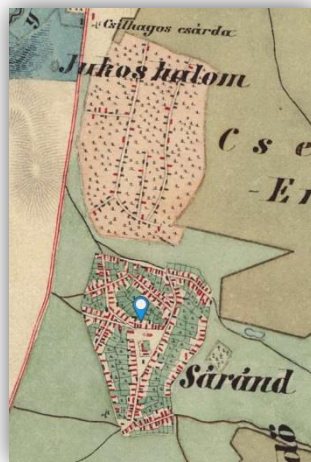

A településrészt a településközponttól a 107-es sz. vasútvonal választja el. Területét délről a 107-es sz. vasútvonal, keletről a belterületi határ, északról az igazgatási határ, nyugatról szintén a 107-es sz. vasútvonal határolja.

A terület két vasúti csomóponton keresztül közelíthető meg, a Pacsirta és a József A. utcán. Mind a két vasúti átkelőhely biztosítás nélküli vasúti átjáró, azaz nincs kihelyezve sorompórúd, vagy fénySOROMPÓ, az átkelőhelyet csak a „vasúti átjáró kezdete” tábla jelöli. A vasútvonal jelenleg nem üzemel.

Ez a rész történelmileg Sáránd újabban beépített területei közé tartozik, tágabb környezetét vizsgálva egybeépült az észak felől szomszédos Mikepércs kertségi területével Bodóházával.

Bodóháza területe sok száz éve lakott hely, már az 1500-as években keletkezett okiratok is említik és szerepel a katonai felmérési térképeken is. A jobb oldalon a II. katonai felmérés térképe látható Sáránd történelmi településmagjával és Bodóházával. Itt látható, hogy a sárándi részen még nincs összeépülve a település, még a vizsgált terület részünk hiányzik.

A Bodóházai rész részben állandó lakosokat számlál, részben olyanokat, akik nyáron töltik ott idejüket ingatlanjukon, hétvégi házukban. Kilenc utca vagy dűlő alkotja a települést, 136 lakossal, de nyáron 500-an is benépesítik. Tekintve, hogy a két beépített településrész összeépült, a Bodóházán élők inkább vonzódnak Sárándhoz, mint a belterületileg különálló, de igazgatásilag illetékes Mikepércshez. A bodóházai gyerekek is Sárándra járnak óvodába, iskolába, és a lakosok a kereskedelmi egységeket is hamarabb veszik Sárándon igénybe, mint a távolabbi Mikepércsen.

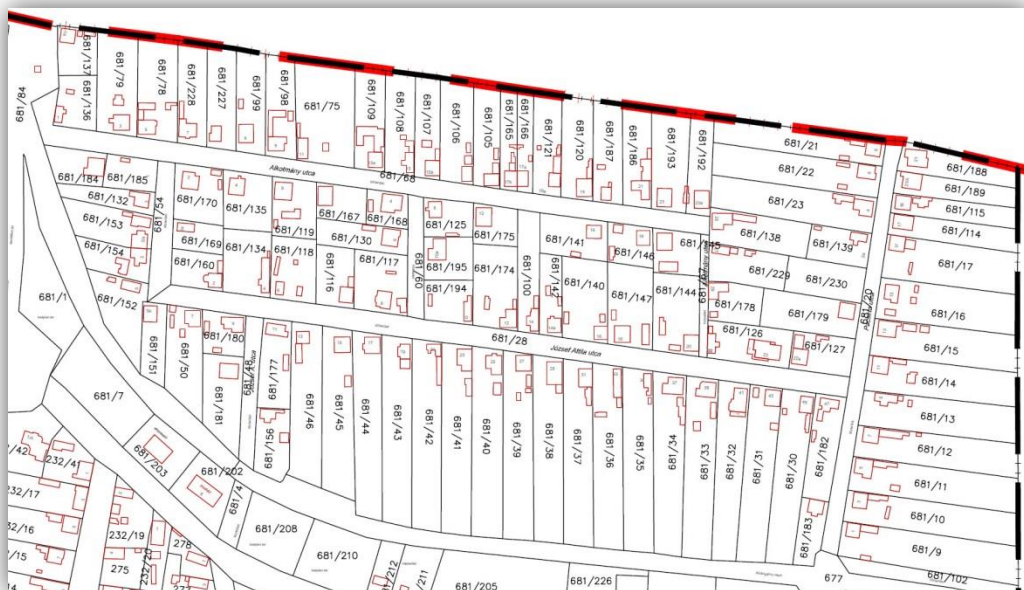

A településrész beépítettségére igen változó képet mutat, a sáttetős, vagy utcára merőleges gerincű nyeregtetős kockaházazs épülettípusokon át, a legújabb épületekig, és a régebbi utcára merőleges tetőgerincű hosszúházazs típusokig minden megtalálható.

József Attila utca utcaképe

A József Attila és az Alkotmány utca közötti tömb telekszerkezete is összevisszaságot mutat, pedig egymással két párhuzamos utca. Szűk átkötő utak, azokból nyíló ingatlanok jellemzik.

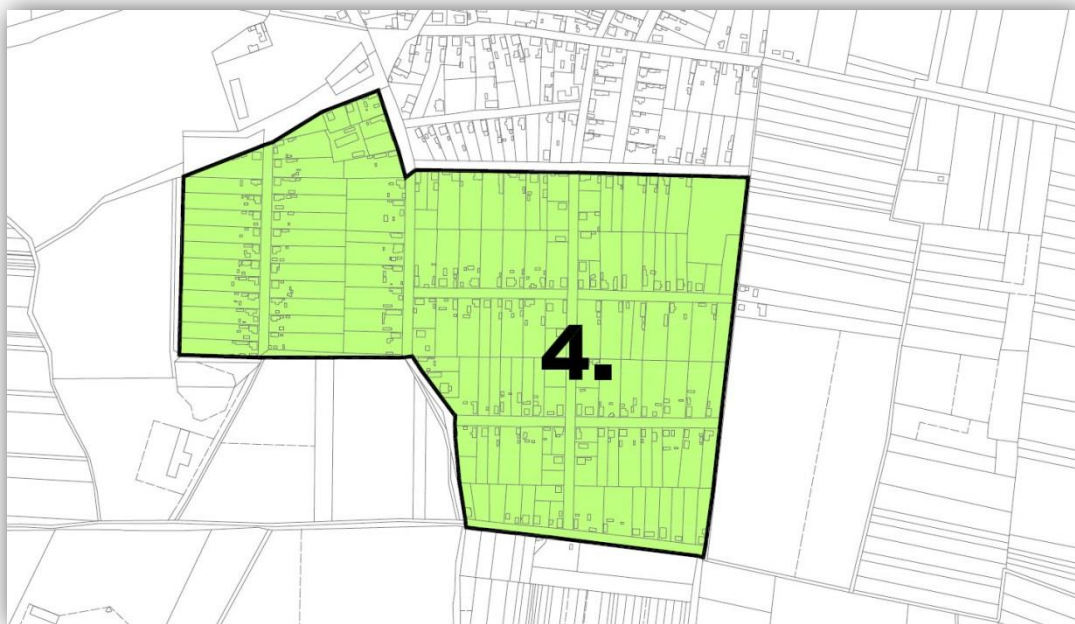
A József Attila utca déli részén kialakított ingatlanok telekstruktúrája a vasút kanyargós vonalát követi, egymáshoz hasonló telekméretekkel, kertekkel csatlakozva a vasúti területhez.

Az Alkotmány utca északi oldalának telekosztása is rendezett képet mutat azonos mélységű telkekkel.

Hely védelemre érdemes épület a területen nem található, településszerkezetileg nem védett.

A terület teljes mértékben lakóterületi felhasználású, lakó funkcióval.

4. A Rózsa utcától délre eső terület (déli településrész).

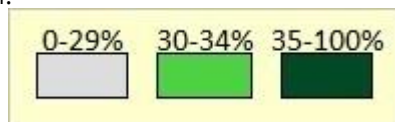

A területét délről a Hunyadi János utca, keletről a belterületi határ, északról a Rózsa utca, nyugatról pedig szintén a belterületi határ határolja.

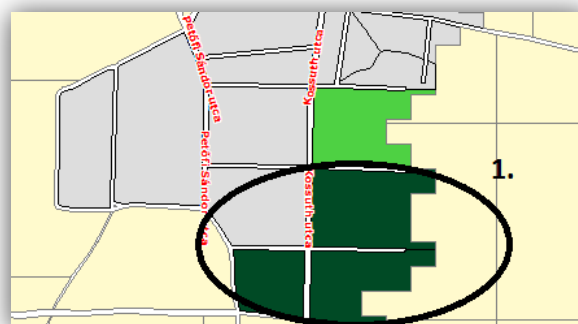
Ez a rész történelmileg Sáránd újabban beépített területei közé tartozik, egymásra merőleges, szabályos úthálózattal kialakítva.

A terület jellemzője, hogy a keleti oldala szegregátum, a nyugati része szegregátum közeli terület.

A szegregációs mutató az alábbiak szerint alakul:

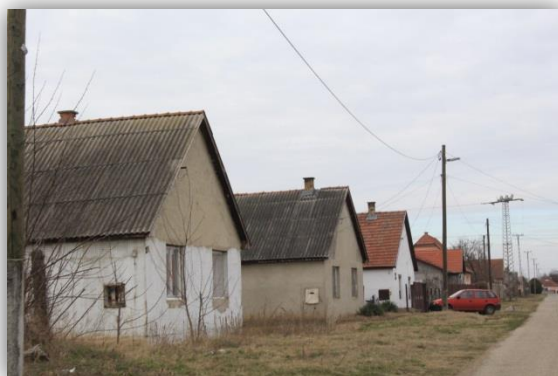
Ezen a településrészen magas a munkanélküliek száma, az alacsony iskolai végzettséggel rendelkezők aránya, és a nehéz anyagi körülmények között élők száma.

Ezen a településrészen az ingatlanok árfekvése alacsony. Sajnos az épületállomány fokozottan leromlott.

A déli szegregátum lakóköriülményei:

Hunyadi utca

Dózsa Gy. utca

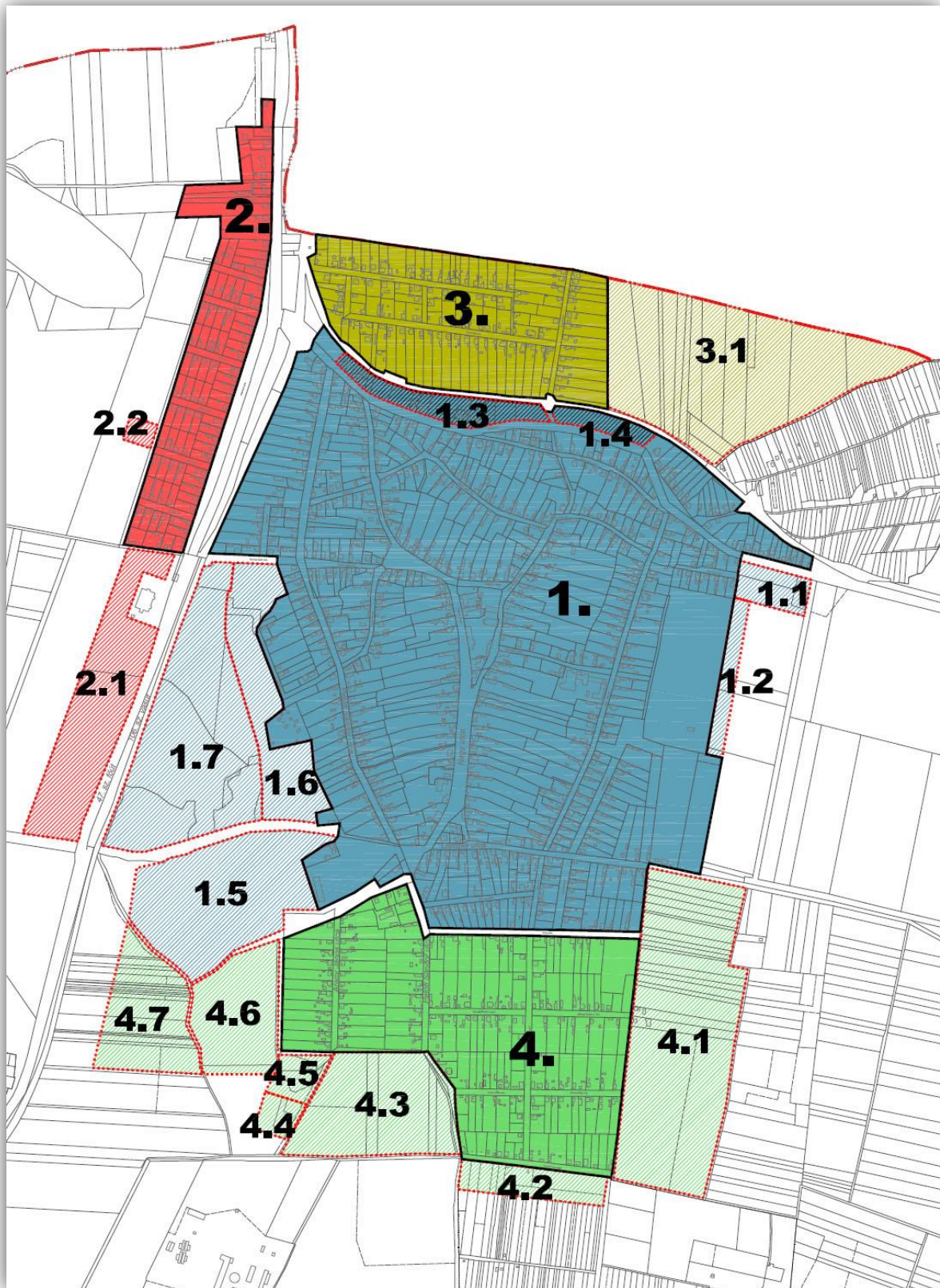
Ezen a körülményen az önkormányzat változtatni szeretne. Az EFOP-1.6.2-16 és EFOP-2.4.1. „Szegregált élethelyzetek felszámolása” komplex programokkal pályázat lehetőséget nyújt a szegregátumban élők felzárkóztatására, közszolgáltatásokhoz, információhoz való hozzáférésük javítására, a településen a közösségi kohézió erősítésére.

Problémát jelent, hogy a településen mélyszegénységben élők alulképzettek, nehéz a munkához jutásuk. Megszűntek azok a Debreceni nagy vállalatok pl. konzervgyár, Gördülőcsapágy Művek, ahol korábban betanított munka keretében tudták foglalkoztatni az alacsony iskolai végzettséggel rendelkezőket. Helyileg a mezőgazdaságban a gépesítés miatt szintén alacsony a foglalkoztatás. Az Önkormányzat évről évre szembesül azzal a problémával, hogy az alacsony iskolai végzettségűek helyi foglalkoztatására szinte csak a közmunka keretében van lehetőség. 2015-ben négy program keretében összesen 240 főt sikerült bevonni. További elképzelések vannak arra vonatkozólag, hogy a mezőgazdasági program kiszélesítésével lehetőség kínálkozik nagyobb létszámban bevonni munkanélkülieket, illetve tartósabban lehet őket foglalkoztatni.

Jelenleg pályázat keretében több olyan program is tervben van a településen, amely piacképes és/vagy felzárkóztató képzést biztosít, illetve segíti az elhelyezkedést. Tervben van újabb kiírások esetén ezeknek a pályázatoknak a folytatása.

A település rendelkezik Helyi Esélyegyenlőségi Programmal.

Az eltérő településrészek lehatárolásának térképi ábrázolása kiegészítve a hatályos rendezési terv szerinti fejlesztési területekkel:

A hatályos településrendezési terv az alábbi fejlesztési elképzeléseket rögzíti a területekhez kapcsolódóan (a számozás az ábrán látható számozást követi):

- 1.1: lakóterület fejlesztés (megtartandó)
- 1.2: temető területének bővítése (megtartandó)
- 1.3: gazdasági területfejlesztés, azon belül kereskedelmi szolgáltató terület bővítése (megtartandó)
- 1.4: gazdasági területfejlesztés, azon belül kereskedelmi szolgáltató terület bővítése (megtartandó)
- 1.5: lakóterület fejlesztés (módosítandó – gazdasági területfejlesztés céljából)
- 1.6: lakóterület fejlesztés (szükségessége felülvizsgálandó, elsősorban a rekultivált hulladéklerakó közvetlen szomszédságában)
- 1.7: idegenforgalmi területfejlesztés és természetközeli területi besorolás (megtartandó)

- 2.1: gazdasági területfejlesztés, azon belül kereskedelmi szolgáltató terület bővítése (megtartandó)
- 2.2: mezőgazdasági terület (különleges mezőgazdasági üzemi területté módosítandó, amit meglévő telephely indokol)

- 3.1: lakóterület fejlesztés (megtartandó)

- 4.1: lakóterület fejlesztés (felülvizsgálandó)
- 4.2: lakóterület fejlesztés (felülvizsgálandó)
- 4.3: lakóterület fejlesztés (felülvizsgálandó)
- 4.4: gazdasági területi besorolás, azon belül kereskedelmi szolgáltató terület (különleges mezőgazdasági üzemi területté módosítandó a jelenlegi területfelhasználásnak megfelelően)
- 4.5: zöldterület fejlesztés (felülvizsgálandó)
- 4.6: lakóterület fejlesztés (felülvizsgálandó)
- 4.7: lakóterület fejlesztés (felülvizsgálandó)

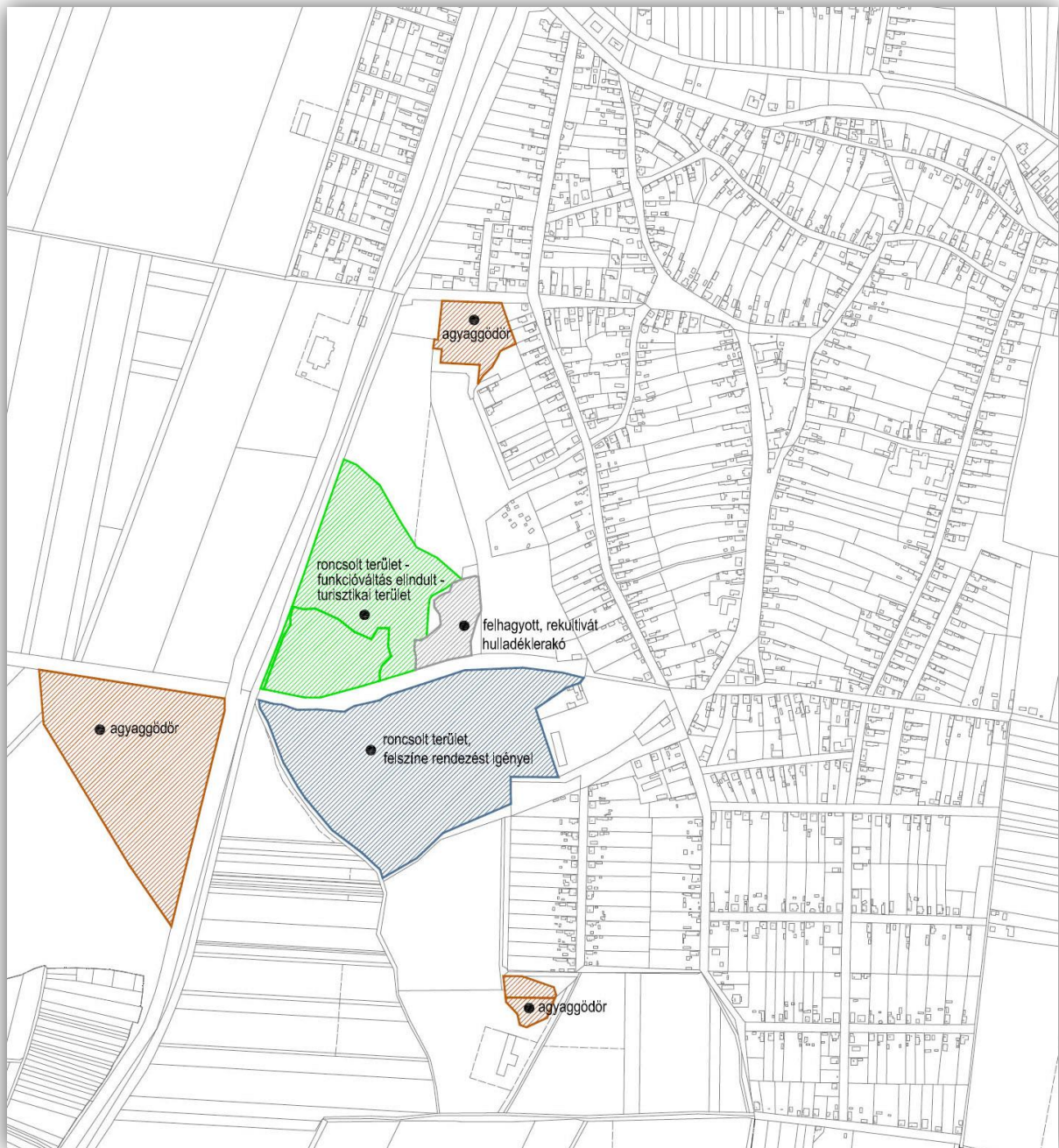

3.3.2. Szegregált vagy szegregációval veszélyeztetett területek lehatárolása, térképi ábrázolása és helyzetelemzése

A szegregációval veszélyeztetett területek lehatárolását az előző pontban ismertettük, mely a 4. területként lehatárolt déli településrészben található.

3.3.3. Egyéb szempontból beavatkozást igénylő területek lehatárolása, térképi ábrázolása és helyzetelemzése (potenciális akcióterületek)

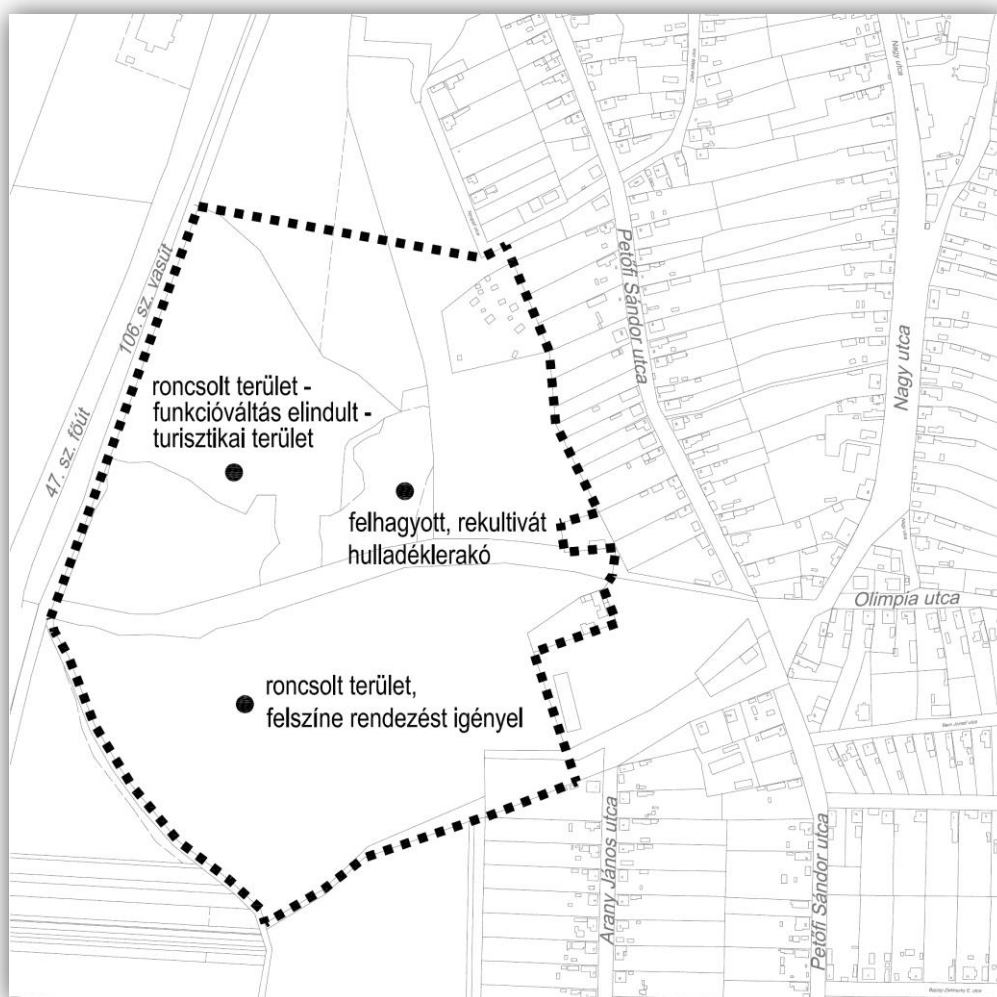
Sárándon az alulhasznosított, barnamezős, illetve degradált területek (felszíni tájsebek, felhagyott, rekultiválatlan agyaggödörök) tekinthetők egyéb szempontból beavatkozást igénylő területeknek. Ezek a területek a település dél-keleti oldalát érintik, a belterülettel közvetlen határos területek.

A beavatkozást igénylő terület környezete légi felvételen

A beavatkozást igénylő terület környezete az alaptérképen

4. CÉLFA

SÁRÁND AZ ADOTTSÁGAIVAL ÉLNI TUDÓ ÖNÁLLÓSÁGRA TÖREKVŐ TELEPÜLÉS			
STRATÉGIAI CÉLOK			
A GAZDASÁG ÉLÉNKÍTÉSE, HELYI GAZDASÁG ERŐSÍTÉSE	TÁRSADALMI FOLYAMATOK IRÁNYÍTÁSA, AZ ÉLETMINŐSÉG JAVÍTÁSA	AZ ÉPÍTETT KÖRNYEZET ALAKÍTÁSA, FEJLESZTÉSE ÉS VÉDELME	TERMÉSZET ÉS KÖRNYEZETVÉDELEM
KONKRÉT CÉLOK			
A MEZŐGAZDASÁG ELSŐDLEGESSÉGÉNEK MEGTARTÁSA MELLETT A GAZDASÁGI SZEREPKÖR ERŐSÍTÉSE	SÁRÁND KÖZSÉGÉNEK ÉPÍTÉSE	KÖZLEKEDÉSI ADOTTSÁGOK KIHASZNÁLÁSA	TERMÉSZET ÉS KÖRNYEZETVÉDELEMI ELVEK ÉRVÉNYESÍTÉSE
Gazdasági és idegenforgalmi fejlesztések támogatása	Együttműködő Önkormányzat	Főúti kapcsolatok erősítése	A fejlesztésre kijelölt területek felülvizsgálata
A mezőgazdasági termelés elősegítése	Közösségfejlesztő programok támogatása	Vasúti kapcsolatok megtartása	Megújuló energiatermelés elősegítése az Önkormányzat közreműködésével
Az Önkormányzat gazdasági szerepvállalása	A társadalmi részvétel erősítése	Elkülönülő településrészek kapcsolatainak erősítése	A szétterülés megakadályozása
HELYI GAZDASÁG ERŐSÍTÉSE	FOGALAKOZTATÁS BŐVÍTÉSE	KÖZTERÜLETEK FEJLESZTÉSE	KÖRNYEZETVÉDELEM
Gazdasági területek újra élesztése	Az Önkormányzat szerepvállalásának erősítése	A települési arculat megteremtése	Biztonságos hulladékkezelés megoldása
Idegenforgalmi fejlesztések elősegítése	Vállalkozások ösztönzése	Közösségi terek létrehozásának támogatása	Környezetbarát hulladékkezelés megteremtése
Települési szolgáltatások fejlesztése	Munkaerő képzés támogatása	Közterületek fejlesztése	Természetvédelmi érdekek érvényesítése
ÖNKORMÁNYZATI GAZDÁLKODÁS	ÉLETMINŐSÉG JAVÍTÁSA	TELEPÜLÉSI KONFLIKTUSOK FELOLDÁSA	TELEPÜLÉSI KÖRNYEZET FEJLESZTÉSE
Önkormányzati ingatlanvagyon növelése, hasznosítása	Önállóság megőrzése	Leszakadó településrészek felzárkóztatása	Települési hagyományok erősítése
Szemléletváltozás a vállalkozások támogatásában	Közszolgáltatások biztosítása	Tömegközlekedési kapcsolatok javítása	Településrehabilitáció
A közfoglalkoztatás értékteremtő hasznosítása	Lakóterületek fejlesztése, meglévő lakóterületek megújítása	Települési intézmények együttműködésének javítása	Zöldfelületek fejlesztése
ÁLTALÁNOS CÉLOK			
ÖNÁLLÓSÁG	ÉLETMINŐSÉG	FENNTARTHATÓSÁG	

